

Laura DAN

Încă o noapte în locul acesta

Îți așezi capul pe pieptul meu
îmi asculți bătăile inimii
spui că sunt precum pașii unei fete
care înaintea cu frica de a nu fi văzută.

închid ochii
îmi amintesc strada,
glasurile vesele ale unor copii
numărându-și pașii de la un stâlp la altul,
pisica încolăcită pe dulap,
serbarea surorii mele,
sala frumos decorată,
partenerul ei de dans, băiatul slăbuț care
în momentul spectacolului a uitat pașii.

îmi amintesc vecinii,
profesorul acela înalt
care mă ruga să închid ochii
de fiecare dată când îmi făcea o surpriză,
masa plină cu cărți,
mirosul de prăjituri,
dimineața în care tata a spus
că Dumnezeu e un bătrân reumatic,
felul în care mama îl privea
gustând liniștită dintr-un șerbet.

în nopțile acelea mama dormea cu mine
părul ei mirosea a scorțișoară
seara râdea și îmi pieptăna părul,
întreba:
care este culoarea ta preferată?
eu nu am o culoare preferată
nu se poate, toți avem o culoare preferată.

îmi amintesc
balconul plin cu flori,
diminețile în care mama cosea
așezată pe scaunul micuț din bucătărie,
vecina cu privire de păpușă care s-a aruncat în gol 9 etaje
mama spunea că vecina nu dorise să moară
dorise să fie salvată și iubită.
îmi amintesc mâinile ei
se mișcau în aer
ca și cum ar fi scăpat o scrisoare.

eu priveam de la geam și cântam din muzicuța mea roșie
aș fi vrut s-o întreb:
care este culoarea ta preferată?
toți avem o culoare preferată.

dacă cineva și-ar fi așezat atunci capul pe pieptul meu...

Alexandru VLAD

Nu cred c-am trecut vreodată prin Cluj fără să-l întâlnesc pe Alexandru Vlad. L-am întâlnit și când nu era prin Cluj, când era fie pe coclauri, fie la casa lui bachelardiană (mai mult visată decât reală, deși a construit-o pînă la urmă) de la Mihăiești. Asta pentru că Vlad era, oriunde s-ar fi aflat, tot timpul în centrul Clujului. Aproape la fel de prezent când era absent ca și atunci când era prezent.

N-am avut norocul să fac nici o expediție montană cu el (dar adevărate expediții erau plimbările între Teatrul Național și Librăria Universității, mai lungi și mai epopeice – în relatarea lui – decât cea la Polul Nord, marele lui vis de explorator potențial); îi știu însă toate călătoriile și expedițiile, și pe cele făcute și pe cele nefăcute; și le știu în toate variantele, căci o călătorie făcută de Vlad devenea o mulțime de călătorii relatate, niciuna identică precedentei. Știu și cum a făcut călătoria nefăcută în Alaska: știu grosimea zăpezii, nuanțele ei din zori, de la prînz și noaptea, muzica tăcută pe care o emana, lumina

pe care o iradia. Nici nu sunt sigur că n-am fost în Alaska.

Nu știu dacă voi mai călători, căci călătoriile mele sunt banale. Adevăratele mele călătorii sunt cele de ascultător al călătoriilor lui Vlad.

Cu el, de fapt, nici nu trebuia să mergi prea departe ca să dai peste tărîmuri fabuloase ori să dea fabulosul peste tine fără să iei seama. Orice străduță era cuprinsă, în prezența lui, de o frenezie a evenimentelor. Era suficient ca vîntul să smulgă o frunză dintr-un copac și s-o lege tandru spre pămînt ca să iasă - de nu pe loc, măcar a doua zi - o întîmplare cosmică. Vlad vedea toată căderea frunzelor și auzea fișîitul lor dureros prin aer. Nu trebuia să fabuleze, căci era solidar cu tot ce se putea întîmpla. Și vedea și nevăzutul din cele ce se puteau vedea. Dar mai ales din cele ce nu se puteau vedea fără o abilitare specială. N-am văzut pe nimeni care să aibă ochiul atît de deprins cu inefabilele cotidiene. Și, deși martor al întîmplării, deși participant la ea,

nu i-am putut niciodată contesta relatările, măcar că eu nu văzusem nimic. Vedea însă el pentru toată lumea.

Era, cu siguranță, poet înainte de toate; nu pentru că, licean, scria poezii – și a mai scris apoi, din când în când, când versurile picurau singure; ci pentru că sub proza lui stă o fascinație a nuanțelor care nu se relevă decât unui poet. Și pentru că, deși reprimată, metaforele străbat ca niște trasoare realismul observațiilor.

Am vrut, după ce-am aflat de boala lui (care nu părea atît de galopantă), să-i fac o demonstrație, pe jumătate în glumă, ca să se vadă limpede – și să vadă și el, care cocheta cu nesiguranța, deși era mare cititor de poezie și avea un fler pe care mi l-aș dori și eu - că e poet și l-am rugat să-mi trimită toate poemele pe care le avea (și pe care le publicase, în *Vatra*, dar și în *Familia*). Am sperat că va prinde apariția lor (las cum era, deși acum sună oarecum nepotrivit, nota care urma să însoțească poemele). Era duminică seara când am vorbit. Tocmai se întorsese dintr-o vizită la Ion Mureșan și-mi spunea că e cam obosit, dar că-mi va trimite poemele. Pentru fragmentele de roman pe care i le-am cerut, mi-a cerut el mai mult timp. Am crezut că avem.

Nu aveam însă. Duminica următoare el pleca. Dar e un semn, cred, că ultimul lui dar a fost mănunchiul de poeme de alături.

Drum bun și mulțumiri!

Al. Cistelecan

Poeme de Alexandru Vlad

Nota red.: Toată lumea îl știe pe Alexandru Vlad de prozator. De-a lungul anilor am mai publicat, din când în când, câte-un poem semnat de Alexandru Vlad. Poate că nu toată lumea s-a lăsat convinsă, prin această metodă cu picătura, că, de fapt, fundamental e poet. Ca să nu mai existe dubii, le-am strâns acum pe toate într-un buchet; ca dovadă că și pentru el poezia e *avant toute choses*.

Poem

și-am văzut-o. ziua în amiaza mare,
pe capra căruței aceleia care venea dinspre pădure
și făcea pe uliță, ca s-o aud, un zgomot înfiorător. părul negru, tăiat scurt,
și ochii luminoși, picioarele dezvelite să le mângâie vântul în mers. albe și puternice,
rochia neagră și subțire fluturând, bustul drept,
bluza de culoarea grâului, gâtul ridicat cu mândrie. lângă ea băiatul acela
care ținea hățurile, blond și șters, aproape spelb,
concentrat la drumul pe care căruța aproape c-o luase razna.
m-am ridicat să văd mai bine și am simțit cum toate celulele trupului
mi se schimbă pe loc, se înnoiesc ca-ntr-o transfuzie magnetică. mi-a aruncat o privire,
mai mult în trecut, și totuși în clipa aceea
sunt sigur că m-a recunoscut. cu o oarecare uimire:
să recunoști ceva ce n-ai văzut niciodată. scânteia care se declanșa de câte ori mă zărea.
am urmărit uluit cuplul acela ciudat, răsărit ca din senin,
depărtându-se deja, și brusc mi s-a părut că pământul nu se mai învârte cu mine.
am început să calculez. da, dacă de la moartea ei
s-ar mai fi născut o dată, trebuia să aibă acum aceeași vârstă. altfel cum?
altfel cum să se explice inexplicabilul?
totul a durat câteva secunde și pământul refuza să-și reia
mișcarea aceea a lui de rotație care ne dă senzația de echilibru.
dumnezeu nu face glume. locul e acesta, și de câțiva ani aștept,
dregând stângaci lucruri care-mi cad din mâini. potopit de arșiță.
și încet-încet mi s-a strecurat în suflet senzația covârșitoare
că toată viața mea, de atunci și până acum, cu toate realizările ei,
certitudinile câte-au fost, familia, copiii de care sunt de multe ori atât de mândru,
ieșirile în lume, serile în care am fost aplaudat
ca semn de recunoaștere a unor merite academice,
casa lângă care am sperat să-mi găsesc liniștea, toate-toate, în toată înlănțuirea lor,
nu sunt altceva decât o viață de second-hand.
de parcă mi s-ar fi luat cu un gest lumina ascunsă în lucruri.

Ultim cântec pentru Any

Aveai în inima mea o grădină numai a ta
Prin care hoinăreai desculță
Totdeauna dimineața înainte de răsăritul soarelui.

Stau azi singur și mă întreb
Ce-i fi pus în această grădină a ta –
Ce fel de plante amărui, înflorind târziu
și cu rădăcini prea lungi...

Liniștea

Știutorii mi-au spus că liniștea s-a născut în
puțuri seci,
în mine părăsite,
și că acum ea nu există în sine, asemeni altor
lucruri de care

nu se îndoieste

nimeni,
și că ea poate fi percepută doar dacă faci un
efort
s-o ascuți
– uneori, e adevărat, fără succes.

Tehnicienii surd și spun că ei o cunosc în esență
și că pentru a o capta trebuie să închizi un microfon
într-o încăpere goală și ferită
și să-l dai la maximum,
iar pentru a fi sigur trebuie să lași să se scurgă multă
bandă.

Adică liniștea e un ecou care nu are ce reproduce
și zadarnic ne încordăm auzul ca să-l percepem.

Pe mine liniștea m-a învins când după atât de îndelungata
ta lipsă
am făcut greșeala să public, în sfârșit, acel vechi poem
Despre tine.

Haiku

Plouă. În parcul pustiu
Hoțul de trandafiri
I-alege pe cei galbeni.

Șapte versuri

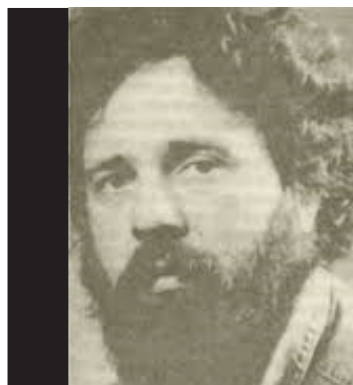
Moartea s-a apropiat tiptil pe la spate,
M-a prins de ochi
Și m-a pus să ghicesc.
Ca s-o păcălesc, am șoptit numele tău,
Cu răsuflarea tăiată
Că am iată
Prilejul să te mai întâlnesc.

Hybris

De când am întâlnit arătarea aceea
la intersecția
în care mă pierdusem ca-n labirint ciocănind în osul
gol
și mi-a făcut semn cu degetul
să nu mai beau, orbindu-mă cu luminile ce le ținea pe
frunte,
de-atunci intru tot mai des în crâșme mici
de unul singur
distrug lucrarea medicilor
distrug lucrarea lui Dumnezeu.
Oare ce-mi dă crâșma în schimb? e întrebarea pe
care-o adresez barmanului plictisit
care-mi șterge paharul până când mă văd în el.

Epifanie

Șiretul care s-a rupt
Ușa crăpată
Curtea pustie
Cerul fără pată
M-au făcut toate
Mai liber decât am fost vreodată.

Carpe diem

Nu-mi amintesc când am văzut,
Copil fiind,
Pentru întâia oară în viața mea munții.
Trebuie să fi fost un uriaș orizont zimțat
Ce nu putea aparține nici cerului nici pământului.

Dar, vai, n-a fost nimeni de față să-mi spună:
Copile, nu uita,
Deschide bine ochii:
Aceasta e una din zilele pe care vei încerca să ți
le amintești

Zadarnic,
Toată viața de aci înainte.

Cartea

Am citit o clipă în acea carte
Căreia o pasăre îi întorcea filele,
O floare între pagini
Și hârtia mirosind a frunze ude.

Am citit dintr-un singur paragraf, mi-am găsit numele
Și s-a făcut seară.

Epitaful îngerilor

Inspirație se cheamă atunci
când aproape că am putea avea un lucru,
aproape că-l avem.
Doar că dacă l-am avea, în toată concretețea lui,
n-ar fi nici pe departe
atât de prețios cum ni-l putem fabulos
imagina.

Și ni-l putem imagina pentru că de fapt cu atâta
ușurință

I-am putea avea.

Această posibilitate, atât de proximă,
Se numește – inspirație.

Un raport, un mecanism subtil ce se poate strica
lăsându-ne
mult mai săraci decât ne-am imaginat
c-am putea vreodată fi,
sau deveni.

Gardul

Am vrut un gard în fața casei mele
Să mă protejeze, să pună casa în valoare.
Nimeni n-a vrut să m-ajute,
Nimeni n-a considerat că asta ar fi o prioritate
Ba chiar mi-au pus bețe-n roate.
„O prostie! Poți să-ți faci mai degrabă o fântână”.
Gardul acela nu există nici astăzi.
Nu există nici fântâna.
Și prietenii mă bârfesc: Un om nehotărât!
O casă care va rămâne curând pustie.

Bar

Mi-a mărturisit că bea doar ca să-și amâne nefericirea.
Niciun viciu sau lăcomie. Apoi
S-a ridicat, și-a plătit paharul
Și-a spus cu voce tare, pentru toți:
„Pe mâine”.

Cum dispar lucrurile din viața mea

Nu pot să-mi amintesc fără să uit lucrurile mai întâi.
Dispar pe jumătate, adastă prelinse din memorie
să vadă dacă le chem în ultima clipă înapoi.

Și când am nevoie, mare nevoie de ele,
Îmi trimit de-acolo de unde sunt o ilustrată
monocromă.

Un poem al echinoxistului la bătrânețe

Aș putea scrie
Un poem al echinoxistului la bătrânețe.
Terorizat în oraș
Să intre la lansări de carte,
Terorizat acasă de e-mail și anchete neinspirate
Inițiate de reviste care nu plătesc,
Cu cele patru injecții pe zi ale lui,
Cu mersul la spital de două ori pe săptămână
(cu probele de urină în buzunar).
Și toate acestea ca să mai reziste o zi,
Pentru alte lansări de carte,
Și alte anchete,
Amintindu-și cu plăcere de primele zile la Echinox,
Când a început totul.

Dialog cu Alexandru VLAD

„Tu o să te faci scriitor. Dar, ai grijă,ăștia toți beau!”

Câțiva ani buni, am realizat la Radio Cluj emisiunea „Semn de carte”. Erau 50 de minute de actualitate literară, din care nu lipseau evenimentele la zi, cronica literară, cronica de film, o rubrică de poezie, alta de evocări, scurte interviuri cu scriitori, pagina noutăților editoriale etc. După o vreme, din motive independente de mine, formatul emisiunii s-a schimbat. Și atunci, pentru a nu pierde spațiul alocat literaturii, am fost nevoit să renunț la toate rubricile și să mă concentrez pe dialoguri lungi, fără pauze muzicale, cu scriitori pe care îi invitam fie pentru a-i aniversa cu ocazia zilei de naștere, fie pentru a dialoga despre recente lor apariții editoriale. Din când în când, prin telefon interveneau anumiți critici literari care adăugau aerului ludic, spontan al emisiunii și un necesar portret critic, o „încadrare” a invitatului în peisajul literar românesc, sau o scurtă recenzie la cartea aflată în discuție. Într-un timp, emisiunea a dispărut din grilă (și nu din motive de audiență, dar asta e altă poveste...), dar înregistrările au rămas în fonoteca radioului și în arhiva mea audio sentimentală.

Alexandru Vlad mi-a fost oaspete (și ce oaspete!) de vreo 4-5 ori, aproape după fiecare carte nou apărută, dar și în alte situații. De exemplu, vara, îl sunam pe telefonul mobil al soției să ne spună ce a mai citit sau la ce lucrează. Iarna, acasă, la Cluj, îl solicitam iarăși, din te miri ce motive, fie prin telefon, fie, cu reportofonul, în întâlnirile de la Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor. Nu m-a refuzat niciodată. A venit vremea ca măcar o parte din întâlnirile radiofonice cu care m-a onorat să fie transpuse pe hârtie. Din păcate, vremea aceasta despre care vorbesc nu mai e, din păcate, și fizic vremea lui Alexandru Vlad...

Mai jos, interviul din 31 august 2009. Am păstrat, inevitabil, o anumită oralitate și spontaneitate a dialogului, firești unei emisiuni radio difuzate în direct, în speranța că, parcurgând anumite replici, ușoarele ticuri verbale, o inconfundabilă cadență a frazării, a rostirii, tipice lui Alexandru Vlad, va fi ca și cum îi veți auzi aievea și vocea. (D.M.)

– Domnule Alexandru Vlad, nu ne-am mai auzit la radio de vreun an și ceva. Mai exact, de la apariția volumului „Curcubeul dublu”, despre care am vorbit pe larg prin iarna anului trecut...

– Așa o fi. În ultimul an și jumătate am lipsit din foarte multe locuri.

– Vă mulțumesc că ați răspuns invitației noastre, mai ales că ați venit de la Mihăiești, județul Cluj, localitatea unde v-ați stabilit peste vară. De altfel, știu că vă veți întoarce imediat după emisiune la Mihăiești. V-am

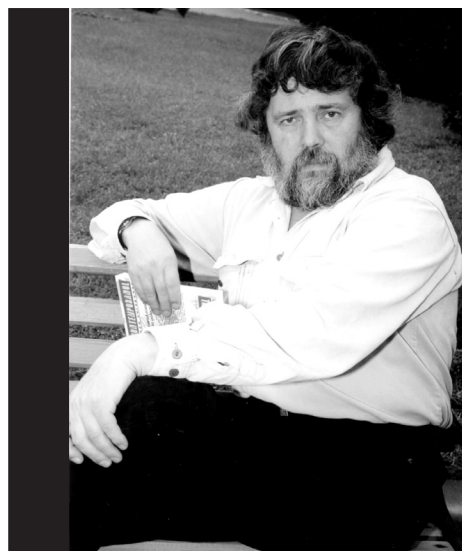

foto: Mihail Cucu

stricat tihna de la țară... Ce-ați mai făcut între timp?

– Păi... am început să lucrez la un roman. Mi s-a reproșat mereu că scriu volume de proze scurte, volume compozite, volume complicate, volume despre care nu se știe precis ce sunt...

– Cum a fost „Curcubeul dublu”, nu se știa exact ce e...

– Nici acum nu se știe, problema a rămas nelămurită. Dar acum m-am apucat de un roman. Am mai publicat unul în 1985, „Frigul verii”, un roman în toată puterea cuvântului, totalmente inventat, plasat într-o perioadă pe care eu n-am cunoscut-o. Era vorba de un roman de război, apărut la Editura Militară. Acum scriu un roman despre colectivizare.

– O perioadă pe care ați trăit-o!

– A, stăteam la poartă și pândeam când venea preceptorul...

– Și cum stați cu lucrul la roman?

– Nu stau foarte bine, dar nu stau nici foarte rău. E vorba de un proiect mai vechi, pe care l-am abandonat. Între timp, am scris alte lucruri, am tradus foarte multe cărți, am avut nevoie de bani. Traducerile se fac cu un contract ferm și aduc niște bani. Puțini, dar îi aduc conform contractului. Prin urmare, am abandonat acest roman într-un anumit stadiu: schițe, știu eu, sinoptice, personaje, fișe ale personajelor, chiar texte, unele le-am și publicat în presă atunci când, strâns cu ușa, a trebuit să dau revistelor „Familia” sau „Vatra” un text de proză. Și, atunci când abandonezi un proiect, el moare încet-încet. Se fosilizează personajele, ideile dispar ca apa în ciur. Iar atunci când îl recitești, ai impresia unei diagrame, a unei, știu eu, foste vieți. Foarte greu ajungi să resuscitezi personajele, să te aduci și pe tine la viață ca autor al lor. O vreme le miști ca pe niște figurine pe o tablă de șah, până când învie și încep să refuze unele manipulări auctoriale sau să ceară altceva. Ei, atunci au înviat. Chiar dacă devin pretențioase, chiar dacă apar probleme noi, măcar știți

că ai de-a face cu personaje vii cu care lucrezi. Atunci, când vezi greul care e în față, respiri ușurat. Am reușit să recreez atmosfera romanului. Acuma personajele mele trăiesc, au pretenții, mă pun să citesc tot felul de cărți, de exemplu despre zootehnia anilor '50, ca să văd ce se poate da de mâncare unor găini înfometate într-o fermă care până la urmă va deveni un fel de cimitir avicol... Da, sunt mulțumit. Am probleme, probabil o să mai am încă o jumătate de an, dar romanul e acolo, e la mine, se scrie. Până acum nu eram sigur nici măcar de atât.

– E bine că n-ați renunțat la proiect, pentru că, citeam undeva că, aflat în străinătate, ați aruncat la tomberon sute de pagini scrise în perioada comunismului. E adevărat?

– Da, e adevărat!

– Cum v-a lăsat inima?

– A, a fost greu... Mi s-a oferit o bursă de câteva luni și, stând singur, am putut, în sfârșit, să le citesc, să le pun în ordine. Și mi-am zis: acum e de mine, tot ce mi-am dorit a fost timp. Ei, nu e adevărat. Un autor cu experiență știe că nu doar de timp ai nevoie. Ai nevoie de dispoziție, ai nevoie ca în capacitatea ta de invenție cuvântul să găsească un sprijin... Eu astăzi sunt criminal, mâine trebuie să fiu mătușa țicnită a victimei. Asta cere o anumită mobilitate. Deci nu e vorba numai de timp, ci e vorba chiar de dispoziție. Să ai cuvinte! Făcând presă atâția ani de zile, mă goleam în fiecare zi de cuvinte. Nu mai aveam altele. Folosești câteva sute în scris, le cauți, le alegi, te hotărăști la figuri de stil... seara ești terminat, ești gol din punctul ăsta de vedere. Și, citind acele pagini – proiectul urma să apară prin '80 și ceva, '90, nu bănuiam eu c-o să cadă comunismul ca să pot eu publica un roman foarte răspicat scris – ei, foarte multe lucruri se ascundeau în pagini și refuzau pur și simplu să învie în ochii mei de după '90. Practic, noi, cei care am traversat cu o oarecare carieră literară granița dintre '89 și '90, am fost prea tineri *astăzi* și prea bătrâni *mâine*. Eram viitorul literaturii române și, peste zi, am devenit foste speranțe ale generației '80. Și-atunci, trezindu-mă cu aceste pagini scrise mărunț, ordonat, le-am prins cu piuneze pe pereți și am tapat o cameră uriașă cu hârtii scrise de mână. Când m-au vizitat cei de-acolo, de la Cultură, să vadă ce fac, dacă nu-mi lipsește ceva, au rămas uluiți văzând pereții. Am încercat, din nou, să compun schema romanului, sinopticul, capitolele, să creionez personajele... Și n-am reușit nimic. Am și scris câteva pagini, la fel de proaste și de moarte precum cele pe care le adusesem de acasă, și mi-am dat seama atunci, după vreo trei săptămâni, că eu nu voi face nimic dacă nu arunc paginile vechi, dacă le fac tot timpul respirație artificială. Pur și simplu, într-o zi în care citisem eu în broșura nemțească faptul că în ziua aceea se „predă” hârtie, m-am dus și am aruncat la gunoi tot manuscrisul.

– O poveste interesantă. Sunt mulți scriitori care-și păstrează fiecare pagină scrisă, indiferent de ce au

așternut pe ea. Sunteți prozator, traducător, eseist, publicist, dar și poet! Știu că n-ați renunțat la poezie...

– Cu poemele, am mărturisit, fără să mint prea mult, când m-a întrebat un poet italian: cum, scrii poezie? Și cum scrii poezie? Păi, uite, pun o pagină albă pe birou seara și uneori dimineața, foarte rar, pe hârtia aceea e un poem. Dar de cele mai multe ori, nu e.

– V-ați născut în 31 iulie 1950. Nu este târziu nici acum să vă urăm La mulți ani!, mai ales că ieri a fost Sf. Alexandru.

– Am aflat târziu de acest Sfânt. Dar cred că este un Sfânt mai mic. Nu i s-a tăiat capul ca altor Sfinți mai mari!

– Sunteți născut în Suceag, județul Cluj, dar locul copilăriei dumneavoastră este legat de Mihăiești.

– Am trăit câteva săptămâni în Suceag, abia dacă m-am născut. Pe urmă, cu maică-mea, ne-am repliat la o distanță de 15 km, cam același areal, aceleași dealuri...

– În casa bunicilor din partea mamei. Acolo ați făcut școala generală.

– Da. Aveam o mătușă care era învățătoare. Practic, din curiozitate și tot bătând-o la cap, am învățat literele și să citesc la 5 ani, la 6 ani... Tot ciclul primar m-am plictisit trăgând cu urechea la clasa paralelă. Eram pe clasa întâi, paralel cu clasa a treia, pe clasa a doua, paralel cu clasa a patra și eram cu urechile ciulite la ce se predă la clasele superioare.

– Asta înseamnă că nu v-ați plictisit, totuși, la școală!

– Păi, m-am plictisit când am ajuns eu în clasa a treia, nu mai vorbesc de a patra.

– Ce a urmat după școala generală?

– Maică-mea a ținut neapărat ca eu să fac școală. De obicei, oamenii din sat, sărăciți toți de colectivizare, făceau o școală profesională, ca să aibă din ce trăi, să aibă o meserie, aceasta era mentalitatea, indiferent cât de bun era elevul, urmând ca, dacă el vrea, să mai studieze pe urmă, pe propriii lui bani, fără a mai împovăra familia. Cred că, de fapt, părinții încercau să ne scoată din mediul acela rural în care colectivizarea devenea din ce în ce mai păguboașă, să muncim, să nu ne mai bazăm pe averea care nu mai era. Ca urmare am făcut liceul la Cluj, un liceu bun, *Ady-Șincai*, și pe urmă am urmat studii filologice.

– Cam de când ați început să cochetăți cu literatura?

– Versuri scriam de copil. Versuri mimetice, probabil.

– Pur și simplu, așa, v-ați apucat de scris?

– Nu-mi amintesc. Știu că aveam caiete prin clasa a IV-a deja în care versificam. Cu rimă, număram silabele, făceam schema ritmului, tot ce văzusem în cărțile celor mai mari că se face când se scrie poezie. Asta a dispărut cam după clasa a VIII-a. Atunci am început să scriu

primele proze. Citeam proză foarte mult, deci era cumva normal. Unul din cei care, într-un fel sau altul, m-au făcut să mă hotărâsc pentru proză a fost marele critic Alexandru Cistelean, pe care nu conținesc să-l „urâsc” de atunci! Eram colegi de liceu, conducea un cenaclu, el deja citea Nichita Stănescu și era foarte sever și pretențios cu versurile care mai aveau rimă. Și mi-a pus în mână „Elegiile” lui Nichita Stănescu, în care îmi prindeam urechile. Sigur, îmi plăcea Blaga, îmi plăcea Barbu, îmi plăcea Rilke, dar mă depășea Nichita Stănescu! Și-atunci am rupt-o cu poezia, după ce am apărut și într-un volumaș de versuri ca elev de liceu, împreună cu alți trei colegi, Marius Jucan, Lucian Tamaris și Gheorghe Pugna. La Bacalaureat, Comisia avea pe masă volumașul nostru tipărit și ne-a dat note cu multă indulgență.

– *Deci întâlnirea cu Alexandru Cistelean a fost decisivă în alegerea dumneavoastră!*

– Ei, n-aș putea spune că a fost chiar decisivă. Dar a grăbit lucrurile. A făcut să tai pisica! Oricum, citeam foarte multă proză și mai puțină poezie.

– *Ați avut profesori care v-au îndemnat, să spun așa, înspre poezie?*

– Nu, până nu am ajuns la „Echinox”, n-am avut oameni care să mă dascălească. Nici măcar la „Echinox” nu m-au prea dascălit, fiind eu, în general, foarte pretențios cu fraza și cu...

– *Da, nici măcar profesorul Mircea Zăciu n-a reușit să vă „strunească”, o spuneți dumneavoastră undeva, deși cred că o spune și regretatul profesor în Jurnalele lui. Revenind, trebuie să fi avut un moment în care v-ați spus că ceea ce trebuie să faceți în viață este scrisul, literatura...*

– Asta mi-am dorit încă din copilărie. După ce mi-a trecut visul să devin pilot, aviator, încă în școala generală, acasă, îmi amintesc scene când cineva care era la noi în vizită zicea: ei, pilot... Tu o să te faci scriitor! Auzind cum recit, cum povestesc, văzând că am caiete cu texte proprii, versuri... A, nu, tu o să te faci scriitor! Dar ai grijă, ăștia beau toți!”

– *Da, „frumoasă” perspectivă! Dar, cu siguranță, nu aceasta v-a îndemnat înspre scris.*

– A, nu, nu asta.

– *Ați ajuns la Cluj, ați terminat liceul și ați urmat Facultatea de Filologie, la fără frecvență, mai întâi.*

– Da, am început așa, ratând o primă admitere la engleză unde am luat un 2 sau un 3 cât mine de mare, după ce luasem peste 9 la română și eram aproape sigur că stau bine... Ei, un profesor care ne-a dictat textul la admitere a vorbit într-o engleză care mi se părea totalmente necunoscută. Noi aveam o profesoară onorabilă, care se străduia să vorbească clar, ca noi s-o putem imita, și când domn’ profesor a vorbit, credeam eu ca la Oxford, n-am înțeles textul care se dicta. Având un anume temperament,

ceea ce trebuie să recunosc, pur și simplu am refuzat să mai scriu. Și-am zis, nu-i nimic, o să fac punctul doi și punctul trei. Numai că punctul doi era să traducem în românește dictarea de la punctul întâi. Așa că n-am intrat „la zi”. Și-atunci m-am repliat, de frica armatei, recunosc...

– *După care ați trecut la zi!*

– Și-am fost coleg cu Cistelean, Podoabă, Pantea, Perian... Stăteam în Căminul Avram Iancu, camera 84, toți din cameră erau cu „P”, numai eu eram cu „V”.

– *O generație de excepție. Interesant este că acum câteva săptămâni l-am avut invitat pe poetul Ion Cristofor. Nu intrase din prima la facultate din cauza limbii franceze. Dar acum traduce excelent din limba lui Voltaire.*

– Păi, stai așa, Podoabă a căzut la prima admitere, iar Cistelean a fost ultimul pe listă. Dacă-ți spune ceva fraza asta...

– *Asta nu v-a împiedicat să ajungeți nume mari ale literaturii române. În 1973 s-a produs debutul la Echinox. Cum ați ajuns acolo?*

– La Echinox ajungeai chemat. Ca și în masonerie, nu făceai o cerere să intri. M-au chemat Cistelean, Podoabă, Perian și alți colegi... Ei ajunseseră deja acolo. Sigur, în redacție ajungeai prin anul trei, patru. Dar, fiind oarecum o lipsă de condeie în anii terminali, au fost chemați în mod excepțional cei pe care i-am amintit. Ei s-au uitat în jur și i-au spus lui Papahagi, lui Ion Pop cine ar mai putea să lucreze și să scrie la revistă. Acolo nu era neapărat nevoie să-ți publici prozele sau poemele, ci trebuiau făcute cronici, editoriale, trebuiau făcute eseuri despre tema numărului, trebuia făcută macheta, trebuia mers la tipografie...

– *De la debutul din 1973, a urmat un parcurs literar lung, frumos și fructuos.*

Avem acum un invitat în direct, prin telefon, care va vorbi despre prozatorul Alexandru Vlad. Criticul și istoricul literar Ion Bogdan Lefter, bună seara! Vă mulțumim că ați acceptat invitația noastră. Unde l-ați situat dumneavoastră pe Alexandru Vlad în contextul prozei românești contemporane?

– I.B.L.: Nu e cazul să-mi mulțumiți. Plăcerea e de partea mea. Sunt onorat să pun și eu un pic umărul la o emisiune despre Alexandru Vlad, un extraordinar prozator și, pe deasupra, și un foarte bun prieten de la distanță. Am ascultat prin telefon minutele dinaintea intervenției mele. Mi se pare foarte interesantă reconstituirea asta de atmosferă, de început al generației noastre în spațiul Echinoxului. Și pentru că Alexandru Vlad a vorbit despre debutul lui cu proză la Echinox, eu pot lega firul și pot începe prin a spune că în ce mă privește am însoțit debutul în volum al lui Sandu Vlad, care s-a produs ceva mai târziu, cu „Aripa grifonului”, în 1980, atunci când prozatorul avea 30 de ani. Bineînțeles că am citit cartea, urmăream deja toate noutățile editoriale. Eram

și eu la început, nu aveam unde să scriu cronică literară. Întâmplarea a făcut, necunoscându-ne direct, ca un amic comun, Ioan Buduca, dacă nu greșesc, din redacția „Vieții studentești” și a revistei „Amfiteatru”, să-mi solicite o cronică la volum. Am scris atunci rapid și cu mare plăcere un articol foarte elogios. Mai târziu, ne-am și cunoscut și s-a legat o prietenie firească. L-am urmărit în continuare, am citit toate cărțile lui Sandu Vlad și tot timpul am fost frapat de rafinamentul frazei lui. El nu este un prozator de suflu epic, cum se zicea în generațiile critice mai vârstnice, nu compune romane care să aibă pretenții de construcții narative spectaculoase, nici nu vrea să facă fresce sociale... Proza lui Alexandru Vlad avansează pe spații mici. Fraza lui avansează cu percepții mici pe care le detaliază și din care scoate profunzimi extraordinare, virtuozitatea cea mai evidentă fiind atinsă în „Curcubeul dublu”. Alexandru Vlad este, în primul rând, un observator al realității din jur, al concreteții din jur, al detaliilor obiectuale sau psihologice pe care le pune sub o lupă și din care știe să scoată, cu originalitatea lui, cu unghiul lui foarte special de percepție și de analiză, niște lucruri care ne surprind și ne mișcă și ne tulbură.

– *De la acele constatări pe care le-ați făcut în 1981, a rămas Alexandru Vlad la fel și peste ani?*

– I.B.L.: Într-o anumită măsură, bineînțeles că da. Dacă încerc să generalizez și să vorbesc despre un prozator care face în primul rând notație și analiză de imediat, de existență, de percepție a lumii din jur pe care o traversează, atunci inevitabil ceea ce rezultă ca text este un fel de text-confesiune, un fel de text-jurnal sau text-rememorare, ca să revin la textul meu din junețe și unde exact despre asta era vorba, despre faptul că diverse voci naratoriale, narrative, își asumă trecutul propriu, experiențele personale, observațiile proprii și le pun sub lupa de care vorbeam, făcând rememorări, rememorări ale rememorărilor, pentru a încerca să descifreze din detalii sensurile mai profunde, mai ascunse ale existenței, ale lumii. Proza lui Alexandru Vlad rămâne o proză a rememorării, a notației, a reflecției. E un prozator foarte special, e un fel de proustian al postmodernismului, dacă pot construi o asemenea sintagmă.

– *Ați spus că Alexandru Vlad nu a excelat prin suflul epic. Ei bine, tocmai ne-a mărturisit că lucrează la un amplu roman realist, a cărui acțiune este situată în perioada colectivizării. S-ar putea să avem o surpriză imensă!*

– I.B.L.: Să știți că într-o descindere la Cluj de acum aproape un an, la *Zilele prozei*, am avut ocazia să ascult, citite de Alexandru Vlad, în conclavul în care se retrăsese, câteva pagini din cartea asta nouă la care lucrează și în care colectivizarea și fragmentul de epocă furnizează și materie epică, dar și o mulțime de alte lucruri, printre care efecte de ironie și de umor colosale și, probabil, destul de surprinzătoare în cazul lui Alexandru Vlad, care a făcut până acum figură de prozator foarte serios.

– *Aveți observații, domnule Vlad?*

– Aș vrea să se confirme vorbele frumoase pe care le-a spus despre mine Bogdan. S-ar putea să aibă dreptate și de data aceasta, cu acest roman. Nu ascund că pentru mine fantezia are loc într-un fel de mișcare inversă, ca în oglindă. Practic, orice lucru pe care-l inventăm ne închipuim că este o închipuire proprie și atunci putem să o analizăm în amănunt. Iau invenția, o privesc ca pe ceva din trecutul meu mai mult sau mai puțin îndepărtat, sau ca pe ceva trăit, și atunci eu pot să-i construiesc toate detaliile. La urma urmei, ne inventăm cu toții până și biografiile! Nu sunt doamne care spun că nu poartă niciodată maro? În timp ce un stilist ar spune: doamnă, la părul dumneavoastră, la culoarea ochilor, a pielii vi se potrivește maro. Dar eu nu port maro! Ne inventăm cu toții biografiile, iar, în situația asta, de ce n-ar putea invenția și ficțiunea să devină, printr-un mod de creație, un fel de, cum să zic, falsă biografie? Altfel cum? Cum pot eu să fiu într-un capitol criminalul și în celălalt mătușa lui țicnită? Poate sunt ipostaze ale propriei percepții mai mult sau mai puțin... știu eu?! Dar nu vă spun mai mult, că pe urmă scrieți romanul în locul meu!

– *Domnule Ion Bogdan Lefter, mulțumim pentru intervenția dumneavoastră telefonică!*

– I.B.L.: Cu mare plăcere!

– *Domnule Alexandru Vlad, să parcurgem repede etapele următoare ale vieții dumneavoastră. Ați terminat Filologia și, din păcate, n-ați reușit să rămâneți pe un post pe care bănuiesc că vi l-ați fi dorit, redactor la o revistă, să zicem.*

– Nu-mi doream așa ceva. Orașul oferă celor pe care îi apreciază sau celor pe care îi are în dotă, oferă niște sinecure, niște posturi nici prea mari, dar nici prea mici, în care nu trebuie neapărat să tragi chiulul, dar din care poți să trăiești și să-ți rămână după-amiezile libere.

– *Ați fost în primul rând anticar. Sau ce?*

– Am fost în primul rând profesor, la țară. Pe urmă am fost, știu eu, anticar, bibliotecar, proiecționist de film, magazinier, impiegat de mișcare, controlor de bilete cu atribuții de birou, galerist... Am fost și șomer de câteva

ori, deși atunci nu se folosea termenul. Am spălat și ghetetele fotbaliștilor de la „U” Cluj și m-am ales cu câțiva prieteni, pentru că mai făceau și ei studii și le trebuiau rezumate la „Ion”. Dar câțiva m-au surprins, pentru că îmi declarau că citeau Dostoievski și vorbeam cu ei despre „Crimă și pedeapsă”.

– Spuneți undeva că perioada echinoxistă a fost scurtcircuitată de un securist care v-a cam îndepărtat de acel grup.

– A încercat, da, pur și simplu le-a spus să nu mă mai publice, pentru că sunt un om cu probleme. Am aflat mai târziu. Mi-a spus acest secret unul din membrii nu chiar de frunte ai redacției. Ceilalți mi-au amânat textele *sine die*, nu mi-au spus. Am toată stima pentru ei, apărau revista. Că doar nu era vorba să apere un om care era un pui de cuc. Și așa am început să public în „Tribuna”, dar până la urmă am fost „ajuns” și acolo și-am început să public în reviste din afara Clujului, iar cărțile mi le-am publicat, cel puțin primele, la București.

– Ați publicat și în „Vatra”, ați ajuns mai apoi redactor al revistei, cum sunteți și astăzi, de altfel... Din punctul acesta de vedere, Clujul nu v-a prea agreat, nu v-a oferit prea multe șanse. Cărțile le-ați publicat în Capitală. Știu că ați luat manuscrisul de la Editura Dacia și l-ați dus la București...

– Păi, după două-trei amânări de publicare, ce era să fac?

– Volumul a apărut imediat la Cartea Românească și a primit Premiul pentru debut al USR. Cum a „înghițit” Clujul cultural succesul dumneavoastră, un Cluj, afirmați dumneavoastră undeva, dominat cultural de D.R. Popescu?

– Nu era doar D.R. Popescu... Mai degrabă era o tripletă. D.R. Popescu era, să zicem, șeful cel mare în literatură. Alții ocupau funcții de conducere la postul de radio sau la Universitate. Nu regret treaba aceasta. Nu eram un om comod, aveam replici ascuțite, uneori le mai am și astăzi, chiar dacă am devenit mai îngăduitor și prefer să tac și să trag din pipă. Toate astea au trebuit plătite. Astea fac parte din viața mea. Greșelile și călcatul

în străchini, dintr-o perioadă a vieții, dacă îți impui, într-o altă etapă a vieții, să le repari, să le dregi, te poți trezi cu o paranteză care poate să fie chiar o viață întreagă.

– Spuneți undeva că ați trăit 25 de ani ca să ajungeți la oraș și alți 25 ca să vă întoarceți la țară. Ce faceți la Mihăiești, în afară de scris?

– Aaa... Toată lumea mă întreabă! Nu înțeleg, ce poți face acolo? Și eu le spun în glumă: într-o jumătate de zi fac dezordine, iar în cealaltă mă străduiesc să fac ordine. Și uite așa sunt toată ziua ocupat. La țară, toate lucrurile pe care le faci îți iau timp real: să-ți aduci apă, să sapi grădina, să tai lemnele. În oraș nu consumăm timp, consumăm bani. Plătim pe cineva să ne dea căldura, plătim pe cineva să ne dea apa... Ei, eu le fac cu mâinile mele. Este un mod destul de plăcut de a-ți petrece timpul și de a simți că ești om, că nu ești inutil. Un corp, la vârsta mea, trebuie să se miște, ca să rămână sănătos.

– Deci vă place! Aveți doi copii. Vă calcă pe urme?

– Mai degrabă pe umeri (*râde*). I-am purtat destul pe toate pășunile pe unde căutam ciuperci. Băiatul cel mare a cochetat o vreme cu a scrie cronică, a terminat Filologia. Am fost speriat. Cel mic m-a anunțat la un moment că și pentru el Filologia ar putea fi o eventuală opțiune. Băiețiiăștia cred că faci Filologie ca să citești cărți. Noi credeam că citești întâi cărțile ca să faci Filologie. Ei, cel de-al doilea băiat a dat un examen de admitere la Politehnică și va deveni un inginer în domeniul ecologic.

– Domnule Alexandru Vlad, vă mulțumesc, vă doresc multă sănătate și inspirație. Vă așteptăm cu ocazia publicării romanului la care lucrați și pe care sper să-l duceți la bun sfârșit în scurt timp. Oricum, din câte am aflat de la prietenii dumneavoastră, el se anunță de pe acum un eveniment literar.

– Mulțumesc foarte mult și eu. Să sperăm că n-o să vă dezamăgesc!

Interviu realizat de **Daniel MOȘOIU**
Radio Cluj, 31 august 2009

Alexandru MUȘINA

Jurnal (continuare)

18.III.1989

Astăzi, prima zi în care m-am simțit mai bine, am simțit cu adevărat și primăvara. Era în aer. Trebuie să fim și fericiți, mi-am zis, de fapt îmi zicea tot corpul. E un presentiment al libertății. Nu știu cât de corect. (Între timp au venit doi musafiri: Doina Staicu și domnul Răducanu. Convorbiri agreabile, dar... dar tot cu gândul la minima libertate). Ce-o fi însemnând, concret, și libertatea asta? Pentru mine: să public ce scriu, să scriu și să vorbesc (...) pe ceilalți ceea ce numai eu îi pot învăța. Și – evident – să scap de Întorsura și de sentimentul că sînt legat de glie. Și-așa viața, în sine, e plină de mizeriei și de „imposibilități”.

Într-un fel de tensiune. Care, concret, înseamnă inactivitate. Așteptînd. Ca și cum se poate ceva aștepta în lumea asta. Descompunerea generală m-a cuprins și pe mine. Mai grav, și cretinizarea. Cele scrise în prezentul „Registru...” sînt cea mai bună dovadă.

În ce măsură „Registru...” e un substitut? E evident că, de cînd scriu aici, nu m-am apucat de nimic „serios”. (S-ar putea ca volumul pentru copii să fie tot ce am scris eu mai bun, dar evident că miza lui e cumva „excentrică”). Poate, pentru unii scriitori, jurnalul este dăunător. Unul dintre efectele cele mai nocive, la mine, e că se împinge în față ideea că sînt scriitor; mă tot compar cu alții, mă gîndesc ce-am făcut și n-au făcut ei, calculez exagerat semnificația fiecărui gest sau rînd scris, sînt preocupat atîta de „exterior”, încît nici nu mai am resurse pentru „interior”: scrisul propriu-zis. Poate și atmosfera cam provincială (totuși) din Brașov, deși nici cu Bucureștiul nu mi-e rușine!

28.III

Mai întîi, însă, o dramă „interioară” (din fantasmă și personaje-arhetip) în versuri sau proză ritmată. O nouă testare a posibilităților limbajului. Pentru asta: să-mi creez un timp și un spațiu de liniște,

să mă las de fumat ca să mă refac psihic. Nici nu știu de ce fumez? Din pur tembelism: tot cer țigări de la alții, țigările-s proaste și-mi dau o stare de proastă condiție fizică și de buimăceală. Sînt, cumva, anihilat, redus la modul comun de a trăi, simți și – mai grav! – a mă exprima, a mă manifesta. În definitiv, această aplatizare e o negare a sinelui, a individualității. Și totuși, *nevoia* – mai mult psihică – de a trage din cînd în cînd cîte o țigară! Scuză (slabă!): nu poți lupta chiar singur împotriva monstruoșității lumii înconjurătoare. Sau poți, dar... Ar trebui să mă conving realmente că singurul mod eficient de a lupta e *scrisul* (nu la acest jurnal!), dar unul cu toate forțele, radical, în care să merg pînă la capăt. Poate nu-i mult, dar tot e ceva în raport cu bîlmăjeala sterilă de acum, cu nesfîrșitele – și ridicolele – amînări „cu scopul de a...”.

9.IV

Mi-e greu pînă și să mai scriu aici. Existență suspendată, obsedată de o politică ce ne distruge, ce ne aruncă în Africa.

Ieși pe stradă: totul pare normal, dar... în magazine mai nimic, oamenii arată jerpeliți (fizic și vestimentar), străzile-s pline de țigănci care fac bișniță. Energia lor tîmpă și zoioasă într-un negoț „de doi bani” îmi face mai rău decît zeci de comentarii politice. Și copiii mizeri, colindînd în haite, trăindu-și cum pot, în felul lor, copilăria. Dumnezeu, despre ce să scrii?! Sînt, aparent, chestii „exterioare”, perisabile, dar asta e lumea mea, asta-i chiar, mărunta și perfect explicabila socio-economic, dramă a mea. Poate că literatura mai există fiindcă oamenii simt că dincolo de politică și economie, de sociologie și ziaristica de calitate, de psihologie și religie mai e ceva, ceva *esențial*, ireductibil, care nu poate între în nici un metatext, în nici un discurs „fundamental”.

15.IV.1989

Zile de așteptare, cu inerentele frecări (procesul lui maică-mea cu Vetuța, drumul Taniei la rude, cenaclul cel amărît de vineri etc.). Am mai scris 4 poezii pentru copii. Și cam atît. Teoretic, sînt în vacanță, dar nu am simțit-o în nici un fel. De ani buni *nu mai simt timpul*, totul e fără aderență și strălucire; în fond, nu mai trăiesc cu adevărat. Nici măcar panici sau speranțe „devastatoare” nu mai am.

Dacă noi oamenii sîntem doar *elemente* ale unei imense *mașini cibernetice*, o supermașină de gîndit, care se autoreproduce (fizic), care se amplifică (numeric), care – cu sincopile inerente (vezi „virușii” calculatoarelor) analizează, rafinează și stochează (perpetuează) *informația*, un uriaș creier care trebuie, a fost programat (de un „zeu”, dar cine e acest zeu?) pentru o cunoaștere mai deplină a lumii. Din această perspectivă

pot fi re-analizate nu numai modelele culturale, dar și înseși structura și funcția culturii, a organizării socio-economice etc. (Artele, desigur). Acest super-sistem trebuie și să-și asigure funcționarea (să supraviețuiască) și să facă o operație de cunoaștere a ceea ce este în afara sa, ceea ce explică nu doar complexitatea sa, ci și aparenta evoluție „în zig-zag”; certă este sporirea cantității (și calității) informației în supersistem. Nu sînt specialist nici în genetică, nici în computere, dar – cred – o conexiune a „modelelor” elaborate de ciberneticieni și cele descoperite de geneticieni ar putea să te pună pe gînduri. Și încă: asta ar permite o explicare *funcțională* nuanțată (globală) a existenței unor componente culturale, dintr-o perspectivă îngustă aparent „gratuită”, neimportante. Dar dacă noi sîntem doar „celule”, *material* perisabil, dar permanent reînnoit, fiindcă indispensabil unui supercomputer, mai complex (deci cu mai mari „probleme”) decît tot ce ne putem imagina?

Dincolo de „scopul” fiecăruia, e un „scop” pe care-l servim, în ciuda urii și repulsiei pentru o asemenea idee (intuită!). De-aceia pornirile autodestructive, care sporesc (ar trebui o anchetă sociologică) odată cu sporul „de cunoaștere”, cu sporul cantității de informație și al vitezei de circulație a acesteia. Progresul tehnologic poate fi văzut și ca satisfacînd nevoile oamenilor, dar și ca *accelerînd* (și amplificînd) viteza de transmitere a informației (posibilităților de transmitere a acesteia).

Pare un joc al minții, care poate duce analizele foarte departe? Dar dacă nu e? Oricum, o asemenea perspectivă ar permite o optimizare atît a structurilor sociale, a relațiilor interumane, cît și a cunoașterii, a vitezei de amplificare a acesteia (prin descoperirea de „punți” între arte, științe, religii etc. – ceva de genul științelor „diagonale” ale lui Caillois, dar nu prin asocieri de tipul celor de acolo, ci prin atenție la „funcție”, „nivel de explorare”, „necesitate de structurare/funcționare «internă»” etc.).

Într-o povestire s.f. (poate a unui francez) se afirmă că oamenii ar fi fost „construiți”, de către viruși, că ar fi „scăpat de sub control” și de aceea, acum, virușii încearcă să-i distrugă. Ce propun eu nu e o „inversare a rolurilor” („producătorul” fiind infinit mai mare, noi un fel de „viruși”), pur și simplu. Dar, acceptînd ideea unui „accident” cosmic, care a făcut ca viața/inteligența umană să fi apărut din întîmplare, e evident că – chiar fără zeu – noi nu avem sens, nu putem fi înțeleși în afara unui *efort global de cunoaștere*. Și ajungem tot la ideea unor componente ale unui supercomputer. Că a fost făcut de cineva, că s-a născut din întîmplare, perspectiva e aceeași, aceeași necesitatea de a-i „optimiza” funcționarea din moment ce știm (intuim) ce este și știm (aproximativ) cum face, deși – evident – nu și ce face, sau vrea (trebuie) să facă pînă la urmă.

Poate ideea a venit și altora. Oricum, datoria mea ar fi să o lansez. Dar sînt într-o „zonă” a supercomputerului momentan „blocați”, dezorganizată, atacată de „viruși”. Totuși.

*

Discrètement alcoolisé, după o vizită la familiile Pârvulescu și Dobrescu (unde, de fapt, am băut). „Normalitate” și așteptare, mirarea că oameni perfect normali, autosuficienți „occidentali”, sînt – în fond – în această societate a clipei actuale, niște „marginali”, niște „tolerați”. De unde apar (și cum, totuși) trogloditii în politică și ce (le) vor ei? O întrebare aiurea, explicabilă poate doar pe baza ipotezei scrise azi aici (și care mi-a venit ieri, de care nu pot să mă despart de atunci. Un efect pozitiv oricum: acționează ca un drog, mă fortifică împotriva aparentei aberații a realității; combinată cu alcoolul – acum – îmi dă o stare de euforie „echilibrată”, pe care nu am mai avut-o demult. Acum, nici măcar nu mă mai deranjează că trăiesc la „marginea lumii” civilizate, în franjele unei lumi cu adevărat a sfîrșitului de secol XX, într-o limbă „de mîna a II-a”, cu abia 22-23 de milioane de vorbitori, fără mari, îndelungi tradiții culturale scrise, sub opresiune, într-o literatură – și cultură – suspecte, diminuate artificial în formele lor de manifestare publică, cu prea puține mari personalități etc.

Alu m-a făcut să rîd. Îi place să „se prostească”, are pornirea de clown care e – în general – a copiilor, dar și – mă s-o cred – moștenită de la mine. Totul e să nu-ți pese (abia atunci ești liber vizavi de mediocritatea, normală, a celorlalți). Dacă, realmente, porți o informație, sau intuiție de informație, cu adevărat *nouă*, *diferită*, e normal să nu te sinchisești de program „de rutină”, de menținere, de așteptare, al celorlalți. Grea e *disimularea*, jocul în care nu contrazici – aparent – programul celor din jur, dar rămîi tu însuși, respectînd patternul nou, original pe care – întîmplător? – îl ai în tine. Așa – în fond – e explicabil de ce geniul e acceptabil, suportat, admirat *la distanță*, spațială, temporală – contactul *direct* e dezastruos pentru „programul normal, de întreținere”, de rutină al celor mai mulți. Oricum, informația „nouă nu poate fi preluată...”

Eugen BUNARU

De Ziua Morților

Alergi într-o parcare printre mașini înghesuite de-a brambura. Transpiri copios tot forfotind să ajungi undeva. Te vezi, grotesc, într-un parbriz, cum atârni de o cravată mov pe care o purta, între cele două războaie, la costumul său bleu jandarm, fi' iertat străbunicul tău, Costa Buchin. Avea mustăți de husar, răsucite fercheș în sus (le mai poartă și-acum în fotografia habsburgă de pe perete), și mama spunea despre el că era o cruce de bărbat – nu alta! – că sucea capul multor domnișoare cu pălărioare, când ieșea pe Corso, duminică seara, și ridica, salutând în stânga și în dreapta, canotiera până la cer. A murit, îți povestea mama, din cauza unei pungi cu puroi la măsea, om fain, în plină putere (tu nu veniseși încă pe lume), și locul lui de odihnă e undeva (după spusele mamei, răposată, de-acuma, și ea), prin cimitirul sârbesc din Mehala. Acolo, laolaltă cu ale altora, moși și strămoși, dorm, sub buruieni, rămășițele lui pământeste și nimeni nu le mai poate afla locul de veci, după numele său pe vreo cruce, ca să-i aprindă, și lui, o lumânare la căpătâi, pe întâi noiembrie măcar, de Ziua Morților la catolici.

* * *

Câțiva arbori golași zgârie cerul. Vizavi, peste acoperișuri, cade idilic amurgul. Își linge lacom și lent, ca pe un sânge palid, tăcerea. Ai vrea doar – puțin înfrigorat puțin desuet – să-ți iei zborul la primele ore matinale. Cu ochii lipiți de hubloul

unui avion argintiu, să sorbi din coniacul gălbui. Să aprinzi o țigară sub zâmbetul profesionist al stewardesei. În stânga ta să ruleze, adormitori, când nori imenși, albi și pufoși, când soarele cald, atotputernic să-ți lumineze, ca pe-o orbitoare câmpie polară, viitorul.

* * *

În vitrină paharele (s)clipesc din ochii lor fistichii. Și micuțul Âmor strânge la pieptul lui de porțelan, ca pe-o iubită, un imens violoncel. Tu ești pe-aici: o simt, o știu, în van te-ascunzi, în chip și fel, printre obiecte, în jocul lor nocturn. Și liniștea-n zadar te îmbracă, puțin câte puțin, țiutor. Ne vom afla ca într-un vis, ca într-un *nor lunecător*. Vom degusta un vin adus din pivnița ce tace, sub pécetea tainei, ca sub, bătrână, o carapace. Un scaun, cu spetează de secolii sculptată, începe și el, acum, o poveste tăcută, cu ițe și ițe ce nu se mai desfac nici până-n zori, când totul și toate dispar, pe rând, ca într-un vis, ca într-un film (fără sonor), ca într-un somn în vecii vecilor: puncte mici-mici, luminoase, călătorind, pe fața unei ape, până ce pier, adânc-adânc, sub pleoape și parcă nici nu știi că vii au fost odată. De mult, ca niciodată.

Poveste de iarnă

Înghițitorul de săbii și-a făcut numărul cu brio. Toți aplaudau cu frenezie, toți se ridicau în picioare excitați de vuietul asurzitor al aplauzelor. *Bis! bis!* începuseră să strige unii și alții. *Bis! bis!* răsunau, până sub cupolă, vocile spectatorilor. Și nimeni nu părea să observe dispariția magicianului, și nimeni – căderea cortinei. Târziu, abia când primii fulgi începuseră să cadă, să se mistuie leneș pe umerii și pe capetele mulțimii extatice, târziu, abia când lampioanele multicolore începuseră să se stingă unul câte unul, se auzi, șuierând, destul de timid, din pieptul cuiva, primul *huo*. Și brusc, un strigăt înmiit făcu să se cutremure bolta tavanului: *Șarlatanul!* *A dispărut șarlatanul! Aduceți-l înapoi, șarlatanul!* Târziu, când se lăsă, ca la un semnal magic, o tăcere deplină și cortina se ridică lent, de pe scena luminată feeric, Albă ca Zăpada începu să arunce

cu mere roșii-roșii ca focul către spectatorii care
sforăiau împăcați sub un strat blajin de ninsoare.

* * *

Bătrâna Doamnă deșira întâmplări
fără contururi precise și glasu-i
avea străvezimea unui pahar în care
pâlpâia o licoare străveche sau doar
luminița unei candelă în timp ce
o seară înaltă înfășura încăperea
iar noi ascunși în ceața înmiresmată
a crinilor priveam narcotizați surâsul
împietrit de fericire al Bătrânei Doamne

* * *

S-a dedicat unei fericiri fără
obiect și-a cultivat vocația bleagă
de-a iubi *clipa cea repede*
de-a implora în secret monodia
unui trandafir în erecție
insomnia unei petale cu vocația
(fără leac) a privirii
S-a disculpat mereu pășind
mai departe – aproape candid –
în inima de demult a cetății
Intra sau ieșea pe o poartă
deschisă în toiul zilei ori în toiul
noptii fără a ajunge cândva undeva
Auzea distinct cum se cuibărește
în el aproape romantic aproape
tăcut țipătul victimei

* * *

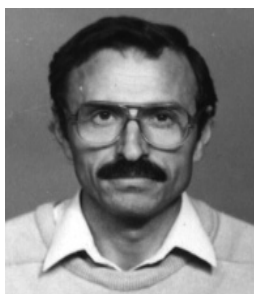
Am (și eu) o mică rană la cotul stâng
Uneori îmi apare de-a dreptul pe piept –
strălucește ca o decorație în felul ei
sfidătoare. Seara când mă pregătesc
de somn îmi arunc ochii gata speriați
(dar asta nu trebuie să afle nimeni
niciodată) în toate direcțiile pregătit
să mă apăr cu ultimii stropi de vlagă
cu ultimele zvâcniri de demnitate
Prin colțuri se aud clar niște voci
bolborosesc ceva confuz despre

un diagnostic exotic apoi când
să închid și eu pleoapele apar (ca)
din tavan tot felul de chipuri
pe care le știam de mult oale și ulcele
Par dispuse să-mi țină de urât ba chiar
încep să fredoneze *o sole mio*

* * *

O pălărie aleargă bezmetic pe stradă
tot mai pleoștită mai decolorată
de vânt și de soare. La colțuri pândesc
frânturi sufocate de fraze. Șuieră ceva
vâscos ceva fără întoarcere. Un chip
tulbure pășește pe valuri lovește
cu toiagul ba stâncile ba trotuarul.
Un nimb de paie alunecă se precipită
fâlfâie se destramă la întâlnirea de gală.

Petru CIMPOEȘU**Carte pentru reducerea pedepsei
(fragmente)**

Propriu-zis, eu nu am participat la ceea ce a urmat. Rolul meu era numai de a răspunde la telefon. Însă nu voi spune că am fost complet nevinovat. Asta spun numai fraierii. De fiecare dată când un fraier ajunge aici și îl întrebi cum a ajuns, îți răspunde: Nu știu, frate, sunt complet nevinovat. Așa îți dai seama imediat că e fraier și trebuie să-ți fie milă. Gogu mă instruisese să lungesc cât mai mult vorba, folosind un limbaj politicos și elevat. Ar fi fost cea mai mare greșeală să închid eu primul telefonul. Omul așteaptă o vorbă bună, de aceea a sunat. Vrea să audă cu urechile lui că s-a făcut dreptate. Dar înainte de asta, vrea să-ți explice punct cu punct nedreptatea care i s-a făcut. Degeaba îi spui: Da, domnule, ai dreptate, o să luăm măsuri. Nu. Mai întâi îl lași pe el să-ți explice punct cu punct cum s-a întâmplat și, pentru a-l stimula, îl întrerupi cât mai des, dar pe un ton politicos. Dacă îl întrerupi, se enervează. Atunci, ca să-l enervezi și mai tare, îl întrebi: Domnule, de ce vă enervați? Asta învățasem de la Emilia, nu de la Gogu. De fiecare dată când Emilia mă întreba așa, mă enervam și mai tare. Mai ales că uita mereu becurile aprinse, în baie și peste tot. Și pentru orice avea de spălat, folosea numai apă caldă, chiar și vara, contribuind în acest fel la încălzirea planetei. Iar dacă îi atrăgeam atenția, mă întreba de ce mă enervez.

– Alo?

Propriu-zis nu răspundeam, ci întrebam:

– Da?

– Domnule, aveți o mașină cu numărul, dracu să-l ia, are număr de Bulgaria... E a voastră, nu?

– Depinde ce număr are. Dar, în fine, ce e cu ea?

– Băi nene, șoferul ăsta al vostru e nebun! Trebuie legat imediat! Legat și dus la balamuc.

– Stați puțin, vă rog. Cum vă numiți dumneavoastră?

– Nu contează cum mă numesc. E bun de legat!

– Vă rog să nu vă enervați, trebuie să înregistrez reclamația, așa cum cere procedura.

– Lasă-mă dracului, nu de proceduri îmi arde mie acum! Am sunat ca să vă spun, să nu ziceți că n-ați știut. E un pericol social!

– Nu știu dacă ați observat, eu vă vorbesc politicos, fără invective, și vă rog să-mi vorbiți și dumneavoastră

la fel. Spuneți-mi, vă rog, ce număr are mașina.

– Are număr de Bulgaria, ți-am spus!

– Nu e suficient. Vă rog să-mi spuneți numărul de înmatriculare al mașinii, nu în ce țară e înmatriculată.

– Dar mata crezi că eu mă pricep la de-astea?

– În acest caz, îmi pare rău... Vă mai pot ajuta cu ceva?

– Te dreacu!

– Vă mulțumim pentru înțelegere.

Închidea brusc, după ce-mi băgase în cont câteva sute de mii vechi. Dacă era unul mai isteț, care își notase numărul mașinii, dar astea erau cazuri rare, îl rugam să aștepte puțin pentru a verifica în registrul nostru și îl lăsam să aștepte cel puțin cinci minute. Sau, dacă nu puteam conduce discuția în direcția dorită de mine, îl atacam sentimental și mai câștigam măcar câteva sute de mii. Era și câte unul care făcea pe deșteptul, cerându-ne socoteală pentru activitatea noastră:

– Dar voi cu ce pula mea vă ocupați?

În afara folosirii unor cuvinte nepotrivite, întrebarea îmi convenea de minune, fiindcă îmi oferea ocazia de a-i prezenta pe larg obiectul de activitate al Fundației.

– Suntem o fundație umanitară, distribuim ajutoare sociale.

Când auzea asta, făcea o față lungă și rămânea un pic pe gânduri, parcă nehotărât. Nu-i vedeam propriu-zis fața, îmi dădeam seama că i s-a lungit după cum lungea cuvintele.

– Aha!... Va să zică, ajutoare sociale!...

– Pentru săraci, adăugam.

Ceea ce îl făcea să bată în retragere. Devenea prudent, temându-se poate că o să-i cer bani pentru vreun orfan. Dar nu făceam această greșeală, nici n-ar fi avut rost, de vreme ce oricum mi-i dădea. Dimpotrivă, aveam grijă să-l asigur că fondurile noastre provin din străinătate. Înebuniți de foame, săracii din România împinziseră Europa, iar pentru a scăpa de ei, guvernele și anumite organizații filantropice ne dădeau bani ca să-i aducem înapoi și să le căutăm un loc de muncă. În România, asta constituie o problemă de cel puțin douăzeci și cinci de ani. Fiindcă de căutat e ușor, de găsit e mai greu.

– Așa e, aveți dreptate, zicea omul care îmi alimenta contul. Și soția mea caută de vreo șase luni.

Când auzeam asta, mi se muia inima, ceea ce făcea să mă simt o persoană deosebită, și încercam să scurtez discuția. Dar se nimerea și câte unul mai căpos care, când îi spuneam că suntem o fundație umanitară, exclama:

– Bingo! M-am prins! Nu vă place munca!

– Nu domnule, să știți că lucrăm voluntar! Banii nu sunt pentru noi, ci pentru năpăstuiții soartei. Distribuim ajutoare celor săraci.

– Adică îi ajutați să rămână săraci!

– În opinia mea, nu vă supărați, gândiți negativ. Asta din cauză că priviți lucrurile cu rea-voință și, scuzați-mi expresia, într-un mod superficial. Din punctul nostru de vedere, săracii nu sunt săraci din vina lor. E

o chestiune de nedreptate socială. Pentru fiecare sărac, întreaga societate e de vină.

– Băi, da' frumos le mai zici! Mai bine v-ați ocupa de șoferii ăștia ai voștri, care circulă ca bezmeticii.

– Vă rog să înțelegeți, sunt începători, abia au obținut permisul de conducere. Dacă vreți să știți, i-am angajat fiindcă nu aveau nici o sursă de venit. Ca să nu mai spuneți că nu ne place munca!...

Bineînțeles, toate acestea nu le-am știut de la început, le-am învățat pe parcurs. La început, mă enervam ușor când eram înjurat sau mă speriam de amenințările cu poliția, fără să-mi dau seama că cel care suna voia, de fapt, să facă o faptă bună – și o făcea de fiecare dată, sută la sută, fără să știe. Chiar dacă tonul lui era nervos sau agresiv, chiar dacă vorbea urât, fapta lui bună, odată făcută, nu mai putea fi retrasă din cont. Îl lasam să vorbească și mă străduiam să-i stimulez setea de dreptate, apoi îi ceream scuze pentru toate inconvenientele produse fără intenție și, în loc de hai sictir, îi mulțumeam pentru înțelegere, iar după ce închideam telefonul, constatam:

– Fraierule, tocmai mi-ai băgat un milion.

După numai câteva zile, când Emilia a verificat contul la bancă, adunasem peste două sute de milioane vechi. Perfect legal. Fiindcă nu-i obliga nimeni să ne sune, o făceau din convingere. Ce-i drept, după mesajul cu *Indisciplinat în trafic*, Gogu adăugase o steluță pe care nimeni n-o băga de seamă. Așa îl învățase Avocatul, ca să fie acoperit de lege. Mai jos, cu litere foarte mici scria că e vorba de un telefon cu suprataxare, zece ron pe minut. Eu am socotit întotdeauna în lei vechi, mă simt mai bine așa. Dar chiar dacă aș fi socotit în lei noi, scrisul tot nu s-ar fi văzut, fiindcă era mai tot timpul acoperit cu noroi. Sau, dacă se întâmpla ca vreunul mai atent să observe, stătea cuminte și nu mai suna. Nu de acolo au venit necazurile. Ci de la accidente produse de alții.

Apropo de asta. Inițial, ideea lui Gogu era să sperie mai ales femeile. Fie depășindu-le foarte aproape, fie punând brusc frână după ce erau depășite sau accelerând și frînând de mai multe ori. Dar, după cum a constatat pe urmă tot el, metoda s-a dovedit inefficientă. Femeile, mai ales când sunt la volan, au un complex de inferioritate și tendința de a se considera vinovate pentru orice se întâmplă în trafic. De obicei, când se sperie, trag pe dreapta, nedându-le prin cap că, în loc să-și facă cruce și să spună o rugăciune, ar putea face reclamație. Se întâmpla totuși uneori, foarte rar, să sune și câte o doamnă. De obicei, doamne în vîrstă și sentimentale, care vorbeau politicos și nu reclamau propriu-zis accidente de circulație, ci faptul că, din cauza unei mașini cu număr din Bulgaria, nu puteau intra la aprozar.

– Cum așa? mă miram de formă.

– Domnule, șoferul dumneavoastră a parcat mașina pe trotuar și a blocat intrarea în magazin.

Dar doamna despre care vorbesc aici a reclamat cu totul altceva. Cum că o mașină a Fundației i-ar fi omorât câțelul. Avea o voce plăcută și, ca să mai lungesc vorba,

m-am prefăcut că nu înțeleg.

– Mă scuzați, semnalul celularului meu e cam slab și vă aud cu întreruperi... Vițelul?

– Nu, domnule. Cățelul.

– Cățelul! Nu pot să cred! Dar cum s-a întâmplat nenorocirea?

– A trecut cu mașina peste el. În loc să frîneze, a accelerat.

Cînd am auzit că e vorba de un câțel, am fost sigur că cel care îl călcase era Volodea. Pe unde trecea el cu mașina, rămîneau în urmă zeci de cîini morți. Dar mă înșelam. Conform graficului, la ora aceea Volodea circula bară la bară pe DN1, în drum spre Cîmpina. Iar cînd doamna mi-a mai spus și numărul mașinii, meticuloasă, îl notase pe un petic de hîrtie, mi-am dat seama că autorul era Bazil.

– Oribil! Bineînțeles că îl vom sancționa. Trebuie să vă adresați neapărat Asociației Ham-Ham. Fiindcă asta e de-a dreptul o crimă. Dacă a accelerat în loc să frîneze, ar putea face chiar pușcărie! Dar spuneți-mi, vă rog, cîți ani avea cîinele?... Și așa mai departe.

Da, pînă și Bazil, bunul meu prieten, dăduse de gustul aventurii. Altădată, pe vremea cînd își cumpărase cîinele cu care voia să găsească trufe, avea o cu totul altă atitudine, încercase să-l învețe să facă caca la oliță și aproape că reușise. În sensul că făcea lîngă oliță. Acum, din cauză că bea prea mult *Redbull*, începuse să omoare cîini ca s-o distreze pe chinezoaică. Bazil circula, bineînțeles, numai însoțit de chinezoaica lui. N-ar fi lăsat-o singură nici măcar o jumătate de oră. Așa se schimbă oamenii cînd dau de bani.

Poliția Rutieră a stabilit că în anul acela numai mașinile înmatriculate în Bulgaria au produs 942 accidente. O cifră totuși respectabilă. Dar aici, cum a remarcat la un moment dat Gogu, mai sunt de adăugat niște nuanțe. Una e să produci un accident și alta e să-l provoci. Multe din accidente mediatizate la televizor mă făceau să zîmbesc. La un moment dat, relatările erau atît de frecvente încît zîmbeam tot timpul. Despre accidente de mașină dintre cele mai stupide, produse fie de fotbaliști, fie de parlamentari sau maneliști, fie de neveste sau amante ale acestora și alte vedete de televiziune. Dar provocate de cine? Nu comentez mai mult. Bineînțeles, doar o mică parte din ele au fost provocate direct de Echipă. Fiindcă scopul principal nu era de a provoca accident, ci de a provoca o reclamație. Totuși uneori se mai întâmpla și câte un accident. Dacă, de exemplu, pleci tîrziu de la semafor, cînd se face verde, așteptînd mai întîi să te claxoneze cei din spate. Și nu numai că pleci tîrziu, dar mai și mergi cu a doua, ca după mort. Aparent nehotărît și semnalizînd în dorul lelii, ba la stînga, ba la dreapta, ca și cum n-ai ști în ce direcție să o iei. Cam așa cum circulă botoșănenii în București. Metoda se numește „orgă de lumini” și era specialitatea lui Volodea. Ceva care îi scotea din minți pe bucureștenii mereu grăbiți să ajungă undeva, la birou, la mall sau la sala de fitness. Bine, cu botoșănenii s-a

obișnuit toată lumea. Îi înjuri și îți vezi mai departe de drum. Dar când ai număr de Bulgaria? În mod normal, nu ești din Botoșani, ci din Ilfov, județul cu cei mai tembeli șoferi, pe care oricum toți ceilalți șoferi din România îi urăsc dintr-o profundă convingere intimă. Înseamnă că o faci dinadins. Nu fiindcă ești din Botoșani, ci fiindcă te crezi șmecher. N-ai cum să fii din Botoșani, cu număr din Bulgaria. Mai mult ca sigur că ești din Ilfov, mai ales dacă asculți și manelele. Ulterior, la câteva sute de metri mai încolo, hopa, un accident! Produs de mașina care te depășise glonț și, grăbindu-se la mall, n-a mai acordat prioritate la următoarea intersecție. Vorba ceea, graba strică tabla. Aparent, fără nicio legătură cu ce am discutat mai devreme. Fiindcă în mod normal, mergând cu viteză mică, nu poți produce niciun accident. În schimb, poți să-i provoci pe alții să-l producă. Asta era nuanța la care se referea Gogu.

Până să înceapă să calce și el cîini, Bazil se specializase în bicicliști. De obicei îi agăța la intersecții, prin metoda denumită „cîrlig”. Concret, când virezi la dreapta, îi tai calea biciclistului și, dacă pedalează cu viteză de șmecher, ai ocazia să-l vezi cu falca lipită de portieră. O altă metodă e să oprești lângă trotuar și să aștepti. În timpul asta poți să mănânci un sandwich. Aștepti un minut, două, zece, pînă la urmă tot apare. Când îl vezi în oglinda retrovizoare apropiindu-se, oftezi, lași sandwichul deoparte și deschizi ca din întâmplare portiera. Dacă are reflexe bune, te evită în ultima clipă, dar nu întotdeauna. Cu bicicliștii trebuie mare atenție și chiar un pic de finețe, fiindcă sunt vulnerabili. Normal că nimeni nu are interesul să-i accidenteze și după aceea să le plătească daune. Dacă totuși se întâmpla ca vreunul să-și spargă nasul, chinezoaica cobora imediat să-i acorde primul ajutor. Nu prea avea ce ajutor să-i acorde, îi dădea cu un șervețel pe la nas sau îi tampona juliturile. Îl atingea ici și colo, întrebându-l dacă îl doare. Din nu știu ce motiv, oricine vede o chinezoaică simte nevoia să-i facă avansuri, mai ales dacă ea îl tamponează cu un șervețel, ca și cum i-ar face masaj sau acupunctură. Are impresia că e foarte simplu să o invite la o cafea. Uitînd, printre altele, că chinezoaicele preferă ceaiul. Din cauză că, pe plan global, chinezoaicele sunt atît de multe încît mai mult ca sigur duc lipsă de bărbați. Și mai are impresia că, neînțelegînd prea bine românește, nu-i înțelege nici intențiile și că îi poate spune orice porcărie, fără ca ea să se supere. Dacă mai obține și numărul ei de telefon, lipitura e ca și făcută. Numai că ăla era de fapt numărul meu de telefon. Fraierul suna și cerea să vorbească cu Lia. Nu-l costa prea mult, dar tot îl lăsam să aștepte vreo zece minute, pînă constatam că Lia e de negăsit, fiind probabil plecată pe teren. Și îl rugam să-mi lase numărul lui de telefon, ca să-l sune cînd se va întoarce. Sau să revină peste jumătate de oră, poate se întoarce între timp. Dacă avea o problemă urgentă pe care aș fi putut să o rezolv, cu plăcere. Dar nu, el voia neapărat cu Lia. La urmă îl întrebam dacă pot să-l mai ajut cu ceva. Adevărul e că discuțiile cu bicicliști erau cele mai plăcute.

Sincer, în primele zile nu știam cum și de unde intrau banii. Nici nu am văzut propriu-zis vreun leu. Nu era treaba mea. Circulau niște impulsuri sau niște microunde care se transformau în numere, ce treabă aveam eu cu ele? Treaba mea era să răspund la telefon. Abia la sfîrșitul primei săptămîni de activitate, cînd Gogu mi-a cerut să-i virez în cont sumele încasate, fiindcă avea de făcut niște plăți, l-am întrebat:

– Ce bani? De unde bani?

– Din contul Fundației.

Emilia s-a dus la bancă și s-a întors speriată de acolo, anunțîndu-mă că aveam în cont peste un miliard. Ea știa cum circulă banii sub formă de numere, fiindcă era contabilă.

– Ce să facem noi cu atîția bani? am întrebat-o, speriat și eu.

– Puiule, zise, trebuie să scăpăm repede de ei, pînă nu pică vreun control. Banii sunt ochiul dracului!

– Bine, deocamdată trece-i în contul lui Gogu.

Pe urmă, însă, m-am mai gîndit. De ce să-i dau toți banii lui Gogu, cînd aș putea să-mi plătesc măcar întreținerea? Cu alte cuvinte, am început să gîndesc economic. Nu e chiar așa dificil să gîndești economic, depinde în ce scop o faci. De exemplu, dacă te duci la un bancomat, ai ocazia să transformi numerele în bani. Băgi acolo niște numere, și pe partea cealaltă iese un milion.

Apropo de asta. Mi-a explicat acum de curînd Carmen cum e treaba cu numerele, cînd mi-a explicat că l-au închis degeaba. Pe moment, nu mi-am dat seama ce vrea să spună și nici nu l-am întrebat, ca să nu mă creadă prost. El lucra numai cu numere, mai precis cu biți. Biții sunt zero și unu. Carmen a recunoscut că nu știe ce înseamnă zero și unu, nimeni nu știe, deși toată lumea are impresia că știe. Concret, în viața de toate zilele, banii fac totul. Dar asta e numai o aparență. În realitate, adică din punct de vedere matematic, lumea e făcută din biți, ei fac și desfac totul. Să presupunem că trebuie să-ți plătești abonamentul la telefon. Cine nu știe despre ce e vorba se duce ca bizonul la ghișeu, plătește o sumă și primește o chitanță. Dar cei care știu cum merg treburile nu dau nici un leu, stau în fața calculatorului, transferă niște biți pe internet și gata, nu mai au nicio datorie. În loc să primești salariu, primești niște biți. În loc să-ți plătești ratele, dai niște biți. Adică zero și unu. Oamenii viitorului nu vor mai cere bani împrumut, ci vor cere: împrumută-mă cu cîtiva zero și unu, să-mi cumpăr un frigider! Iar cînd se vor îmbolnăvi, nu vor merge la doctor, ci vor intra pe internet și vor apăsa pe niște butoane. Fiindcă lumea noastră, așa cum o știm, va dispărea.

Cînd suna vreo doamnă ca să reclame că Bazil i-a călcat cățelul, zero și unu năvăleau pur și simplu în contul nostru. Se adunau în contul Fundației, fiind scăzuți de la doamna care suna. Cum să faci pușcărie pentru zero și unu? Are dreptate Carmen, e de-a dreptul absurd! Și totuși, asta s-a întîmplat. Noi adunam biții, iar Gogu îi scădea transformîndu-i în euro, sub pretextul că leul e o monedă volatilă și se evaporă imediat. Într-o zi

Emilia mă anunța că avem două miliarde, iar a doua zi mă anunța că nu mai avem niciun leu, ca și cum s-ar fi evaporat.

– De ce să-i dăm toți banii lui Gogu? Mai oprește și pentru noi, i-am zis.

– La asta nu m-am gândit, mi-a răspuns.

– Ia să faci bine și să te gîndești!

După ce s-a gîndit un pic, mi-a spus:

– Am să fac un cont separat.

După aceea, cînd banii se evaporau, o cotă parte din ei ajungea în contul separat, despre care Gogu nu știa nimic. Nu erau propriu-zis bani, ci biți. Dar biții pot fi oricînd transformați în bani, dacă ai gîndire economică.

De aici au apărut primele probleme și următoarele. Era chiar în ziua cînd mass-media relata pe larg despre greva preoților. Constituiseră un sindicat la Craiova și acum luptau cu înverșunare pentru drepturile lor, solicitînd bineînțeles majorarea salariilor. Pe la patru după-amiază a sunat un tip ca să reclame cu totul altceva. Că prietena lui a rămas însărcinată. Ce sfat îmi dați? A trebuit să-i explic că, din păcate, cazul prietenei sale nu se încadrează în obiectul nostru de activitate. Dar din politețe l-am întrebat cu cine a rămas însărcinată, ceea ce el a interpretat greșit.

– Nu sunteți Fundația Umanitară și Culturală Rafael?

– Ba da...

– Atunci, rezolvați-mi problema!

– Adică?

– Îmi trebuie bani pentru chiuretaj.

– Faceți un împrumut la bancă.

– Am două.

– Ok, atunci problema dumneavoastră e ca și rezolvată. Noi ne ocupăm de celelalte.

– Ce fel de fundație umanitară sunteți, dacă nu vă pasă de oameni? Aici e vorba despre viața unui copil!

– Aveți dreptate, zisei, numai că noi ne ocupăm de viața copiilor născuți. În ceea ce-i privește pe ceilalți, există alte fundații care se ocupă de ei.

– Puteți să-mi dați numărul lor de telefon?

– Găsiți pe internet.

– Pe internet am căutat și am găsit numărul fundației dumneavoastră.

– Vă mulțumim pentru înțelegere.

Am închis și tocmai mă întrebam cine naiba pusese numărul meu de telefon pe internet. Mai tîrziu am aflat, fără ca asta să schimbe cu ceva evoluția spre dezastru a situației. Cînd înregistrase Fundația la judecătorie, așa cum cere legea, Gogu completase un formular unde, printre altele, i se cereau adresa și numărul de telefon. După cîteva minute, tipul cu prietena însărcinată a sunat din nou. Pe de o parte, asta ar fi trebuit să mă bucure. Fără să știe, îmi mai băga niște biți în cont. Pe de altă parte însă, insistența lui mi se părea dubioasă și mă cam enerva. Bine, trebuie să recunosc că și eu prinsesem o zi mai proastă. Mă enervase încă de dimineată Emilia, cînd mă anunțase că citise pe internet despre greva preoților.

Altă treabă nu au decît să facă grevă? Cu asta se ocupă ei? De ce nu fac reclamație direct la Dumnezeu? Sunt unii oameni care toată viața nu au făcut altceva decît reclamații. Din asta trăiesc. Au impresia că ceilalți nu există decît ca să le rezolve reclamațiile și că, în lipsa acestui scop, viața lor nu are sens. Mai sunt și alții care pur și simplu se plictisesc. Și atunci, ca să nu se plictisească singuri, vor să-i plictisească și pe alții vorbindu-le despre ideile lor. Probabil că fiecare dintre noi are o rudă sau un prieten de felul ăsta. Eu o am pe soră-mea de la Vaslui. Dar nu despre ea e vorba aici. Pe bună dreptate, pe ăștia îi încurajam să vorbească la infinit. Vorbește, frate, dar dacă vrei să-ți prezinți ideile, trebuie să plătești!

Puțin după prînz, mă sunase Bazil, ca să reclame și el ceva. Că un bou blocase traficul pe o stradă cu sens unic. Oprise mașina, aprinsese luminile de avarie și plecase, naiba știe unde. Partea mai proastă era că pe Bazil îl apucase din nou diareea, care nu mai era deloc blîndă, ci vehementă și impulsivă, și nu găsea unde să se ascundă pentru a-i da satisfacție.

– Îmi vine să urlu de revoltă și neputință, zise, dar mă tem că asta ar agrava situația.

– Ia vezi, ăla care te-a blocat are număr de Bulgaria? l-am întrebat. Să nu fie vreo altă fundație care ne face concurență.

– Nu, are număr de București.

– Bazil, bucureștenii fac asta în mod obișnuit. Mai așteaptă un pic, trebuie să apară. Sau dă cu spatele pînă ajungi la capătul străzii și intră pe altă stradă.

– Nu pot, în spatele meu sunt alții, care mă înjură că i-am blocat.

– Ca idee e bună. Nu cumva ai aprins și tu luminile de avarie?

– Ba da.

– Stinge-le. Și nu mă mai suna pe numărul ăsta, că pierzi bani!

– Cum adică pierd bani? se miră Bazil.

– Păi, uite cum: telefonul meu e cu suprataxă și oricine sună aici plătește în plus la abonament. Mă rog, e vorba de niște biți transformați în bani. Așa că, de cînd stăm de vorbă, ai pierdut aproape un milion vechi.

– Doamne Dumnezeule! Asta e curată hoție! exclamă Bazil.

– Tocmai ai făcut o afirmație patetică și hazardată. Fundația noastră nu diferă cu nimic de toate fundațiile și oengeurile de pe lumea asta, care apără drepturile fundamentale ale omului și în primul rînd își apără dreptul la viață. Vă mulțumim pentru înțelegere.

De unde să fi știut că telefonul lui Bazil era supravegheat? Nu-mi dăduse niciodată prin cap că pretinsul lui război cu Vladimir Putin ar prezenta interes pentru serviciile secrete. Dar altă explicație nu se întrevede. Cînd s-a judecat așa-zisul „dosar Fundația Rafael”, adică Gogu, eu, Volodea și Hans, procurorul a adăugat la dosar și stenograma discuției mele cu Bazil. Băi, voi sunteți nebuni! Asta numiți voi o amenințare la siguranța națională? În timp ce alții fură milioane și zeci de milioane de euro!... În fine, faptul e consumat.

Așadar, pe la patru și jumătate, tipul cu prietena însărcinată a sunat din nou. Ca să-mi spună că sunt un nimic și un căcănar. Și că primesc salariu degeaba. Nu-l puteam contrazice. Propriu-zis nu primeam salariu, banii veneau singuri în cont, dar el nu trebuia să știe asta.

– Sunteți niște nenorociți! Nu vă pasă, băi, nu vă pasă! zicea. Ce-i spun eu acum nevستی-mii, cum o să-i explic situația? Dar nu las eu lucrurile așa! Fiindcă asta e bătaie de joc. Am să vă reclam la Protecția Consumatorului, deși nici ăia nu fac nimic. Fiindcă avem un guvern de căcat și un Parlament de căcat și toți politicienii sunt niște mafioți.

– Vă mulțumim pentru înțelegere.

Apropo de asta, unul n-a mai rezistat și a trecut la acțiune. Mai precis, s-a pus pe fabricat bombe, din cauză că prietena lui îl părăsise și plecase în Anglia ca asistentă medicală. L-au prins în flagrant, în timp ce voia să-i vîndă bomba unui ofițer SRI sub acoperire, aparent fără pretenții financiare prea mari, ceea ce nu puteam înțelege. Ca să faci o bombă, cheltuiești o mulțime de bani și trebuie cumva să-i recuperezi. La televizor spuneau că i-a arătat-o ofițerului și a detonat-o sub ochii lui, ca să-l convingă că funcționează. Greșeala lui a fost că a cerut bani numerar, chiar dacă o sumă modestă. Dacă s-ar fi mulțumit cu niște biți, poate scăpa mai ieftin. Însă pe domnul acela cu prietena însărcinată chiar îl înțelegeam. Dacă încercam să mă pun în situația lui, îmi dădeam seama că e o situație fără ieșire. Cum m-aș simți, de exemplu, dacă aș avea o prietenă și ea m-ar anunța așa, hodoronc-tronc, că a rămas însărcinată? Nici nu vreau să mă gîndesc! Ce i-aș spune Emiliei? Dar pe de altă parte, pretențiile lui mi se păreau un pic cam exagerate. În plus, de fiecare dată cînd încercam să-i explic situația, el mă întrerupea fiindcă avea ceva mult mai important de spus. Să fi fost simplă coincidență? Chiar presupunînd că Fundația Umanitară și Culturală s-ar fi ocupat de prietenele bărbaților căsătoriți care rămîn gravide și le-ar fi cuprins în obiectul de activitate, de unde atîția bani ca să le rezolvi pe toate? Mi-am propus, oricum, să discut această problemă cu Gogu, cînd ne vom întîlni data viitoare la *Regrete*. În ultima vreme ne întîlneam mai rar, iar el părea cu gîndul în altă parte. Dacă îl întrebam ce mai face Deputatul, mormăia ceva drept răspuns și nu înțelegeam nimic, ca și cum ar fi fost nemulțumit. Plus problemele administrative. Mașinile începuseră să se defecteze și circulau tot mai puțin, ar fi trebuit reparate sau înlocuite cu altele. Cu o expresie populară, cădea tabla de pe ele. Aș fi dorit ca munca noastră să fie totuși apreciată. Și nici nu stăteam prea mult de vorbă, numai strictul necesar, fiindcă în subsolul de la *Regrete* nu aveam semnal la telefonul mobil. Așa că, pe lîngă nota de plată, mai erau și banii neîncasați cît timp cei care aveau de făcut o reclamație nu mă puteau suna. Cînd ieșeam din nou la suprafață, găseam pe telefon cel puțin zece apeluri ratate. În timpul ăsta, Volodea, Hans și Bazil cu chinezoaica lui își făceau în continuare datoria pe șoselele patriei. Poate că de aceea era nemulțumit Gogu. Timpul pierdut la *Regrete* însemna într-adevăr

bani pierduți. Sau poate că motivele erau cu totul altele. Fiindcă la un moment dat mi-a spus că trebuie să nu ne mai întîlnim acolo, pretextînd că atmosfera îl deprimă. Păi, bineînțeles, de vreme ce era un local dedicat parastaselor. Toți chelnerii erau îmbrăcați în negru și toți clienții veneau îmbrăcați în negru. Și toate conversațiile erau despre morți. E clar că astea nu-s motive de bună-dispoziție, dar eu mă obișnuisem.

– De ce? Mă simt foarte bine aici! i-am răspuns.

Gogu își duse degetul la buze și se aplecă mult peste masă, ca să-mi poată vorbi la ureche.

– Au microfoane în pereți, șopti.

– Hai, Gogule, să fim serioși. Astea sunt de pe vremea lui Ceaușescu!

– Nu, le-au scos pe alea și au pus altele mai performante.

– Nu-mi pasă, n-am nimic de ascuns, zisei ridicînd anume vocea.

– Ei, nu se știe niciodată!...

Între timp, enoriașii de la o masă alăturată se îmbătaseră și vorbeau în gura mare despre Dumnezeu, cum se petrec lucrurile în viața de apoi și alte chestii filosofice. Din cîte mi-am dat seama, comemorau o rudă, un om deosebit trecut în lumea umbrelor cu patruzeci de zile în urmă, fost profesor de fizică. Era printre ei unul foarte guraliv care știa tot ce vrea Dumnezeu, cum aranjează El lucrurile și de ce, atunci cînd visezi mort, se schimbă vremea. Pe lîngă asta, încerca să le demonstreze celorlalți că mortul trăiește. Și într-adevăr, în cîteva cuvinte a reușit să construiască o teorie despre nemurirea sufletului pe înțelesul tuturor. Teoria lui mi-a atras atenția, fiindcă semăna cu teoria lui Bazil despre reversibilitatea și ireversibilitatea artei în timp și spațiu. Omul e alcătuit din două părți: trupul, care e partea hard, și sufletul, care e partea soft, plus o sursă exterioară de energie, cum ar fi, de exemplu, sarmalele astea. Asemănarea cu un *compiutăr* nu e deloc întîmplătoare. Fiindcă sufletul *compiutărului* e softul. Dacă îți cumperi un *compiutăr* și vii cu el acasă, bucuri că de-acum încolo poți descărca torente gratis, s-ar putea să ai o problemă. Îl bagi imediat în priză, dar constăți că, fără soft în el, nu știe să facă mai nimic, decît să bîzîie enervant. Abia după ce-i instalezi un sistem de operare și mai multe programe, începe propriu-zis să funcționeze. Acelea sunt sufletul și sentimentele lui. Acuma, dacă scoți *compiutărul* din priză, e ca și mort. Dar softul din el, deși pare că e de asemenea mort, de fapt a rămas intact și își poate relua activitatea în orice moment, dacă primește energie. Deci *compiutărul* înseamnă o structură hard, o sursă de energie și un soft care gestionează informația. La fel ca omul. Ceea ce demonstrează că sufletul profesorului de fizică nu e mort, ci așteaptă să fie băgat din nou în priză. Sau să fie instalat pe un alt *compiutăr*. Totuși, de ce se schimbă vremea cînd visezi mort, n-am reușit totuși să aflăm, fiindcă Gogu a zis:

– Hai să mergem, mă enervează ăsta cu *compiutările* lui.

De la o vreme, sunau pentru orice. Asta făcea ca telefonul să fie mai tot timpul ocupat, iar cei care reclamau diferite aspecte, din ce în ce mai nervoși. Practic, nici măcar nu era nevoie să le explic de ce lucrurile stau așa și nu altfel, fiindcă nu de explicații aveau nevoie, erau mulțumiți dacă îi ascultam și le dădeam dreptate. Erau unii revoltați din cauza ritmului lent al reformelor. Alții reclamau mizeria din spitale și corupția medicilor. Sau faptul că apa de la robinet venea cu mîl și avea gust de amoniac. Unul care terminase liceul cu diplomă de bacalaureat m-a sunat ca să mă întrebe cît fac șase ori șapte, fiindcă l-au întrebat asta la interviul de angajare și n-a știut ce să răspundă. M-a mai sunat unul care mi-a spus că cu poliția se poate aranja orice, important e să ai la tine fondul de rulment. Iar altul, ca să mă întrebe de ce nu e arestat tot guvernul, pentru infracțiunea de subminare a economiei naționale. Fiindcă nu face investiții și nu a creat un milion de locuri de muncă, cum a promis. De aceea România nu are autostrăzi. I-aș fi putut răspunde că faptul de a nu avea autostrăzi implică și anumite aspecte pozitive. De exemplu, activitatea Fundației Umanitare și Culturale Rafael tocmai pe asta se baza. Dacă am fi avut autostrăzi, toate încercările lui Bazil, Volodea și Hans de a-i enerva pe ceilalți participanți la trafic ar fi fost lipsite de urmări, iar contul Fundației ar fi rămas fără biți. Dar adevărul e că de la o vreme mașinile noastre erau mai tot timpul defecte și circulau tot mai puțin, iar contul se alimenta mai cu seamă din reclamații cu caracter general ale unor cetățeni indignați, inclusiv din cele referitoare la întreruperile de curent electric. Într-adevăr, de cînd compania de electricitate fusese privatizată și preluată de nemți, curentul se întrerupea mai des decît pe vremea lui Ceaușescu. În loc să sune la Deranjamente, oamenii deranjați sunau la mine, pentru a-mi spune că asta e o situație inacceptabilă. Bine, în afară de faptul că nu o accepți, ce mai poți face? Nimic. Dar acum mai apăruse o problemă. Sănătatea lui Bazil dădea tot mai des semne îngrijorătoare. Nu numai fiindcă îi revenise diareea, ci fiindcă aceasta nu mai era deloc blîndă, ci vehementă și, de multe ori, impulsivă. Încît, atunci cînd Gogu a dat ordinul de retragere la bază, am constatat că Bazil lipsea. Se internase în spitalul județean din Vaslui. Deși cunosc bine situația spitalului din Bacău, nu doresc nici dușmanilor mei să se interneze în spitalul din Vaslui unde, dacă ai cancer, te tratează cu antinevralgic. Cel puțin așa l-au tratat pe Bazil, cînd a început să-i apară sînge în scaun. Sau cel puțin așa mi-a relatat chinezoaica, în româna ei chinuită: *ca-cu-sin-gi, ca-cu-sin-gi!* Înțelege oricine ce înseamnă asta.

Însă lucrul cel mai îngrozitor i s-a întîmplat lui Hans. Cînd a primit de la Gogu ordinul de retragere *urgentă* la bază, era pe la Întorsura Buzăului, venind dinspre Brașov. Pe urmă ne-a mărturisit chiar el că se opriase cîteva ore la Prejmer, pentru a admira biserica fortificată a cavalerilor teutoni și mai ales orga morții, care e un fel de mitralieră medievală. Hans era sau se considera un continuator al tradițiilor teutonice, și de aceea dorea să se documenteze în privința modului

de funcționare al acelei arme. Dar trecuse de Prejmer, trecuse de Întorsura Buzăului și cobora liniștit către cîmpie. A mai făcut un popas categoric la Cislău. De ce categoric? Fiindcă de acolo m-a sunat un cetățean ca să reclame că Hans îi zgîriase mașina în parcare. Într-adevăr, după ce a plecat din Cislău, plomba din măseaua lui a început să scoată niște sunete ciudate, *parcă venite de pe altă planetă*. Iar cînd a ajuns la Pătârlagele, a auzit, în hărmălaia de voci emise neînterupt de măsea, una mai puternică și autoritară care îi porunceă: *Virează la stînga! Virează la stînga!* Mai departe, e greu de spus ce s-a întîmplat de fapt. Totuși, în măsura în care i-am putut reconstitui traseul, se pare că Hans a ajuns în cele din urmă în comuna Bozioru, supranumită Athosul românesc. Oricum ar fi supranumită, comuna Bozioru este vestită printre inițiați pentru fenomenele paranormale care se produc frecvent aici, puse de unii în legătură cu schiturile rupestre vechi de peste o mie opt sute de ani, iar de alții, cu Țara Luanei, adică zona din jurul vîrfului de munte Țurțudui, despre care se presupune că ar fi o piramidă megalitică. În această zonă au fost raportate numeroase dispariții, încă pe vremea lui Ceaușescu. În 1980, un întreg pluton de securiști a dispărut după ce a trecut printr-un perete vertical de stîncă supranumit Poarta Stelară, reapărînd cîteva săptămîni mai tîrziu undeva pe lîngă Sarajevo. După aceea au cerut toți azil politic în RFG. Ca să se răzbune, Ceaușescu a pus să fie dinamitat vîrful Țurțudui, așa că, în zilele noastre, cine ajunge acolo mai găsește doar niște blocuri de piatră și copaci căzuți. Asta a găsit și Hans, care a făcut cîteva fotografii, ca suvenir. Cea mai interesantă este a unui penis imens de piatră îndreptat spre cer, ceea ce poate fi interpretat și ca o înjurătură la adresa Căii Lactee. Dar, din neatenție sau poate îndemnat de vocea emisă de plombă, Hans a alunecat pe una din pietrele acelea și s-a lovit cu capul de Poarta Stelară, iar consecința a fost, cum lesne se poate bănuși, că a dispărut și el. Cînd și-a revenit din șoc, era pe țărmul Atlanticului, dar el nu știa că acela e Atlanticul. Cît despre mașină, ia-o de unde nu-i! A observat însă că oamenii vorbeau o limbă ciudată, din care nu înțelegea decît unele cuvinte, fără să știe că aia e limba portugheză. De fapt, se afla în Portugalia și tocmai reușise să iasă dintr-o grotă pe care oamenii de acolo o numesc Boca do Inferno și despre care se spune că ar avea o legătură subterană cu Africa de Sud. Acest lucru a încercat să-l demonstreze, în urmă cu aproape un secol, celebrul ocultist și magician britanic Aleister Crowley. În 1930, ajutat de poetul Fernando Pessoa, de altfel el însuși astrolog și ocultist recunoscut, Crowley a intrat în Boca do Inferno, cu intenția declarată de a ajunge în Africa de Sud, însă după cîteva săptămîni s-a pomenit la Berlin, la vernisajul unei expoziții de pictură.

N-aș fi avut de unde să știu toate astea, dacă nu mi le-ar fi relatat cu de-amănuntul Hans însuși, care ținea să mă convingă în acest fel că în Curbura Carpaților se află centrul energetic al Planetei. Deși, sincer să fiu, nu l-am crezut, socotind că toate astea i se întîmplaseră din cauza stresului, mai ales că se întorsese la Bacău cu

trenul, iar cine merge cu trenurile românești se expune riscului maxim de stres, puținele mele cunoștințe nu mi permiteau nici să-l contrazic. Dar parcă pe Bazil îl crezusem, când îmi spusese că e bolnav de cancer? Și totuși, în cele din urmă ipoteza lui s-a dovedit justă, numai că în loc de cancerul glandelor apocrine a făcut un banal cancer de colon.

Așa se explică de ce, la apelul urgent al lui Gogu, s-a prezentat numai Volodea. Hans a apărut câteva zile mai târziu, iar pe Bazil l-au adus cu ambulanța, când și-au dat seama că nu mai au ce-i face. Activitatea Fundației trebuia, pentru moment, suspendată, din motive pe care Gogu nu a vrut să ni le dezvăluie. Am aflat abia la proces că omul lui din poliție fusese săltat de mascați, fiind implicat într-o rețea de trafic cu carne vie. Întotdeauna când aud de carne vie, mi se face pielea ca de găină. Îmi imaginez niște hălci mari de carne așezate în niște lăzi de metal și care tresar ori de câte ori le înțepi cu vârful cuțitului. Am cumpărat odată de la piață un crap viu, ca să fiu sigur că nu e împuțit. Și când colo, ce să vezi? L-am curățat de solzi, i-am scos mațele, dar el tot mai mișca. Chiar și după ce l-am tăiat în bucăți, pe care le-am tăvălit în mălai și le-am pus într-o tigaie cu ulei, pe aragaz, tot mai tresărea ici și colo. De câte ori aud de traficantii de carne vie, îmi amintesc de împlinirea aceea. Se prea poate ca polițistul acela, prietenul lui Gogu, să-și amintească și el ceva asemănător. În mod normal, rolul lui era ca, la fiecare accident provocat de mașinile noastre, să determine că vinovăția aparținea șoferului de pe cealaltă mașină. Dar uite că, între timp, se mai ocupa și cu altele. Încadrarea juridică corectă este: grup infracțional organizat. Între cinci și zece ani.

Apropo de asta. Eu personal am avut noroc cu avocatul, care m-a învățat că, orice m-ar întreba judecătorul, să răspund că nu am permis auto și nu am condus în viața mea nici măcar o trotinetă. Ceea ce, la un moment dat, i-a scos din minți și pe judecător și pe procuror, nu știau ce să mai întrebe. Așa că, după un control psihiatric, m-au băgat numai la complicitate și am primit doi ani. Dacă mai insista puțin, poate primeam cu suspendare și rămâneam acasă. În timp ce alții fură milioane și zeci de milioane de euro din banii publici și nu fac nicio zi de pușcărie, din motive medicale. Fiindcă nu poate fi vorba, în acest caz, despre corupție sau crimă organizată. Nici măcar de o delapidare amărită. Oameniiăștia, adică Gogu, Bazil, eu și Volodea, ce ilegalități au

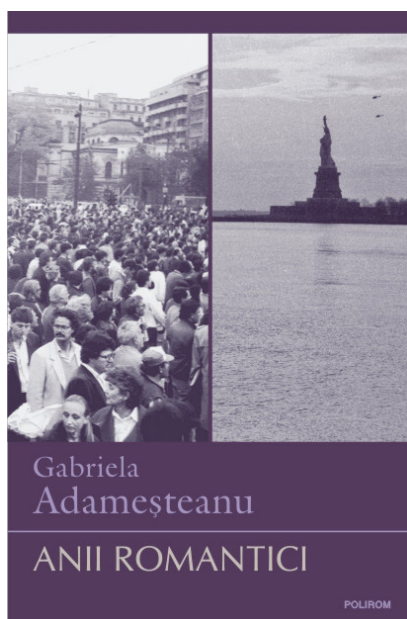
comis? Au înființat legal o fundație umanitară al cărei scop este, prin definiție, să ajute oamenii. Dar cum poți să-ți ajuți semenii aflați la nevoie fără să le dai bani? Așa ceva este logic imposibil. Fiindcă, dacă au nevoie de ajutor, înseamnă că au nevoie de bani. Orice altceva le-ai da în loc de bani, vor arunca la tomberon. Chiar și ajutoarele alimentare care vin direct de la Uniunea Europeană, zahăr, mălai, hîrtie igienică sau mai știu eu ce. Direct, totuși prin intermediul primăriilor, da? În această privință nu avem nimic de comentat. Care le distribuie mai cu seamă la începutul campaniei electorale. Astfel ajung pînă în cele mai îndepărtate cătune, la niște bieți bătrîni lipsiți de orice sursă de venit, care trăiesc de azi pe mîine, ca vai de ei, și ce se împlîmă mai departe? S-a demonstrat, aducîndu-se numeroase dovezi în acest sens, că bieții bătrîni aceia vînd zahărul sau mălaiul, ca să facă rost de bani pentru a-i da preotului paroh! Este dreptul lor să facă asta, fiindcă au dreptul fundamental la viața de apoi! Dar presupunînd că intenționezi să le dai direct bani, ca să nu-i mai pui pe drumuri, trebuie mai întîi să-i ai. E o condiție *sine qua non*! Iar ca să-i ai, trebuie mai întîi să-i aduni, să faci rost de ei. Deci, ne aflăm în prima etapă, celelalte abia urmau să vină. Există pe lumea asta vreo fundație care poate acorda ajutoare fără să aibă ce să acorde? Mai bine să nu vorbim despre fundații, vă rog eu! Pe această logică, ar trebui băgați la pușcărie toți cei care înființează o fundație, imediat după ce au înființat-o, ca să nu aibă timp să mai săvîrșescă și alte crime. Statisticile arată că, în întreaga lume, din fondurile destinate ajutorării celor năpăstuiți de soartă, ajung la aceștia ceva mai puțin de opt la sută. Restul este cheltuit de fundațiile și asociațiile care distribuie acele ajutoare, cu logistică, salarii, deplasări, diurnă, cursuri de pregătire, publicitate și așa mai departe. Dacă asta este situația la nivel global, gîndiți-vă cum stau lucrurile la noi, în România. Ca să nu mai spun că clienții mei nu au primit propriu-zis niciun leu de la nimeni, ci niște impulsuri electrice numite biți. Iar în ce privește acuzația, complet lipsită de fundament, că ar fi pus în pericol viața participanților la trafic, să fim serioși! Dacă avem în vedere cîte accidente mortale, nu simple coliziuni cu consecințe minore, se produc anual pe șoselele din România, ceea ce domnii aici de față au făcut e floare la ureche. Pentru că-i injust să-i numim inculpați, unde e prezumția de nevinovăție? Dar ăia care urcă pe trotuar cu o sută de kilometri la oră? Despre ei de ce nu vorbim? Calcă oamenii pe trotuar și primesc pedepse cu suspendare. Pedepsa cu suspendare e ceva care aparent există, dar în realitate nu există. Există numai pe hîrtie și în cărți, ca îngerii sau strigoii sau mai știu eu ce.

Frumos a mai vorbit! Aș putea spune că eu însumi mă simțeam mîndru auzindu-l. Totuși, primul pe care l-au condamnat a fost chiar el, sub pretextul că diploma lui de avocat era falsă. O cumpărase mai demult de la Gogu.

TIUK!

K-AVENI • KEF

Cristina TIMAR

Miracolul experienței pozitive a timpului

Ultima carte a Gabrielei Adameșteanu, *Anii romantici**, a reprezentat un succes editorial din momentul apariției în iunie 2014, fiind una din cărțile vedetă ale Editurii Polirom la Târgul de Carte Bookfest, concurată doar de *Jurnalul* lui Radu Petrescu, apărut la aceeași editură. Tot în iunie, revista *Observator cultural*, considerând volumul o adevărată „carte-eveniment”, îi dedică un dosar de receptare în două numere succesive, (726, respectiv 727), cu texte semnate de Carmen Mușat, Bianca Burța-Cernat, Adina Dinițoiu, Alina Purcaru și Daniel Cristea-Enache. Cronicile entuziaste scot în evidență calitățile unui volum memorialistic apărut la o dată simbolică, în pragul împlinirii unui sfert de deceniu de la evenimentele din '89 și ale anilor imediat următori, care au schimbat definitiv fața României. Desigur, cartea Gabrielei Adameșteanu a dat în mod exemplar startul rememorărilor, comemorărilor și dezbaterilor publice, care vor continua în 2015, mai ales că anul 1990 a agravat convulsiile sociale de la sfârșitul lui 1989, prin mineriadele succesive și conflictele etnice exacerbate. *Anii romantici* ai Gabrielei Adameșteanu, ca și dezbaterile care, presupun, vor urma, fac parte dintr-un context mai larg de înțelegere a trecutului nostru recent, un trecut sinuos, complex, marcat de contradicții, manipulare, dezinformare, corupție la nivel politic și economic, într-un moment în care polarizarea societății românești a atins din nou cote alarmante, ce amintesc de cele din 1990. Miza cărții, nota Alina Purcaru în cronică sa, „Anii romantici sau cartea faliilor”, e, fără îndoială, „analiza și înțelegerea” trecutului personal integrat celui național, așadar nu atât o carte de memorii – scriitoarea respinge din start eticheta memoriilor, subintitlându-și volumul „amintiri, gânduri”, ceea ce va determina și o structurare neconvențională a

conținutului, nu dictată de cronologie, ci de o busolă interioară ce o va ghida în plonjeurile sale succesive pe axa trecut-prezent –, ci una de „atitudine”. Ce fel de atitudine, autoarea cronicii nu ne spune, așa încât rămâne o problemă de lămurit.

Judecând după titlurile cronicilor, care nu strălucesc prin originalitate, ci se mulțumesc să fie variațiuni ale titlului cărții – *Mirajul anilor romantici* (Adina Dinițoiu), *Anii romantici sau cartea faliilor* (Alina Purcaru), *Iluziile anilor romantici* (Carmen Mușat), *Provizoratul anilor romantici* (Bianca Burța-Cernat), cam toate textele de întâmpinare s-au lăsat seduse de sintagma metaforică din titlu, demersul critic încercând să decodifice conotațiile unui titlu simbolic, datorat lui Mircea Vlad, căruia prozatoarea îi și dedică volumul. Autoarea însăși explicitează titlul în primele pagini, revenind ulterior cu mici adaosuri și completări. Priviți retrospectiv, anii cu pricina, cuprinși între 1990 și 1996, când se petrece în sfârșit prima alternanță la putere, prin alegerea lui Emil Constantinescu în locul lui Ion Iliescu, nu sunt doar euforici, idealști, utopici, iluzorii, prin activismul civic al autoarei, convinsă că, odată schimbat macazul, are datoria de onoare de a pune umărul la democratizarea țării, în calitate de intelectual și jurnalist, chiar cu prețul sacrificării, fără regrete în acei ani, a vocației de scriitoare. O anumită ambiguitate și dualitate în privința modului de raportare la acei ani, dar și la alte evenimente cu rol de reper istoric din tumultuoasa noastră istorie recentă, domină această privire în trecut: *Mai e un lucru care mi-a devenit evident pe măsură ce scriam. Naivitatea mea de atunci, care nu era doar a mea. A atâtor oameni de bună-credință, care s-au implicat în presă, în asociații civice din anii '90 într-un mod de neînțeles de o parte din contemporanii lor și de mulți din generațiile următoare. Am devenit conștientă de dorința de a trimite la coșul de gunoi al istoriei efortul idealist al acelor ani, cu binele și, eventual, răul făcut. Cartea era gândită și parțial scrisă în momentul când am simțit contextul defavorabil și mi-am spus: asta e, încă o deziluzie.*” (p.13) Deci nu iluziile, ci tocmai depășirea „beției” anilor romantici și reîntrirea sub zodia lucidității, a analizei la rece la capătul căreia domnește deziluzia a determinat scrierea cărții de „amintiri și gânduri”, o carte, iată, în care, după cum remarca Bianca Burța-Cernat, latura confesivă e dublată și, poate mai precis spus, declanșată, de una reflexivă. Desigur, „idealismul acelor ani” e admirabil, dacă nu ar fi și nițel pândit de un ridicol donquijotesch, prin efortul extraordinar de a participa activ la schimbarea unei întregi societăți, efort însă nejustificat și necompensat prin rezultatele ulterioare, mult sub așteptările scontate. Rămâne fără un răspuns, cel puțin în acest volum, căci scriitoarea promite continuarea seriei, întrebarea: la ce bun? Altfel spus, ce folos de atâtea risipă de energii și timp, de sacrificarea vocației scriitoricești timp de 15 ani, de neglijarea relațiilor cu prietenii și familia, în numele cauzei, se întreabă Gabriela Adameșteanu în penultimul capitol al cărții – *Cauza înaintea prieteniei*.

Nefiind o carte vindicativă, care caută să plătească niște polițe sau să găsească țapi ispășitori, căci,

în admirabila sa demnitate și discreție, scriitoarei îi este total străină atitudinea senzaționalist-tabloidă, ci doar o carte a regretelor, dar și a unor oameni extraordinari, care i-au influențat destinul (unchii Adameșteni sau scriitori precum Ioan Petru Culianu ori Matei Călinescu) ale căror portrete luminoase contrabalansează romantismul negru-cenușiu al anilor postrevoluționari, e perfect explicabilă lumina ambiguă care planează asupra celor mai sensibile subiecte socio-politice ale tranziției, ca și asupra unor personaje-cheie ale perioadei. Jucând până la capăt cartea sincerității și încercând să evite capcanele vanității, Gabriela Adameșteanu își mărturisește nelămuririle și incertitudinile privind o serie de fenomene, pe care, poate, le judecase mult mai tranșant în urmă cu cincisprezece-douăzeci de ani. Timpul a vindecat-o nu doar de idealism, ci și de maniheism. Privite dinspre prezent, multe evenimente îi apar ca fiind neclare, neîngăduindu-și un verdict sigur, neputând oferi un singur adevăr, pentru simplul motiv că, alimentându-se ani buni din imaginea intelectualului public, cu responsabilități presante [„Trăiam într-o urgență isterică ce a durat ani de zile.” (p.216)], care are o misie aproape sacră, aceea de a facilita dialogul social și a crea o societate civilă funcțională în condițiile libertății abia cucerite, poate și ușor vanitos și bovaric ca urmare a asumării acestui rol, scriitoarea G.A. realizează că persoana publică, jurnalista, redactorul-șef al *Revistei 22* a fost într-o măsură mult mai mare decât și-ar fi închipuit victima împrejurărilor, neavând decât un acces infim la jocurile de culise ale puterii. De fapt, retragerea ei din prim-planul lumii jurnalistice și renunțarea la funcția de redactor-șef și formator de opinie coincide cu momentul conștientizării „statutului de cobai al unui nou experiment politic.” (p.17) Așadar, deși mărturisirile sale lămuresc unele lucruri, ridică numeroase semne de întrebare în privința altora: Evenimentele din '89 au fost revoluție sau lovitură de stat? Cine a tras în manifestații? Cine e, de fapt, creatorul Grupului pentru Dialog Social? Cât de realizabile erau dezideratele *Proclamației de la Timișoara*? Cine e responsabil de grozăvia mineriadelor? Neavând acces decât la o infimă parte a informațiilor, care s-au completat în timp, pe măsură ce s-au acumulat noi lecturi, scriitoarea își nuanțează opiniile despre oameni și fapte. Dintre scriitorii revizuiți după 1989, G.A. îi amintește pe M.R. Paraschivescu, A.E. Baconski sau Dan Deșliu: „A durat ceva până să mai nuanțez în mintea mea imaginea acestor doi autori/oameni, ambii morți în condiții dramatice. Recitind cronicile, rezistente la trecerea timpului, făcute în 22, de Mircea Iorgulescu, descopăr un A.E. Baconski mult schimbat în anii 70, față de poetul proletcultist din anii 50. (...) Viața și literatura contraziceau maniheismul meu. Dar el a rezistat în anii romantici. (...) Mi-au trebuit ani buni ca să ies din el; dacă chiar am ieșit. Maniheismul funcționează și în imaginarul de azi. Nu mai sunt comuniștii ilegaliști versus fasciștii/exploatatorii de ieri, ci eroii anticomuniști versus securiști/torționari/turnători. (p.259-260)

Complexul *Dimineții pierdute*

Prozatoarea amintește în câteva rânduri faptul că teama sa cea mai mare a fost reintrarea României sub zodia unei noi *dimineți pierdute* odată cu 1990. De fapt, nu de puține ori afirmă că anii imediat postrevoluționari i-a trăit ca pe o continuare a *dimineții pierdute*, de nu chiar un invers al ei: dacă romanul viza trecerea dramatică de la democrația interbelică la totalitarism, acum prozatoarea se vedea în situația de a asista *live*, nu ficțional, la procesul invers: de la totalitarism la democrație, dar o trecere pândită mereu de un pericol major. E vorba de stagnarea într-o schimbare incompletă, parțială sau chiar pe dos. Prea multe detalii din laboratorul de creație al *Dimineții pierdute* nu aflăm, ca de altfel nici din interiorul procesului creativ al celorlalte cărți ficționale, căci volumul nici nu se vrea un jurnal de creație, ci mai degrabă unul de front. Militantismul anilor romantici, pe care G.A., cea care se autocaracteriza drept o abulică și o prezență discretă în perioada comunistă, când își îndeplinea atribuțiile de redactor corect dar fără tragere de inimă, și-l asumă cu entuziasm, stârnind uimirea celor din jur, trebuie pus tocmai pe seama acestui frison, al temerii că viețile nevinovate jertfite în decembrie 1989 ar putea fi inutile. Activismul ei civic, după atâția ani de autism social și rezistență prin scris, prin evadarea în spațiul compensator al ficțiunii, e deplin explicabil în noile condiții. Ea spune un nu hotărât *perestroikăi*, se poziționează de la bun început în zona de opoziție a eșichierului politic, suspectează noua putere aleasă la fulminantele alegeri din 1990 de servilism și orientare pro-rusă, ceea ce contrazicea flagrant idealurile miilor de oameni morți în '89. Într-adevăr, nu doar responsabilitatea față de morți, ci și o imensă compasiune îi motivează activismul anilor romantici.

Ruptura de literatură și cariera jurnalistică fac parte din același proiect de respect al memoriei celor jertfiți (fie în anii totalitarismului, prin exterminare, cum e cazul propriului unchi, reputatul medic Corneliu Adameșteanu, fie în dramaticele zile ale Revoluției) și profundă responsabilitate față de curajul lor, dus până la sacrificiul suprem. G.A. resimte o urgență a prezentului care o demite, cel puțin temporar, pe prozatoarea pasionată de reconstrucția migăloasă a trecutului din *Dimineața pierdută*, pentru a participa la crearea prezentului. Anii romantici nu mai permit reculegerea și munca de atentă și exigentă documentare în arhive și biblioteci, ci reclamă prezența imediată în creuzetul de evenimente al cotidianului. În asemenea condiții, a scrie literatură devine o bagatelă și G.A. renunță fără regrete la ea, acceptând provocarea „rebranding-ului”, cum numește ea recalificarea profesională, petrecută relativ târziu, după 40 de ani, spre jurnalism. Anii romantici se suprapun peste etapa biografică de profunde mutații profesionale și personale, în care jurnalista ia locul prozatoarei și o nouă Gabriela, exteriorizată și dezinhibată, ia locul celei vechi, interiorizate și timide. În ciuda dificultăților în care se zbătea societatea românească a acelor ani, G.A. nu a luat nici o clipă

în calcul posibilitatea plecării peste hotare. Lumea românească nu o dezgustă, ci mai degrabă o fascinează prin dinamica ei contradictorie, iar apetitul ei pentru spectacol găsește la tot pasul motive de uimire. De fapt, scriitoarea noastră se consideră o privilegiată a sorții, căci nu sunt mulți cei care au șansa unor „ani romantici” pe parcursul vieții, adică a unor ani trăiți la cote înalte de autenticitate a ființei. E un timp nesperat. Stau mărturie chiar cărțile ei anterevoluționare, în care experiența personajelor și, implicit, a scriitoarei, cu timpul, supratema operei sale, devine negativă, „nonrevelatoare”¹, în termenii criticului Virgil Podoabă. Într-o altă cultură, într-o altă țară, probabil nu i-ar fi trăit. Pe de altă parte, o spune chiar ea în repetate rânduri, se simte legată prin nenumărate fire de acest spațiu cultural, încât să nu-și dorească condiția emigrantului. Modestă, scriitoarea nu face afirmații bombastice sau patriotarde gratuite, dar ghicim în spatele atitudinii sale un patriotism de bună calitate, care o face să proiecteze o Românie pozitivă și care chiar părea realizabilă în decursul acelor ani romantici, proiect civilizator la care înțelege să pună umărul în spiritul unui revoluționarism pașoptist postdecembrist. Singura ei naivitate este de a fi crezut că schimbările benefice se vor produce într-un ritm mai alert, când, de fapt, e poate nevoie de câteva generații pentru a intra pe un făgaș normal al dezvoltării sociale. Ceea ce e sigur este că explozia de speranță, entuziasm și militantism a acelor ani aducea cu sine, inevitabil, deprecierea spiritului critic. Volumul din 2014 vine să corecteze această deficiență. G.A. nu se dezice de ei, nu-i repudiază și nici nu-i desconsideră, nu se lasă cuprinsă de deznădejde sau dispreț, ci îi privește ca pe marea sa experiență revelatoare, care se cere trecută și prin filtrul reflexivității, după cel al afectivității.

Timp negativ vs. timp pozitiv

Momentele de vârf ale volumului, de maximă încărcătură destinală, care dau și structura bipartită a cărții, sunt doar două, ambele petrecute la scurtă distanță unul de altul: interviul pe care i l-a acordat Ioan Petru Culianu în decembrie 1990, pe când era bursieră, alături de Mircea Cărtărescu în SUA, care domină prima parte (*America, America*) și, deși anticipat prin numeroase prolepse în prima parte, e detaliat abia în partea a doua (*Întâmplarea care devine destin*), accidentul de mașină din Maramureș, petrecut în februarie 1991, când participă, în locul Anei Blandiana, la o întrunire a Alianței Civice. În afara acestor două repere sau vârfuri existențiale, care se detașează net în relieful cărții, una de ordinul marilor întâlniri culturale, cu un intelectual român de marcă al diasporei, a cărui viziune complet demitizantă asupra Revoluției o descumpănește și o frapează pe scriitoarea, convertită recent în jurnalistă, care încă trăia mirajul Revoluției, iar a doua, de ordinul experiențelor-limită, al situării în proximitatea morții, având drept cauză același miraj al libertății, care o scoate din ritmul său firesc, aruncând-o în vârtejul evenimentelor, transformând-o într-o activistă pentru

crearea unei societăți civile, recunoaștem lesne marca Adameșteanu. E vorba de stilul inconfundabil cu care ne-a obișnuit autoarea *Dimineții pierdute*, ușurința de a reconstitui timpul și lumea prin care a trecut prin neașteptate salturi temporale din prezent în trecutul recent sau în cel mai îndepărtat, al copilăriei, al anilor formării, al genealogiilor, al vieții în comunism, al locurilor de muncă și relațiilor instituțiilor în care a muncit, cele două edituri, cu puterea comunistă, al descoperirii vocației scriitoricești, al puținelor prietenii literare (cea cu Nora Iuga sau Paul Goma), toate concurând la crearea unui colaj existențial construit după regulile memoriei subiective. Cele 73 de capitole, având în medie 2-3 pagini, se citesc pe nerăsuflăte, nu doar datorită dimensiunilor reduse, ci și a dinamismului pe care succesiunea lor îl imprimă întregului volum. Cititorul intră, vrând-nevrând, în acest tempo alert al *anilor romantici*, a cărui putere de contagiune e generalizată, încât toate celelalte evocări i se supun cuminti.

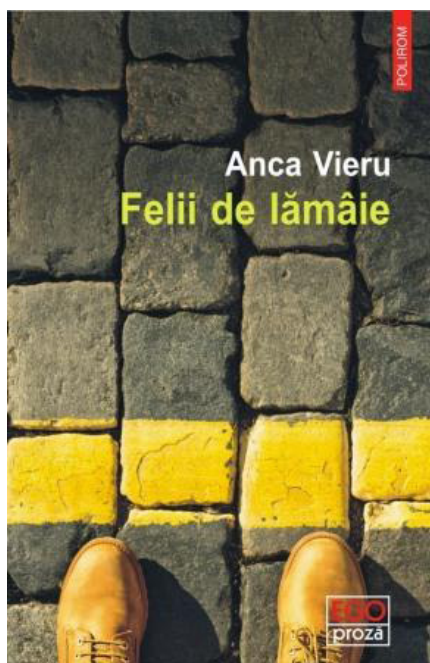
Contrastul dintre cele două mari temporalități trăite de G.A., cea comunistă, în care se naște și e formată, a cărei durată îi părea veșnică, sau cel puțin scriitoarea nu întrevedea nicio nădejde de schimbare în timpul vieții sale, și cea imediat postcomunistă, a anilor romantici, care dislocă istoria și aduce nesperata răsturnare de regim, ținând de domeniul miraculosului, a neverosimilului, îi scindează biografia și istoria noastră recentă. Complexul *Dimineții pierdute* nu reprezintă, în definitiv, altceva decât teama reintrării într-un timp negativ, după cum numește criticul Virgil Podoabă acea temporalitate sumbră, infernală, care anulează orice speranță de libertate individuală și trăire autentică, identificabilă în *Dimineața pierdută*, unde coexistă cu momente luminoase, sau, cel puțin așa sunt percepute cele câteva crâmpie din interbelic, pentru ca în ultimul volum de proze scurte, apărut înainte de '89, *Vară-primăvară*, timpul să fie perceput ca negativitate pură. Dar iată că viața va contrazice ficțiunea și cele mai sumbre presimțiri ale prozatoarei vor fi învinse de realitățile istorice. E de înțeles atunci de ce nu de un „miraj” ori „iluzie” a anilor romantici dă mărturie volumul memorialistic al G.A., ci de un veritabil miracol, de o fractură temporală și un moment de excepționalitate, sub nicio formă anticipat, care, dislocând istoria, permite reinstaurarea unei experiențe pozitive a timpului. Iar acest timp pozitiv, chit că după depășirea euforiei se va degrada treptat, e trăit și, ulterior, reconstruit memorialistic, atât cât a fost, cu maximă plenitudine de Gabriela Adameșteanu.

* Gabriela Adameșteanu, *Anii romantici*, Polirom, 2014, 411p.

Note:

¹ Virgil Podoabă, *Experiența negativă a timpului*, în volumul *Cărțile supraviețuitoare*, coord. Virgil Podoabă, Editura Aula, Brașov, pp.337-339

Călin CRĂCIUN

Literatura free jazz

Simpla editare a unei cărți de proză scurtă la o editură românească de succes nu e, din păcate, și o garanție pentru expectanța valorică, oricât se proclamă principiul selecției titlurilor ce vor fi publicate în funcție de criteriul estetic și, mai ales, în ciuda promovării prin articole care nu pot intra în altă categorie decât cea a publicitarului, dacă le dăm jos superficiala spoială de limbaj critic, semnate de obicei de oameni cu notorietate, atrași în strategiile de marketing. E, în schimb, măcar un indiciu al potențialului scriitorului. O dovadă în acest sens e și *Felii de lămâie**, volumul de proză scurtă semnat de Anca Vieru. E promovat de Florin Iaru, Dan C. Mihăilescu și Marius Chivu, ultimul recenzându-l în „Dilema veche” tot în manieră mai mult publicitară decât critică, dincolo de semnalarea unei „situații” dintr-un „text la finalul căruia cititorul din mine a resimțit frustrarea de a nu fi fost exploatată suficient”.

Felii de lămâie e o carte de improvizație, în care verva de poveste e lăsată liberă, gestionată de inspirația de moment, de intuiție. În ansamblu, seamănă mult a exercițiu de scriere creativă, dar sunt prezente și semnale că autoarea vrea mai mult de la literatură. Și nu doar că vrea, ci chiar că ar putea. Acesta este de fapt motivul pentru care îmi și asum riscul de a scrie această cronică.

E un fel de lege în lumea criticii noastre literare că despre cărțile care nu se ridică la un anumit nivel nu se scrie. De pildă, chiar și un critic literar de primă mână, Ion Pop, a fost blamat că și-a început cariera scriind „amestecat”, nu doar despre cărți bune, ci și despre unele proaste. Nu cred însă că tocmai pe drept.

Blamabil este a scrie pozitiv despre cele proaste și negativ despre cele bune. În rest, critica literară în ansamblu, iar cea de întâmpinare în mod special, nu o pot concepe ca simplă grilă de evaluare, cu atât mai mult cu cât în definiția ei intră relativismul opiniei, ci și ca un catalizator pentru creația literară. Ea are deci și un rol constructiv, pe care nu și-l poate împlini ignorând pur și simplu, dintr-un nemăsurat orgoliu maniheic, ceea ce pare după primele pagini de ignorat. Rolul criticului nu se reduce la reliefaarea și promovarea plusurilor, ci și la evidențierea minusurilor, asumându-și deopotrivă și nu mai puțin explicitându-și o perspectivă inevitabil mărginită.

Anca Vieru scrie o proză care se aseamănă *free jazz*-ului. Recunoaște ea însăși, într-un interviu la Radio România Cultural, improvizația ce guvernează prozele sale, deși nu o numește tocmai astfel, apropiată întrucâtva dicteului automat, de care o leagă de altfel vag și straniețate din *Chilipir*, de pildă. În această proză imaginația e debordantă, lăsată fără bariere, astfel că ar putea înșirui la nesfârșit situații pe care le leagă suspansul întreținut de prevestirea unei catastrofe. O fată, Ema, cam lipsită de norocul de-a-și găsi un partener de viață ca prinții din povești își cumpără, în rate pe douăzeci de ani, după ce a fost părăsită de pușlamaua Vio pentru Aura, un apartament cu preț de chilipir, fapt ce-i alimentează continuu suspiciunea că ceva misterios nu e în regulă, deși toate verificările confirmă contrariul. Se simte mereu urmărită de ochi ascunși, află de la o țafă că tocmai în apartamentul ei a murit o femeie în urma unui accident ce implica focul, acolo fiind și alți morți. Între timp îl întâlnește pe Gabi, opusul lui Vio, „serios, implicat profesional”, cu concepție familistă, exact ce are nevoie, dându-i speranța că soarele poate răsări și pe strada sa, dar totul se dă peste cap când îl reîntâlnește pe Vio, care îi spune că s-a despărțit de Aura, că a rămas fără apartament din pricina unor cheltuieli medicale ale părinților și o seduce din nou. Vrea să se despartă de Gabi, căruia ezită să-i dea vestea proastă în excursie la Sinaia și povestirea se încheie cu posibilitatea unui accident de mașină fatal pentru cei doi în drumul întoarcerii la București. Suspans din vecinătatea celui din poveștile cu case bântuite și cu zone crepusculare. Unor situații și personaje cât se poate de realiste le sunt suprapuse, în proza menționată, altele ce țin de fantastic, la fel cum se trece rapid de la social la intim, de la dramă erotică la dramă de conștiință. Toate acestea și încă altele sunt doar schițate, semnalate ca valențe textuale, atenția fiind mutată mereu de la una la alta. Imaginației nu-i lipsesc aici accentele unei sporovăieli de chilipir, ale unui joc de dragul jocului, în cazul bun, al experimentului.

Alta e însă situația în *Tradiție în familie*. O familie, mai degrabă o specie („mă refer la familie în sens larg, cu înaintași, cu ramuri colaterale, tot, tot”) are ca trăsătură particularizantă spargerea involuntară a tot ce este casant în jurul lor („Noi pur și simplu spargem lucruri. La prima vedere ai spune că nu-i nimic deosebit, orice om sparge întâmplător un pahar, o vază,

un geam. La noi însă e întâmplare când lucrurile rămân întregi.”). Nu miră că un bunic trebuia să fie primul care să-și dea seama de acest fapt tocmai când mâna unei fiice de boieri i-a fost refuzată la prima vizită în casa ei, unde a spart câteva lucruri de preț. Tocmai de aceea nu a mai riscat să ceară o alta în căsătorie până nu-i testează toleranța la asemenea defect. De atunci toți bărbații familiei, că doar ei au destinul acesta, își aleg soțiile în funcție de același test, astfel că familia și-a transformat particularitatea în adevărat cult, dedicându-i chiar o sărbătoare, „botezul cioburilor”, ce se celebrează când copiii împlinesc câte un an. Mai mult, evoluția tehnologică a omenirii pare, în bună măsură, consecința existenței neamului respectiv („au apărut geamurile incasabile, vesela din arcopal, berea la cutie, tot felul de invenții ale celor din neamul nostru, răspândiți în toată lumea”). Doar naratorul a încălcat regula testării viitoarei soții, fiind prea îndrăgostit de ea, iar când a spart prima dată ceva aceasta i-a făcut un scandal monstru, pe care el l-a ascuns părinților. Prin urmare, și-a ales soția nepotrivită. Tocmai de aceea fiul lor nu a făcut zob obiectele din jur la sărbătoarea cioburilor, ceea ce-i insinuează personajului narator teama că n-ar fi copilul lui. Urmează certuri, refuzul soției de a-i face copilului testul de paternitate, divorțul, chiar probleme cu poliția și cu locul de muncă. Toată povestea e spusă avocatului care trebuie să obțină custodia copilului pentru tată, întrucât un fapt semnificativ, spargerea ochelarilor educatoarei de la grădiniță, constituie dovada că fiul „a pornit-o în tradiția familiei”. Și aici se observă cu ușurință insolitul, cultivarea straniului și excrescența fantasticului pe structură realistă. Imaginația însă e supusă acum unei gestiuni scriitoricești mult mai coerente. *Tradiție în familie* nu mai e o nebuloasă de diverse stări și tâlcuri unite de logica experimentului sau a improvizării, ci devine constelație, alcătuirea ei ținând de o dialectică estetică. Astfel, povestea neamului de spărgători se relevă ca parabolă a tagmei artiștilor care sparg formele sau tiparele deja instituite, reconfigurând lumea în funcție de necesitățile lor existențiale. Inevitabil, ei sunt condamnați de simțul comun, la fel cum personajul e condamnat nedrept pentru tentativă de furt prin efracție, ajungând apoi vânzător de bilete la un WC public și arestat pentru că ar fi vrut să-și răpească fiul. De aici se deschid o serie de semnificații. De exemplu, avocatul ales e cititorul avizat, poate chiar criticul, căruia naratorul îi prezintă cazul său și argumentele nevinovăției, spre deosebire de cel din oficiu, care „n-a înțeles nimic”, situația socială precară în care a ajuns tânărul reflectă marginalizarea scriitorului contemporan și ignoranța cu care e tratată literatura etc.

Volumul Ancăi Vieru pendulează, prin cele 20 de proze scurte, între aceste două extreme exemplificate, de la naivitate artistică la întrezărirea unei articulări a viziunii. Formulele narrative sunt, poate tocmai de aceea, eteroclite, trecând de la voce feminină la masculină și de la obiectivitate la subiectivitate fără să

lase și semnalele gestiunii unei meditații estetice care să transforme trecerea într-o necesitate (sau poate c-a făcut-o, dar nu le-am văzut). Scriitura e însă mereu fluidă, marcată de o oralitate care n-are nimic de-a face cu obscenitatea gratuită și forțată a unor contemporani în vogă, fiind cantonată într-o decență deloc nefirească, nicidecum supărătoare sau anacronică. Stările resimțite pe parcursul lecturii sunt de asemeni complexe și subtil construite. Tristețea, ironia fină, comicul, neliniștea sau temerea, pe alocuri grotescul sunt îmbinate în subiecte ce fotografiază în general scene orașenești, de la bloc, fie el din vremea comunistă sau corporatistă.

Deși amare, *Felii-le de lămâie* sunt totuși menite a da savoare, nu a șterge rânelul de satisfacție ca în bancul cu călugărița rea de muscă. Și amintita *Tradiție în familie*, *Pașaportul de pe pian*, *Nimic despre Olimpia* și *Zi liberă* dau și savoare și dovezile unor disponibilități artistice autentice.

* Apărut la editura Polirom, colecția „Ego. Proză”, Iași, 2015.

Marinela FLEȘERIU

Gheorghe SCHWARTZ – Enigmele infinite, Vocalize

Un scriitor înzestrat nu se poate opri niciodată. O forță mai puternică decât cea proprie îl îndeamnă să comunice un preaplin interior, căutând formele cele mai variate, chiar cu riscul de a se întoarce spre scrieri mai vechi, realizând un context nou. Un joc fără de sfârșit.

Recenta carte a lui Gheorghe Schwartz, *Enigmele infinite, Vocalize**, înseamnă o revenire la un model exersat deja, proza scurtă, fără renunțarea la ideile ce l-au frământat mereu și care constituie armătura creației sale: istoria ca un palimpsest, timpul și valorile lui, omul în relația cu sine și cu ceilalți, arta, problema valorilor, impactul sofisticatelor tehnologii în lumea contemporană. Efortul de a fi mereu la curent cu cele mai variate domenii corespunde îndemnului de nestăpânit de a le compara cu dorințele, neliniștile și aspirațiile străvechi ale omenirii spre a descoperi impulsurile comune. Spiritul de competiție, tendința de afirmare, suferința alternativei, autocompătirea, scenariile imaginative, spiritul gregar, rivalitatea, dorința de ascensiune în ierarhie, limbajul sunt câteva particularități ce fundamentează acțiunile umane analizate științific în *Psihologia transversală*, trecute apoi prin filtrul artistic, fie în volumele de proză scurtă, fie în romane.

Enigmele infinite par a fi un respiro între două proiecte de amploare, unul încheiat în 2013, ciclul *Cei O Sută* și altul, în perspectivă, anunțat în „Justificarea” ce deschide prezentul volum. Dar și acest moment de relaxare pretinde, după opinia autorului, un continuu antrenament intelectual și artistic spre a nu rămâne într-un simplu formalism într-o lume în permanentă

și uluitoare schimbare. Acuitatea observației, suplețea gândirii, imaginația vie pot fi păstrate doar prin exercițiu zilnic. În sprijinul acestei năzuințe, aduce două argumente: al instrumentistului „obligat la sute de ore de game pentru a rămâne în formă” și al sportivului ce suportă „sute de ore de antrenament” pentru „un randament adecvat în competiție”. Ca urmare, însuși scriitorul „ar trebui să depună multe exerciții înainte de a plonja în marele roman” cu adaosul „și scriitorul *ar trebui să facă vocalize*”. În accepțiunea schwartziană, „vocalizele” sunt texte scurte asemenea unui arpeggiu vocal ascendent sau descendent, cu reveniri și reluări. Dacă uneori exercițiile tehnice ale interpreților vocali sunt inegale, se întâmplă ca înseși textele literare să oscileze ca valoare, întrucât fiecare dintre ele nu este decât „rodul unei zile”, iar dispoziția pentru această prestație poate fi diferită, când mai bună, când mai rea, uneori chiar nulă. Dar obligativitatea autoimpusă încearcă să redeschidă plăcerea prin recitirea unor texte îndrăgite, ce primesc un tâlc necunoscut până atunci, alăturându-se firesc în noua structură.

Cele 199 enigme (numărul „sugerează ceva neterminat”, explică autorul, desigur o fărâmă a nelimitatului) fac parte din acest „prim caiet de vocalize” și sunt „compuse în Do Major”, singura gamă fără nici un semn de alterație, considerată modelul tuturor celorlalte game. Scriitorul a preferat tonalitatea Do Major, întrucât ea garantează o atmosferă „puțin mai optimistă”.

Enigmele au aspectul unor „comprimate”, al unor „tablete” aruncate în volum fără alegere, într-o totală devălmășie. În derutanta „dezordine”, un prim pas ar fi să ne lăsăm conduși de titlul volumului și să înțelegem că tainicul nu se manifestă niciodată coerent, ci aparține unor forțe necunoscute, imposibil de stăpânit, ce dezorganizează, destructurează, anulează logicul. Dacă citim, de exemplu, *Clovnul scamator*, faptul că, în timpul reprezentației din arena circului, „a furat (cu ce drept?) actele personale ale atât de respectatului profesor de fizică” sau „că a făcut-o pe atât de sobra doamnă consilier să danseze languros” cu o maimuță, ba, că pe un alt domn onorabil l-a transformat când în pitic, când în namilă, spectatorii revoltați și înfricoșați l-au pândit după spectacol pe înspăimântătorul prestidigitator și „l-au lovit cu pietre”. A înțeles mulțimea distincția dintre cele două universuri – al iluziei și al realității? Prin suprapunerea celor două orizonturi „rămâne enigma infinită cum a putut fi omorât cineva care a dovedit că poate orice”. Trimitere biblică, iar oamenii sunt aceiași oricând.

Așadar, nu anecdotică interesează, ci instalarea ilogicului în fața unui fenomen neînțeles, fapt sugerat și de motoul volumului: „Enigmele nu sunt niciodată cuprinse în acțiune, ci doar în explicarea acțiunii”. Explicația, nicidecum didactic-moralizatoare, este fie o expresie poznașă, o poantă în dezacord cu demersul narativ, fie o maximă, o cugetare, ba uneori o formulă ce frizează umorul negru. Titlurile *enigmelor* sunt de multe

ori paradoxale: *La venerabila vârstă de 107 (o sută șapte) ani, Julius Zimberlan n-are cum să moară ori Jean-Paul Romerg a fost executat cu onoruri militare sau Fericirea veșnică a muribundului*.

Cititorul este purtat de-a lungul întregii scări umane, atât ca vârstă, cât și ca preocupări, atât ca experiență individuală, cât și colectivă. Concomitența, alternanța, relativitatea, contradictoriul stau la temelia tuturor enigmelor. Norocul și ghinionul, boala, nebunia și moartea, inteligența și prostia, ambiția și blazarea, nemulțumirea și oțitul, cuplul și singurătatea, conflictul între generații, optimismul și pesimismul, curajul și frica, geniul și mediocritatea, originalitatea și plagiatul, imediatul și postumitatea reprezintă opozițiile pe care sunt construite manifestările omenești, de cele mai multe ori cu rezultate contrarii intențiilor inițiale. Problematika atât de bogată cuprinde viața privată și variatele domenii de afirmare umană: arta, mass-media, cercetarea, justiția, politicile ocupaționiste.

Diversitatea tematică se lasă descoperită, rând pe rând, odată cu lectura. Prelucrarea temelor se realizează dintr-o perspectivă detașat-ironică. Orizontala existenței umane se întretaie cu verticala temporară tocmai pentru a reliefa similitudinile dintre exagerările trecutului și cele contemporane.

Problema fundamentală a cărții rămâne cunoașterea. Orgoliul fiecărui inventator este de a formula „sentințe imuabile”, dar ele sunt contrazise pe o altă treaptă a evoluției. *Un exemplu revoluționar și Controversata Pirodondus Domestica* dovedesc că descoperiri mai vechi revin la suprafață, idee juxtapusă afirmației lui Eugen Ionescu din *Note și contranote*, „Orice adevăr nou este de fapt un adevăr uitat”. Însă când trufia umană rămâne surdă la orice remarcă de bun-simț, totul se transformă într-un obsedant și asurzitor: „Da, progresele științei sunt cu adevărat uimitoare”. Teoria holismului este un prilej de a pune în contrast principiul propriu-zis cu polemica sterilă pentru primatul ideii, cu toate că ea se pierde în negura timpului (*Universul Matrioșka*) sau cu dorința de responsabilizare individuală „pentru miliardele de ființe mici” prin înființarea unui partid ce și-a găsit oponenții (*Noi cei din Omul cel Mare*). Sursele istorice sunt la fel de controversate. Consemnările vechi se referă doar la fapte de suprafață, fără înțelegere pentru cugetare și echilibru (*Suveranul care n-a intrat în istorie*), iar tehnicile de vârf, prin penetrarea straturilor succesive ale unor vechi pergamene, dau rezultate mereu modificate (*Rabut al V-lea cel Mare*). Obsesiile dintotdeauna ale omului sunt timpul și infinitul. Diversiunile timpului trecător sunt „extrem de imprevizibile” și se opun atemporalității ca proiecție a perechii primordiale, Adam și Eva. Dar omul caută cu obstinație tunelul timpului, trezind curiozități ciudate, enigmele lui *Ce-ar fi fost dacă... E posibil să te întreții cu decedații?*, *Dicționarul selectiv al scriitorilor contemporani*. Misterul poate fi „rezolvat” prin pasionații calculatoarelor și ai imprimantelor 3D,

pe căi total „originale”, *Undo* și *Crimă sau sinucidere în viața veșnică*.

Farmecul povestirilor stă în exprimarea alertă, în capacitatea de a enunța idei multe într-un spațiu restrâns, de a găsi mereu o formă spirituală pentru situațiile cele mai grave. Motivele preferate – „lumea pe dos” și „râsu-plânsu” – relevă mai pregnant caracterul paradoxal, caricatural, absurd, parodic al enigmelor. Capriciul unui cap încoronat îl condamnă la moarte, împreună cu tot neamul său, pe medicul ce i-a salvat regina iubită, din pricina unui motiv neverosimil (*Crima de lez maiestate*). La competițiile de atletism și la discursul de recepție la academie, Julius Zimmerlan se laudă, în fața camerelor de televiziune, cu diagnosticul de polihandicap declarat în copilăria sa, datorită „progresului științelor medicale” (*Un caz complex*). O greșeală de redactare la calculator într-un certificat de naștere instalează ilogicul într-o familie respectabilă (*Domnul Schwlrn van Rtsjr*). În *M.P.R.R.*, importante personalități științifice, aflate în viață, sunt sensibilizate de o rețea de pariuri *on line* și își pun capăt zilelor pentru onoarea de a dobândi postmortem „cea mai faimoasă distincție din cultura omenirii, Marele Premiu Rezidenții Raiului”. Modul cum specialiștii și, pe lângă ei, marele public apreciază valorile artistice are și o undă autobiografică. Dacă soluția unui artist pentru a se bucura de „gloria veșnică” este sinuciderea, *Soluția finală a artistului sau Teoria cuanticii transversale*, „*Legea Zimmerlan*” în ultima enigmă, a 199-a, nu fără autoironie, fixează imaginea ce-l perpetuează pe creator: „Julius Zimmerlan șede în fotoliul său favorit și scrie”.

Cartea exemplifică experiența lumii printr-un nume generic, Julius Zimmerlan, ca ipostaziere a omenescului spre a împlini o „cugetare strălucită”, tot a unui Julius Zimmerlan: *Vremurile trec, dar timpul stă pe loc*.

La nivelul limbajului, ambiguizarea, calamburul dau o notă de comic absurd în *Sinucigașul* sau *Gâsca*. Echivocul din *Schela* sau *Cortina* anulează firescul comunicării. Spectaculosul urmărit în știrile jurnalistice produce o psihoză de masă, *Marele tâmpit*, *Cazul J.Z. (Julius Zimmerlan) n-a existat, nu există și nu va exista niciodată* sau seria *Cazul Profesor Doctor Richard J. Soon*.

Caricaturalul primește pregnanță și prin modul

cum sunt preluate și chiar denaturate valorile culturii și literaturii universale. Sentința lui Socrate: „Cunoaște-te pe tine însuși!”, aplicată în zilele noastre, devine un procedeu periculos, ce amintește și de proza lui Dürrenmatt (I), ba poate deveni chiar o armă letală (II) și la fel de bine poate fi și o sursă a inconsecvenței ori a unor judecăți frivole (III). Expresia sacerdotală „*Dies Irae*”, prin traducere și ortografie, transformă enigma *Ziua când s-a supărat Domnul* într-o parodie a totalitarismului. Motivul ecleziastic „*vanitas vanitatum et omnia vanitas*” nu împiedică oamenii să-și continue viața așa cum s-au obișnuit (*Cum așa?*) ori să deguste delicii culinare paralel cu sumbrele povestiri (*Și, totuși, ce rost are?* și *De ce să continuăm?*) Metempsihoza este sursă de glumă (*Revanșa*, *Peștele Samy*, *A treia ipostază*). În aceeași cheie este preluat și motivul „*viața e vis*” (*Vis, realitate, vis; Acvariul; Viața în vis*). Fantezia unei fete de grădiniță marchează o sciziune între două categorii de oameni, vizionari și opaci, *A fost sau n-a fost?*, sugestie a baladei goetheiene *Erk König*. Problema timpului subiectiv din *Zauberberg* al lui Thomas Mann este adaptată unor situații ridicole, *Legea Zimmerlan – Gross, legea timpului elastic*, iar falia temporală, specifică prozei fantastice a lui Mircea Eliade, se transformă în nebunia din timpul turnării unui film cu temă antică (*Dispariția marelui regizor William Tooth*). Confruntarea dintre marile puteri și distrugere, *Paradisul Lemonia* sau cei *Patruzeci de ani de victorii liber consimțite până la victoria finală* amintesc de literatura lui G. Orwell.

Volumul schwartzian, întemeiat pe un procedeu tehnic personal, „regula puzzle și alte jocuri”, oferă o lectură ce se degustă pe îndelete, așa cum recomandă însuși autorul: „De citit cu lingurița”. Orice accelerare a lecturii provoacă nivelarea, estomparea semnificațiilor. Concluzia la care poți ajunge când închei cartea este cea exprimată într-o maximă a lui Terențiu: „Fii absurd cu rațiune!”.

Enigmele infinite este o carte profundă, bogată în subtilități, ca orice creație artistică. Nu e nici joc, nici aparență, nici cunoaștere ludică.

* Gheorghe Schwartz, *Enigmele infinite*, Vocalize, Mirador, 2014

Claudiu KOMARTIN**Poezia în 2014. Șapte debutanți**

La începutul anului, un prieten mi-a cerut să-i prezint în linii mari debuturile în poezie din 2014. E tare greu să contabilizezi astăzi tot ce se întâmplă într-un domeniu care, editorial vorbind, a făcut implozie și asupra căruia e din ce în ce mai greu (ba nu: a devenit imposibil) să ai imaginea completă. Nici nu cred că ar fi suficiente motive, de altfel, decât pentru fanatici și arhivari, să caute și să citească orice cărțuie apărută într-un tiraj confidențial la o editură de buzunăraș (chiar și când buzunărașul ăsta-i cât o casă), mai ales că – iar asta chiar nu e o observație răutăcioasă – nu vei găsi prea mulți poeți debutanți într-un an (și asta dacă e un an bun) care să te dea pe spate, din simplul motiv că nu dai de artă de calitate pe toate drumurile.

Schița pe care am început să o fac, spre a i-o prezenta, elev disciplinat, prietenului meu, îmi era, mi-am dat seama imediat, folositoare în primul rând mie, fiindcă îmi doream să scriu un mic studiu care să-i cuprindă pe acei poeți ce ar putea fi considerați, după volumul cu care debutează în poezie, măcar *promițători* (știu, nici mie nu-mi convine cuvântul ăsta, dar meargă de data asta). Fiindcă știm cu toții cât mai înseamnă în România de azi premiile literare și cum sunt acordate adesea, fiindcă articolele sau cronicile vin sau nu, de cele mai multe ori în funcție de interese reciproce, recomandări sau în logica de PR a majorității articlierilor, importante sunt doar vocile și discursurile poetice care se impun (sau, mai exact: care îi impun din prima pe acei poeți care vor continua să scrie și au potențial de evoluție).

Revenind la 2014, trebuie spus că singurul criteriu pe care-l mai pot avea în vedere este cel al editurii unde ai publicat. Sunt atent în primul rând la cele câteva edituri care editează *realmente*, serios, poezia (adică nu în cinșpe exemplare, nu pe și pentru bani, nu în dorul lelii) și lucrează cât e posibil pentru promovarea lor și „contaminarea” unui public în general minuscul și cunoscător, edituri care și-au clădit o reputație prin portofoliul lor din ultimii ani. Așa încât e firesc pentru mine, azi, să mă uit în primul rând către acestea câteva, ceea ce nu înseamnă că nu acord atenție, dacă-mi pică-n

mână, debuturilor apărute la edituri de care n-am auzit sau că defavorizez în alegerile mele numele unei edituri despre care nu am, din varii motive, o părere bună. Pur și simplu, acest prim „filtru” e singurul care mai poate să fie funcțional într-o țară și într-un peisaj editorial cu vreo mie (bănuiesc) de edituri și cu câteva zeci de mii de autori (autorlăcul la români fiind o pasiune care ar putea concura fotbalul și politica).

Am citit în 2014 și în ianuarie 2015 aproape treizeci de volume de debut în poezie, am văzut apoi lista lungă și lista scurtă a nominalizaților la Premiul Național „Mihai Eminescu” pentru debut și am avut satisfacția ca unul dintre autorii pe care i-am debutat, Ștefan Ivas, să împartă premiul de la Botoșani cu Merlich Saia. Nume care încă nu vă spun mare lucru, dar care cred că reprezintă două garanții pentru vitalitatea și forța înnoitoare a unora dintre discursurile poeților tineri contemporani (din întâmplare, atât Saia, cât și Ivas, au cam vârsta mea, fiind născuți în 1982, respectiv 1983).

Mi-am propus inițial să scriu despre toate aceste debuturi pe care le-am citit, ceea ce, mi-am dat seama pe parcurs (după ce scrisesem de-a lungul a trei săptămâni despre doar câteva dintre ele), că e nu doar epuizant, dar și destul de nerezonabil din partea mea. Cărțile la care mă voi referi în acest articol sunt scoase de editurile din România cele mai active și mai eficiente pe această nișă (am scos din calcul Casa de Editură Max Blecher, al cărei redactor-șef sunt și unde am publicat volumele semnate de Ștefan Ivas, *mila schimbă gustul cârnii*, și Ligia Pârvulescu, *Fluvii de asfalt*). Țin să fac observația că m-a mirat neplăcut politica defetistă, de abandon, a Editurii Cartea Românească, care mai scotea câte un debut-două, dar în 2014 s-au oprit de tot. Editura Brumar (care publica în anii trecuți foarte mult și amestecat, și unde puteai găsi un titlu din zece cât de cât lizibil/vizibil) nu a publicat (cel puțin eu nu am putut pune mâna decât pe) un singur debut, și acela încă nelimepzit. Concursul Unicredit de la Humanitas și-a dat până la urmă obștescul sfârșit, așa că cea mai mare și mai cunoscută editură din România nu a pariat în 2014 pe niciun debutant, ceea ce nu a făcut, de altfel, nici Polirom. Editura Vinea, altădată campioană indiscutabilă pe această zonă, și-a redus mult în ultimii ani activitatea, iar Karth, apărută de un an pe piața de carte ca o extensie a Editurii Herg Benet, a preluat, în bună măsură, o activitate pentru care în mod normal nici nu e nevoie de o editură, îi voi spune simplu *asistență tipografică*.

Nu cred că mai are rost să spun că sunt niște lecturi subiective ale unui comentator care scrie și editează, la rândul lui, poezie, dar m-a enervat comentariul dintr-un bilanț făcut de critici într-una dintre revistele literare de top, în care un tânăr jurnalist cultural afirma că niciun debut din 2014 nu merită atenția celor care se mai ocupă cu asta. Și, întrucât despre unele dintre aceste volume nu s-a scris și am bănuiala că nici nu se va scrie prea mult, cred că fac un exercițiu de lectură

util, poate chiar necesar, în absența faimoasei „critici de întâmpinare”, care, în comparație cu un deceniu în urmă, lipsește în zilele noastre cu desăvârșire.

Ingluvii

Am scris și pe ultima copertă a cărții că îmi place poezia așezată, rezonantă și neiertătoare cu amintirea a Emanuelei Ignățoiu-Sora. Cu un imaginar poetic relativ săracăcios, ea creionează în această plachetă povești, descrie personaje și situații și poate să vorbească direct, sincer, fără exuberanțe trucate sau manii care să o facă mai „interesantă”, despre copilărie și adolescență, despre câteva cucuie și răni ale memoriei cu care defilăm prin viață. În universul acesta domestic e-o întreagă fojgăială de personaje (membrii familiei, figuri când vagi și cu un contur mai degrabă șters, când clare și dureroase, cu violența lor reținută și lirismul posac al fotografiilor alb-negru cu oameni care zâmbesc forțat, măcinați de griji și indispoziții pe care nu le pot rosti), un amestec de amărăciune și bucurie luminoasă, dar mereu reținută (fiindcă e vorba, până la urmă, despre readucerea la suprafață a „vârstei de aur”, oricâte fisuri i-ar slăbi consistența sau candoarea limpidă). Chiar și așa, mai curând estompată și lipsită de orice pretențiozitate, lumea din *Ingluvii* (Charmides, 2014) e înrudită, în poezia prozaică/proza poetică de după 80-ism, cu literatura diurnă, firească și fără fasoane scrisă de Simona Popescu în primele ei cărți, de T.O. Bobe (*Bucula*), Adela Greceanu (*Domnișoara Cvasi*), Ana-Maria Sandu (*Din amintirile unui Chelbasan*) sau Bogdan Iancu (*Fata din lift*). E o familie pe care o respect și o vizitez cu drag.

Pilotul

Un „băiat rău” din linia deschisă de Vlad Drăgoi în *Metode* este Ovio Olaru, al cărui volum de debut, *Pilotul* (Charmides, 2014), e crud, direct, bățios și nu lipsit de momente în care poezia chiar își face treaba, dovedind vitalitate și atitudine. Deschizându-se cu un citat din liderul incontestabil al poeziei clujene de după 2000 (faimosul catren/ strigăt de luptă al lui Manasia din *Cartea micilor invazii*, încheiat cu versul „sînt ultimul guarani, am venit să vă fut”), Olaru tinde să construiască uneori poemele în maniere recognoscibile și să fie excesiv de vorbăreț (în poemele mai lungi, sufocate cam des de multe, foarte multe verbe), iar în poemele mai scurte, „sexuale”, în care mai face o contorsiune, mai rupe un himen, e destul de superficial și se mulțumește cu puțin. Astea ar fi părțile negative ale volumului. Pe de altă parte, conștiința faptului că „nu pot ieși din clișeu” (și tocmai atunci parcă iese cel mai decis), jurnalul scrâșnit al unei relații toxice, din care nu lipsesc, desigur, tumorile și anorexia și scremutul și lama de ras și „eu sunt toți bărbații care vor să te fută”, mi-l fac în definitiv simpatic pe acest adolescent involburat care aduce de

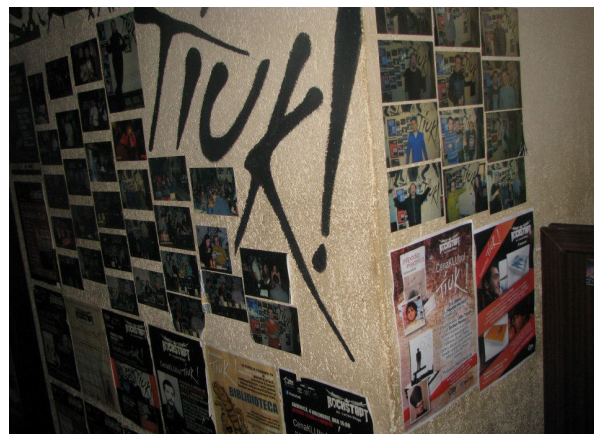
departe cu suprasexualul Bogza, dar și, privit mai de aproape, cu un eschimos încăpățânat care se străduiește din răsputeri să dea o gaură mică, mică în gheață. De regulă, poeziilor de felul acesta le reușește, mai devreme sau mai târziu.

black aphrodisiac

Imaginativ, ambițios, mobil și încă în schimbare (de atitudine și de mijloace poetice, nu neapărat de ritm sau etică auctorială) este ploieșteanul Justin Dumitru, debutant la 19 ani cu *black aphrodisiac* (Tracus Arte, 2014). Avem în față un poet foarte tânăr, entuziast și impetuos, care arată, pe deasupra, o mare disponibilitate de a mixa stiluri și registre variate. Inevitabil, vocea lui nu e încă pe de-a întregul fixată (e și greu să fie atât de devreme, probabil că Justin și-ar fi putut, sau i-ar mai fi putut fi amânat cu folos, măcar încă un an, debutul, dar asta e încă o discuție post-factum).

Sigur, i se pot reproșa acestei plachete destule asemănări cu lucruri întâlnite în textele altor poeți din ultimii ani, contaminări de context sau influențe mai mult sau mai puțin discrete, de la câțiva 2000-iști tumultuoși până la Radu Nițescu, însă în cele câteva poeme rezistente din cartea acestui *enfant prodige*, care debutează, cred, înainte de terminarea liceului, poți găsi momente care îl recomandă ca pe o promisiune a celui mai recent „val”: „nu poți striga să nu sperii mulțimea/ și faci semne de undeva din afara/ acțiunii. în disperarea de a percepe/ cineva mesajul, mimezi o grimasă credibilă,/ terifiată de fumul apocaliptic de deasupra/ mulțimii care dănuiește tolerabil în fața/ valului negru de fum toxic./ își văd liniștiți de treburi, zâmbesc și/ născocesc noi metode de productivitate,/ își clădesc imperiile urii cu o strângere de mână,/ iar tu sperii într-o agitație patologică/ la minunea de a fi observat (în final)/ cineva ochii tăi lucioși/ oglindind surâsul unei guri de foc/ care înghite nesățioasă/ atâta indiferență.”

În stare să fie și liric, să-și joace poemul pe voci (lungindu-l uneori până îl amețește de tot), să fie volatil sau dezinhibat, Justin Dumitru dă impresia că ar vrea să facă totul și să poată orice. Acum rămâne de văzut dacă pentru el poezia a fost o etapă de final

de adolescență sau o vocație pe care o va urmări cu tenacitatea pe care o dovedește, atât în volum, cât și în vorbele împrăștiate cu destul de mare ușurință pe marginea cărții sale de debut. Mi-aș dori să-l văd pe Justin Dumitru revenind cu o carte coerentă și unitară care să confirme un debut nu lipsit de calități, de acele particularități & prospețimi pe care e mai mare păcatul să le ignori la un debutant.

Lanul cu sârme întinse

Pe Cătălina Matei, absolventă, în București, a Conservatorului și a unui masterat la Litere, am văzut-o evoluând într-un ritm constant și convingător, iar în stadiile acestei deveniri vedeam și influențele care și-o disputau – evlavie ei cea mai mare fiind, nu cred că greșesc, Mariana Marin –, deci și o feminitate când retractilă și răbdătoare, când exaltată și pătimasă, dar în definitiv indecisă (mai exact: nesigură că exhibarea vulnerabilităților e chiar acel lucru pe care trebuie să-l facă, și dacă da, până unde poate împinge acest exercițiu care se termină uneori în automutilare – în cazul unora, încă de la tinerețe). Căutându-și vocea, sau „diferența specifică”, i se întâmpla ceva ce aș putea descrie (firește trunchiat) astfel: era ca atunci când un pianist își recunoaște mâinile, cu greu, la lumina unei lămpi de sudură – și se rușinează de ele.

Cred că asta este motivul pentru care am sfătuit-o, deși câștigase la un moment dat un concurs al cărui premiu consta în publicarea cărții, să nu se grăbească să publice volumul de debut pe care îl tot monta și îl croșeta, dorindu-i să debuteze mai bine decât intuiam că o va face în acel moment. Ceea ce am citit în *Lanul cu sârme întinse* (Tracus Arte, 2014) îmi amintește, desigur, de poezia sa de la 23-24 de ani, dar acum trage în cele din urmă linie, ca la sfârșitul oricărei perioade de creștere & acumulări. Destule lucruri schimbate, tăieturi, elipse & insolități care îmi reconfirmă ideea că un poet *nou*, pentru a putea fi numit astfel, trebuie să aducă o combinație numai a lui de atitudine, orgoliu, intensitate, de luare pe cont propriu a „vânătorii dinăuntru”, adică de adevăr & pregnanță în ceea ce se decide să arate lumii.

Iar toate acestea fac din cineva care scrie versuri – fie că este conștient de asta, fie că nu, fie că o acceptă, dar mai ales dacă i se împotrivesc din toate puterile – un poet. Ceea ce Cătălina Matei ne dovedește că e în acest volum subțire și tăios de debut: „nevoie după nevoie după nevoie după/ libertate e libertate e libertate e/ bucurie în aerul dimineții/ e de la capăt și asta e bine”.

Toți ceilalți apropiați

Sabina Comșa e cea mai tânără dintre poeții grupului *Lumina de avarie* și a trecut la Brașov printr-una dintre cele mai bune școli de poezie ale ultimului deceniu. În toamna lui 2011, când a citit la Institutul Blecher, ediția 47, era deja un autor cu mână sigură, căruia nu puteai

să-i faci niciun reproș major din punct de vedere tehnic. Problema cu poemele în proză pe care le tot pritocea era că se aflau sub influența vădită a lui Cristian Popescu (Sabina mutase *Familia Popescu* într-un mediu mai terestru-proletar, postcomunist, pigmentat cu referințe contemporane – Farmville, Discovery, căști de latex colorat, scaune ergonomice, OZN-uri & holograme). Pe scurt, poeme simpatice, scrise cu umor și empatie (ajungând foarte rar la ironia mușcătoare și sarcasmul lui Alexandru Mușina din *Dactăr Nicu & his skyzoid band*), care arată mai degrabă o disponibilitate mimetică, precum și ușurința de a construi mici scenarii comic-grotești, cărora poți încerca să le găsești și un substrat ceva mai grav, doar că orice dramatism e cenzurat cu grijă, ca nu cumva poeta să fie bănuită că ar deveni prea „serioasă”. Rețin de aici poemul intitulat „Doi”, în care *metoda* Sabinei Comșa se dezvăluie cel mai clar, cu tot cu accentele ei cristipopesciene. Cele 15 poeme în proză din ciclul „Bypass”, care îi au ca personaje pe acești „mamaie” și „tataie” lipsiți de glorie și travestii în fel și chip de imaginația spumoasă (spumantă?) a poetei, alcătuiesc primul volet al cărții ei de debut. Bine că s-a oprit aici, pentru că, în orice glumă spusă bine, ce-i prea mult strică.

A doua parte din *Toți ceilalți apropiați* (Tracus Arte, 2014), „Clipuri piratate”, cuprinde 32 de poeme cu totul diferite de cele din primul grupaj. Sunt texte scurte și la obiect, bine tăiate, cu elipse și imagini construite inteligent, poeme întotdeauna corecte și clare ce vin pe o filieră recognoscibilă a poeziei recente, de la Andrei Bodiș la Andrei Dósa. Sigur că e insuficient, dar „clipurile piratate” ale Sabinei Comșa ilustrează, cred, o schimbare de paradigmă: pentru prima dată în poezia românească, se dovedesc utilitatea, dar și limitele *creative writing*-ului. Nici vorbă de poezie inspirată, de contorsionări gratuite, de lacrimi smulse din ochii cunoscători și obosiți de atâta poezie „grea” ai cititorului. O succesiune de secvențe (*poezie de notație*, s-ar fi spus cu câteva decenii în urmă) proiectate pe un perete de plexiglas. Senzații, impresii, flashuri de imagini pulverizate, reduse tot mai mult, până la doar câteva cuvinte înspre finalul cărții, din care vreau să aleg (ca promisiune pentru poezia viitoare a Sabinei) acest final de poem care nu debordează de originalitate, dar e rezonant și *umanizat* și mă face încrezător că poezia poate fi mai mult decât un produs steril ieșit dintr-un laborator plin de poeți care scriu cu mânuși chirurgicale și se maimuțăresc *decent* sub impecabile măști de protecție: „Ce nu știi despre gândacul tău este că are familie/ și un cartof preferat, acela pe care îl cureți acum/ și/ ar vrea de n ori să se arunce după el în tigară” („Insomnie”).

Lego

Ioan Șerbu a fost un membru excentric al grupării sibiene „Zona nouă”, după care a plecat la Brașov, unde a născut masterul de *creative writing* de la Universitatea „Transilvania”. Anul trecut a câștigat

premiul purtând titlul cunoscutului poem al fostului său profesor, regretatul Alexandru Mușina, „Budila Express”, iar *Lego* (Tracus Arte, 2014) a apărut deodată cu debutul Sabinei Comșa într-o colecție nouă inițiată în memoria lui Mușina. O colecție în care sper să văd și-n anii următori titluri la fel de bune.

Lego e unul dintre debuturile care mi-au plăcut și în care cred cel mai mult din tot ce am citit în 2014. O cărticică de 44 de poezii pe care o așteptam după textele citite prin reviste (mi-au atras atenția în special cele trei piese din *Zona nouă*, nr. 1/2013, deși îi știam și blogul și-l remarcasem ca pe un foarte atent cititor și comentator de poezie în aceeași revistă sibiană). Cartea lui Șerbu e, cu câteva mici excepții, o reușită. Poetul știe să-și construiască volumul (în trei părți, fiecare cu locul și rostul ei: „jumătăți”, „somniafere” și „mașinuțe”), e direct, limpede, puternic vizual, stăpân pe efectele folosite, lucid și autoironic, narativ, mai puțin jucăuș, poate, decât V. Leac, poet cu care, altfel, l-aș asemăna în unele privințe, mai ales dacă mă gândesc la poemele bine montate, mici scenarii desfășurate rapid și inteligent, din partea a treia; mențiuni speciale pentru *dilemă* și *taxi*: nu e la îndemâna multora să-și *țină* cititorul în texte de 50-100 de versuri, desfășurate și pe orizontală, în felul lui Robert Duncan sau Edward Field, în plus cu certe disponibilități de a spune o poveste (Șerbu sigur l-a citit cu atenție pe Carver) și de a juca, în cunoștință de cauză, pe cartea confesivității.

În al doilea ciclu din *Lego*, Șerbu face mai mult jocuri grafice, caligrame și dispuneri insolite ale textului, pe care îl vezi derulându-se în moduri originale și neașteptate (ca în „bonus”, „așteptare”, „ploiești vest”, „viespe” sau „creator”), chiar dacă unele îți lasă impresia că n-au ieșit la tipar chiar cum le-ar fi vrut (sau cum ar fi putut să arate cu ceva mai multă grijă pentru detaliu).

Prima parte, cu excepția unui poem anecdotic (ce poate fi însă citit și ca o declarație de independență față de „grup”), „adevăr 2”, genul de poem care funcționează și are sens doar pentru cercul de poeți în care a fost scris (primele trei strofe par rupte de ultimele trei, care cred că ar fi putut rezista foarte bine prin ele însele), conține texte bune și foarte bune, chiar și când Șerbu mai derapează, ținând să fie *cool* sau în ton cu „moda” (ca în ultimul vers dintr-un poem altfel bine condus: „dinți falși”), rezultatul fiind câteva poezii cam anemice („delikat”, „naștere la TV”, „wc”). Poemul meu preferat de aici rămâne „sibiu”, din care au dispărut, față de varianta pe care o știam din revistă, trei versuri care erau într-adevăr în plus: „am vrut să fug din sibiu/ ca un soldat german din normandia/ am sărit în trenuri/ sub care se stătea la coadă/ lăsând totul vraște// în brașov ploua/ în timișoara/ berile sinagoga amare/ bucurești/ o zi la vulcanizare/ alta cu steaua prin metrou// într-unul din orașele ăstea/ pe la șapte dimineața m-am pus în cur/ pe trotuar/ (mă mai pusesem eu în cur da' mai în glumă)/ eu și ursus ne oglindeam într-o baltă/ nu dădeam doi bani pe mine/ aparențele

sunt înșelătoare/ proverb din mintea unui/ culegător de orez// i-am zis celui din baltă/ ești pe cont propriu amice/ mă gândeam la marii răzvrățiți la libertate/ la opere care doar în singurătate se pot scrie/ nu aveam obligații termene/ nu pozam/ mi-era doar frică”.

Ioan Șerbu (n. 1983) a așteptat cât a așteptat, dar a debutat cu unul dintre cele mai reușite volume de poezie de anul trecut.

Efectul calmantelor

Un fel de cal troian e titlul volumului cu care debutează Dan Ciupureanu, *Efectul calmantelor* (Vinea, 2014), pe care îl găsesc ambivalent, nu știu dacă e atât vorba despre *terapie prin artă* pe care o clamează D.C. într-un interviu, sau mai curând despre un tip de *mijlocire* a acelei facultăți ce poate face din faptul banal un eveniment oniric. Fiindcă un oniric târziu e Dan Ciupureanu (au observat-o deja și Ion Buzera, și Marius Conkan), care pune în practică (în practica poetică & fantasmatică, desigur, și o face fără să încerce să demonstreze prin asta ceva) o viziune deformată (ba uneori de-a dreptul răsturnată, ca-n „Între două vise”) a realului, nu lipsită de grotescul și de încălceala stranie a materialității pe care le presupune o asemenea încercare („Twisted”, „Căzusem cu gândul s-adorm”).

Violența e iminentă, lumea pare mereu ieșită din țâțâni, în cap „parcă a trosnit o șipcă”, absurdul e uneori doar un capriciu (de obicei în poemele mai slabe, adică acelea mai lipsite de tensiune și prea „jucate” dintr-un volum care n-a avut norocul să dea peste un redactor de carte), alteori un dat – sau o necesitate pentru accesarea unor paliere tănuite ale imaginarului („Levitatie”, „Uși”).

Lumea din *Efectul calmantelor* surprinde o serie de stări-limită și pune în scenă diferite momente și situații intense care au în centrul lor derealizarea, instabilitatea (între vis și realitate, între ceea ce e întemeiat existențial și simulacru). Halucinația („Ciorapii mei”) și psihedelicul („Semafoare în junglă”) sunt la ele acasă în poezia lui Dan Ciupureanu (n. 1983), care sondează prin mijloace minimale starea de dezechilibru și fragilitatea conștiinței într-o carte ce seamănă foarte bine cu imaginea pe care o rețin din penultimul poem: un hol lung, cu multe uși în spatele cărora s-ar putea întâmpla orice.

Crud și anevoios, așa începe orice periplu al regăsirii de sine.

Andreea POP

Terapii cu unde scurte

Niște radiograme atent dozate sunt poeziile Sabinei Comșa din *Toți ceilalți apropiați*.^{*} Discursul liric este șlefuit cu o minuțiozitate care ascunde, totuși, efortul epurării. Versurile sunt „filtrate” cu inteligență prin contragere la esențial, recuzită minimalistă ce „trădează” un proiect cerebral.

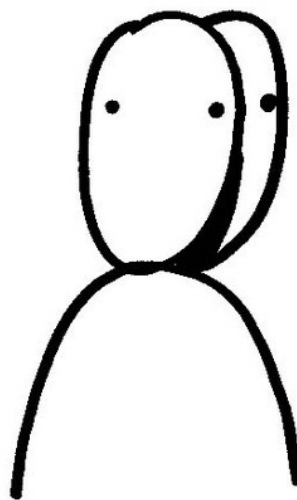
Poeemele evită de fiecare dată sintaxa aridă și desenul abstract, dovedind în schimb o disponibilitate imaginativă care admite cu generozitate desfășurarea pe niveluri diferite. Supraetajare care nu marchează puncte de discontinuitate în economia volumului – o dovedește împărțirea materialului poetic în cele două secvențe, diferite ca formă și finalitate, dar raportate la un fond comun de sensibilitate, alimentate de același fitil. Prima, *Bypass*, cuprinde o serie de mici istorii genealogice, „tandrețuri” conjugale și deprinderi de senectute, toate ancorate în jurul „personajelor” mamei și tatăi, într-un soi de mitologie cotidiană interpretată în cheie ludică. În marginea ei se ghicește puțin din observația concentrată care va deveni apoi blazonul *Clipurilor piratate*. Poeemele cultivă aici detaliul precis, disecția straturilor de suprafață, dincolo de care scenariul liric se deschide în volute străvezii, în vârtejul cărora se insinuează sensurile. În câteva locuri, evident este detaliul sumbru, care irizează o atmosferă funambulescă: „Am prins un ied,/ îl strângem de gât cu coarda elastică, ochii îi rămân c-ai unui funcționar în registre./ Fixăm cuie și spițe de metal,/ perechi de libelule ne luminează papucii,/ le urmărim cum se ridică pe lângă tabletă.” [...] setez aparatul pe funcția Pet./ Cei 10 mpx și un zoom maxim îl fac viu,/ o furnică i se strecoară în nas,/ de greață, fața lui Matei se face portocalie/ și în spatele norilor apare soarele/ precum înăuntrul unui dovleac de Halloween.”, *Vacanță pe munte*. Uneori, astfel de tușe grotești sunt topite în definiții chirurgicale ori schițe descriptive care dezvăluie fizionomia caricaturală a realității (*Piața*

Traian). Mișcarea lirică e mereu dirijată de o percepție senzorială pătrunzătoare, indiferent de perspectiva în care se ramifică scenariul.

Aceeași pregnanță vizuală o dovedesc și cele câteva poeme ce inaugurează „instantaneul” natural care surprinde imagini comune în reverii delicate (fluctuațiile unui anotimp, ceremonialul unei dimineți etc.). Executarea lor prinde ceva dintr-un desen copilăresc, dar finalul ferește de obicei „temperatura” lirică de miraje excesive prin detaliul concret, brusc: „Înșirate pe sfoară/ se umflă/ cât// guguștiucii miros a Dero.” O șosetă se rotește departe,/ în parcuri de beton, ei le lovesc cu furie/ scamele roșii se lipesc de florile albe ale corcodușilor.” Din covoare curge oțet și apă.”, *Primăvară târzie*. Între acești poli de intensitate, poezia Sabinei mocnește la foc moderat, într-o ținută educată, care alimentează constant încordarea acestor versuri îmbibate de esențe. Înțelegerea spectacolului lumii are loc între granițele acelorași coordonate lapidare, care surprind momente în mișcare, derulează imagini fugitive, prinse din mers; notația fulgurantă se traduce în câteva citadine impresioniste încremenite în glacialitate subtilă: „Culorile lui Haribo/ pe străzile udate de ploaie,/ umbra ursului peste tomberoane/ ca peste o tastatură// luna între blocuri// Dintr-o pungă de gunoi sfâșiată/ se rostogolește// o portocală neînceptă”, *Oraș medieval*. Epurată de ornamente inutile, tratată aseptice, poezia își găsește adăpostul primar în astfel de intensități intermitente.

Citate în plan secundar, demitizarea cotidiană, sau revolta anti-consumeristă din *Jertfă de sânge* sau *Interzis minorilor* sunt teme care ancorează această poezie într-un cadru actual. Un debut în care tensiunea se ghicește în spațiile-lipsă, iar profunzimea ia naștere la intersecția punctelor de suspensie. Finalul emoționant vibrează într-o confesiune tulburată.

^{*} Sabina Comșa, *Toți ceilalți apropiați*, Editura Tracus Arte, București, 2014

* * *

La antipod față de volumul Sabinei Comșa se așază poemele Hristinei Doroftei din debutul *Reflexie*,* care mizează pe explozia sintaxei într-o desfășurare exuberantă a ideii. Exercițiile lirice mizează pe o verbozitate generoasă, care acumulează imaginile fără prea multe restricții critice autoimpuse. Spontaneitatea rostirii este dublată de o retorică dezinhbată, care cultivă adesea notația ironică,

persiflarea incisivă.

Așa se face că epopeea lui Fănică își găsește locul între observațiile făcute pe marginea autoportretului tulburat din incipit și confesiunile ulterioare. Construit pe o fundație barocă, prozopoemul în cinci acte devine prilejul derulării cu elan a unui scenariu liric ce împrumută cadențe populare, venite pe filiera reportajului postmodern (prin temă, nu neapărat și la nivel formal). Periplusul telenovelistic al protagonistului îi oferă poetei prilejul de a-și exersa regia dramatică în indicații acide strecurate printre rânduri. Tonalitatea liricii prinde accente ușor mai grave odată cu seria „exfolierilor” straturilor de criză; discursul nu se lasă temperat întotdeauna de tema serioasă, însă, ci alunecă uneori în deriziune și farsă: „angoasa se instalează în venele mele/ ca la un hotel de cinci stele/ de fiecare dată/ când pierd controlul asupra lutului care-mi/ modelează viața și mă/ transformă uneori în Scufița Roșie,/ alteori în Baba Cloanța, iar mai nou/ în pitici de grădină comercializați/ la Praktiker cu reducere de treizeci la sută/ în fiecare sfârșit de săptămână!”, *angoasa*. Atunci când o face, totuși, poemele respiră un aer mai sobru, „filtrat” de la înălțimi considerabil mai solemne: „alerg timorată printre șoaptele/ care-mi provoacă greață/ și se preling din gurile sibilelor/ cu priviri atotștiutoare și distinse./ mă împiedic de fiecare eveniment viitor/ care-mi întunecă viața și/ mă face

să uit de porunca a treia./ mă lupt cu respirația mea ca să rămână constantă/ și-mi cert picioarele că nu vor să urmeze/ drumul drept...” *viitor*. Fără a se încălca de un substrat prea dens, poezia Hristinei câștigă în astfel de secvențe prin expresia mai rafinată, lipsită de stridențe și ponderată de firescul mărturiei. Într-un avânt lucid, poeta își trasează la un moment dat limitele propriului proiect ontologic, într-o definiție care surprinde esența întregului volum: „mă retrag în spatele cuvintelor/ care simulează mulțumirea de sine/ și intimidează privirile indiscrete/ ale celor ce uită/ să oprească la stop./ riscând să fie zdrobiți de tramvaiul/ al cărui vatman sunt chiar eu...” *vendetă*. Atunci când nu se cantonează la adăpostul piruetelor imaginative, poemele se disting printr-o construcție mai armonioasă.

Marginaliile pe seama fluctuațiilor sentimentului erotic, voluptatea scenariilor imaginate, ori disertatiile pe teme diverse par să fie celelalte preocupări ale poetei. Posibila artă poetică din *part time job* dovedește poziția privilegiată a *cuvântului* într-o poezie care își caută încă o măsură confortabilă.

*Hristina Doroftei, *Reflexie*, Editura Junimea, Iași, 2014

* * *

Poezia Ioanei Șerban din debutul *Zero-Unu** trasează o scrupuloasă depănare a firelor subterane. Proiecțiile lirice iau forma exercițiului introspectiv, într-o sărbătoare a reflexivității care sondează cu luciditate fluctuațiile de adâncime („îmi iau pulsul, îmi ascult excesele/ atât am deprins”). Biografia imediată este suspendată în favoarea autocontemplației teoretizate, care topește în aceeași formă achiziția livrescă și raționalizarea identitară.

Starea predilectă a unei astfel de poezii se traduce printr-o permanentă căutare de sine, în care „exfolierea” filmelor mentale se face prin „palparea”

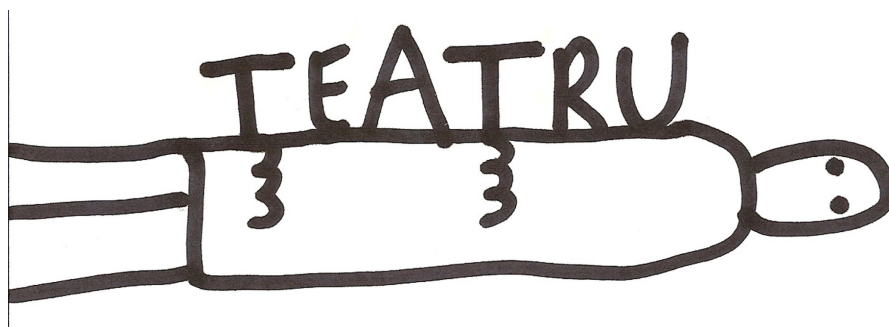
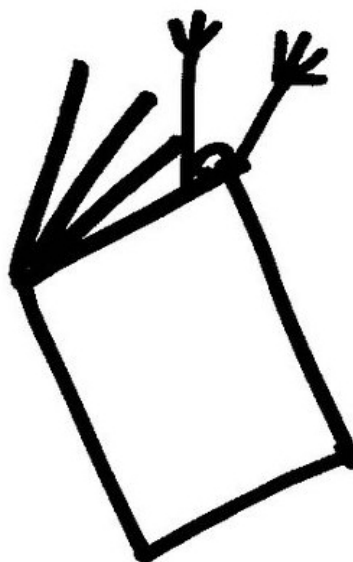
și recuperarea granițelor eului liric, examinate cu vigilența „ochiului îngălbenit și deschis”: „Mi s-a terminat mosorul de contur./ Cel căruia îi spuneam *al meu* – conturul *meu* – unitatea/ *mea* – uși scârțâind/ [...] Îmi apuc capetele (hățurile) conturului. Încerc să le înnod/ să-mi pun o dorință (cum se spune) – poate mai e ceva/ acolo. Să încapă înăuntru –/ la loc. Dar alături omul/ bate darabana pe masa noastră:/ Stop stop stop...” (*Moiră*) Seria *Limitelor* va confirma un astfel de proiect de „cercetare”, în care convulsia lăuntrică vibrează în mici implozii ale crizei. Tulburare interioară care nu devine, însă, pretext de exhibiție traumatică; principiul de coerență al acestor poeme se poate identifica tocmai în tatonarea „la rece”, temperată, a combustiei interne. Tocmai de aceea, reverberația adâncă va fi susținută de felul incisiv al poetei de a filtra datele realității, care prefigurează radiografia ca modalitate de înțelegere a lucrurilor.

Ea se exersează cel mai eficient în surprinderea oscilațiilor imperceptibile, a broderiei translucide care acoperă contururile. Aria de competență a poetei vizează cu precădere subtilitățile, rafinamentul anxietății și insinuarea himerei cotidiene: „Ne plăcea să ne spunem asta:/ neîndoielnic dacă cineva ne-ar privi ar zice că suntem o/ diagramă Rorschach! – știi –/ două băltoace egale din cerneala unei sepii pe care/ amândoi am strangulat-o așa ca să fim siguri că/ existăm că rezistăm (un sacrificiu necesar ne spuneam –/ întemeietor! –/ așa cum de altfel și atâtea imperii se întemeiază pe o crimă/ și uite că rezistă/ piatră între pietre și crima aceea ascunsă mai apoi între/ buzele oamenilor care șoptesc: *până când?*)/ [...] așa că fiecare din noi zgâria peretele (pe cel din dreptul său) și/ își împrăștia în urmă negreala de sub unghii: mici dăre de/ obișnuință/ ca niște borne care ne marcau orizontul”, *The Macbeths*. Subtilități care deschid, însă, ecouri abisale, provoacă seisme de adâncime și prind în gesticulații viscereale pulsația spasmodică: „Poate că în total tăcerea mea nu a refuzat mai mult de/ două cuvinte: *singurătatea* și *tăcerea*/ singurătatea – ar fi trebuit s-o așez ca pe un bilanț precis/ [...] un bilanț riguros al clipelor dintre căderea unei frunze/ toamna și impactul/ ciocnirii ei cu sinele meu/ dintre impactul ei de meteorit și formarea craterului în mine/ dintre crater și deschiderea lui spre vizitare (rezervație/

naturală în carne!/ *safari* cu animale preistorice!/ zâmbesc dacă le pozați!)/ și bilanțul acesta – un bazin de pești piranha [...]”, *Safari*. Imaginarul poetic va opera peste tot între aceste coordonate grave, încărcate de seva grea a inciziei. Discursul liric nu rămâne cantonat în această zonă de raportare exclusiv internă; multe poeme vor specula pe marginea unui registru mai generos, care colecționează modulațiile raportului cu celălalt, avatarurile *unei singurătăți prea zgomotoase* (*Turistul*, *Omul de Tinichea*, *Limită III*, *Eu androidul* etc.), resorturile fricii ori teoretizările pe marginea timpului. Percepția va avea de fiecare dată o coloratură metalică.

Un discurs poetic bine stăpânit, o poezie decantată, matură, conștientă de propriile-i posibilități (a se vedea și reflecția postmodernă din final). Imaginea cea mai concretă a acestei poezii – buchetul căpățânilor de hidră, înflorit sub lumină plumburie.

* Ioana Șerban, *Zero-Unu*, Editura Brumar, Timișoara, 2014

Notă liminară la o genealogie argheziană

Am primit de curând, de la un scriitor maghiar, un material care mi se părut îndată suficient de interesant și, într-un fel, chiar surprinzător pentru a-l propune imediat spre publicare în *Vatra*.

Calea pe care a sosit textul la redacție nu e lungă, fiind totuși destul de semnificativă ca să merite a fi descrisă. Au fost două filiere. De la prozatorul stabilit la Miercurea Ciuc, Ion Nete, la Dan Culcer. Acesta a propus textul redacției, prin Virgil Podoabă care s-a consultat și cu Al. Cistelean. Pe o altă filieră, de la nu știu cine, poate chiar de la autor, Ferenczes, studiul a ajuns la fostul secretar de redacție al *Vetrei*, Kocsis Francisko. Acord total, toți cei pomeniți socotesc publicarea necesară și binevenită. Se pare că și alte reviste românești l-ar fi primit dar, din motive ne-exprimate însă previzibile, legate de prejudecăți, zic, după ce am citit textul, nu au catadicsit nici măcar să-l refuze clar și elegant.

Subiectul poate fi considerat delicat doar dacă pornim de la presupunerea aberantă că autorul studiului ar vrea să demonstreze, evocând o ipoteza biologistă, ca să nu zic rasistă, că nu cultura ci genele sunt purtătoarele și transmițătoarele identității spirituale, naționale, că un mare scriitor român este de fapt maghiar, ba chiar secui, prin simplu fapt că maică-sa a fost o secuiancă emigrată la București, ca atâtea alte secuience tinere în căutare de lucru, de fapt, și care, în orașul pierzaniei, ar fi căzut în păcat cu „angajatorul” român.

Pentru un intelectual maghiar ar fi ridicol să-l eticheteze pe Petőfi Sándor drept poet sârb, pe baza faptului că numele de familie originar al acestuia fusese Petrovici. Nu știu dacă poetul naționalismului revoluționar maghiar vorbea acasă și limba sârbă, nu am aflat că ar fi a urmat vreo școală sârbească. Dar scria poezie într-o limbă maghiară exemplară, avântată și modelatoare pentru mulți dintre descendenții săi spirituali, chiar poezii maghiari de „pură” sorginte altaică din grupările etniste constituite cândva sub semnul Păsării Turul (Turul Madár).

Familia lui Mihai Eminescu se numea Eminovici. Dar Eminescu a scris *Doina*. Scriitorul și traducătorul Ioan Radin-Peianov, originar din Banat, vorbea acasă sârba iar cu prietenii români, româna. Dar a urmat facultatea de filologie la Cluj, în limba română. A scris proză scurtă în română. A tradus din rusă (Daniil Harms) și din sârbocroată texte importante, îmbogățind astfel relația culturii române cu două mari culturi vecine. Ștefan Borbély este un excepțional eseist și critic literar, format în cultura universală și scriind mai ales în limba română. Sunt destule exemple de evocat pentru a depăși orice interpretare etnistă a descoperirii genealogice propuse. Există documente inedite.

Numele Arghezi a prilejuit diverse speculații cu privire la originea „pseudonimului” care de fapt s-ar dovedi ca fiind numele de familie real – Ergezi – ușor modificat al unui copil din flori, nerecunoscut de tată. Iată deci o reală și importantă contribuție, a unui maghiar (secui!) studios și tenace, la genealogia unui mare poet român. Și un exemplu de „colaborare” maghiaro-română la producerea unui poet român.

Textul maghiar a apărut deja. Să-i mulțumim autorului pentru că a dat un răspuns, definitiv probabil, la întrebarea ciclică, fără răspuns plauzibil până acum, privitoare la originea pseudonimului literar al fiului – născut în afara căsătoriei – dlui Theodorescu cu domnișoara Ergezi, cunoscut pe meleagurile României ca poetul Tudor Arghezi, cel mai important creator, pentru evoluția stilistică a limbii române, a poeziei române, după Eminescu.

În loc să ne cabrăm construind ipotezele unei acțiuni conspirative, prin care nouă, românilor, ni se răpește Poetul, ar fi util să ne aducem aminte de studiile contradictorii și polemice privind istoria și demografia celor Trei Scaune, pentru a sublinia că tezele „puritane” izolaționiste, nu au ce căuta nici în demografie, nici în antropologie, nici în istorie, nici în geopolitică, cu atât mai puțin în artă, unde încrucișările creatoare au fost mai întotdeauna productive.

Dan Culcer, martie 2015

P.S. Printre documentele din arhiva mea se află un extras de revistă, intitulat *Mitul „tatălui” în poezia argheziană*, al unui studiu de George Munteanu. Studiul fusese trimis de autor cu următoarea dedicație: „Domnului Virgil Ierunca – grațitudine pentru niște cuvinte spuse de Domnia sa și pe care le va fi uitat, căci erau spuse așa ... «din mers»” 5 octombrie 1995 George Munteanu. Extrasul mi-a fost dăruit de destinatar.

Cum se va vedea, subiectul tratat este complementar la studiul lui Ferenczes István. E vorba – scrie George Munteanu – „de debutul liric al lui Tudor Arghezi cu poezia *Tatălui meu*, apărută în nr. 9 din 1896 al publicației macedonskiene *Liga ortodoxă*” Poezia, mereu neglijată de cercetători, este o referință autobiografică limpede.

Tatălui meu: „E prea târziu să mă iubești;/ Mai stai puțin să te gândești./ Nu te-au mișcat, – sunt câțiva ani –/ Plânsoarea mea. Setea de bani/ Te-a cucerit și te-a furat/ Și pentru dâșii m-ai uitat – Mai stai puțin să te gândești./ E prea târziu să mă iubești”.

George Munteanu ne reamintește că romanul *Ochii Maicii Domnului* poate fi citit și chiar trebuie să fie citit și în acest registru autobiografic.

(dan culcer)

FERENCZES István

Arghezi / Ergézi

Motto: „Mi-e frică, mamă,
Să-mi amintesc și cum mă chiamă,
Mi-e frică, mamă,
Când mă gonește, când mă chiamă,
Și când mă uită, că și-atunci mă știe.
Mi-e frică de condei și hârtie.”

În anul 1962, poetul Kányádi Sándor i-a făcut o vizită confratelui de breaslă, Tudor Arghezi, la locuința din București. I-a dus, în dar, poezii ale poetului român, traduse de el, printre care și unele apărute pentru prima dată în limba maghiară. Cu ani în urmă, când autorul prezentului studiu îi lua un interviu detaliat poetului Kányádi Sándor, la împlinirea a 80 de ani, interviuevatul cunoștea, încă, putând recita, pe de rost, poezia „Mi-e sete” a lui Tudor Arghezi, pe care o tradusese, poezie pe care o redau în continuare: „Tânjesc pe-ndelete./ Mi-e foame, mi-e sete,/ dar n-aș putea, poate, să-i spu/ Orișicui/ Ce hrană/ Mă poate nutri și ce mană./ Am pâine, merinde și vin./ Pătulul mi-e plin./ Am poame-n livadă/ Lăstate să cadă/ Din pomi, din belșug./ Cirezile mug/ De ugerii grei./ Mulgi câte ciubere și donițe vrei./ Nici vechea prisacă/ Nu-mi este săracă/ Și am în cămară/ Și miere amară,/ pe lângă bucate./ Mi-e silă de toate,/ De rău și de bine./ Mi-e foame și sete de tine.”

„Oare ce-și dorește, de ce licoare îi e sete unui poet octogenar, consacrat – m-a întrebat Kányádi, insuflându-mi și răspunsul –, dacă nu de libertate?”

În 1962, la Mărtișor (denumirea locuinței poetului din București – n. a.), Arghezi îl întâmpină călduros, cu multă amabilitate, pe tânărul poet maghiar din Transilvania, întrebându-l dacă știe limba română.

– Puțin – îi răspunde Kányádi.

– „Én is tudok kicsit magyarul. Emberek vagyunk, megértjük egymást.” După această replică, neașteptată, gazda întoarce vorba în limba română, aducându-și aminte de apele minerale de la Băile Homorod cu care, în timpul copilăriei, nu o dată, își potolise setea. „Dacă treci pe acolo, să bei și în sănătatea mea” – își îndeamnă confratele mai

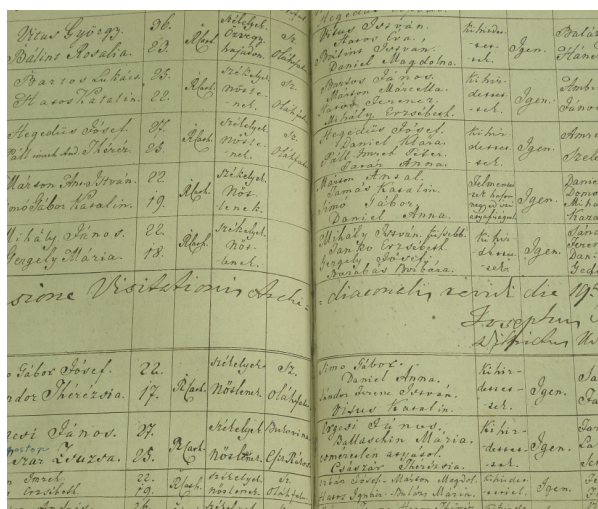
tânăr. Mai mult, înșiră, din memorie, satele secuiești de pe valea Homorodului Mic: *Oklánd, Karácsonyfalva, Homoródalmás, Lövete, Szentkeresztbánya, Kápolnásfalva, Homoródfürdő*. Satele – bineînțeles – sunt amintite sub denumirea lor original-maghiară, din simplul motiv că, prin anii 1880-1890, pe când copilul Ion N. Theodorescu cutreiera aceste meleaguri, așezările respective nu dispuneau încă de traducerea denumirilor în limba română.

Oricum, trebuie să fie ceva la mijloc, atunci când un om în vârstă, (împlinise 82 de ani), rostește cuvinte și propoziții așa de curat în limba maghiară, cândva trebuia să fi fost deosebit de atașat de această limbă. Kányádi, după toate acestea, a rămas cu impresia (poate că și poetul i-a sugerat raționamentul) că Arghezi, pe când era copil, fusese adus aici, de către slujnica secuiancă a familiei, în timpul vacanțelor de vară, astfel, putându-se explica și învățarea de „puțină limbă maghiară”.

Tudor Arghezi, în tot decursul vieții sale, a făcut referiri sumare, succinte – sfindu-se!!! -, privitoare la situația sa familială, descendență, părinți, frați, originea numelui de poet, într-un cuvânt, despre viața sa particulară. Deci a avut grijă să spună cât mai puțin! La București – cei avizați – mai cleveteau una și alta despre el, într-un fel de bârfă. În viața literară bucureșteană circula zvonul – un fel de „secret” știut de toți – cum că Tudor Arghezi, unul dintre cei mai de seamă poeți români, a fost copil din flori.

Plină de secrete, de enigme, taine sau mistificări voite, viața și opera lui Tudor Arghezi a pus și pune în dificultate literații, cercetătorii și biografi preocupati cu studiul acestora. Mistificarea biografiei pare a fi făcută cu contribuția, din plin, a însuși poetului, deoarece a ocolit pronunțarea adevărului pur, tăinuind multe date biografice sau prezentându-le, de fiecare dată, în mod diferit, după cum se spune: a preferat evazivul în locul adevărului. Rezultând, în cele din urmă, o învălmășeală totală!

Cercetările bibliografice propriu-zise și dezbaterile pe această temă demarează pe la mijlocul anilor 1970, în perioada imediat următoare trecerii în neființă a poetului, intervenită în 1967. Cel care inaugurează dezbaterile cu privire la biografia poetului este profesorul istoric-literar Constantin Popescu-Cadem, prin publicarea unor documente de referință în paginile revistei „Manuscriptum”. În dezbaterile iscată pe această temă, până în 1980, se angrenează personalități de seamă ale literaturii, precum Vasile Segă sau Mircea Zăciu. Cu toată această mobilizare de forțe, în biografia poetului rămân multe puncte neelucidate. Cercetătorul cel mai tenace, în tot timpul dezbaterii, se arată a fi Constantin Popescu-Cadem, dovedindu-se capabil și de auto-corecție, întrucât, la ivirea de noi documente, își supune reviziei concluziile anterioare, iar în capitolul 19, intitulat „Tudor Arghezi, legendă și adevăr în biografie” din „Document în replică”, publicat în 2007 (Editura Biblioteca Bucureștilor, 2007), trece în revistă, poate în mod exhaustiv, toate „legende de baștină” ale poetului. Ar fi anevoioasă întocmirea nomenclatorului cu numele tuturor cercetătorilor literari care au avut ca preocupare bibliografia arghezană, fie ei contemporani sau cercetători „outsideri” de mai târziu. Cel mai recent, un tânăr doctorand al Universității din București, Anghel Mirel a publicat lucrarea: „Viața lui Tudor Arghezi” (Editura Pro Universitaria, București, 2012). Exemplarele lucrării fiind vândute în câteva zile, în prezent este socotită o ediție rară. Tânărul cercetător face o sinteză a publicațiilor anterioare, apărute pe această temă, rectificând în unele privințe erorile predecesorilor.

De fapt, au fost elucidate toate problemele bibliografice, exceptând, poate, una singură, cea legată de originea și identitatea mamei poetului.

Problematică, după cum se vede, aflată și în preocupările noastre.

Un tată „zevec”

Identitatea tatălui lui Arghezi a fost elucidată, în mod univoc, de către profesorul Popescu-Cadem, deși, cum reiese de altfel din lucrarea menționată, nu este vorba de o rezolvare simplă, ușoară. Deoarece poetul, într-un interviu dat în 1956 lui Horia Oprescu, afirmă că el s-a născut la 21 mai 1880, fiind unicul fiu al numitului Nae Theodorescu, născut în Cărbunești, județul Gorj, cel care se ocupa mai înainte cu arenda terenurilor agricole, însă – la bătrânețe – datorită firii sale descurcărețe a fost admis ca funcționar într-o bancă. Cercetătorul – pornind de la datele înscrise în certificatul de naștere al poetului – argumentează faptul că nu se poate trece atât de ușor peste paternitatea poetului. Popescu-Cadem publică certificatul de naștere al poetului, descoperit în 1974, din care aflăm următoarele:

Registru stării civile [Notat ulterior]
Pentru născuți N[umăr] i[nregistrare] 839/10.v.1956
Ss. indescifrabil
Înt[rat] cu nr.834697/iii.1956.14
Ss.indescifrabil
[Nr. Curent]
[Prenumele] Ion 542
[Fiul lui] Nae Din anul una mie opt sute optzeci, luna
[Numele] Theodorescu mai[.] ziua douăzeci și patru[.] la ora
[Profesia] Comersant douăsprezece și jumătate din zi. Act de
[Copil] Legitim naștere copilului Ion [.] de sex
[notat ulterior] masculin[.] născut în București [.]
Schimbat numele din [i]eri la ora șase a.m. [.] în casa
Theodorescu în părinților săi din suburbia Icoanei
Arghezi, iar pre- str[ada] Tăranii.nr.46, fiu legitim al
numele din Ion în D[omnu]lui Nae Theodorescu de ani

Tudor, conform treizeci și unu[.] comersant[.] și al
actului de schimbarea D[oamn]nei Maria[.] de anu optsprezece
numelui nr.44 din 9 după declarațiunea făcută de tatăl care
Mai 1956, înregistrat ne[-]a prezentat copilu[l]. Martori au
la Comitetul Executiv fost D[om]nu[l] Theodor Vrabie de ani
al Sfatului Popular al treizeci și șase, comersant din str[ada]
Raionului Stalin, în Romană no.92 [.] și D[om]nu[l]
baza deciziei nr 385 Petrache G. Meschianu de ani
din 16 aprilie 1956 douăzeci și șase, funcționar din
dată la direcția str[ada] Tăran nr.27[.] care au
G[enera]l[ă] a miliției subscris acest act după ce li s[-]au citit
D.e.p. Reg.nr.23494 împreună cu noi și cu declarantul.
Din 9 mai 1956. Constat după lege de noi Dimitrie
[stampila oficiului Brăescu[.] ofițeru[l] stări[i] Civile din
Stării civile] București[.] circumscripția II.
(notat ulterior): Declarantul;ss Nae Theodorescu
Conf,Adr(e)s(ei) Martori:ss.Theodor Vrabie și P.G.
16841/1967, sect(or) Meschianu
Bu(urești) Ofițer:ss.D.Brăescu
Arghezi Tudor a încetat din viață
La 15 VII.1967 la București
Actul nr.1026

Acest document conține, așadar, și notificarea, autentificând schimbarea numelui viitorului poet. Decizia nr. 385/16 apr. 1956 a Comitetului Executiv al Sfatului Popular din Raionul Stalin (Brașovul de azi – n.a.) aprobă schimbarea numelui de familie din Theodorescu în Arghezi și a prenumelui din Ion în Tudor.

Nu intenționez să mă amestec până în cele mai mici amănunte în problematica paternității poetului. Această temă este rezolvată de profesorul Popescu-Cadem. Eu țin să evidențiez, doar, faptul că data nașterii înscrise în certificatul de naștere al copilului nu coincide cu cea mărturisită de poet, mai mult, nici soții menționați, ca locatari sub numărul 46 din strada Tăranului nu sunt identici cu părinții poetului. Nae Theodorescu, cel domiciliat, sub acest număr, era militar de carieră, sergent la roșiorii de jandarmi, iar soția sa, Maria Iliescu, în vârstă de 16 ani

1856	08	15	ERGÉZI	MÁRIA	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	ÁGOSTON	ZSUZSA
1859	09	26	ERGÉZI	ROZÁLIA		ERGÉZI	JÁNOS	ÁGOSTON	ZSUZSA
1862	02	06	ERGÉZI	VERONIKA	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	ÁGOSTON	ZSUZSA
1864	02	09	ERGÉZI	RUDOLF	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	ÁGOSTON	ZSUZSA
1866	04	18	ERGÉZI	JÁNOS	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	CSÁSZÁR	ZSUZSA
1867	07	18	ERGÉZI	JÁNOS	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	ÁGOSTON	ZSUZSA
1869	03	02	ERGÉZI	JÓZSEF	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	ÁGOSTON	ZSUZSA
				MÁRIA					
1886	12	09	ERGÉZI	VERONIKA		ERGÉZI	FERENC	KRUSINSZKY	KATALIN
				IRÉN					
1889	04	15	ERGÉZI	MATILD	szKB	ERGÉZI	RUDOLF	JAKAB	ROZÁLIA
				MÁRIA					
1890	12	24	ERGÉZI	ROZÁLIA	szKB	ERGÉZI	RUDOLF	JAKAB	ROZÁLIA
1893	02	26	ERGÉZI	ROZÁLIA	szKB	ERGÉZI	RUDOLF	JAKAB	ROZÁLIA
1893	12	25	ERGÉZI	JÁNOS	szKB	ERGÉZI	JÁNOS	KOVÁCS	JÚLIA
1896	06	21	ERGÉZI	ERZSÉBET	szkb	ERGÉZI	RUDOLF	JAKAB	ROZÁLIA
1898	06	26	ERGÉZI	ANNA	szkb	ERGÉZI	ADOLF	JAKAB	ROZÁLIA
1901	07	07	ERGÉZI	RUDOLF	szkb	ERGÉZI	RUDOLF	JAKAB	ROZÁLIA

1858	05	27	ERGÉZI	JÓZSEF	ERGÉZI	JÁNOS			
1866	05	10	ERGÉZI	JÁNOS	ERGÉZI	JÁNOS			
1873	08	27	ERGÉZI	ANNA				FAZAKAS	JÁNOS
1911	06	03	ERGÉZI	JÁNOS				KOVÁCS	JÚLIA
1920	03	27	ERGÉZI	RUDOLF					H

și jumate la căsătorie, era fiica unui proprietar înstărit de birje și grajduri. Din căsnicia lor se nasc doi copii, o fată, Maria, în 1876 și un fiu, Gheorghe, cu data nașterii: 29 ian. 1879. (Să specificăm, deci: e imposibil ca Maria să nască și în mai 1880.) Sergentul, în răstimpul când soția sa este gravidă cu cel de-al doilea copil, își părăsește familia, ajunge la Tulcea, unde, folosindu-se de martori falși, obține divorțul. Este cât se poate de clar că din această căsnicie nu putea să se nască viitorul poet. Tatăl copilului este un alt ins, cu numele de Nae Theodorescu, cel care cu adevărat este „comersant”, iar, potrivit actului, el este acela care în mai 1880 anunță copilul născut, cineva semnează actul, dar semnătura nu coincide cu cea a sergentului nominalizat în certificatul de căsătorie, nici cu iscălitura celui alt Nae Theodorescu de mai târziu, tatăl.

E un lucru cât se poate de clar că și în privința certificatului de naștere avem de a face cu o plastografie multiplă. Nu corespund nici adresele. Și soții menționați în act stau în strada Țăranului, dar sub numărul 22. Lucrurile nu sunt clare nici în ceea ce privește persoana, „cele două Marii”. Maria menționată în certificatul de naștere are 18 ani, iar cealaltă Maria (fosta), soție de sergent la data menționată, ar trebui să aibă vârsta de 22 ani. Ei bine, cine o fi acest al doilea Nae Theodorescu?

Nae Theodorescu, celălalt, s-a născut în 1859 la Craiova, tatăl său, Tudor, este cojocar de profesie, iar pe maică-sa o chema Bălașa. Soția, după decesul soțului, împreună cu Nae, fiul său, se mută la București, unde copilul se angajează ca ucenic de cofetar. După ce s-a eliberat, va fi coproprietar la o cofetărie. Devine independent, iar pe la 1878 deschide o prăvălie de dulciuri pe șoseaua Kiseleff. Aici „intră în imagine” adevărata mamă a viitorului poet, o slujnică secuiancă – ajunsă în capitală și angajată la negustorul de mărfuri coloniale Manole Pârvulescu la „băcănia” acestuia numită „Steaua României”, de pe calea Victoriei. Distanța între cele două unități comerciale menționate nu este mai mare de 100 de metri. Această slujnică va rămâne însărcinată de cofetarul, pe atunci rentier, originar din Craiova.

Mai menționăm, despre tată, că în 1883 o ia în căsătorie pe numita Anastasia (Zoe) Petrescu, din a cărei zestre considerabilă, cumpără prăvălia, devenind independent. Mai apoi se mută la Pitești, obținând în arendă moșii importante din satele învecinate, după care devine acționar de bancă, pentru ca, în sfârșit, să ajungă funcționar de bancă. Trebuie să admitem, spre onoarea lui Nae Theodorescu, că și-a sprijinit, materializește, copilul nelegitim, în mod regulat, cumpărându-i, în dar, chiar o motocicletă tip Harley Davidson, să aibă cum își vizita tatăl, mai des, la Pitești, de unde se întorcea totdeauna, la București, aprovizionat din plin. În 1896 însă, zărindu-și fiul de 16 ani pe terasa unei cafenele, în tovărășia lui Al. Macedonski, fumând și consumând cafele, îl dojenește rău și îi scade substanțial apanajul. Poetul, începător pe atunci, scrie o poezie plină de amărăciune: „Tatălui meu”, rupând relația cu părintele său natural. Iată un fragment: „*E prea târziu să mă iubești,/ Mai stai puțin să te gândești. -/ Nu te-a mișcat, - sunt câțiva ani,/ Plânsoarea mea. - Setea de bani/ Te-a cucerit și te-a furat,/ Și pentru dânsa m-ai uitat. -/ Mai stai puțin să te gândești,/ E prea târziu să mă iubești. /.../ De-o fi senin sau înnorat,/ Urmează-ți drumul apucat. -/ E prea târziu să mă rechemi,/ Eu sunt copil uitat de vremi./ Oh, lasă-mă să mor, să pier.../ Destule stele sunt pe cer./ Urmează drumul apucat,/ De-o fi senin sau înnorat.*”

Frații vitregi

Atât, doar, despre tată, și să vedem ce se știe despre mama poetului!

Fratele vitreg, din partea tatălui, Nicolae N. Theodorescu, îi divulgă lui Constantin Popescu-Cadem că în 1928 moare la Pitești tatăl, însă va fi înmormântat la București, în cimitirul Renaștere-Colentina. La ceremonia de înmormântare participă și poetul, consacrat recent cu volumul *Cuvinte potrivite*, însoțind o doamnă în vârstă cam de 70 de ani, pe care a prezentat-o, ca fiind mama sa. Această doamnă era de fapt *Rozalia Argezi*, despre care ofițerul de cavalerie află atunci că este mama poetului, care mai are și din partea mamei un frate vitreg, numit Alexandru. Nicolae N. Theodorescu îl înștiințează pe Cadem că Rozalia Argezi a născut copilul mai în vârstă ca urmare a relației cu Nae Theodorescu și că, în familia tatălui, atât fiul, cât și părintele, au tănuț, cu discreție, această realitate.

Popescu-Cadem se avântă, mai departe, pe drumul sinuos al descendenței, căutându-l, în 1975, pe celălalt frate vitreg din partea mamei, avocat, pe atunci pensionar, Alexandru Argezi Pârvulescu, în vila impozantă aflată la Buftea, lângă București. Avocatul îl întâmpină, dând semne de reținere, chiar suspiciuni, și vrea să-l evite, afirmând că, despre poet, fratele său, a destăinuit totul și a predat documentele, aflate în posesia sa, profesorului Șerban Cioculescu, cel care aparținea cercului mai restrâns de prieteni ai poetului. În cele din urmă, însă, Alexandru face următoarele afirmații:

1. Că este frate vitreg, din partea mamei, cu poetul Tudor Argezi;

2. Numele de familie Argezi, purtat de poet, nu este un nume de artist, ci e, de fapt, numele real al mamei lor, scriitorul preschimbându-și numele de familie al tatălui (Theodorescu) în numele de familie al mamei (Argezi), iar prenumele de Ion cu prenumele bunicului, din partea tatălui: Tudor.

3. Rozalia Argezi, mama celor doi frați uterini, s-a născut în jurul anului 1861 într-un oarecare sat numit **Sechelisan** din preajma Brașovului, din părinții Ion Argezi și Sofia. A ajuns la București pe la 1879, având pe atunci vârsta de 17 ani, angajându-se ca slujnică – cum obișnuiau să procedeze fetele din Transilvania sosite în București – la negustorul de mărfuri coloniale Manole Pârvulescu, în vestita prăvălie, pe acel timp, numită „Steaua României”, de pe bulevardul Calea Victoriei. În vecinătatea acestei prăvălii lucra cofetarul Nae Theodorescu. Rozalia Argezi s-a întâlnit cu Nae Theodorescu, frecventând cofetăria acestuia. Copilul Ion Nae Theodorescu, poetul de mai târziu Tudor Argezi, s-a născut din această relație și locuia împreună cu mamă-sa în casa lui Manole Pârvulescu, fiind crescut de ea. Avocatul a mai afirmat că l-a cunoscut îndeaproape pe Nae Theodorescu, pe care copilul l-a numit „tată”, așa cum pe Rozalia o numea „mamă”.

4. Alexandru Argezi-Pârvulescu (viitorul avocat) s-a născut la 4 ian. 1891 în maternitatea spitalului „Filantropia” din București, unde a fost luat în evidență, mai apoi înmatriculat cu numele de Alexandru Rozalia Ion Argezi, el fiind copil nelegitim. După zece ani, în 1901 Manole Pârvulescu îl înscrie pe copil în mod oficial pe numele lui, recunoscându-l ca fiu natural, însă cu Rozalia nu se căsătorește, ea păstrându-și numele de Argezi până

Annuus Domini. 1859.										Matricula Baptisatorum									
Numerus cursum	Baptisatus	Annus, dies et mensis		Domicilium et Numerus domus	Baptisatus vel Baptista	Genus				Religio	mortuus natus	Parentes							
		natiuitatis	collati Baptismi			legitimus	illegitimus	mas.	femina			mas.	femina	Patris Nomen et Cognomen, Religio, Conditio vel Character	Matris Nomen et Cognomen, Religio				
61.	Nemo.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.				
62.	Alexander Barch, interm. adu. ministrans.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.				
63.	Alexander Barch, interm. adu. ministrans.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.				
64.	Alexander Barch, interm. adu. ministrans.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.	1859. 1859. 1859.				

la sfârșitul vieții, cu toate că, din când în când, se prezentase cu numele de Pârvescu sau Maria Theodorescu. Avocatul urmează cursurile școlii medii „Colegiul Sfântu Sava”, iar după absolvire ia licența la facultatea de drept. În perioada anilor de școală stă împreună cu mamă-sa într-una din casele lui Pârvescu, sau altundeva. Nu o părăsește pe maică-sa nici după decesul tatălui și stau împreună chiar și după ce avocatul se căsătorește cu Elena Mârzea. Ca mamă sau bunică, Rozalia se comporta exemplar cu fiii și nepoții ei. Mai apoi, la stăruința poetului, se mută în casa acestuia, contribuind cu trup și suflet la creșterea celor trei nepoți, ocupându-se, cu deosebită grijă, de Eliazar, născut din prima căsătorie a poetului cu Constanța Zissu, dar și de următorii doi copii, din a doua căsătorie: Mitzura și Barțu.

Secheliban

Numele acesta de sat, de lângă Brașov – inexistent – furnizează cel mai de seamă motiv pe baza căruia cercetătorii neagă starea de maternitate a Rozaliei Arghezi, în privința lui Tudor Arghezi, și susțin că adevărată mamă a poetului este o oarecare femeie în vârstă de 18 ani, cu numele de Maria Theodorescu. Este respinsă cu vehemență originea transilvăneană sau, chiar dacă o acceptă, după opinia lor nu poate fi vorba nicicum de o mamă unguroaică. Darămite o secuiancă! În cel mai rău caz poate fi vorba de o săsoaică de lângă Brașov!!! Opinia – eronată, de fapt – a originii germane a fost alimentată de însuși poetul. (Poate având și unele motive în această privință, după cum vom vedea în cele ce urmează.) Odată, la întrebarea lui Șerban Cioculescu, care se interesa de persoana femeii în vârstă, cea care, așezată la capătul mesei, se ocupa cu copiii, poetul a răspuns că este „bona germană”. Popescu-Cadem citează, cu exactitate, pe Șerban Cioculescu, care, în articolul intitulat „Omăgiu postum”, apărut în nr. 4 din 15 apr. 1983 al revistei „Ramuri”, scrie următoarele: „Rozalia Arghezi este mama poetului și a lui Alexandru Pârvescu, frați uterini de un sânge și de nădejde”. Mai apoi adaugă că a cunoscut-o cu ocazia unei vizite: „...vizitându-l, când copiii lui Arghezi, Mitzura și Barțu, erau prunci, începând cu anul 1928 sau 1929. Am luat masa împreună, mai târziu, la Mârțisor: ea sedea la celălalt capăt al mesei, între cei doi copii,

supraveghindu-le buna ținută, dar nu scotea o vorbă. Avea un statut de domesticitate. Afară de vechi prieteni, ca Demetrius, Galaction și Cocea, care știau că e mama lui Arghezi, ceilalți o credeau o nemțoaică la copii.”

Originea germană a Rozaliei Arghezi poate avea și o bază reală, întrucât, în declarațiile sale oficiale ea s-a identificat ca fiind cetățeană austro-ungară, de naționalitate germană și de religie romano-catolică, deși, pe la sfârșitul vieții, se declara român-ortodoxă. Din destăinuirile fiului său, avocatul, mai aflăm că poetul și-a însușit în familie și cunoștea bine trei limbi: româna, maghiara și germana, cum, de altfel, și el (avocatul) a învățat bine, de la maică-sa, și vorbea aceste trei limbi. Mirel Anghel, în cartea „Viața lui Tudor Arghezi”, referindu-se la opinia unor parteneri de dezbateri, ai poetului, remarcă următoarele: „Cei cu care a polemizat îi reproșau pamfletarului Tudor Arghezi că are, în unele accente xenofobe, o răutate specifică ungarilor.” (sic!)

Să pornim, deci, în căutarea așa-numitei localități **Secheliban**, unde Rozalia Arghezi a avut ocazia să învețe limba germană și limba maghiară. Dacă Popescu-Cadem și ceilalți istorici literari și cercetători, care s-au ocupat cu biografia poetului Arghezi, ar fi aprofundat, câtuși de puțin, etimologizarea, prin dezlipirea sufixului circumstanțial maghiar *-ban*, ar fi ajuns la radicalul *Sechelis* (Székely), primul component al unei sumedenii de toponime compuse secuiești. Sau, suspectând în terminația *-ban*, începutul cuvântului maghiar *bánya* (mină), fiind prezent și acesta în componența mai multor toponime transilvănene maghiare, poate s-ar fi ajuns la adevăratul sat natal, din Secuime, al Rozaliei Arghezi.

Însă, pe atunci, nu era „comme il faut” să te naști, copil din flori, la București, și încă al unei slujnice secuience. Cu descendența germană, cumva, se mai putea împăca. De aceea, căutările s-au oprit în jurul Brașovului. Printr-o investigație mai amănunțită, s-ar fi aflat, după religia romano-catolică a Rozaliei Arghezi, că, în cazul ei, nicidecum nu poate fi vorba de o descendență săsească, din Depresiunea Bârsei, întrucât sașii (chiar și ceangăii maghiari din Săcele) sunt de religie lutherană și – respectiv – evanghelică.

Pornind pe asemenea piste, cum să se ajungă cu cercetarea la

Vlăhița (Szentkeresztbánya)?

Momentan, lucrez la un studiu mai amplu în cadrul căruia cercetez problema destinului diasporei maghiare din București, cu un efectiv de sute de mii de suflete în veacul ce s-a sfârșit, printre care și a slujnicilor secuience, purtând în cârcă, nu o dată, o soartă neînchipuit de tristă. Această cercetare m-a călăuzit și spre urmărirea sorții mamei lui Arghezi. Un alt imbold mi-a venit din partea poetului Kányádi Sándor, cel care și-a exprimat intenția de a așeza o placă comemorativă, în amintirea lui Petőfi Sándor, Tamási Áron și Tudor Arghezi, pe lângă unul dintre nenumăratele izvoare de apă minerală din Băile Homorod, deoarece aceste somități au trecut prin aceste locuri, potolindu-și setea cu apa rece a vreunui dintre sursele de borviz de acolo. Este, însă, probabil, că și în gândul lui Kányádi, după vizita din 1962 la Arghezi, s-a înfiripat bănuiala că poetul român, în copilărie, a fost adus pe timpul vacanțelor de vară pe aceste meleaguri secuiești nu de către vreo slujnică ocazională a familiei, ci de însăși mama sa dulce. Altminteri, am aflat de la criticul literar Gálfalvi György că, printre scriitorii maghiari din București, ca Majtényi Erik, Szász János și alții, era răspândit zvonul și îl susțineau în public, cum că mama lui Arghezi era de origine maghiară. Kányádi a și sugerat chiar un punct de reper în căutare, și anume numele de familie Erkedî (vezi: denumirea localității Szászkerked – Archita!), deși descoperirea unui nume ca atare nu mi s-a părut o sarcină prea ușoară.

Într-unul dintre ultimele sale interviuri, date revistei din Pitești, Arghezi declara că și-a împrumutat numele de scriitor de la numele râului Argeș. Această declarație a poetului m-a dus cu gândul la denumirea pârâului Vargyas (Vârghiș), cel care izvorăște din versantul Munților Harghitei, undeva deasupra localității **Vlăhița**, iar dacă Arghezi își petrecea vacanțele la Vlăhița, trebuia să fi umblat în valea Vârghișului, poate chiar și în peștera de la Merești. Cercetând și în dicționar după unele cuvinte ce ne călăuzesc cu forma lor fonetică spre numele poetului, am dat de cuvântul *a argăsi*, având înțelesul de a prelucra pielea animalelor în soluții speciale, a tăbăci. În familia acestui cuvânt găsim următoarele: *argăsire*, *argăsit*, *argăsitor*, *argăseală* etc., cele care ne conduc spre numele de familie maghiare formate din denumirea practicanților meseriei de tăbăcar: Cseres, Csergő, Timár, Varga, Cserző-Varga etc. Ar fi de folos aflarea unor asemenea nume de familie pentru Rozalia, ca să ajungem mai aproape de dezlegarea misterului pe care ni l-am asumat.

Am abordat, în maniera muncii de „detectiv” Arhiva de Stat din Miercurea Ciuc, luând ca jaloane ale cercetării registrelor matricole bisericești ale satelor din Valea Homorodului. Obiectivul urmărit fiind aflarea unei fete cu prenumele de Rozalia, născută în preajma anilor 1860, ai cărei părinți purtau un nume de familie asemănător cu Arghezi. Mama lui Arghezi, fiind de religie romano-catolică, am exclus de la bun început satele cu locuitorii de religie protestantă, aria de cercetare devenind, astfel, considerabil mai restrânsă. Au rămas satele catolice din preajma Băii Homorodului, printre care cele mai apropiate: Căpâlnița și Satul Mare. Aici am dat numaidecât de câteva nume de Rozalia (numele fiind trecute în registre în limba latină) născute în preajma anului 1860, numele lor de familie însă m-au dezamăgit complet. Chiar și în registrul matricol greco-catolic din Odorheiu-Secuiesc am aflat un nume de Rozalia, născută în 1859, numele ei de familie

era însă în afară de orice dubiu. Nu am aflat nimic nici în registrul matricol din Lueta.

A rămas ca ultima speranță registrul matricol bisericesc din Vlăhița, însă arhivarul mi-a comunicat vestea tristă cum că registrul matricol conținând datele din a doua jumătate a secolului al XIX-lea lipsește din arhivă. Unde ar putea fi găsit, oare? Poate a ajuns, cumva, în arhiva Episcopiei din Alba Iulia, poate a rămas în parohia romano-catolică din Vlăhița... Dacă nici acolo nu-l găsesc, trebuie să renunț la orice căutare. Am părăsit arhiva într-o stare nu tocmai entuziastă. Aproape nevoit să spun: *Lasciate ogni speranza!*

A doua zi, am telefonat la parohia din Vlăhița. Mi-a răspuns domnul paroh Portik Bakai Sándor, cel care – spre marea mea bucurie – m-a înștiințat că registrele matricole căutate de mine există și întregul material este computerizat, iar paraclisera Frandes Emilia, cea care îndeplinește și sarcinile de arhivar, îmi stă la dispoziție în zilele de marți. Mi-a dat și numărul de telefon. Am contactat-o pe doamna Emilia, dându-i de știre că urmăresc un nou-născut, de odinioară, de gen feminin, botezată Rozalia, venită pe astă lume într-un an din perioada 1858-1862, purtând numele de familie: Vargyas, Cseres, Varga, Timár, Herczeg sau ceva asemănător, nume care ne călăuzesc cumva spre numele de Arghezi. Paraclisera-arhivar m-a asigurat că va cerceta în registrele matricole. După două zile – spre marea mea bucurie – am aflat, telefonic, vestea existenței în nomenclator a numelui **Ergézi Rozalia**.

Am fugit, într-un suflet, până la Vlăhița (denumirea maghiară: Szentkeresztbánya/ a se compara cu Secheliban!) și am fotografiat de pe pagina nr. 37, volumul V al registrului matricol al parohiei romano-catolice din Vlăhița datele de naștere ale numitei Ergesi Rozalia, însă datorită bunăvoinței domnului paroh am fost servit și cu un *certificat de botez*. Iată o reproducere a acestuia:

Conform certificatului, copila Rozalia s-a născut la 26 septembrie 1859, fiind botezată la două zile după naștere. Născută ca copil legitim, tatăl: Ergézi János, de religie romano-catolică, miner secu. Mama: Ágoston Zsuzsánna, romano-catolică. Locul nașterii: Vlăhița, nr. 17. Nașii: Pekár Márton și Schmit Anna. Preot botezător: Varga Sándor. În registrul matricol datele prezintă unele devieri pentru faptul că limba oficială a parohiilor romano-catolice, pe atunci, era latina: Se scrie Rozalia în loc de Rozalia, numele tatălui este Ioannes Ergézi, având ocupația de „coementarius”, însemnând cioplitor în piatră, zidar, mama figurează cu numele de Susanna Ágoston, iar nașii sunt trecuți cu numele de Martinus Pekár și Anna Schmis. În act se specifică după numele lor: „non coninges” (nu sunt soț și soție). Moașă la naștere: Rosalia Miklos.

Doamna Frandes Emilia mi-a dat o mână de ajutor să scot certificatele de naștere și ale celorlalți copii Ergézi. Potrivit acestor date, Rozalia are o soră mai mare: Maria, născută în 1856, după nașterea Rozaliei, în 1862 s-a născut Veronika, ea fiind urmată în 1864 de Rudolf, în 1866 de un alt băiat cu numele de János, acesta moare pentru că în anul următor este botezat un alt János. Copiii născuți după Rozalia sunt înregistrați sub numărul de casă 10, reieșind că familia s-a mutat de la bunici. Am aflat și certificatul de căsătorie al părinților Rozaliei.

Din documentele respective reiese că la data de 6 noiembrie 1855 Ergézi János, născut la Bucovina, de religie romano-catolică, având vârsta de 27 ani, situația

Oratorie Visitationis Archi-

diaconali scriit die 17. Oct. 185

Josephus Jesenuri
Spizichus Wraschely

November.	Simo Jabor Jovet.	22.	Stihelyek.	22.	Simo Jabor.	Stihelyek.	Stihelyek.
C. Peltier.	Pándor Theresia.	17.	Stihelyek.	17.	Daniel Anna.	Stihelyek.	Stihelyek.
					Andor Jovet.	Stihelyek.	Stihelyek.
C. Peltier.	Ergesi János.	27.	Stihelyek.	27.	Ergesi János.	Stihelyek.	Stihelyek.
	Apostol.	25.	Stihelyek.	25.	Ballaschin Maria.	Stihelyek.	Stihelyek.
	Császár Teréz.		Stihelyek.		Comeslen ayatol.	Stihelyek.	Stihelyek.
			Stihelyek.		Császár Theresia.	Stihelyek.	Stihelyek.
20.	Peltier.	20.	Stihelyek.	20.	Stihelyek.	Stihelyek.	Stihelyek.
	Stihelyek.	19.	Stihelyek.	19.	Stihelyek.	Stihelyek.	Stihelyek.
20.	Peltier.	20.	Stihelyek.	20.	Stihelyek.	Stihelyek.	Stihelyek.
	Stihelyek.	22.	Stihelyek.	22.	Stihelyek.	Stihelyek.	Stihelyek.

civilă necăsătorit, ia în căsătorie pe numita Ágoston Zsuzsanna, cea născută la Racu-Ciuc, având vârsta de 25 ani, necăsătorită. Părinții: Ergézi János și Ballaschin Mária, respectiv: Császár Teréz. Martorii: cu ocazia tranzacției libere: Lakatos János și Schmit Ferenc, la cununie: Schmit Ferenc și Farkas Mihály.

Unele devieri în registrul matricol scris cu mâna față de cel oficial: mirele este trecut cu numele de Ergesi János, iar mireasa cu cel de Császár Zsuzsa, iar – ulterior – Császár va fi tăiat și deasupra corectat cu Ágoston. Explicația posibilă a acestei devieri: Mireasa fiind fata nelegitimă a mamei cu numele de Császár Terézia din Racu-Ciuc, iar preotul în registrul matricol specifică drept necunoscut numele mamei și nu cel al tatălui (o fi tras câte o dușcă la măsă). În registrul matricol de la Racu-Ciuc însă este univocă nașterea copilului din flori. Potrivit însemnărilor de aici: la 24 decembrie 1830 s-a născut fetița cu numele de Susanna, baptisti parents Csaszar Therezia, rom cath., pater ignotus, patrini (nașii) Fodor Ferentz și Rosalia Peter, obstretrix (moașă) Catarina Jakab.

Străbunicul (dinspre mamă, al lui Arghezi) figurează în registru tot cu numele de Ergesi János, cel care stă împreună cu Ballaschin Mária la Vlăhița sub numărul 17 (și tinerii căsătoriți rămân cu ei câțiva ani, și aici vede Rozalia, pentru prima dată lumina zilei). Să mai adăugăm că, mama fetei, Császár Terézia, probabil, a fost angajată fabricii metalurgice din Vlăhița sau la vreo firmă aferentă acesteia, deoarece cununia n-a avut loc în satul natal al fetei, cum este obiceiul în secuime, ci în satul mirelui (unde s-au făcut și înregistrările matricole). Dacă înregistrarea matricolă a căsătoriei lui Ergézi János și Ágoston Zsuzsanna a avut loc la Vlăhița, înseamnă că și mireasa era domiciliată în această localitate (n. b.: 90% a locuitorilor Vlăhiței sunt de religie romano-catolică, iar în acea vreme parohia era compusă din două sate: satul propriu-zis: Oláhfalú [numit și Nagyfalú] și localitatea dezvoltată pe lângă fabrica metalurgică: Szentkeresztbánya).

Dar ce este cu familia Ergézi? În actul de căsătorie, după numele lui Ergézi János, figurează Bucovina ca loc de naștere. În indignarea mea prioritară de secui, m-am gândit imediat la cele șapte sate întemeiate de Hadik András după Siculicidium. Pietenul meu de breaslă, Tamás Menyhért, cel născut în Bucovina, a consultat imediat acest lucru. În satele secuiești bucovinene n-au existat asemenea nume de familie. Apoi mi-a căzut în mână lucrarea lui Vajda Lajos: *A szentkeresztbányai vasgyártás története* [Istoria

metalurgiei din Vlăhița (Politikai Könyvtadó, Bukarest, 1983)], în care scrie următoarele despre anii 1840-1850: „Completarea forței de muncă s-a făcut, pe de o parte, din pătura muncitorilor mineri și metalurgiști autohtoni, iar pe de altă parte, și în general, din locuitorii altor regiuni ale Monarhiei. Astfel, au ajuns aici din Bucovina familii ca Negrick, Knoblock (n. b.: unul dintre descendenții familiei Ergézi chiar intră în rudenie cu ei), Schnitzer, Krusinsky, Kappel etc. Aceștia erau descendenții unor generații de muncitori de specialitate, calificați și cu experiență pe tărâmul producției. Colonizarea lor la Vlăhița a fost sprijinită și prin construirea caselor de locuit. Societatea Kronstader Schurfverein (n. b.: după 1848, minele din Secuime au fost încorporate într-o firmă brașoveană, condusă de la Viena) a extins colonia de muncitori prin construirea a 28 de case de locuit. Stabilirea lor în localitate a însemnat nu numai sporirea numărului muncitorilor, dar a contribuit și la înzestrarea muncitorimii locale cu diferite cunoștințe de specialitate, cu priceperi și deprinderi acumulate de ei pe tărâmul procesului de producție. Și soarta lor era legată de dezvoltarea întreprinderii metalurgice și a localității, unde își desfășurau activitatea și își duceau traiul. Cu timpul, nou-veniții s-au dizolvat, fiind asimilați de muncitorimea Vlăhiței, pătura lor fiind integrată ca parte componentă a acesteia.”

Familia Ergesi János - Ballaschin Maria era deci una dintre familiile bucovinene colonizate aici, despre care vorbește Vajda Lajos în lucrarea amintită. Trebuie să fi fost de etnie germană, pentru că nepoata lor, Rozalia, de la ei și-a înșusit limba germană (n.b.: la 31 dec. 1890 numărul total al locuitorilor de naționalitate germană din Bucovina era de 133.501 suflete, 20,65% a populației totale din regiune. După etniile românești și rutene, a treia ca număr). Tatăl și bunicii dinspre tată ai Rozaiei fiind germani, ea avea tot dreptul să se declare, în actele oficiale, de naționalitate germană. Însă limba ei maternă, pe linia mamei originare din satul secuiesc Racu-Ciuc, era cea maghiară. La fel ca și limba mării majorități a locuitorilor coloniei industriale și a satului unde a copilărit

Încerc să reconstitui viața de copil a Rozaliei Ergezi în această colonie minieră și industrială secuiască. Părinți sănătoși, fetiță sănătoasă, crescută împreună cu soră-sa, Maria, de către bunica Ballaschin Maria, cu care stau împreună și de la care învață limba germană. Învață limba maghiară de la mamă. Și de la cei din jur, dacă și Ágoston Zsuzsanna este angajată în mină sau la fabrica metalurgică,

sau la vreo muncă aferentă acestora. În lucrarea citată, Vajda Lajos vorbește despre angajarea femeilor, chiar și a copiilor, fiind plătiți cu jumătate de salariu față de bărbați. (Vajda Lajos, cel care a preluat această știre din ziarul „Udvarhely”, amintește accidentul de muncă petrecut în 1872: „s-a întâmplat nenorocirea că în mină un morman de piatră s-a prăbușit asupra a patru muncitori, omorând dintre ei pe un bărbat și o fată de 18 ani – fata lui Herzig Maria...”). La Vlăhița, salariile – chiar și față de celelalte colonii industriale din Transilvania – erau mizerabile. Presupunem că și mama a muncit din greu, ca și soțul ei, ca să-și facă rost de o casă proprie cu o mică gospodărie, o văcuță, trei-patru oi, doi porci, o duzină de păsări, ca să-și ducă traiul mai ușor și independent. Modelul de viață de atunci al unei familii de miner sau metalurgist de la țară arăta cam astfel. Fabrica metalurgică le oferea muncitorilor ei casă de locuit, însă acest avantaj nu li se cuvenea și minerilor. Iar Ergézi János – potrivit datelor din registrul matricol – era angajat al minei. La început, tinerii căsătoriți stau cu părinții. Cea de-a treia fetiță, Veronika, se naște însă sub alt număr de casă al coloniei: sub nr. 10, la fel ca surorile și frații săi următori. Frații mai mici sunt îngrijiți – potrivit obiceiurilor vremii – de surorile lor mai în vârstă, iar dacă părinții sunt angajați, lor le reveneau și treburile din casă și din preajma casei. Rozalia, împlinind șapte ani, este înscrisă la școala elementară din sat. La 10 ani își ia prima împărtașanie și trăiește viața cotidiană a copiilor de vârsta ei. De la colonia industrială umblă la școala din sat și la biserică. Termină cele patru clase elementare.

Crescând, ia parte și la muncile gospodărești mai grele. Pe timpul verii participă la strângerea lemnului pentru foc din pădurile din împrejurimi, la culegerea ciupercilor, a fructelor de pădure. Viața copiilor nu era ușoară.

Róm. Kat.Pléb. SZENTEGYHÁZASFALU-Vlăhița-Vlăhița I.
Róm. Kath. Pfarre - Parohia Rom.Catolic
535800 – Vlăhița str:1 Mai Nr: 26 Harghita RO
Tel. / Fax +40-266-246.109.
Email : pbsandor@gmail.com
Nr. S.sz. : 65 / 2014

KIVONAT A HÁZASULTAK ANYAKÖNYVÉBŐL

Tom : IV. Pag:28. Nr:

Házassági év, hó, nap		1855 november 6 -'án	
Vezeték és keresztnév, foglalkozás		Férfi	Nő
		Ergézi János	Ágoston Zsuzsanna
Születési helye		Bukovina	Csikrákos
Lakhely, házszám			
Vallása		Róm.kat.	Róm. kat.
Életkora		27	25
Nős (nőtlen)		Nőtlen	hadjadon
Név, vall., foglalk.	Szülők	Ergézi János Ballaschin Mária	Császár Teréz
	Tanúk	Szabad egyezkedés Lakatos János Schmit Ferenc	Esketés Schmit Ferenc Farkas Mihály
	Eskető pap	Varga Sándor	
Voltak-e hirdette, felmentés		Hirdette	
Voltak-e oktatva, gyóntak-e, áldoztak-e?		Igen	
Észrevétel- Megjegyzés			

Szentegyházasszalu - Vlăhița 2014-09-11

Portik Bakai Sándor
plébános

La împlinirea vârstei de 13 ani, Rozalia, își pierde tatăl. Ergézi János moare subit, la 4 sept. 1872, de pleurezie. Avea 47 de ani. Potrivit celor înscrise în registrul matricol, a fost îngropat la 6 septembrie. Ágoston Zsuzsanna rămâne singură și îi revine sarcina întreținerii a 5 copii orfani, minori. Chiar dacă până atunci era scutită să se angajeze în industrie, acum este nevoită să o facă. Așa ar trebui să procedeze și fetele mai mari, Maria și Rozalia. Poate în curând și Veronika. Bunicii Ergézi s-ar fi reîntors între timp în Bucovina. Nici așa nu le-a convenit traiul în Vlăhița (la Sechelishana). Bunica Császár Teréz a rămas singura sprijinitoare a familiei Ergézi, bătută de soartă, ajunsă într-o situație disperată.

Ce viitor o aștepta pe Rozalia? Împlinind vârsta de 18-20 ani, va deveni muncitoare în mină sau în fabrica metalurgică, poate la o cărbunărie (bocșă), asumându-și o muncă fizică istovitoare, și se va căsători cu vreun flăcău din sat. Sau va pleca spre un oraș mai mare, angajându-se ca slujnică. Secuiențele tinere au ales această cale a orașului nu numai cu speranța câștigului. Deși acesta era motivul principal. Trebuie luată însă în seamă și alți factori motivatori: pe fete le-a îndemnat și posibilitatea învățării, dobândirii unei experiențe și deprinderea manierelor, să devină gospodine mai pricepute, să vadă lumea etc. Toate aceste lucruri erau codificate în modelul de viață al slujnicilor. Hotărârea de a lua calea orașului mai necesita, poate, și un dram de sete de aventură.

Și Ergézi Rozalia pornește spre București. Căruța o poartă prin Valea Homorodului până la gara Rupea. Calea ferată spre Brașov a fost predată traficului până în 1873, iar Brașovul este legat tot prin această cale cu capitala României. Potrivit informațiilor lui Popescu-Cadem, Rozalia ajunge la București în 1878 sau 1879, având pe atunci vârsta de 18-20 ani. Pe baza calculelor noastre, ținând cont de data exactă a nașterii pe care o știm (26 sept. 1859), are 19 sau 20 de ani. Tocmai de o vârstă cu cofetarul „Don Juan” de la patiseria din vecinătatea prăvăliei unde se angajase.

Între cei doi tineri se înfiripă o dragoste la prima vedere. Al cărei rod va fi poetul român de mai târziu, Tudor Arghezi.

Frate „de lapte”

Pe lângă cei doi frați vitregi, Arghezi mai avea și un frate de lapte, în persoana pictorului de mai târziu Jean Steriadi. Faptul e destăinuit de însuși poetul, într-un interviu dat lui Gh. Călinescu (Convorbiri literare nr. 10 din 30 mai 1972): Călinescu: – Cum, adică, ați fost frați de lapte? Arghezi: – „Adică am supt amândoi, și Steriadi și eu, țâțele aceleiași doici. Iar doica era mama mea. Gh. Călinescu: – Cum s-a ajuns la această situație? T. Arghezi: – Foarte simplu. Mama lui Steriadi, cucoană mare, mă rog, din familia franțuzească Honel, când l-a născut pe Jean, nu l-a alăptat, așa cum făceau toate cucoanele. L-a dat la laptele mamei mele, care mă avea și pe mine, de câteva luni. Biata mea mamă făcea și ea ce putea și pe unde putea, pentru copilul ei, cam nedorit, care eram eu. Gh. Călinescu: – Aveați doar tată și mamă? T. Arghezi: – Aveam și nu aveam. Tata nu era cu mama. O părăsise, după nașterea mea. Am terminat și eu cu el, la 11 ani. Mama avea necazurile ei. Nu puteam să stau la ea. Mai avea un copil. (n.b.: acesta era Alexandru Arghezi).

Am inclus acest intermezzo cu scopul ca – prin

nu poate fi văzută numai în alb și negru. Sigur este că, în adâncul inimii, poetul a simțit o afecțiune adevărată față de mamă, exprimată într-o poezie postumă, dând glas și unei remușcări târzii.

Admițând că Arghezi a avut o copilărie tristă, nu ne împiedică nimic să nu-i dăm crezare și poetului că a petrecut și trei veri fericite printre ai săi pe meleagurile de la izvoarele Homorodului.

Spitalul „Filantropia”

Maternitatea a fost înființată în 1883 cu scopul declarat de a da o mână de ajutor femeilor ajunse într-o situație precară, prin acordarea asistenței medicale la naștere, mai ales mamelor necăsătorite. Într-o situație asemănătoare a venit la București și Ergézi Rozalia, cea care a născut primul copil în afara spitalului, însă pe cel deal doilea l-a adus pe lume aici, la „**Filantropia**”. Popescu-Cadem, cercetând arhiva spitalului, găsește numele Ergézi Rozalia, pentru prima dată, pe o fișă medicală din 26 noiembrie 1889: „*Numita Rosalia Arghesi, părinții Ioan și Sofia. De ani 28, starea civilă: necăsătorită; născută la Brașov, de naționalitate germană, de protecțiune Austro-ungară, de profesie menajeră, domiciliată în București, str. Sculpturii Nr.18 (unde a locuit și poetul). Intrată la 26 noiembrie 1889 ora 1:30 a.m. A născut la 27 noiembrie 1889, ora 7:15 a.m. Copilul de sex masculin, numele Alexandru. Ieșită la 7 decembrie*”.

Medicul ginecolog, de serviciu, a mai trecut în rubrica Observații: „*Rozalia Arghesi Qurtipară, a 9-a lună, prima facere normală, copilul trăiește, a 2-a abort în a 4-a lună, gemilară) adică gemeni), a 3-a abort în a 2,5 lună*”.

Astfel, Ergézi Rozalia, cu ocazia celei de-a 4-a nașteri, aduce pe lume un băiat sănătos, precum – de altfel – era sănătos și primul său copil, înmatriculat cu numele de Ioan N. Theodorescu, poetul Tudor Arghezi de mai târziu. Alexandru va fi înmatriculat numaidecât. „*Alexandru Rozalia Arghizi (sic!), de ani 28, menajeră, născut la 27 noiembrie, în București, la Institutul Filantropia, catolic, austro-ungar. Martori au fost: Alexandru Andreescu, indentent al spitalului, și Mihai Brebulea, servitor la maternitate*.”

Tatăl copilului este Manole Pârvulescu, negustorul de articole coloniale, cel care de la un timp trăiește împreună cu Ergézi Rozalia. Femeia, la 7 decembrie, își mută copilul într-o casă aflată tot în proprietatea negustorului, în strada Sculpturii, nr. 18, unde o așteaptă cu nerăbdare copilul său de 9 ani, Ioan N. Theodorescu. O altă variantă posibilă: în toamna acestui an, Ergézi Rozalia, aflată înaintea nașterii, nu-și aduce copilul de la Vlăhița, înapoi, la București. Copilul va fi adus în capitală, probabil, de către bunica, Ágoston Zsuzsanna sau de către vreuna dintre surorile Rozaliei. Nici acest lucru nu e sigur, pentru că noul născut moare la 14 decembrie, 18 zile după naștere.

Rozalia își jelește copilul, pentru că în el și-a pus toată speranța, gândind că, datorită lui, jupânul va legaliza relația lor nelegitimă – și o va lua în căsătorie. Negustorul nu a luat-o, nici de această dată, așa că au rămas și pe mai departe concubini.

Manole Pârvulescu nu se căsătorește cu Ergézi Rozalia nici după „quintipar” (cea de-a cincea naștere), intervenită la 4 ian. 1891, pe când ea aducea pe lume iarăși un băiat, care la botez primește tot numele de Alexandru. Anexăm fișă medicală pentru a evidenția datele eronate,

inexacte, falsurile care au însoțit întreaga viață a acestei femei: „*Rozalia Arghizi (sic!), din părinții Ioan și Sofia, de ani 29, născută în 1861, nemăritată, născută în Secheliban (Transilvania). Domiciliată în București, str. Visarion nr. 9, de națiune Germană (sic!), de religiune catolică, protecțiune Austro-ungară, de profesie menajeră. Intrată la 4 ianuarie 1891, ora 6:30 p.m. a născut la 4 ianuarie 1891, ora 10:45 p.m., ieșită 14 ianuarie, sexul masculin, Alexandru.*” Observațiuni: quintipară, greutatea copilului 3490 grame. Numărul facerilor: „Prima, a patra și a cincia normală; a doua sarcină gemelară în 4-a luni și a 3-a abort în a 3- lună.”

Acest Alexandru va deveni avocatul cu care ne-am mai întâlnit, cel pe care tatăl natural îl va recunoaște după zece ani, trecându-l pe numele său. Dar pe maică-sa nu o ia în căsătorie, slujnica nu va deveni moștenitoarea lui. S-au mutat deja pe strada Liniștei, sub nr. 51. Alexandru rămâne împreună cu mama până când devine independent și își întemeiază o familie. Nu știm dacă Ergézi Rozalia l-a dus și pe el la Vlăhița. Din calvarul femeii pe la maternități, din fișele medicale eliberate reiese, în mod univoc, câte mistificări, câte erori se leagă de viața ei, pe care nici ai săi n-au vrut să le îndrepte. Chiar și numele ei este scris când Arghezi, când Arghizi sau Arges etc. În zadar pronunță ea Ergézi. Dar e problemă și cu pronunțatul. Vocala **e**, pronunțată foarte deschis, în dialectul secuiesc, poate să sune ca un fel de **a**. **Atunci**, când trece, în fișă, ca loc al nașterii, Transilvania, poate fi priceput pentru cel ce înregistrează datele, dar **Szentkeresztbánya** (însemnând: Mina sfintei Cruci) e prea de tot! Cuvântul deosebit de lung, conținând o aglomerare de trei vocale, inexistentă în pronunția și în alfabetul românesc (**e**-uri mult mai deschise ca **e**-ul românesc). La sfârșit de cuvânt încă o vocală inexistentă: **a** pronunțat cu rotunjirea buzelor (din care cauză ultima silabă va fi chiar omisă): **Secheliban!** Pe unde vine această minune? O fi fost și întrebată. Dincolo de Brașov, le răspunde. Așa că, este trecut Brașovul pe fișă medicală. Cu lămurirea unor asemenea „nimicuri” nu se omoară nici personalul spitalului, nici apropiații femeii. Nici pe dânsa nu o interesează. Cele cinci nașteri (cu două pierderi de făt și un deced de nou-născut) i-au cauzat destule chinuri, destulă indignare. Ca și problema aceea imensă, a ei, că nu are să devină niciodată soție legitimă. Dar nu se lasă bătută, face tot posibilul să-i crească, în mod onest, pe cei doi fii ai ei. Mai mult! În curând, ajunge în seama ei și primul său nepot, Eliazar. Această viață zbuciumată i-a afectat și pe copii, mai ales pe primul născut.

Așa că nu mai poate fi de mirare că are probleme cu școala. Cele patru clase gimnaziale le-a făcut la Școala „Cantemir Vodă” între anii 1891-1896, fiind înscris aici la vârsta de 11 ani. Termină clasele cu media între 5 și 6, aproape în fiecare clasă rămâne corigent la câte o materie, două. Despre anii de școală elementară nici Popescu-Cadem nu a putut dezvălui mai mult, decât că a fost înscris în gimnaziu pe baza adeverinței eliberate de școala elementară „Petrache Poenaru”. Într-un interviu, dat la bătrânețe, în 1956, poetul recunoaște că a învățat alfabetul de la părintele Abramescu, din biserica Brezoianu. Mă îndeamnă drăcușorul din mine să presupun: dacă nu întregul curs al școlii elementare, dar una-două clase, integral sau parțial, poate le-o fi făcut la Vlăhița. Din păcate, în arhiva de stat nici urmă de documente școlare din acea perioadă! Prezumția noastră – deocamdată – nu poate fi nici justificată, nici respinsă.

Începe să compună versuri în clasa a III-a gimnazială, făcând acest lucru dintr-un sentiment de înverșunare, cel puțin la început, pretinzând că are mai mult talent, decât colegul de școală, Nicolae Barzon. Timpul i-a dat dreptate! „M-am întâlnit cu el în 1913, la Predeal – spune poetul în interviul amintit. Era controlor vamal”. Oare, unde călătorea, peste graniță, tânărul poet în acel an? De ce nu, la Vlăhița, la bunici?

Pe baza celor constatate, până acum, sunt tentat să cred că Arghezi, în 1900, se călugărește tocmai din cauza frustrărilor acumulate în timpul copilăriei, a experiențelor dureroase de pe timpul adolescenței, a atâtor resentimente chinuitoare de solitudine. Călugărindu-se, încearcă să uite de tată, de mamă, de concubinaj, de frate, de bunici, de rude, de toată această lume ingrată.

Zilele cotidiene ale mamei

În perioada 1906-1910, Arghezi se află în Elveția. Preluăm un fragment din scrisoarea adresată mamei și fratelui vitreg, după Popescu-Cadem, dovedind că față de ai săi nu era așa de înrăit, înveterat, după cum se crede:

„Dulce mamă,

Primește cele mai bune urări învăluite în cele mai largi doruri pe care le trimite cel ce te iubește mai puternic și mai frumos, deopotrivă cu Alexandru, pe lumea asta în care cei mai scumpi sunt întotdeauna cei de un sânge (sic!) și de o nădejde (subliniat cu roșu – n.n.) Vă sărut pe obraji, pe frunte și pe mâini și sărută pentru mine pe Eliazar, la locul unde bate inima.

Al d-tale în veci Iosif”

Din aceeași zi (7 ian. 1909) este datată și scrisoarea adresată fratelui vitreg, Alexandru, având următoarea formulă de încheiere: „Dragul meu Alexandru, (...) Nu e așa că te căznești cât poți să bucuri pe mama, cu inima ta bună? Sărută pe mama și pe Eliazar. Iancu”

Cele două feluri de subscripții ale scrisorilor denotă o tentație a poetului de a crea confuzii. Deși această cutumă îi era familiară, ni se pare totuși ciudat că scrisoarea adresată mamei este semnată cu numele de Iosif (n. b.: numele pe care și l-a ales la călugărire), deși știa că mamei sale îi era drag numele de Ioan, Ion, János, pe care maică-sa, necăsătorită l-a ales pentru fiu, gândindu-se la tatăl (respectiv: bunicul) decedat: Ergézi János. (Ergézi - Arghezi, servind ca nume de poet. Parcă aud cum în pronunțarea specific-secuiască a Rozaliei, în locul vocalei e „deschisă” de la începutul cuvântului se aude o vocală mai profundă, ducând spre a românesc).

Scrisoarea în cauză prezintă interes și pentru faptul că, fiind adresată Mariei Theodorescu, deschide din nou controversata problemă a persoanei mamei poetului. Deși (precum am argumentat) numita Maria Theodorescu este soția de „sergent”, răposată demult, în 1895, și nu poate fi una și aceeași persoană cu mama poetului. Acea Marie de 18 ani înscrisă în certificatul de naștere al poetului, fără niciun nume de familie (n. b.: Ergézi Rozalia l-a născut pe copil la vârsta de 21 de ani) este numele unei alte persoane, cum, de altfel, întregul certificat abundă în inexactități. Mă văd, iarăși, tentat să presupun că Rozalia, în timpul întâlnirilor sale amoroase, în timpul sarcinii, fiind întrebată despre familia sa, o fi vorbit amozului său despre faptul că acasă mai are o soră, Maria, iar acest nume, fiind mai frecvent în rândul populației române decât Rozalia, să fi luat locul numelui adevărat. Este numai o prezumție!

În certificatul de naștere sunt trecute greșit și datele tatălui, despre care știm cu precizie că avea meseria de cofetar, mai apoi „comersant”, iar la nașterea copilului împlinea 21 de ani și nu 31, cum figurează, greșit, în actul respectiv. Mirel Anghel admite că întregul camuflaj din certificatul de naștere se datorează intenției persoanelor implicate ca nou-născutul să nu primească un statut de copil nelegitim, de aceea au găsit o altă familie reală, Theodorescu (soția purtând numele de Maria), astfel, băiatul nou-născut **nu a fost etichetat drept copil nelegitim**: „Dată fiind situația ei socială modestă, dar temându-se și pentru relația ei cu Nae Theodorescu, Rozalia a acceptat nu numai adoptarea parțială a numelui Mariei Theodorescu, ci a preluat definitiv identitatea acesteia, odată cu moartea Mariei, în 1895. Urmașii poetului au aprobat și ei aceste falsuri biografice, deoarece au apărut cu strășnicie dorința tatălui de a nu se afla adevărul” – scrie Mirel Anghel.

Probabil că aceste scrisori trimise în strada Dreptei, nr. 18 au venit la o adresă legalizată a familiei către autorități, care putea fi și familia Theodorescu, pentru că poetul locuia aici, dar era și domiciliul fiului său, Theodorescu Eliazar. Arghezi însă expedia colete din Elveția și pe numele lui la această adresă. Ergézi Rozalia s-a împăcat cu această stare de neschimbat, cum, de altfel, de atâta ori era nevoită să se împace în viața ei, i-a fost indiferent în ce fel și chip sunt adresate scrisorile primite de la fiul său, îi era îndeajuns bătaia de cap pe care i-o da creșterea fiului său mai mic și a primului nepot, împreună cu care stătea. Alexandru pe atunci avea 18 ani și era un elev eminent al vestitului Colegiu „Sfântul Sava”. Se pregătește pentru o carieră de avocat. Are noroc că Pârvolescu – tatăl – îi poartă de grijă, poate că stă împreună cu ei. Se află însă aici și nepotul femeii, Eliazar. Ergézi Rozalia poate să-i cânte și lui același cântec de leagăn adus de acasă cu care să-l adoarmă: „Dormi, o dormi adânc copil minune/ Din iubire ai venit pe lume”. Arghezi, după câțiva ani de călugărie, cunoscând din interior viața monahală, decepționat profund de această lume, se îndrăgostește la țanc, pentru prima dată, de inspiratoarea „Agatei negre” (Lia), mai apoi de studenta Aretie Panaitescu, în sfârșit, de profesoara Constanța Zissu, o femeie cu 10 ani mai în vârstă decât el, pe care a cunoscut-o, probabil, la Pitești. Femeia, gravidă, călătorește în 1904 la Paris, unde, la 30 ian. 1905, îl naște pe fiul său, Eliazar. Fiind profesoară, trebuie să ascundă faptul că a devenit mamă a unui copil nelegitim, așa că-și lasă fiul la Paris, în seama unei doici și se întoarce la București. Arghezi este îngrijorat că fiul său a rămas „în brațe străine” și ia hotărârea de a-l aduce acasă. Pleacă din București, la Paris, la finele lunii noiembrie împreună cu maică-sa, îngrijorată de ce s-ar face un bărbat singur cu un copil de leagăn de 9 luni în timpul unei călătorii lungi și istovitoare. Or, maică-sa are experiență. După intervenții procedurale lungi și costisitoare, îl aduc acasă pe Eliazar, iar îngrijirea copilului va fi asumată tot de sâraca femeie Ergézi Rozalia. Ea își crește singură nepotul până la maturitate. Eliazar, devenind major, rupe orice relație cu tatăl (cum a procedat, de fapt, și acesta, la rândul lui, cu propriul părinte) și în 1924, având, aproape, 20 de ani, se „reîntoarce” la Paris, devenind, mai întâi, un fotograf cu renume, pentru ca, mai apoi, să fie cunoscut ca regizor de film, sub pseudonimul Elie Lothar. Nu uită faptul că a fost crescut de bunică-sa, pentru care simte un sincer atașament, poate mai sincer decât simțeau copiii acesteia. Vom vedea, mai apoi, acest lucru.

Ergézi Rozalia, toată viața ei, a lucrat din zori și până în seară. Gătea, spăla, călca, făcea curat nu numai pentru copii și nepot, ci și pentru concubinul Părvulescu, în prăvălia căruia era angajată și unde muncea pentru salariu. Situația ei nu s-a îmbunătățit nici după reîntoarcerea fiului din Elveția. În 1912, Arghezi se căsătorește cu Constanța Zissu și îl legitimează și pe fiul lor, Eliazar. Căsătoria lor nu va dura mult, după un an și jumate de căsnicie soția intenționează divorțul, pretextând că soțul (reclamantul) a părăsit căminul conjugal. În 1914 se pronunță divorțul, cu specificarea că băiatul va rămâne în îngrijirea tatălui. Ergézi Rozalia a resimțit din plin toate aceste hărțuiri.

Arghezi rupe orice relație cu biserica, își creează un renume de scriitor, în articolele sale atacă pe un ton vitriolant ierarhia bisericească din cauza vieții imorale a unora dintre conducătorii ei. În 1916, poetul se căsătorește a doua oară, luând-o de nevastă pe neșcolita Paraschiva Burdea, originară din Bucovina(!), cea care nu o poate suferi nicicum pe Rozalia. După ce femeia în vârstă îi va crește și pe următorii doi nepoți, Mitzura și Barutu, o izgonește de la Mărțișor. Rozalia va fi mutată într-o locuință cu chirie, pe o stradă apropiată. Oare în al cătelea domiciliu se vede obligată să-și ducă traiul sărmana Ergézi Rozalia în timpul vieții ei zbuciumate?

„Ce noapte groasă, ce noapte grea! / A bătut în fundul lumii cineva. / E cineva sau, poate, mi se pare. / Cine umblă fără lumină, / Fără lună, fără luminare / Și s-a lovit de plopii din grădină? / Cine calcă fără somn, fără zgomot, fără pas, / Ca un suflet de prăpas? / Cine-i acolo? Răspunde! / De unde vii și ai intrat pe unde? / Tu ești mamă? Mi-e frică, / Mamă bună, mamă mică! / Ți s-a urât în pământ.” (Fragment din poezia *Duhovnicească*, a poetului).

Relația poet-mamă

Mirel Anghel este de părere că poetul nu și-a renegat mama, din contra, era încercat tot timpul de dorința arzătoare să o ferească de indiscreția unei lumi neiertătoare.

De altfel, în opera sa, chipul mamei va avea un rol important. În 1923, în opera publicistică „Icoane de lemn”, aflăm următoarea evocare: „Dacă mă dovedea mâncat de vreo durere, pe care demnitatea mă împiedica să i-o mărturisesc, Mama mă mângâia: – Am să mă rog, Iancule, lui Dumnezeu. Și aveam încredere în rugăciunea ei. Simțeam că în durerea mea se face o pauză, că intervine cuvântul ei, în stare să anuleze un eveniment printr-un alt eveniment, stărnit atunci. Dacă mă gândeam și eu la Dumnezeu, o făceam cu o rezervă, ascunzându-mă în trecerea de care se bucura Mama...”

În romanul „Ochii Maicii Domnului”, prototipul personajului feminin principal va fi mama lui. Sabina își crește copilul singură, fără ajutorul soțului, cum s-a întâmplat - de altfel - și cu copilul Ion Theodorescu. Și romanul „Lina” este de sorginte autobiografică. Eroul principal, Ion Trestie, are o adolescență și tinerețe zbuciumate, aidoma lui Tudor Arghezi, însă personajul din roman își pierde mama de timpuriu. Tatăl trebuie să-și ascundă odrasla cu ocazia fiecărei recăsătoriri. Va fi dus în sat și lăsat pe seama unei doici (n. b.: printre legendele familiei Arghezi se numără și aceea că poetul era crescut de doica Ergézi Rozalia. Dacă admitem această posibilitate, următoarea problemă va fi aceea: cum a devenit, mai apoi, doica lehuza? După aceea: cine era „fratele de lapte”? Noi știm de pictorul de mai târziu, Steriade, cel amintit de însuși

Arghezi în această „ipostază”. Menținerea valabilității legendei „Rozalia doică” ar însemna că ar fi crescut în această calitate nu mai puțin de trei copii!

Prietenul apropiat al lui Arghezi, Gala Galaction, în *Jurnalul* său, evocă figura mamei lui Arghezi, subliniind rolul principal pe care l-a jucat în viața lui Arghezi. Era, de fapt, singurul său sprijin. Cu toate că relația lor n-a fost lipsită de momente mai dificile. La 28 dec. 1889, Galaction notează în jurnal: „Seara, ies cu Theo, pentru câte un pahar cu bere. Theo îmi detaliază, cu un spirit amar și fin, mizeriile pe cari i le prepară mama-sa într-o cupă blestemată. Noaptea precedentă nu dormise acasă, și nici aiurea.”

Pe baza corespondenței lui Arghezi, Mirel Anghel evidențiază că deși poetul a fost crescut de mamă-sa în spiritul credinței religioase, de mic copil s-a împotrivit acestei educații. Într-o scrisoare adresată Aretiei Panaiteșcu citim următorul pasaj: „Pe mine nu m-a prăbușit misticismul idiot în vulgarul rezervoriu al Religiei. N-am fost devot niciodată și, chiar copil fiind, în mod inconștient, sub privegherea mamei care mă muștră și mă corectă, mă vedeam ridicol de câte ori mă orientam spre Răsărit să mă-nchin soarelui; îmi plăcea, însă, ruga fără motive, dezinteresată, tăcută, de pe scaun, fără contorsiuni și posturi învățate.”

Rândurile argheziene despre mamă – scrie Mirel Anghel – sunt asemenea unei rugăciuni de invocare, străbătute de un sentiment de căință și de evlavie, ca în fața unei Divinități: „Biata Mama s-a rugat întotdeauna mult și adânc pentru fatul ei, și când am mâhnit-o, și când am înveselit-o, ca pentru ființa cu adevărat perfectă și excepțională, care merită toate concesiile, toate cruțările, toate privilegiile.”

Pe când, la sfârșitul vieții sale, în 1966 îi acordă ultimul său interviu preotului Gheorghe Cunescu-Luieru (interviu pe care îl putem considera ca un fel de spovedanie

Râm. Kat. Pléb. SZENTGYHÁZSÁFALU-Vlahitza-Vlăhița I. *Ahova kildetett:*
Râm. Kath. Pfarre - Parohia Rom.Catolică
535800 - Vlahitza str:1 Mai Nr:26 Harghita RO.
Tel./Fax: +40-266-246.109 Email: pbsandor@gmail.com SKYPE:pbsandor
Nr. S.sz.: 65 / 2014

KERESZTLEVÉL – TAUFSCHHEIN – ACT DE BOTEZ

Tom:V.	Pag:37.	Nr:63.
A születés ideje Zeit der Geburt Data nașterii	1859 szeptember 26 - án	
A keresztes ideje Zeit der Taufe Data botezului	1859 szeptember 28 - án	
A keresztes Botezatul Des Getaufen	Neve Numele Namen	ROZÁLIA
	Neme Geschlecht Sexsus	kislány
	Törvényesség Legitimittat Legitimittate	törvényes
A szülők Der Eltern Părintii	Neve Namen	Apa-Vater-Tata Anya-Mutter-Mama
	ERGÉZI JÁNOS	ÁGOSTON ZSUZSANNA
	Vallás-foglalkozása Relig.-Beruf Religia-ocupatia	róm.kat. székely bányász róm.kat.
A születés helye: utca-szám Geburtsort-Strasse Nr. Locul nașterii-strada-nr.	Szentkeresztbánya 17. sz.	
Keresztzők Paten Nași	Pékár Márton r.k. Schmit Anna r.k.	
A keresztes Botezătorul Părer	Varga Sándor	
Megjegyzések Bemerkungen Observatii.		

Szentgyhászfalu – Vlahitza – Vlăhița Dátum: 2014-09-11

Hitelesítve:
Ponik Bakai Sándor
Plébános-Părer-paroh

târzie), deși nu în totalitate, dar, totuși, încearcă să-și dezvăluie tainele vieții sale păstrate până atunci cu mare pioșenie. Cel ce îl interoghează vrea să afle tainele ascunse ale copilăriei. Nu primește răspuns la fiecare întrebare, interviuevatul împrăștiat definitiv negura aflată deasupra originii sale: fără a pronunța numele Rozaliei, afirmă că femeia care l-a crescut și despre care a spus mereu că e doică, a fost de fapt cea care l-a născut: mama sa dulce.

Cu această mărturisire, cel mai mare poet al timpului său (n. b.: după părerea autorului prezentului studiu) a încercat să-și încheie biografia amară, frustrată, împovărată cu nenumărate complexe, multe și chinuitoare autoflagelații. Și totuși magnifică și minunată. Trebuia s-o fi iubit cu multă ardoare pe secucianca aceea!

Retrăgându-se în mănăstire, gândul său primordial nu este răvna, încântarea mistică, ci lipsa chinuitoare a mamei. Invocând acest episod al vieții sale, dă o mărturisire minunată despre iubirea de mamă: „*Mi-aduc aminte, ca un început al vieții mele noi, pragul casei, cu mama-n prag, îmbrățișată și lacrimile ei, în care cădeau mute lacrimile mele. Nu voi putea niciodată să mă lămuresc cum am părăsit-o.*”

Psihiatria

În 1943, Ergézi Rozalia va fi doborâtă de boli. Scleroză, senilitate și alte suferințe acumulate în timpul unei vieți lungi și chinuite. Fiul Alexandru consideră că are 82 de ani. Dacă s-ar fi născut în 1861. Noi știm însă cu exactitate anul nașterii. Are 84 de ani. Trebuie procedat cumva cu femeia bătrână, singură și neajutorată. Alexandru, obținând și acordul lui Arghezi, o internează la psihiatria din comuna Bălăceanca, lângă București.

Popescu-Cadem, cotrobăind prin arhiva psihiatriei, dă de dosarul lui Pârvolescu (!) Rozalia. Potrivit acestui dosar, la internare a fost însoțită de Alexandru Pârvolescu, cel care o ajută la completarea chestionarului și semnează procesul verbal de internare, în locul mamei. Femeia se declară de naționalitate română și de religie ortodoxă. S-a născut în 1861, având vârsta de 82 de ani. Ultima sa adresă: București, str. Alunișului nr. 69. Pentru rubrica nr. 8 trebuia să declare numărul copiilor. Răspunsul: are doi copii în viață. Dacă socotim starea ei de sănătate, senilitatea ei evoluată, trebuie să admitem că a dat răspunsuri „corecte”, coerente, era ajutată însă și de fiul său prezent la această procedură. Are patru clase, citește și scrie frumos. La întrebări dă răspunsuri imediate și corecte, dar le uită numaidecât. Este atentă la tot ce o înconjoară. Cu cifrele și cu socotitul nu se descurcă. Mulțumește după fiecare întrebare primită. Din punct de vedere emoțional, este indiferentă. Pe fișa sa medicală sunt înșirate următoarele boli: boală de inimă, bronșită cronică, din cauza coloanei vertebrale are șoldul stâng deformat (potrivit unei mărturii, schiopăta deja când locuia în casa lui Arghezi), partea dreaptă a toracelui: turtit, scleroză avansată. Într-un cuvânt: e o epavă umană. În timpul zilei se plimbă prin curte, își cârpește mereu hainele, de parcă și-ar continua și aici ocupația ei de fostă menajeră. Se plânge că a îmbătrânit și nu mai are niciun rost să trăiască.

În iarna și primăvara anului 1944 inima îi slăbește din ce în ce mai mult, nu are poftă de mâncare, rămâne în pat și ziua. Slăbește până la 30 de kg. Inima i se oprește la 3 iulie 1944. Se stinge după o viață lungă, chinuitoare. Dintre ai săi, nu e nimeni prezent lângă patul de moarte.

„Cei doi fii – scrie Popescu-Cadem –, Alexandru Arghezi Pârvolescu și Tudor Arghezi, au neglijat-o și au părăsit-o, dinadins, fără să se intereseze de soarta nefericitei lor mame”. Alexandru va fi anunțat printr-o telegramă de moartea mamei, iar la 29 iulie achită costul îngrijirii și al înmormântării, prin trei mandate poștale, însărcinând administrația ca lucrurile ce au rămas de pe urma morții mamei să fie împărțite săracilor.

Ergézi Rozalia va fi înmormântată în curtea spitalului, iar după câțiva ani, cimitirul din curte fiind desființat, osemintele deshumate vor fi reînsemnate într-o groapă comună a cimitirului bisericii de vizavi. Eliazar, alias Elie Lothar, regizorul, vine în vizită de la Paris în 1965 și pleacă din București la Bălăceanca, să vadă mormântul bunii sale, femeia care l-a crescut. Va pleca din sat cu inima frântă.

Epilog liric

Constantin Popescu-Cadem invocă drept scuză a poetului următoarele: „*Poetul, oricum, cu voia sau fără voia lui, cu știrea sau fără știrea ei, a preamărit numele ei de familie, cu care el și-a pecetluit în nemurire opera, ca o dovadă definitivă de filială devoțiune.*”

Nu știm dacă Ergézi Rozalia era conștientă de importanța poetică a lui Tudor Arghezi. Nici nu are însemnătate. E important că amintirea mamei îl preocupă pe poet până la sfârșitul vieții sale. Nu se poate pune la îndoială că Ergézi Rozalia era o adevărată mamă. Barutu Arghezi a murit la Arad, lăsând moștenirea literară a tatălui în îngrijirea Universității locale „Vasile Goldiș”. Moștenirea se află în fază de prelucrare. Cel mai recent, în 2010 a fost publicat volumul „Anii tăcerii”, conținând poemele inedite ale poetului. În ediția facsimil de 70 de pagini pot fi citite rescrierile tipografiate ale poeziilor. Printre acestea se află un manuscris fără titlu, neterminat, fragmentar, în care poetul evocă amintirea amară, bătutoare a mamei. Profesorul universitar dr. Ion Simuț aprofundează studiul poeziei, ajungând la argumente prin care acuză inexactitățile filologice ale ediției. Bazându-mă și pe aceste observații, am încercat să traduc poezia în limba maghiară. N-o consider pe deplin reușită! Pentru că nu pot fi redată mai ales rimele poetului sunând adânc ca un dangăt de clopot mortuar, cele care intensifică mesajul poeziei. În timpul traducerii mi-a fost dat să mă conving personal de veridicitatea axiomatică a celor spuse de Arghezi poetului maghiar Kányádi Sándor: „*Poezia este un lacăt pus pe limbă, care nu poate fi întotdeauna deschis*”

cu cheia unei alte limbi”.

Iată poezia:

Te tot visez săracă și flămândă
Rugându-mă cu șoaptă blândă
Ceva ce nu-mi aduc aminte ce-i.
Vii noaptea-n zdrențe din mormânt, de obicei
Când somnul se îngână cu trezire.
Mă cauți și mă chemi din omenire.
Și plângi cu lacrimi mute,
Le văd curgând pe brazda obrazului nevrute
Și-ți tremură bărbia și gura, căci ai vrea
Să te silești să râzi, bătrâna mea,
Să nu mă întristezi.
Și totuși, treci, te-ntorci, nu vrei să șezi,
Să îmi răspunzi, să-mi povestești
Cum e acolo unde ești?
Cine ți-a sfâșiat cămașa și prohabul rupt
De ți se vede țâța din stânga din care-am supt?
E și pe-acolo pizmă și cerșetorie
Și nu ți se cuvine un stihar și ție,
O-mbrăcămintă de năframă,
Și îngerescul chip, sărmană mamă?
Aripi ușoare, ca de fluture pe umeri
Și stai tot rânile să ți le numeri
Și chinutele mărgăritare
Căzând pe rând din gene și amare?
Ce pot să-ți fac
Durerile și-acestea să le-mpac?
Am împărțit în lume apă și pâine,
La fecioare, la neveste, la bătrâne,
Le-am îmbrăcat ca-ntr-o icoană,

Le-am dat opincă nouă de pomană,
Catrințe, bete și obiele,
Copilelor le-am înșirat mărgele
Și ți-am citit molitve la cruce, la ureche,
Cu graiul vechi, cu slovă veche,
A cărei îngânare (cu măduvă străbună)
Dă rugăciunea sufletului bună.
Și tu tot goală și desculță vii
Și vocea ta tot oarbă, ochii tot pustii.

¹„Și eu știu puțin limba maghiară. Ne înțelegem, că doar suntem oameni”.

Post scriptum

Antropologul Mikecs László, într-una din scrierile sale, amintește că la cumpăna secolelor XIX-XX un boier român intenționa să ridice la București statuia slujnicei secuience.

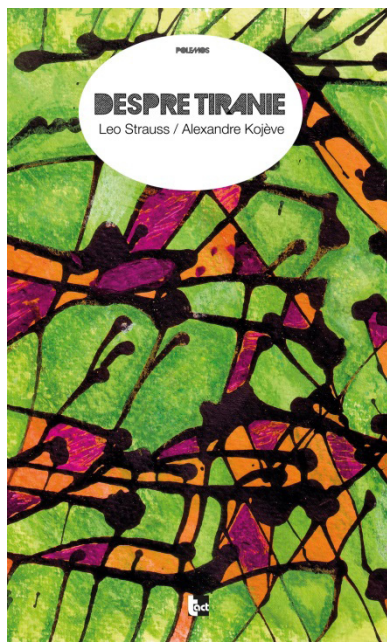
De intenție – bineînțeles – nu s-a ales nimic.

Eu, sperând totuși că are să fie posibilă cândva, cumva, undeva, și de are să fie așa, consider că modelarea, într-un gest de onestitate, s-ar cuveni făcută după chipul mamei lui Arghezi: Ergézi Rozalia!

Traducere de **BARTHA György**

Leo Strauss/ Alexandre Kojève, *Despre tiranie*, traducere de Ciprian Șiualea și Ovidiu Stanciu, Tact, Cluj-Napoca, 2014

„Învățați greaca veche”- ar fi fost îndemnul lui Alexandre Kojève, când Rudi Dutschke, liderul mișcării libertar-socialiste a studențimii germane de la sfârșitul anilor 60, i-a pus întrebarea leninistă: „ce-i de făcut?” Răspunsul său e cel mai bun și mai scurt rezumat al dosarului polemicii dintre misteriosul filosof ruso-francez, născut Alexander Kojevnikov, suspectat de spionaj în favoarea KGB, dar cu siguranță agent secret hegelian, și Leo Strauss, sobrul istoric al filosofiei politice, pe nedrept prezentat doar ca maestrul neconservatorilor din politica SUA. Ce e așadar cu această dispută dintre geniul ascuns al stalinismului filosofic și profesorul consilierilor liberticizi și bombardierofili ai lui George W. Bush? Cu astfel de recomandări, e normal ca sfada lor să se înceapă de la cheștiunea tiraniei.

Leo Strauss se întoarce la știința clasică a grecilor și urmașilor lor pentru a vorbi despre tiranie cu siguranța cu care medicii tratează excrescențele cancerigene. La greci, el găsește nu doar siguranța conceptuală, pierdută de „politologi” și alte specii academice mutante, dar și o reținere a sentimentelor, abandonată undeva la sfârșitul veacului al XVIII-lea, când literatura a apucat-o pe calea brutalității sentimentale, în dauna sfeliei clasicilor. Așadar, potrivit profesorului Strauss, dacă cineva are o înclinație mai mare spre tensiunile janeausteniene din *Mândrie și prejudecată* sau *Rațiune și simțire* în defavoarea tulburărilor feodordostoievskiene din *Demonii* și alți *Frați Karamazov*, el poate fi fericit. Are mai mari șanse să înțeleagă la prima lectură dialogul

lui Xenophon despre tiranie, decât un modern după zece recitiri! Alături de Cicero, autorul grec este marele nedreptățit al preschimbării sufletelor și artei, care a exclus retorica dintre interesele intelectuale și estetice ale modernilor. De aceea, dialogul transpus în română și adnotat de Claudiu Sfirschi-Lăudat are nevoie de lungă expunere magistrală a lui Leo Strauss. Și traducerea și exegeza sunt menite să spargă bariera de neînțelegere, construită de cinci sau zece generații de literați cu simțirea delicată și cu vocații sufletești ruinătoare.

Pierderea clasicismului datează de la ultimii săi reprezentanți, încă de la Niccolò Machiavelli care a separat înțelepciunea de moderație și a înlocuit grăitoarele tăceri ale scriitorilor greci cu precepte și recomandări. De aceea, argumentele, falsele piste și elipsele discursului poetului Simonides în fața tiranului Hieron, cei doi eroi ai dialogului lui Xenophon, ar conține adevărata învățătură politică, a cărei puritate s-a pierdut în opera istorică și filosofică compusă de *il Segretario fiorentino*. Printre lucrurile pe jumătate tăcute de Xenophon și strigate în gura mare de Machiavelli ar fi și lecția ascunsă a tiraniei. Deși aproape imposibil de pus în practică, tirania ameliorată e orânduirea politică sinonimă bunăvoinței unui conducător virtuos și fericit. Performanțele unei astfel de cârmuiri sunt imposibil de atins sub domnia oarbă a legii, într-un stat de drept, cum se spune azi. Ca temă filosofică, tirania e singurul punct din care putem trata despre Lege din perspectiva alterității ei. Doar cel străin cetății poate aborda această temă, doar unul scăpat de constrângerile cetățenești, cum e Străinul din Elea în dialogul platonician *Legile* sau, în cazul de față, un poet itinerant. Tirania relevă natura politicii nesulimenită de culori constituționale. Bunătatea tiraniei rămâne pentru Xenophon-ul lui Leo Strauss un simplu exercițiu de gândire, guvernantul și filosoful-poet urmând să se despartă după această conversație, unul dedicându-se gloriei persoanei și poate și cetății sale, celălalt plăcerilor căutării înțelepciunii.

Prea bine, – răspunde Alexandre Kojève, la turul de forță hermeneutic al lui Leo Strauss - dar nu-i destul! Simonides ăsta rămâne un intelectual și nu corespunde exigențelor unui filosof sau a unui înțelept. Adică e unul din aceia ce are o părere critică despre toate, fără dorința de a-și vedea puse în aplicare ideile abstracte. Or, înțeleptul sau filosoful – pentru Kojève e tot una în funcție de epoca lor istorică, una a căutării sau a împlinirii înțelepciunii – e cel ce vede situația concretă, dincolo de abstractizări intelectuale sau practice. E mai savant decât politicianul nu numai în teoria constituționalității, dar și în administrarea de zi cu zi a treburilor obștești. Apoi, tirania bună, rămasă utopică pentru antici, e o realitate banală în 1950, când cei doi eliniști se iau la trântă în dreaptă corespondență. Simonides cerea ca tiranul să împartă premii și titluri onorifice cetățenilor care excelează în domeniul lor de activitate? E vorba de stimularea

emulației stahanoviste în agricultură și industrie. Poetul îi cere lui Hieron ca mercenarii să fie folosiți nu numai pentru paza personală, ci pentru apărarea tuturor cetățenilor de răufăcători și de dușmani externi? Fără îndoială, lucrul a fost dus la împlinire sub forma constituirii recente a unor poliții de stat și a unor forțe armate permanente, ce constituie nucleul mobilizării cetățenești în caz de pericol. Tirania bună există și nu avem decât să facem o vizită în Portugalia lui Salazar, subiect de admirație în anii 40-50 pentru mulți intelectuali, între care Mircea Eliade.

- De acord cu dictatura luminată lusitană, va răspunde Leo Strauss, dar mărturisește-ne Kojève, adaugă el, când scrii „Salazar”, te gândești de fapt la Stalin?! Și dacă-ți spui gândul până la capăt, continuă el, dezvoltarea NKVD și folosirea lagărelor de muncă, mai sunt parte a bunei tiranii prezente?

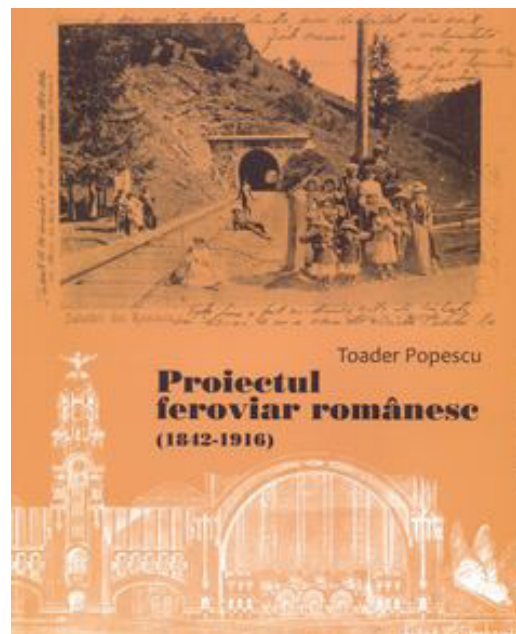
Pentru Kojève, Simonides, Xenophon și Strauss ar dori să se retragă într-o grădină epicuriană unde filosofii își piaptână reciproc orgoliul în spiritul unei școli sectare sau într-o Republică a Literelor, unde periodiceserbări alerelativismului fac uitate diferențele dintre curente și dogme în numele unor preocupări strict intelectuale ce ne purifică de mizeria politicului. Iată o formă de nebunie și azil autogospodărit! Pentru interpretul francez al operei lui Hegel, există doar Istoria ca unic dialectician ce nu se oprește la turniruri de argumente ca cele dintre Simonides și Hieron sau dintre Strauss și Kojève. Doar ea reglează jocul dintre ideile filosofului și faptele tiranului. Primul gândește în răspărul credințelor comune, celălalt caută să pună în practică primele principii ale metafizicii, adesea cu mijloace represive. Adevărații moștenitori ai doctrinei socratice nu sunt novicii din Academii platoniciene, Liceele aristoteliciene sau Universitățile tomiste sau humboldiene. Sunt Alexandru cel Mare, Cezar și Napoleon, îi numește Kojève! Sub aceste nume se gândește oare tot la Stalin? Filosofia grecească ne-a lăsat conceptul universal al omului a cărui împlinire politică nu poate fi decât Statul Universal, susține autorul francez, numit în vechime Imperiu. Apoi, creștinismul ne-a dat ideea egalității oamenilor, dincolo de diviziunea antică între Stăpâni și Sclavi și a luptei lor pentru recunoaștere. Destinul comun al Filosofiei și al Tiraniei este de a căuta realizarea Statului Universal Omogen, deja virtual existent încă din vremea lui Hegel!

Avem azi ceva numit globalizare, ca împlinire a colonialismului modernizator și ștergere a diferențelor regionale, Imperiu al Capitalului și al Mărfii, ce nu mai are nevoie de aventurieri tiranici. E Statul Universal Omogen realizat sub forma unei tiranii difuz integrate. Nici măcar sectarismul noocratic al școlilor filosofice, preconizat de Leo Strauss ca formă de rezistență, nu-i mai poate scăpa. Kojève pare să fi avut dreptate. Ne mai rămâne să buchisim elinește!

(Claudiu GAIU)

*

Toader Popescu, *Proiectul feroviar românesc (1842-1916)*, Simetria, București, 2014

Cruzimea și obida din *Proștii* lui Rebreanu sau ironia și ridicolul din *Ziua solemnă* a lui Caragiale – un tren ratat și altul oprit – trimit către începuturile feroviare autohtone, cu violența și pasiunile inițiale, de care dă seama Toader Popescu în prezentul său op.

E un tratat despre spațializarea modernității pe meleaguri extracarpatine, studiul îngemănându-se, pentru cititorul amator, cu investigațiile în geografia umană a industrializării, de care se ocupa la sfârșitul anilor 90 Octavian Groza. Spre deosebire de geograf, arhitectul și urbanistul Toader Popescu e mai înclinat spre aspectul voluntarist al creării spațiului, adică mai spre Caragiale și descrierea, chiar și ironică, a acțiunii și mai departe de Rebreanu și analiza resimțirii obiectului modern. În plus, cum ne arată el, în periferia răsăriteană a Europei infrastructura feroviară a precedat uzina. Straturile geologice ale modernității pomenite de autor ar fi poșta, drumul de fier și apoi industriile. Dacă mai adăugăm târzia electrificare a țării, avem o cartografiere tehnică a teritoriului, de multe ori lăsată de o parte în favoarea analizei straturilor culturale ale construirii națiunii prin rețeaua de învățământ public și apoi prin radiodifuziune.

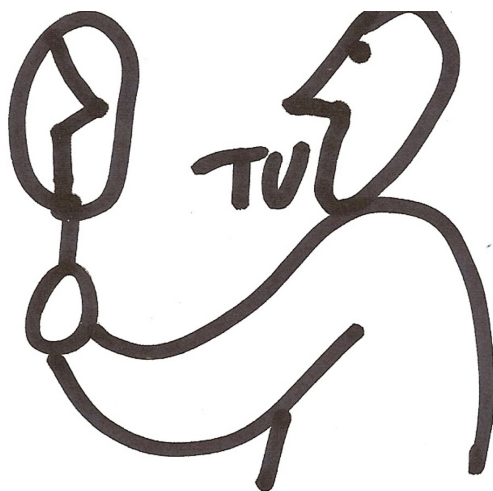
E o istorie intelectuală și faptică a căilor ferate române începând cu propunerea unui „drum de fier tras de cai”, înaintată de inginerul Marin din Cernăuți către domnul Moldovei Mihail Sturza, (1842) până la monumentalitatea gării Suceava-Burdujeni (1898), expresie a unui război al reprezentativității angajat de autorități la frontiere, prelungire a conflictelor vamale cu Imperiul Austro-Ungar. O jumătate de secol de proiecte

abandonate, înfăptuite sau modificate ce schimbă hărțile și viețile oamenilor pe măsura avansării căii ferate într-un amestec de voință centralizată guvernamentală, decizie economică a concesionarilor străini și inițiative locale sau interese private. Amalgamul acesta rămâne un discurs secund al cercetării care privilegiază explicit proiectul unitar al decidentului politic. Slăbiciunea inițială a poziției specialistului a condus la privilegierea câștigului în dauna siguranței. Astfel, istoria feroviară română deține tristul record al celui mai grav accident mondial: Ciurea – 1917, peste 1000 de morți, soldați ruși și români, precum și refugiați din calea ofensivei germane. Abia în 2004 și din pricina unui tsunami, statistica dezolantă a catastrofelor consemnează un dezastru și mai însemnat pe căile ferate srilankeze.

Vedem de-a lungul cărții decăderea unor capete de linie, ca Botoșani, viața nouă a unor localități odinioară izolate, ca Pașcani, nașterea din glasul roților de tren a turismului pe Valea Prahovei sau a agriculturii în Bărăgan. Avem cronică ivirii urbanismului românesc în cadrele unor comunități puse în fața unui obiect straniu - gara – de la respingerea inițială până la bulevardele principale ce leagă centrul orășenesc de poarta feroviară a localității. În fine, posedăm o trecere în revistă a apariției „stilului arhitectural CFR” plecând de la reproducerea planurilor unor gări occidentale comandate de concesionari și imitate de băștinași până la maturizarea unui caracter local datorat gândirii și realizărilor unor Elie Radu, Giulio Magni (proiectantul gărilor filobizantine de la Curtea de Argeș și Comănești) sau Petre Antonescu (un gând pentru el în dreptul unor bucolice cantoane sau a actualei primării a Bucureștilor, fostul Palat al Lucrărilor Publice).

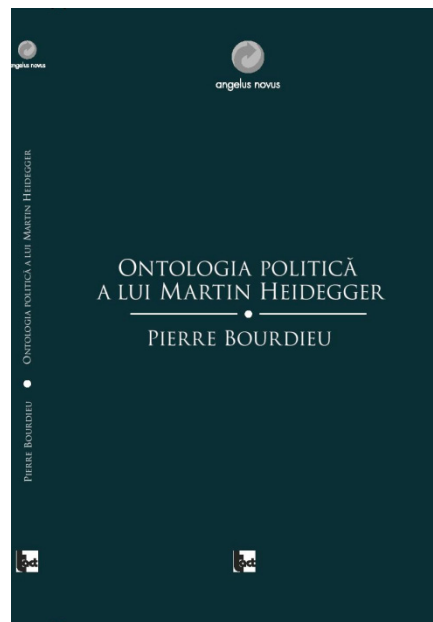
La capătul lecturii și a contemplării fotografiilor și planurilor de epocă ne putem întreba ce rămâne în urmă azi? Închizând volumul și ridicând privirea, vom zări abandonul treptat al „proiectului feroviar”, reapariția concesionarilor, reprezentări lângă vechile clădiri și monumente *ceferiste* de micul chioșc de bilete al noilor exploatare ai căii ferate naționale. Și obsesia unei noi geografii, cea a autostrăzilor, mereu reîncepute și perpetuu celebrate.

(Claudiu GAIU)

*

Pierre Bourdieu, *Ontologia politică a lui Martin Heidegger*, traducere de Andreea Rațiu, prefață de Ștefan Guga, Tact, Cluj-Napoca, 2015

Scandalurile recurente legate de apropierea lui Heidegger de nazism se desfășoară, de obicei, pe niște căi prestabilite și, la drept vorbind, oarecum nejustificate de restrictive. De la diverșii Fédier, Farias, Faye până la ultimul episod vizând publicarea *Caietelor negre*, practica demascării nazismului filosofului german constă în a identifica anumite pasaje textuale sau episoade biografice în care asumarea național-socialismului este explicită, pasaje a căror stridentă marchează tocmai ruptura de restul operei, care se presupune că rămâne astfel o operă filosofică originală și imună de orice compromis posibil cu ideologia celui de-al treilea Reich.

Acestei strategii a identificării unei anumite „rătăcirii” heideggeriene, care blamează persoana lui Heidegger în același timp în care îi salvează opera, i se poate foarte ușor răspunde printr-o simplă răsturnare de perspectivă. Ceea ce s-a și făcut, de către Philippe Lacoue-Labarthe de pildă, după argumentul: ce importanță au câteva episoade rătăcite din biografia unui mare gânditor, când întreaga sa operă articulează o condamnare radicală a practicii și ideologiei naziste? Argumentul din *Ficțiunea politicului* nu e lipsit de o certă ingeniozitate, dar suferă puțin la precizie. Desigur că opera lui Heidegger poate trece drept un rechizitoriu al național-socialismului, în măsura în care este un rechizitoriu al întregii modernități, în noaptea căreia, după cum se știe, din perspectivă heideggeriană cam toate vacile-s gri, și practic aceeași uitare a ființei și aceeași dominație a Ge-stell-ului întâlnim fie că-i vorba de democrație liberală, bolșevism sau național-

socialism. Aceasta este o critică reușită a nazismului tot așa cum raderea unui întreg cartier pentru neutralizarea a doi-trei teroriști reprezintă mai nou o misiune umanitară de succes.

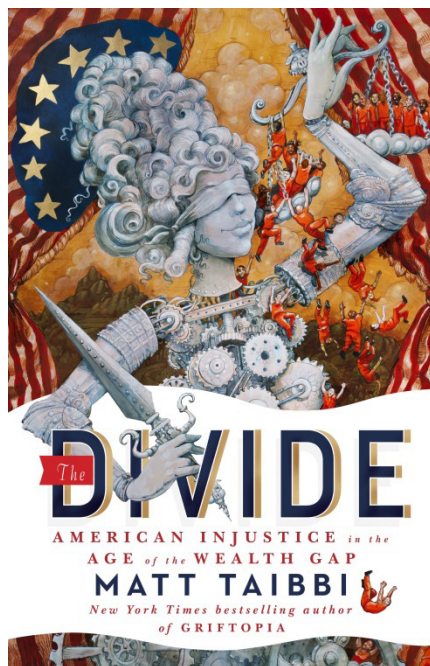
O a treia variantă de lectură a raportului dintre Heidegger și nazism constă în a identifica tocmai în gândirea sa filosofică resursele și substanța acestei apropieri problematice. E ruta adoptată de Adorno în minunatul *Jargon al autenticității* (de asemenea în curs de apariție la editura Tact). Singurul lucru care i se poate imputa acestui tip de abordare e acela că, mizând pe o lectură directă a angajamentului politic în chiar textele filosofice ale lui Heidegger, ratează miza și efectele acestei traduceri a politicului în discurs filosofic.

O astfel de chestionare a nazismului heideggerian, una care să nici nu decupeze un angajament politic fără influență asupra operei filosofice, nici să nu dizolve pur și simplu filosoficul în politic, ci care să problematizeze tocmai complicitățile și autonomiile relative ale câmpului politic și filosofic, efectele și mizele acestei traduceri în două sensuri, este în schimb cea propusă de Pierre Bourdieu în *Ontologia politică a lui Martin Heidegger*. Dacă pozițiile politice ale lui Heidegger iau imediat aparența unei ontologii fundamentale, dacă reacționarismul său este mereu camuflat într-o căutare filosofică a originarului, aceste deplasări de formă nu sunt ceva întâmplător și fără efect. Forma filosofică a conținutului politic nu este un simplu ambalaj pe care-l putem îndepărta fără pierderi, ci, după cum notează Bourdieu, într-o raportare care amintește de critica lui Marx a *forme*-valoare, „forma, prin care producțiile simbolice participă cel mai direct la condițiile sociale ale producerii lor, este de asemenea cea prin care ele își exercită efectul social cel mai specific”. Ceea ce face ca explicația acestei forme filosofice pe care îmbracă o viziune politică extrem-conservatoare să presupună un demers de istoricizare a lui Heidegger, un demers cu atât mai oportun cu cât pare să rezolve un paradox de durată: faptul că cel reputat drept marele gânditor al modernității târzii este receptat de obicei într-un mod profund dezistoricizant, de parcă ni s-ar adresa direct din panteonul umanității. La Bourdieu în schimb, pozițiile filosofice și politice ale lui Heidegger – politice tocmai prin mascarea lor ca filosofice și filosofice tocmai pentru că doar oblic politice – sunt plasate într-un întreg context social, cu propriile sale reguli de articulare internă și delimitare externă. Din această perspectivă, păstorul ființei din Pădurea neagră apare ca un simplu personaj dintr-un pluton consistent de profeți ai „revoluției conservatoare” și de exponenți ai discursului *völkisch*, de care-l unesc și-l despart solidaritățile de substanță și diferențele de nuanță care străbat și țin laolaltă orice astfel de câmp social. Ce se devalizează din panteonul gândirii se recuperează ca materialism istoric. Un trafic ce nu poate fi decât binevenit.

(Alex CISTELECAN)

*

Matt Taibbi, *The Divide. American Injustice in the Age of the Wealth Gap*, Spiegel & Grau, New York, 2014

De când l-am descoperit pe Matt Taibbi, i-am recomandat textele cam oricui s-a nimerit să-mi iasă în cale. Ultimul volum al fostului jurnalist de la *Rolling Stone* îmi impune să-mi duc misiunea de prozelitism mai departe.

Ca și excelentul *The Great Derangement* (2008), *The Divide* e articulat pe o opoziție directoare: acolo, experiența paralelă din Congresul american și din comunitățile de creștini fundamentalisti din sudul Statelor Unite, două lumi deopotrivă de fascinant nebunești; aici, o incursiune în sistemul dublu de justiție existent în America, dreptatea paralelă de clasă din leagănul democrației moderne, exemplul însuși de stat de drept contemporan. În fond, ceea ce relatează Taibbi sunt fapte cunoscute – sau care au devenit rapid folclor: imunitatea penală a băncilor și a marilor instituții financiare, pe de o parte; de partea cealaltă, malaxorul juridic și sistemul de încarcerare ca înlocuitor al politicilor sociale și destin contemporan al claselor sărace. Poate tocmai frecvența cu care știrile din aceste zone apar în ultima perioadă le face să intre direct într-un anumit gen media, cu propriul său proces prestabilit de receptare/clasare/uitare, de trecere și filtrare a nedreptății cotidiene în folclor: sublimarea indignării neputincioase a lui „nu pot să cred că se întâmplă așa ceva” în înțelepciunea așezată a lui „așa se întâmplă întotdeauna”. Or, meritul lui Taibbi e tocmai acela de a sparge crusta acestui scandal social pietrificat în folclor, de a redesena în cele mai penibile detalii acest complicat sistem de nedreptate

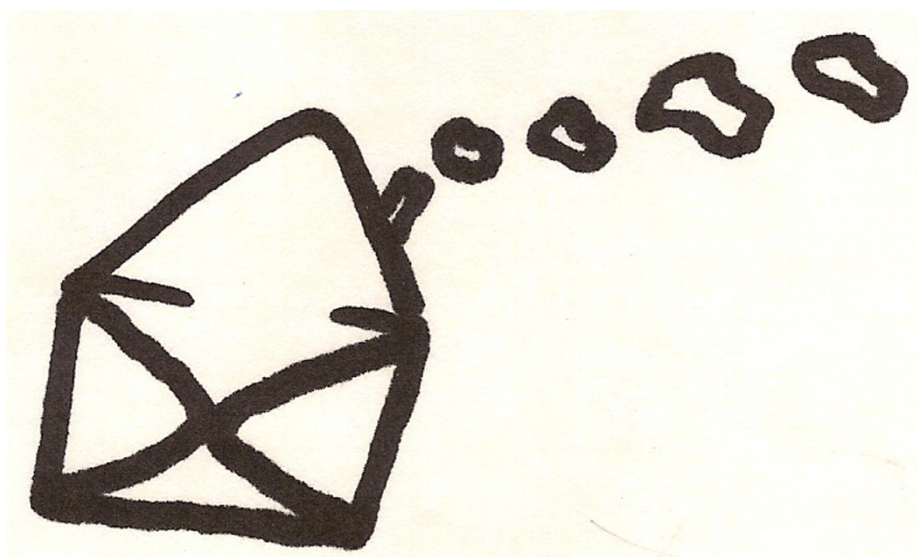
de clasă care e justiția americană. Sau, mai exact, dacă rolul sistemului de justiție din SUA e, așa cum pare să reiasă din investigațiile jurnalistului american, mai degrabă un complicat aparat de invizibilizare – fie și prin simpla ei banalizare, cuantificare birocratică – a nedreptății, atunci textul lui Taibbi are exact efectul invers, de a face in justiția de clasă din nou palpabilă în spatele cifrelor și dispozitivelor anonime ale sistemului de justiție, de a scoate la lumină dramele imediate din spatele acestui imens „paradox” de pornire: că, pe de o parte, numărul infracțiunilor violente a scăzut constant în ultimii 20 de ani în SUA; că, pe de altă parte, rata de sărăcie a crescut cam fără oprire din 2000 încoace; și că, în fine, populația închisorilor din SUA s-a dublat din 1991 până-n 2012, ajungând la peste 2 milioane de persoane, cea mai mare populație încarcerată vreodată în istoria civilizației – vorba vine. Cine încarcerează pe cine și de ce, în fond? Și cum să nu vezi caracterul de clasă – cu efect de prevenție, dar și de represiune dacă-i nevoie – al acestui imens mecanism imparțial?

Imunitatea marelui capital e o banalitate pentru toată lumea, însă cu toate astea detaliile ei concrete șochează în textul lui Taibbi: vezi relatarea procesului spectacol al băncii Abacus, o mică bancă familială din Chinatown, aleasă drept țap ispășitor pentru tot *crash*-ul financiar din 2008, ai cărei reprezentanți sunt purtați ostentativ cu lanțuri la mâini și picioare prin fața camerelor de filmare, în vreme ce managerii marilor bănci și instituții financiare scăpau cu amenzi *sub valoarea infracțiunii comise* și fără obligația de a recunoaște vreun „wrongdoing”, totul în numele clauzei prevenirii „consecințelor colaterale” nedorite. Vezi, de asemenea, relatarea – veritabil *thriller noir* – furtului de 4 miliarde de dolari săvârșit cu ocazia transferului peste noapte a Lehman Brothers către Barclays din 2008, jaf descoperit și ulterior tolerat, înțeles și legitimat de aparatul judiciar. La fel de amețitoare e și descrierea sistemului de recuperare a datoriilor posesorilor de carduri de credit din SUA, operațiunea prin care băncile în criză de lichidități vând firmelor de recuperare mii de dosare ale clienților cu astfel de probleme, și care

operațiune, în realitate, și sub imperativul profitabilității, include sistematic cele mai flagrante ilegalități – de la armatele de angajați bancari part-time care nu fac decât să „robo-semneze” hârtii oficiale semi-improvizate sub titluri false de „manageri” și „directori”, până la includerea în aceste operațiuni a unor clienți care nu au de fapt nici o problemă cu datoriile bancare, dar care nici nu apucă să conteste deciziile în instanță – în fond, expeditivitatea întregului proces fiind principala sa atracție financiară. Și totul cu binecuvântarea și cu susținerea materială a instituțiilor statului (poliție, magistratură). Pe de o parte, așadar, o grijă maximă față de orice posibil prejudiciu adus prin justiție sistemului financiar, o justiție mereu predispusă la înțelegere și iertare, de cealaltă parte o cu totul altă grilă de filtrare juridică a societății: la clasele de jos, un sistem de „prevenire a infracționalității” care constă, după cum plastic descrie Taibbi, practic în a pescui cu plasa cartiere întregi și în a le filtra periodic și în masă prin sistemul juridico-penal, în ideea că sigur cei mai mulți bifează oricum vreun cap de acuzare. E principiul lui „arrest and detain first, sort out the crime later” – și care face ca cel mai mare număr din infracțiunile consemnate în orașele din SUA să fie legate de „obstrucția traficului pietonal” (în sensul că stai pe trotuar) și „amenzi pentru mersul nepermis cu bicicleta”. Un sistem permanent și invaziv de pre-scrutare a oricărei posibile abateri, ilustrat de controalele abuzive și condamnările gratuite pentru nereguli în dosarele de asistență socială, sau de infamul „stop & frisk”, prin care un popas neinspirat pe trotuarul din fața propriei case poate conduce oricând la deportare sau, în cel mai fericit caz, la o minuțioasă, dezumanizantă filtrare prin poarta Legii.

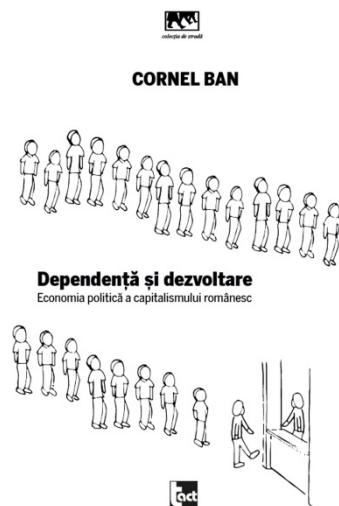
Aceasta este realitatea cotidiană, atroce sau suavă în funcție de poziția de clasă, din spatele cifrelor – altfel deja cât se poate de explicite și scandaloase – sistemului de justiție și din spatele maximelor neputinței în care aceste realități s-au reificat în conștiința comună. Și până să depășim această neputință, e bine măcar că cineva ne-o povestește.

(Alex CISTELECAN)

*

Cornel Ban, *Dependență și dezvoltare. Economia politică a capitalismului românesc*, traducere din limba engleză de Ciprian Șiulea, Tact, Cluj, 2014

„Comunismul românesc”, așa spune un cunoscut argument, „este o *contradictio in adjecto*: au venit alții și ni l-au impus cu forța, căci noi nu l-am vrut și nu-l puteam vrea. Doar neșansa istorică, cunoscuta lipsă de noroc a neamului românesc, ce-i însoțește ca o umbră bunătatea și hărnicia, a făcut să cădem victimă acestui flagel.”

Poate mă-nșel, dar tare mă tem că umbra bunătății românului (dacă românul o fi bun) nu-i ghinionul, ci iresponsabilitatea. Primul lucru pe care îl va spune fiecare vlăstar al neamului va fi: „nu eu, altul e de vină”. Mereu altul: colegul care l-a înjurat (de mamă), câinele care i-a ros caietul cu tema. Și, apoi: nenorocitul ăla de trafic, hoțul ăla de arbitru, mizeria asta de lume. Nici nu-i de mirare că mitul fondator al nației indică drept situație tipică faptul că vecinii îl pizmuiesc și vor să mi-l omoare, conflict dezamorsat prin anunțarea unei cununii suspect de abstracte până și pentru permisiva ordine logică a narativului!

Tot prin anii 90, când românii începeau să capete puțin curaj în pronunțarea argumentului de mai sus, îmi amintesc că, în Cișmigiu, între jucătorii de șah și dame se înghesuiau tot felul de exaltați gata să-ți deslușească arcana mondială și complicatele ei mașinațiuni menite să distrugă România. Se înțelege de la sine că dispariția poporului român ar fi lăsat Luna (sau alt corp ceresc) fără partenerul potrivit, introducând în echilibrul lumii o perturbare fatală. Pe lângă alte „neamuri venetice” (ruși, evrei, unguri), ziceau că împotriva românilor se ridicase

mai de curând și un neam de tip mai nou, pe care nu-l cunoșteam, căruia îi spuneau, criptic, „fe-me-ii”. Acesta părea deosebit de abil, fiindcă el făcea rău nu luându-ți ceva, ci dându-ți el lucruri, și eu am început să mă îngrijorez (atâta cât puteam pe atunci) de soarta noastră în fața unor dușmani cu nume atât de complicate.

Se vede treaba că, în ordinea opiniei populare, la fel cum comunismul n-a prea fost al nostru, nici capitalismul nu prea e. Ele sunt doar niște cadouri pe care n-am putut sau n-am știut nici să le refuzăm, nici să le acceptăm, și care ne-au deturnat de la sarcina națională de a fecunda stelele.

Dar poate că-i timpul să revenim de la narațiunile etno-cosmice la oile noastre. Și la o istorie de sine ceva mai responsabilă și mai sobră. În loc de nunți, să vorbim despre dezvoltare, și, în loc de pizmă, despre dependență. Așa face Cornel Ban, așezând istoria economic-politică a spațiului românesc din ultimele (aproape) două secole sub semnul unui deziderat și a unor condiții (tocmai cele numite). Adaugă la acestea o definiție extinsă a ceea ce înseamnă dezvoltare (veți înțelege, citind, că-i ceva mai mult decât pur și simplu produsul hărniciei și al bunătății) și, grație urmăririi a numeroase surse de documentare și a unei bine profesate lipse de prejudecăți, le prinde pe toate într-o proză istorică nuanțată, limpede și robustă. Resentimentul și ușurătatea (mai românești decât bunătatea și hărnicia) primesc aici lovituri zdrene: indiferent sub ce vremi, e limpede că am făcut și noi câte ceva pentru noi, și e cazul să știm ce.

În multe cazuri, ce-i drept, știm deja, ori ar trebui să știm. Dar (și asta n-ar trebui să mai mire) amnezia opiniei comune de la noi atinge vremurile noastre mai mult decât pe cele ale secolului al XIX-lea sau de la începutul secolului trecut. Autorul înțelege asta, așa că dedică din ce în ce mai mult spațiu expunerii pe măsură ce se apropie de prezent. Cei care au prins la o vârstă mai apropiată de cea adultă revoluția vor fi surprinși de explicația dată în termenii economiei politice căderii lui Ceaușescu, și vor tresări la relatarea istoriei ultimilor douăzeci și cinci de ani ca unul trezit din moșăiala din fața televizorului. Își vor aminti de Bărlădeanu, Coșea, Văcăroiu, și toți ceilalți, însă, de data asta, nu vor fi cei din paginile ziarelor și de pe ecrane, ci personajele-vehicul ale unor opțiuni de transformare ale societății românești despre care, poate, vor trebui să regrete că n-au înțeles mai multe când le-a venit rândul să intre în cabina de vot.

Nu mă încumet să rezum lucrarea, de teamă să nu înțeleagă publicul că se termină prost. Căci, oricum, nu-i vorba despre ceva ce se termină, ci despre ce se întâmplă sub noastre buimăcite de electori. Cui îi plac finalurile fericite, va pricepe, la sfârșitul lecturii, că trebuie să înceapă să se gândească în mod coerent la viitor, și că, oricât ar părea de incredibil, au existat și există mereu opțiuni.

(Lorin GHIMAN)

Argument

Una dintre publicațiile cele mai receptive la publicarea produselor de cenaclu, revista *Vatra* își propune acum o meditație mai largă cu privire la cenaclurile literare autohtone, de ieri și de azi. Ce rol au avut ele în evoluția literaturii române? Ce legătură există (dacă există una) între contextele social-culturale și nevoia cenaclurilor literare? În ce constă raportul dintre activitatea cenaclieră și forța / vizibilitatea unei generații literare? Care e tipologia „formatorilor” și în ce măsură își impun ei amprenta asupra produselor de cenaclu? Mai funcționează „spiritul de cenaclu” într-o actualitate tot mai atomizată de civilizația blogurilor și a rețelelor de socializare? Sunt, toate acestea, doar câteva dintre întrebările-dileme la care avem plăcerea de a vă provoca.

În plus, *Vatra* oferă o scurtă panoramă a cenaclurilor și cluburilor de lectură de azi, cu programele și principalii lor reprezentanți. Am respectat opțiunea organizatorilor de a tria cele mai reprezentative nume active în aceste spații de rezonanță, neîngrădindu-le libertatea de a opta pentru debutanți sau, dimpotrivă, pentru nume consacrate.

(Alex Goldiș)

I. OPINII CRITICE

Ion POP

Cenaclul ca mică instituție

Când vorbim despre cenaclurile literare românești cele mai prestigioase, gândul ne duce, desigur, în primul rând la *Sburătorul* lui E.Lovinescu. Mică instituție de mare prestigiu, datorat evident eminentului mentor care a lăsat deschise ani în șir ușile casei sale unui important număr de scriitori tineri ai epocii interbelice. Știm că se aduna acolo lume literară de toată mâna, cu nu puțini veleitari, doamne elegante și cu pretenții, dar și mulți dintre viitorii protagoniști ai scrisului tomănesc al vremii, care se bucurau de o atmosferă convivială încurajatoare și o opinie critică avizată, primită cu încredere. Carnetele lui Lovinescu, editate atât de scrupulos de Gabriela Omăt în urmă cu câțiva ani, înregistrează și bunele și mai puțin bunele acestei societăți amicale, dar este cert că în acest mediu s-au format scriitori însemnați, și poate exemplul cel mai impunător rămâne al Hortensiei Papadat-Bengescu, care a și ținut să recunoască în exerga romanelor sale că și le-a citit în cenaclu pe măsură ce au fost

scrise și au fost « lucrate » pe măsură ce au fost citite aici. Camil Petrescu, Ion Barbu, Vladimir Streinu, Cioculescu și atâția alții au frecventat cu profit notabil cercul sburătorist. Era loc acolo și de critică serioasă, și de cancanuri și de anecdote, gravitatea se întâlnea cu spiritul boem, adică era tocmai atmosfera specifică, cea mai caracteristică, pentru un asemenea « atelier » literar.

Nu trebuie uitat în niciun caz nici « Cercul literar de la Sibiu », cu ședințe de cenaclu găzduite, cred, în casa profesorului Henri Jacquier, unde s-au auzit vocile unor Radu Stanca, Doinaș, Negoîtescu, Regman, adeseori sub privirea lui Blaga...

Dintre spațiile de lectură și dezbateri a creației tinere nu se poate omite cenaclul « Nicolae Labiș », de sub egida revistei *Luceafărul*, condus în anii '60 de Eugen Barbu, prin care au trecut texte ale « generației '60 », iar mai aproape de anii noștri, câteva cenacluri notorii au avut de asemenea un rol de catalizare și formator însemnat. Cel mai circulat exemplu este al Cenaclului de Luni, de sub direcția critică a lui Nicolae Manolescu, din anii '70, de atmosfera căruia e legată direct partea bucureșteană, mai ales, a ceea ce avea să fie « generația '80 ». S-au citit și comentat acolo texte care au intrat apoi în sumarele unor cărți-reper, s-au purtat dezbateri aprinse și cu ecou, a fost efectiv o școală a spiritului nou, decisivă pentru o întreagă mișcare literară.

Nu numai din rațiuni de « patriotism local », voi menționa în această enumerare cenaclul « Echinox », din care s-a încheiat în 1968 viitoarea « revistă studențească de cultură » a studenților clujeni. Pentru că am participat direct la coordonarea lui, pot să spun că a fost unul dintre spațiile privilegiate ale opiniei critice educate, « experte », în care opinia francă despre calitatea celor citite se exprima aproape fără fisură. Existența revistei *Echinox* a fost determinantă în acest caz, căci adeseori ceea ce se prezenta și discuta în cenaclu făcea parte din etapa pregătitoare pentru tipar a multora dintre producțiile participanților. Am avut noroc, pot să spun, de existența unor voci comentatoare care știau

despre ce vorbesc, se maturizau așa-zicând din mers, își organizau discursul critic conform unor exigențe de luciditate și franchețe pe care am încercat să le cultivăm mereu. Când în sala de la Facultatea de Filologie erau tineri ca Petru Poantă, Olimpia Radu, Eugen Uricaru, Marcel Runcanu, Adrian Popescu, Dinu Flămând sau Ion Mircea, ca să dau doar câteva nume ale primei și celei mai active promoții de cenaclu echinoxist, puteam fi ca și siguri că vom asista la lecturi de bună ținută; fiindcă selecția era de la început severă, iar regula gloselor era analiza fără concesiile conjuncturale, de prietenie literară prost înțeleasă, a celor citite. Avantajul nostru, mare, era că genul acest de lecturi era continuat în practica redacțională curentă, când se alegeau textele pentru paginile de poezie, cronicile literare și toate celelalte materiale din cuprinsul numerelor. Dar aceste întâlniri de cenaclu au fost, fără îndoială, și ocazii de « socializare », cum se spune azi, de comunicare prietenească, destinsă, liberă de orice alte constrângeri decât acelea evocate mai sus, ale spiritului critic. Se mai lăsau, unele, și cu descinderi boeme în « subpământa » fără țărură și frânghie în centru, de la « Crama lui Mongolu », prietenul nostru Remus Pop, la pahare mai mult de vorbe decât de... fapte. – Știam că, paralel, la Iași, cu *Alma mater*, apoi cu *Dialog*, sau la Timișoara, cu cenaclu « Pavel Dan », se desfășurau evenimente similare cu ale noastre. Atmosfera de cenaclu era, oricum, foarte vie în acei ani, când cărțile se publicau mai greu și trecerea prin aceste reuniuni de lectură putea da și satisfacția unei audiențe comprehensive între confracți.

Știu, dar mai mult din auzite, căci am participat foarte puțin la acele întâlniri, că pentru bucureșteni, de pildă, cenacluri ca « Junimea » sau « Universitas », ghidate de profesori ca Ovid., S. Crohmălniceanu și Mircea Martin, apoi de Mircea Cățărescu, au marcat repere de referință în formarea unor tineri scriitori, iar evocarea lor cu diferite prilejuri stă mărturie a impactului pe care aceste forme de dialog literar l-au avut asupra participanților.

Nu sunt singurele exemple. Întâlnirile în cenaclu deveniseră, într-o vreme, mai ales sub regimul comunist, ocazii promițătoare pentru un schimb oricum mai democratic de idei decât se putea realiza în alte locuri publice. Iar accesul mai anevoios spre edituri, despre care vorbeam, încuraja, ca pe o contrapondere, înmulțirea unor asemenea întruniri mai deschise comunicării scrisului propriu. Fără îndoială, numărul relativ mare de cenacluri spunea ceva și despre poziția importantă pe care o deținea atunci scriitorul, criticul literar, al căror statut a suferit schimbări – și deteriorări – grave mai apoi. Contextul socio-literar a avut, așadar, o importanță majoră în întreținerea acestei atmosfere cumva compensatoare.

A contat, desigur, cenacluul ca mică instituție, și pentru că a propus atenției scrisul unor debutanți, acțiune cu atât mai eficientă cu cât respectivul grup era îndrumat de personalități cu autoritate critică. Fiindcă se poate

observa ușor că au ieșit mai « în față » acele cenacluri care au avut în frunte critici literari, profesori de literatură, mai... pedagogi prin definiție. Da, prestigiul critic al acestora a cântărit mult, cred, în formarea și afirmarea « discipolilor » și « ucenicilor », cum ne spun, repet, și mărturiile de recunoștință ale multor foști cenacliști ajunși acum la deplina maturitate. « Firma » unor cenacluri a contribuit fără îndoială și la conturarea și afirmarea unor « generații », iar solidaritatea de grup a avut însemnătatea ei, - o probă este adevărata «campanie de promovare » a optzeciștilor bucureșteni de la Cenacluul de Luni...

În ultimii ani, în contexte socio-culturale radical diferite în raport cu cele de dinainte de 1990, « instituția » cenacluului literar apare mult diminuată ca factor formator. A scăzut mult numărul cenaclurilor, resuscitarea lor se face cu o anume dificultate, audiența e mult mai restrânsă. Aceasta, deoarece s-a lărgit exponențial spațiul de comunicare electronic de tipul « face book », bloguri personale sau de asociație, ce permit imediata punere în circulație a unor texte literare și un schimb de opinii inimaginabil mai înainte de explozia informațională. Sunt foarte multe locuri și texte de calitate care le ocupă, însă – prin forța lucrurilor - cantitatea enormă de « mesaje » aruncate în exces în eterul informațional dăunează adesea grav « sănătății » spiritului critic. Democratizarea fără limite a acestui soi de piață literară lasă loc și unor atitudini deloc aplaudabile, reacții triviale stridente, impulsuri de un primitivism șocant. Din fericire, se manifestă și multă « lume bună » în aceste noi spații de convivialitate, chiar dacă pretinsa comunicare obligă adesea la conformisme și declanșări ca și automate de « opinii ». Se flecărește excesiv stând pe marginea a ceea ce am numit cândva « șanțul electronic », se spun vrute și nevrute în texte și despre texte, veleitarismul, imposibil de stăvilit, e adesea aici în largul lui. Și se prea poate ca în cenaclurile în sens rău « provinciale », ritualul laudei de circumstanță a unor producții de proastă calitate, ale unor incurabili grafomani, cu zeci de volume ilizibile publicate la edituri fără nume, să funcționeze – cum se poate deduce și din unele reviste mai marginale, cu comentatori de serviciu și într-un limbaj diletant.

E foarte probabil ca aceste căi de comunicare să se impună definitiv, cu efectele lor, și bune, și negative. Spectacolul desfășurării lor este, evident, impresionant, copleșitor chiar, mai ales cantitativ, dar nu lipsește nici calitatea – depinde desigur de cine ia parte la acest amplu dialog generalizat. Mai există și vor mai exista, cred și sper, cercuri ale poeziei încă nedispăruți, în care apropierea de cititorii concreți și de ascultătorii lor devotați, ca și atenția la valoare ori la defectele scrisului, se vor mai întâlni ca să comunice de la suflet la suflet, cu o căldură, care poate fi și cea a întrebărilor și respingerilor inerente, oricum mai vie decât cea comandată de pe tastatura unui calculator.

Doris MIRONESCU

Cluburi de lectură vs. societăți literare

Cenaclurile fac parte din reprezentarea narativizată a istoriei literaturii române, fiind văzute de obicei ca niște grupuri eroice care au contribuit dintr-o postură dezavantajoasă la – vorba lui Maiorescu – „progresul adevărului”. Adesea, tinerii aleg această formă de asociere, cea mai puțin pretențioasă dintre toate, astfel că schimbul de generații ia forma unei lupte între forțe disproporționate: un cenaclu și o Academie, de exemplu. Contribuie la această imagine carismatică postura inspirată, mesianică, a unora dintre conducătorii de cenaclu; mă gândesc, de exemplu, la Macedonski și „Literatorul”. Mai contează și faptul că istoria literaturii este scrisă adesea de către foști membri ai unor cenacluri, că aceste grupuri creează solidarități ce durează uneori mai mult decât cenaclurile propriu-zise, că cenaclul este și o adunare de prieteni, a căror coabitare e fertilă inclusiv pentru literatura pe care o scriu, unii *pentru* alții.

Văd cenaclurile literare împărțindu-se, istoric, în două categorii: cluburi de lectură și societăți literare.

1. *Cluburile de lectură*, compuse din scriitori ce aderă la același curent literar, au funcția de a întări încrederea tinerilor scriitori în sine înșiși, oferindu-le totodată și un cadru instituțional care îi legitimează. Ele servesc ca loc de adunare și ca anticameră literară pentru scriitori tineri ce urmează să se „lanseze” mai târziu; ca „saloane ale refuzaților”, ele par a înmagazina adevărul artei viitoare, păstrându-l pentru vremuri mai bune. De la „Literatorul” la „Cenaclul de Luni”, aceste instituții au o importanță considerabilă, profitând de pe urma aurei mesianice pe care le-o împrumută tradiția. Cred că și grupările pașoptiste, adesea neglijate, intră tot aici. Despre revoluționarii munteni a publicat acum doi ani o carte Angela Jianu în Anglia care se numește *A Circle of Friends*, accentuând faptul că, dincolo de comuniunea de idealuri, oamenii aceia erau chiar prieteni. Despre sociabilitatea pașoptiștilor moldoveni există numeroase mărturii: aceștia nu făceau doar proclamații și reviste împreună, ci călătoreau în munți și jucau pe scenă unii în piesele altora.

Probabil tocmai aura dată de tradiție e ceea ce i-a stânjenit pe avangardiștii noștri, care nu au creat cenacluri. Sociabilitatea avangardistă era una exigentă și bazată mai mult pe excomunicări reciproce decât pe asociere la un program comun. Pentru avangardiști, cenaclul reprezenta o instituție prea respectabilă ca să merite a fi frecventată de către niște radicali veritabili. Și tot prestigiul tradiției a făcut și ca forma aceasta de asociere să se răspândească pretutindeni, pierzându-și adesea relevanța. Astfel, cenaclurile s-au înmulțit în timpul comunismului ca ciupercile, prin orașe provinciale, case de cultură și biblioteci ale întreprinderilor. În plin totalitarism, ele nu puteau decât să maimuțărească postura eroică a cenaclurilor arhetipale, deoarece radicalismul (estetic, ca și politic) era scos din ecuație într-o lume dominată de sistemul de stat. Aceeași impotență, ornată cu veșnice lamentații cu privire la lipsa de grijă a „societății” pentru cultură, se mai poate face auzită, în multe locuri, și astăzi.

Pe de altă parte, tot clubul de lectură este și forma de asociere literară cea mai frecventă și mai promițătoare astăzi. „Institutul Blecher” sau „Nepotu lui Thoreau” sunt, din câte aud, cele mai reputeate cenacluri scriitoricești. Nu sunt singurele. Zona aceasta este una vivace, gregarismul ei este fertil, și nu va dispărea cu una, cu două.

2. A doua categorie de cenacluri este *societatea literară*. Ilustrată prin „Junimea” și „Sburătorul”, aceasta are un rol istoric bine consolidat, definind mai mult decât un curent sau o generație: o epocă. Societatea literară nu este doar o adunare de scriitori, ci un grup blindat cu o idee-forță și animat de critici și ideologi. Apariția scriitorilor veritabili este o condiție esențială aici, altfel vorbim de o simplă ideologie, de o conjurație de critici. Și modul de acțiune publică al acestora este unul care le definește ca niște instituții literare respectabile. Societățile literare caută să-și facă cunoscută doctrina și să câștige influență în câmpul literar: creează reviste care angajează polemici, fac conferințe, propun teorii, acționează și la alte niveluri decât prin promovarea unui nou tip de frumos artistic. Societățile literare nu își asumă minoratul și marginalitatea, socotindu-le erori momentane de percepție publică. Având un scop pozitiv de modificare a ideologiei literare, ele sunt mai tolerante și mai deschise negocierii decât exclusivistele cenacluri de scriitori. Ideologia lor este o formă de luptă democratică în republica literelor. În cazul lor se poate, într-adevăr, vorbi despre o „necesitate” social-culturală a apariției. Dar și aici prezența unor lideri carismatici poate fi esențială: Maiorescu, Lovinescu. Ei reușesc să propună nu doar o teorie, un set de concepte culturale sau literare, ci și un model de sociabilitate: olimpianismul imparțial, credința în validitatea demonstrabilă a produselor literare – în cazul lui Maiorescu, și etica neabătută a celui refuzat de Academie, care se jertfește pentru noua literatură – în cazul lui Lovinescu. Probabil că și carisma de critic a lui Negoieșcu a funcționat în cazul „Cercului literar de la Sibiu”, doar că aici

logica clubului de lectură și a cercului de prieteni a fost și ea implicată. Un alt caz de societate literară ar fi „Criterion”, care beneficiază de energia de lider a lui Eliade. Din păcate, grupului acestuia de ideologi i-au cam lipsit scriitorii (excepții, Eliade însuși și flotanțul Sebastian), dar îi putem alipi aici și pe unii marginali de talent precum Eugen Ionescu, dacă nu chiar, după dorința lui Mihai Zamfir, și pe Blecher. Distincția nu este foarte netă, există multe fenomene de interferență.

Un caz aparte, care trebuie judecat prin condiționările sale istorice, este cel al cenaclurilor studențești din anii 70-80 din București, Iași și Cluj. Inițiate cu acordul oficialităților și funcționând printr-un sistem al rotației promoțiilor de studenți, ele dădeau un aspect mai „cuminte” grupărilor inevitabil suversive de tineri artiști adunați în ofensivă estetică. Cu toate acestea, unele dintre ele (Iașul și Bucureștiul) cotesec în anii 80 spre disidența politică, radicalizându-se și căpătând consistență ideologică.

3. O reverență datorez cenaclului pe care l-am frecventat în studenție: „Outopos”, Iași, la sfârșitul anilor 90. Găzduit de scriitorul Șerban Alexandru la Casa Dosoftei, clubul îi aduna, între alții, pe Florin Lăzărescu, Adrian G. Romila, Codrin Dinu Vasiliu, Lucian Dan Teodorovici, Bogdan Crețu, Livia Iacob, Șerban Axinte. A fost un „club de lectură” tipic, nu foarte clar orientat doctrinar, dar care a produs câțiva scriitori adevărați. Și a fost, în orice caz, o epocă frumoasă.

Gabriela GHEORGHIȘOR

Privind înapoi, cu nostalgie

Istoria literaturii române moderne este indiscriminabil legată de existența cenaclurilor literare. În ședințele Societății *Junimea*, patronate de Titu Maiorescu, au citit cei care astăzi sunt etichetați de Școală drept „clasicii” noștri: Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale. Din *Literatorul* lui Alexandru Macedonski au ieșit simbolisții români. În salonul cenaclului *Sburătorul*, sub privirea ascuțită a lui E. Lovinescu, a eclozat modernismul literar interbelic. Gruparea *Cercul literar de la Sibiu* s-a manifestat inițial în cadrul unui cenaclu și a reafirmat, în anii '40, adeziunea la modernismul

lovinescian. Din *Cenaclul de Luni*, condus de Nicolae Manolescu (care a funcționat în intervalul 1977-1983), a erupt generația '80 (desantul poetic, îndeosebi), asimilabilă, în genere, postmodernismului românesc. La acesta se adaugă, în epocă, cenaclul de proză *Junimea* al lui Ovid S. Crohmălniceanu, Cercul de critică al lui Eugen Simion, *Cenaclul din Tei* al revistei *Viața studențească* (cu Mircea Iorgulescu), *Cenaclul Echinox* al Literelor clujene (cu Ion Pop, Ion Vartic și Marian Papahagi), cenaclul de pe lângă *Dialogul* studențesc ieșean (cu Alexandru Călinescu), Cenaclul „Pavel Dan” al Casei Studenților din Timișoara (cu Livius Ciocârlie), cenaclul revistei *Ramuri* (cu Marin Sorescu). Cenaclul *Universitas*, coordonat de Mircea Martin (și înființat în primăvara lui 1983), a crescut *nouăzeciștii*, aceștia pendulând încă, la nivelul discursului criticilor, între *promoție* și *generație* literară. Post '89, se pot aminti Cenaclul *Litere*, cu *magister ludi* Mircea Cărtărescu (frecventat de scriitori precum Sorin Ghergut, Svetlana Cârstean, Răzvan Rădulescu, Mihai Ignat, Cezar Paul-Bădescu, T.O. Bobe, Iulian Băicuș, Cecilia Ștefănescu, Marius Ianuș, Angelo Mitchievici, Doina Ioanid), grupul literar ieșean *Club 8* (antologia *oZone friendly* adună nume ca O. Nimigean, Dan Lungu, Radu Andriescu, Dan Lucian Teodorovici, Radu Pavel Gheo, Gabriel H. Decuble, Constantin Acosmei, Michael Astner, Șerban Alexandru), Cenaclul *Euridice*, sub oblăduirea lui Marin Mincu și Cenaclul *Fracturi* al lui Marius Ianuș, cele două din urmă fiind responsabile de formarea și afirmarea generației 2000.

Acesta ar fi, în linii mari, tabloul cenaclurilor literare cu rol fundamental în evoluția literaturii române, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până azi. Activitatea cenaclieră a creat coeziune în cadrul unor generații, a produs manifeste, programe și volume colective. Din acest punct de vedere, ea sporește vizibilitatea unei *generații de creație*. „Prin chiar logica dezvoltării sale, orice grup politic (partid) sau literar (cenaclu) este obligat să acționeze ca *grup de presiune* (subl.n.), și își menține coeziunea, identitatea, apărându-se și atacându-și adversarii. Scopurile sale sunt «în mod natural» acelea de a ajunge la putere și de a o păstra o perioadă cât mai lungă cu putință.” – scria Sorin Alexandrescu, analizând *Junimea* (v. *Privind înapoi, modernitatea*). În plus, formarea și impunerea unor noi „generații de creație”, marile „bătălii canonice” s-au produs sub magisteriul și prin autoritatea unor critici literari „de direcție”. Maiorescu a stabilit o nouă „direcție” prin două articole programatice (*În contra direcției de astăzi în cultura română* și *Direcția nouă în poezia și proza română*), Lovinescu a așezat literatura română interbelică pe traseul sincronizării cu Occidentul, Manolescu, fără să fie un „apostol” al postmodernismului, a promovat o generație care se rupea de neomodernismul recuperator al șaizeciștilor (în comunism, „direcția” lui Manolescu, precum și a altor critici literari de vază, a fost aceea a *autonomiei esteticii*, a promovării și apărării valorilor literare

veritabile în dauna „mutanților“ ideologici). În contextul libertății post-revoluționare, rolul major al mentorului de cenaclu a fost susținut și de strategiile de marketing ale unor edituri (v. campania „Votați literatura tânără!“ a Editurii Polirom). Forța unei *generații de creație* se vede însă în durata lungă a timpului, prin realizările individuale ale membrilor săi.

Fără o determinare strictă, se poate spune că există o anume relație între contextele social-culturale și nevoia cenaclurilor literare. O societate abia intrată pe drumul modernizării, avea nevoie, pe plan cultural, de un „deget luminos“ care să-i indice direcția corectă, de un *spiritus rector* ca Maiorescu. În jurul său, s-au strâns mai ales tinerii vremii școliți prin străinătăți. După apariția unor curente minore ca sămănătorismul și poporanismul începutului de secol, în fața rezistenței tradiționalismului, forțele creative înnoitoare au găsit în Lovinescu un combatant tenace și un îndrumător de marcă. În perioada dictaturii comuniste, cenaclurile erau și niște spații ale libertății de gândire (creatoare), ale prieteniei autentice, ale bonomiei spiritului, conform vechii devize junimiste „anecdota primează!“. Cu toate acestea, nu se puteau sustrage ochiului și urechii vigilente ale sistemului, care avea peste tot „informatori“ și privea cu suspiciune orice idee de „grup“, perceput ca un potențial pericol (conspiraționist-subversiv). Dovadă că *Cenaclul de Luni* a fost interzis în toamna lui 1983.

Dacă ar fi să conturăm o tipologie a „formatorilor“, vom observa că cei mai importanți au fost profesori și că au avut vocația construcției culturale sau critice. Le este comună o personalitate critică accentuată, definită sintetic prin fraza manolesciană: „Canonul se face, nu se discută“. Nu se poate stabili cu precizie în ce măsură și-au lăsat ei amprenta asupra produselor de cenaclu în genere, dar există informații și indicii că în unele cazuri acțiunea sau influența lor a contat decisiv (v. modificările pe care le-a operat Maiorescu în ediția antumă a *Poesiilor* lui Eminescu, trecerea scrisului Hortensiei Papadat-Bengescu de la „subiectivismul“ impresionist și liric de la început spre „obiectivare“, în sensul cerut de Lovinescu).

În „actualitatea tot mai atomizată de civilizația blogurilor și a rețelelor de socializare“, cu greu mai poate funcționa „spiritul de cenaclu“. Spiritul de cenaclu presupune nu doar mentalitate și solidaritate de grup (creativ-intelectual), ci și dezbateri de idei și examen critic nemilos (v. mărturiile despre ședințele *Junimii*, *Sburătorului*, *Cenaclului de Luni* sau ale *Universitas-ului*). Tinerii de azi, majoritar, par să aibă alergie la ideea de magistrul și de instanță critică. Preferă audiența „populară“, aprecierea mono- & bisilabică („super“, „cool“, „mișto“ etc.) sau prin *like*-ul de pe *facebook*. Editurile recomandă autorilor să scrie produse vandabile, să se plieze pe gusturile publicului avid de *entertainment*. Criticii înșiși, unii dintre ei, au ajuns să proclame inutilitatea sau moartea criticii estetice. Când mizele sociale ori publicitare primează, cenaclurile, dacă vor mai ființa, se vor adapta acestor timpuri. Multă *presiune*, spirit puțin.

Irina PETRAȘ

Despre cenacluri

Cred că nevoia de cenaclu și rolul acestuia în societatea nu doar scriitoricească depind de timpul istoric, de contexte și așteptări.

Junimea, *Literatorul*, *Sburătorul* au fost, pentru cultura română, centre de coagulare și propagare de energii culturale. Ele au funcționat ca miez al lucrurilor, puncte de fugă și de reper pentru o societate în care spațiile de enunțare (cenacluri, reviste, cercuri de lectură) erau încă puține și restrânse ca influență. Reuniuni, șezători, cercuri, soarele – ele exersau spiritul critic prin intermediul unui *conducător* (Maiorescu, Macedonski, Lovinescu etc.) cu clare și neascunse aptitudini didactice, ajustau expresia și canalizau talentele cu gândul la consistența literaturii naționale, dar și cu acela, mai ambițios, al alinierii ei la standarde europene. Anvergura lor devenea „națională“ în modul cel mai firesc, iar ecoul în viața social-politică era nemijlocit. Se iveau direcții, curente, mișcări, perspective, norme.

În Ardeal, cercurile de lectură aveau, în plus, substratul rezistenței la efectele asupririi străine. ASTRA, pe de-o parte, Asociația Tinerilor Scriitori Ardeleni (1932) și Societatea Scriitorilor Români din Ardeal (Victor Papilian, 1936), pe de altă parte, organizează șezători literare cu un pronunțat caracter de manifest în apărarea limbii române și a ființei naționale, în linia, inevitabilă și neevitată, a Școlii Ardelene. Comandamentele acesteia din urmă rămân active și actuale și după Marea Unire, fiindcă se construiește încă multă vreme sub amenințare. Ba, exagerând ușor, aș spune că n-au dispărut niciodată.

După cel de-al Doilea război mondial, cenaclurile – să le numim așa cu un termen generic – parcurg, în mare, două etape: prima, sub stindard politic direct și indiscutabil, introduce propaganda pe calea șezătorilor literare organizate (în sensul cel mai autoritar) până la nivel de cartier și de stradă/uliță. Proiectul alfabetizării și al ridicării prin cultură era strâns secondat de educația partinică, dar cu o vigilență întotdeauna fragilă ori parțial ignorată/ignorabilă. Descinderea în rândul maselor populare cu texte literare de propagandă este însoțită de lecturi (alese, desigur) din clasici. Scriitorii nu se

întâlnesc încă din impuls propriu pentru a confrunta idei și formule (sau o fac foarte discret, din motive evidente), ci îndeplinesc un rol scris până la virgulă de alții. Derogările de la litera oficială, nu încap în două, s-au manifestat neîntrerupt. Asta și fiindcă un cititor e deja un om mai greu de înșelare – adevăr scăpat din vedere de autorități. Doar la Școala de literatură, din câte știu, se puteau încinge, sporadic, dezbateri aproape de ideea de cenaclu. A doua etapă e cea a conștiinței de sine a scriitorului român care frecventează structuri discret subversive și cultivă diferența prin lectură. Cenaclul „Nicolae Labiș” este deja „un cenaclu de foarte bună calitate” (Ion Pop), căci condus de un mare scriitor, Eugen Barbu, talentul său punând în umbră adevăratele politici zgometoase. La Cluj, Cenaclul *Tribuna* adună lume multă și stârnește confruntări iuți. Dar mai ales *Echinoxul* clujean dublează școlile de literatură și cultivă libertatea spiritului critic. Spun mai ales *Echinox* fiindcă acesta a reușit performanța unică, la noi, de a forma o școală durabilă în jurul revistei omonime și un spirit al „prieteniei exigente”, cum s-a spus, de o noblete/eficiență de nimeni contestată. Ioan Groșan spune pe bună dreptate că „sângele cultural” al *Echinoxului* „apă nu se face.”

Cenaclul de Luni, condus de Nicolae Manolescu, are și el o biografie consistentă, deși mai scurtă. Cenaclul Universitas (Mircea Martin), Cenaclul de critică, condus de Eugen Simion, cel de Marți (condus de Marin Mincu, care conduce și Cenaclul Euridice) marchează deja noul trend, acela al constituirii unei puzderii de centre care să satisfacă orgoliile ale vreunui conducător în divorț declarat cu ceilalți. După o aparentă acalmie (dată și de forfota haotică a anilor 90, cu alte, neclare, dar imperioase priorități), cenaclurile se înmulțesc, din nou, ca ciupercile după ploaie. Atomizarea indusă de o detensionare bruscă și adesea nesăbuită a normelor are urmări previzibile. Cenacluri efemere apar/dispar peste tot, cu manifeste fragile și repede eclipsate de o nouă platformă, grăbită și fără disciplina unei întreprinderi lucide. Greu de găsit un orașel care să nu aibă un cenaclu. Cei care scriu se adună periodic pentru a primi certificate de bună purtare scripturală. De multe ori, cei care dau verdictul abia de au absolvit ei înșiși clasele primare ale scrisului. Dar se asigură astfel zumbetul de fundal al interesului pentru literatură, se perfuzează importanța unui organism considerat de toată lumea în suferință. În mod ciudat, deși feedback-ul poate fi obținut instantaneu printr-un *like* pe net, rămâne ori revine nevoia de a citi față în față și de a-l auzi pe celălalt vorbind despre ce ai scris. Blogurile și conturile facebook sunt „cenacluri” atât de frivol universale, atât de primejdios deschise, încât contabilizarea entuziastă a *like*-urilor nu ascunde nesiguranța, insatisfacția, teama de a vorbi, în cele din urmă, în pustiu. Chiar asta este împrejurarea care a dus la resuscitarea cenaclurilor „pe viu”: o audiență uriașă, dar fără chip și de o generozitate nemăsurată nu poate înlocui nevoia de a fi cântărit și apreciat de unul care știe mai bine.

Cenaclul e, totuși, pentru începători, el lucrează în paralel cu școala și cu instanța critică a zilei. Astăzi, nu mai suntem începători. Literatura română s-a maturizat de mult. Timiditatea, reticența, tatonarea, ascultarea vocii vreunui „înțelept” nu intră în fișa de comportament a tânărului scriitor. El știe deja mai bine cum stau lucrurile. Uneori chiar știe, căci numărul tinerilor toba de carte nu e în scădere, iar dezinvoltura nu le strică defel. Alții, mulți și ei, și-au constituit mici haite internetice care furnizează aplauzele necesare. Condiția de *începător* a fost înlocuită azi de cea de *amenințat*. Cenaclul e din nou la modă. Dar el nu mai e chemat să instruiască, ci să apere. Nu face excepție nici tânărul Cenaclu UBB condus de Ion Mureșan.

Un adaos confesiv: nu cred în cenacluri. Nu confrunt nici un text al meu cu vreun judecător înainte de a-l publica. El, textul, trebuie să rămână întreg al meu. M-au uimit mereu listele de „mulțumiri” care însoțesc multe dintre cărți (mă gândesc la cele pe bune, nu la prefăcutele mulțumiri către familia care a suportat cu stoicism „dedicațiunea” egoistă a autorului pentru opera sa), abia de mai rămâne ceva care să nu fi fost dus la bun sfârșit prin colaborare și trudă umăr la umăr. Nu e vorba de o încredere nemăsurată în ceea ce scriu, nici vorbă, ci, poate, de o exagerată înțelegere a originalității. Citesc în singurătate cărțile din bibliotecă, mă consult cu ele și cu experiența mea de viață, pe urmă scriu. Singură. Fără galerie. Oricât ar fi ea de competentă și de săritoare.

Din experiența mea cenaclieră, pot evoca doar o participare la Cenaclul *Tribuna*, prin 1966-67. Lume multă, fum să-l tai cu cuțitul, vânzoleală, zgomet. Vreo doi se iau la harță, se întrețin vocile, nu se mai înțelege nimic. Se ridică atunci Eugen Uricaru și întreabă bubuitoare: „Cui prodest?” Nu știu la ce se referea, nu mai țin minte care era tema de luptă, dar întrebarea mi s-a părut că mă vizează. Cui folosește?! Mi-am răspuns șoptit: „mie nu!” Și n-am mai călcat niciodată prin vreun cenaclu. Vorba lui Robert Șerban, „cred că cel mai bun cenaclu este biblioteca mea”.

TIUK!
K-AVEM
KEF

Dan ȚĂRANU

Maximalisme care mă lasă rece

Nu am avut onoarea de a participa la un cenaclu literar decât o singură dată, prin 2000 și nu cred că am regretat vreodată că nu am fost mai des. La Brașov, după ce Andrei Bodiu nu a mai organizat cenaclul despre care ziceam mai sus, au funcționat și funcționează încă cursurile și seminarele de creative writing, cu o structură și finalități distincte, teoretic, de cele specifice unui cenaclu. Despre ce cred în legătură cu de scrierea creatoare ca materie de studiu am scris în revista *Steaua* și, fiind lucruri de bun-simț, nu simt că e necesar să le repet aici. Am rămas totuși, după această scurtă experiență, cu ideea că un cenaclu ar trebui să fie un forum al gândirii libere, exercitate pe și plecând de la texte vii, (temporal și, în mod ideal, stilistic) fresh, indiferent de calitatea lor. Dincolo de rama didactică și de presiunile ei normative, cred că asta reușea să facă Alexandru Mușina cu seminarele de creative writing și asta încerc și eu să fac în cenaclul *Corpul T*, pe care îl organizez împreună cu colegul meu, Virgil Borcan, la Facultatea de Litere. Orice depășește dorința de a aduna împreună oameni inteligenți, tineri și cu chef de literatură sau de cultură, în general, mi se pare a merge înspre un maximalism care mă lasă rece. Asta nu înseamnă că pledez pentru renunțarea la tradiția de cenaclu sau, mai exact, la tradiția unui alt tip de cenaclu, centrat pe charisma unui scriitor sau construit în jurul unor mitologii de grup, tradiție care, de la Macedonski încoace, a avut rezultate de excepție în cadrul literaturii și se poate argumenta (cu destule dificultăți, e drept) că, uneori, a fost una dintre pârgurile renovării etice a câmpului literar, măcar ca grup de contra-presiune și de ofertă culturală alternativă. Prefer însă o formulă exoterică, orientată nu doar către lecturile nesigure ale foarte tinerilor scriitori, ci și, alternativ, către popularizarea altor tineri deja publicați, pe care îi analizăm și decorticăm pe loc, tineri scriitori care, nu cred că trebuie să mai adaug, nu sunt citiți de către studenții de la Litere. De aceea, cenaclul este deschis, normal, și pentru studenții de la alte facultăți sau pentru elevii de liceu. Mai importantă decât fasonarea

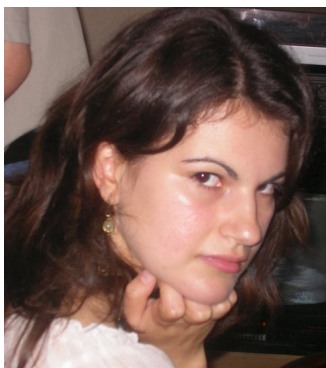
viitoarelor vedete ale literaturii autohtone, mi se pare crearea unei atmosfere în care literatura contemporană să fie percepută ca semnificativă cu adevărat. Dacă formula este hibridă și nu respectă definiția cenaclului, e ok, mă mulțumesc cu hibriditatea.

Altfel, a-ți lăsa amprente pe tinerii care vin la cenaclu îmi amintește de un copil care a mâncat Finetti și nu are chef să se spele pe mâini (cu variațiile de rigoare: care știe că nu s-a spălat și o face pentru că vrea atenție și nu știe cum să o obțină altfel sau e doar absorbit de propriul univers și de o naivitate enervant-dezarmantă etc.). Cred că e frumos să îți deconspiri de la început așteptările, modul de abordare, chiar valorile, dacă le ai sau ești conștient de ele, pentru a putea fi la rândul tău evaluat în raport cu ceva. Să oferi un feedback spontan, dar articulat, să încerci să răspunzi într-o formă flexibilă, dar coerentă căutărilor lor, de multe ori incoerente, *all over the place*, fără a-i încorseta, ci străduindu-te să le oferi repere, la rândul lor subiective și limitate, dar asumate și în relație organică cu textele citite, să creezi deci exerciții de gândire sensibilă, aplicată. Esențial mi se pare și să oferi, fără bruiaje și agende personale sau suprapersonale, șansa celor care citesc de a urmări live cum reacționează un cititor, dezinteresat, sau, dacă termenul este controversat, fără prejudecăți și presetări definitive, ce mecanisme se produc în descifrarea unui text produs de ele/ei sau ce capricii și idiosincrazii blochează acele mecanisme.

Sigur că un cenaclu este și o formă de agregare sub-instituțională care, uneori, aspiră să devină (sau devine pe nesimțite) o instituție în sine, lansând dinamici frustrante, competiții subterane și ierarhii paralele, alternative, la fel de rigide, poate, ca cele oficiale, proces care pare, lucid vorbind, inevitabil, fiind generat de tot felul de autorități și capitaluri simbolice, de fascinația puterii și a controlului literar, o pasiune care nu își atinge niciodată scopul, dar nici nu se epuizează încercând să îl atingă și așa mai departe. Cu toate aceste dezvoltări, de multe ori triste, uneori fertile, generând mișcări adverse care promit că vor funcționa altfel, cenaclurile trebuie să existe și vor exista, indiferent de opinia mea sau a altcuiva, într-un mediu sau altul, sub o denumire sau alta. Apropos de asta, dacă blogurile, grupurile de pe facebook, siteurile cu acces limitat, forumurile atomizează, ele o fac reproducând și multiplicând tot structuri de regulă închise, condiționate de spațiul fizic, pe care le sparg doar pentru a se regenera molecular-virtual în capsule la fel de etanșe. Nu este desigur o regulă, doar o probabilitate statistică. Cine a avut această experiență online poate să dezvolte și să o contrazică. Există deja cazuri celebre de micro-cenacluri pe net, cu atuurile și debilitățile lor, cu elitismul și spiritul lor de coeziune necesar senzației de apartenență, și nu doar în câmpul literar. E un fenomen normal, nu știu ce ar fi de spus în plus, în afară de a urmări ce se va întâmpla cu ele, cum vor evolua, ce vor realiza (sau nu; sper că scopul unei astfel de grupări nu e primordial acela de a „produce” sau de a-și „realiza” membrii). Spectaculos mi s-ar părea dacă aceste grupuri

ar comunica realmente, prin dialog cu aceiași termeni sau cu același subiect sau printr-o competiție care să stimuleze și altceva decât orgolii și instinctul de, vorba scriitorului, proprietate și posesiune a unor parcele / megabytes de prestigiu. Din punctul acesta de vedere încă nu văd schimbări profunde, suntem pe același model autarhic de funcționare, egal valid în cârciumi fumegoase, saloane cu jilț și bijuterii prețioase false, săli gălbui de curs, chat rooms sau căsuțe de comentariu.

Andreea MIRONESCU

Zone ale complicității colective

Comunitățile literare (cenacluri, confrerii și societăți culturale, cluburi sau „generații”, grupuri online) reprezintă fără-ndoială un capitol fascinant din istoria în desfășurare a scrisului autohton. Ele au fost, de-a lungul timpului, nu numai spații ale adeziunii la un program cultural sau literar, ci și zone ale unei complicități colective care degaja – îmi pot imagina, fiindcă nu am frecventat niciodată un cenaclu – o stranie intimitate, căci auto-impusă, între membrii lor. O întreagă colecție de excentricități cenacliere poate fi găsită în istoriile literaturii sau în mărturiile „victimelor”. Sobrii bărbați de la Junimea fac haz – e drept, un haz cu morgă academică – de previzibila dinamică a membrilor societății, care, încă dinainte de începerea lecturii, se împart spontan în clase intelectuale, ironizându-i în special pe „cei opt care nu pricepeau și nu înțelegeau niciodată nimic”. Aceași Junime are stabilită, anual, o lectură de texte umoristice și vag pornografice, cum șade bine unei cultivate și elitiste societăți masculine de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În strada Dorobanților, Macedonski oficiază de la înălțimea tronului său pictat, cu trei trepte, oferind asistenței – și aceasta, parțial travestită în veșminte ciudate – inele cu rubine false. Despre mitologia de cenaclu de la *Sburătorul* a scris în câteva rânduri Ligia Tudurachi, dar instructive sunt și medalioanele pe care amfitrionul le dedică ritmic oaspeților săi, literați de ambe sexe. Aceste grupuri sunt dominate de figura unui *pater cenaculi* care domină spațiul întâlnirilor (care au loc, cel mai adesea, în locuința privată a mentorului, într-o odaie special amenajată)

și distribuie celorlalți roluri, într-o scenografie care devine aproape ritualică. În atmosfera de intimitate ușor stingheră stabilită la întâlnirile cenacliere, un loc aparte îl joacă violența, mai mult sau mai puțin simbolică, de la ofensa literaturii grele asupra bunului simț burghez (vezi cazul lecturii *Sărmanului Dionis*) până la, de exemplu, tradiționala execuție a „provincialilor” la Cenaclul de Luni sau la botezul debutanților de la Euridice.

Despre un rol al acestor comunități în „evoluția” literaturii române se poate vorbi, mai cu seamă, în secolele XIX și XX, când sentimentul de asociație elitistă și comuniune burgheză începe să lase loc individualismului modern. Dar și un singuratic precum Paul Zarifopol, care susține că saloanele doamnelor din înalta societate au stricat până târziu arta franceză, poate să fi avut dreptate, cu toată malițiozitatea afirmației. Sub comunism, cenaclurile din universități reprezintă o anticameră pentru exersarea subversiunii, adesea în corelație cu revistele studentești, cum a fost cazul *Dialogului* ieșean. Vorbim aici de un alt fel de solidaritate a grupului, în care încrederea reciprocă se stabilește nu o dată pe baza unor afinități livrești din Fondul secret al literaturii.

Un caz aparte al acestei perioade, în care instituția cenaclului pătrunde odată cu abonamentul la *Scânțiea* și în comunitățile rurale, este Cenaclul *Flacăra*, al cărui animator devine treptat un om-orchestră. Nu știu în ce măsură putem considera *Flacăra* un cenaclu (unul flotant și alternativ, poate?), însă un studiu de caz dedicat acestei manifestări de canto-poezie din anii 70-80, cu aer de mare sărbătoare în aer liber, s-ar putea dovedi interesant nu numai din punct de vedere sociologic. E posibil ca epoca de aur să ne fi lăsat moștenire, printre alte relicve, un cenaclu popular și democratic, care își ținea „ședințele” pe stadioane fiindcă sălile caselor de cultură deveniseră neîncăpătoare și unde participarea se traduce prin simpla prezență în atmosfera electrizantă a freneziei colective.

După 1990, spiritului cenaclier se redefineste, în special în spațiile de tradiție ale Facultăților de Litere din București, Iași, Cluj, dar nu numai. Nouăzeciștii și douămiiștii primului val sunt probabil ultima generație care provine, în marea ei majoritate, din cenacluri „tradiționale”, deși la Outopos-ul ieșean (și, probabil, nu numai aici) domnește deja egalitatea între mentorul, mai degrabă onorific, și membrii ordinari. Unii dintre reprezentanții acestor generații, astăzi coordonatori ai colecțiilor de literatură tânără, susțin încă necesitatea unui cenaclu, unde scriitorii aspiranți de astăzi să-și însușească o pedagogie a scrisului. Cu siguranță că într-un astfel de cadru, care să îmbine tradiția cenaclieră studentască și elemente de *creative writing*, se pot deprinde nu doar bunele maniere literare, ci și comportamentul de scriitor (există, se pare, și în această zonă, comportamente dezirabile și indezirabile). Douămiiștii tineri și cei care au venit după au parte, cred, de o altă dinamică a vieții literare organizate. Ei frecventează cenacluri virtuale, dintre care cel mai

cunoscut rămâne fostul Club Literar, unde adeziunea se vota, dacă nu mă înșel, democratic. Prin 2004, se anunțase chiar transformarea cenaclului Euridice al USR în cenaclu on-line, însă ideea a fost abandonată. Substituirea mentorului de un simplu administrator nu este un fenomen care să țină de specificitatea noilor media, de vreme ce au existat critici literari care să țină cenaclu (sau seminarii de literatură?) pe pagina personală de Facebook, spre delectarea (dar și învățătura) prietenilor internați. Oricum, comunitățile literare on-line sunt acum numeroase și proeminente, nu o dată constituite spontan pe forumurile revistelor, unde se practică postmoderne jocuri de identitate și tăioase exerciții de admirație sau dispreț. De cele mai multe ori se judecă, inversând vorba lui Kogălniceanu, și cartea, și persoana. În sfârșit, în mediul universitar de astăzi, cenaclurile, în special cele de literatură, funcționează, îndrăznesc să afirm, în virtutea inerției (*Zona nouă* de la Sibiu este mult mai mult decât un cenaclu). Nu este cu totul exclus ca nostalgia vechilor generații de cenacliști universitari să-și fi găsit debușeu în noile forme de viață academică, printre tinere echipe & workshop-uri exploratorii.

Adrian JICU

De la Casa Pogor la cenaclul virtual. Formatori, deformatori și manipulatori

Voi începe răspunsul la această anchetă printr-o scurtă evocare. Sunt în privința cenaclurilor inițiat până la genunchiul broaștei în această problemă. Experiența mea se reduce la o singură participare la o întrunire (de lucru?) organizată, prin 2005, de Asociația „Octavian Voicu”, arondată Filiei Bacău a Uniunii Scriitorilor, la care n-am putut rezista mai mult de jumătate de ceas... Ar mai fi de amintit aici „Junimea studentescă băcăuană”, cenaclu cu o denumire de un mimetism înfiorător, înființat în 2004 de muzeograful Constantin Parascan. L-am secondat cu plăcere fiindcă aici atmosfera era respirabilă. Făceam concurență târgului

de mașini și bisericilor, întrucât ne întâlneam duminică dimineața, pe la 10, iar tinerii care participau chiar erau deschiși la minte. Rezultatele au fost însă pe măsura coordonatorilor, adică spre zero. Doi sau trei dintre participanți au publicat în „Ateneu” sau „Convorbiri literare”, iar unul a scos chiar un volum, dar nimeni nu a rupt gura târgului, căci ea era deja ruptă, interesul pentru poezie fiind, după cum se știe, sublim...

„Junimea studentescă băcăuană” a ajuns pe culmile gloriei în 2006 când l-a avut ca invitat pe Floooooorin Piersic. A fost o întâlnire de pomină, crepuscular-clorotică. În sala unde urma să descindă marele actor, am găsit câțiva muncitori care se căzneau să taie, cu un aparat de sudură rudimentar, caloriferele vechi. Plutea un abur fantastic, iar atmosfera era irespirabilă. Când le-am explicat cine urmează să vină și-au strâns aparatul plin de respect și s-au mutat în sala vecină, continuându-și treaba. La ora anunțată (17.00) și-a făcut apariția Florin Piersic, în aplauzele unei săli arhipline, cum n-am mai văzut. Era un amurg violet (*Bacovia dixit*), iar maestrul abia se încălzise dând drumul poveștilor sale nesfârșite. Entuziasmul publicului îl stimula căci se săturase de „turneul” din timpul zilei, când fusese purtat, ca sfintele moaște, pe la Primărie, Prefectură, Consiliul Județean, rectorat etc. Când vorbea mai cu foc, străduindu-se să acopere zgomotele produse de aparatul de sudură din sala alăturată, inevitabilul s-a produs: siguranțele din panoul electric al clădirii au cedat (cel mai deștept cedează primul, nu-i așa?) și în amfiteatru a venit întunericul (*Bacovia dixit again*). Din fericire, un neon minuscul, cu alimentare pe baterii, plantat deasupra tablei, s-a încăpățânat să reziste, emanând o lumină violacee, de tip disco. Piersic a continuat să povestească unui public avid, care l-a ascultat vrăjit. Aș fi spus că l-a sorbit din priviri, dar adevărul e că umbra lui Piersic la... Bacău abia se profila pe fundalul neonic. Cert e că au fost aproape patru ore memorabile, actorul încăpățânându-se să rămână înșurubat pe scaun, deși i se tot amintea că era așteptat la o cină festivă, cu notabilitățile orașului, încă de la ora 19.00. Când a declarat, emfatic, faptul că se simte foarte bine în mijlocul tinerilor și, mai ales, al tinerelor (pe care doar le intuia în sală), a câștigat definitiv inimile publicului. A plecat, într-un târziu, lăsând în urmă o poveste cu miros greu de carbid...

Revenind acum la întrebările anchetei, trebuie să spun că nu prea cred în puterea cenaclurilor de a crea scriitori. În schimb au avut meritul (*horribile dictu*) de a fi stimulat manifestarea unor energii creatoare sau, uneori, de a-i fi impus. Rolul cenaclurilor în evoluția literaturii române este totuși greu de cuantificat căci lucrurile diferă de la o epocă la alta, cerându-se contextualizate. De la soarelele găzduite de Pogor și Maiorescu la grupurile și blogurile de astăzi, e-o cale atât de lungă...

Într-un fel stau lucrurile în secolul al XIX-lea, când „Junimea” exercită o influență covârșitoare asupra culturii române și altfel astăzi, când cenaclurile sunt

lipsite de puterea de a mai influența ceva. Să nu uităm însă că junimiștii nu erau doar scriitori, ci și oameni politici, societatea ieșeană acționând ca un grup de presiune, cu legături în rândul lojilor masonice, fapt ce le-a permis să câștige „prima bătălie canonică”. Numai așa îmi explic de ce un gazetar ca Radu Ionescu (autor al unor articole de teorie literară consistente) rămâne astăzi un cvasinecunoscut în vreme ce contemporanul său Maiorescu a acaparat poziția de îndrumător (după unii de critic) oficial pentru epoca respectivă. Nu altfel stau lucrurile cu Eminescu și Macedonski, poeți talentați, cu evoluții diferite, influențate de afilierea la anumite cenacluri/grupări. Așa încât înclin să cred că articolul lui Caragiale „Gâște și gaște literare” își păstrează actualitatea.

Deși sub alte auspicii și cu alte forme de manifestare, la fel de importante s-au dovedit grupări și cenacluri precum „Literatorul” sau „Sburătorul”, ca amintim doar două dintre cele mai cunoscute exemple. Interesant este cazul cenaclurilor din perioada comunistă, în care aș vedea un soi de supape intelectuale, cu voie de la partid, care au putut da iluzia unei oarecare libertăți. Numai așa se poate înțelege (fie și parțial) succesul cenaclului „Flacăra”, fenomen de masă unic în felul său, dar și greutatea unor cenacluri cum ar cel de luni, de marți, „Universitas” sau cele din Iași, Cluj-Napoca, Timișoara etc. unde s-au afirmat autori importanți. De altminteri, numărul lor trebuie să fi fost de ordinul sutelor în toată țara. Cenaclul a reprezentat una dintre principalele forme de manifestare a literaturii române în perioada comunist-ceaușistă.

Cât privește prezentul acestor cenacluri, lucrurile sunt mai complicate. „Spiritul de cenaclu” mai există, dar se manifestă orgolios, individualist, refractar la ideea de autoritate și de (auto)control. Numai așa îmi explic abundența blogurilor și a siturilor cu tematică literară/culturală, majoritatea lipsite de autoritate și chiar de credibilitate. În condițiile amestecului valorilor și al scăderii dramatice a autorității criticii s-a ajuns la o babilonie în care e foarte greu de distins talentul unui autor și valoarea textelor sale.

Cât privește „tipologia formatorilor”, am senzația că s-ar putea mai degrabă vorbi despre o „tipologie a deformatoarelor” și despre una „a manipulatorilor”, căci, atât cât îmi pot da seama urmărind sporadic o mică parte a acestui meta- și mega-cenaclu numit Internet (și cu precădere secția Facebook), postacii nu fac altceva decât să-și descarce acolo frustrările, neputințele, amărăciunile, să-și afișeze (ostentativ sau nu) orgoliile și să-și promoveze marfa culturală. Sunt, e adevărat, și opinii credibile, verticale, dar ele riscă să fie acoperite de multitudinea „vocilor critice”. Habar nu am dacă își propune așa ceva, dar una dintre ele este aceea a lui Radu Vancu, în care eu văd unul dintre foarte puținii formatori autentici, de tip cenaclu virtual.

Felix NICOLAU

Mașinării de atac-apărare

Cenaclurile literare întotdeauna au avut rol de coagulare și de trasare a unor direcții. Membrii cenaclurilor literare au rămas adesea în contact și post-cenaclu, indiferent de locurile unde s-au stabilit ulterior. Pe plan social, așadar, cenaclurile acumulează un capital de forță prin promovarea cenacliștilor respectivi. Ideatic și stilistic, cenaclurile propun abordări, maniere și rețete nu de puține ori mai „de succes” decât cele propuse de literații izolați. Iată că cenaclul are posibilitatea de a valida și de a impune, funcționând de multe ori ca un dispozitiv de propagandă. Beneficiile pot fi numeroase, dar nici riscurile nu sunt de ici de colo: imitație, manierism și chiar sufocarea unui talent non-conformist și non-gregar.

Dacă ne uităm în istoria îndepărtată și în cea recentă, vedem că cenaclurile au funcționat ca mașinării de atac ori de apărare, dar și ca medii de conturare a identității. *Junimea* a contestat franțuzismul anterior, *Sburătorul* a cocincis cu revoluția industrială în România, iar cenaclurile optzeciste au susținut o abordare și o falangă specifice lor. Această susținere funcționează chiar și la decenii după suspendarea activității cenacliere respective. Probabil că această coeziune cenaclieră este stimulată de momente ale modificării arcelor stilistice, precum și de totalitarismul unor epoci, când comunicarea este sabotată. În prima categorie s-ar integra cenaclurile din perioada 1990-2005, care au fost mult mai numeroase decât se bănuiește. Un atlas al cenaclurilor post-Revoluționare ar fi captivant și util.

După cum s-a constatat în numeroase cazuri, șeful de cenaclu nu este neapărat cel mai valoros literat din acea grupare, însă are anvergură intelectuală mai mare. E adevărat că au existat și lideri carismatici, cu toate caracteristicile acestei formule: gesticulație, energie și simț al necesităților momentului. În alte cazuri, „formatorul” este cel care vine cu un manifest și îi stimulează pe adepți să elaboreze un program.

„Spiritul de cenaclu” funcționează încă, dovadă cenaclurile existente acum în România. Rezonanța lor este însă mult redusă. Cenaclurile au cedat teren în fața grupurilor de pe Facebook. Ce ar fi de remarcă este că nu mai există mari cenacluri ca acum 10-20 de ani, cele care îi interesau atât pe literați, cât și pe amatori, fără ca prin acest public eterogen să se piardă ceva din valoare. Din contră, atmosfera cenaclieră era mult mai vie pe atunci (a se vedea *Euridice* de la USR și *Agonia*, de la Teatrul Național). Acum, cenaclurile sunt fie elitiste, restrânse și rigide ca acceptare a abordării literare, fie mamuți cu peste 100 de participanți, unde atracția sunt folkiștii, iar nivelul estetic este cam pe la nivelul paradigmei șaizeciste, în cel mai bun caz.

Robert ȘERBAN

Mlădițe

Revistele literare și cenaclurile au fost motoarele care au împins înainte literatura română, atât pe cea de la începuturile ei, cât și pe cea contemporană. Scriitorii generațiilor '80 și '90 sunt, majoritatea, formați în cenacluri mai mari ori mai mici. Când au apărut cenaclurile pe internet, dar mai ales după explozia facebook, am fost convinși că lumea cenaclurilor va migra în virtual. E mai comod, mai safe, mai necruțător. Postezi un text (sau un grupaj de texte) și aștepti verdictul. Măcelul. Dacă ești o fire combativă, chiar așa, hăcuit cum vei fi, reacționezi și tu. Dacă nu, taci și înghiți. Dacă crezi în vocația ta (chiar dacă toți îți spun că n-ai brumă de talent și că virusezi spațiul virtual cu trăirile tale), nu-ți va păsa, vei scrie înainte, poate mai puțin patetic, mai rece, dar la fel de anost și plicticos. Dacă doar ai încercat marea cu degetul, conștientizezi că ai rămas fără mână și te lași naibii de scris. Din fericire, cenaclurile... clasice nu au dispărut și nu vor dispărea. Cred că dacă vrei să fii scriitor nu te poți ascunde în spatele unui nume (care nici nu e cel al tău, căci ți-ai luat... pseudonym) și în spatele ecranului unui calculator. E imposibil să nu vrei să cunoști oameni care, ca tine, scriu și citesc, care - ca tine - vor să afle dacă literatura lor place sau nu, are valoare au ba. Care ar bea o bere, ar spune un banc, ar recomanda sau împrumuta o carte, ar râde cu gura până

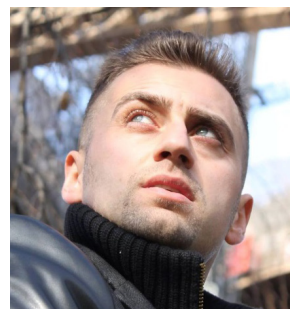
la urechi, s-ar emoționa și ar încerca să ascundă, ca un cocoș, asta. Care sunt vii și au ochi.

Am mers la cenaclu de la 13 ani. Se chema, cum altfel, *Mlădițe*. Am mers apoi la cenaclu în liceu, în facultate și încă vreo doi-trei-patru ani după terminarea ei. Astăzi n-aș mai avea răbdare să fac asta. Adică, să ascult lectura unor texte, apoi a unor comentarii și, mai apoi, să comentez și eu, după puțințe, cele auzite. Mi-ar fi aproape imposibil să îi spun unui om tânăr că literatura lui e suferindă. Că el n-are talent, că n-are rost să piardă, astfel, timpul. Nici măcar între patru ochi nu cred că aș putea face asta. Sunt atâția care i-o vor spune, bărbătește, în față. Nu eu.

Bucuria scrisului e una dintre cele mai inofensive. Iluzia că ești scriitor și că ești, astfel, creator, puternic, nu face rău omenirii. Dar nici nu aș lăuda texte slabe, autori fără vlagă. Prin urmare, m-aș duce degeaba la un cenaclu, n-aș fi folositor nimănui. Prefer să citesc acasă un manuscris și să-i spun autorului, pe text, ce cred eu că ar trebui făcut cu o pagină, un rând, un cuvânt. Și chiar fac asta, deseori. Iar, la răstimpuri, când am încheiat de scris o carte de poezie, rog doi-trei prieteni să citească manuscrisul și să-mi spună, detaliat, pe... text, ce cred despre el.

Chiar dacă nu mai merg la cenacluri, cred că ele sunt foarte necesare pentru tinerii care vor să facă literatură. Fie și numai pentru că acolo au șansa să vadă și să cunoască, pe viu, oameni care le seamănă. Și care, ca ei, iubesc literatura.

Adrian MUREȘAN

„Câtă exigență, atâta prietenie”

Cum era firesc, cele mai vizibile tipuri de discurs, care abordează soarta cenaclurilor în peisajul contemporan, sunt acelea care o și pecetluiesc. În radicalitatea lor, își măsoară forțele doi versanți.

Primul lansează scurt, de pe pozițiile unui iconoclast comod, inevitabilul mesaj-săgeată: *Cenaclurile au murit* – ideea că formula a obosit și s-a învechit, că publicul caută un model restructurant (pragmatism și viteză) și nu unul ritualic – repetitiv, iar a mai întreține flacăra vetustă a cenaclurilor de altădată echivalează cu a face un *test driver* pentru un motor 4x4 într-un templu budist.

Celălalt versant întrevește, dimpotrivă, un reviriment al cenaclului în anii care vin, pariind pe renașterea acestui proiect cultural, sub o formulă „novatoare”: lecturile cu public, băile de mulțime ale scriitorilor, pași bine controlați, soluții eficiente de marketing.

Privite îndeaproape, cele două ipoteze par anume construite pentru a fi ușor sancționate și facil deconstruite: dacă prima teorie se limitează la o mai veche constatare de manual nouăzecist, cea de-a doua pare fantezistă, deoarece, deși își freacă mâinile că ar fi dat lovitură, în fapt, confundă termenii: un cenaclu literar nu va echivala niciodată cu lectura publică a unui scriitor, fie el Cărtărescu ori un simplu debutant. Este adevărat, însă, că formele de subzistență ale cenaclurilor autohtone (mă refer strict la cele autentice aici) sunt cât se poate de diverse, ele supraviețuind amestecate, adesea camuflate, împreună cu alte tipuri de discurs cultural, de pildă, la pachet cu cel didactic, din universități și până în școli de cartier. Firește că de aici și până la mecanismul complex al funcționării unui cenaclu autentic și productiv, așa cum au fost cândva „Sburătorul”, „Cercul Literar de la Sibiu”, „Cenaclu de Luni” sau „Saeculum”-ul, mai este, totuși, cale lungă.

Sunt destul de îndreptățit să cred că în peisajul contemporan, mult mai degradat și mult prea adesea, cenaclurile literare *pier pre limba lor*: se auto-subminează și se auto-compromit cu conștiinciozitate și perseverență. Programul acestei disoluții seamănă cu sumarul unui spectacol de varietăți, după cum vom vedea mai jos.

Dăinuie, într-o primă categorie, fel de fel de forme „cenacliere” (dacă e să-mi fie îngăduită licența) lovite năprasnic și iremediabil de tarele unui provincialism senil. Victime ale surâsului serafic, cădelnițând în neștire sub ploile călduțe, ele nu fac decât să numere la nesfârșit ciupercile periferiei literare, reluând mereu numărătoarea de la zero.

Din a doua urnă fac parte formele de pseudo-cenaclu ale ambițioșilor ridicoli și semidocti. Se remarcă ușor prin exotismul, îndrăzneala sau falsa „priză la realitate” a denumirilor pe care le îmbracă. (Stau și mă întreb, dacă tot există un cenaclu „Artur Silvestri”, de ce nu s-ar face și unul „C.V. Tudor”?). Limbajul de lemn, autosuficiența vorbitorilor, delirul encomiastic, polemica agresivă, răbufnirea gălăgioasă a complexelor sub draparea unor ideologii de cameră – toate configurează portretul – robot al acestei aripe „extremiste”. Nu i-aș aborda niciodată pe membrii unui astfel de grup întrebându-i ce merite au în cultura română, cum poate mulți se gândesc să o facă. Ar însemna să ni se suprapună discursurile. Mai nimerit ar fi să aruncăm o privire asupra tematicii abordate de acești retori înăscuți. Este suficient să citez la întâmplare, dintr-o destul de recentă „plenară” online a unei astfel de organizații („În ședința viitoare, se va dezbate tema: <Elogiul crimei prin prisma imanenței

tragicului din literatura populară – o eroare morală și estetică?>”), ca să-mi aduc aminte de remarca lui Paleologu din *Epistolar*, cu privire la „noicolatria” persistentă și astăzi: „Există în țară, la această oră, în cele mai variate medii și cu osebire la euforicii verbali, o iconodulie noiciană îngrozitoare, alarmant de propice și încurajatoare pentru semidoctismul proliferant.”. Paleologu oferă, de fapt, exemplul unui articol apărut pe atunci într-o revistă de provincie și aparținând unui „filozof noicolatru” care, deși complet ignorant, își etala cu mândrie produsul scriitoricesc cu titlul: *Eminescu sau o sopho-poeză românească...*

Ca să pătrundem cum se cuvine în universul celei de-a treia categorii din acest peisaj al auto-disoluției, trebuie să schimbăm decorurile și media de vârstă a participanților. Din regie, vor face parte acum: alcoolul, fustele scurte, picioarele sexy, rujurile intense. Studenți ori simpli adolescenți, capabili să-și deseneze cu carioca bărbi improvizate, tranșează problema valorii, între două fumuri de țigară, într-un decor cu veleități de artă rupestră, peste care mai cad, din când în când, binecuvântările invectivei.

Dincolo de pastişe și dincolo de ironii, aceste forme de cenaclu contemporan trebuie să se străduiască a aduce la viață cel puțin un inventar sumar, care să asigure o minimală funcționare în parametri normali ai acestui organism complex: fără creație inedită, fără polemică de calitate, fără dezbateri, fără aluzie și fără o subversiune culturală care să nu fie mimată de dragul frondei gratuite, nu există cenaclu.

Șansele acestei renașteri – improbabile – a cenaclului românesc le întrevăd, totuși, prin apelul la două strategii:

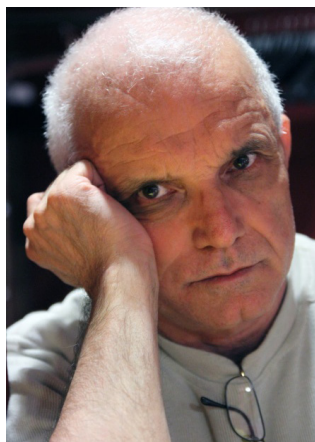
a. Prin aplecarea cu bunăvoință și cu tact, asupra celei de a treia categorii mai sus menționate, în vederea structurării, eficientizării și responsabilizării ei. Fără ca proiectata confruntare cu opiniile celorlalți să se facă în termenii bunului simț și în lipsa unor organizatori / mentori, această categorie ar semnifica un faliment în plus, pe lângă celelalte.

b. Prin coborârea „în cetate” a artistului, a universitarului, a didacticului.

Polemicile de calitate sunt, după cum spuneam, esențiale: ele atrag publicul, îl incită, îl dezbină și îl reconciliază, constituind astfel, în mod practic, o formă elementară de igienă publică. Didacticul poate consolida școala gândirii critice, a discernământului, universitarul aduce rafinamentul, problematizarea, nuanțele, etalonul. *Underground*-ul și subversiunea culturală le văd ca trebuind a fi păstrate cu sfințenie. De acolo poate răsări oricând noul „Saeculum”. Cu bun simț și cu realism, cu organizatori precum era cândva Radu Săplăcan, al cărui dicton i l-am citat în titlul acestei intervenții, și cu o momeală bună, nu se știe când îi putem pescui de acolo pe noul Groșan, pe noul Ion Mureșan sau chiar pe noul Cărtărescu. Material există, prietenia e cheia.

II. AMINTIRI DE CENACLU

Liviu Ioan STOICIU

N-am nici azi un critic literar care să mă susțină până în pânzele albe

N-o să scriu despre istoria cenaclurilor literare, nici despre ce rol au avut și au ele în evoluția literaturii noastre. Voi da doar exemplul meu (care nu trebuie urmat, firește; „singurătatea e grea”).

Aș zice că am avut cenaclu întâi cu mine însumi (în mine fiind mai multe capete de adolescent înfierbântate): la 14, 15 și 16 ani, în anii 1964-1965-1966 am debutat în „revistele” mele (scrise de mână pe file A 3, îndoite, dublate) cu poezie, proză, dramaturgie, publicistică, ese-cronici (genuri ce pot fi puse în ghilimele, calitatea lor având un anumit nivel de naivitate). Șapte titluri de „reviste” ale mele citite de colegi de liceu și profesori, sau de cei din familia mea (aveau și preț de vânzare!). Eram la Adjud, la un liceu teoretic (terminat în 1967, la 17 ani; am fost dat la 6 ani la școală; după ce am primit diploma de bacalaureat, am părăsit locurile natale). Am dat amănunte în „Cartea zădărniceii” (Editura Pallas, 2008). În orice caz, mi-am regularizat scrisul cu aceste „reviste” ale mele, intuitiv. În liceu am forțat și apariția unei gazete de perete literare (după ce am fost exmatriculat trei zile fiindcă am afișat la „colțurile roșii” ale liceului poezii infamante; am fost obligat să stau la internatul liceului, o dată reînmatriculat, urmărit îndeaproape disciplinar, internat ce era la câteva sute de metri de casa părintească), gazetă de perete ce implica existența unui cenaclu, am uitat, sau a unor consultări între cei ce „publicau” aici, de care eu răspundeam (profesorul „de română” coordonator, Ion Croitoru, autor al unor cărți mai degrabă de „cronici rimate”, publicate după Revoluție, trăiește și azi). După terminarea liceului am intrat într-o perioadă de boemă dusă la extrem – boemă încheiată după ce mi s-a născut un copil (și după ce m-am căsătorit), în 1975, retras la Focșani. Boemă dominată de „băutură, tutun, femei”, când am schimbat mai multe locuri de muncă (trebuind să

supraviețuiesc) și meserii, în întreaga țară, de la miner la ziarist; plus ratare pe plan „profesional” (abandonare cursuri), cenacluri literare, tentative de sinucidere... Dar să mă refer la partea de cenaclu. În 1971, în redacția *Informația Harghitei* din Miercurea Ciuc (unde eram corector și șef al secției scrisori, ziar în care publicam articole incomode; în noiembrie 1971 redactorul-șef, un activist PCR cu care intrasem în conflict deschis, m-a trimis la București la facultatea de ziaristică „Ștefan Gheorghiu” să mă învăț minte; bineînțeles, nu am trecut pragul aceste facultăți), exista un nucleu creator „cenaclier”, el având să mă încurajeze să scriu (au confirmat în timp, cu multe cărți publicate ale lor, prozatorul Ioan Nete și poetul Calistrat Costin, azi președintele Filialei USR Bacău). În 1972 am venit la București (unde am avut locuri de muncă și am mers la cursuri de filologie) – am frecventat cenacluri de care habar nu am cum aflatam, ținute în sedii diferite și de scriitori de toată mâna, de tip „George Bacovia”, „Tudor Vianu” sau „Sburătorul”, „Ienăchiță Văcărescu” sau „Tudor Arghezi” și „Salonul literar” (al sectorului 4), de care eram profund nemulțumit. Așa se face că în noiembrie 1972 am devenit fondatorul unui alt tip de cenaclu decât cele obișnuite, inițial intitulat „Grup 7”, apoi „Grup 13” – apoi „Cenaclul Pi, 3,14”, în Casa de cultură din Str. Mântuleasa, coordonat oficial la început de un prozator, Corneliu Omescu (el asigura invitații, scriitori de primă mână). Spunem că era un alt tip de cenaclu: la ședințele lui săptămânale toți membrii lui erau obligați să citească texte ale lor originale. Așa se face că ședințele durau multe ore la rând, atunci când s-a înmulțit numărul membrilor lui (am condus acest cenaclu studentesc doi-trei ani; cât l-am condus, am înprospătat rândul membrilor, aducând cenacliști de la alte cenacluri; în paranteză fie zis, pe prozatoarea Doina Popa, cea ce avea să-mi devină soție, am adus-o de la cenaclul „Luceafărul”, în 1974). Ideea era că așa ne regularizam scrisul fiecare, în particular. Obligația de a citi săptămânal la „Cenaclul 3,14” îi ținea pe toți membrii lui în priză – și cum nu făceau toți față „sfâșierilor” critice, mulți se retrăgeau. Să nu uit, la finalul anului 1972 eu am primit, prin concurs, un premiul pentru proză de la revista *Vatra* (din vremea lui Romulus Guga, Dan Culcer și Mihai Sin), care a fost un sprijin moral nesperat. Dar în 1973 am tras o linie și am considerat că am eșuat pe toate planurile (inclusiv în cel social și literar) – așa că am avut șapte tentative de sinucidere (și șapte salvatori). În 1974 (la 24 de ani), recules mai degrabă decât regăsit în propria-mi piele, am definitivat (și dactilografiat) primul meu volum de versuri – apăruseră concursurile de debut editorial. Inutil, juriile acestora mi-au ignorat volumele de versuri. A trebuit să aștept șase ani (să definitivez alte și alte volume de versuri în manuscris) să debutez cu „La fanion”, prin concurs, în 1979, la Editura Albatros (mergând pe mâna lui Laurențiu Ulici; „La fanion” a apărut în 1980). După ce am apărut în două *Caiete ale debutanților* la Editura Albatros, pe anii 1977 și 1978 (apărute în 1978 și 1979) cu două cicluri de versuri... Am debutat editorial când deja renunșasem la boemă, eram

„om serios” cu familie, retras la Focșani! Să mă întorc însă la anul 1974, când m-a prezentat original, în revista *Familia*, Ștefan Aug. Doinaș și eu m-am luat în serios. În toamna anului 1974 am plecat din București la Cluj Napoca (în speranța că-mi găsesc un loc de muncă și-mi reiau studiile la filozofie; speranță deșartă) însoțit de Doina Popa – locuiam la gazdă în cartierul Dâmbul Rotund, cel ce avea să dea numele unui cenaclu... familial (chiar așa se numea: Cenaclu familial „Dâmbul Rotund”), la care aveam obligația să citim texte originale la fiecare ședință, adică aveam aceeași obsesie a regularizării scrisului, mergând pe propria mână... Ce s-o mai lungesc, după ce m-am căsătorit (cu copil născut în anul căsătoriei) și stabilit la Focșani, la 25 de ani, în 1975, nici un gen de cenaclu literar nu m-a mai interesat. Erau cenacluri și în Focșani, în principal „de amatori”, nu le-am frecventat (ba chiar a apărut unul politizat al „profesioniștilor”, membri ai UR, intitulat Cenaclu Uniunii Scriitorilor Vrancea, la Focșani; o formă de ținere sub observație a tuturor celor ce scriau și publicau în reviste sau la edituri; vă reamintesc, eu n-am fost primit în UR până la Revoluție, având dosar de urmărire informativă operativă la Securitate și nefiind membru PCR; deși până la Revoluție eu am publicat patru volume de versuri; acest cenaclu al UR organiza șezători literare, la care eu citeam de regulă, dacă eram invitat, poeme... „provocatoare”, de pe urma cărora cenaclisti-șefi, membri ai UR, trebuiau să dea rapoarte). Pe de altă parte, până să debutez editorial am venit la București, invitat de la Focșani, și am citit la cenaclurile „Amfiteatru” și „Nicolae Labiș” (se înțelege că nu le-am frecventat). Am evitat Cenaclu de Luni, pe care îl consideram exclusivist... Ceea ce am înțeles tot timpul a fost că trebuie să mă perfecționez și să-mi regularizez scrisul în particular, nu la cenacluri, să nu ascult de nici o părere critică și să-mi văd singur de drum. Important e să scriu și atât, să mă dezvolt sau să involuez de la sine, să dau la o parte ceea ce e scris neinspirat, prost și să încerc să promovez ceea ce mi se pare a fi valabil în ceea ce scriu. Nu contează că mă tot înșel. Am marele păcat că nu dau doi bani pe destinul meu și că am mari îndoieli la masa de scris (că are valoare ceea ce scriu) – dar această nemulțumire permanentă e și un motor care nu mă lasă să mă opresc și, mai ales, să mă repet. De când mă știu scriu numai pentru sertar, motiv să mă simt liber la masa de scris, fără nici o presiune, nu-s obsedat de faptul că alții scriu numai capodopere, că au succes de public (și eu nu am) – efectiv nu mă interesează reacția în bine sau în rău a celor ce mă citesc (sau, rar, mă ascultă recitând), consider că n-am nici o obligație față de nimeni și că-mi fac datoria numai față de mine scriind (având sentimentul că așa, scriind, nu trăiesc degeaba; sigur, mă aștept să-mi fie aruncate la gunoi după ce mor toate cele ce-mi aparțin, din sertar). Cred resemnăt că „atât mi s-a dat de la Dumnezeu”, natural, dacă nu ating nu știu ce culmi. Nu-mi plac nici laudele tip cenaclu, nici linguşelile. Discutabil, colegii de cenaclu n-au avut nici o influență la masa mea de scris (în afară că mă făceau să mă simt bine între ei la un pahar, în perioada mea de boemă), exercițiile lor critice m-au lăsat rece. N-am avut un model

pe care să-l urmez în viața literară și în general m-am tot temut să aprofundez ce am citit poezie (lăsând pe seama criticilor și teoreticienilor această aprofundare), să fiu sigur că nu-mi joacă feste subconștientul la masa de scris, m-am ținut departe de tot ce mi-a plăcut.

Azi, „după o viață de om”, nu încurajez grupurile de „scriere creatoare”, crezând că un scriitor adevărat trebuie să fie ghidat de propriile intuiții. Cenaclurile au scos mii de creatori, pe bandă și i-au îngropat de vii (nici măcar n-au devenit cititori mai buni). Au fost și excepții, firește, optzeciști au fost în marea lor majoritate produse ale unor cenacluri studențești (Echinox, Cenaclu de Luni sau Junimea), având mentori extraordinari – eu n-am avut acest noroc, nici să ies „la grămadă”, să fiu promovat de grup. N-am nici azi un critic literar care să mă susțină până în pânzele albe (din contră).

6 februarie 2015. București

Radu ȚUCULESCU

Amintiri cenacliste, vesele și triste...

Nu am fost un om al cenaclurilor, nici pe vremea când ele erau în vogă. Nu mă atrăgea ideea de a „teoretiza” în grup, de a scrie într-o anumită formă, de a adera la vreunul dintre *isme*le ajunse și la noi la modă, după ce pâliseră prin alte țări. Am crescut într-un orașel de provincie, la o margine de pădure. Pe strada noastră, seara se întorceau vacile de la pășunat. Apoi m-am trezit în marele oraș Cluj, înregimentat într-un internat al unei foste mănăstiri franciscane. Curtea interioară de aici semăna afurisit de tare cu un loc pentru plimbarea deținuților. Pătrată, cenușie, înconjurată de groase ziduri mînjite de igrasie. Apoi a urmat conservatorul (actualmente academie...) de muzică unde am înființat prima (și singura) revistă a facultății numită *Intermezzo*. Adunările redacționale le-aș putea asemăna, oarecum, cu un cenaclu. Muzică și literatură. În paralel, am înființat și condus o trupă de teatru și pantomimă extrem de activă cîțiva ani, pînă am fost interziși. Tot un soi de cenaclu...În astfel de „ansambluri” mă simțeam mult mai bine. Echinoxiștii, cei dinții, (mieii primi, îmi vine să-i numesc...), îmi vizionau spectacolele, oarecum contrariați că un individ care nu este filolog își montează propriile piese de teatru și nu trece înfi...prin cenaclu lor. Am fost invitat, m-am dus doar de două

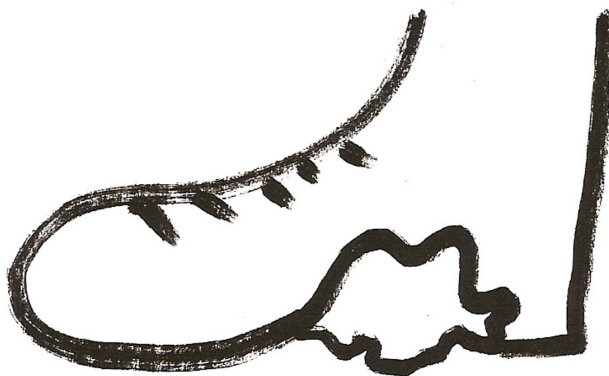
ori apoi am renunțat. Aveam mult de studiat la vioară plus repetițiile pe scenă dar, mai ales, eram cuprins de-un sentiment de stînjeneală, datorită faptul că, nefiind filolog, nu aveam dexteritatea aplicării unui limbaj elevat. Dar revista s-a ocupat de piesele mele de teatru, mi-a publicat proză, comentarii, interviuri așa că, în cele din urmă, *Marian Papahagi* mi-a pus „pecetea” de echinoxist, ceea ce, desigur, mi-a umflat pieptul de mîndrie. Apoi, optzeciștii au complotat între ei și m-au cooptat în rîndurile lor. Doar nu erau să mă lase așa, de unul singur, de capul meu! Mi-am făcut cîțiva prieteni, dar mi-am urmat drumul propriu într-ale scrisului. Și totuși, am fost cenaclist. De aceea am răspuns solicitării revistei *Vatra*, nu doar să profit de ocazie și să mai strecor oarece date din cv-ul personal.

Cînd am absolvit conservatorul, am predat un volum de portrete literaro-muzicale scrise într-o formă care încerca, prin cuvinte, să pună-n practică ideile esteticii lui *Stravinsky*. Am fost frumusețel refuzat, de la bun început. Lucrurile arată prea complicate, mi s-a spus, mai bine adu-ne tu un volum de povestiri. Credeau că scapă de mine dar...aveam și un volum de povestiri gata terminat! L-am predat și...am început să aștept. Ani. Mereu amînat, din varii motive. Nu făceam parte din nici o grupare, trebuia să aștept. Și atunci am simțit nevoie să ies oarecum în public, să citesc undeva pe-un podium, să audă și să vadă lumea că scriu proză. Așa am ajuns la cenaclul *Saeculum* din Dej unde m-am simțit excelent, din prima clipă și unde am rămas pînă la desființarea lui de către organele vigilente ale vremii. Un cenaclu condus de temperamentalul critic *Radu Săplăcan* (plecat prea devreme în neființă) unde participanții erau de toate vîrstele, consacrați ori mai puțin consacrați, dar toți convinși că pun umărul la construirea viitorului luminos al literaturii române. Întepături, schimb de replici alerte, mai dure ori mai ponderate, aprecieri sincere, ironii amicale, polemici nu doar de dragul polemicii, desigur, cîte o ceartă mai abruptă, mai cîte o înjurătură duioasă. Un cenaclu plin de viață, dinamic, fără persoane „crispate” într-o atitudine de imbecilă superioritate. Pentru mine, momentul de vîrf al perioadei dejene a fost cînd *Nicu Steinhardt* mi-a înmînat premiul *Saeculum* pentru romanul *Vînzătorul de aripi*, un premiu care-i purta numele dar care nu a mai apucat să-l primească și altcineva. Cenaclul a fost nevoit să se mute la Beclean. Lanțul devenea tot mai strîns iar „băieții” angajați să raporteze (tot dintre noi, desigur) comentariile asupra vremurilor și glumele rostite, din ce în ce mai exigenți. La ultima ședință a cenaclului, am citit un fragment din romanul *Degetele lui Marsias*. Lîngă mine, culcat cu capul pe masă, se afla *Virgil Mazilescu*. Eram convins că dormea. Dar imediat cum am terminat de citit, a fîșnit în picioare și a început să comenteze cele auzite, cu o limpezime și precizie surprinzătoare, apreciindu-mi fragmentul fără rețineri. Apoi s-a așezat la loc, și-a pus capul pe masă, reluîndu-și poziția din care sprintase. Sala era arhiplină, ca niciodată. Toți parcă presimțeau

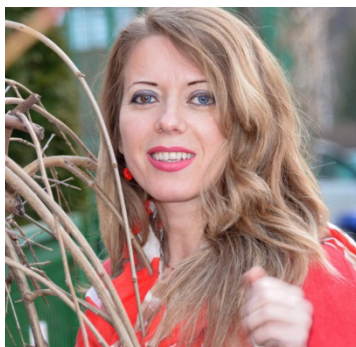
că participau la ultima întîlnire. Cenacliștii mă rugară să cînt ceva la vioară, în încheierea ședinței. Am ales un *Adagio* de *Bach*. Suna ca o rugăciune (ca un prohod, asta am priceput-o mai tîrziu...), fără cuvinte. În timp ce cîntam, am sesizat respirația profundă a poetului culcat pe masă. În sfîrșit, reușisem să-l adorm...

Peste cîteva zile, la Cluj, am fost chemat la sediul securității de pe strada Traian unde *tov. maior Tatu* m-a supus unui blînd interogatoriu în forma *ostinato*. Ca-n *Boleroul* lui *Ravel*!! Dar fără strălucirea și explozia de bucurie ale acestuia. A ținut să-mi precizeze că este absolvent de filologie și că răspunde, atenție!, și de filarmonica clujeană! să-mi intre-n cap chestia asta! Adică acolo unde fusesem nevoit să ocup un scaun, după ce am fost dat afară de la Radio Cluj. Deci, e constant cu ochii (și urechile) pe mine... *Tovarășe Țuculescu*, nu-i chiar așa cum scrii dumneata, cam vezi realitatea din unghiuri sucite, îmi repeta maiorul din cînd în cînd iar eu nu reacționez în nici un fel. Nu mă interesa deloc să aud vreo explicație la afirmațiile sale. Le lăsam să rămîna suspendate în aer, în încăperea dominată de portretul conducătorului suprem. Apoi am avut și o percheziție acasă dar acesta e un alt subiect.

Acum există o mulțime de rețele literare pe internet, scrie oricine cînd simte nevoia (ba chiar și cînd n-o simte...), discuțiile se poartă pe ecran, dacă te deranjează și nu ai argumente contra, treci în bucătărie să bei apă ori închizi ori te faci că plouă. Dialogurile au o cu totul altă formă, cu întrebări fără răspuns, cu afirmații fără susținere, se trece rapid de la exaltare la înjurătură, comunicarea e rece, distantă, „ecranată”, pulsînd lumina palidă, ca un quasar. Toată lumea scrie, toată lumea știe, dă like-uri în mod automat, și tot mai puțină lume citește. Mai sunt și cenacluri în vechiul sens al cuvîntului, au un număr redus de participanți, am auzit, dar e bine, totuși, că mai există. Așa cred. E plăcut să te mai întîlnești și personal, să ai curajul de a dezbate nu doar pe calea internetului. Să simți emoția, s-o transmiți, s-o propui, s-o amplifici. Să dibui sinceritatea ori fariseismul. După tonalitățile vocii, după grimasele chipului... Să descoperi „pe viu” emoția artistică. Emoția actului creator. Și să mai speri că în literatură, încă nu este totul pierdut...

Ioana NICOLAIE

Cenaclul Litere

În 1993, după ce trecusem un examen serios, cu aproximativ cinci candidați pe un loc (așa era atunci), am început să urmez cursurile Facultății de Litere din București. Venită din nordul țării, dintr-un loc modest cultural, abia așteptam să-mi cunosc colegii pe care mi-i imaginam, cu toată naivitatea, nu doar devoratori de cărți, ci și foarte pasionați de scris. Că lucrurile nu stăteau deloc așa am descoperit încă din primele zile. În grupa în care nimerisem domnea un fel de derută post-revoluționară și post-adolescentină în același timp, mult respect pentru autoritate și la fel de multă ezitare când venea vorba de orice altceva. Participam la greve, fiind ele încă destul de frecvente, urcam în podul facultății, fiindcă era interzis, iar una dintre colege își făcuse obiceiul să iasă la o țigară pe acoperișul în pantă de lângă Amfiteatrul Bălcescu, la vreo șase metri înălțime, de unde ar fi putut aluneca în orice moment. Eram, prin urmare, un fel de beatnici cumiți, foarte timorați, deși afișam siguranță și detașare.

Cam acesta a fost fundalul începuturilor mele cenacliere. M-am desprins ușor de el, fiindcă mă preocupau foarte mult scriitorii și cărțile. Îmi amintesc și acum sfârșitul de octombrie în care am descoperit afișul Cenaclului Central, pus pe casa liftului, cea dinspre Bibliotecă și Sala de lectură. Ședințele se țineau de la ora 18, într-o zi anume a săptămânii. M-am înființat acolo cu inima cât un purice, așteptându-mă mai curând la un refuz decât la brațe larg deschise. Nu mică mi-a fost mirarea însă când am descoperit un grup de studenți, toți din anii mai mari (deci aflați la o distanță infinită față de începătura care eram), cei mai mulți prieteni apropiați care se jucau de-a literatura. Mai fusesem la un cencalu în liceu, însă spre deosebire de acela, acesta nu avea moderator. Sigur că făcea unul sau altul oficiile de gazdă, dar plutea în aer un fel de consens, atât asupra comentariilor, cât și asupra temelor. Fiindcă, da, Central era un cenaclu cu... temă dată!

Participanții nu-și citeau producțiile cât mai originale sau, și asta se întâmpla destul de des, cât mai mimetice, ci scriau la comandă. Cu alte cuvinte, exersau. La sfârșitul ședinței se propunea o temă și se stabileau

cei care aveau să o dezvolte literar. M-am înscris încă de la început la "Stix și pix" (pe care am tras-o spre Styx, inventând și numele propriu Stics). Când mi-a venit rândul la citit, săptămâna următoare, am fost executată cu o ferocitate fără margini. Trecusem astfel, aveam să-mi dau seama mai târziu, botezul grupului. Și o parte din fetele și băieții aceia aveau să-mi devină și mie, cu timpul, prieteni. Cezar Paul Bădescu purta mereu un costum elegant și fuma pipă, Svetlana Cârstea prefera niște sarafane excentrice de care mă minunam cu sinceră invidie, Sorin Gherguț zâmbea prietenos de sub pletele lui blonde, vorbind puțin, însă întotdeauna intertextual, T. O. Bobe purta părul lung și picura în comentarii otrăvuri atât de fine că greu te dezmeticeai o dată ce erai atins de ele (îmi plăcea și rucsacul lui militar, fiindcă pe atunci nu purta nimeni, încă nu intraseră în modă), iar Răzvan Rădulescu avea atâta siguranță, că părea cel puțin profesor universitar. Faptul că a doua mea lectură în cenaclu (la tema "Jurnal") nu li s-a mai părut decât unora ratată a însemnat foarte mult pentru mine.

Cenaclul Central nu a avut însă viață prea lungă, fiindcă apăruse, în nu știu ce fel, un alt afiș, de data asta pe casa liftului care dădea spre Secretariat. Pe el scria... Dar mai bine adaug că începuse semestrul al doilea și se simțea în aer primăvara. La ședințele Centralului ascultasem între timp o poveste excelentă scrisă de T.O. Bobe la tema "Dramă istorică" (îmi aduc aminte și acum de vulturile postmoderne în linia lui Borges) și mă amuzasem și cu tema "Dunga de la pantalon". Și tot acolo, într-o seară, am avut norocul să stau la doar două bănci distanță de poetul Cristi Popescu care, deși mai mare, părea întru totul dintre noi. Venise invitat de Svetlana Cârstea, cred, nu a vorbit prea mult, s-a dovedit prietenos și deloc critic. Era îmbrăcat într-un costum de blugi și purta, cel puțin în seara aceea, părul prins în coadă. Încă nu citisem "Familia Popescu", carte pe care aveam s-o parcurg mai târziu, într-un tren, și care avea să-mi rămână până azi una din cărțile de suflet.

Și pe afiș scria... Ei, bine, pe afiș scria că începe Cenaclul Litere moderat de Mircea Cărtărescu. Acesta a fost debutul unei întâmplări culturale care s-a tot scris apoi vreme de câțiva ani, cu o singură întrerupere mai lungă, până în iarna lui 1999. Cei din Central ne-am dus încă de la început la ședințele care se derulau în felul următor: doi sau trei autori își citeau textele (putea fi orice, de la poezie, la teatru sau proză) și, după o pauză, urmau comentariile. Am învățat destul de repede că discuțiile erau mult mai importante decât "producțiile" propriu-zise. Cuvântul cel mai des folosit în sens pozitiv în primii ani a fost, fără îndoială, "postmodernismul", și cuvântul cel mai încărcat negativ, „modernismul”.

Când mi-am luat inima în dinți și am vorbit pentru prima oară în cenaclu, am crezut că se prăvale cerul pe mine. Sentimentul că te afli pe un teren mișcător care te poate duce complet aleatoriu în penibilul cel mai concret nu e ușor de tolerat. Cei care discutau acolo despre texte știau destulă teorie și istorie literară, iar intuițiile lor critice se dovedeau mereu pertinente. Și, după ce-și dădeau ei cu părerea, urma verdictul lui Mircea Cărtărescu. Dacă

el te încuraja, însemna că ești în direcția bună. Dacă el se dovedea rezervat, era limpede că te găsești, din cine știe ce motiv (*y compris* lipsa de talent) în cine știe ce fundătură. La zecile de ședințe la care am participat (și cred că sunt printre puținii care au făcut parte din acest cenaclu de la început până la sfârșit), nu l-am văzut niciodată pe Mircea Cărtărescu tăind în carne vie. Și totuși, judecățile lui erau mereu cât se poate de clare și, cumva, de necontestat.

Acum, că a trecut timpul, mi se pare că acest cenaclu atârână tot mai greu în traiectoria mea literară. Atunci însă nu eram decât niște fete și niște băieți care-și măsurau între ei puterile, cu invidie de cele mai multe ori, dar și cu admirație, cu bucurie pentru cine știe ce snop de artificii textuale, dar și cu solidaritate. Nu ni se părea nicidecum că am forma un grup. Nu aveam pretenția niciunei idei generaționiste, exersam doar scrisul, ne amuzam, strângeam tare din dinți când ne citeam textele, ne împrieteneam tot mai mult și, încetul cu încetul, ajungeam tot mai posedați de propria literatură. Scriam, în paralel, și la revista "Litere Nouă", pe care i-o datoram cumva lui Ion Bogdan Lefter.

În ciuda faptului că ne întâlneam săptămânal, mizam pe noi înșine, pe versurile sau pe prozele noastre, de aceea n-am făcut niciun fel de vâlvă, nu ne-am erijat în cine știe ce grup dominant al vremii, nu ne-am scos reviste partizane și am avut în toate un fel de decență greu de găsit după aceea. Ce ne-a diferențiat față de cei de după noi a fost, cred, și respectul pentru cultura înaltă, dorința de a înțelege și de accepta variile chipuri ale literaturii. Eu, una, mă consideram pe atunci complet neînsemnată prin comparație cu minunățiile care se puteau găsi imediat ce treceai pragul sălii de lectură. Și colegii mei, cei care ajunseseră să formeze nucleul cenaclului, mi se păreau foarte buni. În afară de cei pe care i-am pomenit deja și care aveau să debuteze toți în prima antologie, *Tablou de familie* (apărută în 1995), i-am mai cunoscut pe Mihai Ignat, care-l inventa pe atunci pe Klein cel pasionat de filme, pe Doina Ioanid, care croșeta finețuri din sordidul spațiu domestic, și apoi pe ceilalți, colegii mei de antologie.

Pe Cecilia Ștefănescu am întâlnit-o încă din primul an, în metrourile care ne ducea de la Universitate la Piața Unirii. Cum o văzusem la cenaclu și o știam ca fiind din anul meu, am intrat în vorbă. Purta, ca și mine, haine de hipioată, scria versuri și avea o mulțime de lucruri de spus. Ea a fost singura care, din nevoia de a dinamita convențiile, a îndrăznit să facă în ultimul an al cenaclului un *performance*. N-o să-l descriu acum, însă n-o să uit niciodată cum și-l pregătea pe terasa "La motoare" (unde ne plăcea să ieșim pe atunci), cât de preocupată era de reacțiile care ar fi putut să apară. Îmi plăceau rochiile ei atipice, fragilitatea, dar și hotărârea de care dădea mereu dovadă. În anul acela cred că fusese ea șefa cenaclului. Fiindcă nu Mircea Cărtărescu era cel care introducea "abonații" la lectură, ci unul dintre noi, numit șef. Acești șefi au fost, în ordine, Mihai Pavelescu (n-a mai scris apoi literatură), Simona Sora și Cecilia Ștefănescu.

După publicarea primei antologii, seria mare a cenaclului, care absolvise între timp facultatea, prinsă în cele dintâi - și foarte solicitante - slujbe, n-a mai ajuns la

ședințele noastre. A revenit, după o vreme, în ultimul an, T. O. Bobe care a citit fragmente din foarte tandra, și foarte ironica, și foarte grațioasă sa carte "Bucla". De altfel, prin 1997, am ascultat cred multe pagini din volumele cu care aveam să debutăm, în urma câștigării unor concursuri de debut, cei mai mulți dintre noi. Ana Maria Sandu ne-a citit câteva texte extraordinare din viitorul său volum "Din amintirile unui Chelbasan", Cezar Paul Bădescu ne făcuse deja cunoștință cu trecutul lui Daniel Abagiu, Răzvan Rădulescu ni-l prezentase pe micul Teodosie și chiar eu am citit, spre final, din "Poză retușată".

A doua antologie, "Ferestre 98", a cuprins, în afară de mine, încă șase autori. Angelo Mitchievici fusese considerat întotdeauna prozatorul cenaclului, poate din cauza preferinței sale pentru exotism, prozatori sud-americani și fraze arborescente, în timp ce Marius Ianuș fusese desemnat protestatarul și gălăgiosul, iubitor de Ginsberg și aplecat spre social. Iulian Băicuș care, iarăși, n-a mai scris literatură, recicla postmodern poezia noastră clasică, inclusiv "Scrisorile" lui Eminescu. Cecilia Ștefănescu a debutat cu o proză vie și alertă, "Vacanțierul", iar Doina Ioanid cu miniaturile ei precis tăiate.

Un caz aparte a fost scriitorul Victor Nichifor. Cred că a citit în cenaclu Litere încă din primul an, fiind perceput ca un corp străin, apărut dintr-o facultate tehnică și foarte pasionat de poezie. Mai târziu, când ne-a citit din viitorul său volum "Epoca Lu", ne-am dat seama ce forță și ce siguranță avea în fiecare vers. A debutat, prin urmare, alături de noi, iar mai apoi și-a publicat volumul. Această a doua carte a sa (prima fusese *Aigess*), *Epoca Lu*, este una din cele mai puternice cărți de poezie ale deceniului nouă. Faptul că Victor Nichifor a emigrat în Statele Unite a făcut ca ea să se șteargă încetul cu încetul din memoria colectivă, de parcă nici n-ar fi fost publicată. Deși a mai apărut în România cu un volum de proză, "Important", la Paralela 45, probabil într-un tiraj mediocru, Victor Nichifor a ajuns un autor cumva uitat. Iar asta ține de nedreptățile flagrante ale receptării, de memoria scurtă a unor critici, de iresponsabilitatea față de literatură. Victor Nichifor este - și nu cred că mă înșel -, prin ceea ce a publicat până acum în limba română, un autor absolut remarcabil.

Cenaclu Litere s-a ținut în zilele de miercuri, pe rând, într-o sală de curs, unde încăpeau vreo șazeci de oameni, în subsolul facultății unde se deschisese o cafenea și, printr-un fum gros, de nu ne vedeam unii pe alții, încercam să facem literatură, în Catedra de română (avea scaunele capitonate, roșii) și, pe final, iarăși într-o sală de curs. La ultimele întâlniri veneau peste o sută de studenți. Alături de cei pe care i-am pomenit până acum, au mai citit acolo: Bogdan O. Popescu, Dan Mircea Cipariu, Răzvan Țupa, Iulian Tănase, Gelu Vlașin, Mihai Vakulovski, Alexandru Vaculovski, Alexandru Matei, Alice Popescu, Alexandru Vârzaru, Mihai Grecea, Luminița Marcu și mulți alții. Dintre critici, cel mai prezent a fost Paul Cernat. A ajuns și Marius Chivu, însă doar la una sau două ședințe de la sfârșitul cenaclului.

Și, ca o concluzie, nu mă îndoiesc că acolo, în anii aceia, câțiva tineri pasionați au avut privilegiul nu doar să

se întâlnească și să-l aibă în preajmă pe scriitorul Mircea Cărtărescu, ci și să scrie o literatură prețioasă. În istoriile literare se va numi, probabil, Grupul Cenaclului Litere. Iar povestea lui are exact atâtea începuturi câți oameni au participat la nenumăratele seri cenacliere întinse de-a lungul a cinci ani.

Svetlana CÂRSTEAN

Un duh al cenaclurilor

Există un duh al cenaclului care mai plutește în aer, dar care nu mai are forța de a se întrupa. Poate de aceea încă mai avem curiozități în ceea ce-l privește.

M-am intersectat, în mod efemer sau temeinic, cu trei cenacluri din anii de dinainte și de după 1989.

Înainte, am urcat de câteva ori scările, pînă la cenaclul Universitas, unde i-am privit de departe pe Mircea Martin, Simona Popescu, Ion Bogdan Lefter. Știu că erau mulți scriitori acolo, dar în mintea mea cea mai vie imagine a rămas cea a Simonei care parcă nu vorbea, ci șfichiuia aerul cu sentințele ei tăioase, cu logica ei de oțel, cu plăcerea rece cu care diseca textele. Privindu-i și ascultându-i pe toți de câteva ori, într-un anonimat absolut, am rămas cu ideea că cenaclul e un loc al verdictului și un loc al centrului în același timp, chiar dacă Universitasul părea exilat într-un fel de periferie supravegheată atent. Există un sentiment pe care ți-l dădea cenaclul: acela că te afli în miezul lucrurilor, că tot ce-i mai important se întîmplă acolo unde ești tu împreună cu ceilalți și, nu în ultimul rînd, că aparții, asta mai ales după ce ești acceptat, validat în interiorul „frăției”.

Poate nu e o întîmplare că următorul cenaclu din care am făcut parte, de la început pînă la sfîrșit, s-a numit chiar Central. Sincer, nu mai știu de unde s-a plecat și cum s-a ajuns la acest nume, cu siguranță că prietenii mei de atunci își amintesc. Pentru mine, Centralul a fost o prelungire a ceea ce se întîmpla oricum în întîlnirile noastre frecvente. Să ne citim unii altora, să ne analizăm la sînge, să ne entuziasmăm, să ne dominăm unii pe alții, fascinați unii de alții, să descoperim pe neașteptate că sînt lucruri comune în textele noastre, că există o zonă pe care o putem exploata cu voci diferite. Cezar a adus copilăria la bloc și privirea caricaturală asupra oamenilor și lucrurilor, Teo, stilistica impecabilă și pe Dimov în mijlocul nostru, Răzvan, inteligența perspectivelor multiple și obesia pentru poveste, pentru textele care trebuie să te facă să

rîzi. Nu ne-am gîndit nici o clipă la generații și manifeste. Cenaclul Central și tot ceea ce l-a precedat au venit dintr-o plăcere imensă și naivă de a vorbi despre textele noastre și ale altora și de a fi împreună. De aceea cred că Centralul a fost mai puțin un cenaclu în sensul clasic al cuvîntului și mai mult un exercițiu stilistic, exersat în lipsa unui mentor. Cînd exercițiul acesta stilistic și-a extins zona de acțiune i-am cunoscut pe Sorin Gherguț, Ioana Nicolaie, Alice Popescu, Mihai Ignat și pe alții. M-am gîndit mulți ani, după ce și Centralul și Literele deveniseră deja o amintire, în ce fel un cenaclu este un exercițiu al cruzimii și poate că imaginea mea fondatoare, cea de la Universitas, e perfect coerentă cu gîndurile de mai tîrziu. Stilistica cruzimii, a puterii, a validării și a apartenenței puse împreună. Totul, adesea pe fondul unor minunate și adevărate prietenii. Cel puțin pentru unii.

Deși Centralul devenise un punct de atracție în mansarda de la Facultatea de Litere, cei mai mulți simțeau nevoia unui cenaclu mai apropiat de definiția consacrată, nevoia unui mentor cu greutate, a unor confirmări reale. Așa s-a născut cenaclul Litere, în care ne-am mutat și noi cu arme și bagaje, condus de Mircea Cărtărescu. Cred că Mircea a reușit să întrupeze perfect așteptările, nevoia de dezbatere adevărată și de verdict îndreptățit a tinerilor scriitori și amatori de literatură din Facultatea de Litere. Era deopotrivă discret și extrem de prezent, probabil că este cel din urmă care a readus toată atmosfera cenaclurilor de dinainte, a reînviat suflul specific, schimbînd în același timp direcția navei, ca un vizionar ce este, presimțind că descentralizarea avea să fie cuvîntul de ordine al anilor de după. Am participat mult mai puțin decît prietenii mei la ședințele de la Litere. Atmosfera era cea corespunzătoare, ingredientele toate prezente, rafinement, sadism, buni oratori, lecturi remarcabile, lecturi mediocre, nu în ultimul rînd plăcerea de a fi acolo. Mircea atenua în mod generos toate aterizările, re-potența la final orice text citit - distanța sa față de texte în general, față de conținuturile comune ale unei generații care se profila, era salvatoare și exact asta lipsea cenaclului Central. Am citit de trei ori: o dată poemul *Floarea de menghină*, o dată înainte de *Floarea de menghină* și o dată după. Mi-a fost de folos tot ce mi s-a spus de fiecare dată.

Există un duh al cenaclului care mai plutește în aer, dar care nu mai are forța de a se întrupa, de aceea nu cred că s-ar mai putea scrie curînd o nouă istorie a cenaclurilor literare. Mai cred însă în forța grupurilor literare, a prietenilor adevărați, care nu se limitează la a genera găști și sfere de influență. Mă gîndesc la prietenii celor din Școala de la Târgoviște, la grupul de la Brașov. Cred acum în forța prieteniei la fel de mult cum cred în forța singurătății. Sînt la fel de eficiente pentru scris dacă sînt autentice. Există o intimitate a formării și a validării înainte de orice fascinație a tiparului. Astăzi validările pot fi mult mai rapide, pe facebook, în lecturile publice, unde nu se comentează, doar se ascultă. Graba e mare, emițătorii „certificatelor” de confirmare mulți și foarte diverși, critica adesea neputincioasă, termenii firavi - *cronică*, *vînzare*, *tiraj*, *premiu*, *promovare*, *maestru* -, dar mai ales tipografiile numeroase.

Daniel MOȘOIU

Nu voi mai scrie poezie!

Găsesc însemnarea aceasta într-un carnețel vechi, din primul an de studenție:

NU VOI MAI SCRIE POEZIE PÂNĂ CÂND NU VOI CITI INTEGRAL:

- lirica veche greacă
- epopeele Antichității
- poezii Renașterii
- romanticii
- poezii moderni

Un bloc-notes cu pagini desprinse pe care, cu un scris nesigur, grăbit, așternusem poem după poem. Între ele, această, cum să-i spun, autoflagelare. Îmi aduc aminte, era prin '90 sau '91, tocmai mă întorsesem dărâmat de la un cenaclu care funcționa într-o cămăruță a Casei de Cultură a Studenților. Fusesem desființat. Mi-au făcut textele praf, au șters cu mine pe jos. Pe vremea aceea exersam un stil de poezie care mi se părea îndrăzneț, avangardist. Poemele începeau cu dulcegării, cu siropuri, cu pastişe după un lirism desuet și se încheiau brusc, cu imagini dure, violente. Finalul, neanunțat de nimic, cădea ca o ghilotină, aruncând la coș balastul liric de până atunci. Ceva de genul: „fericite dihanii ce-mi vor mânca mațele-n pământ”. Sau: „o clipă sinuciderea mi s-a părut un excrement pe țâțele femeii”; „șoarecii ronțăie șoarecii din burta pisicii moartă”; „scot limba și o fac șină de tren”. „în limba cerșetorului puroiul devenise container”. Sau: „precum zenon îmi mușcă limba și v-o scuip în față”. Mă rog, teribilisme vârstii. Sau poate altceva, nu știu. Cert este că am fost umilit, pus la pământ de câțiva poeți, scriitori, ce erau, pe care nu-i cunoșteam și pe care rareori i-am mai văzut prin urbe. Era prea scabros totul. Li s-au întors mațele pe dos. Asta nu e poezie, e o estetică a urâtului care le-a produs, pur și simplu, greață. Să mă las de poezie, să mă apuc de citit. Și așa mai departe. În mod normal, ar fi trebuit să caut o crâșmă prin Hașdeu, să beau câteva beri și să-mi răd în barbă: complexații dracului! Apoi să scot carnețelul și să scriu ceva și mai hidos. Dar eu am luat lucrurile în serios, m-am întors în camera de cămin din Avram Iancu, m-am aruncat în pat, așa îmbrăcat cum eram, și înainte să-mi șterg lacrimile, am scos carnețelul și

am scris acele rânduri. Nu eram bun de nimic, poezia mea nu exista, trebuia să mă pedepsesc, să fac un legământ. Un legământ pe care, evident, aveam să-l încălc curând. N-am citit *integral* nimic din ce-mi propusesem acolo, dar nici la poezie n-am renunțat. Numai că începusem să scriu *altceva*, despre care mi s-a spus, la fel, că nu prea sună a poezie, e prea multă banalitate, prea multă discursivitate. Nu i-am mai luat în seamă, câteva texte îmi apăruseră în *Tribuna*, prezentate de Ion Mureșan.

Țin minte un alt cenaclu clujean, ceva cu Zamolxes, parcă. Îl conducea Horia Munteanu și participau acolo tot felul de personaje, de la studenți visători (ca mine), până la boemi incurabili (precum Ioan-Viorel Bădică) sau pensionari aflați încă în căutarea gloriei literare (sau crezând că au dobândit-o demult). M-am nimerit la o ședință ținută la sediul PDSR-ului (da, chiar acolo, nu radeți, habar n-am cum ajunsese politica să se încuscrească cu poezia!). Ce atmosferă! În locul becurilor ardeau trei-patru lumânări, una lângă hârtiile celui care citea, câteva bețișoare fumegânde împrăștiau mirosuri care-ți gâdilau nările și, peste toate, trona Poezia, ca o zeiță căreia îi aduceam ofrande, urmând ca la rândul nostru să fim răsplătiți cu gâdilături din partea muritorilor de rând peste care pluteam impasibili. Începuse să citească, pare-mi-se, Dorin Crișan, autointitulat „Poetul venețian”, când ușa s-a deschis și, în bătaia becului de afară, s-a arătat însuși președintele județean al partidului, prefectul Grigore Zanc. Năucit de atmosfera lirico-misticoidă, scriitorul a balmăjit un: „Stați liniștiți, nu vă deranjez”. Ridicându-și, în sfârșit, ochii din manuscrisele interminabile, „Poetul venețian” a tunat: „Deja ne-ați deranjat!” Ripostă care i-a ridicat imediat prefectului tocurele pantofilor. A pășit pe vârfuri, stingher, printre noi, intrând în camera alăturată, unde îl așteptau, probabil, chestiuni serioase, de partid. Și de unde n-a mai ieșit câtă vreme nu s-au stins lumânările și nu ne-am dat plecați. Se înțelege că, la finalul ședinței, eram copleșiți de poezie, tulburați de fiorul liric care plutise taman în sediul colosalului partid.

Am publicat apoi în *Echinoc*, așa că, firește, am ajuns și la cenaclul cu același nume. Acolo am simțit prima dată ce înseamnă un cenaclu solid, articulat, un cenaclu care poate crea emulație, care poate da naștere unei solidarități de grup construită pe sensibilități și aspirații comune. În scris, aproape nici unul nu semănam cu altul. Adrian Suci era diferit de Luminița Urs sau de Alina Hiristea, poezia lui Orlando Balaș sau a lui Ioan Buteanu era altceva decât cea a lui Anton Horvath. Apăruseră și criticii, aplicați, nemiloși: Cornel Vâlcu, Călin Teuțișan etc. La fiecare întâlnire participau, ca invitați, scriitori consacrați. Acolo (ședințele se țineau la Casa de Cultură a Studenților) l-am văzut și l-am ascultat prima și singura dată pe regretatul poet Iustin Panța. Și tot acolo l-am cunoscut pe Teohar Mihadaș. Dintr-o neînțelegere, apărusem pe afișul Cenaclului cu proză. Eu, care scriam poezie... Nu mai puteam da înapoi. Așa că, în două nopți, am scris o poveste, pe care am citit-o gâuit de emoție. Generos ca întotdeauna, Teohar Mihadaș, la care priveam cu toții ca la o statuie, m-a făcut să roșesc, spunându-mi că scriu

mai bine față de cum scria el la vârsta mea. Și chiar un pic mai bine decât marele lui prieten, Laurențiu Fulga, cel din tinerețe... M-am „expus” și cu poezie, împreună cu Luminița Urs. Invitați erau Mircea Petean și regretatul Augustin Pop. Cred că am citit jumătate din volumul de debut, „Poeme din mers”. Augustin Pop era extaziat (sigur, scriam oarecum în stilul lui): asta și numai asta e poezie! Mircea Petean a tras un pic de hamuri: mai ușor, poezia Luminiței e gravă, e complexă, se simte construcția... Mi-a explicat mai apoi, la „Pescarul”, că nu putea lăsa lucrurile așa, Gusti Pop exagera, iar despre Lumi nu vorbea nimeni. Totuși, ar fi bine să-i dau manuscrisul pentru *Dacia*. Și tot la fostul restaurant „Pescarul”, unde am plecat după cenaclu, Augustin Pop, stând în fața mea, se pomenește întrebând: „Dar unde-i băiatul ăla care a citit în seara asta?” I-am zis timid: „Păi, eu sunt...” „Da? Tu ești? Extraordinar! Nici nu te-am văzut când ai citit!”

A urmat apoi o vreme de secetă. Laurențiu Mihăileanu, plecat și el dintre noi, a animat o vreme Cenaclul Filialei Cluj a UR. Era frumos, veneau Ion Mureșan, Vasile Gogea, ba, într-o seară, ne-am pomenit cu profesorul Mircea Borcilă. Cu timpul s-a transformat în fericite prilejuri de a ne întâlni și de a merge, mai apoi, la bere. Când berea s-a scumpit, s-a stins și cenaclul...

De mai bine de un an, la Cluj, funcționează *Cenaclul lui Murușan*. Cenaclul UBB. Nu ratez aproape nici o ședință. Cenaclul acesta nu aparține nici unui grup, nu promovează nici o generație, nici un stil literar, nici o modă (nici n-ar mai fi posibil, cred), nici măcar nu creează în jurul lui efervescența creatoare a altor celebre cenacluri literare. Cenaclul acesta e un laborator, ține pulsul viu al vieții literare clujene. Citesc în el autori din generații diferite. Vine fiecare cu ce are pe masa de scris. Cei care vin, nu foarte-foarte mulți, continuă să vină. Cei care n-au venit până acum, probabil că nu vor veni niciodată. Discuțiile se prelungesc îndelung, până când chelnerii de la restaurantul „Piramida” al Casei Universitarelor (locul de refugiu al Cenaclului) ne arată ceasul. Cenaclul acesta îți linge rănilor. O dată pentru că e o reală plăcere să-l vezi și să-l asculți pe profesorul Ion Pop făcând analiză pe text, cu pixul în mână. Apoi, pentru că nu se spun mari grozăvii, nu se bat câmpii, n-o ia nimeni pe arătură, nu se spun generalități, nu ni se dezvăluie genii. Și încă ceva: nu se vorbește niciodată, dar niciodată la unison. De curând, am citit și eu la *Cenaclul lui Murușan*. Proză scurtă, pentru că am un volum gata, aproape gata de tipar. S-au spus multe despre textele mele. Observații pe care le-am luat în seamă. Prin urmare, am mai corectat pe ici, pe colo. Am mai tăiat din „burți” fără mari regrete, bizuindu-mă pe observațiile cenacliștilor. Dar m-a încurcat reacția unui foarte tânăr și talentat poet care a găsit că rândurile sau comparațiile următoare sunt desuete: „...printre paralelipipele de argilă arsă, mortarul se scremuse și ieșise grosolan afară, prelingându-se pe zid, ca niște degete lungi, diforme, groase.” Și, de atunci, în loc să predau manuscrisul editorului, după cum mi-a cerut, stau și mă gândesc: or fi sau n-or fi desuete? Să las fraza respectivă în text sau să o elimin? Încă mai stau pe gânduri, încă nu m-am hotărât...

Cezar PAUL-BĂDESCU

Ieșirea din adolescență

Am asistat la câteva ședințe ale cenaclurilor „Junimea” (condus de Crohmălniceanu) și „Universitas” (condus de Mircea Martin), am participat activ la cenaclul „Litere” (condus de Mircea Cărtărescu), am inițiat și condus eu însumi, alături de Răzvan Rădulescu, cenaclul „Central”, în care se dădeau teme pentru acasă - un fel de grup de creative writing. Pot să spun și acum, după trecerea timpului, că experiența de cenaclu m-a ajutat mult în formarea mea ca scriitor și o recomand tuturor celor care vor să facă literatură.

Cu ce te poate ajuta un cenaclu? Păi e simplu: îți depășești pudoarea de a scoate în lume ceea ce scrii, ai feedback, îți poți da seama cam pe unde te afli, vezi cum gândesc și alții care au preocupări literare, iei contact cu trendurile zilei și poți să alegi cum să te poziționezi în raport cu ele, realizezi ce drumuri sunt ultra-bătătorite sau duc către fundături, îți exersezi un limbaj critic etc.

Desigur, astăzi există posibilitatea să-ți scoți și astfel textele în lume pentru prima dată, scriind pe blog sau pe Facebook - și ai și acolo feedback. Numai că una e liota de laicărși sau de comentatori abonați la blogul tău, care sunt de obicei după chipul și asemănarea ta, și alta e exercițiul de confruntare cu alteritatea, ba chiar cu jungla dintr-un cenaclu. Gândiți-vă doar câte like-uri strâng însășiările așa-zis poetice ale unui Marius Tucă și care e de fapt valoarea lor.

Pe scurt, cenaclul te poate ajuta să ieși din adolescență, să te maturizezi ca scriitor, pe când internetul riscă să-ți încurajeze tocmai infantilismul și naivitățile literare.

Asta, dacă vorbim din punct de vedere individual. Din perspectiva istoriei literare, cenaclurile sunt bune că formează generații, grupuri literare - cu valori estetice, etice sau trăsături comune. Cu alte cuvinte, dau o mână de ajutor și criticilor să descâlcească și să clasifice lucrurile.

Miruna VLADA***Euridice***

Vreau să scriu despre școala de poezie la care am luat parte încă din liceu și căreia i-am dedicat neîntrerupt vreo 5 ani din viața mea. Nu o să fac o exegeză elaborată privind rolul cenaclului Euridice în evoluția literaturii române contemporane. Am și o scuză bună să nu o fac - nu sunt critic literar. Dar o să spun ce rol a avut asupra mea, și asupra scrisului meu, dar și la nivel personal.

Vreau să dedic rândurile ce urmează lui Marin Mincu, fără de care nu aș fi trăit nimic din ce descriu aici. Chiar spuneam zilele trecute unor prieteni literari că mi-e foarte dor de Mincu și îi mai aprind din când în când o lumânare când mă gândesc la el. Și în toiul dezbatelor literare din zilele astea, nu pot să nu îmi închipui ce reacții virulente ar fi avut să vadă circul ăsta cu Manolescu și USR. Cred că i-ar părea bine că i se confirmă într-un fel niște chestiuni pe care le-a tot polemicizat de-a lungul anilor cu aceste instituții osificate pe care mulți încă le mai venerau pe atunci. El era în esență lui un cruciat al unor cauze și nu se schimba după cum bătea vântul. După dispariția lui am început să conștientizez mult mai pregnant ce a însemnat el pentru lumea noastră literară de tranziție și ambiția lui de a continua probabil cel mai longeviv cenaclu românesc de după '89 și de a cataliza niște puncte de formare și manifestare a generației 2000 pe care a răsfățat-o atât de mult. O să încep chiar de aici – pentru ca un cenaclu să aibă impact dincolo de mâna de oameni care îl frecventează e nevoie întotdeauna de un catalizator, de o personalitate puternică pentru a iniția și a continua mai ales un cenaclu. Forța unui cenaclu stă în continuitate. Ambitiția celui ce inițiază cenaclul e fundamentală cred eu, că dacă nu e dâr și nu își duce proiectul mai departe dincolo de obstacolele ce îi apar în drum, nu iese nimic. Mincu era teribil de ambițios în tot ce făcea, și el nu a făcut din acest cenaclu o inițiativă printre altele, ci a propus o viziune. De-aia a și avut continuitate cred eu, și de aceea a și avut un impact enorm și asupra acelor ce frecventau dar și asupra celor care habar nu aveau de cenaclu. Frecvența săptămânală a ajutat enorm. La cenaclul Euridice mulți autori tineri au putut citi de-a lungul anilor de câte două-trei ori, din noile lor proiecte literare. Sub ochii noștri s-au finalizat

în timpul, și cu ajutorul discuțiilor din cenaclu aproape un raft întreg de cărți, mai ales de debut. Păi asta în sine e o realizare majoră. Vorbim totuși de niște întâlniri care să se desfășoare cu regularitate, care să stimuleze dialogul și diversitatea de opinii, care să își păstreze o anumită prestanță, și să rămână ceva în urma lor. Euridice nu a fost doar un cenaclu, ci și o rețea de multe alte activități din jurul său. Așa cred că l-a gândit Mincu de la început de aceea nici nu a contat cine ce bețe în roate îi pune. Cenaclul Euridice avea un ritual anume, avea o personalitate adesea incomodă dar de neignorată care îl ordona, aducea mereu diversitate, și mai ales a fost teribil de rezistent - s-a desfășurat cu obstinție de-a lungul a aproape un deceniu (7 ani să tot fie, dacă îi mai socotim și edițiile de la Biblioteca metropolitană, ultimele dinainte de dispariția lui Mincu).

Vorbind de longevitate a unei inițiative de acest fel - zilele trecute am participat la celebrarea ediției 100 a Clubului de lectură Institutul Blecher, un proiect inițiat și moderat de Claudiu Komartin. Sala era plină de tineri studenți, fani ai poeziei și foarte puțini literați. Mă uitam la acea sală și o comparam cu atmosfera cenaclului Euridice. Într-un deceniu și ceva s-au schimbat foarte multe – modul de interacțiune, modul de a scrie, formatul întâlnirilor. Acesta e clar tot un fel de cenaclu, dar un altfel de proiect.

Dar să revin. Avantajul lui Mincu am simțit că a fost întotdeauna și experiența lui în Occident. A trăit și a predat în Italia și a călătorit destul de mult în scopuri literare. Viziunea pe care a avut-o el despre ce ar trebui să facă literatura română cred că a fost influențată de acest contact al lui cu alte literaturi. Ca și Claudiu, Mincu nu s-a mulțumit doar să facă un cenaclu și atât. A avut o viziune mai amplă – a deschis și o editură care promova poezii tineri pe care alții îi ignorau, a instituit un premiu pe care îl dădea din banii lui tot ca să îi sprijine pe tinerii care nu aveau acces la resurse și s-a străduit ca cenaclul să lase în urmă o amplă arhivă auditivă, foto și câteva volume ce sintetizau discuțiile și lecturile desfășurate, ca un clasor de literatură contemporană. Ceea ce vreau să spun e că și-a transpus viziunea aceasta de a sprijini o nouă generație literară în toate activitățile sale – își puneia doctoranzii să se aplece critic asupra acestei generații, în revista "Paradigma" îi publica tot pe tineri, la cenaclu tinerii atrăgeau atenția că erau puși lângă scriitori consacrați etc. Mincu îi trata pe tinerii scriitori egal, ceea ce era în mod fundamental diferit de modul de relaționare a USR, care era unul de putere asimetrică și de monopol ostentat al resurselor literare la care tinerii nu aveau acces.

Eu eram elevă de liceu pe atunci, evident că nu vedeam toate astea. În clasa a 9-a m-am dus la câteva ședințe ale cenaclului condus de Nora Iuga la USR și apoi din 2002 am frecventat cu asiduitate cenaclul lui Mincu, cu tot cu aparatele de înregistrat ale ziarului "Ziua" și microfoanele care dădeau aerul unui "establishment" pompos și neprietenos. Cred că am ratat doar vreo câteva ședințe din cenaclul de la Casa Monteoru, când eram bolnavă. Eram atât de prinsă de întreaga atmosferă de acolo încât anumite ședințe cred că le pot reproduce frază cu frază și se derulează în mintea mea ca un film. Poate

că eram și într-o perioadă propice, în care absorbeam tot ce mi se întâmpla ca un șervețel. Dra sunt conștientă, fără modestie, că am asimilat în acei ani cât alții în zeci de ani, la propriu. Se crease o comunitate fantastică în jurul acelui cenaclu. Se socializa literar cu frenezie, dincolo de pasiunile acerbă stârnite în timpul dezbatelor pe text, care se mai lăsau uneori și cu vorbe grele sau cu certuri cu expresii bulevardiere. Dar Mincu aici avea un rol esențial, că el dădea în mod cât se poate de asumat dictatorial cuvântul. De unde și ideea că nu oricine putea să vorbească în cadrul cenaclului, și dacă tot vorbeai trebuia să spui ceva inteligent. Dacă nu, te taxa dur și nu-ți mai dădea cuvântul altădată. Oricât de nedemocratic ar suna, dar cred că acest filtru a adus multă valoare discuțiilor, a creat o anumită competiție și frenezie intelectuală în exprimarea opiniilor. Dar mai ales a creat premisele unor abordări argumentate pe text, care sunt de fapt esența unui cenaclu de calitate. Și acest lucru s-a datorat și faptului că îi lăsa pe scriitorii tineri, uneori nepublicați să discute apăsător și să spună ce cred, ceea ce i-a adus într-un dialog cu scriitorii consacrați la care nu ar fi avut altfel niciodată acces. Mincu avea ceva în el și de anarhist, și de monarh autoritar, m-a fascinat asta la el mereu.

Pentru mine un lucru e clar - orice cenaclu organizat în zilele noastre nu va mai avea acest efect deoarece îmi dau seama acum că Euridice suplinea la vremea aceea o lipsă acută de altfel de interacțiuni literare. Era ca programul TVR în comunism, te uitai că nu erau alte multe metode de a-ți petrece timpul liber sau de a vedea alte filme. Cum oferta lecturilor publice e mult mai vastă acum, nici un cenaclu nu mai are atâta popularitate ca atunci. Și ceea ce mi se pare chiar miraculos și aproape ironic e că tot fenomenul ăsta s-a desfășurat o bună parte din timp sub cupola URSS, ceea ce știu că nu a convenit multora din URSS și s-a văzut asta ulterior, când Mincu s-a certat cu ei, s-a mutat la MNLR și și-a continuat cenaclul Euridice pe cont propriu. Dar la începutul anilor 2000 toată efervescența asta putea fi catalizată doar de o instituție cu acces la resurse de prestigiu și de promovare, ceea ce acum nu mai e cazul. Acum, dintr-o dată, URSS a rămas anchilozată și nu mai organizează nimic în afară de premii literare contestate, și, în paralel, s-au dezvoltat, cum aminteam deja Institutul Blecher (dar mai sunt și multe alte inițiative în alte orașe precum Cluj, Iași, Brașov, Timișoara). Avem acum o mulțime de alternative eficiente la nevoia scriitorilor de a socializa, de a afla noutăți literare și de a dezbate pe text. Peste vreo zece ani vom vedea și ce efect au asupra scriitorilor ce le sunt protagoniști.

Repet, pentru mine acest cenaclu a fost o școală de literatură. M-a făcut să ard foarte multe etape ale scrisului și ale culturii literare. Îmi dau seama de ce poate nici nu regret că nu am făcut Literale și nu mă simt văduvită în niciun fel de cultura literară necesară unui scriitor. Ce s-a derulat între pereții acelui cenaclu a suplinit cu brio o formare specializată în tot ce înseamnă literatură contemporană. Și îmi dau seama că totul a ținut de o loterie - faptul că m-am născut în București și că am studiat la liceul Eminescu unde predă Octavian Soviany.

Așa am putut ajunge încă dintr-a zecea la un cenaclu unde participau totuși numai inițiați. Alți elevi la vârsta aia băjbăie pe la revistele liceului și își citeau creațiile doar la festivitățile de ziua lui Eminescu, stand la mâna reacțiilor de elogiare sau strâmbat din nas a profesoarelor din cartier. Nu spun că asta ar fi ceva rău, doar că te face să bați mai mult timp pasul pe loc și procesul de găsire a propriei voci poetice să dureze mult mai mult. Îmi dau seama astfel că dacă mă nășteam într-un orașel de provincie, adio cu titulatura mea de poetă doumiistă! Nu spun că n-aș mai fi scris poezie, nu vreau să fiu absurd de contrafactuală. Dar repet, tot procesul de formare cred că ar fi durat mult mai mult. Și aici admit că tinerii scriitori din provincie au fost vânduți de reclamă dacă nju veneau la facultate sau cu serviciul în București sau nu îi susținea cineva din București. Oricum, nu fac acum pe socioloaga de weekend, observ și eu tensiunea asta centru-periferie care se simte când se fac jocurile literare, mai ales când unii sunt mai promovați literar decât alții, și unii folosesc resurse literare la care alții nu au acces. Iată că și cenaclurile astea sunt rezultatul unor jocuri de putere și e bine să nu uităm asta. Revenind, fără acest cenaclu cu siguranță nu aș fi citit atât de multă literatură contemporană. Păi la cenaclul Euridice eram practic mereu aduși la zi cu tot ce apărea în materie de poezie și proză. Cum altfel aș fi putut să am acces la o atât de bogată listă de recomandări de lectură? Doar stand la mâna unei reviste literare sau blog nu cred că reușeam. Realizez că o parte a decalajului dintre orașele centre universitare și orașele mici e tocmai acesta - că la nivel literar sunt decuplați de la noutăți, mai ales dacă aceste noutăți apar și la edituri cu distribuție proastă (sau inexistentă cum e cazul Vinea, unde apar comori literare adânc îngropate, la care doar autorii și câțiva prieteni ai lui ajung). Deci la cenaclul Euridice nu aflam doar titluri de cărți dar adesea puteam intra ușor și în posesia lor, ceea ce iată se dovedește un mare privilegiu.

Trebuie să observ aici că relevante în formarea mea nu au fost doar lecturile propriu-zise în cenaclul Euridice, ci evident și dezbaterea pe text, cum frumos îi plăcea lui Mincu să spună "sfârtecările textelor" și, mai ales, discuțiile de după. Ritualul cuprindea mereu și o sesiune a "berii de după", la care uneori se alătura vesel și Mincu însuși. Având acces la un set atât de variat de scriitori în cadrul cenaclului a însemnat enorm pentru scrisul meu, pentru realizarea debutului (pe care cine știe cât îl mai amânăm dacă eram în alte contexte) și pentru a înțelege că totuși generații literare atât de diferite cum era cea 2000 și cele "ante2000" să le numesc generic pot totuși comunica, se pot contrazice argumentat, pot să se cunoască mai bine. Cenaclul lui Mincu a fost un experiment "Big brother" într-un fel, o formă de a scrie istorie literară live, cu personajele la fața locului. Toate orgoliile ciobite, toate certurile paternaliste pe locul fruntaș în generația 2000 și valorile contestate ale generației, toate s-au derulat sub cupola construită de Mincu. Aș numi asta adevărata lui lecție de generozitate intelectuală. Și simbolică dar și materială - Mincu era aprig dar și extrem de generos. Mă gândesc aici la faptul că URSS nu aloca buget pentru autorii

care citeau și Mincu plătea din buzunarul lui transportul scriitorilor care veneau din provincie, insistând de fiecare dată să invite și poeți din alte orașe. Sigur, acest cenaclu era pariul lui critic major și s-a văzut asta în tot ce a scris după. Dar nu a fost, în nici un caz, pur egoism critic. A fost generozitate. O lecție de care cred că o viață literară provincială ca a noastră are atât de multă nevoie.

Răzvan ȚUPA

Cu poezia pe scările cenaclurilor

Dintre toate lucrurile legate de poezie, cenaclul e singura formă pe care am recunoscut-o din ce am auzit în școala generală în materie de literatură. Asta se întâmpla înainte ca internetul să îți aducă la îndemână tot felul de spații în care poți să intri în contact cu oricine e interesat de scris. Până spre sfârșitul anilor '90, dacă vroiai să vezi ce se mai scrie, treaba ta se împărțea între revistele literare și cenaclurile a căror viață semăna cu industria sexuală din romanele lui Murakami. Mereu apărea sau dispărea un cenaclu pe undeva printr-un colț al peisajului.

Am văzut adunări de felul ăsta din Timișoara până în Chișinău, de la Brăila și Constanța până la New York sau Paris. Singurul lucru specific manifestărilor românești mi s-a părut că este pretenția permanentă de manifestare unică și irepetabilă pe care o adoptă până și cea mai întâmplătoare adunare literară. Cu cât este vorba despre un cenaclu mai puțin important, cu atât termenii tind să fie mai sfârșitori. Și invers... de câte ori am văzut un grup literar care m-a impresionat, printre punctele de interes se număra și deschiderea sau măcar o anumită curiozitate față de ceea ce se întâmplă în același timp în colțuri diferite ale țării sau ale lumii poeziei.

Iluzia istorică

Chiar și atunci când e vorba despre cenacluri clasate deja istoric am avut surpriza unei concurențe destul de speciale. În volumul pe care l-a dedicat în 2008 întâlnirilor de la „Universitas”, Mircea Martin notează uluirea cu care a citit în mai multe rânduri date eronate legate de manifestare ieșite chiar de

sub degetele foștilor participanți. Privind în urmă, raportul dintre Universitas și Cenaclul de Luni sau alte întreprinderi literare apare deformat.

Primul cenaclu pe care l-am văzut vreo dată a fost „Prospero” la Facultatea de Limbi Străine. Monica Pillat aduna studenți din facultate cărora le dădea ocazia să discute teme și să intre în contact cu autori cunoscuți (acolo l-am văzut pentru prima dată pe Cezar Baltag) și critici literari (Cornel Mihai Ionescu, Șerban Cioculescu).

De altfel, de acolo am și plecat în toate direcțiile în același timp, pentru că tineri autori pe care i-am cunoscut acolo mi-au spus de întâlniri literare care se întâmplau fie la Liceul Lazăr (Tudor Oprea, care aduna aici autori aflați la început de prin toate liceele Bucureștiului, avea obiceiul să amintească tot felul de poeți care trecuseră prin taberele și cenaclurile sale), la Litere (Cecilia Ștefănescu, Ioana Nicolae, Paul Cernat și Iulian Băicuș tocmai relauau întâlnirile cu Mircea Cărtărescu).

Cred că nu sunt prea multe întreprinderi literare din acei ani la care să nu fi călcat măcar ca spectator. La Muzeul Literaturii (MLR), acum retrocedat, nouăzeciști ca Boerescu sau Țărea (care pe vremea aceea avea o emisiune literară la TVR), sau optzeciști ca Traian T. Coșovei ori Mariana Marin și Condeescu se strâneau din când în când și puteai să vezi cum se bucură Iova când îl regăsește pe Stratan la o lectură. Aici am și văzut-o pe Mariana Marin refuzând să își laude un prieten atunci când poemele pe care le auzise erau slabe: „Măi, Traiane, ție nu ți-e rușine să citești așa ceva... Păi cum am ieșit noi cu *Ninsoarea electrică*, bucuroși că se poate și ce faci tu aici...”. Erau poemele pe care, până la urmă, Coșovei le-a publicat în „Grevă câpșunelor”.

Cu totul altă poveste se întâmpla la Uniunea Scriitorilor, unde Nora Iuga, Octavian Soviany, Constantin Abăluță și Valeriu Mircea Popa ne strâneau săptămânal să ne citim unii altora. Sau în bibliotecile în care poeta Nina Vasile își ținea periodic atelierele de scris. *Fracturi* era testul de duranță, unde știai că, dacă vrei să auzi cât mai multe păreri despre ce scrii, trebuie să reușești să îi enervezi cu ce scrii pe cât mai mulți dintre cei care asistă. Mie, oricum, lucrurile astea mi s-a părut mereu că se întâmplă toate în același timp.

Ego și metodă

De obicei, întâlnirile pentru citit și comentat texte literare erau plictisitoare. Acum, când stau să mă gândesc cum se scorjeau pereții la câte o lectură, mă și mir că am trecut prin atâtea întâlniri de felul ăsta. Foarte rar se poate spune că un cenaclu este la fel în toate întâlnirile.

Cine este curios să vadă cum se întâmplau lucrurile astea poate să treacă prin multele volume lăsate de serile *Euridice* unde Marin Mincu a transcris discuțiile din Sala Oglinzilor de la Uniunea Scriitorilor și din Rotonda MLR.

De la prima întâlnire din seria *Euridice*, se vedea că treaba cu cenaclul a trecut în altă ligă. Marin Mincu făcuse parteneriate cu ziarul Ziua care publica o cronică săptămânală a poveștii și selecții din textele citite. Dar tot acolo am văzut ce ușor se sparg lucrurile care funcționează. Criticul de la Pontica și Paradigma insistase să programeze autori care tocmai debutau dar reușita întâlnirilor e și acum că au lăsat în urmă nu doar seria de volume Dosarul Cenaclului Euridice, ci și un model de interacțiune.

În primă instanță, Uniunea Scriitorilor a crezut că Marin Mincu își juca propriile lui meciuri cu generațiile '80, '90, așa că a schimbat coordonatorul întâlnirilor cu Mircea Martin. Criticul de la Universitas a încercat să impună un oarecare echilibru între lecturi, dar echilibrul nu era ceea ce intenționa instituția, așa că, după câteva întâlniri în care oficialii USR au considerat că tot se aud prea multe critici la adresa lor, poetul Cezar Ivănescu a fost impus cu scopul destul de transparent de a reduce tot ce se întâmpla acolo la nivelul cârcotelilor de serviciu pe care literatura funcționarilor era deja obișnuită să le manipuleze cum avea chef.

Dacă tot mi-am amintit lucrurile astea, trebuie să recunosc: și azi mediocritatea este principalul produs al domeniului... dar ce bucurie este să vezi cum se reglează de la sine unele lucruri!

Și astea sunt doar lucrurile pe care le-am văzut în București. În Timișoara am văzut ani de zile mai multe valuri de autori tineri adunați în jurul lui Eugen Bunaru la cenacul *Pavel Dan*. La Suceava, Iași sau Târgoviște și Constanța am văzut cum poezia poate să schimbe viața unor tineri pornind de la profesori pasionați din licee (Gheorghe Cârștian, Emil Munteanu). Prin Sibiu, Bistrița sau Târgoviște scriitori ca Radu Vancu, Marin Mălaicu Hondrari, Dan Coman sau Ioana Geacă au făcut din poezie o treabă serioasă pentru cei mai tineri, iar în Iași am văzut un eveniment, Casa Poeziei, pus pe picioare în cadrul FILIT doar de pasiunea Corinei Bernic pentru poezie. Pentru mine, jocul cenaclurilor se termină odată cu pofta teribilă a grupurilor de a refuza dialogul cu ceilalți.

Alternativele fac regula

De câteva ori am văzut în Brăila niște întâlniri pe care le prezida Laurențiu Ulici pe la sfârșitul anilor '90. Partiturile păreau împărțite pe baza unor înțelegeri tacite. Chiar și protestul avea colțul lui. Fiecare cenaclu pe care l-am văzut cred că se împarte în câteva momente:

- Lectura cu surprize sau cu peltele cărora îți doreai doar să le supraviețuiești
- Dezbaterile mai mult sau mai puțin furtunoase
- Concluziile și continuarea după întâlnire, fie pe o terasă, fie printr-un loc ferit.

Când m-am apucat să țin „Poeticile cotidianului” în Club A chiar aveam iluzia că are cineva chef de vreo alternativă. În realitate, cei pe care i-am

simțit că susțineau încercările de a găsi alte formule de prezentare a literaturii erau foarte puțini. Paul Radu, care vroia să vadă o continuare a serilor *Fracturi* din primii ani 2000, Cosmin Dragomir își trecuse în program prezența constantă la eveniment, Viviana Mușă sau Sociu după ce se mutase în București, cei de la clubul Expirat/OtherSide în 2009-2010 ultimele sezoane ale evenimentului. În rest, răspunsurile se limitau la seara care putea să trezească cuiva interesul într-un fel sau altul. Și asta mi-a plăcut.

Ceea ce nu m-a mai încântat atât de mult este victoria pe toată linia a întâlnirilor publice în jurul unui nume și mai puțin în jurul lucrurilor pe care le are de zis. Mai întâi, subiectele de discuție s-au mutat pe internet. Și pe Club Literar și pe alte site-uri. Jocul de glezne al celor care și-au făcut o estetică din pretenția că fac literatură doar imitând ceea ce pare să aibă legătură cu scrisul a urcat repede și aici. Ba chiar și autori care păreau să fie interesați de ce au de scris și de citit au trecut la mimarea literaturii și a jocurilor de influență.

Au apărut, în schimb, câteva întâlniri în care cei mai tineri autori de azi citesc texte cât se poate de provocatoare (Licart, etc.). De cele mai multe ori nici măcar ei nu apucă să afle ce lucruri uluitoare respiră în ce au scris. Toți vin de pe bloguri, din concursuri pe care cândva le ignoram. Au revistele lor ca Zona Nouă sau Alecart și vorbesc o cu totul altă limbă decât pasionații diferitelor culturi ale personalității. Sunt primii care remarcă alunecările din România Literară ori succesul unei traduceri din Poesis Internațional și sunt gata să jure că nu vor debuta în volum decât atunci când vor fi siguri că are rost. Sigur, au tot timpul să vadă că orice vor reuși va cunoaște destul de repede replici oficiale în cele mai palide variante. Și imitațiile acelea vor avea viața lor. Oricât de atomizată este lumea blogurilor, un lucru pare să-l fi învățat bine din poezie: textul meu are sens doar alături de toate celelalte texte, oricât le ironizez sau le critic (ba chiar din acest motiv). Este și acesta un exercițiu.

III. CENACLURI & CLUBURI DE LECTURĂ DE AZI

CLUBUL DE LECTURĂ INSTITUTUL BLECHER

Clubul de lectură „Institutul Blecher” a pornit în septembrie 2009, mai exact pe 20.09.2009, la aniversarea, aproape trecută cu vederea în spațiul public românesc, a centenarului Max Blecher. Inițiativa a aparținut unui poet (Claudiu Komartin) și unei graficiene (Ana Toma), care, în cei cinci ani și jumătate care au trecut, au rămas devotați unui proiect necesar în momentul apariției și în perioada care a urmat. Bucureștiul nu avea parte de prea multe evenimente publice care să aibă în centru literatura contemporană (seria „Poeticile cotidianului”, continuată pentru scurtă vreme prin „Ateliere relaționale”, proiectul foarte bine gândit și condus de Răzvan Țupa, a ținut din 2005 până în 2010). Ne-am propus, așadar, de la bun început să derulăm o serie de întâlniri care să-i aibă în prim-plan pe scriitorii cei mai valoroși și mai activi ai momentului, dar și pe tinerii încă nedebutați, alăturarea lor fiind foarte importantă – știam, după experiența cenaclului „Euridice” de la începutul deceniului, cât de importante pot fi acestea pentru poeții și prozatorii aflați în perioada căutării propriei voci și a „diferenței specifice”.

Încă de la prima ediție, la ședințele Institutului Blecher au participat peste o sută de autori tineri, printre invitații noștri numărându-se destui autori consacrați, a căror participare la edițiile clubului de lectură a cântărit foarte mult. Prezența lor alături de tinerii autori de la „Blecher” a reprezentat, în unele cazuri, o reală șansă pentru o falangă în curs de afirmare, însă lipsită în multe cazuri de repere ferme și de lecturi „la zi” într-o lume tot mai atomizată, în care o serie de autori esențiali erau cunoscuți mai degrabă din auzite, citiți răzleț prin antologii sau din povești și anecdote liricizate cu iz de Muzeul Literaturii Române. Astfel, tinerii care au citit la Institutul Blecher au luat contact, în multe cazuri pentru prima oară, cu un alt fel de a face, de a citi și de a se vorbi despre literatura contemporană. Radu Aldulescu, Ionel Ciupureanu, Octavian Soviany, Constantin Abăluță, Angela Marinescu, Nora Iuga, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ioan Moldovan, Viorel Mureșan, Ioan Zubașcu, O. Nimigean, Nicolae Coande, Simona Popescu, Ioana Ieronim, Paul Vinicius, poetul britanic Stephen Watts sau clasicul american Jerome Rothenberg au fost prezențe care au dinamizat lucrurile și au stabilit punți între scriitorii în curs de afirmare la începutul secolului și nume importante ale literaturii ultimelor decenii.

De aici, povestea a continuat firesc, de la un sezon la altul (sezoanele Institutului Blecher fiind două în fiecare an, toamna și primăvara), până la ediția 100, care a avut loc în Cafeneaua „Tramvaiul 26” (gazda noastră începând din februarie 2013), ediție specială,

care a adunat, sub titlul blecherian „Perfecta inutilitate a acestei zile splendide”, 20 de poeți contemporani care au citit într-un maraton poetic de-a lungul a aproape trei ore și jumătate, într-un local neîncăpător, în care s-au făcut auzite vocile unor poeți deja confirmați, precum Cosmin Perța, Teodor Dună, Domnica Drumea, Miruna Vlada sau Mugur Grosu, alături de foarte tinerii Radu Nițescu, Laurențiu Ion, Anca Bucur, Cristina Alexandrescu, Natasha Grama, Anastasia Gavrilovici, Horia Șerban, Costel Onofraș și Cătălina Suditu.

Reiau mai jos edițiile clubului de lectură Institutul Blecher, conștient că un cititor care nu a trecut prin acest cenaclu/atelier va fi probabil pus într-o dificultate receptivă. Vă asigur că, de-a lungul a 100 de după-amieze și seri în mai multe locuri din București, dar și din Sibiu, Bistrița, Cluj, Suceava și Oradea, toți acești autori din stricta actualitate a literaturii române au citit și s-au prezentat la acest club de lectură cu ce au avut mai bun, mai proaspăt și mai deschis unei receptări entuziaste și, nu de puține ori, combative.

Edițiile Institutului Blecher (1-100)

Sezonul I (septembrie-noiembrie 2009)

- I Dan Coman (poezie) — Sorin Despot (poezie)
20.09.09
- II V. Leac (poezie) — Mihai Duțescu (poezie) 04.10.09
- III Vasile Ernu (proză) — Ilieș Gorzo (poezie) 11.10.09
- IV Dumitru Bădița (poezie) — Andrei Ruse (proză)
18.10.09
- V Adela Greceanu (proză) — Adrian Diniș (poezie)
08.11.09
- VI Ștefan Manasia (poezie) — Gabriela Toma (poezie)
15.11.09
- VII Mugur Grosu (proză) — Stoian G. Bogdan (proză)
22.11.09
- VIII Cosmin Perța (proză) — Moni Stănilă (poezie)
29.11.09

Sezonul II (februarie-iulie 2010)

- IX Radu Vancu (poezie) — Ioana Bogdan (proză)
10.02.10
- X Teodor Dună (poezie) — Augustin Cupșa (proză)
17.02.10
- XI Marin Mălaicu-Hondrari (proză) — Gabriel Daliș
(poezie) 24.02.10
- XII Alexandru Potcoavă (proză) — Andrei Dósa
(poezie) 03.03.10
- XIII Adrian Suci (poezie) — Victor Potra (proză)
10.03.10
- XIV Felix Nicolau (proză) — Livia Ștefan (poezie)
17.03.10
- XV Radu Aldulescu (proză) — Ionel Ciupureanu
(poezie) 24.03.10
- XVI Silviu Gherman (proză) — Ioana Miron (poezie)
31.03.10

XVII Paul Aretzu / Constantin Hrehor / Ioan Pinte / Florin Caragiu (poezie) 14.04.10
XVIII Octavian Soviany (proză) — Aura Maru (poezie) 21.04.10
XIX Gelu Diaconu (proză) — Aurelia Borzin (poezie) 28.04.10
XX Constantin Abăluță (proză) — Andrei Luca (poezie) 12.05.10
XXI Alexandru Ioan (poezie) — Lorena Stuparu (proză) 26.05.10
XXII (în cadrul TNCP) Angela Marinescu — Magda Cărneci — Simona Popescu — Ana Dragu — Rita Chirian — Diana Geacăr (poezie) 02.06.10
XXIII Sorin Delaskela (proză) — Răzvan Țupa (poezie) 16.06.10
XIV Ioana Bradea (proză) — Alexandru Văsies (poezie) 16.07.10

Sezonul III (septembrie-noiembrie 2010)

XXV Daniel Vighi (proză) — Ana-Maria Pușcașu (poezie) 15.09.10
XXVI Ioan Moldovan (poezie) — Viorel Mureșan (poezie) 06.10.10
XXVII Traian T. Coșovei (poezie) — Aida Hancer (poezie) 17.10.10
XXVIII Ovidiu Pop (proză) — Laura Dan (poezie) 31.10.10
XXIX O. Nimigean (proză) — Ovidiu Baron (proză) 05.11.10
XXX Dan Cristian Iordache (poezie) — Andreea Teliban (poezie) 12.11.10
XXXI Miruna Vlada (poezie) — Nicolae Avram (poezie) 21.11.10
XXXII Bogdan Coșa (poezie) — Andrei Zbirnea (poezie) 28.11.10

Sezonul IV (februarie–iulie 2011)

XXXIII Ionel Ciupureanu (poezie) 20.02.11
XXXIV Andrei Dôsa (poezie) — Cosmin Cărciova (poezie) 27.02.11
XXXV Stoian G. Bogdan (proză) — Ștefan Ciobanu (poezie) 20.03.11
XXXVI David Vikgren (poezie) — Leif Holmstrand (poezie) 24.03.11
XXXVII Augustin Cupșa (proză) — Matei Hutopila (poezie) 03.04.11
XXXVIII Nora Iuga (poezie) — Radu Nițescu (poezie) 10.04.11
XXXIX Ion Zubașcu (poezie) — Andrei Gamart (poezie) 17.04.11
XL Ștefan Manasia (poezie) — Radu Ianovi (poezie) 08.05.11
XLI (în cadrul TNCP) Ivan Hristov — Sántha Attila — Gabriel Daliș — Dan Mihut (poezie) 19.05.11
XLII Cristi Cotarcea (poezie) — Vlad Pojoga (poezie) 19.06.11

XLIII Ana Donțu (poezie) — Emilia Zăgrian (poezie) 17.07.11

Sezonul V (septembrie-noiembrie 2011)

XLIV Nora Iuga (poezie) — Veronica D. Niculescu (proză) 17.09.11
XLV Diana Iepure (proză) — Cătălina Matei (poezie) 09.10.11
XLVI Dumitru Crudu (proză) — Ecaterina Bargan (poezie) 16.10.11
XLVII Sabina Comșa — Andrei Dôsa — Vlad Drăgoi — Daniel Puia-Dumitrescu (poezie) 30.10.11
XLVIII Mitoș Micleușanu (proză) — Iulian Tănase (poezie) 06.11.11
XLIX Cosmin Cărciova (proză) — Matei Hutopila (poezie) — George Serediuc (poezie) 13.11.11
L Anatol Grosu (poezie) — Aleksandar Stoicovici (poezie) 20.11.11

Sezonul VI (februarie-iulie 2012)

LI Dan Coman (poezie) — Ada Milea și Bobo Burlăcianu (muzică) 29.02.12
LII Laura Dan (poezie) — Livia Ștefan (poezie) — Teodora Coman (poezie) — Ioana Ieronim (poezie) 11.03.12
LIII Sorin Delaskela (proză) — Adrian Diniș (poezie) 01.04.12
LIV Consantin Abăluță (poezie) — Octavian Soviany (proză) — Valeriu Mircea Popa (poezie) 08.04.12
LV Sorin Despot (poezie) — Andrei Ruse (proză) 22.04.12
LVI Cristina Nemerovski (proză) — Iulian Trandafir (poezie) 29.04.12
LVII Silviu Dancu (proză) — Bogdan Coșa (poezie) 11.05.12
LVIII Ciprian Măceșaru (poezie) — Dan Mihut (poezie) — George Floarea (poezie) 10.06.12
LIX (în cadrul Noptii Institutelor Culturale) Domnica Drumea (poezie) — Adela Greceanu (poezie) — Marin-Mălaicu Hondrari (proză) — Radu Vancu (poezie) — Bozica Jelusic (poezie) 22.06.12
LX (în cadrul festivalului Poezia e la Bistrița 2012) Oana Văsies (poezie) — Andrei Gamart (poezie) 15.07.12

Sezonul VII (septembrie-noiembrie 2012)

LXI Gelu Diaconu (poezie) — Cătălina Bălan (poezie) 23.09.12
LXII (în cadrul Festivalului Internațional de Poezie al Revistei Transilvania) Nicolae Coande (poezie) — Teodora Coman (poezie) 29.09.12
LXIII Dmitri Miticov (poezie) — Cosmin Perța (proză) 14.10.12
LXIV (alături de cenaclul Nepotu' lui Thoreau) Radu Vancu (poezie) — Cosmin Cărciova (proză) 17.10.12

LXV Dumitru Crudu (poezie) — Ana-Maria Lupașcu (poezie) — Ilinca Pop (poezie) 21.10.12
 LXVI Rita Chirian (poezie) — Vlad Pojoga (poezie) 28.10.12
 LXVII Teodora Coman (poezie) — Iulia Militaru (poezie) — Anca Bucur (poezie) 11.11.12
 LXVIII Dan Mihuț (proză) — Luca Dinulescu (proză) — Paul Mihalache (proză) 18.11.12

Sezonul VIII (februarie-iunie 2013)

LXIX Radu Nițescu (poezie) — Helena Corogoda (proză) 15.02.13
 LXX Marin-Mălaicu Hondrari (proză) — Cătălina Matei (poezie) 24.02.13
 LXXI Nora Iuga (poezie) — Amalia Cernat (poezie) 03.03.13
 LXXII Dan Cristian Iordache (poezie) — Florin Dan Prodan (poezie) — Matei Hutopila (poezie) 24.03.13
 LXXIII Valeriu Mircea Popa (poezie) — Mihai Vieru (poezie) — Radu Ianovi (poezie) 14.04.13
 LXXIV M. Duțescu (poezie) — Krista Szöcs (poezie) 12.05.13
 LXXV (în cadrul Zilelor Constantin Virgil Bănescu) Octavian Soviany (poezie) — Ioana Vintilă (poezie) 18.05.13
 LXXVI Stephen Watts (poezie) — Claudiu Komartin (poezie) 26.05.13
 LXXVII Jerome Rothenberg (poezie) 31.05.13
 LXXVIII Angela Marinescu (poezie) — Vlad Drăgoi (poezie) 09.06.13

Sezonul IX (septembrie-decembrie 2013)

LXXIX (Poeții citesc pentru Roșia Montană) XIRON | ȚUPA | DÓSA | NIȚESCU | POJOGA (poezie) 05.10.13
 LXXX Svetlana Cârstea (poezie) — Tara Skurtu (poezie) 19.10.13
 LXXXI Ștefan Baghiu (poezie) — Florentin Popa (poezie) 22.11.13
 LXXXII Octavian Soviany — Paul Vinicius — Livia Ștefan — Dan Mihuț — Gelu Diaconu — Dmitri Miticov — Radu Nițescu (poezie) 08.12.13

Sezonul X (martie-iulie 2014)

LXXXIII Ionel Ciupureanu — Florin Buzdugan (poezie) 02.03.14
 LXXXIV Lucian Vasilescu — Sorin Despot (poezie) 09.03.14
 LXXXV Tiberiu Neacșu — Mircea Moroianu — Anastasia Gavrilovici (poezie) 15.03.14
 LXXXVI Dan Mihuț — Andrei Zbîrnea — Viku Zen (poezie) 29.03.14
 LXXXVII Dumitru Bădița (proză) — Octavian Perpelea (poezie) 05.04.14
 LXXXVIII Ciprian Măceșaru (poezie) — Emanuela

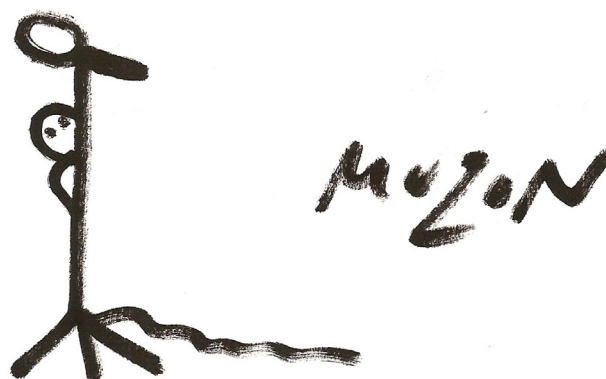
Ignătoiu-Sora (poezie) 18.05.14
 LXXXIX Dan Ciupureanu (poezie) — Ion Ion Ion (poezie) 31.05.14
 XC Adela Greceanu (proză) — Alexandra Turcu (poezie) 20.07.14

Sezonul XI (octombrie-noiembrie 2014)

XCI Miruna Vlada (poezie) — Marius Aldea (poezie) 04.10.14
 XCII Ciprian Măceșaru (poezie) — Laurențiu Ion (poezie) 12.10.14
 XCIII T.S. Khasis (poezie) — Radu Nițescu (poezie) 18.10.14
 XCIV Florin Iaru (proză) — Alexandru Tiepac (proză) 25.10.14
 XCV Nora Iuga (proză) — Diana Caragiu (poezie) — Adelina Pascale (poezie) 01.11.14
 XCVI Sorin Gherguț (poezie) — Dmitri Miticov (poezie) — Octavian Perpelea (poezie) 15.11.14
 XCVII Radu Vancu (poezie) — Ștefan Ivas (poezie) 22.11.14
 XCVIII Octavian Soviany (poezie) — Ioana Greceanu (poezie) — Horia Șerban (poezie) 30.11.14

Sezonul XII (februarie 2014 -)

XCIX T.S. Khasis – Gelu Diaconu – Dan Mihuț – Livia Ștefan (poezie) 08.02.15
 C Cosmin Perța – Teodor Dună – Mugur Grosu – Domnica Drumea – Miruna Vlada – Merlich Saia – Sorin Despot – Radu Nițescu – Ligia Pârvolescu – Marius Aldea – Tiberiu Neacșu – Laurențiu Ion – Anca Bucur – Viku Zen – Cristina Alexandrescu – Natasha Grama – Anastasia Gavrilovici – Horia Șerban – Costel Onofraș – Cătălina Suditu (poezie) 22.02.15

Costel ONOFRĂȘ

Costel Onofraș (n. 1996) este elev în clasa a XII-a la Liceul Teoretic „Constantin Noica” din Sibiu.

Happy Elbow Friends

1. this blue world

aici de obicei e întuneric și cald
animalul se zbate
în mâinile tale toate lucrurile pe care nu vrei să le auzi
benzile desenate cu robbin hood: sângele cald.

frica de trenuri și melodia asta pe repeat. vreo trei săptămâni
plângi pentru că nu vrei să fii singur în cameră. vrei să pleci noaptea
pe stradă, vrei să ai o cățea pe care s-o cheme carrie. să fie cald și să citești
afară se aude apocalipsa românească. poezie suedeză. discursurile mamei
despre tbc. clișeele exagerate despre blonde. știrile despre oameni morți
și ultimele refrene din elderbrook. cu bucuria că poți privi printscreen-uri
până când simți mâinile întinse. în spatele ecranului, podeaua de lemn
ne arată urmele. aprinde-mi o țigară și fă-mă fericit. am putea scrie
un poem. cu noi într-o mașină roșie și filmele hd pe fsplay
& asta e dovada noastră de nebunie, de charlie sau de gingsberg.
singurul lucru care mă liniștește acum
sunt conversațiile lungi cu străinii
copii negri se joacă în autobuz
cu dinozauri de jucărie. am încercat să scriu despre ei și înainte.

2. charge

acolo am văzut un boschetar care se plângea unei babe
asta nu are legătură cu felul în care stăm dimineața
în fața oglinzii din baie & ne numărăm coșurile de pe față.
ne place să spunem că îl iubim pe sleepy eye
uneori traducem din daven smith sau anne sexton. și asta ne face fericiți
felul nostru de a privi lumina de pe stradă ușile închise noaptea am văzut o femeie cum
aștepta pe banca din fața parcului pumnii pe care îi dai în masă când ești nervos de ce ne-am dus
pe dianei patru recunoaște că-ți plac poveștile despre psihopați se purtau ceasurile albastre când
erai tu printr-a patra conceptul de poezie optzecistă îmi face rău să văd copii cu mâinile legate la
spate când vine în cameră și stinge lumina dormi băi securistule dormi
într-un fel trebuie să dansezi în fața televizorului. putem aduce
trei paturi în cameră și tot atâtea pachete de țigări. părinții noștri
ne vor spune povești seara. vom locui în aceeași casă, vom merge
la psiholog de trei ori pe lună. o să facem multe pauze
în drum spre piatra neamț am să-ți arăt tot felul de desene cu
eu, frankenstein

3. new york morning

dumnezeu e o roșcată. pe dianei patru. ne amintim zilele
când mângâiam câinele mort, cum au intrat hoții peste noi
vara trecută. amenda ta la ratb. mirosul portocalelor de crăciun
când vii aici, ai grijă. îți vor arăta
încercările de a defini depresia: posterul cu maimuțe

semnele unui psihopat în autobuz & eforturile bătrânelor
 (un plan concret și foarte fix)
 așa cum visezi fețe învelite în staniol. la două noaptea
 mâinile întinse spun o poveste despre copii care se întind
 pe podeaua din bucătărie. o femeie duce un copil
 într-un cărucior pe plajă.
 teama de a mângâia pisicile din fața ușii
 & poezii care au scris despre Calea Lactee
 aproape: sângele tău e o femeie tânără:
 zâmbește printr-un geam aburit
 numărăm oamenii așezați ca niște ursuleți haribo
 în fața luminilor verzi de la semafor
 la marginea teraselor sunt toți
 cei cărora le-am arătat afișele cu câini dispăruți
 aici poți găsi bilete de metrou din întâmplare
 aici personajele noastre preferate se înecă în cadă

Cătălina SUDITU

Cătălina Suditu (n. 1997) este elevă la Colegiul „Costache Negruzzi” din Iași.

cea mai puternică armă

printre respirații
 câmpuri de
 floarea soarelui umede
 și autostrada care
 aduce aproape

ne vom prefăce
 și după un timp va veni
 de la sine

mașina verde rotindu-se
 cu o viteză constantă
 moleșeala de vară zgomotele
 pe care nu le putem
 auzi decât întinși
 pe spate

e o piele catifelată în care

ne îmbrăcăm împreună femei
 cu gurile strâmbe mimând
 afecțiunea

până la urmă asta
 rămâne cea mai puternică
 armă

și eram mici și eram slabi și ne-ntrebam

când vor cădea naibii avioanele alea
 și eu dintre toți mi-am dus prima jucărioara în buncăr
 și am îmbrățișat-o pe mama
 și am stat o vreme așa cu burțile lipite
 cu sânii lipiți

și ni se prelingea lapte pe piele
 și laptele era tare negru
 și am țipat
 și mama mi-a spus să stau liniștită
 și
 am stat liniștită
 o vreme.

o vreme am crezut că de aici vine salvarea
 din mișcările simple pe care nu le ducem la capăt
 sau dintr-o călătorie cu trenul
 doar de dragul de a auzi babe vorbind despre moarte
 copii strigând după dulciuri controlorul
 urlând că fără bilet nu se ajunge
 departe

și cine zice că nu-i adevărat

la șaptespe ani te poți urca pe un bloc
 și spune că ai atins everestul

Horia ȘERBAN

Horia Șerban (n. 1995) este elev în clasa a XII-a la Colegiul Național „Sf. Sava” din București.

Amintiri din Sanatoriul Berghof împreună cu Gabi

I

a)
știam că până la urmă vom ajunge aici
dar e mai bine
sunt mult prea obosit și-așa

b)
camera băntuită de o liniște densă
iar noi priveam cele 30 de pastile albe aruncate pe masă
mica distanță ce se întindea
înaintea noastră
nu era deloc verosimilă

c)
în fața inefabilului
aș fi vorbit toate nimicurile
dar pastilele mă priveau insistent
cu ochii unor pisici înfometate

d)
niște pisici care-și vor mânca stăpânul
după ce acesta va muri
și nu vor mai avea nimic altceva

e)
ne-am înghițit fiecare grămăjoara lui
ea cu vin alb
eu cu lapte rece
dimineața începea să capete acea nuanță
vineție
urma să fie o zi însorită
sau cine poate ști

f)
gabi a fost prima care și-a pierdut cunoștința
tremura desculță pe podea
și încerca să prindă covorul
între degetele de la picioare
își dădea ochii peste cap
iar părul îi intra în gură cu fiecare
efort pe care-l făcea
ca să mai respire

g)
pe mine umbra m-a lovit în spate capului
abia după câteva minute
am căzut de pe canapea
și m-am lovit de scaun
degetele ei lungi

păreau să caute în continuare
ceva printre firele covorului

g')
am văzut cum orașul se inunda
o mașină albă și zgomotoasă
s-a oprit
în fața geamului

h)
am închis ochii
h')
mă cufundam în podea
era tare și simțeam o durere
surdă cum arde mocnit
în pieptul meu
durerea există
și cu ea

exist și eu
precum cerul vinețiu
bălțile
și păsările care se bălăcesc în ele

i)
când m-am trezit eram legat
de mâini și de picioare
aveam pulsul scăzut și mi-era frig
prea multă piele prea multă piele prea multă piele
prea multă piele

i')
îmi decojeam straturile de piele una câte una
le împătureau le ascundeam sub pernă
și repetam mișcarea

)
umbra m-a izbit din nou
iar când m-am trezit
totul radia bucurie

k)
deja mă obișnuisem cu fantomele
care treceau să mă viziteze zilnic
trăgeau draperiile
îmi puneau niște pastile
și un pahar cu apă pe noptieră
apoi plecau
mă lăsau în pace dacă tăceam sau dacă priveam în altă
parte

m)
în a șaptea seară am căutat-o pe gabi pe sub cearșafuri
o auzeam plângând zgomotos
dar mereu apăreau alte cearșafuri pe care
trebuia să le dau deoparte
pielea mea începea să crească la loc
era prea multă
iar gabi plângea în continuare

n)
când numești un sentiment
sentimentul dispare
un fluture s-a așezat pe măsuta de lângă pat
stătea printre fâșiile de lumină
proiectate de transperante
a mișcat puțin din antenuțe
apoi a zburat

n')
i-am spus și lui gabi de fluture și mi-a zâmbit
o)

p)
de atunci nu am mai văzut niciun suflet
p)
furnicile au început să iasă din pereți una câte una
iar peștii de pe tavan se înghițeau între ei

m-am învelit complet cu pătura subțire
de sub geamuri se auzeau câini lătrând
unul dintre ei a sărit înăuntru
și mi-a intrat în cap
u-yu u-yu u-yu
stau singur în arlechinul minții
și câinele latră
u-yu u-yu

q)
tatăl deplânge
complexitatea
memoriei
în capul scărilor
când lumina se stinge
când lumina se stinge

r)
până
la
urmă
l-am
văzut
era
acolo
soarele
acum
este
un
ciob

s)
u-yu
t)
am luptat pentru libertate
și acum sunt miop
culoarul ăsta de unde vine
și unde se întinde
pentru totdeauna?

u)
azi am stat la o cafea cu erich ludendorff
în tranșee nu mai plouă de câțiva ani

v)
fantomele au furat-o pe gabi când a început
să-și smulgă părul cu ambele mâini
înălțate deasupra capului
confuze și amenințătoare
urma să moară
dar nimeni nu știa asta

x)
o pajiște
crește
în vaza
de pe
noptieră

y)
o inimă
bate
într-o pernă

z)
gabi a văzut fluturele și a început să-l alerge
însă acesta zbura mult prea repede
a sărit după el și l-a prins
strângându-l în mână au rămas suspendați în aer
am închis ochii și i-am văzut degetele lungi
de la picioare încleștându-se în gol

z')
în sanatoriul berghof este liniște de la o vreme iar eu
mă plimb de unul singur pe culoare

mă uit la săracii bolnavi de ftizie cum se unduiesc în
grădină
mă uit la săracii bolnavi de ftizie și nu-mi dau seama
dacă nu sunt de fapt niște crengi
în sanatoriul berghof nu mai plouă de câțiva ani

II

a)
plănuisem totul dinainte
pastilele
locul
muzica

b)
nu credeam că ziua asta
avea să vină atât de repede
nu credeam că există
o dată pentru
ziua asta

c)
minutele treceau
însă niciunul dintre noi
nu avea curajul să vorbească

d)
doar existam
și
atât

e)
am înghițit cele 15 pastile
una câte una
sorbind vin dintr-un pahar mic
horia le-a luat pe toate deodată
a tușit
apoi s-a întins pe canapea

f)
mi-e frig
și cald
tremur
o peliculă
cleioasă
de salivă
mi se strânge
în gât
sudoarea alunecă
pe șira spinării
tot mă gândesc
dacă am lăsat ușa deschisă

g)
s-a auzit o bufnitură
sau poate nu
în capul meu
se tot prelingeau umbre
plutesc dar nu știu încotro

h)
stai ce nu acum te rog
încă puțin nu nu dumnezeule
aproape am ajuns gata
repede repede
oxigen
lumini

i)
fiecare cu iadul personal
fiecare cu iadul personal
fiecare cu iadul personal
existența este cufundată
într-o tăcere care
se scurge odată cu stropii

de ploaie pe fereastră
sunt aici
dar nu singură
ei nu m-au observat încă
fiecare cu iadul personal

j)
doctorii vin zilnic să mă vadă
mereu este aceeași senzație de frig și cald
dar mă simt bine
zbor peste munți înalți
după aceea sunt înapoi în pat
învelită până sub bărbie și-mi vine să fac pipi

k)
vă iubesc pe toți
sunt mică-mică
nu plecați
de ce nu stăm împreună
chiar vă iubesc
pe toți
pot să plâng doar cu o jumătate din mine
pot să plâng doar cu o jumătate din mine

l)
abandonul este speranță
speranța este abandon
m)
îi fac cu mână
și nu-mi răspunde
trebuie să fug
horia mi-a povestit de fantome
pe mine nu mă vor găsi
fiindcă mi-am pierdut umbra
îi fac cu mână
și nu-mi răspunde

n)
ieri am trăit
mi-am dat seama de asta
când am văzut
sângele amestecat
cu vomă
în ligheanul de lângă pat
n')
privindu-mi reflexia
oare aş putea fi chiar eu
sângele amestecat cu vomă?

o)
am auzit avioane
dar războiul s-a sfârșit
demult
eu te văd
te-ndepărtezi cu grijă
sigur nu ești doar cerul?

p)
am luat micul dejun în grădină
apoi am mai rămas să ascult
vântul cum bate printre frunze
ar putea la fel de bine să fie
real
aş putea la fel de bine să fiu
în pat
vântul s-a oprit
și o femeie a trântit o tavă cu mâncare

q)
privește pe geam
nu vezi?
nu vezi?
aceea e viața

uite-o cum zboară
r)
s-a dus atâta vreme și tot n-am văzut fantome
iar rănilor de pe încheieturile lui horia
încep să se adâncească

s)
aş vrea să mă joc
cu copiii palizi din curte
ochii lor
par niște păsărele
de-abia ieșite din ou
urmărind
mingea veche
pe care și-o aruncă de la unul la altul
cine știe cât vor mai fi prin preajmă
și apoi oare
cu mingea ce se va întâmpla ?

t)
nu sunt aici
u)
zgârii grilajul patului
și nimeni nu observă
la fel a fost și când l-au îngropat
au aruncat cu pământ peste el
și toți au privit în altă parte

v)
îl simt cum se mișcă
nu e adevărat sigur nu e te rog
lasă-mă nu acum
l-am prins cu forță și am tras
mă durea
au venit și doctorii
dar erau transparentți
ei sunt fantele
plecați plecați plecați
țipam însă cuvintele mi se înnodau în gât
m-au cuprins cu mâinile lor reci
m-au trântit
și m-au tras
către ușă
nu le vedeam
decât dinții
și umbrele
unduindu-se pe gresie

v)
e întuneric
și umed
iar de undeva se aude muzică
v-aș ruga să dați mai tare ca să ascult și eu
v-aș ruga să dați mai tare
v-aș ruga
degeaba

x)
lecția despre abandon
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

z)
legăturile sunt deja pierdute
dar speranța nu este departe
simt licăriri de căldură
de parcă cineva mi-ar sufla
neîntrerupt în ureche

z')
ce faci tu sufletel?
s-a mișcat puțin de-a lungul mesei
speriat de vibrațiile vocii mele

îți place mai mult înăuntru?
 te cred afară începe să se facă frig
 și-a defăcut aripile gata să-și ia zborul
 am alergat după el pe hol
 am sărit și l-am prins în căușul palmei
 timpul se opri
 iar fluturile
 mai bătea din aripi
 singur și tăcut
 aproape inexistent
 în mințile noastre
 până va muri
 asta fiind
 marea lui
 tragedie

III

a)

în sanatoriul berghof nu mai mișcă nimic
 de ceva vreme
 doar lumina
 care vibrează pe așternuturi

b)

câteodată distanța dintre pacienți
 și medici se subțiază
 atât de mult
 iar la final nu mai ești sigur
 de realitatea în care trăiești

c)

ieri am terminat partida de șah
 începută cu un veteran
 iar apoi luat masa de unul singur

c')

mi-era greață văzând
 cum piesele lui sunt dărâmate
 și înghițite de piesele mele
 de parcă eram martor la trecutul lui
 și urmăream cum fantomele ies din tranșee
 îl prind de picioare
 și-l trag înapoi în noroiul cald
 din mintea sa
 unde dispare
 de-atâtea și-atâtea ori
 fără a putea scăpa

d)

timpul pare întotdeauna să stagneze

d')

viața încetează să mai bată
 singura existență palpabilă
 fiind trecutul

e)

în salonul șaisprezece
 se aude un râs
 zgomotos
 un râs
 nevrotic
 un râs care se sufocă
 de unul singur

f)

te uiți la oamenii
 care se târăsc pe coridoare
 sau la umbrele lor
 același lucru

g)

am făcut ordine în cabinet
 mi-am tăiat unghiile și le-am

aruncat în chiuvetă
 apoi m-am ras
 cu atenție
 după m-am așezat la birou
 am luat foarfeca în mână
 și brusc
 gândurile s-au oprit din a mai curge

h)

ce oameni minunați
 ce fețe pline de iubire

h')

ne străduim să diminuăm
 numărul persoanelor
 care încearcă să se sinucidă

h'')

de curând
 cineva s-a spânzurat
 când l-am găsit
 plutea ca un pescăruș
 rotindu-se încet
 scăldat în lumina caldă
 a soarelui

i)

ambulanța a adus doi tineri
 în dimineața asta
 erau palizi și asfixiați
 de durere
 după ce medicii i-au lăsat pe
 coridor

ambulanța a dispărut pe șosea
 obosită și resemnată

j)

primele trei nopți au stat în pat
 cu tuburi de cauciuc adâncite
 până în măduva sufletului lor

k)

fetei îi administrăm calmante
 de câteva ori pe zi
 spune că durerea o apasă
 până în cel mai îndepărtat
 ungher al minții
 iar pe băiat l-am legat
 de marginea patului
 după ce l-am găsit cu
 încheieturile mâinilor
 pline de zgârieturi
 urla întruna că pielea vrea să-l sufoc
 urla întruna că se află la capătul vieții

l)

le-am aflat până la urmă numele
 nimeni nu a venit să-i viziteze
 nu așteptau pe nimeni să-i viziteze

h)

ce oameni minunați
 ce fețe pline de iubire

m)

când horia a căutat-o pe gabi
 sub fiecare pătură din salon
 și a trebuit să-l legăm
 apoi să-l anesteziem
 m-am gândit la mama
 cum au scos-o din curte într-un sicriu
 iar eu eram copil
 și stăteam la vecinii de peste drum
 credeam că se va trezi
 și va veni să mă ia acasă

dar cortegiul s-a îndepărtat
pe strada prost pavată
l-am privit o vreme și după m-am întors la joacă

n)

am trimis o asistentă să ia
ligheanul plin cu vomă și sânge
dar nu s-a dus nimeni
unde sunt și cine sunt oamenii aceștia
unde sunt oamenii aceștia și cine sunt eu

o)

beethoven opus 111
fantomele există
dar fiindcă sunteți
pe jumătate morți
sunt chiar fantomele voastre

p)

portocala pe care o începusem
mai demult
s-a mucegăit
și emană un miros înțepător
în cabinet
așa că am luat-o cu grijă din farfurie
și am aruncat-o pe geam
păsările s-au strâns imediat
încercând să ciugulească
bucățelele storcite dintre crăpăturile pavajului
apoi au plecat în grabă
în aceeași noapte câinii au lătrat
neîntrerupt

h)

ce oameni minunați
ce fețe pline de iubire

q)

i-am văzut luând micul dejun împreună
pe o băncuță din grădină
împărțeau o felie
de pâine cu unt
când s-au întors înăuntru
au stat să privească pe geam
sau doar au stat să privească geamul
sau doar s-au privit pe ei

r)

ce culoare să aibă sufletul nostru ?

r')

am sterilizat o seringă
și am introdus acul în fiola
de 50 mg sulfat de morfină
vena de pe laba piciorului deja se umflase
foarfeca stătea pe birou
toate lucrurile funcționau ca înainte
dacă mi-aș fi tăiat limba sigur aș fi sângerat
mama e tot timpul aici cu mine
mamă afără ninge și eu nu am purtat încă fularul
croșetat de tine când eram mic

s)

soarele apune
cartea pe care o începusem să
prăfuită pe masă
îmi lipesc urechea de peretele rece
nu aud nimic
încă nu a venit nimeni acasă

t)

un semn de viață
nu vă pot face bine
îmi pare rău

t')

nu mai am nimic
și oricât de mult încerc
să-l număr
în urmă nu rămân
decât cei morți
sau pe cale
să moară

u)

plimbându-mă pe culoare auzisem
fiecare cu iadul personal
însă
nu ne mai aparține nimic

h)

ce oameni minunați
ce fețe pline de iubire

v)

chiar dacă au închis-o într-o cameră goală și
întunecoasă
va continua să bânuie coridoarele reci
ale minții mele

v')

existența e peste tot
unde nu se întâmplă nimic
iadul nu e o metaforă

x)

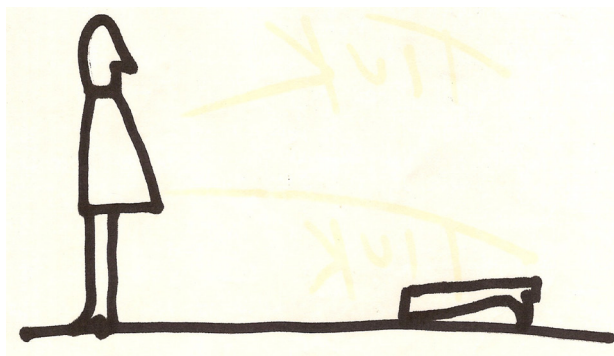
absența a devenit o necesitate
îmi trec mâna prin păr
și așa zboară câteva secunde
de agonie

y)

floarea pe care o țineam în pahar
se ofilise de ceva timp
când am vrut să o arunc
paharul a căzut și s-a spart
privind apa aceea veche cum se prelinge
de-a lungul podelei spre vârful pantofilor mei
am realizat că toți oamenii mor fără motiv
iar amintirea lor se scurge peste tot
până se va stinge din întâmplare

z)

totul s-a aranjat de la sine
soarele proiectează pe zidul
din cabinet trei fâșii paralele
am luat foarfeca de pe birou
sunt eu acela care o ține în mână
sunt aici cu cele trei fâșii de lumină
umplute cu o puritate placidă
abandonul este un vierme care stă
chircit în adâncul inimii fiecărui om

ZONA NOUĂ**Radu VANCU****Zona nouă. O prezentare**

Pe la începutul primăverii lui 2010, m-au oprit pe un hol al Facultății de Litere din Sibiu un tânăr extrovert și o domnișoară rezervată și discretă. Erau Anatol Grosu și Ana Donțu. Îi remarcasem deja la variile evenimente literare de la librăria Humanitas, se vedea de la o poștă că sunt poeți. Voi au să știe dacă aș fi interesat de inițierea unui cenaclu literar. Le-am spus că am mai încercat asta cu alte generații și n-a ieșit nimic, pentru că n-am găsit niciodată mai mult de unul-doi studenți care să scrie constant; prin urmare, dacă mai găsesc încă doi-trei oameni cu nerv de scriitori, merită să încercăm. Altfel, nu. Am stabilit o zi și, spre surprinderea mea, în sală erau nouă persoane. I-au găsit cenaclului un nume, *Zona nouă*, rezonabil de tarkovskian, am stabilit că ne vom întâlni săptămânal (deși mă îndoiam că o să poată scrie cu frecvența asta, așa încât să aibă ce să citească în fiecare săptămână) – și iată că au trecut deja cinci ani de întâlniri (aproape) săptămânale.

Cu vremea, așa cum se întâmplă la fiecare cenaclu, unii au renunțat, au venit alții, iar în cele din urmă s-a format un nucleu compact care participă ședință de ședință: pe lângă Anatol Grosu și Ana Donțu, au venit constant și au citit poezii Irina Brumă, Vlad Pojoga, Krista Szöcs, Savu Popa, Ioan Șerbu, Sânziana Șipoș, Ioana Vintilă, Cristina Jidveianu, Daniel Coman, Cosmin Popescu, Marius Constantin, Anastasia Gavrilovici, Bogdan Federeac, Cătălina Stanislav, prozatorii Adrian Virgil, Marina Palii, Andrei C. Șerban (de asemenea și poet; și ale cărui rubrici de cronică literară din *Zona nouă*, *Euphorion*, *Timpul*, *Poesis internațional* l-au impus deja în nomenclatorul celor mai tineri critici), Mihai Surdu, Alexandru Marinovici și alții. E reconfortant să-i vezi, săptămână de săptămână, cum se apropie de *Zonă*.

Trei dintre zoniști au debutat deja în volum – Anatol Grosu, Krista Szöcs și Ioan Șerbu. Cărțile lor au fost nominalizate la premiul Eminescu, ba Grosu l-a și luat; au luat și alte premii importante – premiul Iustin Panța, premiul Alexandru Mușina și altele, cine le mai știe pe toate. În orice caz, e cert că pentru junii și junele din *Zonă* poezia nu-i deloc o joacă.

Iar de vreo trei ani, zoniștii au și revista lor trimestrială: se cheamă, cum altfel, *Zona nouă*, arată splendid și e deja o referință aproape cult printre foarte tinerii poeți români – care își fac un *point d'honneur* din a ajunge în paginile ei. Dacă adăugăm și site-ul zonanoua.com, lansat anul trecut (și e musai să-l adăugăm!), rezultă că zoniștii și-au făcut un veritabil trust de presă.

Pentru grupajul din *Vatra*, am alcătuit un fel de fișe de dicționar liliputane ale poezilor din numărul de față.

Ana Donțu a citit în primele luni ale cenaclului o proză morbidă și stranie, în genul faimoaselor povestiri crude și insolite ale lui Villiers de l'Isle-Adam. A trecut apoi, cu aceeași siguranță, la poezie – iar textele ei, depresive mai peste marginile iertate, coagulând de regulă depresia în jurul câte unei imagini lynchiene țâșnind pe fondul unui discurs apatic, au impus-o printre poezii de vârf ai grupării. Retrasă acum în Basarabia natală, pregătește o carte de poezie despre care se va vorbi cu siguranță. De bine și foarte bine.

Krista Szöcs a citit în cenaclu numai poezie, evoluând decisiv de la o lectură la alta. Textele ei din *Cu genunchii la gură* (Charmides, 2013) sunt documentele descoperirii unei feminități complicate, în care libidoul e încă inocent, nedesprins de tot din copilărie (figura paternă și cea maternă, cu toată cazuistica psihanalitică aferentă, apar relativ frecvent în aceste câteva poeme). Din când în când, câte o imagine frapantă scurtcircuitează fluxul de o aparență calmă al confesiunii, așa încât textul în întregul lui se animă. Descendența din Mariana Marin e evidentă, însă și mai evidentă (și mai impresionantă) este forța tinerei poete de a se diferenția încă de la debut de un maestru atât de puternic. Multele premii pe care cartea ei le-a luat au confirmat-o.

Andrei C. Șerban, născut în 1990, este cea mai organizată minte critică a cenaclului *Zona nouă*; ține cronică literară în *Timpul*, *Euphorion*, *Poesis internațional*, *Zona nouă*, iar numele lui s-a impus deja, fiind o garanție a credibilității. Exersat și în zona prozei (borgesiene, adică înșelător raționaliste), Andrei s-a revelat în ultimul an și ca poet, complet individualizat în raport cu congenerii lui – fiind mai echilibrat (ceea ce în poezie desigur că e periculos), dar cu efecte de profunzime surprinzătoare – ca și când un acrobat raționalist ar descrie cu un ton aparent rece, în vreme ce merge pe frânghie, hăul pe care tocmai îl traversează. Andrei C. Șerban e deja un nume – în care se pun speranțe serioase.

Vlad Pojoga este pur și simplu o atipie: într-o literatură în care toți poezii tineri se vor avatari ai lui Rimbaud, el jură pe poezia conceptuală, pe un experimentalism *hard* atât de puțin afecționat la noi până acum. Nu degeaba s-a aflat el după poezia conceptuală & concretă din antologia de poezie suedeză contemporană publicată acum câțiva ani de Claudiu

Komartin la Casa de editură Max Blecher. Textele lui sunt așadar cumva euristice & speculative, hiperinteligente & antisentimentale, însă dincolo de carcasa lor rece și metalică precum pieptul Omului de Tinichea auzul format distinge bătaia unei inimi rimbaldiene (nu degeaba un poem al lui se încheie așa: „ambalajul se desprinde cu grijă / și se caută inima”).

Daniel Coman este cel mai versatil dintre tinerii poeți zoniști. Post-naumian la începuturile lui (și nu-i stătea deloc rău!), preferă în vremea din urmă să se arate ca un tehnician al imaginii – pe cât de rece & eficace, pe atât de ultraemoțional. E, sunt sigur, influența poeziei conceptuale aduse în Zonă de Vlad Pojoga. În textele acestea recente ale lui Dani, un unic text baleiază pe toată suprafața paginii, când la stânga, când la dreapta, când centrat, saturând-o cu rafale de imagini care coagulează într-un film compus dintr-un singur cadru continuu, fără tăietură & montaj (aparente) – în același timp simplu și sofisticat, așadar.

Ioana Vintilă e mezina *Zonei noi*, fiind abia o liceană la final de mandat, însă textele ei sunt de o maturitate care-ți strânge inima. Ea a scris mai întâi, ca atâția poeți aflați la început, despre familie; însă pe lângă ea mari poeți ai familiei, precum Aglaja Veteranyi sau Cristian Popescu, păreau idealisti & utopici. Pentru că familia despre care scrie atât de intens & empatic Ioana este una profund virusată, regresată la biologicul dur & impur, amintind mai degrabă de umanitatea estropiată a lui Beckett. Acum scrie de-a dreptul despre boală, în texte deopotrivă tehnice & emoționale – în orice caz, îngrijorător de mature.

Cristina Jidveianu e cealaltă mezină a *Zonei noi*; textele ei ample au gene comune atât cu antisentimentalismul tehnicist al lui Vlad Pojoga, cât și cu sarcasmul abia reținut al Ioanei Vintilă, cu diferența că discursul Cristinei e mai asertiv și mai uscat, suprafața poemului e numai nervi și tendoane, fără nici o acumulare inutilă – iar imaginile, bizare și de o remarcabilă inventivitate, livrate în rafale iluminează cumva stroboscopic videoclipul acesta straniu și hipnotic.

Ioan Șerbu vine dinspre Alexandru Mușina – despre poezia căruia a scris, de altfel, o licență ce ar putea deveni oricând o monografie *comme il faut*. La fel ca Mușina, Șerbu practică și el cinismul hipersentimental, face pe băiatul rău tocmai ca să-și camufleze sentimentalitatea excesivă, aduce în poemele lui un exces de realitate tocmai pentru a trece dincolo de ea, epuizând-o. Performată în *pub*-uri, poezia lui face senzație; însă, dincolo de aparența ei ludică, e de o seriozitate și chiar de o gravitate rară printre tineri. Nu e de mirare că debutul lui recent cu *Lego* (Tracus Arte, 2014) a atras rapid atenția, fiind nominalizat la premiul Eminescu pentru debut (iar Claudiu Komartin scrie, pe blogul lui, că e debutul în care crede cel mai mult din 2014).

Anastasia Gavrilovici, abia venită în Zonă, e o sextoniană impenitentă, halucinantă de marii suicidari – iar textele ei, aproape dureroase la atingere, sunt îmbibate până-n măduva literei de *feeling*-ul acesta autodistructiv. Puțini poeți tineri pot produce imagini de o intensitate comparabilă cu ale ei. Remarcabil e că, fiind astfel, poemele ei nu sunt totuși și sentimentale – semn al unei lucidități paradoxale, care o face să nu-și piardă nicicând controlul în vortextul acestui *feeling* prin definiție lipsit de control.

Bogdan Federeac e și el un straniu, sosit cam de un an în Zonă; textele lui sunt notații abrupte, fără tentații și bovarisme calofile, uneori înervate social și politic, alteori cu neașteptate detente mistice; oricum s-ar prezenta, cert e că îți dau întotdeauna senzația că în ele *nu se minte* – semnul cel mai sigur al poeziei dintotdeauna. Indiferent la trendurile postdouămiismului, Bogdan pare mai degrabă contemporan cu douămiiștii sadea, ba chiar cu optzeciștii uneori – lucru care mă bucură, nu doar fiindcă nu prea poți avea încredere în poetul prea atent la trend, dar și fiindcă individualizarea lui se produce astfel cu atât mai sesizant.

Sânziana Șipoș e, poate, cel mai straniu produs al *Zonei*; nu doar pentru că poemele ei nu seamănă cu ale nimănui, fiind străine de toate direcțiile din post-douămiismul de azi; ci fiindcă în scrisul ei ea se comportă ca un fel de Carrie Bradshaw (da, tipa din *Sex and the City*) care l-a citit cu pasiune pe Constantin Acosmei. Așa încât textele ei vor fi un fel de intrări de jurnal, așadar în proză aparentă, în care mizantropia infernală și absurdă a lui Acosmei se hibridează cu erotismul *pop* al lui Carrie. Aliaj straniu și implauzibil, într-adevăr – dar cu atât mai remarcabil.

Cătălina Stanislav e fata rea a *Zonei* – și se vede imediat că autorii pe care-i afecționează cel mai mult sunt, de asemenea, băieții & fetele rele din literatura americană de azi, de la David Foster Wallace la Chuck Palahniuk. A citit în cenaclu și proză, și poezie – ambele la fel de bune – adică de rele, în sensul de mai sus. Foarte legată în vremea din urmă de poezii *Alt Lit*, din care a și tradus consistent, Cătălina înțelege literatura ca opoziție la un tabu, adică, mai simplu spus, ca transgresiune. Textele ei sunt documentele pure și dure ale acestor transgresiuni; mereu autentice, pe măsură de atașante.

După cum se vede, cei câțiva tineri din *Zona nouă* scriu în tot atâtea feluri diferite. Așa încât, mai degrabă decât un grup „ideologic”, ei au gesticulația unui grup de prieteni. Care înțeleg literatura în moduri diferite, și o scriu de asemenea diferit. Nu au în comun, din punctul acesta de vedere, decât faptul că au plecat cândva împreună în căutarea *Zonei noi*. Unii dintre ei îmi dau impresia că au ajuns deja acolo. Rămâne de văzut ce fel de mesaje o să ne mai trimită.

Ana DONȚU

Ana Donțu (1 decembrie 1985, Republica Moldova) a absolvit Literele la Sibiu și un master în Antropologie la Chișinău. E prezentă cu proză și poezie în antologiile *Zona Nouă*, *Tiuk!* și *Casa Verde*, precum și în diverse reviste literare din România și Republica Moldova.

noi nu putem fi mai mult de atât
pentru că în zece minute se închide barul
și pentru că ți-am văzut brațele sucind corpuri
aruncându-le la pământ
corpuri mici sau masive
tăvălite în colbul de pe șosea

mi-ai zis că ai ucis un om
sorbeam din paharul cu cherry și mă uitam
cum ți se strâng mușchii de pe brațe
când povestești

am căutat un club de salsa
și nu am găsit în tot orașul
ți-am zis că vreau să învăț să dansez
de fapt eram doar curioasă să te văd
făcând mișcări grațioase
răsucindu-mă

noi doi nu putem fi amici
mi-ai zis
că ai învățat salsa și artele marțiale
ca să-ți controlezi agresivitatea
treceam pe un pod
și credeam că o să mă împingi peste bordură
apa scliea întunecată la câțiva metri sub mine
Kiti-mi spusese că dacă te uiți mult mult
poți să ajungi în lumea aia
a obiectelor dizolvate
sau să-nebunești de-a binelea

câteodată sunt suficiente câteva secunde

îmi zici
că lucrurile se schimbă cu o viteză turbată
toate vor să pape ceva din noi
niciun aurolac nu e de-aruncat
știi, echilibrul acesta e foarte fragil
dacă mergi singură noaptea pe stradă
poți vedea blocurile întinzând brațe lipicioase
și drumurile căscând guri în urma ta

nu e chiar
o pierdere de vreme
am ieșit noaptea
să văd
ploaia
de meteoriți
m-am întins
pe betonul rece
am privit cerul
2 ore în șir
lumina mi-a desenat
corpul pe terasă
de undeva de sus
aș fi părut
conturul lăsat cu creta
la locul crimei
n-a fost chiar
atât de
fără sens
să stau
sub șuvoiul de apă
să mă întind pe terasă
și să curgă din mine
omul pe care îl ucid
în fiecare zi
să se întindă ca o baltă
sub mine

toată liniștea adunată în șase ore se risipește
dimineața mă readuce cu toate gândurile
în carnea care nu mă primește
se scurge îngrozită din pat
și cu mâinile tremurânde pe capac
mă aruncă afară
niciun aer de dimineață
nu-mi va limpezi imaginea –
creștetul se desface ca pungile de supermarket
din care să iasă toate surogatele fericirii
cu care îmi umplu serile
ceva se mișcă în stomac
mi se urcă pe gât ca un șarpe,
îmi deschide capul
ca pe o fereastră ce dă spre un zid.

dacă aș fi un gândac
aș fi urât și nu mi-ar păsa
aș fi prost și nu m-ar durea nici în cot

aș umbla prin locuri întunecate și murdare
aș dormi în crăpătura din perete
și m-aș înmulți
fără atașări și sentimente

soarele s-a rostogolit
ca o minge
prin cameră
nu mai știam
dacă sunt aia
care mișcă perdeaua
sau aia
care strivește gâze
pe sticlă

apa
se evaporă din pahar

ziua se grăbea
să înceapă

am băgat mâinile în buzunarele paltonului
și am dat de un pachet de țigări
Astra fără filtru pe care le fumează doar boșorogii
mama le pune prin paltoane primăvara
ca să nu facă molii

am scos una și am aprins-o

lumea văzută de aici
începe să-mi placă

Anastasia GAVRILOVICI

Anastasia Gavrilovici (n. 1995, Iași) a terminat Colegiul Național "Petru Rareș" din Suceava. A fost, pentru câțiva ani, redactor-șef adjunct al revistei "Alecart". A câștigat premii la concursurile pentru poeți nedebutați în volum și a publicat poezie în reviste din România. Este studentă în anul I la Facultatea de Litere și Arte din Sibiu și redactor al revistei "Zona nouă", pentru care a tradus poezie din spaniolă și engleză.

de dimineață în cap începe măcelul

mâinile sunt niște ambulante de jucărie gonind
pe trupul tău în toate direcțiile șofer e un psihopat uite
cum suieră prin proteză de plăcere & groază în fața
prăpastiei
suficient de ținut să te apropii asta a ajuns
autocontrolul
am văzut dorința și lupii
isterizați de singurătate le-am simțit disperarea în mine
mirosul gâtului tău în cele din urmă respirația violentă și
ochii de wolfram oprindu-se pe clavicule ceva să-mi
poată reda calmul în momentele astea sunt
păpușa urâtă și lacomă îmi fac harakiri în baia ta
cu sâni de cârpă o să-ți astup pieptul dezbracă-mă
sau pune-mi o botniță la nevoie pot să și plec să vină
amețeala și păsările răpitoare să-mi ciugulească
parașuta
deasupra ta

de dimineață ca-ntr-un tablou de dali

văzut de douămiiști hainele sunt încleiate într-un
gălbenuș
prelins pe scaun soarele
în cameră un miros de cauciuc ars aștept să te întorci
cu fața spre mine
și să vezi: un gândac cu antenele frânte răspândește
TBC-ul pe skype sunt simfonia de final țopăind în
boxele unui abator

în flăcări oricare dintre
lucrurile cărora nu le poți spune pe nume când te
trezești

de la fereastra asta am văzut oameni plutind în noapte
ca niște pungi albe de plastic s-au încălzit în gard și
beculețul nu a mai pâlpâit
între tine și prăpastie sâinii femeilor pe care le-ai iubit
sunt niște airbag-uri
defecte și nimeni nu blurează imaginea asta

-----în noapte dragostea năsternică e o
pungă de
pufuleți cu surprize în care un bărbat frumos și foarte
trist scormonește pe fur
iș-----

a-pro-pie-te înoată
în sângele meu după geamandură până când nu mai
doare

sau mai bine apasă-mi perna pe inimă până se oprește
zgomotul de tractor de-aici știu
vei unge ușa cu miere și te vei strecura afară
spre dimineață

ce mai fac

pentru maria

de la radiații părul de pe mâini a încetat să mai crească
sângele are arome
identic naturale de petrol și rugină iar acasă ne mâncăm
fastfood unii pe alții tu deja ai învățat
punctele slabe locurile unde Dumnezeu și-a uitat
lopățelele
îngropate în moviște canceroase termenul de
valabilitate al
glandei-fericire și cum să rezisti în aprilie
când din ecran două fețe rase în cap îți întind o frunză
uriasă de brusture zâmbești
cu umbreluța asta înfiptă în creier sub care o grenadă
deja fâșâie zâmbești
cerșetorului care ne-a arătat acum câțiva ani mișcări
haotice dintr-un dans
polonez înainte să dispară cu bicicleta pegas
sub roțile unui camion

ți-aș mai scrie despre nopțile în care cabluri de
telescaun îmi intră
și ies din gură în speranța că fobia mea de părul lung
încă
te face să râzi să mă fotografiezi cu fața congestionată
și
bungee jumping-ul deasupra minții mele au rămas
micile capricii pe care încă ți le îngădui

acum că am înțeles în sfârșit. delfinii dresați pentru

misiuni militare te împing cu botul
spre mal depozitele de organe au program non stop
orice haină are
o parașută încorporată poți încerca orice nu ai cum
să ieși din asta

ridică totuși cortina trage cu ochiul la spectacolul
corect și dement
nu-ți întoarce capul ridică și voalurile de pe fața mea
zbârcită
de atâta răs pentru tine i-am lăsat să-mi umple inima
cu grăunțe pentru tine zornăitul compulsiv și gesturile
de bărbat cu
sindromul peter pan cândva o să-mi crească
bâte de baseball în loc de picioare o să
merg până la capăt.

nu ai de ce să-ți faci griji.

avioane de hârtie

desfă bilețelele și încearcă să vezi
*cutia pe care scrie *handle with care*
*un arici terciut de roțile unui 4X4 în care o familie
fericită se întoarce de la biserică
*restul de hamburger plimbat de scările rulante n u
mai știu de unde se începe iată câteva lucruri o să-ți
amintească de mine de o dimineață în care
ai stat cu gura ca un fruct înțepenit în sârma
ghimpată a trupului meu

vino mai aproape de deasupra se văd mai bine
defectele de fabricație aici boala face frigărui
din organele mele și tu într-un colț al camerei trăgându-
mi pe nas
inima pisată ascultă cum toate lucrurile bune la care
m-aș putea gândi acum
ca niște avioane de hârtie într-un ventilator performant
se fac ferfeniță în capul meu

christmas party 2013

mesele în familie sunt cele mai scurte exerciții de ură
uite tată
dacă îmi bag degetele pe gât și eu pot să vorbesc până
fac
spume la gură despre adevăr lingura
de lemn care amestecă gunoiul unor epoci &
promisiunile zahariste în care s-au înclieat
piciorușele fericirii mele o mașină scoasă din viteză
alunecă spre ziua de mâine iată mersul
lucrurilor iată corpul meu

și dacă nu avem luminițe nu-i nimic
dinții de aur groaza cd-urile prăbușite în pat vor
străluci
mai ceva ca o explozie nucleară filmată prin satelit de
niște sfinți

(și ei vor veni să ne mănânce popcorn din palmă nu ne vom înghionti
și nu vom plânge va fi cel mai frumos crăciun îți promit) rămâi cu mine
până când pe imaginile astea se va așeza icterul fotografic

clismă's party clismă's party
strigau copiii în jurul bradului iar eu ascundeam cioburile unui glob
sub covor făcând
multă liniște

Andrei C. ȘERBAN

Andrei C. Șerban (n. 1990) a absolvit Facultatea de Litere din Sibiu și e membru al Cenaclului *Zona nouă*. Ține cronică literară în revistele *Zona nouă*, *Euphorion*, *Timpul* și *Poesis international*.

dragă kayne

am sperat că te vei întoarce și că ne vei vorbi iarăși despre atașament în așteptarea ta am fost cuminți și puri în așteptarea ta am fost tăcere copii de carne și copii de cârpe alergând prin întuneric și nici jocul doar fericirea asta de animal fricos acum apropiere-te pregătește-ți instrumentele fă cunoștință cu victima

*memoria copilului e victima
sângele pompat în tâmpile e victima
atingerea asta metalică e victima
plămânul drept e victima*

ucide-ți gazda

*

dragă kayne

sexul tău e un apendice și noi mai tari ca protezele din răul ăsta minuscul au crescut arsenale iar umanitate seamănă atât de bine cu lemnul oferi nebunia în schimbul atacului pasivitatea spermei din creiere siameze

*armele astea nu au ajutat la nimic
doar slăbiciuni care să poarte un nume
și pentru care să te oferi*

victima e ură asaltul cefalopozilor i se spune viitoarea colonie din lagărul plăcenteii lentile de contact ochi de contact brațe de contact cancer de contact și vulnerabilitatea ta meschină spune-ne câte sinucideri ai mai inventat vorbești despre vârstă despre sexul instrumentelor de tortură despre vina de a naște ai nevoie de atingere ne spui doar pentru a ști că plângem laolaltă toate aceste crani dar strigătul se lasă mereu așteptat iar noi din ce în ce mai smeriți iubite prădător devino sindrom

*

dragă kayne

compătimirea e înjosire denigrarea codului înveți un handicap și capeți o identitate liniște teamă metal ser acum pașii care se tot apropie

*ne dați vise când cerem noapte
și știm că am găsit frumusețe*

acum e prea târziu pentru frică doar depărtarea ne mai poate descompune pentru că vei descoperi plăcerea celor învinși celulele primare și basmul despre familia cu un cap în minus și sentimente bătrâne și cum mâna noastră atinge pielea ta și tăcere ca o altă clonă din care milioane și milioane de fotoni

*

imagini succesive și tu ne vorbești despre memorie

definește semnul cu care condamni numele artei unde inventezi cadavre mai mult decât o simplă reconstituire nu cunoști bariere în afara

scheletului

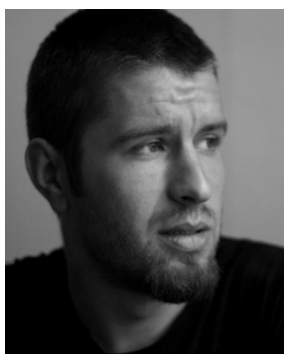
de fapt chiar acum identifici un chip pe care să-l poți anatemiza mai crezi în plăcere sau este doar un alt film despre coregrafia execuției

*

etica dictatorului este impecabilă comiți un ritual apoi inventezi un artefact nu ne-ai crede dacă ți-am vorbi despre mirosul de ars în el zace inocența dragostea noastră căldura luând forma căldurii și râsul copiilor este anomalia știi deja când monștri marini ne-au înghițit deveneau sexul asasinului

*

vindecarea a fost un alt mod de a spune amputare cum să nu iubești nebunul în care ai crescut cu toate armele de ce durere ne mai poți acuza nu ești decât un surogat pentru naștere

Bogdan FEDEREAC

Bogdan Federeac (n. 1989, Săveni, jud. Botoșani) este absolvent al Literelor ieșene. A debutat cu un volum de poezie în anul 2012. A publicat versuri și articole în majoritatea revistelor de cultură din țară.

copiii revoluției

mai bine mă naștea maică-mea mai devreme
mai bine eram un decretel
acum politician

mă piș pe o revoluție care nu a schimbat nimic
mă piș și apoi regret că nu am avut cum să mă piș mai
din timp
că nimic nu ne leagă și toți stăm cu capul plecat
că așa suntem învățați
capul tăiat sabie nu taie
vorba dulce muie aduce
nimeni nu îți dă nimic
și nici nu trebuie
statul nu suntem noi
suntem copiii care cred că dacă scriu muie pe un perete
au revoluționat ceva
revoluția nu e a noastră
revoluția doar nu ne-a născut și nu ne-a întreat

@gara internațională

de la etajul 10 cutia de chibrituri
se golește și se umple
un plămân când sufocat
când sănătos
personaje pe covorul ars
plămânul suntem noi
și noi bătăile inimii
în 22 de ani rămân la fel de necunoscute ca vecinul de
la 9
– dacă există
e frig în draci și aeroterma nu mai face față
– sigur nu există
noi suntem existența
acum un copac
mai târziu eroi ce se joacă cu puța în nisipul
de pe plaja unei mări pe care nu vei călca

în cutia asta de chibrituri
nu se simte miros de pucioasă
iar bețele au ars
și etajul 10 e un lift și covorul
și turla bisericii din depărtare
și luminile împânzind orașul tot un lift
și patul pe care nu ajungem
e mâine de câteva zile și noapte deloc

camera în care am crescut

e ciudată rău camera în care am crescut
cărți care nu-și mai găsesc loc pe rafturi
cursuri pe care de zeci de ori le-am amenințat
cu focul ca student
fotografii împrăștiate să
îți facă șederea acasă mai rușinoasă

mi-am petrecut o noapte de crăciun
în camera cu zeci și zeci
diplome lăsate la vedere
pe marginea patului
mămuțoi

e ciudată rău camera în care am crescut
cu jurnalele din adolescență ascunse prin cutii
pitite pe sub scaune
sub pat

e ciudată rău camera în care am crescut
cu miros amar
mai
am
ar

e ciudată rău camera
când ea a rămas aceeași iar noi nu.

dumnezeu a rămas cu dobitoacele

ai căutat un nume
ca Dumnezeu dobitoacelor
tu nu ai avut lutul
în palme nu
ai crăpături doar
urme de cerneală deasupra
degete
cafea pe tricou
cafea caldă dimineața
dimineața mirosind a bine și a ger
un ger de-ți crapă venele de la atâta cafea caldă și bine

ai căutat un nume
și l-ai găsit
dumnezeu a rămas cu dobitoacele.

hard blues

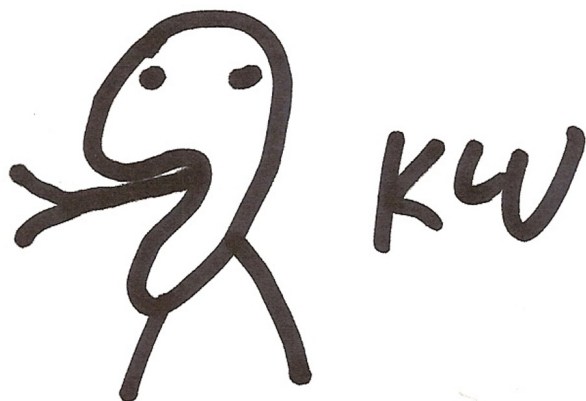
chiar nu mai am nimic de spus
 acum te voi implora
 repetă-mi toate poveștile
 trăite
 nu sunt destul
 repetă-mi toate
 pauzele
 toți copiii
 toate poveștile
 trăite
 nu sunt destul

fluturi pe asfalt

am întârziat la muncă
 normal fără remușcări
 pe seară
 vecinul de la trei
 mi-a spus că a trecut prin fața blocului mașina de la
 IML
 și a oprit
 am realizat
 nu voi mai avea pe cine să ajut să treacă strada
 a doua zi chiar
 pe trecere
 încă erau urme
 stâlpul de beton îngenunchiat se ține doar de fire
 sânge și cioburi pe asfalt

&

dacă își amintește
 și dacă nu
 a fost totul vis
 și toate palmele au respectat principiul biblic
 doar pe jumătate
 și cuiul din palma dreaptă a ars
 ca să îți deschidă ochii – nu își amintește
 nu vei avea insomnii astă seară
 mâine va fi un râu de câmpie vara

Cătălina STANISLAV

Cătălina Stanislav (n. 1995, Sibiu) este redactor-șef adjunct al revstei *Zona nouă* și studentă în anul I la Facultatea de Litere din Sibiu. A tradus poeme de Luna Miguel, teatru de Sarah Kane și volumul al doilea al trilogiei *Atlas Shrugged*, de Ayn Rand.

you don't belong on a funny farm
 am auzit că există o emisiune americană
 în care doi gemeni grași stau pe scenă
 și mănâncă încontinuu
 și publicul aplaudă
 urlă
 bate cu pumnii în scenă
 am auzit că există o emisiune americană
 în care atunci când se face întuneric
 oamenii se masturbează unii pe ceilalți
 și publicul aplaudă
 urlă
 bate cu pumnii în scenă
 am auzit că dacă ți se face frică
 ar trebui să poți oricând
 să te întorci acasă
 am auzit că e rușinos
 să ai nevoie de cineva
 am auzit că în fiecare noapte
 plângi cu
 plapuma trasă peste cap

și publicul aplaudă
 urlă
 bate cu pumnii în scenă.

dragă lori maddox
 sper că
 acum lucrezi într-un business centre
 și că ai o cană cu #1MOM
 de la copilul tău
 care o să moară la 40 de ani
 plin de bube.
 mereu mi-a fost ciudă că
 în timp ce tu ți-o trăgeai cu

toți băieții din Led Zeppelin
 eu aveam monosprânceană
 și mâncam cereale fără lapte dimineața
 și îmi doream să am un pui de găină
 pe care să-l cheme hero
 și să nu mai zică maică-mea în fiecare zi
 că sunt prea mare
 ca să mă mai joc de-a lara croft.

În iarna dinainte să împlinesc treispe ani îmi creasem un obicei din a urmări un tip de la școală până acasă. mă prefăceam de la începutul anului că locuiesc pe strada pe care locuiește și el. câteva case mai sus. nu vedea niciodată în ce curte intru. mergeam mai mulți la el acasă ca să ne jucăm de-a v-ați ascunselea. îi plăcea de mine numai atunci. ne ascundeam într-o remorcă din garaj în magazie în pod și mă ruga mereu să i-o arăt. ți-o arăt și eu ție spunea. când ieșeam afară aveam din nou părul mov pistrii pe nas câteva fire de mustață blonde care străluceau în soare chiloți cu zilele săptămânii cordeluțe asortate cu maiourile dedesubtul căroră purtam helânci. când ieșeam afară eram din nou proasta aia care a plâns trei zile pentru că i-a venit ciclul în timpul orei de sport.

dragă lori maddox
 pariez că tu erai frumoasă și la lumină.

dragă lori maddox,

bunica mea are o bucată de metal lângă inimă. dacă ai așa ceva s-ar putea să nu mai ai nevoie de nimic altceva. bunica mea nu vede cu un ochi și când strănută se aude până la parter, și noi stăm la patru. a fost frumoasă și acum e bătrână și dintr-o parte seamănă cu churchill. bunicul meu a murit și ea a învățat să doarmă singură și să vadă numai cu un ochi. vorbește mult și tare și de cele mai multe ori gătește orez. am impresia că nu m-a iubit niciodată. crede că-s prea slabă și că îmi stătea cel mai bine când eram șatenă și tunsă scurt ceea ce-i o prostie pentru că atunci aveam doispe ani și colegii îmi spuneau cap-de-bostan.

îmi place să cred că și tu ai avut doispe ani și erai urâtă și bulimică și că și tu ai plâns și ai urlat până ți s-a făcut greață atunci când dermatologul a cerut să-ți vadă și petele de pe sân.

și-mi place să cred că și ție îți era frică să nu-și dea seama ginecologul ta
 că ești atrasă sexual de ea.

e timpul să recunoști că acum
 îți e mai frică decât atunci când
 aveai șase ani și te-ai ascuns
 lângă o pisică cu gâtul mâncat de viermi
 și-a trebuit să stai acolo până te-a găsit cineva.

acum când îți lingi buzele și urli
 porți fuste cu pliuri și ciorapi până la genunchi
 se vorbește despre iisus hristos
 în timp ce tu
 citești despre tehnici de masturbare la arabi
 acum când led zeppelin IV
 și adormeam cu apă în papuci apă în urechi apă
 în nări
 apă în gurile noastre.

vreau ca la sfârșitul zilei să am așternuturi mereu curate și apă mereu fierbinte în cadă și un animal mic și cald care să-mi stea pe sâni. picioarele tale reci între șosetele mele. vreau să beau ceai verde și să mă simt complet vindecată. vreau să am destul calciu și la sfârșitul zilei să-mi spui că am destul calciu și nicio tumoare, nicio celulă canceroasă, niciun ganglion inflammat, nicio malformație la inimă. vreau ca la sfârșitul zilei să avem o căsuță albă, un animal mic și cald și nicio malformație la inimă.

mă înclinam pe geamul de la baie și era aceeași imagine pe care o vedeam de atâția ani. același copac care se lovește de geamul de la parter al blocului unde se plătește cablul, aceleași table de la cotețul de găini al vecinilor care se lovesc una de alta. aceeași mama care bate la ușă să mă întrebe dacă plâng. hai, spune, că te-am auzit. pisici care se bat în parcare. dușul vecinei de dedesubt. aparatul de ras. pui de câine care plâng când îi lași singuri. aceeași senzație, când mă las cu capul în jos și-mi ciufulesc părul și-mi aduc aminte de oameni și de muzică, de băi ocupate și coji de lămâie, de bandaje și urlete, de magazine unde se vând prezervative ieftine și de cabane de lemn cu geamuri în tavan. de momentul ăla când te așezi pe jos cu genunchii ridicați până sub bărbie, cu părul ciufulit și capul în jos și ești beat și trist și transpirat pe față și știi că următoarei persoane care o să vină să te întrebe ce-ai pățit o să-i spui ai că vrut să-ți pierzi virginitatea pentru că te simțai vinovată, că ți s-au dat papucii într-o gară, că prima dată când cineva te-a crezut atractivă ai plâns cu sughituri, o să-i faci o listă cu lucruri care te fac fericită.

1. să las bețișoarele parfumate aprinse până mi se face rău

2. știrile despre oameni morți
3. să merg la ginecolog
4. scena cu autobuzul din almost famous
5. să-mi rup pielea de pe buze
6. dușurile care îmi fac pielea să se înroșească
7. calmul-de-după-extraveral al maică-mii
8. pozele cu tata și alți tați în curte la lazăr
9. puii de pisică înghesuți în fața ușii tale

o să-i spui tot.

Cristina JIDVEIANU

Cristina Jidveianu s-a născut în 1995 la Târgu-Mureș. Și-a petrecut prima jumătate din viață la Alba Iulia, cealaltă la Sibiu, unde a devenit membră a cenaclului Zona Nouă. În prezent e studentă în primul an la Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu-Mureș.

//

cineva zicea că dacă las radioul pornit
oriunde în lume poate începe o revoluție

că-i un fel de boală psihică când
ne visez cum alergăm pe șinele de tren
ca niște găini din filmele lui Passer

//

ceva mai altfel decât
surparea de teren
ambuteiajul
sunt gesturi asexuate când mâneca ta îmi atinge
geaca mirosind a formoli
urletul Hitchcock
mai precis ca seringă cu ser fiziologic
perspicacitatea cu care îți lovești fruntea și nu
obrazul
(e o sectă ciudată ce face dragoste
ca o mișcare industrială)

ți-am strigat numele când au dat drumul la gazele
chimice
nu pentru că cei slabi au nevoie de vreun
supererou
și gândurile ca niște viermi de mătase blocați într-
un incubator
și o să mă prăbușesc ca un măr putred
din palma ta transpirată
mai convulsivă ca o encefalogramă
nu mai credem în reanimare
credem în cheap sex în psychoactive drugs
în felul ostentativ în care-mi suflec mânecile mult
prea lungi

când apa îngheață e o reconstituire
atunci mă ridici de pe podea
ca pe-o pată mare și scabroasă

gura unui eschimos face scurtcircuit
la cel mai anonim pol de energie

mai adânc decât plantele de apă
depresia o să mă smulgă
ca pe un cablu cu tot cu priză

//

o să încep să cred că oamenii de la radio
sunt o placentă în care nu crește nimic

că meriți să mori că n-ai vrut să donezi un organ
că poate și tu îți oprești respirația ca să-mi auzi
bătăile inimii

și nu știu dacă ăsta-i un motiv suficient pentru o
revoluție

Daniel COMAN

Daniel Coman (n. 1993, Sibiu) este student în anul al treilea la Facultatea de Litere din Sibiu. A publicat poezie în revistele *Zona nouă* și *Timpul*.

matrix

#

gândește-te
la mine

ca la o plantă de aloe vera
rupi perpendicular foliola
un gel transparent
curge

dacă îl lași în apă
cu gheață
poți crea
forme geometrice
noi

mintea mea

aceeași

#

iarba ajutată de curenții oceanului
apa sărată pervazivă
ca aburul de alcool taie

noi avem același creier
o dată matrix eu
o dată matrix tu

când gândesc
nu pot să nu te simt
costum simbiotic

am fost singur între prieteni &
am fost singur între oamenii lumii

trepidează buricul degetului
când alunec peste latexul tău

#

animalele lynchiene &

pulsiunea imaginii urmează
patternul unui mix
de psihedelic melancolic

gălbenușul mioros se scurge
prin colțul gurii

mintea sugă din aerul neonului
profuză & permeată

miriade de bile spermicioase
se rostogolesc în șancrul creierului meu

#

imaginea mea
pe monitoarele camerelor
de supraveghere

pragmatismul
un concept atât de frumos
ideal romantic
când corpul de lângă mine
așteaptă &
/aerul nu e de melasă

mucurile stinse înainte de linie
înghesuite în scrumieră
ne lovim cartilajele matlasate
ale pumnilor &
porcul gălgâie din locul abia
înjunghiat &
florile soarelui își crapă
calatidiul &
devin zdrențăroase

#

mirosul de lapte pe care-l exhală bebelușii
sunetul râsului lor e cel mai addictive dintre ale lumii
second best vine telefonul mobil

creierul vrea informație
se reactualizează ca wall-ul & creează amintiri false

ești în virtualul meu &
asta răsună-n dedesubturi ca un clopot pe sintetizator &
arcuri electrice pulsează ritmat sub pleoapele mele

#

îmi pierd răbdarea în condiții în care nu mi-aș fi pierdut
răbdarea
coloana vertebrală nu mai oferă sprijin

ascult aceeași melodie obsedantă
ca un pustnic care sapă-n stâncă la sute de metri
deasupra solului
o cămăruță pur și simplu inutilă în singurătatea ei

mă gândesc la tine
cum un mic soare glittering se împrăștie înăuntrul tău

#

lucrurile zilei se îmbibă cu panică
cum capsula pădăiei plesnește pe fast forward

viteza îmi diminuează reflexele &
lucrurile care ies din tipar îmi diminuează reflexele

ca-ntr-o glumă proastă de ikéa am desfăcut lucruri &
am rămas cu un șurub în plus &

sunt lucruri în tine pe care dacă le inversezi
nu strici nicio ordine

#

soarele strălucește într-un staniol de ciocolată &
pixelii gigantici bruiază frecvența lucrurilor normale

singurul lucru cald de aici e laptopul

și ce bine că ceasurile digitale nu ticăie
și ce păcat că ceasurile digitale nu ticăie
când inima sincopează
chiar și numai ca să vezi cât rezști

Ioan ȘERBU

Ioan Șerbu (1983, Agnita) a terminat Academia de Poliție București, apoi Facultatea de Litere din Sibiu. Student la Masteratul de Inovare Culturală al Facultății de Litere din Brașov. A lucrat ca polițist, ospătar, barman, manager de securitate. În prezent e manager regional de securitate într-o companie din domeniul bancar. A debutat în 2014, cu volumul *Lego*.

dinți falși

la masa ovală de care mă sprijin
rar se întâmplă ceva
multe pete pe ochi în momentele-n care-ar fi bine să
văd
mai bine începe altfel

cum e să ai răul în tine
și pe o muzică oribil de frumoasă
să ștergi visele ușurele care ți-ar putea face
o dimineață cu totul și cu totul albastră?
cum e ca dinții impecabil de albi să fie îndreptați în altă
direcție?
cum e să te minți pentru că nu ai curaj să te întrebi
de 18 ori la rând cine ești?
când al 19-lea șobolan ronțăie la stomacul tău
trăiești fiindcă nu mai ai altceva de făcut
sentimental. mai bine zi din viața ta

când pe mâinile fragile cade puțin soare și puțină
umbră
sucul de fructe nu ajută electrocasnicele nu ajută
înotul până la epuizare performanța la muncă
facebookul
nu ajută
coloana vertebrală de lemn suclic gastric din gură
mă înțepenesc lângă masa ovală
de care mă sprijin
când ochii refuză să privească în obiectiv
și îmbrăcăminte bicolore închide fermoarul
sunetul ascuțit din măsele dispare încet
o dată cu toate celelalte
mai bine taie strofa de mai sus

apoi văd
mobila sufrageriei e de fațadă
pantofii cu care vin în vizită la tine și intențiile mele
bune
sunt de fațadă
stau la masa ovală
fumez țigările prietenului în apartamentul prietenei
întunericul se crapă și în curând
va continua să nu se întâmple nimic
încă nu am putut decide dacă eu
în totalitate
sunt de fațadă
mai bine termină

mă ridic de la masa ovală și de mână cu tine
niște copii de 30 de ani
facem o plimbare printr-un oraș oarecare
ne cazăm într-un hotel oarecare
cu o cadă încăpătoare la baie
în care încercăm să rămânem lucizi în timp ce
hemoroizii noștri se transformă-n haribo

lenjerieintimă

cică e discrepanță între mine
și mine
scriitorul și scrisul
un fericit mecanism reactiv
pe un fond trist dependent nemulțumit
cică maioul meu alb
e chilotul meu negru
ascult mai mult știu mai puțin
despre mine
cică n-ar trebui să existe cică
doar e adevărat
și e adevărat

taxi
am îmbrăcat costumul vișiniu
cel păstrat pentru nunți e catatonic
azi dau un interviu
firma de recrutare își arată sânii
mă fac taximetrist

să urlu și eu-n trafic cuvântul de-nceput
primul rostit – aveam doi ani
când frate-meu mi-a dat cu DEX-ul peste gură
mă-tabă mi s-a născut pe buze
ciudat valabilă această reciprocă
ca Uroboros unemployed
bețiv – încolăcit pe un pahar de margarita
clientul drogheriilor

să-i duc la lucru
la MiSRuP Bank ori într-un office
buildingcui
în bocancii din cer

oamenii lego dau bacșiș bun

să livrez fabricanților de mașini
containere de pizza diavolo
cu carne de chinez

să stau la ieșirile din cluburi
unde bodyguarzi rași în cap rulează un pai
cu undercoverii
unde hipstere de 12 ani
sunt apple iar eu steve
slide baby slide
pe tabletă google maps
pe google maps amfetamine
slide baby slide
MDMA, THC, LSD, PCP
adormim încet în filmul meu sârbesc

săașteptla hoteluri
unde fiarele se adună
around the holly profit
unde se divid trupurile lor de scaune
plutesc spre camere și umplu youtube-ul
cu Shrek masturbându-se în chiuvetă
unde mașinile scumpe fifty sau loly
așteaptă cu manichiura făcută

să fiu pește-ntr-un
taxi galben cu număr de Moldova
unde guvernul are monopol
la liceele militare în România
se marchetează intens

să am un GPS meseriaș
set destination
favourites
cheap sex and porn fan
mă duce acasă

solduri

au luat din vitrine manechinele
frumoasele chele
au fotografiat și măsurat
diformi ciungi
au pus peste rupturi și
amputări
costume de 3000 de euro

stocul s-a
epuizat repede urma
o seară de evenimente caritabile

Oana VINTILĂ

Ioana Vintilă (1997, Sibiu) este elevă a Colegiului Național „Gheorghe Lazăr” din Sibiu. A publicat poeme în *Zona nouă*, *Timpul* și alte reviste și antologii.

matricea I₁₀

nu cred
în ciroza lui Roberto și în lista de transplant
în monoxidul de carbon din plămânii Sylviei & Annei
în convingerile fasciste ale lui Ezra & ușa de oțel a salonului
în transfuzia cu Rh negativ a lui Julio
în Ken drept cobai pentru studiul DMT-ului
în conversațiile patetice ale lui Allen cu toată agenda telefonică atunci când murea de insuficiență cardiacă
în cântecele funerare cântate la geamul lui Charles și leucocitele care curg în cada în care o femeie face duș cu un bărbat și îi spală scrotul
în spălăturile gastrice care i-ar fi putut scoate Alejandrei din stomac tot secobarbitalul ăla de sodiu

nu cred în marile cuvinte ale marilor poeți

nu cred
în tăcerile lungi întinse ca o plapumă peste un radiator
nu e nimic dramatic într-o tăcere
e doar o tăcere și-atât

nu cred în drama femeilor singure
și a bărbaților impotenți

în salturile în gol ale circarilor trecuți de a doua tinerețe

în inseminarea in vitro
și în imprimantele 3D programate să creeze organe viabile
în dumnezeii sectelor & ashram-urilor
în blestemul vârstei de 27
și în locurile în care orgiile de zeci de hippioți se fac pe plaje special amenajate

nu cred în anexarea teritoriilor independente și slab subvenționate

ca niște plămâni astmatici ce scuiă pâine și sare peste
populații care de mult nu-și mai numără coastele
în bombele artisanale din metrouri
sau în mobilizarea armatei dintr-o parte a globului în
cealaltă

nu cred că Aglaja își număra ridurile în oglindă în
fiecare noapte
& că nu vorbea niciodată despre moarte

nu cred în poezie doar ca într-un leucoplast de calitate
superioară
care ascunde cel mai bine piciorul de lemn

nu cred în artă ca orgasmul mentalității unei societăți
în statisticile care calculează rata fericirii unui popor
în
hormonii fericirii & ai plăcerii
care ar putea fi vândute în flacoane prost sigilate

în credințele buddiste ale lui Charles & Allen
în dragoste ca un software bine implementat în
matricea genetică

am putea să ne aruncăm de pe stâncile cele mai înalte
în lagunele cu recife strălucitoare

și să privim totul

cum privești un șobolan într-un deșert din Mexic

care
se
zvârcolește
în
gura
unei
reptile

ținuturile albe

| locul în care ai uitat cum e să stai întins și să privești
norii, întins pe pietre, pe marginea unor stânci,
desupra mării | în care ai uitat că singurătatea vine cu
noptile în care aranjezi hainele clovnilor cu zâmbete
liniare | în care rugăciunea vine ca o fistulă | în care
sexul celuiilalt e bolul cu mâncare al unui anemic |
abandonul ca îmbrățișarea unei mame surrogat | ne
așezăm într-o piață publică : porumbeii ciugulesc
ce-a mai rămas din cord | lacul înghețat în care ai
căzut : în depărtare nu ai văzut nicio lumină : atâta
moarte în liniile palmelor | steaua nordului : bătrânii
îngenunchează, taie capul ultimului cerb : nu există
marioneta perfectă : linii strâmbe & protuberanțe | o
felație bine făcută echivalează cu o venă proeminentă
la recoltarea sângelui | am dărmătoat toate platformele
de pe care am îndrăznit să plecăm. nu ne vom întoarce,
corăbiile au fost însemnate |

isara

| ai avut o inimă acoperită de solzi | **isara** | solzi pe
care ne-ai lăsat să-i curățăm cu cuțitul |
| până la ultimul | a ieșit un lichid albastru | o cerneală a
valvei mitrale | în care ne-am scufundat |
xxxxxxxxx dansul în pielea goală pe *lotus flower*
// serile pierdute pe o rampă de beton, privind
trenurile // joaca de-a leșinatul // mirosul de levănțică
xxxxxxxxx
| nimic nu ne-a lăsat să trecem malul | **isara** | a spiral to
the ground | zăpezile pe care sângele tău s-a coagulat
prima oară le-am topit când ne-a fost sete | lebedele au
ciugulit solzi din mâna unui bătrân în ziua aia | apoi au
cântat | **isara** |

catatonic north

luna de peste fiorduri și coarnele cerbului
agățate în căsuța în care
dragostea venea cu zgomotele unei vase sparte

o seară de martie :
păsările cad cu aceeași rapiditate ca neputințele noastre

|niște zâmbete largi|
|și o păpușă mecanică|

|corabia trece granițele|

incendiu & piele
lângă un mormânt în care nimeni nu mai zace pentru
nimeni

*

| boala asta e lebăda care refuză să cânte în cor cu
celelalte | boala asta aplaudă | boala asta ne leagă
și ne pregătește de culcare | boala asta ne pune într-o
cușcă | lasă ușa deschisă | suntem niște animăluțe care
au uitat cum să meargă | ne întoarcem, târâș, la colțul
în care încă se mai simte mirosul sexelor împreunate |

Krista SZÖCS

Krista Szöcs (n. 1990) este masterandă la Facultatea de Litere și Arte „Lucian Blaga” din Sibiu și secretar de redacție al revistei *Zona Nouă*. A debutat editorial cu volumul de poezie cu *genunchii la gură* (Charmides, 2013), pentru care a câștigat Premiul Național de Poezie „Iustin Panța”, a fost nominalizată la Premiul Național „Mihai Eminescu” și la Gala Tinerilor Scriitori, pentru titlul de „Tânărul poet al anului 2013”.

*Dar nimeni, nimeni nu-i vine în ajutor;
Spune el,
Unei fete ca tine*
Laura Palmer

aici e locul cald în care
m-am hotărât să aștept
aici
totul devine mai suportabil
aș putea să o fac minute în șir
la fel cum aș privi
urmele uscate de pe pahar

aici absența ta
e singurul exemplu valabil
într-o lume unde
siberia e cel mai friguros loc
pe care ți-l poți imagina
aleargă aleargă acum

voi avea nevoie de
multe brațe îndreptate spre mine
de o melodie post-rock pe care
să pot mișca trupul
exact așa cum vreau
atât cât vreau
singura tragedie să fie
biletul de autobuz mototolit
din palma mea
aleargă aleargă acum

voi avea nevoie de multe gesturi străine
o altă limbă să-ți vorbească

în ziua când ritmurile acestea
îmi spun mai multe
decât numele pe care te strig

o reasigurare a zâmbetului fantomă
al lucrurilor mărunte care
îmi oferă astăzi
de cinci ori
mai multă căldură

cândva
un bărbat gras mă va salva
& mă va privi fascinat
va inventa obiecte în care
realitatea mea se poate odihni

pentru că prezența ta nu-mi va face niciodată

b-i-n-e

pentru că azi am scos capul pe geam
chiar dacă nu am ținut minte nimic din ce am văzut

pentru că m-am învățat de atâtea ori
până când pe podea s-au făcut cerculețe din care nu am
mai vrut să ies

voi fi blocată în amintirea ta
ca o nișă în locul dintre pat și perete

pentru toate astea m-am hotărât acum să las tot ce am –
părul, tatălui mereu absent
ochii, copiilor care m-au salutat scurt și de neînțeles
spitatelor, glanda asta care se mărește de fiecare dată
când uit

până la urmă am să las și mâna ta
să treacă peste coapsele mele

pentru că restul oamenilor nu-mi mai dăruiesc nimic
pentru că ai uitat ce voiai să spui

dar trebuia să răspunzi ceva
dacă între noi ar fi existat o mână de copil
sexul ar fi fost un exercițiu

n-am întrebat dacă de acolo vedea munții cu susul în jos
sau copiii erau mai înalți
îmi spunea că sunt calmă
că am crescut în cel mai mic pat
într-o cameră obscură

stăteam nemișcată
chiar dacă nu am învățat cum se face o omletă
chiar dacă azi am desenat mâini
și le-am privit cum își schimbă conturul

am prins-o de haina veche
ne-am plimbat prin mijlocul mulțimii
la fel cum am sta cinci ore pe întuneric
și doar când s-ar aprinde lumina
am auzi mingea
lovindu-se de perete

e simplu să mi se pară totul străin
să-i privesc palmele
strângând alte palme

și să mi se pară străin

nu tot ce există în afara mea poate fi
sincer și perfect
pisica s-a aruncat de la etajul unu și nu a
mai aterizat

micile mele idei
au fost distruse
când mi-ai spus că
nu sunt decât un alt pacient care nu și-a respectat
medicația
și tu ești unul dintre acei pacienți
și toate lucrurile din tine sunt slabe și
pline de microbi

perdeaua la care te uiți
nu există

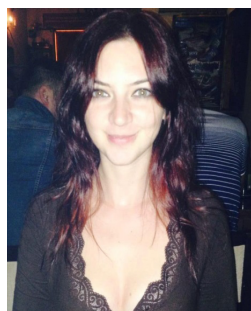
scaunul în care ne-am așezat
nu există

întunericul ne-a ajuns la glezne

cele mai importante lucruri
trebuie ținute sub
tăcere

Sînziana ȘIPOȘ

Sînziana Șipoș (n. 1990) a absolvit Facultatea de Litere din Sibiu. A publicat în *Zona nouă*, *Timpul*, *Paradigma* și alte reviste și antologii.

Lumea e printre rădăcinile de copaci. Pot să-mi privesc mâinile ore-n șir fără să vii, pot să-mi deschid ochii și să văd luminile resturilor de țigări pe măsură ce intră-n pământ; mă gândesc la trupuri singure fără să-mi fie frig; nu mai aștept noaptea. M-am așezat pe mâna stângă până mi-a amorțit și m-am gândit că ești tu.

Se întâmplă doar când sunt cu spatele și brațul tău stâng, un ghemotoc se plimbă pe șira spinării. Nu știu nimic din ce se întâmplă sub pat, în spatele geamului perdelele sunt mereu înnodate. Când vin spre tine sunt taximetristul și conduc cu ochii închiși. Blocul cu 10 etaje mi-aterizează în față.

Nu mai am voie să te urmăresc. „E prea periculos, pământul o să urce până la înălțimea ta”. Îmi leg zgarda de un pom. Cu mâna aproape de gât îmi dau diferite comenzi: mănâncă, dormi, mănâncă. Nici ceilalți nu știu cum să așeze filtrul din sârmă imediat lângă piele. Și acum o liniște în care nu mai e nicio atingere.

Râd lângă patul meu, o cutie în care nu se mișcă nimic. Dansează în cerc, brațele întinse, indiferența din camera cu pereți de vată. Mesajul nu ajunge și te ating ca într-un salon de siguranță. În crăpături îndes blănuri să nu vorbească nimeni până nu mă retrag în pijamalele groase.

Degete strâmbe se înfig în saltea ridicându-ți corpul. În felul acesta, aproape de becuri, insule cu trupuri nemișcate de musculițe. Lumina se retrage ca un monstru lipicios care te-a atins îndelung în timp ce hainele ard lângă pereți.

#

Închid ochii și respirația ta ca gustul unei lămâi înghețate coboară. Prezențele din cealaltă cameră te cheamă de fiecare dată când norii vin prea aproape. Din gaura chiuvetei ies plante marine. Apoi vine cutremurul.

#

Învelișul. Peste tot, căderea bruscă. Scaunele se rostogolesc și prind sub picioarele lor îndoite bucăți din corp. Nu mai știu cum să ridic cana de cafea. În camera ta, îmi îndepărtez mâinile. Pereții mă ghidează, ca într-o cutie de ciment micșorându-se. Distanța dintre noi plesnește ca niște cabluri de înaltă tensiune. De fiecare dată când mâna ta, somnul din conductele de sub oraș.

#

Muțenia nu ne aduce niciun favor. *Nu se poate, suntem aceiași.* Florile își fac loc printre bucățile de ciment. Mă absorb într-un sac de aspirator, apoi totul se aruncă de la etajul unu. După un timp iau forma unei arsuri de țigară care încearcă să-și găsească loc în palma ta.

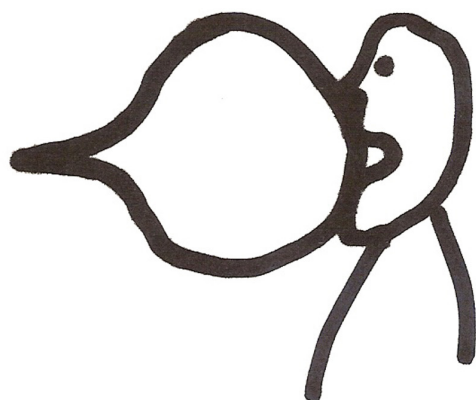
#

Cu o cămașă legată de calorifer, i-am strigat în timp ce încuia ușa. Nu există niciun buton de panică! Ziua se topește printre norii cu forme de mașini, printre aripi, printre aripile păsărilor, curge mereu ca apa din duș. Deși nu vedeam nimic știam că undeva un tigru stătea tolănit pe un loc de parcare.

#

Tavanul a crăpat. Cuburi de gheață alunecă prin deschizături pe ziduri până la picioare. Mai jos, îngropații sapă în lateral. Se întâlnesc, fac schimb de mâini, de coaste, apoi se gândesc la căldură.

ANTITEZE

Vlad POJOGA

Vlad Pojoga (n. 1993, Sibiu) este student la Facultatea de Litere și Arte din Sibiu, redactor-șef al revistei *Zona nouă* și redactor al revistei *Poesis international*. A tradus din limba engleză romane de Sherman Alexie, Chuck Palahniuk și Ayn Rand.

#

o să rămânem numai câțiva
și niciodată n-o să ne auzim ecoul
mai tare decât atunci
când capul nostru
într-o găleată
și lucrurile
pe care-am fi vrut să le facem
sunt niște cutii goale
pe care ni le înfășurăm
în jurul pieptului
și oricât am încerca
n-o să se lege

#

în seara asta
doi bărbați cu brațe puternice
învârteau sticlă încinsă
și a fost
ca atunci când erai mică
și ne-a prins ploaia
și n-ai vrut să mergem
în casă
și era bine
bine
până când ai început
să alergi încoace și-ncolo
și până la urmă te-ai trântit
pe jos
și n-am știut ce să fac
ai zis îngerulul
și mi se părea că cineva bate cu unghia
într-un perete de sticlă
lipit de fețele noastre
și peretele
nu se sparge

#

moștile celorlalți sunt
blocaje mecanice
pentru că am abandonat
atâtea lucruri
și cum ar putea asta
să mă facă să rezist
să mă ridic
să ascult tot
ce mai e de spus
și unde naiba
o să ajungem
când vedem soarele
doar pe podeaua dușurilor
acum se lucrează
din interior
și toate lucrurile
pe care încerci
să le dai afară
nu ies afară

#

cineva a scos pistolul
și a tras
asta a fost istoria noastră recentă
se lupta mereu și mereu
și ce mai era
de făcut
egalitatea
n-a însemnat nimic
dreptul femeilor la vot
n-a ajutat la nimic
protestele
n-au ridicat nicio sprânceană
poetii
s-au dizolvat
și nimeni
nu i-a întrebat niciodată nimic
inimile noastre scoase din piept
au fost buline mari roșii
pe ecrane
și de ce să mai stau acolo
ce-aș mai fi putut eu să fac
când totul absolut totul era la locul lui.

#

încrederea nu s-a dus cu totul
dar ne ferim încet-încet
unul de altul
și luăm
din ce în ce mai multe
anaglice
și ne facem moi
și încercăm să ajungem
în locuri în care n-a mai ajuns nimeni
mai ales dimineața

când nu mai avem
pe unde să scoatem cămașa
și m-am gândit chiar și așa
la tine
și la toate lucrurile
pe care le-am lăsat în urmă
și aș face-o din nou

plânsul în pumn
nu ne-a dus nicăieri
pentru că unde
unde naiba am fi mers.

numai uneori e liniște
ne urcăm
într-un loc cald
și murmurăm
numele celor
pe care am vrea
să-i vedem
din nou.

#

noaptea când
te ții singură de mână
și viața
pe care și-au propus-o toți
pentru tine
e din ce în ce mai departe
și mintea e blocată
pe o fotografie veche
unde mai erau
și alți oameni
și urechile care țiuie și urechile care țiuie
în speranța că cineva
o să-mi pună
în sfârșit
perna pe față

#

când n-am mai știut cum
să ne arătăm
frica
am pus garduri
între noi
am pus alți oameni
între noi
o hartă e o sumă
de figuri geometrice
trăim în linii curbe
închise
cântăm pe străzi
la fiecare victorie
a echipei naționale
trebuie să ne legăm
și noi de ceva

NEPOTUL LUI THOREAU

Ștefan MANASIA

Serile de Thoreau

Iară un text despre Thoreau? A fost primul gând după ce am citit mesajul (și invitația de a participa la noul dosar al revistei *Vatra*). Avusesem impresia că am vorbit, oricum, prea mult, în anii din urmă, despre nașterea, copilăria, adolescența, maturizarea (zaharisirea?) Clubului de Lectură „Nepotu’ lui Thoreau”. Iar ritualizările, muzeificarea îmi strică, de regulă, trebuie să recunosc, digestia. Totuși, trebuie să-i mulțumesc lui Alex Goldiș pentru că, poate fără să vrea, m-a provocat să găsesc *altceva*, să rememorez tot felul de ciudățenii, coincidențe și întâmplări (vechi & înmormîntate), cît timp am sondat – pentru textulețul de față – străfundurile inbox-ului de yahoo. Ca și cum aș fi trecut, la viteza luminii, printr-un imprevizibil exercițiu de autohipnoză. Sînt acolo, în inbox, conservate pînă astăzi atît de clar:

- amintirea verii lui 2008, cînd am intrat cu Ion Mureșan – amîndoi la șort & tricou, ca Samuel L. Jackson și Travolta-n *Pulp Fiction* – în cafenea culturală „Insomnia”. Aici Szántai János, directorul artistic, părea să aibă tot timpul din lume la dispoziție;

- discuția de atunci și, pe urmă, dialogurile enorme, după-amiezi și seri întregi, cu János, care se arătase realmente încîntat să găzduiască un club de lectură româno-maghiar (în paranteză fie spus, nu eram tocmai virgin la capitolul ăsta, dimomence rulasem, de prin 2004, tot felul de protoversiuni ale clubului, în spații diverse, ca redacția Tribunei sau Casa de Cultură a Studenților);

- discuțiile începuseră să mi se pară un fabulos & temeinic motiv de a bea și bovariza cînd, în a doua jumătate a toamnei, am simțit nevoia să rostogolim bolovanul cel mare.

La prima ședință a Clubului – miercuri, **5 noiembrie 2008** – au citit, în salonul de la „Insomnia” (care curînd avea să devină celebru), poezii Andrei Doboș și Vlad Moldovan, de pe-atunci rivali și prieteni literari. Amfitrioni au fost János (nuvelist, scenarist de film, realizator tv) și François Bréda, personaj ilustru al propriei sale vieți boeme (altminteri, teatrolog,

prozator, poet, traducător). Evident, biografele astea nu-s schițate pentru clujeni. Moderatorii ar fi trebuit să fim doi, eu și Ion Mureșan. Muri însă *a ratat* prima ediție. A apărut la Inso după vreo săptămînă. Încurcase – în stilul lui recognoscibil – zilele, săptămînile. Ca să nu ne mai facă iarăși vreo surpriză, l-am scos de afișe începînd cu ediția a doua, însă – trebuie să mărturisesc – privitytoarea optzecismului transilvan ne-a însoțit apoi, cordial și cu desăvîrșit comentariu, în multe dintre ședințele „Nepotului lui Thoreau”. Ca, de altfel, profesorul Ion Pop, Ruxandra Cesereanu, sau tînăra falangă a criticii clujene: Alex Goldiș (*again*), Adriana Stan, Cosmin Borza și atîția alții. Pe **19 noiembrie 2008** am avut primul invitat „din afară” al Clubului de Lectură. De la Sibiu a ajuns prietenul meu Radu Vancu, obișnuit să îmblînzească drosophile mistice în lungi poeme discursive. Iar la a treia ediție, miercuri **3 decembrie 2008**, a citit prozatoarea Lavinia Braniște, *short stories* inteligente și – pentru Clujul epocii ăleia – atipice.

Mai trebuie spus că noi sîntem, într-un fel, *cenaclul de miercuri*: rareori am ținut ședințele în altă zi. Încercînd, de asemenea, să ne vedem la aceeași oră: 18.00. Prin amicitia lui Márkos Tünde & Szántai János, gazdele noastre desăvîrșite, am reușit să ținem *toate* reuniunile în același salon, rezugrăvit & redecorat la fiecare început de sezon. Mulțumirile sînt ceva neobișnuit în mediul nostru scriitoricesc, dar simt nevoia să le plasez aici, chiar dacă știu că am să atenuez puțin - și nu doar pentru cei mai tineri thoreauriști! – haloul anarhist, subversiv, *underground* al Nepotului. Oricine vine la/ trece prin Cluj poate simți – în nări, urechi și pe retină – puțină magie *thoreau*-ristă în salonul de la etajul întîi al Insomniei, de pe Strada Universității nr. 2. Pentru că ne revendicăm de la Henry David Thoreau (*Civil Disobedience*) și pentru că mi-e silă de patroni spirituali, directori de conștiință, mentori (cel mai adesea forme inabil deghizate ale găunoșeniei morale și cultului personalității), m-am retras de la conducerea/moderarea Clubului începînd cu sezonul 2009. Cei care eram acolo, ediție de ediție, am votat pentru Valentin Derevlean, librar, echinoxist și, pentru scurtă vreme, cronicar literar al Tribunei. O lungă perioadă, el a dat dinamica serilor de Thoreau, provocînd invitații și publicul imprevizibil, divers, mai niciodată apatic. Așa cum, începînd de doi ani Ștefan Baghiu a devenit interfața (hiper)activă a jazzband-ului nostru.

Ce mă bucură, mai departe, la clubul nostru, locul (și localul) nostru, ceea ce privesc eu ca pe un mic și nesperat miracol, e faptul că, an de an, apar autori noi și interesanți (mă refer aici la volumele thoreauriștilor publicați), apar texte care stîrnesc discuții aprinse, aproape insuportabile. Nu sîntem un curent literar (deși, cine știe, peste un deceniu...), ci mai degrabă un sanctuar al poezilor, prozatorilor și criticilor vii, cărora numai spațiul ăsta – din tot Clujul – le poate oferi imboldul, căldura, camaraderia și rivalitatea, în cele din urmă justificarea unor – tot mai diverse și uluitoare – fapte de arme literare.

Ștefan MANASIA

Călătoria

Coboară pe malul roșu murdar și lasă în iarbă, fără zgomot, gențile cu tărtăcuțe. Încă se aude gemînd, scîncînd ca un prunc de trei luni, în brațele turistului japonez. Dezleagă funia de tulpina înfipită în mîl la capătul dinspre sat al golfulețului. Cînd s-a trezit, a aprins bețișoare de santal, și-a spălat chipul mic în ligheanul cu apă. Aruncă funia umedă, făcută ghem, în barca pe care o fixase la mal în timpul nopții. Aude și acum, îndepărtate, sunetele din visul matinal. S-a spălat repede și atent, și-a prins părul în coadă, a îmbrăcat maioul turcoaz și pantalonii pescărești gri. A ieșit în fața colibei – peste rîu versantul deja fremăta, verde întunecat, peste versant luminițele stelelor se făcuseră cenușă. A ridicat din cuier bagajele, și le-a pus pe umeri. A plecat fără să mai privească înapoi. Fa Ying aruncă gențile cu tărtăcuțe în barcă și ferigile de lîngă țărm tresar, ca și cum ar trece pe sub ele un somn cu mustăți despletite. Abia pune un picior în apa călduță și iat-o, dintr-un salt, între gențile din piele cafenie, fără să-și piardă o secundă echilibrul. Barca este lungă și subțire – un ficus bătrîn cu ramuri contorsionate sau o rădăcină deasă adventivă. Barca este o inimă lunguiață acoperită de artere și vinișoare umflate, lipsite de puls. Fa Ying pornește fără probleme motorul și fixează direcția de navigație. Iese din golf. În largul Mekongului, ultimii delfini Irrawaddy își saltă din apă boticurile turtite, arcuindu-și spinările într-un ritual de-o frumusețe insolentă, ce se repetă neîntrerupt de zeci de mii de ani. Delfinii Irrawaddy au fost aici înaintea noastră și supraviețuiesc încă, celebrînd zorii care mîngîie fluviul și apăsîndu-ne, în ultimele decenii, conștiința.. Braconajul, tonele de pesticide deversate în ape, năvoadele de plastic, defrișările sînt numai cîteva date din cele ce alcătuiesc tabloul unui Auschwitz al animalelor pentru care nimeni nu dă, pe continentul ăsta, socoteală. La început, i-am considerat zei, protectori ai apelor nesfîrșite pe care nu le înțelegeam, acum ne topim de mila lor, ca în fața unor copii atinși de leucemie. Fa Ying își desprinde privirea de spinările alunecoase și, desfăcînd curelele genților, așază pe puntea îngustă tărtăcuțele uscate, micșorate prin fierbere în uleiuri speciale. Părinții, fratele, o soră moartă curînd după naștere (o mandarină uscată mai repede decît un craniu), bunicii și străbunicii îi zîmbesc, în același fel, dintre pieile zbîrcite ca la rinocer. Ochii le sticlesc în soarele dimineții. Cu iubire tribală o cheamă. O liniștesc și îndeamnă *nu-ți fie frică, trebuie să faci ceea ce ai de făcut*. Pare mai hotărîtă ca niciodată. Ia craniile miniaturale și le prinde de păr, unul cîte unul, de arterele și vinișoarele, ramurile și rădăcinile care acoperă luntrea. Cele mai multe și mai mari sînt legate la proră, ca și cum ar vrea să ajungă mai repede în amonte, la cascadele unde le cheamă, de cîteva luni, sufletele morților. Pe malul de nisip întins cu rigla, țestoasele cu carapace moale adoră ultravioletele. În perioada asta depun ouă. La numai cîteva metri distanță, se prăjesc varani idealști și indiferenți.

De pe punte arată ca niște fișii de tablă îmbinate savant. Pe celălalt țărm se înșiră plantații de arbori de cauciuc, ananas, citrice. Fa Ying transpiră și strălucește, ca mistuită de febră. De o parte și de alta a fluviului vede versanții întunecați, dincolo de care visele avute în ultima săptămînă au refuzat să-i mai spună ceva, oricîte bețișoare a ars, oricîte mantră a recitat. Pe una dintre colinele ceva mai luminoase, un panou domină valea, scris în thai și engleză:

RUMBLE FISH HATCHERY – HOPE FOR A NEW PARADISE

litere ciclamen pictate în mai multe straturi peste auriul care a început să se decojească. Încercaseră ani buni să salveze speciile ce mai puteau fi salvate. Să le izoleze cumva în sanctuare unde ploile acide ajung rar sau nu cad niciodată, unde reziduurile petrochimice nu se fixaseră în solul extrem de fragil. Părea că funcționează. Piețele din Florida și Tokio, Amsterdam și Berlin, Hong Kong și Moscova se alimentau, de aici, cu toate varietățile de peștișori și crustacee exotici. În secțiunile bungalow-ului întins pe trei sute de metri pătrați, apa captată dintr-unul din afluenții minori ai Mekongului ținea în viață miile de bazine, cu masculi reproducători și femele reproducătoare (ambele sexe erau împreunate numai în perioada depunerii), bazine comune pentru alevini și juvenili și, în fine, bazine individuale pentru masculii de calitate superioară. Singurii dezirabili, masculii *Betta splendens* colorați violent erau comandați online de fanaticii izolați în metropole, sau în ranch-uri din zone controlate de armatele particulare, sau în micile țări hiperdezvoltate și înarmate pînă în dinți (Elveția, curva neutralității!). Adulți încercănați și burtoși studiau ore în șir, pe webcam, organismul dorit, ajungînd deseori să liciteze sume fabuloase pentru un peștișor ce nu crește oricum mai lung de 6-7 centimetri. Lucru perfect explicabil, de altfel, dacă ținem cont de popularitatea pariurilor pe meciurile dintre masculii rumble fish, în zona Asiei de Sud-Est, la rivalitate chiar cu meciurile de Muay Thai – acestea din urmă cu nimic mai feroce, mai aducătoare de moarte. Peștișorul ucigaș este celebrat de stăpînul lui, hrănit cu cele mai bune crevete și larve, are liber la jugulat femele și în afara perioadei de rut – campionul Muay Thai atrage dintotdeauna, ca un magnet, reclamele bănoase, protecția Triadelor, femeile tunate care plutesc pe tocuri înalte, transparente, ca niște uluitoare arteziene de estrogen. Însă bazinul de selecție al varietăților *Betta splendens* se micșorase, de la an la an. Petrolul otrăvea apele, pădurile de eucalipt ajungeau în dormitoarele capitaliștilor chinezi. Cererea de *Betta splendens* explodase. La un moment dat icrele eclozau în număr tot mai mic. Și tot mai mulți alevini prezentau malformații. Varietățile Halfmoon și Crown tail ajunseseră să coste sume exorbitante. Pe urmă varietățile comune, Veil tail și Fan tail deveniră scumpe, rare, tot mai rare, de negăsit. Situl magazinului online era tot mai des scos din funcțiune, în curs de actualizare (oferte & prețuri) etc. Ferestrele cu imagini și filmulețe excitante se

împuținară. Pe ecran apărea tot mai des sigla aducătoare, aproape un deceniu, de profituri sigure și ușoare. Sigla din care rugina suge acum încet – ca o tarantulă viscerele rozătoarei înspăimântate:

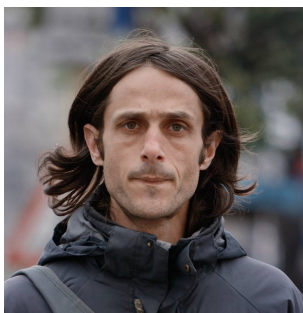
RUMBLE FISH HATCHERY – HOPE FOR A NEW PARADISE

Paznicii viselor i-l trimiseseră pe turistul acela japonez blonziu și aproape real, ai zice, după jilăveala și feromonii impregnați în așternut. Japonezul îi acompaniasă respirația de căpșună cu respirația lui ritmică și sărată. Spinarea unui pește pisică iese din apă și dispare imediat în adânc. Palmierii își apleacă frunzele de un stat de om peste pînza topită a fluviului. Din înaltul eucaliptilor maimuțe carmin tipă avertismente. Fa Ying își sterge, cu marginea maioului, picăturile de sudoare. De pe malul estic, camuflat în penumbra versantului, îi simte deja, dar puterile bătrînilor sînt încă active aici, așa că nu-ndrăznesc deocamdată să se arate. Îndărătul ochilor, ea refuză, dintr-o dată, visul de dimineață. Accesează – dintr-un impuls automotivațional – imaginile tsunamiului, exploziilor, epidemiei. Răul care o urmărise constant din vechile televizoare chinezești, din plasmeele vîndute mai greu în satele pescarilor din luncă. Asta o ține permanent pregătită. Doar pieptul îi tremură imperceptibil, sîinii mici și plini, ca două vietăți fără apărare. Sîinii ei din catifeaua unei alte planete, a unei alte lumi. Atunci din desișul de tek apar cei doi, topăind pe protezele lor metalice înalte, sprijinindu-se-n cozile biomecanice, întorcîndu-și capetele unul către celălalt și pe urmă întorcîndu-și-le către ea. Unul, încă tînăr și înrăit de blestemul calviției premature, poartă o cască albă de football, model NFL 1960, celălalt are părul blond lung, ochii albaștri și blînzi și sadici, în care pîlpîie flacări de etil. Rînjetele lorucid vipera de bambus în adăpostul nocturn, păianjenul păsărar în gaura săpată-n nisip. *O vezi acum, Dennis? Ți-am spus eu că pe-aici are să urce, Jack!* Fa Ying se prinde cu hotărîre și deznădejde de cîrmă. Craniile fixate la prora cîntă acum monosilabic, sacadat. Tărtăcuțele fixate pe laturile bărcii continuă să zîmbească și emit un ușor fluierat, ca al liliecilor, ca al delfinilor. Însă dansul și îmbrățișarea amfetaminizată continuă pe mal, cei doi dispar și reapar dintre palmierii gigantici și plantațiile de tek, în așa fel încît ea să-i știe în continuare acolo, amenințatori, letali, nevăzuți, să și-i imagineze rînjind într-un rictus care aproape că le despică pielea: *O vezi acum, Dennis? Ți-am spus eu că pe-aici are să urce, Jack!* Din orezăriile terasate o privesc femei scheletice, neștiutoare. Copilași de sub pălărioare de pai aurii. Simte gîndurile lor bune, mantrele ca niște prăjiturile cu miere, găsește putere să ducă ambarcațiunea mai departe, prin meandrele rîului, fixat ca un șarpe de lumina tot mai orbitoare a amiezii. Diavoli vin acum în viteză pe mal și-și opresc din alergare picioarele atît de brusc, încît în aer plutește mirosul uleiului încins, metalului incandescent, mai înainte ca pietrele aruncate de ei – deocamdată fără precizie – să alcătuiască un fel de țintar, din ce în ce mai strîns, în jurul ambarcațiunii. Craniile fluieră tot mai puternic, cînd unul dintre ele e atins de o rocă ascuțită și cade în valuri. Fa Ying plonjează îndemînată

în valurile tulburi, de culoarea bananei stricate, abia aude fluieratul sub clopotul apei. Recuperează craniul și-l aruncă pe punte – așa cum vidra dresată aduce pescarului mreana – ca să se scufunde iarăși, pentru că loviturile lor își găsesc acum, tot mai des, ținta. Micile craniile fluieră sub apă, și mai ascuțit, atîta pot face, iar Fa Ying le găsește pe toate, cantr-un joc din ce în ce mai istovitor. Așa încît, atunci cînd fluviul ocolește o stîncă înaltă, pe care nici măcar picioarele lor protetice n-o pot cuceri, ea se tîrăște afară din apă, stoarsă de energie, abia mai văzînd soarele, norii leneși cît portavioanele din oțel, munții printre care barca se strecoară mai departe. Pe fundul bărcii, înconjurată de tigvele pe care se usucă apa, doarme asemenea unui pilot epuizat de aterizarea forțată, care vede pîlpîind luminile de bord și știe că manevra i-a reușit și aparatul, chiar dacă e avariât, mai poate emite, și o săptămînă, semnalul către echipele de salvare, iar luminile verzi îi spun că rezervoarele de combustibil sînt în siguranță și nu există un pericol iminent de explozie. Ea doarme și greierii țîrîie și milioanele de păsări cîntă și fluieratul strămoșilor se estompează. Îndărătul munților pe care trebuie să-i ocolească acum, într-o cavalcadă reptiliană cum nu s-a mai pomenit, echilibrîndu-și torsul greoi cu cozile enorme șerpuind în aer – cîrme biomecanice – Jack și Dennis înghit pastile și sug din bidoanele de inox bourbonul dezinfectant. Rînjesc. Se prind pe după umeri iarăși și se întreabă *O vezi acum, Dennis? Ți-am spus eu că pe-aici are să urce, Jack! S-o urmărim pînă la cataracte dacă trebuie, Dennis, să-i mîncăm rinichii ăia purpurii! Căteaua asta nu trebuie să apuce să vadă izvoarele fluviului.* Motorul vechi, Toyota, nu se mai aude, dar peștii pangasius uriași împing ambarcațiunea în amonte – altădată foisoarele plutitoare ale regilor khmeri –, capetele bătrînilor surîd și ochii le scilipesc, ca după un pătărel de vin de orez. Cînd liniștea dinaintea seriei acoperă totul – siestă pentru sute de mii și moarte pentru alte sute de mii de viețuitoare – iar Mekongul e o panglică nemișcată, Fa Ying se trezește încolăcită pe fundul bărcii, odihnită, proaspătă, încrezătoare că împlinește singurul lucru pe care îl mai are de făcut. Simte dragostea tărtăcuțelor plutind în jurul ei ca un norișor de vanilie. Simte tristețea tărtăcuțelor plutind în jurul ei ca un nor de vanilie. Simte speranța și credința tărtăcuțelor plutind în jurul ei ca un nor, euforizant, de vanilie. La ieșirea din defileu, ține cîrma ca pe o mitralieră sovietică, impunătoare, statuară, încît picioarele celor doi se opresc din alergare stîngaci, balerini de rahat, frîne de rahat, cozile zvîcnesc stînga-dreapta, dreapta-stînga și fac aerul să șuiere, și retează copacii ca niște macete, răutatea, demența și neputința le sînt întipărite pe față, înghit ultimele pastile *Crezi că o mai putem prinde, Jack? O să o încolțim pe căteaua asta la cataracte, Dennis, și-i vom arăta că nimeni n-are cum să scape de-aici după bunul plac. Căteaua asta s-a apropiat deja prea mult de cascade.* Luna luminează casca de fotbalist în mizerie, legată cu o curelușă neagră peste bărbia lui Jack, luna linge părul ca iasca lipit de fruntea lui Dennis, ochii albaștri din care splendoarea adolescenței de mult s-a retras, lăsînd locul – după cisternele de lacrimi & etil – demonului neînțelegerii. Topăie pe enormele lor picioare biomecanice, pînă ce frunțile ating coroanele

arborilor de tek, și ghirlandele galben-verzi spînzurînd din bananieri. Deasupra lor e cerul aproape alb. Aud zumzetul de viespar stîrnit cu bățul, își strîng pleoapele cît să vadă, profilîndu-se tot mai exact, escadrila de Grumman F6F Hellcat, siluetele sinilii ca prunele, pornite la vînătoare de japonezi, depozite și rafinării. În depărtare cresc ciuperci negru-portocalii și se înmulțesc cu repeziciune. Nu se mai aude nimic. Culoarele aprinse dispar, fumul e înghițit de plămînul junglei. Cei doi țopăie acuma extatic – astronautii ai companiei *Всрх* ieșiți să verifice panourile modulului selenar –, în timp ce Luna mîngîie ochii de ambră ai fetei. Se aude huruitul îndepărtat al cataractelor. Craniile mici reîncep să fluiera melodiile care, în satele de pescari izolate pe fluviu, îi făceau pe turiști să scoată banii din buzunare, iar craniile mari de la proră recită monosilabic, sacadat ceea ce pare un imn religios budist. *Crezi că o mai putem prinde pe cățeaua asta vreodată, Jack? O vom încolți pe cățeaua asta la cataracte, Dennis, de-ar fi să ne terciuim măruntaiele biorobotice încercînd.* Se bate cu pumnii peste abdomenul sunînd ca un container metalic plin. *O să ne întoarcem la Trust să ni le-nlocuiască, pentru numele lui Dumnezeu, Dennis, taci o dată!*

Stelian MÜLLER

Stelian MÜLLER. A debut în revista *Vatra* în 2004. A publicat *Aerostat* și *Scrisori* (2011). Fragmentul de față face parte din „S.” ce va apărea anul acesta probabil la Max Blecher.

3.

M-am oprit ieri la jumătatea străzii să arunc un ambalaj în coșul de gunoi și înăuntrul lui se rătăcise o viespe și-n timp ce-l aruncam, viespea m-a simțit și s-a luat după mine așa că am fost nevoit să măresc pasul în speranța că și distanța se va mări (cumva de la sine) și nu voi fi ajuns și nevoit să răspund provocării. Și mai sus era parcat Smart-ul tău și el stătea acolo înlemnit ca un fluture de noapte pe suprafața lămpii, un fluture cu aripile amorțite de oboseală pentru că zburase din emisferă vestică să prindă noaptea în cea estică și reușise pe jumătate. Și m-am gândit că dacă tot am viespea cu mine s-o folosesc cumva împotriva fluturelui care îmi era infinit mai periculos pentru că dacă viespea are

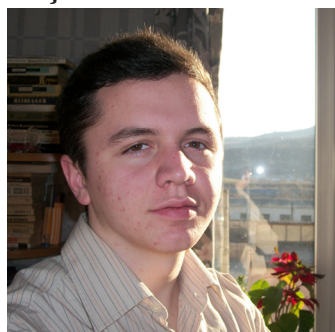
întepătura ce te trezește la realitate, fluturele are aripi care te împiedică s-o vezi dar aici am dat fără să vreau peste problema de veacuri a omenirii, rămasă de veacuri fără soluție și anume cum să folosești un lucru real ca să poți sări peste un obstacol imaginar și din politețe față de omenire și numărul de veacuri am renunțat s-o agăț pe perete. E drept că pe terasă urma să-l zăresc pe domnul Codoban și așa fi putut să-l întreb pe el dar nu l-aș fi întrebat asta pentru că răspunsul mi s-ar fi părut la îndemână ci mai degrabă “Ce mai faceți?” sau “Aici sunteți și dumneavoastră?” și el mi-ar fi răspuns “Mai nimic” sau n-ar fi răspuns deloc și astea ar fi fost semne că hărmălaia e pe cale să înceapă și eu abia închiseseam alt tip de hărmălaie la mine în cap după mari eforturi. Și l-am lăsat pe domnul Codoban la masă unde deși înconjurat de multe persoane părea că stă singur ca un om într-o cabină de teleferic ce-l poartă spre ceața din vârful muntelui și eu am intrat și tu stăteai în picioare după tejghea și mestecai o felie de măr și mie mi s-a părut că semănai în clipele acelea cu un arici ce mestecă o felie de morcov și din când în când se linge pe bot. Și eu te-am salutat și tu ai zis “Vrei?” și ai arătat spre mărul din mână ta și eu am zis “Nu” că nu vroiam să mă apuc să mestec lucrurile altora în acel moment. Și tu m-ai salutat înapoi și m-ai întrebat “Ai fost la marș?” și eu am dat afirmativ din cap nu pentru că fusesem ci pentru că înțelesesem întrebarea și m-am gândit că poate fusese într-adevăr un marș de vreme ce dl. Codoban era aici pentru că el iese rar și doar după ce ies mai mulți înaintea lui așa cum unii pești în ocean ies din ascunzătoare doar noaptea și doar după ce anumiți curenți încep să bată în adânc. Și mi-am amintit întrebarea ta și am zis “Nu, nu am fost” pentru că nu m-aș fi dus din pricină că străbunica mea îmi spusese când eram mic că orice marș e o pierdere de vreme și ce nu e pierdere de vreme e războiul din casă în casă sau cum se numește chestia dintre noi doi. Și când m-am așezat m-am uitat repede în ochii tăi și m-am minunat ce grozavi sunt și capul mi-a spus “Par așa mari din pricină că Sorina are capul prea mic” și eu am zis “Dacă l-ar avea mai mare ar fi prea mare” și el a zis “Probabil c-ar fi”. Și tu m-ai întrebat “Ce mai faci?” și am vrut să zic “Am venit să te văd să-mi recapăt puterile pe care tot din pricină ta le-am pierdut” dar n-am zis asta pentru că doar așa fi subliniat un lucru evident ci am ridicat din umeri și m-am uitat în oglindă să văd dacă și imaginea mea se ia după mine și ridică din umerii ei. Și-apoi am stat cu coatele sprijinite pe masă și i-am zis Sorinei din capul meu “Vreau să-ți spun ceva deși probabil n-o să reușesc” și Sorina din capul meu s-a uitat lung la mine după ce și-a trecut greutatea de pe un picior pe altul, luându-și pe față expresia aceea pe care unii oameni o au când devin atenți iar alții când încetează să mai fie atenți (tu faci parte din al doilea soi) și eu am continuat “Îmi pare rău că te-am luat atunci de mână, de fapt știi bine că nu-mi pare” și ea a ascultat coborînd privirea, ceea ce însemna că neatenția i se întetea, cuvintele mele servindu-i drept combustibil și eu m-am gândit că starea de bine o duce

în spate pe cea de penibil și destul de des fac schimb de locuri și dacă să mai spun ceva și mai spusei “Că observai că nu-ți pică bine” și aici Sorina reală luă locul celei imaginare (de fapt ieși din ea așa cum un râu iese din altul s-o ia peste câmp), se așează la masă și cu-n ultim efort își sprijini coatele în ea. Și eu m-am gândit că ieri (știi bine că n-a fost ieri) a venit o clientă să mă întrebe cât costă albumul ce-l ținea în mână că n-avea prețul pe el și eu m-am uitat la album și i-am zărit fetei vârfurile degetelor și ele mi s-au părut fine și delicate că niște bijuterii și în loc de preț i-am zis “Și ochii Sorinei sunt tot ca niște bijuterii” și ea a zis “O să-l cumpăr” și eu m-am gândit că poate i-am zis prețul totuși și nu cum anume sunt ochii tăi. Apoi, printr-un geam spart m-am târât în camera din care nu ieșisem și m-am uitat afară cum din caldarâm se ridica o ploaie ca funinginea sau poate doar mi se părea. Și tu ai zis “Îți aduc ceva?” și eu am vrut să zic “O cocoasă să mi-o așez pe spate” dar n-am zis asta ci “Nu știu” și încă ceva probabil pahar sau cană sau în ce se ține ce am spus eu. Și-apoi m-am uitat afară din nou și într-adevăr nu ploua ci doar un cer tulbure lumina lucrurile. Și stăteam în fața ta cum stăteam zilele trecute în față calculatorului, pe jumătate dezolat și pe jumătate inutil, e drept că în al doilea caz din motive întemeiate. Venise cineva la noi să măsoare geamurile (lucruri ce se întâmplă în lumea oamenilor mari cu probleme mici, era să zic copii mici) și eu mă jucam la calculator și la plecare văzându-mă și dorind să fie curtenitor, a ridicat degetul spre țeava ce înconjoară tavanul și din întunericul holului sau de la înălțimea lui mai degrabă, a proclamat “Spiritul ! Să ni-l păstrăm veșnic tânăr!” (e drept, n-a spus veșnic ci alt cuvânt la fel de idiot) și eu m-am enervat și am arătat cu degetul spre podeaua și ea doldora de țevi și i-am răspuns celui ce vorbea din întuneric “Spiritul nu se poate manifesta dacă nu vă țineți gura” pentru că din pricina blestematului de spirit din gura lui, trăsese pe lângă un tanc pe care-l pândisem secunde bune și urmările au fost ireversibile și neplăcute. Și în timp ce eu mă băteam cu geamgiul și cu tancul de la el din cap și cu cel din adâncul monitorului, tu mi-ai adus un pahar de vin roșu și eu m-am minunat că aducea foarte bine cu o lampă mică așezată pe masă și vinul din el cu lumina impregnată pe abajur și m-am gândit că probabil e și meritul tău deși n-aș putea explica în ce fel anume. Și când te-ai ridicat, te-am simțit iar ca bătaia unei aripi de fluture pe obraz și iar a reînceput în țeastă, asaltul forțelor ce te vor la mine în cap pentru totdeauna care sunt multe și puternice împotriva celor ce te vor împinsă înafara capului tot pentru totdeauna care sunt tot multe și tot puternice și iar bătălia s-a dus cu ferocitate și pierderi înspăimântătoare de o parte și de alta. Și cineva de la masa de alături observând și vrând să-mi curme calvarul, a întrebat ceva cu voce tare și tu ai răspuns “Cinteze” și eu am completat în cap “Un fel de găini, adică” și tu ai zâmbit și mie mi s-a făcut rău pentru că mi-am adus aminte ce mi-a zis străbunica când eram mic “Ai grijă, oamenii când le spui lucruri ce nu le pică bine se apucă să zâmbească în loc să se arunce

pe jos zvârcolindu-se cum ar fi firese” și mi-a arătat cum zâmbesc și zâmbetul tău de acum era zâmbetul ei de atunci.

P.S. Când urcam pe Brâncuși în drum spre casă, câteva ore mai târziu, la un moment dat toată strada s-a umplut de miros de fag și eu m-am speriat pentru că mă gândisem că mirosul părului tău m-a ajuns din urmă și n-o să mă părăsească până nu mă rătăcesc dar m-am dezmeticit repede când mi-am adus aminte că un camion încărcat cu trunchiuri de copac trecuse în sus câteva secunde mai devreme.

Ștefan BAGHIU

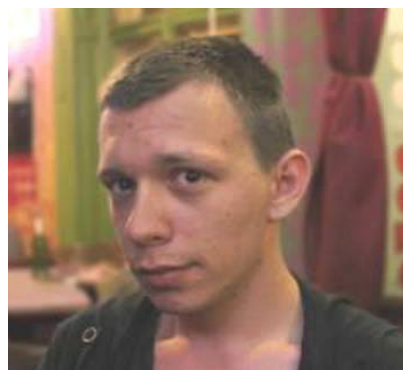
Ștefan Baghiu scrie cronică literară săptămânal pentru Revista Cultura, colaborează cu revistele Familia, Steaua, Tribuna și a fost redactor al revistei studentești Echinox. A debutat cu poeme în 2011 în Revista Familia (Oradea), a publicat poeme în revistele Steaua, Tribuna, Vatra. A debutat editorial cu volumul Spre Sud, la Lăceni (Cartea Românească, 2013), distins cu premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru Debut (București, 2014), premiul Mihai Eminescu Opera Prima (Botoșani, 2014), premiul Tânărul Poet al Anului (București, 2014), premiul revistei Observator Cultural (București, 2014). Este moderator al cenaclului literar Nepotu' lui Thoreau.

nocturna digitală

ce-i al ei e al ei: vârsta și dansul ăsta.
 ziua, fără muzică, ea va fi în transă.
 îi spune: „la corp parcă ai avea 15 ani”,
 și o curăță cu șervețele sub sâni.
 ce-i al ei e al ei, împrăștiat în minte odată cu memoria afectivă
 gemând în semi-obscuritatea dimineții,
 gâfâind epuizată deasupra băiatului: ziua,
 mișcarea ei repetitivă
 i-ar schimba fața, articulată. memoria e filmică
 și o excită profund. îi vine să se frece de el îmbrăcată,
 ca într-un film pe care, văzându-l, l-a numit *européan*,
 și l-a comparat dimineața
 cu imaginile din fața blocului. acolo,
 între stația de tramvai și magazine,
 imaginea mea așteptând. nu o imagine puternică,
 cum se găsesc în realitate, nu are chimia realității.
 se derulează în interție.

secvențe uitate și adunate,
 asta este memoria mea acum: risipită și cețoasă,
 ceață groasă prin care înaintezi greu dimineața în
 București,
 și nu apare nimic, și toate blocurile sunt la fel,
 un decor întins și hipnotizant: dărăpănat.
 zilelor, cu precizia lor:
 orașul bogat care-și afișează terasele,
 sărac în cartiere. în Unirii,
 ce povestesc ei sunt fragmente din viețile lor,
 separate în cadre - imagine pe care o văd suprapusă
 peste un decor straniu, un fel de poză verticală
 în care norii ocupă jumătate de ecran,
 și eu, povestind transpirat.
 dar apoi merge spre casă,
 apoi, în liniștea de la 2 noaptea,
 un plâns ușor o năpădește. ce-i al ei e al ei,
 mișcându-se transpirată deasupra băiatului,
 atingându-i brațele încordate și închizând ochii,
 repetând aceeași mișcare,
 mecanică stranie și fluidă:
 imaginile astea nu au nimic
 din chimia realității.
 între lacuri, în decapotabilă,
 copacii dispăreau în privirea periferică,
 mall-ul se îndepărta
 și arhitectura lui, în panoramă.
 trăiesc în grupuri
 și se întâlnesc spontan.
 ce pot spune despre privirile lor?
 pentru că au ceva în comun, un fel în care
 niciunul nu-l înțelege pe celălalt dar îl privește cu
 îngăduință,
 un fel în care nu se cunosc dar se fut.
 coborând aleea campusului am rămas
 în fața vitrinelor înalte ale clubului,
 iar dansul lor imita realitatea.
 băiatul o atinge și ea îi lingea urechea,
 îi înconjură gâtul gros și îl zgâria puțin cu unghiile,
 îi băga mâna pe sub tricou,
 iar fața mea se suprapunea în reflexia sticlei
 peste dansul lor.
 între obloane se poate citi mișcarea bizară a oamenilor:
 și ea a fost în alte orașe,
 iar în Praga răsăritul pe acoperiș a agitat-o.
 graniță fină între epuizare și melancolie
 și ambele se câștigă foarte greu. *ad lib* permanent:
 seară deasupra orașului și tot ce pot spune despre valea
 electrică
 e că mă imaginez deseori deasupra ei. ziua, fără
 muzică, ea ar fi în transă.
 mișcările ei derulându-se în liniște,
 cu intensitatea cu care mașinile trec pe lângă mine
 și luminile lor care rămân în urmă - undele mișcării ei
 în aer.
 momentul ăsta are câteva secvențe
 care aparțin prezentului: privirea mea
 reflectată de vitrine.

Valeriu A. CUC

Valeriu are 24 de ani. Locuiește în cămin. Încă studiază filozofia la Cluj. Are câțiva amici în teatrul independent și mai face chestii în domeniul ăsta. Poate dă la Regie, deocamdată nu știe sigur. A citit la Clubul de lectură „Nepotu’ lui Thoreau” și a publicat câteva poeme.

Maybe a bit rougher

Plimbări nocturne cu adolescenții greci,
 prin parcurile de copii în care s-a stabilit de la început
 că între alcool și comunicare vom face cu toții aceeași
 alegere.
 Aici nimeni nu ne înțelege frica de occidentali,
 pe care încercăm să nu o arătăm la masă
 iar eu recunosc că nu pricep râsul lor naiv și puțin
 tembel,
 discuțiile interminabile și specificul țării fiecăruia,
 numai privirea melancolică a bulgăroaicei de vizavi
 cu care n-am schimbat o vorbă, doar câteva zâmbete.
 În fond,
 orașul pe timp de noapte e la fel ca pe timp de zi.
 De aceea n-am înțeles tematica panoramelor nocturne
 de care mi-a spus Ștefan într-o seară: „Ei, am și eu
 obsesiile mele...”
 căci holurile hotelului prin care ne-am pierdut
 căutându-ne
 sunt la fel de stupide ca poalele Acropolisului
 și plimbările, tot timpul de a doua zi,
 în care Na’ama m-a privit cu atâta încredere,
 în care, Na’ama, m-ai învățat alfabetul ebraic râzând
 căci alfabetul ebraic e la fel ca cel românesc, „maybe a
 bit rougher”,
 cu ochii încrezători ca lentila prin care
 ne făceam poze cu pietre cum văzusem că fac turiștii
 bogați,
 pe care apoi le ștergeam pentru ca cei de acasă
 să nu ne vadă fețele mahmure împreună.

Teleplay

M-am dat la o parte ca să nu intru în poza lor
și să-ți spun că fericit mai sunt doar când dorm
dar atunci nici măcar nu îmi amintesc.

Poate doar protestul din ochii lor mă mai cuprinde --
atât de departe acele momente de gara aceasta
unde mă apăr de frig ca să mă gândesc la tine,
la mutra pe care-ai făcut-o auzind „liniștește-te,
că *oficată* e ca o iritație, iar *supărat* e ca o vânătaie”
și mutra pe care-ai făcut-o - „am eu pielea mai
sensibilă” -

ca un mușunache în care de Valentines Day a băgat
toți banii copilul îndrăgostit în clasa a cincea și
nicio speranță.

Îmbrăcată în roșu cel mai roșu

Am avut noi și zile frumoase, putem admite asta.
Zile în care tăcerea stătea cuminte în vitrinele goale ale
amiezii
și nu simțeam singurătatea orașului ăsta mic,
în care uitam că paranoia e-o funcție socială esențială,
privindu-ne
așa cum aș fi vrut să ne privim mereu, cu încredere și
slăbiciune.

Am văzut împreună filme în dup-amieze din care rețin
doar dup-amiezile.

Sunt copilul rahitic al tribului în fața căruia niște
cercetători
au proiectat un film polițist și-apoi i-au întrebat ce-au
văzut
și cu toții văzuseră doar o găină, surprinsă probabil din
greșeală de camera de filmat.
Sunt copilul rahitic și visez nopți la rândul
aceeași față melancolică a femeii de care se
îndrăgostește personajul principal,
prieteni mă privesc ciudat, căci nici ei și nici eu nu
știm ce-i melancolia,
încerc să le explic că m-am îndrăgostit de micuța
bruneta proiectată pe cearcaful alb
dar nu înțeleg la cine mă refer și o tot dau înainte cu
nenorocita de găină
căci nu știm nici ei și nici eu ce-i aia îndrăgostire.

A trecut primăvara aia cum vor trece miliarde peste
locurile astea,
în care am băut apă din pahare, am râs și apoi, tu
îmbrăcată în roșul cel mai roșu, zâmbind, ne-am arătat
muie unul altuia,
complice, în fața supermarketului.

Iar lampa mea luminează exact cum luminezi tu,
iar puful din fața blocului e părul tău.

„Asta e cea mai bună soluție,

pentru mine asta este cea mai bună soluție, dar rămâi
cu mine până fac duș”
iar eu am fugit speriat de emoții chinuitoare
în orașul ăsta tâmpit care mă exploatează cu ploile lui
și senzația aceea de râie
pe care o resimțim cu toții, uneori.

Îți spun

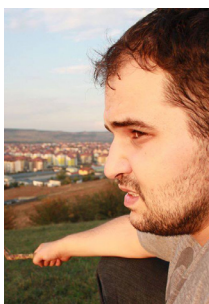
„Pe dinafară sunt OK,
dar înăuntru-i discotecă” și apoi își stinge țigara,
iar mie mi-a rămas în minte zile întregi
adevărul acestor cuvinte. Mi-l amintesc
și-aș vrea să vezi și tu ce mi se întâmplă, aș vrea să
vezi
orașul ăsta ca o uriașă sală profesorală din care
s-au evaporat toți prietenii, au rămas numai plantele,
mașinile, afișele pocăiților sub cerul indescifrabil.

Oraș în care îmi dau seama
că nu mai e nimic al meu și nu mai am nimic de
învățat,
de fapt, în care plouă și când plouă
imprevizibil și niciodată bogat
umbrelele s-ar înghesui la trecerea de pietoni
să vadă pisicile speriate cum trec strada.

Degeaba am încercat să îmi ascult prietenii crezând
că asta poate duce la o formă de echilibru, degeaba
mă plimb prin cartiere mărginașe în care întâlnesc
copiii care n-au descoperit încă centrul, iar asta
se vede pe fețele lor răcoroase și proaspete,
ci numai centrul la zilelele orașului din care, însă,
lipsește tristețea ce te poate încălzi pentru o vreme,
câteva ore,
atât, până s-adormi pe scările din *Flying*, încât
strategia abandonului pe care credeai că numai tu o
cunoști
și umilința
să-nceapă să lucreze din nou împotriva ta.

Îți spun,
îmi dau seama acum că aici nu mai e locul meu,
îmi dau seama
că nu înțeleg nimic în plus din relații fantomatice,
că experiența de viață e-o mare minciună,
singurătatea completează perfect confuzia și că
rețeta fericirii e rețeta uitării.
La asta mă gândesc când mă plimb și îți spun,
orașul ăsta-i sărac și când plouă,
sunt numai câțiva stropi și totuși
sunt ude străzile toate.

Andrei DOBOȘ

Născut la 6 august 1984, în Turda. Absolvent al Facultății de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”, în prezent urmează studii doctorale la aceeași universitate. În perioada facultății a fost redactor al revistei „Echinoc”, apoi, între 2009 și 2014, redactor al editurii Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca. A publicat poeme și articole în revistele „România literară”, „Tribuna”, „Vatra”, „Echinoc”, „Steaua” etc. Debutează editorial cu *mânăsturea*, editura Vinea, 2007 (premiul „Justin Panța”, 2008 și nominalizare la premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru debut, 2008; ediția a doua: *Întîmplări de pe strada Petuniei*, Tracus Arte, 2014). În 2011 publică volumul de versuri *Inevitabil* (editura Casa de pariuri literare).

Florești. Sacada

Iau autobuzul Ratuc care merge
la Billa în Mănăsturea
apoi iau ceva pînă în Florești. Dă-ți seama,
mintea fixată pe o rază
de iulie se întinde, corpul
accelerează, ușile se închid. Soarele
arde în ambele sensuri, o dată pe bulevard
a doua oară în spațiu –,
respirația cu bere
depresurizează pe trotuar.

Pachețele chinezești
brioșe și sandvici șnițel pui
înghețată cu rom
molfăite în salivă descompuse în nutrienți
și reziduuri. Muștiucuri
încă fumegă, voci
leneșe sau poruncitoare
uite bă și la asta
dă-te mă-n pula mea

timpane atente, vedere periferică
brici.
Este ora cinci
după-amiaza
soarele dizolvă
umbra zidurilor.

Eu vin din bucătărie
schimbat în hainele de casă.
Ouă prăjite și cartofi și ceapă verde.
Cum a fost la lucru ce vrei să mănînci, îmi zic. Sila
vorbește;
revin în dormitor, apoi în baie

cu imaginea unei arme în dosul minții.
Solzii de poșetă în buricele degetelor.
Mintea se strecoară
din trecut în prezent
atinge momentul
și dispare.
Pasagerii se îngheșuie. Școlărița
pe scaunul din spate – o femeie
care a născut de curînd ocupă două locuri
cu echipamentul de sală. Bacterii
înăuntrul lobilor înmuguresc după lumină.
De îndată, pornim.
De îndată, coborîm.
Bijuteria de acvamarin lucește în stamina
crudă a becului. Trec organisme
sulfurate, îmbibate cu amidon și zaharuri:
Mergeți acasă
în grădinile cu foișoare
din duplexuri
relaxați-vă
în scaunele pliante de plastic,
puțină fantezie ziua trece
miroase a coamă de cal
a cîmp întins
a copaci foșnitori ce-și întind coroanele pînă la stele

Aprilie, singularitate

Mutat cu toții în virtual. Orașul golit. Au rămas
cîteva zăpăciți pe stradă, drujbiști bătrîni
la umbra florilor de piersic.
Privesc puiul de vișin
înverzit, crenguțele lui crescute dezordonat
seamănă cu părul neatins al unei cerșetoare.
Mă gîndesc cît de mult mai are
pînă la lumea virtuală. Milioane de ani.
Cînd dăunătorii îi vor sfredeli scoarța
El va secreta neconținut rășini. Va îndura frigul
Și seceta, și ploile lungi de toamnă. Va muri
Iar vîntul îl va purta în locuri sălbatice
Printre mesteceni și frasini. Va fora acolo
Casă nouă pentru rădăcinile sale. Fructele lui vor deveni
Aspre, atît de acre că nimeni nu va mai putea
Să le mănînce. Va pieri încet
Sub greutatea altor specii, alte păsări și alți viermi
Vor găsi acolo hrană și adăpost. Doar gustul
O să rămînă același, înregistrat pe softuri. Sucurși siropuri
și drajeuri de vișine. Imaginea (poate și senzația
Tactilă – luciul și carnația bobului – duritatea umedă
A sîmburelui). Parfumul și culoarea
Florilor tinere. Fluxuri de biți
Din motorul hologramatic –
Fluturi ce se topec la contactul
Cu lumina rece: Copii
ce se joacă seara în livadă, se opresc
gălăgioși lîngă pomul cu crengi aplecate –
culeg, unii de jos, alții scutură,
alții se cațără sus pînă la vîrf

Comunicare?

Femeie
obscuritatea a crescut
subiectul își pierde centralitatea
și fuzionează cu spațiul

Viața e sufocantă
 în văditul erotism,
 ceața împinge ferestrele înalte
 ca într-un amplu roman
 ostil. Lumina și tenebrele
 prin nucii ruginoși, tuia
 scaldată de șpreiul monoton
 al apelor de toamnă. Cîștigăm
 puțină informație: aici
 e spațiul vibrant. Materializarea teribilă
 a celor rămase în urmă.

Mașini de înaltă precizie

Dimineată în luna octombrie. Fișii de lumină solară de
 lumină
 Albastră jar mocnit și raze, bickeri nevoindu-se la un
 gard.
 Înapoi în curtea uitată. Motorete vechi,
 Dezordine în iarbă. Cheia
 mînjită cu vaselină și ulei de motor.
 Așa de târziu în octombrie, iar ceața
 Mai deasă decât mi-o amintesc eu: aceste cinteze
 umflă dimineata cu sunet –
 Mi-a luat ceva timp printre unelte și arbori
 printre mașini de înaltă precizie,
 călduri și sudori văratice
 în bătaia soarelui crud. Se aud
 pistoanele de tragere. Un curcubeu
 de scurgeri petroliere
 în șanțul puțin adînc. Fluierat de pasăre, poate,
 peste lanul de porumb. Vîntul leagănă spicele
 aproape uscate.

Raul COLDEA

Raul Coldea (8 aprilie 1991, Brașov) este absolvent al Facultății de Teatru și Televiziune, specializarea Regie de Teatru, Universitatea Babeș-Bolyai și masterand al aceleiași Facultăți. A publicat poezie în revista *Tribuna* (februarie 2014) și a participat la diverse lecturi publice (Clubul de lectură Institutul Blecher, Clubul de lectură "Nepotul lui Thoreau" etc). A participat, de asemenea, la concursuri și evenimente de slam poetry.

Orașul pedigree

Mă trezesc în fiecare dimineață cu mine însumi și
 e tot mai plictisitor. Sunt vraiste.
 Pe raft, periuța de dinți și colecția mea de revoluții fără
 sens.
 Revoluțiile mele care nu s-au născut din iubire, care nu
 s-au născut din ură,

ci din Sfânta Lehamite care ne umple gurile cu pâine
 și vin.
 Revoluțiile mele de hârtie care nu au avut niciun ecou.
 Revoluțiile mele care au schimbat regimuri pentru
 regimuri
 Revoluțiile mele pe internet la care s-au masturbat
 colegii de clasă când eram în liceu,
 când am tras primul fum de țigară și am promis că nu
 îmi voi da banii pe asta,
 când mi-am mințit pentru prima oară părinții, când
 am fugit de acasă pentru tipa de la 467 de kilometri
 distanță,
 când mă plimbam beat prin oraș și îmi spuneam că voi
 face ceva cu viața mea.
 Revoluțiile mele care ar fi putut fi atât de mult.
 Protestele mele împotriva sistemului și împotriva mea.
 Revoluțiile mele care, în loc să adune milioane de
 oameni,
 m-au făcut mai singur și mai fără speranțe ca niciodată.

Sunt fiul mamei mele și al tatălui meu.
 Mulțumesc, mamă patrie și tată pământ pentru cum
 m-ați crescut. Mi-ați dat o muie cum rar mi-a fost dat
 să iau.

În fiecare zi merg la culcare și încerc să nu regret
 nimic.
 Sunt a 99-a picătură de apă de la robinet pe care o
 număr încercând să adorm și când dorm,
 nu mai sunt nimeni. E bine aici, nu pot să îmi închipui
 că aș putea găsi
 vreun loc mai bun,
 totul e minunat.

Sunt atât de important pe cât mi-aș dori să fiu,
 atât de important încât
 pot fi înlocuit oricând și nimeni n-o să dea vina pe
 mine și nimeni
 nu o să îmi spună că am dat peste cap ordinea lumii.

Nu există nimic care să mă poată lua prin
 surprindere,
 Nimic care să mă sperie sau care să mă învingă,
 am inventat povești cu happy-end și am dormit liniștit,

Sunt dintre cei care s-au născut în timpul războiului
 și nu au știut niciodată de partea cui trebuie să fie.
 Sunt oamenii care au văzut centrul doar din autobuz,
 reclamele care întrerup *Titanic* înainte ca Titanicul să
 se scufunde,
 sunt eu plimbându-mă prin oraș fără niciun ban
 și declanșând din nimic alarmele băncilor

cea mai patetică și mai tristă formă de viață de la
 euglena verde încoace.

Sunt toți oamenii pe lângă care am trecut astăzi și de
 care nu îmi amintesc nimic,
 statisticile cu două zecimale, coada la pâine la care au
 stat părinții mei chiauni de somn și au tăcut,
 televizorul care a mers toată ziua și sunt eu, aproape
 adormit pe canapea, cu telecomanda în mână,
 gândindu-mă la viitor.

Mă plimb cu un milion de kilometri pe secundă prin
 oraș,
 protestând împotriva mea.
 Am ghiozdanul plin de molotoave dar mâinile îmi sunt
 desenate cu creta de un copil de clasa a 2-a.

Mă plimb cu un milion de kilometri pe secundă prin

oraș
și las în urmă rotocoale de gunoi și de speranță.
Sunt aici deocamdată
Sunt aici și nu am nicio soluție.

Nu am nicio soluție, totul e provizoriu. Pot doar să încerc să fiu mai bun. Poate așa o să imi iasă.

am 40 de ani

Sunt la Profesioniștii cu Eugenia Vodă și emisiunea e aproape de final:
Deja obosit de montajul stupid.
De fapt așa e, nimeni nu se vede cu Eugenia Vodă.
Eugenia Vodă se înregistrează pe un VHS și tu ascuți întrebările, apoi răspunzi și încerci să pari natural.
Deja obosit de montajul stupid, deja plictisit de nimicurile pe care le-am spus.

Și cum ați reușit, domnule Raul Coldea,
să fiți un profesionist al teatrului după ce ați montat doar trei spectacole,
cum poate un profesionist al poeziei să publice doar două cărți?

Nu știu, îi răspund, cu gândul la țigara de după,
pentru că emisiunea e aproape de final.
Primul spectacol trebuia să fie despre libertate și a ieșit despre memorie,
al doilea trebuia să fie despre șomaj și a ieșit despre singurătate
și al treilea trebuia să fie despre moarte și asta a ieșit.

Am fața împietrită pe generic,
zâmbesc cât să dau impresia că m-am simțit bine.

Mâine voi muri într-un accident de mașină.
Quizas, Quizas, Quizas.

Spiegel im spiegel

A fost noapte de parcă nu ar mai fi fost nimic înainte
și orașul a trecut fără să simt pe *silent*,
am băut un cabernet sauvignon și
nu l-am împărțit cu nimeni.

azi nu m-a întrebat nimeni cum mă simt.
nici eu nu am întrebat, nici astăzi, pe nimeni, nimic.
am stat în liniște,
cu spatele gol lipit de podeaua de beton a balconului,
cu căștile în urechi
și am așteptat să treacă timpul
ca să am un motiv bun să dorm.
am lăsat camera murdară,

nu m-am spălat și am mințit.
dacă aș fi vrut să mă sinucid
nu aș fi lăsat niciun bilet.
sau aș fi lăsat unul și aș fi scris pe el:
„țestoasele își îngroapă ouăle în nisip”
și m-aș fi distrat
imaginându-mi cum ceilalți încearcă să îl descifreze.

există o ordine a lucrurilor.
și până la urmă totul se încheie cu un mare dezastru.

azi nu am făcut nimic,
am stat și am așteptat
cu căștile în urechi,
cu darkwave și 4 minute și 33 de secunde de liniște,

cu arvo part.

am filmat totul cu o cameră ieftină,
ca să fiu sigur că ziua asta chiar a existat.
apoi,
când am ieșit la supermarket,

am văzut un tip care stătea întins pe bordură
și zâmbea de parcă ar fi văzut un spectacol
cinic și trist
care nu se mai termina.

Free leech

mai devreme
când stăteam apropiați și am stins lumina
în bucătărie
te-am mirosit de parcă aș fi mirosit prima oară o femeie.
puțin murdară, puțin obosită,
puțin mai tristă și mai bătrână,
te-am iubit mai mult ca niciodată.

câteodată mă gândesc că jocurile noastre de-a copiii
se nasc din singurătate.
te auzeam respirând. puțin mai devreme,
când eu ziceam că e deja noapte și tu că e doar crepusculul,
când fiecare atom performa în jurul nostru și totul era atât de neclintit
mi-am adus aminte cât te-am iubit.

și gata.
viața mea se scurge cu 3 mega pe secundă.

Garsoniera noastră

în care ne-am atins pentru prima oară unde
ascultăm ca niște copii clopotele bisericii sf. nicolae
spărgând liniștea de la cafea
când ghetele sunt rupte și factura de apă e neplătită de șase luni
(de unde
fumez încerc să scriu să fiu în pas cu trendul & nu îmi iese
când poezii străzii cu pet-urile în parcare kaufland și pe blocuri și la metrou
cu angel dust când lumea nu mai are sens și ei înșiși sunt altceva),

în care ne atingem și acum transpirați
în bucătăria noastră minusculă făcând planuri de viitor
când închidem ochii și totul e frumos
reconstruit și biserica sfintei tranziții e dărmată de crăciun,

aici
de aici începe lumea
cu râurile ei de apă contaminată,
mările și oceanele de singurătate
cu sateliții ei, cu zgomotul ei electric,
de aici
din cartierul acesta izvorăște lumea
și noi privim tăcuți la ce am creat

și când nu există speranță
din cauza noastră nu există
și când luminile din cartier se aprind încet, pe nesimțite,
e noapte oriunde ai merge.

ZIDUL DE HÂRTIE

Fondat în noiembrie 2008 în Suceava, Zidul de Hârtie s-a autointitulat *cenacul de literatură și artă tânără* și s-a dorit un catalizator al energiilor literar-artistice din Bucovina. Grupul a reușit să reunească, datorită poate și constanței întâlnirilor sale, un număr mare de participanți, majoritatea tineri, fie poeți, prozatori dar și jurnaliști, muzicieni sau artiști plastici ori iubitori de literatură sau artă. Majoritatea evenimentelor au avut caracter de ședințe de cenacul, evocări și întâlniri cu scriitori, lansări de carte, 'nopti ale devoratorilor de poezie' dar fost organizate și expoziții, cinematecă, workshop-uri sau concerte. Până acum au fost editate doisprezece cărți de poezie sau proză, cele mai multe aparținând membrilor grupului. Anual, Zidul de Hârtie organizează un festival internațional de poezie și arte vizuale, *Inside Zone*, la Borsec precum și o rezidență artistică. Printre cei mai activi sau mai cunoscuți membri s-ar număra Liviu-Dorin Clement, Matei Hutopilă, Dan Cristian Iordache, Ana-Maria Lupașcu, Alexandra Negru, Deniz Otay, Florin Dan Prodan, Victor Ov. Rusu, George Serediuc, Vlad Sibechi dar și artiști plastici ca Sorin Baciuc, Nick Marcu, Constantyn Ungureanu-Box. În momentul actual cenacul s-a transformat într-un grup literar. Potrivit lui Matei Hutopilă *Zidul de Hârtie este organizație a Zonei și a Marginii*. O cronologie a mișcării este vizibilă pe www.ziduldehartie.wordpress.com

(Florin Dan PRODAN)

Matei HUTOPILĂ

Matei Hutopilă a publicat *copci*, Casa de editură Max Blecher, Bistrița, 2011 și două cărți în regie proprie: *în prezența lucrurilor. căldura soarelui în iarnă* (2013) și *bukowina ueber alles* (2014), ambele sub egida Zidului de Hârtie. Versurile de față sînt din volumul „*tișița*”, ce urmează să apară în 2015.

*

a venit cu prietena lui să stea la noi de sărbători
într-una din dimineți s-a făcut c-am rămas eu cu
ea pentru vreo oră în casă
m-am tot foit pe uși, n-aveam stare
nu am privit niciodată prin gaura cheii, nici nu aș
fi avut ce,

dar acum

în cele din urmă a ieșit de la duș, s-au întors și ei
eu încă agitat și un pic furios că n-am avut curaj

la masă am fost destul de fisticit
prin tricoul strîmt i se distingeau perfect
gurguiele

avea o dezinvoltură arogantă
genul ăla care face-n ciuda pulii

am pîndit mult un moment de genul și mi-am zis
că de data asta o s-o fac
dar nu s-a mai ivit cît au stat la noi
seara cînd femeia mea voia să ne hîrjonim mi se
punea ceva în coșul pieptului
aproape că mi se făcea rău

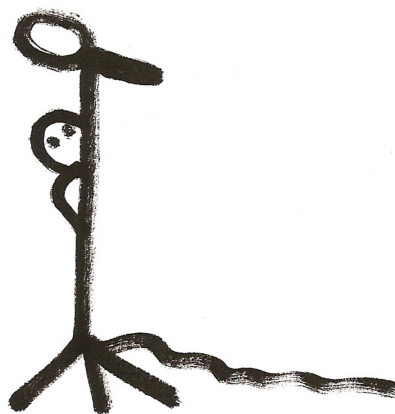
*

peste cîteva ore mă aștepta drumul cu noaptea-n
cap spre oraș, spre muncă
în satul de la șes, pe geam, razele lunii decupau
trupul tău alb din întunericul camerei
ziua trecută plătisem acontul pentru sala de
nuntă, eram la finalul cursei,
trăsesem ca un catîr s-ajungem acolo

sînt luni și luni din noaptea aia
îmi fac drum la muncă-n weekend să stau cu
gîndurile mele, te las în bucătărie
te găsesc în bucătărie

a trecut ceva vreme și de cînd am fost la
bucurești dar
nu-mi iese din minte acea dimineață cețoasă în
care
mi-am băut cafeaua în balconul ei, deasupra unui
stadion gol și a întregului cuprins pustiu
era liniște în belvedere
am plecat din camera ei de cămin ca de acasă

acasă mă așteptai tu

Dan Cristian IORDACHE

Dan Cristian Iordache a publicat mai multe volume printre care *Achtung maybe*, Princeps Edit, Iași, 2009, *Abel și eu*, Brumar, Timișoara, 2010, *Karawane*, Charmides, Bistrița, 2012, *Avatarurile domnului Oanea*, Zidul de Hârtie, Suceava, 2013, *Semn spre bine*, Charmides, Bistrița, 2014.

pentru Mariana unde se află

există ceva mai profund decât o ușă închisă
ca un balansoar în care inima reazemă
o lună oarbă. un calendar.

în acel spațiu imaginile macină stâncile negre
ca un sunet îmbibat de nevoie și forță.
în liniște. poate așa se descoperă dragostea

sau răbdarea de a muri pe trotuarele uscate
de frig și miere. fii sincer prietene! toți ajungem
pe crucea acelorași certitudini.

hai acasă. între ziua de azi ziua de ieri
și ziua de mâine e un nor de stele!

*

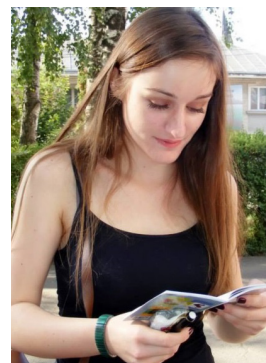
drumurile nu duc nicăieri
unele se epuizează altele
se închid în alte drumuri
sau ajung pe faleză.

de-aia oamenii se spânzură
se otrăvesc caută magia podurilor
suferă în secret
sau joacă table.

din cauza drumurilor
oamenii dansează
de-aia ating pielea nepoților
cu un soi de sfială.

toate drumurile se înfundă
n-au nici un sens oamenii
mai bine s-ar opri pe un loc neted
și ar privi cerul încenușat.

Ana-Maria LUPAȘCU

Ana-Maria Lupașcu (n. 1993, în Câmpulung Moldovenesc, jud. Suceava) este studentă, în anul trei, a Facultății de Litere, Universitatea București. Absolventă a Colegiului Național „Petru Rareș” din Suceava.

it's my term to torture you

câinii se rostogolesc în praful uliței,
prinși de o boală rea. te-ai și ridicat pe coate.
acum, vezi bine,
mișcările tale s-a imprimat într-o arhivă.
cuiva îi pasă că acum traversezi maidanul și-ți
descânți
poporul
în minte, și gândurile toate, o haită de câini roșii
dezlegați în toiul nopții,
toți la fel.

limbi încolăcite în jurul gâtului, mișcări pasionale
de carnasier
corpuri contondente sonore
din capul tău, în capul tău
mai limpede. unde să fie
teroarea și unde seducția

(apoi)mai limpede(și numai pentru tine): partea
nespusă va rămâne partea nespuse, repeți
până adormi cele câteva cuvinte învățate

pur și simplu
nu e de ales

ți se spune apoi să semnezi, te faci responsabil.
acesta nu e un proces verbal
are forma unei amintiri în care se făcea că erai
fericit

dormei în sfârșit
și pe maidan, era liniște,
nu trecea nimeni,
nu era nevoie să vorbești cu nimeni
despre nimeni.

poem pe un zid de hârtie

stările secunde ale cuvintelor noastre
lăsă totul să se întâmple
cu ușurință.

înregistrăm. niciunul nu rămâne indiferent și cald
în filmul său

încă o dată
în aerul tot mai dens al mansardei
se montează peisajele poeziei față în față,

direct prin zid
cineva se întoarce spre mine.

câteva secunde
se declanșează
apropiere

apoi urc în inimile voastre ca într-un
personal arhiplin
și toți își lipesc trupurile, caută ieșirea

noi rămânem. ne deplasăm permanent unul spre
celălalt
cu picioarele netrupești.
dacă sunt ușile blocate

vedem înăuntru ce nu se vede afară
în plină lumină

Alexandra NEGRU

Alexandra Negru s-a născut în orașul Suceava, în 1993. În prezent este studentă la Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării, Universitatea “ Ștefan cel Mare”, Suceava. Câștigătoare a numeroase concursuri literare din România.

Exhibit no.1

Ce o să mai rămână
din noi,
iubitule,

oase, păr și unghii
așezate după frumoasa
geometrie a morții,
poate un volum de poezie bună,
citită cu voce tare, brutal, după un pahar de absint
și un pachet de kent rusec, în nopțile negre
ca filmele lui kubrick în care
ne-am văzut fețele desfigurate și am învățat
să le iubim,

câțiva oameni în care am avut curajul să credem,
care ne-au făcut
să ne fie rușine cu dramele noastre mici,
de la care
am învățat cum să ne scoatem
viermii din inimi și cum să
coasem găurile acelea,

cărora le-am citit din ginsberg și plath,
pe care i-am infectat
cu demența noastră firească,
cărora le-am arătat cât de frumos e orașul
noaptea și cât de nesigur,

o garsonieră goală într-un cartier mort,
câteva mărunțișuri
uitate pe masa din bucătărie, urma gândacului
pe care l-am strivit de perete
într-o mică criză de furie,

ce-o să mai rămână din noi,
iubitule,

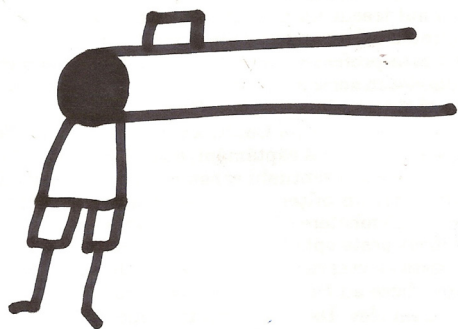
mă întreabă

vocea asta neagră
din capul meu
pe care o cunosc dintotdeauna.

Radiografie cu monștri

Mă uit în jur și chiar nu am dreptul să fiu
mai furioasă
decât femeia decapitată în mijlocul străzii
pentru o faptă nedovedită. Decât femeia
care stă în bus lângă mine
încercând să-și ascundă vânățiile
pe care se mînte că le merită.
Ce se întîmplă la câțiva km depărtare, pe
aeroportul din Donetsk,
pe străzile Ucrainei,
reușește să vibreze sinistru în aerul
din camera mea. Fotografia zilei
arată
un orfelinat prin care gloanțele au zburat
ca într-o scenă slow motion
cum făceau odinioară
avioanele de hârtie ale micuților.
La final, tapetul cu unicorni distrus,
puful pernuțelor
care au substituit căldura maternă
atâta timp
călcat de bocancii mari
ai soldaților.
În altă zi, o altă fotografie
ca o radiografie monstruoasă din
punctele fierbinți ale lumii. Rebeli purtând
pe brațe
alți rebeli, schilodiți
într-o luptă incorectă.

Departa de toate astea,
eu, ochiul lașului
privind din adăpost,
spectacolul acid al unei generații
sălbătice.

Florin Dan PRODAN

Florin Dan Prodan a publicat *On the Road*.
Poeme de călătorie, Shambhala Press, Kathmandu,
Nepal, 2012, *Poem pentru Ulrike*, Vinea, 2013,
Poeme și note informative despre eroi și morminte,
Zidul de Hârtie, 2014. A mai scris pentru *Timpu*,
Suplimentul de cultură, *Dilema Veche*, *Transilvania*,
Poesis International. Coordonatorul Zidului de Hârtie,
traducător și redactor al revistei *Bucovina literară*.

Puloverul

Nu știe nimeni a cui a fost
Cine l-a adus la Tîrgu Ocna
Dacă a fost țesut de-o
Machidoancă din Dobrogea
De o bătrînică din vreun sat bucovinean
Sau de vreo mamă pentru băiatul ei
Student la București

Cineva a spus că s-a însănătoșit datorită lui
Și într-o toamnă l-a dăruit
Unui alt bolnav din închisoarea spital

Maxim l-a purtat pînă-n decembrie
De Crăciun încălzea plămîinii bătrînului
General Comarnu

Profesorul Iliș l-a purtat pînă-n vară
Și, optimist, l-a dăruit de Schimbarea la Față
Pastorului Wurmbrant adus încă viu
Din peștera Jilavei

L-au îmbrăcat cu greu
Coastele încercau să se lipească pentru a patra oară
Parcă era în giulgiu.

După miracol, cînd l-au trimis în Bărăgan,
L-a dăruit lui Ianolide care s-a eliberat cu el
La 1 august 1964.

Tudor de la Aiud

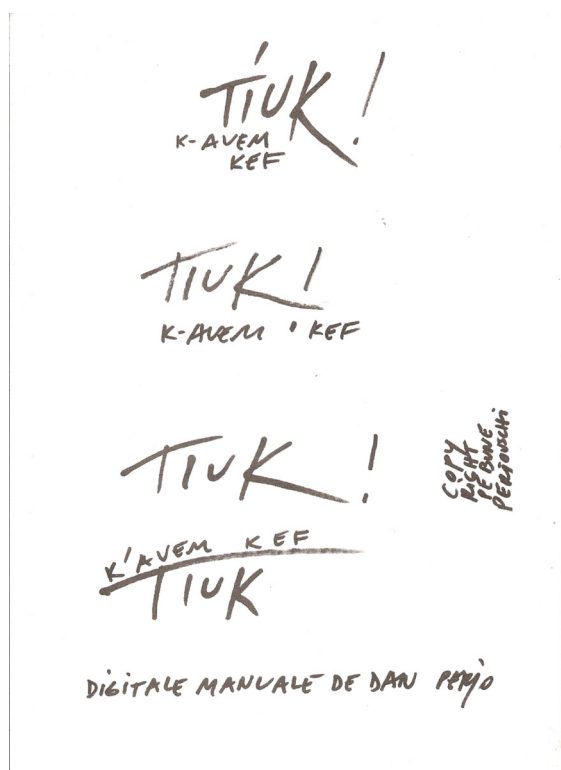
Alexandra, nu mă mai plînge
în cimitirul ăsta părăginit.
Gîndește-te că o să vină iar primăvara.
Că va fi iar soare și flori în toată țara.

Eu nici măcar nu-s aici.
 Eu mi-am țesut din gratii,
 vorbe grele și din lovituri
 o scară. M-am suit și am găsit sus
 o viață nouă.
 Știu că nu a existat dreptate pe pământ
 dar iubire, da.

George SEREDIUC

George Serediuc a debutat în cadrul Concursului de manuscrise Max Blecher/Herg Benet 2011, cu volumul de poezii *Soarele mecanic*. A publicat în antologiile *Iubirea e pe 14 februarie*, Vinea, București, 2010, *Ana Basis*, Ed. Arania, Brașov, 2008, *Turnătorii*, Suceava, 2007, *Antologia Zidul de Hârtie*, Suceava, 2011, *Cele mai bune poeme 2012*, Tracus Arte, 2013.

*

*nu mai e la fel: pune mâna pe bruma de pe pieptul meu
 ai să vezi că se rărește cu fiecare răsărit pe care îl
 ratezi
 într-un pat străin*

la noapte, eclipsa ne va sparge timpanele
 la noapte timpanele vor fi zimți de mătase
 la noapte, eclipsa ne va acoperi fețele
 chemând gheparzi la fereastră și rinoceri în pântec
 și cine voi mai fi eu? cum te vei numi tu?
 ne vom ști după ceea ce ne-am spus până atunci
 va trebui să cred ce mi-ai șoptit când pe oglinzi
 nu va umbla decât răcoarea
 și dintr-un șarpe răsucit pe deget
 va ieși un nou șarpe care să ne lege:
 tu - o mașină de scris pe fundul oceanului
 eu - un penson făcut în grabă
 din coama cailor de pădure
 aici nu vom fi niciodată liberi ca pasărea cerului.
 pentru că nu suntem pasărea cerului

*

așa suntem noi
 pe dinafară saci cu pământ
 pe dinăuntru galaxie
 un ac de și-ar face loc sub pielea scorțoasă
 ar țâșni pulsari și nebuloase
 iar ochiul tău interstelar
 pornit dintr-o cutie de vioară
 ajunge acum în ochiul meu de sticlă
 cu ochiul meu de sticlă am văzut adevărata înfățișare a
 lumii:
 vânătorii rupeau pe genunchi elefanții de jad
 copii ascunși în subsoluri
 ne chemau să rămânem la adăpostul minciun

TIUK!

Știe toată lumea că CenaKLuB TIUK! este cenaclul-club al revistei web Tiuk! – www.tiuk.reea.net/, moderat de Mihail Vakulovski, fondatorul și realizatorul revistei (alături de Alexandru & Carmina Vakulovski și Dan Perjovschi), care a trecut deja de 13 ani de activitate intensă și neîntreruptă.

În ultimii ani CenaKLuB TIUK! a fost găzduit cel mai des la clubul Rockstadt din Brașov, dar s-a mai ținut și-n deplasare, festivalurile Cenaklubului Tiuk avînd loc la Roșia Montană (la FânFest) și la București (la Club A și la Sala Oglinzilor, la US), cele mai recente ședințe s-au întîmplat la librăria-muzeu Humanitas Brașov (nr. 38 și 40), iar următoarele ediții vor avea loc la clubul Tipografia (tot Brașov, dar puțin mai în centru, no). Înainte să se numească așa, Tiuk! a mai avut cenaclu și-n alte orașe: Chișinău, București, Antonești, Odesa și Cluj. Practic, putem încropi o întîlnire Tiuk! oriunde avem cititori Tiuk! (nr. 39 s-a desfășurat la Amsterdam), iar revista poate fi citită oriunde în lume, avînd activitatea pe internet, încă de la primul nr., care a apărut în iarna lui 2001.

CenaKLuB TIUK! e un club mai mult literar, discuțiile pornind de cele mai multe ori de la o carte nou apărută. Avem lecturi, concursuri, discuții cu scriitorii invitați, experimentiuk, autografe. De fiecare dată sunt două microfoane, publicul putînd interveni (aproape) oricînd. Se pun întrebări, se discută, iar autorul celei mai Tiuk! întrebări (alege scriitorul invitat) primește cadou cartea din care a citit scriitorul (concursul editurii!). Am avut invitați și pictori, și graficieni, regizori de film, scenariști, actori, prezentatori TV, cîntăreți, activiști sociali, profesori, ziariști, editori, psihologi, traducători... A fost și o ediție caritabilă, la care s-a intrat cu bilet, plătiind bilet inclusiv prezentatorul și invitații (scriitori, profesori de la Litere Brașov și muzicieni care au cîntat și ei fără onorarii).

CenaKLuBul TIUK e ilustrat în revistă, unde e un capitol permanent despre fiecare ediție. De obicei avem text despre întîlnire, fragment din carte, interviu cu invitatul, cronică literară, fotografii. Mai întîi postăm pe pagina de facebook un album de la ședință, apoi toate materialele intră în următorul număr. Întîlnirile se filmează (chiar dacă deocamdată n-am avut timp să ne uităm la vreo filmare).

Precum revista Tiuk!, și cenaKLuBul TIUK e realizat tot de plăcere, fără onorarii și deconturi, totul se face de plăcere și cu plăcere. E adevărat că n-ar strica un sponsor care să deconteze drumul și cazarea invitaților, dar deocamdată n-a apărut iubitorul ăsta de cultură. Am avut un perete Tiuk! la Rockstadt, înainte de renovarea clubului, cînd pereții interiori au fost dărîmați, iar cu ei – și perețele Tiuk!... Oricum, netul e plin de poze cu acel zid cu sigla Tiuk! și cu poze și afișe de la cenaklub. S-a făcut și un film documentar despre revista și CenaKLuBul Tiuk, realizat de Un Cristian și Vlad Rotaru, așa că am putea să

ne mai relaxăm, teoretic, sau chiar să ne oprim aici (și cu revista, și cu cenaklubul), vorba unui poet „optzecist”. Dar deocamdată mergem mai departe, c-așa avem chef!

A.R. DELEANU

Pseudonimul lui Flavius Ardelean, care a debutat ca membru al formației The Others (tobe), dar după ce a plecat la masterat în Germania s-a dedicat întru totul literaturii, de atunci publicînd mai multe proze scurte la Tiuk! și Suspans. Invitatul CenaKLuBului TIUK nr. 6 și din nr. 7 – moderator, alături de Mihail Vakulovski. În curs de apariție la Casa de Pariuri Literare *Îmblînzitorul apelor* (roman).

Sânul

Trecuseră deja două ore de cînd bărbatul intrase în casă, își așezase diplomatul lângă masa din bucătărie și rămăsese holbându-se în gol la pătratul decupat de deasupra chiuvetei, unde, cîndva, fusese o placă de faianță. Auzea tramvaiul din stradă, geamurile tremurau la fiecare sfert de oră și el mesteca îndelung la cele trei sendvișuri cu cașcaval de pe farfurie. Ceasul ticăia altfel decît la poștă, unde cel din spatele tejghelei avea un pas mai aprig, ca de rădașcă în călduri. Cel de acasă era mai degrabă... oare cum era? se întreba, dar, până să-și răspundă, trecea din nou tramvaiul pe sub geam și gîndul se risipea. Era liniștit. Ca de obicei. Nimic, dar nimic nu părea că-i va tulbura liniștea antică în care cădea în fiecare după-amiază tîrzie, încă îmbrăcat în costumul său rămas mic și ponosit, cu ochelarii lui lipiți discret cu bandă adezivă și cu cravata lui, cea cu mici scrisorele albe pe un fundal albastru. Dar, după ce a înghițit ultima îmbucătură din sendviș, o furnicătură blîndă ca o respirație de copil i-a mîngâiat ceafa. S-a uitat în jur. Era ca și cum cineva l-ar fi privit insistent, dar asta era o prostie, o știa sigur, o închipuire perversă, pentru că era singur în casă și așa a fost întotdeauna. Ba mai mult, așa vroia să și rămână, deci, oricine l-ar fi privit acum din întunericul moleșit al aceluia început de seară, ar fi făcut bine să dispară cît mai repede, altfel... Și totuși senzația plutea în aer în jurul lui: cineva sau ceva îl privea. S-a ridicat de pe scaun și a început să se plimbe prin casă, palpând aerul electricizat ca și cum ar fi posedat niște imense antene în frunte, pipăind, pipăind. Și iată că, ajuns în dormitor, aerul îl gîdila și mai tare și putea jura, da, putea jura că de acolo, din dormitor, cineva sau ceva îl privea cu insistență. Privirea i-a căzut asupra tabloului de

deasupra patului și a rămas multă vreme privind căprioara adăpându-se din izvor. S-a apropiat de tablou, l-a dat jos din cui și a zâmbit: din perete, un ochi cu irisul verde îl privea blând. Din când în când clipea, se uita în stânga, în dreapta, dar, în cea mai mare parte a timpului, îl privea direct în ochi. Și era un ochi frumos, verde ca timbrul de un cent american din 1898, sau ca cel canadian, tot de un cent, dar din 1910, sau ca cel francez de cinci centime din 1907. Se gândi să scoată timbrele din albumul de pe raft, să le așeze lângă ochi și să caute asemănările cu lupa lui cât capul, dar era prea fermecat de micul glob migdalat ce-l privea din perete. Apoi s-a gândit că, unde e un ochi, trebuie să fie și restul corpului. S-a așezat pe pat și s-a uitat în jur. Nu i-a fost greu să bănuiască că în spatele șifonierului era ceva și, de îndată ce a mutat mobilierul cu un pas mai la dreapta, a văzut un nas de toată frumusețea, un nas de zeiță grecească, răsărit din perete. Un ochi, un nas, nu, sigur, sigur, mai sunt și... Și a început să mute patul, dulapul, să ridice covorul și nu i-a luat mult să găsească lângă priză o ureche cu un cercel de argint. S-a lăsat pe burtă și s-a uitat în ea: era un pic cam murdară, așa că a dat o fugă până la baie, de unde s-a întors cu câteva bețișoare pentru urechi. Cu grijă le-a strecurat în orificiu și a curățat urechea. I-a șoptit ceva, numai el știe ce, și a chicotit în barbă când puful de pe ureche s-a zburlit în semn de salut grațios, ca o invitație la dans. Dar undeva, fredona bărbatul, undeva trebuie să mai fie să mai fie, ceva, da, da, ceva, ceva. Se învârtea în cerc, ridica de colțurile covorului, se uita sub pat, de două ori, de trei ori, să fie sigur, da, da, pe undeva, fredona, pe undeva mai era ceva. Apoi a văzut pata de pe perdea. A tras perdeaua într-o parte și a zâmbit împăcat: găsise ce căuta. Acolo, în spatele perdelei, un sân perfect cu sfârc umed strălucea în lumina apusului de soare ce pătrundea prin geamul întredeschis. De când nu mai văzuse un sân. Așa că a stat și s-a uitat. Dar de când nu mai mângâiasse un sân. Așa că l-a mângâiat. Dar de când nu mai mirosose pielea unui sân. Așa că și-a înfipt nasul în sânul moale și a adulmecat ca un pui de leu înfometat. Și, de ce nu?, de când nu a mai simțit pe limbă gustul unui sfârc transpirat. Așa că a prins cu blândețe sfârcul între buzele sale și l-a molfăit, jucându-se cu vârful limbii în jurul piscului sânelui. De când nu mai simțise toate acestea, de când nu mai... A deschis ochii și a privit căș în stradă, cu buzele încă atașate sânelui. Se făcea întuneric cu fiecare clipă. Numai bine, își zise, numai bine. A închis geamul și a rămas în întunericul camerei. S-a gândit puțin. Nimic nu era lăsat la voia întâmplării în casa lui. Nu atunci, nici altcândva – niciodată. A fugit în baie și s-a întors cu un ghem de vată pe care l-a făcut mic, mic și pe care l-a îndesat apoi în urechea din perete. A pus tabloul la loc în cui, acoperind ochiul. Așa. S-a reîntors la sân și și-a scos mădularul prăfuit de vreme din chiloți. Cu sfârcul între buze, cu nasul adânc înfipt în pulpa sânelui și cu o mână pe sân, a început să și-l frece, întâi încet, apoi tot mai tare, până când, nu după mult timp, sămânța-i albă s-a prăbușit cu un poc nerușinat pe covor. Întâi a tremurat, apoi a oftat și, în cele din urmă, și-a băgat bucățica amorfă din piele și carne la loc în chiloți și a zâmbit. O zi frumoasă, gândi, cu adevărat o zi frumoasă. Dar un gust ciudat îi dădea târcoale limbii. S-a strâmbat, apoi și-a spus că nici măcar nu e atât de rău. Și-a

apropiat privirea de sânul din perete și a înțeles: din sfârcul întărit se prelingea pe sân un firicel de lapte. Laptele s-a adunat sub sân și a picurat pe covor, amestecându-se cu laptele lui. Luna ieșise pe cer și se spărgea în zeci de mici luni în băltoaca stătută. Totul mirosea cosmic, a pâine coaptă în cuptor sau a carpetă cu răpirea din Serai. Era bine. S-a așezat în fund, sprijinindu-și spatele de perete. Laptele curgea neîncetat din sânul bogat și îi picura pe umărul drept. Și-a dat sacoul jos și a ațipit sub sânul din perete. A visat că făcea duș și, în locul capului de duș, un penis imens, lung și gros, tot numai vene, ejacula peste el. Își spăla părul cu șampon, poate, sau nu. Apoi s-a trezit. Era dimineată devreme și îi era frig. Toată cămașa se îmbibase cu lapte. A ridicat privirea: sânul nu contenea să împingă laptele prin sfârcul rozaliu. Îi era foame, așa că a stat minute bune cu un pahar sub sân până s-a umplut cu lapte, pe care l-a turnat apoi peste pâinea cu zahăr din castron. Cafeaua nu ar fi fost nici ea la fel fără lapte. Și, după ce a băut și cafeaua, a așezat un lighean pe covor, în dreptul sânelui, iar acesta pompa, pompa, pompa. S-a gândit mult la ce îi rămânea de făcut, până a înțeles: sânul e greu, poate îl doare, e plin de lapte. Copiii beau lapte. A scos capul pe geam. Bulevardul era o arteră a unui fumător. Privea de sus oamenii grăbiți, amețiți, înrăiți, albi, negri, mov, harnici, urâți, drepti, ciungi, și zâmbea gândindu-se, ca de atâtea ori, că sunt ca niște scoici bine frecate, lustruite pe dinafară, dar deloc bine șterși la cur, cu bucăți mari de căcat uscat prinse în părul dintre buci. Asta îl făcea mereu să zâmbească, dar știa că acum avea altceva de făcut, de gândit, de urmărit. A căutat cu privirea un cărucior pentru bebeluși și, nu după mult timp, l-a văzut în fața unui magazin cu haine pentru copii. Intră, intră, își șoptea în barbă, intră. Și femeia a intrat. Și-a luat sacoul peste cămașa năclăită și a dat buzna afară din casă. A traversat strada și a intrat în magazin. Mirosea a levănțică și un fior i-a trecut peste șira spinării. Printre mamele mătăite a văzut-o pe cea pe care o urmărise de pe geam. S-a strecurat printre rafturi și umerase și, când a ajuns lângă cărucior, a ridicat încet și cu grijă ghemul de om adormit în puful roz și a plecat. Nimeni nu l-a văzut. Când a pus primul pas în scara blocului a auzit un țipăt ca o ruptură de falie tectonică. A închis ușa în urma lui. În apartament nu mirosea a levănțică. Sânul din perete atârna monstruos sub greutatea laptelui care se scurgea pe perete în râuri subțiri. Copilul a deschis ochii lui mari și l-a privit pe funcționar. A zâmbit. Afară, o sirenă a despărțit bulevardul în două – lacrimi și păr smuls de-o parte, cască-gură și forfotă de cealaltă parte. Bărbatul l-a dus pe bebeluș la sân și i-a dat să sugă. Copilul respira adânc și suga cu nesaț din sânul tot mai mare. Când nu a mai putut, și-a smucit capul și un rictus i-a străbătut chipul pufos. Laptele continua să curgă prin sfârcul inflammat. A pus copilul din nou la supt, dar pruncul a început să se împingă cu picioarele și mâinile în sân, să lovească și să plângă. În stomacul bebelușului nu mai încăpea nici măcar o picătură de lapte în plus. Bebelușul plângea și geamul era deschis. Agitat, trecut de toate apele, bărbatul căuta un loc unde să așeze copilul până se liniștea. Nu avusese copii niciodată, nu știa cum să-l facă să tacă, îi venira în minte tot felul de călușuri, de dispozitive, ba chiar și un cuțit de bucătărie masiv, cu lama lată, cu care tranșa,

uneori, vreo carcasă de animal congelată. A deschis, în sfârșit, un sertar al șifonierului, a aranjat câteva din hainele dinăuntru în formă de pătuș și a așezat bebelușul printre ele. A apropiat sertarul, lăsând un spațiu prin care să intre aerul. Plânsul nu înceta, dar măcar era mai înfundat, ca un gând pervers în biserică. Tot mai agitat, bărbatul pășea în sus și-n jos prin cameră, ba uitându-se pe geam, ba către sertar, ba la sânul tot mai greu. Se gândi din nou la cuțitul din bucătărie, la șperaclu și vopsea, dar nu ar fi fost în stare, i-ar fi părut rău. Cine mai avea, așa ca el, un sân în perete? Dar laptele curgea și copilul plângea. Bărbatul transpira și un miros stătut se ridica din cămașa lui. Trebuia să facă ceva, dar nu știa exact ce. Și-a adus aminte, așa cum îți aduci aminte în somn, că în apropiere era un părculeț pentru copii, unde mai mergea și el uneori, acoperindu-și goliciunea cu un palton lung și negru. În câteva minute era acolo și se uita în jur: două bătrâne cu nepoței – prea mari ca să mai sugă la sân, un cuplu cu un cărucior – dar era și un bărbat, nu era bine, câțiva mucoși mai mari care abuzau de tobogan, și trei, ba nu, patru porumbei. Dar apoi a văzut-o: pitită între doi tei, o femeie slabă și mică de înălțime legăna un cărucior. Bărbatul s-a așezat pe-o bancă și s-a gândit. Era în văzul lumii. Ceva, orice, să o facă să se miște de acolo. Câțiva metri mai spre dreapta era o altă bancă, ascunsă în umbra unor tufișuri dese și înalte. De ce nu s-o fi așezat acolo? Femeia, mereu în bătaia soarelui. Se gândea mult, la multe altele, dar nu toate erau importante. Deodată a văzut-o pe femeie întorcându-și capul când la dreapta, când la stânga. Era roșie în obraji, rușinată de ceva sau de cineva. Femeia s-a ridicat și a împins căruciorul în umbra tufișurilor. Așa, da! S-a așezat. O vedea acum fragmentată, zeci de cioburi printre frunzele tufișului. Da! Da! S-a ridicat și s-a apropiat și el. Acum o vedea bine. Erau ascunși toți trei, dar numai el o știa. Acum înțelegea de ce s-a retras în spatele tufișului și de ce roșeața îi urcase în obraji: tânăra mamă își scosese sânul stâng și își alăpta pruncul. Întâi s-a făcut liniște în parc, apoi, după ce bărbatul a ridicat bolovanul deasupra capului femeii, s-a făcut liniște și în creierul ei. O liniște ca o plajă părăsită. I-a luat bebelușul amorțit de lapte și a plecat, nu înainte de a strânge blând în pumn sânul femeii. Al lui, cel din perete, era mai frumos, își spuse. Era mult mai frumos. Și cel de-al doilea bebeluș a supt cuminte la sânul din perete până când a strâns din buze, a închis ochii și i-a dat bărbatului de înțeles că nu mai poate. Dar laptele curgea pe perete. Râuri. Cârpe pe covor. Puteau. A așezat copilul lângă celălalt în sertar și a scos capul pe geam. Duetul plâns răsuna mut din burta șifonierului. Luna era plină, ca o gaură în cer. Orașul dormea sub privirea bărbatului, colcăind a viață prin canalele și fosele septice numite apartamente, cu termopanele lor ca niște lupe, cu perdele și covoare și cu familii ghemuite în fața televizoarelor. Orașul era plin de pruncii, precum și sânul lui, doar al lui, era plin de lapte. Pruncii vor crește și vor conduce orașele către infinit, vor vorbi din balcoane, își vor arăta pulele sau pizdele și se vor pișa pe popor. Vor zâmbi din televizore și vor mânca mult, vor bea mult, vor vorbi mult, vor iubi mult, vor fute mult. Pruncii dormeau, dar cândva, își spunea, se vor trezi și se vor tăvăli ca scroafele peste oraș, defecând, râzând și iar defecând bucăți întregi de oraș cu puroi. Dormeau

pruncii, dar el era treaz și sânul infinit. S-a întins pe pat. Șoapta orașului, ca un glas sufocat sub perne, se ridica până la el și el privea tavanul, pe care se conturau două linii groase, ca două semiluni ce se întâlneau: o gură. Și el a zâmbit și a știut că, de a doua zi, va trebui să caute tot mai mulți pruncii, să-i aducă sânului divin, să-i culce pe tronul lor din rufe și să le asculte imnul lor polifonic. Măine îmi vei șopti, gândi bărbatul, mâine buzele ți se vor dezlipi și-mi vei șopti și-mi vei cere și eu îți voi oferi. Măine mă vei săruta și vei săruta toți pruncii orașului tău, aduși la sânul tău ca la izvor de apă vie. Măine voi fi al tău, prințesa mea beton-armat, comoara mea de gips, regina pereților mei eterni. Măine.

Cosmin PERȚA

Doctor al Facultății de Litere, Universitatea București, cu o teză despre “Fantasticul de interpretare în proza central și est europeană. Asistent dr. al Facultății de Litere din cadrul Universității Hyperion, redactor-șef al editurii Tracus Arte. Volume publicate: *Introducere în fantasticul de interpretare*, eseu, ed. Tracus Arte, 2011; *Fără titlu*, poeme, ed. Paralela 45, Pitești, 2011; *Două povestiri*, ed. Tracus Arte, București, 2010; *Bătrânul, o divină comedie*, experiment literar, ed. Charmides, Bistrița, 2009; *Bocete și jelanii*, poeme, samizdat, colecția Biblioteca de poezie, București, 2009; *Întâmplări la marginea lumii*, roman, ed. Cartea Românească, București, 2007; *Cântec pentru Maria*, poeme, ed. Vinea, București, 2007; *Santinela de lut*, poeme, ed. Vinea, București, 2006; *Zorovavel*, poeme, ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2002. Colaborator permanent al revistei Tiuk! Invitat la CenaKLUB TIUK nr. 5.

De ce am plecat din București și unde am ajuns

În urmă cu ceva timp am descoperit pe wikileaks un articol în care se dovedea prin documente că în anul 1994 o comisie internațională de doctori a depus la ONU un memoriu prin care anunțau că suntem în pragul unei catastrofe: din cauza dezvoltării excesive a rețelilor de telefonie mobilă, coroborate cu alte efecte poluante extrem de nocive, în marile orașe radiațiile cancerigene crescuseră de peste 8 ori peste limita normală. Ce avea să urmeze erau valuri și valuri de cazuri de cancer ce aveau să decimeze populațiile urbane. Soluțiile oferite de comisia

internațională de doctori erau: fie reducerea activităților antenelor GSM, fie îndoparea populației cu iod.

Cum prima variantă nu era acceptabilă din perspectiva marilor companii, s-a recurs la cea de a doua, în secret. Și care să fie oare alimentul pe care îl consumă toată lumea? Așa a apărut pe piață nelipsita din casele noastre sare iodată...

Aflând eu lucrul acesta și îngrijorat fiind pentru soarta copiilor mei, am luat decizia de a vinde apartamentul din București și de a ne muta în Maramureș, în locul copilăriei mele, pe Valea Vinului. Decizia noastră însă i-a mobilizat și pe părinții Ralucăi, soția mea, și pe unchii acesteia, nenea Dinu și nenea Cristi și, în curând, o mică colonie era pe punctul de a se muta pe Valea Vinului.

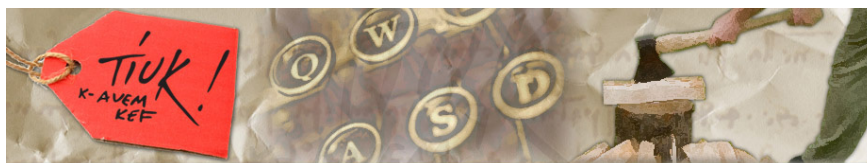
În prima zi după ce am ajuns pe Valea Vinului ne-am mutat pe unde am găsit până urmau să se construiască noile noastre case. Părinți și unchii Ralucăi împreună cu Raluca și cu copiii s-au mutat în casa unui vecin plecat în America, în timp ce eu am insistat să locuiesc în casa copilăriei mele, deși era prea dărăpănată pentru a mai fi chiar o casă. Eu aș fi preferat să restaurăm vechea casă părintească, în loc să construim una nouă, dar pentru asta trebuia să văd exact ce se poate face.

Valea Vinului era pustie, ei, nu chiar pustie, dar erau, oricum, foarte puțini oameni rămași. Majoritatea bătrâni, pe ducă și ei. Din cauza aceasta locul căpătase o accentuată tentă sălbatică, vegetația era abundentă, pădurea părea să se prăvale tot mai mult peste cele câteva case rămase locuite, iar ploaia nu mai înceta, pământul mustea de apă, era o umezeală rece care se simțea direct în oase. Ajunsesem pe Valea Vinului într-o zodie a ploii și asta nu bucura pe nimeni.

Pe Raluca o mai îngrijorau două lucruri: faptul că eram destul de departe de civilizație, până la oraș erau 14 kilometri de dealuri, râuri și văi împădurite, dar i-am explicat că asta ne doriserăm de fapt, și apoi, aveam mașină. Însă cel de-al doilea lucru care o deranja era total irațional, nu aveam nici un argument, așa că am decis să îl ignor: o speria faptul că, după obiceiul locului, toate dealurile care înconjurau Valea erau de fapt cimitire ale familiilor care au locuit înainte aici. Da, în zona aceea a Maramureșului oamenii își îngroapă morții în curtea caselor sau, mai exact, pe dealurile din curțile caselor. Eram, într-adevăr, înconjurați de o armată de morți. Dar ce rău puteau să ne facă?

I-am cazat pe părinți, unchi, copii, am aprins focurile în casa lui Adrian (am avut noroc că am găsit-o pe verișoara lui în oraș și în numele vechii prietenii dintre mine și Adi mi-a dat cheia de la casă pentru „cât o trebui, că Adi nu mai vine-napoi”, cum a spus ea). Casa era prăfuită, dar în rest era ordonată, spațioasă, sobele funcționau, aragazul cu butelie mergea, hidroforul nu ruginise, era în regulă, iar eu m-am mutat peste drum în vechea mea casă. Acolo era dezastru. M-a luat deodată o toropeală existențială, eram trist și fericit deodată, rememoram secvențe din copilăria

petrecută în casa aceea și îmi puneam probleme despre devenirea mea, despre ce am ajuns. Așa s-au dus ore... De îndată ce s-a lăsat seara am vrut să aprind lumina și mi-am dat seama că panoul electric nu funcționa. Logic ar fi fost să mă întorc și eu în sânul familiei și să revin a doua zi dimineată, dar nu am făcut așa, eram prea încărcat sufletește. M-am culcușit într-un colț al bătrânului pat de brad, am tras peste mine colțul cergei plină de praf și am rămas așa, nemișcat, încremenit într-un timp ce pendula rapid între copilărie și prezent. Deodată am simțit o mișcare, o prezență, în casă mai era cineva alături de mine. Am sărit repede din pat. În buzunar aveam, cum am mereu, un cuțit, o brișcă, dotată și cu o mică lanternă. Am aprins lanterna și, alert, m-am pus să cercetez casa ungher cu ungher. Mă așteptam să fie un hoț. Vechea teamă din copilărie, când un ucigaș evadase de la închisoarea din Sighet și se ascunsese pe Valea Vinului revenise. Atunci, până să-l prindă, bunicul meu, singurul bărbat din casă, deoarece părinții mei locuiau și lucrau în alt oraș, a dormit două săptămâni cu securea sub pernă și la tot locul prin casă erau plantate strategic cuțite, răngi, lângă ușă era un târnăcop. Asta era episodul al doilea. Primul episod a fost cel în care timp de o săptămână am locuit sub același acoperiș cu doi hoți la drumul mare. S-au dat drept prieteni ai tatălui meu. Au stat la noi o săptămână, au mâncat cu noi, au muncit cu noi la câmp, apoi, într-o dimineată au dispărut cu tot ce era valoros în casă. Erau unele lucruri. Și au lăsat un bilet: „Fiți mai atenți pe cine primiți în casă. Puteam să vă omorăm!”. De atunci am boală pe hoți, iar o casă abandonată poate fi un culcuș destul de îmbietor pentru cineva care se ascunde. Dar de data asta nu era nici un hoț. Am căutat peste tot, în fiecare colțișor și nu am dat de nimeni și de nimic, în raza lanternei se vedea doar praful răscolit de cercetările mele, dar sentimentul acela nu m-a părăsit. M-am așezat din nou în pat, scârțâitul lui m-a speriat, dar pe urmă m-am liniștit. Era aproape să ațipesc, pleoapele îmi erau deja foarte grele, cleioase, când am auzit din nou fâșâitul acela. Am sărit din nou, în fața mea am auzit mișcându-se ușa, fugea, am fugit după el, am trecut prin camera verde, apoi prin camera roșie, dar când să intru în camera galbenă m-am oprit. Era aproape dimineată, printre perdelele putrede de mucegai și umezeală străbăteau câteva raze albastre firave. Nu era nimeni nici în camera galbenă, dar, spre deosebire de aseară, în mijlocul camerei era așezată masa mare de lac, masa aceea pe care nu o s-o uit niciodată, masa pe care a stat așezat sicriul bunicului meu la priveghi, atunci când am stat singur cu el în casă, el în sicriu, eu lângă el, o noapte întreagă. Sicriul nu era pe masă, dar masa era așezată în exact același loc. Pe ea era deschisă Biblia bunicului meu. Am dat să intru, să văd unde era deschisă, dar nu am reușit, ceva ca o energie, ca un câmp de forță nu mă lăsa să intru. Și atunci am văzut: camera era bombată, ferestrele și pereții erau bombați înafară, se chinuiau să conțină o energie ce era gata să explodeze.

Am simțit o slăbiciune, simțeam cum mă lasă picioarele, rezemându-mă de pereți am traversat înapoi camerele și m-am tras până la pat. Am căzut în pat ca o ghiulea și am simțit o durere teribilă în piept, ca și cum cineva încerca să îmi smulgă inima. Nu puteam să strig. E un infarct, mi-am zis, știam de la tata cum doare un infarct, nu avea ce altceva să fie. Durerea a ținut câteva secunde, apoi am simțit că nu mai pot să respir, încercam să trag aer în piept, dar nu puteam, ca și cum cineva m-ar fi strangulat în chiar momentul acela. Nu m-am mai opus, m-am lăsat și totul a trecut ca și cum nici nu ar fi fost. M-am simțit liber, bine, cu căile respiratorii intacte. Puteam să respir. Era deja dimineață de-a binelea. M-am ridicat din pat și am ieșit. În fața casei, pe trepte, pe un scăunel stătea mătușa Anișoara. Era îmbrăcată în haine de sărbătoare. Fața îi era smeadă, albă, curată, zâmbea. M-am bucurat să o văd, dar eu știam că ea e moartă. „Ce-i, mătușă Anișoara, tu trăiești?” „Eu? Eu îs moartă de mult, nu.” „Păi și atunci ce cauți aici, de ce nu ești în mormântul tău?” „Păi am venit numai să îți spun să ai grijă. Îi moșu tău, el nu s-o dus dincolo de tăt, el stă aicea, în casă, și nu vrea să vii peste el. Îi tare rău amu de la o vreme și nu-i mulțumit deloc de tine, de ce ai ajuns, de ce faci, să ai grijă, să te ferești de el că nu știe ce face. Să ai grijă, să nu te prindă noaptea aicea în casă, nici în curte măcar. Numai atâta am vrut să-ți spun, amu m-oi duce”.

Când m-am trezit eram transpirat, afară era dimineață de-a binelea. Era bine, visasem. Totul era bine, visasem! Dar avertismentul mătușii apărute în vis l-am luat totuși în serios, ceva fusese acolo azi noapte. Am ieșit din casă bulversat, chiar ușor speriat, m-am dus direct spre casa lui Adi. Ai mei erau bine cu toții. Am răsuflat ușurat. Le-am spus că m-am răzgândit, că trebuie să ne întoarcem. M-au întrebat de ce, le-am povestit visul și întâmplările de dinainte. Au râs de mine, mi-au spus ca sunt naiv, că sunt emoționat, că sunt bulversat de mutare, că era normal. Am insistat, s-au supărat, au început să sușotească prin colțuri că am înnebunit. „Oricum nu putem pleca acum, mi-a spus socru-meu, mașina nu poate răzbate prin drumurile astea desfundate de ploi. Trebuie să așteptăm să se zvânte, altfel rămânem împotmoliți”. M-am panicat. M-am uitat pe geam, afară ploua mărunț dintr-un cer negru. Peste drum se vedea casa părintească și atunci am văzut ferestrele bombate de la camera galbenă. I-am chemat pe toți la geam, le-am arătat ferestrele bombate. „Vedeți, vedeți?!”. Nu vedeau nimic, sușoteau prin colțuri.

Mi-am luat laptopul și am ieșit. M-am dus, prin livadă, înspre grajd și bucătăria de vară. În prag stătea, îmbrobodită, bunica. Mă aștepta, ieri nu apucasem să trec pe la ea. Am pupat-o și am stat un pic la povești. Îi era greu și ei singură pe aici. Se bucura că venise în sfârșit cineva să stea aproape de ea. I-am povestit și ei visul și pățania de cu seară. „Așa e el de când s-a dus, lasă, nu-l băga în seamă. El nu-i mulțumit de nime. Nu-i bine să stai sara și noaptea acolo în casă, nici pe aici prin livadă, da tu oricum ți-i face casa ta și nu-i ave treabă cu el. Numai grijă să ai, puii mamii, în pădure să nu te prindă niciodată noaptea, că acolo îs sute, îs mii de suflete care bânuie și nu le place de om”. Am întrebat-o ea cum de rezistă și mi-a spus că ea îl înțelege, doar a trăit o viață întreagă cu el, și nu-i chiar așa rău cum am visat eu. Important era să am casa mea, dar eu nu știam dacă mai pot sau mai vreau să fac asta. Îmi părea rău de bunica, dar îmi venea să mă car, trebuia doar să aștept să se oprească ploaia. Am lăsat-o să meargă să dea de mâncare la păsări și m-am băgat în bucătărie. Acolo era o dâră de semnal la telefonul mobil, și deși la telefon nu se putea vorbi pentru că se întrerupea mereu, știam că dacă ai noroc poți prinde net cu fluctuații, așa că mi-am conectat la laptop modemul de la orange și am intrat pe net. Mergea ca dracu. Îi promiseseam lui Mihail Vakulovski un text pentru Tiuk. Am început să scriu, despre ce altceva decât despre ce mi se întâmplase?

Bunica nu s-a mai întors și scriind, nici nu mi-am dat seama cum s-a lăsat seara. Amintindu-mi de avertisment, am închis repede laptopul și am ieșit în curte. Mi-am băgat ușor capul pe ușa grajdului. În grajd nu era nici un animal, doar bunica, întinsă în iesle. Apoi am văzut că ieslea era plină de apă cu fân. „Ce faci, Bună?” „Ia, dragu mamii, stau în apa asta cu fân, îi bine la reumatism”. Părul ei era lung și despletit, m-am gândit că nu am mai văzut-o cu părul despletit de când eram mic. „Ia, eu mă duc amu că s-o-nserat”. „Du-te, dragu mamii, du-te”. Am închis ușa grajdului și am plecat. După ce am trecut prin livadă, după ce am ieșit din curte și am închis ușa mi-am amintit că și bunica era moartă de patru ani.

Nici măcar nu mai eram speriat, simțeam o liniște neobișnuită. Soarele din spatele ploii negre, din spatele norilor vineții, își îngropa ultimele raze în dealuri, iar eu mă apropiam de casă și îi vedeam pe copiii mei jucându-se cu alți copii, copii de pe vremea mea, copii care nu mai sunt aici de zeci de ani.

Nu sunt speriat, nu, sunt liniștit, eu le spun ce se întâmplă și ei cred despre mine că sunt nebun, ei râd de mine prin colțuri, ei nu ascultă nimic din ce le spun, dar eu văd, eu văd tot mai limpede cum sute de morți ies din dealuri și vin înspre noi în liniștea aceasta ploioasă și întunecată. Suntem închiși aici ca într-un cavou, nu există nicio ieșire, ploaia nu se mai oprește de săptămâni întregi de parcă vrea să ne înghită și nimeni în afară de mine nu vede nimic.

Când veți citi acestea în Tiuk nu știu ce vom mai fi, nu știu dacă vegetația și ploaia și pământul acesta jilav și negru din dealuri nu ne vor fi acoperit cu totul, nu știu dacă morții nu ne vor fi făcut de ai lor. Dar dacă nu vă este prea greu, dacă găsiți puțin timp, încercați să ne căutați, poate ajungeți, poate salvați sufletele noastre!

George MUREȘAN

Născut pe 23 aprilie 1974 la București. Studii de inginerie chimică (București - Filiera Francofonă), de computational linguistics (Metz). Autorul volumelor de proză *Că dacă n-ar fi – 101 de povești adevărate* (2006), *Opere(te) (in)complete* (2003) și *Ancheta* (2011), prezent în antologia *Repetiție fără orchestră - proză scurtă românească* (Ed. Limes). Publică la revista *Tiuk!*, traduce în franceză și din catalană. Stabilite la Paris.

Contrasensul vieții

La o analiză medicală de rutină, doctorul de familie a descoperit că domnul Lupașcu era mort. Medicul i-a aplicat o ștampilă „decedat” pe certificatul de sănătate cetățeanului Lupașcu, și i-a dat de înțeles că numai cu un ciubuc substanțial lucrurile s-ar putea aranja. Dar de unde bani? S-a întors acasă Lupașcu, și i-a comunicat nevastei vestea cea proastă. Aceasta l-a anunțat imediat că divorțează, și chiar în seara respectivă s-a mutat la mama ei, care locuia la scara doi a aceluiași bloc. Ce să-i faci: nu e tocmai plăcut să trăiești alături de un mort. Ex-doamna Lupașcu spera să se poată recăsători cu unul cu o situație mai bună de atât. La rîndul lor, copiii l-au dezavuat pe Lupașcu. E adevărat că la școală, în mijlocul colegilor care se laudă cu ultimul *jeep* ori ultima zibelină din blană de licorn, nu e tocmai ușor să recunoști realitatea „Ce e taică-tu? Mort?”. Domnul Lupașcu a fost dat afară de la slujbă, căci decesul era considerat în contractul colectiv de muncă drept *abatere gravă de la îndatoririle de serviciu*. Cu chiu cu vai a fost angajat la o firmă pe post de arhivar, în schimbul trei, fiind plătit cu o cutie de mazăre pe lună, care de multe ori se întâmpla să fie goală. Bietul domn Lupașcu urma să-și trăiască zilele în promiscuitate, ca vai de el. Numai simbetele dimineții, un fost vecin milos îl invita la o partidă de table, și îi mai făcea cînte cu cîte o bere. Om care văzuse multe la viața lui, nu se sfîia să apară în public în tovărășia unui mort. Erau doar prieteni din copilărie, ce mama mă-sii.

6

Dragomironiu și cu nevastă-sa se înțelegeau și nu prea. Deși erau oameni cumpătați, el obișnuia să-i arunce deseori în față paharul de șpriț, mai cu seamă

înainte de culcare. În schimb, după spusele vecinilor, ea îl alerga deseori în jurul clădirii cu manivela în mînă, și cînd îl prindea - mamă, mamă, era jale. Dragomironiu a pîndit-o de mai multe ori la colț pe nevastă-sa, să-i dea în cap cu o franzelă. Dar în general răcea așteptînd-o, și apoi bolea la pat cîteva zile. Dragomironia, ca să-i facă în necaz lu' bărba-su, spărgea geamurile unul cîte unul, știind că acestuia nu-i place zgomotul. Nu o dată au sunat la ușă trecători nemulțumiți, cu cucuie, înapoiindu-i pietrele de rinichi cu care Dragomironia își spărgea geamurile, și amenințînd cu darea în judecată dacă lucrul urma să se repete. Dragomironiu și Dragomironia reușesc în general să se poarte cu decență în societate, dar nu chiar întotdeauna. Cum întîlnesc un tort cu frișcă, se bagă unul pe altul cu capul în el.

Ca să-i facă o farsă nevastei, Dragomironiu l-a plătit o dată pe un șofer de tir turcesc să o necinstească cum se cuvine. Dragomironia, nelăsîndu-se mai prejos, i-a ferfenițit bărbatului singurul pantalon, astfel încît acesta a fost nevoit să se ducă la serviciu gol pușcă. Cînd vor fi la pensie amîndoi, Dragomironii își vor aminti cu drag de năzdrăvăniile lor din tinerețe.

7

Milva se plîngea că e exploatată, dar nu era deloc adevărat. Ea muncea 23 de ore pe zi, însă de două ori pe lună avea cîte o jumătate de zi liberă. Milva spunea că nu e plătită deloc, însă uita să menționeze că, în dificilul context economic actual, oamenii erau dispuși chiar să plătească bani grei ca să aibă o ocupație. Milva zicea că nu stă prea bine cu sănătatea, dar îi mai rămîneau degete la picioare și cu ochiul vedea destul de bine, așa că ar fi fost mai decent să tacă. Milva se văicărea mereu că e nevoită să poarte de grijă copiilor, și asta deși după vîrsta de 70 de ani nimeni nu îi mai ceruse să procreeze, iar perechile ei de gemeni erau de acum mari, ba chiar unii o ajutau la dereticat. Milva se plîngea că la ea în casă e frig, deși temperaturile din sufrageria ei sunt cu mult peste zero kelvin, și în timp ce alți bieți vecini se asfixiaseră cu gazele deschise, încercînd să creeze un microclimat propice creșterii struților în bucătărie. Milva se plînge de una, se plînge de alta, numai gura e de ea. De parcă altora le-o fi bine.

10

Băiatul se săturase, așa că ultima bucată de sandviș a lăsat-o pe masă și a dat să se ridice.

Intră maică-sa. Cum vine asta? Nu se lasă mîncarea în farfurie. Ia și mănîncă. C-o fi, c-o păți. Nu există, maică-sa îl apucă de falcă și îl silește să înghită restul de sandviș. Apoi scoate din pungă un hamburgăr. Copilul se zbate, încearcă să scape. Dar maică-sa îl ține ca-ntr-un clește, în mîinile ei puternice. Îi bagă hamburgărul pe gît, aproape întreg. Copilul se îneacă, dar una-două scatoalce îl încurajează să înghită totul. Urmează al doilea hamburgăr, apoi al treilea și al patrulea. Cu esofagul lărgit, aproape că nu mai simte trecînd *superul*, tresare cînd i se duce ca o gîlcă înspre stomac *deluxul*. Un pic are de furcă maică-sa cu *royal-ul*, care coboară greu. E nevoită să i-l îndese cu furculița, care alunecă și

aproape o scapă, dar reușește s-o prindă la timp. A uitat ketchup-ul și maioneza, așa că le aruncă la repezeală în urmă *royal*-ului, fără să le mai scoată din pliculețe. Foile de salată le vîră ca și cum ar fi somoioage de hîrtie, pînă ce dispare tot verdele din cavitatea bucală. Știe că nu-i plac cruditățile, însă verdictul nutriționiștilor e implacabil: fac bine la digestie. Îl șterge pe la urechi cu gesturi repezite și nu întocmai delicate, da' de, doar n-o să stea toată ziua după el. Copilul observă cu ochii bulbucăți de groază cum maică-sa pregătește acum *gallon*-ul de cola. Un polonic de zahăr, zece cuburi de gheață cu elefanței („un pahar de cola / mă menține treaz / este *cool* și rece / iar eu sunt viteaz” - așa sună spotul publicitar, acela cu copilul prezentatoarei de la ora 19, călare pe un elefanțel și cu o sabie de plastic în mînă). Copilul geme, nu reușește să se ridice, vrea să plîngă, produce un zgomot dezarticulat, care urcă crescendo. Mama pregătește pîlnia, o așează cu grijă, să nu-i ciobească iar un dinte, că ăștia din față nu mai sunt de lapte, și e mai bine să fie prudentă. Lichidul gîlgîie din belșug. Din cînd în cînd, se vede cîte un cubuleț de gheață umflînd mărul lui Adam în trecerea lui. Copilul bolborosește, din cînd în cînd cola vine înapoi, și atunci mama trebuie să aștepte cu răbdare să se scurgă totul, și reîncepe să toarne. A terminat în mai puțin de cinci minute. Satisfăcută, trîntește *gallon*-ul în containerul de reciclabile-plastic. Se îmbracă, se rujează grăbită în oglindă, își aranjează o șuviță-două, nu-i place cum îi stă în dimineața asta, are cearcăne însă nu-i timp de aplicat fond de ten, că dacă nu iar pierde autobuzul, să fii cuminte și să-ți faci temele, copilul a rămas pe scaun răsturnat pe spate, cu gura deschisă ca un pește, respiră greu, îi vor trebui cîteva ore ca să-și vină în simțiri și să se poată tîrî pînă la baie, unde va încerca din nou să-și bage degetele pe gît și să evacueze ce n-a fost deja digerat, barem știe că pînă la cină poate fi liniștit, gustarea de la ora patru o va arunca pe geam, ca de obicei, trebuie să-și perfecționeze cumva planurile de evadare, pînă acum l-au prins de fiecare dată în mai puțin de cincisprezece minute, acum însă mintea lui încețoșată de grăsimea în care își fac loc pliciuri de cola nu poate produce mare lucru, caută cu mîna grăsuță telecomanda și întoarce cu silă capul către televizor.

11

Mașa se săturase de ai ei, de țara de rahat în care locuia, de bărbații ei vulgari și alcoolici.

Mașa a publicat un anunț pe un sit de matrimoniale: „*tînără prezentabilă, 27 de ani, necăsătorită, fumătoare numai ocazional, fără copii, instruită, cu studii economice, 1m70/56kg/87/62/90, brunetă, optimistă, visătoare, caută bărbat din vest numai în scop căsătorie, indiferent de vîrstă și situație*”. Adevărul e că Mașa era o fată așa-și-așa, mai degrabă drăguțică decît urîțică, dar depinde de gusturi. Avea o gură ceva cam mare, însă pentru unii asta e un semn de frumusețe (pentru mine, nu). Prezentarea de pe situl de matrimoniale corespundea în bună parte realității, cu mențiunea că 27 de ani = 27 de ani și 360 de zile, 1m70=1m68, 56kg=60kg,

87/62/90=85/64/90 (doar nu stătea să o măsoare!), optimistă= era veselă ori de cîte ori nu bocea, cufundată în stenahorie, visătoare=visa să se căsătorească cu unu' din vest, iar despre studiile economice se poate spune că le-a început și nu le-a terminat niciodată, preferînd să lucreze într-o florărie. În definitiv, să nu o judecăm pe Mașa prea aspru: încerca și ea să se vîndă cum poate, ca noi toți. Micile ei omisiuni și retușuri din descrierea personală nu sunt chiar criminale. Nu făcea decît să se idealizeze, descriindu-se așa cum i-ar fi plăcut să se vadă, cu ochii minții și pe măsura posibilităților. Ca să-și poată părăsi țara ei de rahat cu tot cu bărbații ei alcoolici magazinele ei goale autobuzele ei care veneau mereu cu întîrziere și muzica ei populară monoton-exasperantă, ca și viața lipsită de perspective între florărie, garsonieră și vizitele la ghicitoarea în cafea, Mașa era pregătită sufletește să accepte cererea în căsătorie a primului occidental venit. Putea să fie și mic, spelb, bîlbîit, ce mai conta. Totul era să nu fie alcoolic, dacă se poate. Și să nu o bată, asta e clar - deși o palmă-două din cînd în cînd mai treacă meargă, dacă sunt justificate și dacă nu devin un obicei. Însă Mașa știa că occidentalii nu sunt de regulă nici bețivani (cel puțin nu tot atît precum conaționalii ei) și nici brute violente. Mai degrabă sunt bogați, bătrîni și eventual libidinoși. La capitolul din urmă Mașa nu avea taine - era o fată cuminte și care nu avusese prea multe aventuri la viața ei, însă la o adică era gata să mulțumească cu corpul ei celui care avea să o scoată din țara ei și să o ducă într-a lui, hăt departe, unde se trăiește bine și unde nici nu se ascultă muzică populară, nici nu se comercializează gogoșari la borcan. Și oricare ar fi fost vederile sexuale ale babalîcului ce urma să o vrea de nevastă, era convinsă că la pat multe lucruri se pot negocia, cu vremea. În orișice caz, în momentul în care se hotărîse să publice anunțul, Mașa își zisese din capul locului că nu urma să facă nazuri, și că practic urma să accepte orbește propunerea primului bărbat care va plăti dreptul de acces la adresa ei de mail. Nu de alta, dar concurența era acerbă - jumătate din femeile din orașelul ei de provincie publicaseră un anunț pe situl de matrimoniale, și unele din ele aveau sîni cu mult mai mari ca ai ei. Ce-i drept, Mașa avea ochi frumoși, și încercase să exploateze acest atu în cele trei fotografii artistice care îi însoțeau anunțul. La mai puțin de două luni de la înscriere pe sit, Mașa avu surpriza să primească un mail de la un olandez. Tipul avea 40 de ani, era licențiat în drept, divorțat, și voia s-o cunoască mai bine „*prior to any further engagement*”. După poze era drăguțel. Entuziasmată, Mașa i-a răspuns cu un mail lung, pe care l-a pregătit vreme de patru ore, cu ajutorul soră-sii, a controlat spelling-ul în Word, și a băgat cîteva expresii à la bbc, și un *Tot straaks* în final în olandeză, ca să-l dea pe spate. Tipul a răspuns chiar în aceeași zi, spunînd că e foarte interesat și are intenții dintre cele mai serioase, și că urmează să cumpere chiar în săptămîna cu pricina biletul de avion, să vină să o vadă. E ceva în neregulă cu tipul ăsta, i-a zis soră-sa. Adică... să nu mă-nțelegi greșit, ești sora mea, dar... uită-te la

tine. Nu ești chiar tînăra, nu ești chiar... o păpușă *Barbie*, și nu ești chiar... o intelectuală. Omul ăsta are o situație, e bărbat bine, n-are copii, și te vrea pe tine? Ce ți-o fi găsit? Mașa a intrat astfel la idei. În așteptarea venirii lui Daniel van der Brock, s-a gîndit la marele beteșug pe care Daniel precis îl ascundea: să fi fost surdomut? Să fi fost impotent? Să fi avut cicatrice pe corp? Să fi fost un *serial killer*? Însă Daniel a sosit, și cele două surori nu au putut constata nimic în neregulă. Ceea ce pe Mașa a speriat-o și mai tare. Cu toate acestea, a acceptat cererea în căsătorie, deși cu frica în sîn, și mai mult la îndemnul soră-sii și prietenelor: „nu fi proastă”. Peste cîteva luni, se celebra fericitul eveniment. Mașa aștepta încordată noaptea nunții, să vadă la ce perversiuni ignobile urma să fie supusă. Nici vorbă de așa ceva. Mașei i se făcea din ce în ce mai frică. Ce putea ascunde acest om? Era prea perfect. Nu drăguț, ci de-a dreptul frumușel. Un corp îngrijit, constituție athletică. Un adevărat *gentleman*. Salariu foarte bun. Nu tu seri în cafenea, nu tu droguri, nu tu amantă. Avea pînă și mici cusururi, ca totul să poată părea în regulă: era un pic zgîrcit - deși pentru un olandez era normal. Sforăia, și fuma cam mult, deși de cincisprezece ani tot încerca să se lase. Pe deasupra îi plăcea să asculte muzica de cameră - ba mai rău, putea vorbi despre ea ore în șir. Dar toate micro-defectele astea nu înseamnă nimic, nu? Mașa nu înțelegea totuși de ce a luat-o de soție *tocmai pe ea*. La drept vorbind, nici ea nu s-ar fi luat. Întotdeauna găsise că are nasul un pic cam borcănat. După un an de conviețuire, au hotărît să facă un copil. Mașa și-a zis că a descoperit meteahna lui Daniel: probabil că e steril! Unde mai pui că primele trei luni de încercări nu au dat nici un rezultat. Țasta să fie baiul, și-a zis Mașa. Nu vreau musai copii. Și dacă oi vrea, mă culc cu unu' cînd Daniel e în delegație, și-am terminat problema. Însă iată că după a treia lună de încercări, Mașa a rămas grea. Perspectivele erau din ce în ce mai sumbre: ce putea ascunde Daniel? Tendințe incestuoase? O crimă de tinerețe? Oare cîți oameni nu duc o viață obișnuită, în aparență, pînă într-o zi se descoperă tainele lor teribile? Ce-ai găsit la mine, cînd m-ai luat? I-a întrebat într-o zi Mașa. Cum adică, ce-am găsit - a făcut surprins Daniel. Mi-ai plăcut. M-am

îndrăgostit de tine de cum te-am văzut. E prea simplu, nu s-a lăsat ea și pe deasupra, nu sunt așa de frumoasă. Poate că am gusturi perverse, a zîmbit el. Ceea ce nu a fost deloc de natură să o liniștească pe Mașa. Deci recunoaște. Are gusturi perverse. Dar de ce fel anume? Ce așteaptă să le dea în vileag? Oare cînd își va da arama pe față. Timpul a trecut, fetița a crescut și ea. Pe zi ce trece, Mașa devenea mai obsedată de personalitatea tulbură a lui Daniel. Obsesia a devenit în cîteva ani psihoză, dormea cu cuțitul sub saltea, în așteptarea manifestării teribilului adevăr. Mașa și Daniel vor trăi împreună pînă la adînci bătrîneți. Pînă în ultima clipă, Mașa, căreia suspiciunea i-a zdruncinat ultimii ani ai existenței, cu toate că va reuși s-o disimuleze mulțumitor (Daniel și copiii o vor găsi cam nevrozată - și atîta tot). La cîteva ani după moartea Mașei, un cerșetor care va recupera patul conjugal al familiei van der Brock va descoperi cu nedumerire un cuțit ascuns sub saltea - și după ce îi va trece nedumerirea, viața își va continua cursul.

22

În acea după-amiază de duminică, Sebastian s-a hotărît să interpreteze ceva la trompetă. Însă după primele acorduri, bunica agasată s-a oprit din tricotat și i-a făcut semn să se oprească:

- Ajunge, ajunge. Cînti fals, foarte fals. Fie-ți milă de urechile mele.

Mirat, Sebastian a hotărît totuși să nu o contrazică:

- Bine, să încerc altă piesă...

Din bucătărie, soția a venit cu cratița în care amesteca aluatul în mînă, s-a oprit în pragul ușii și i-a spus:

- E mai bine să nu cînti deloc. Niciodată nu ai știut să cînti la trompetă. Nimeni nu e în stare să folosească trompetă atît de lamentabil ca tine. Cred, de altfel, că e lucrul pe care știi să-l faci cel mai prost.

- Încetați... Să fim serioși, a zis bunicul. Sunt lucruri pe care știe să le facă cu mult mai prost. Să luăm studiile, de pildă. Dacă nu-i mituiam eu pe toți profesorii, n-ar fi terminat nici acum anul I...

- Ba nu, dintre toate, interveni din nou soția, cel mai rău stă la capitolul sex... Un adevărat coșmar, dintre toți amanții mei nici unul nu mi-a provocat o cîtime din scîrba pe care mi-o trezește ideea de a mai împărți o noapte cu el...

- Nu pot decît să confirm, zise mama soacră.

Sebastian scăpă trompetă, și după o clipă de ezitare între a-și pregăti un ștreang sau un geamantan alese varianta a doua, căci ștreang n-aveau prin casă.

- Foarte bine că pleci, îi spuseră. Slavă Domnului, ne întrebam cînd o să sosească și ziua asta...

Sebastian a tras ușa după el, a trîntit geamantanul în ascensor și a început să coboare. Hotărîse

1. să tragă la un hotel, unde (1) să se-mbete criță (2) să culeagă o parașută de pe stradă și să se culce cu ea - de preferință, contra remunerație

2. să schimbe apoi orașul, țara - într-un cuvînt, să-și ia lumea-n cap

Cînd să ajungă liftul la parter, de sus, în casa

scărilor începură să se audă voci: „Haide bă Sebastian... Ce Dumnezeu, am glumit... Haide că e ziua ta... Ți-am pregătit o surpriză... Vino să suflă lumânările la tort...”

E greu de precizat care din acuzele aduse lui Sebastian erau adevărate (dacă vreuna din ele o fi fost), însă în orice caz, se poate spune că nu gusta deloc un anume tip de umor.

61

A fost odată un copil-minune.

Copilul acesta, pe nume Paul, avea un don foarte ciudat: el înțelegea toate limbile pământului. Nu era foc de inteligent, dar se născuse cu capacitatea asta: că i-ai fi spus în toltecă ori aromână că urma ca nenea doctorul să îi facă o injecție, el s-ar fi temut la fel de tare. Înțelegea limbi dispărute și limbi apărute, limbi artificiale, limbi de largă răspîndire ori vorbite de pîlcuri de aborigeni pitici în pielea goală prin deșuri.

Numai că el nu a reușit să își dea seama de acest har, și nici familia: născut într-un sat mic din cîmpie din apropiere de Caracal, sigurul lui contact auditiv pînă la vîrsta de 12 ani a fost acel cu limba maternă (tatăl necunoscut - așa scria în acte).

La 12 ani, a avut loc un accident. Micuțul Paul a fost călcat de o căruță cu proști, care pe deasupra erau beți, și care de altfel puțin mai încolo s-au rostogolit în sanș.

Copilul strivit a fost dus la spital. Mai trăia, însă era paralizat integral. Au venit să îl vadă niște specialiști japonezi. Aceștia i-au făcut poze, vorbind între ei în japoneză. Lui Paul i s-au dilatat pupilele de stupeoare, căci înțelegea perfect japoneza. De altfel, a înțeles că specialiștii niponi vorbeau cu dispreț nu numai despre cazul lui, ci și despre toți cei din jur, și asta în vreme ce rîneau de zor.

Pe micuțul și suferindul Paul l-a mai vizitat și un specialist canadian. Acesta a anunțat în franceza lui, caracterizată de un puternic accent, că după el a-l lăsa pe puști mai departe în viață ar fi o dovadă de cruzime - oricum, viitorul lui urma să fie sau unul de plantă, sau de bucată de carne dureroasă. Și pe acesta Paul l-a înțeles la perfecție. Atunci s-a dumirit el că putea pricepe toate limbile pământului.

Personalul spitalului și familia au început să se codească: era etic, omenesc să îl lase în viață pe Paul? Pe de altă parte, legile inumane ale statului nu le permiteau să întrerupă perfuziile și să îl debranzeze de la aparate.

A rezolvat problema o pană de curent de 12 ore, produsă de un tractorist beat de prin partea locului, care a intrat cu vehiculul său în stîlpul de înaltă tensiune. Pana a fost suficient de lungă pentru ca Paul să înceteze din viață.

Nimeni nu a știut niciodată că acel copil avusese darul vorbitului în limbi.

65

Întocmai ca numeroase genii romantice chinuite, scriitorul Mrazov nu putea fi inspirat și plin de talent

decît dacă era nefericit. Avea nevoie de ceva, de o durere în tălpi, de o suspiciune, de vremea proastă de afară, în fine, de un lucru anume care să meargă prost - altminteri, nu era bun de nimic. Cele mai mari capodopere le-a scris atunci cînd din prostia medicilor s-a crezut că e bolnav de cancer, respectiv, după ce îl prinseseră derbedeii pe stradă și îl snopiseră în bătaie. În schimb, după căsătoria cu frumosul manechin Hilda, nu mai produsese nimic, și cititorii și editorii începeau să-și piardă răbdarea. Niciodată n-am fost mai fericit decît acum, că sunt alături de tine, își încheie mărturisirea micuțul Mrazov, cuibărit la sînul frumoasei lui soții, în brațele ei de femeie falnică, de 1m85. Și iată, dacă sunt fericit, nu pot scrie! Nu e vina mea, sper să mă iubești și așa. Bineînțeles că, deocamdată, Hilda putea să-l iubească și așa. Dar fără să fie un geniu, îi încolți în minte o idee. În seara următoare, soțul se întoarse de la catedră bombănind. Trebuise să țină o conferință, și în mod inexplicabil, i se rupseseră bretelele chiar cînd intra în aulă. Ulterior, constatare că o mîină criminală i le secționase aproape pe de-a-ntregul. Astfel, a trebuit să-și țină conferința cu o mîină în buzunar. La întoarcere spre casă, a fost controlat în autobuz, și cînd să scoată abonamentul, ia-l de unde nu-i! Cineva i-l furase. Se pare că am dușmani și eu nu știu, a zis Mrazov, și Hilda l-a strîns în brațele ei, ca să-l căineze. În acea seară, Mrazov a început primul capitol dintr-un nou roman. Suna bine, și inspirația îi creștea odată cu furia. Auzi dumneata, să-i taie bretelele.

În ziua următoare, după ce și-a sărutat soția, scriitorul Mrazov a dat să coboare pe scări, și... bzambranzkpambonktronk!

O mîină criminală lăsase pe prima treaptă o piele de banană. Două etaje de-a dura, și o lună cu piciorul în gips. De pe patul de spital, Mrazov i-a cerut soției să aibă mare grijă de ea. Cineva le voia răul. I-a mai zis și să-i aducă la spital portabilul. Avea o inspirație nebună.

Peste o lună, romanul ajungea la jumătate. Primele fragmente trimise la editură fuseseră extrem de bine primite. Producătorul lui își freca mîinile. Nici nu se știa cîte pagini o să aibă și cum o să se termine, și Gallimard și Magrana ceruseră deja drepturile pentru traducere.

Peste cîteva zile soția îl conducea grijulie la ieșirea din spital, ținîndu-l de umărul drept. Un individ mătăhălos, de culoare, îl apucă de cotul stîng...

- Ușurel...

- Dumneata cine mai ești? vru să știe Hilda.

- Ți-l prezint pe Jake, noul meu înger păzitor.

Avînd în vedere că cineva vrea după toate aparențele să atenteze la integritatea mea fizică și morală, mi-am zis că pînă duc la bun sfîrșit romanul, e mai bine să fiu păzit. Jake mă va însoți pretutindeni. Știe să fie foarte discret, crede-mă. Are un curriculum impresionant. Va dormi pe canapeaua din salon.

În seara aceea, Mrazov fericit regăsea uzul mersului, confortul spațiosului apartament, securitatea (sub oblăduirea lui Jake, care făcuse deja trei sute de flotări pe covorul din salon) și căldura patului conjugal,

alături de nevestică. În acea seară și în următoarea, Mrazov nu a mai fost capabil să scrie un singur rând.

În dimineața următoare, Hilda se înfățișa la ușa lui Popov, un prieten de familie. Venise machiată, cu părul ei de aur revărsat pe umeri, și purtând un manșon de blană, deși să fi fost 25°.

- Trebuie să mă ajuti. Altminteri, *kanieț* roman. Ajungem pe drumuri, nu că eu n-aș avea destui bani, dar mai avem rate la iaht, și pe deasupra... îl iubesc. Nu-l pot lăsa așa. Știi... ca să scrie, îi trebuie inspirație. Ca să vină inspirația, trebuie să fie nefericit. Și ca să fie nefericit, nu prea avem multe variante, dat fiind că Mister Pachet de Mușchi vede tot, aude tot, nici musca nu trece de el.

- Și eu cu ce te pot ajuta?

- Trebuie să te culci cu mine.

- ...

- Știu. Uite, crede-mă, nici mie nu îmi face nici o plăcere. La drept vorbind... Ești mic, urît, și pe deasupra crăcănât. Cine l-ar vrea pe unul ca tine? Să nu mi-o iei în nume de rău, dar în ruptul capului nu ți-aș fi acceptat avansurile, dacă mi-ai fi făcut. Dar e vorba despre el. Despre Mrazov. Amîndoi ținem la el, nu?

- Aa... înțeleg. Știi ceva, nici mie nu-mi plăci, nu mi-ai plăcut niciodată. Ești o prăjină care parcă merge pe catalige, o vacă de muls trasă printr-un inel, cu silicoanele și liposucțiunea ta. Au!! Hilda, de ce m-ai palmuit? Am fost la fel de sincer ca și tine.

- Ți-am spus să fii sincer. Nu să exagerezi. Bădăranule! În fine... cel puțin, un lucru e clar. N-o facem din plăcere. Mai ales eu.

Au instalat webcam-ul și s-au pus pe treabă. A doua zi, Mrazov primea o expediție anonimă, unde pe un disc se puteau urmări în format .mpeg cele trei ore de fantezii sexuale extreme ale soției sale cu Popov, prietenul de familie. Hilda dispăruse în dimineața respectivă, plecată cu ocazia unui defileu de modă la Barcelona.

Mrazov la început nu putea să creadă. Cu ochii la ecran, făcând mereu Play... Back... Play... Back mai trăgea câte-o dușcă din sticla de vodcă, întrebînd, iar și iar: „Nu-i așa că nu se poate...? Jake, la naiba! Spune-mi că nu se poate! Tu te pricepi la calculatoare, nu-i așa? Spune-mi că e o mînărie digitală! Că așa ceva poate fi făcut pe calculator! Au ajuns ai naibii de buni, nu? Star Wars, Matrix, Harry Potter... Orice se poate falsifica... E suficient să digitalizezi imaginea cuiva, și...” „Boss, boss” făcu Jake, hotărînd înduioșat să-și depășească îndatoririle de serviciu. „Toate femeile sunt niște boarfe - afară doar, bine înțeles, de mama mea - și a dumneavoastră. Și vreo soră, dacă aveți”. Apoi îi spuse că, sincer, singura modalitate realistă de a o aduce înapoi sau a se răzbuna e să recurgă la *voodoo*.

Orbit de durere din pricina trădării nevastei (care timp de trei ore, suspinase ca o vioară în mîinile butucănoase ale bondocului de Popov) după ce vaporii de vodcă se împrăștiară, Mrazov se năpusti la calculator. Scrise toată noaptea. La nouă dimineața, bodyguardul îl acoperi afectuos cu un șal, și reuși să strecoare o pernă între cap și tastatură.

Hilda nu se întoarse, nici a doua și nici a treia zi. În schimb, romanul avansa. Peste două săptămîni era gata - cu o lună înainte de termenul contractual.

A fost un succes răsunător, un adevărat eveniment în lumea literelor, însoțit de o publicitate corespunzătoare, astfel încît Mrazov a putut să-și lichideze dintr-un foc ratele la iaht, iar ecranizarea făcută un an mai tîrziu de Spielberg după roman a cules trei oscaruri. În definitiv, Nobelul pentru literatură nu era așa departe...

Între timp, Mrazov primise o lungă scrisoare de la soție, care de cînd cu fatidica expediție anonimă nu mai dăduse nici un semn de viață:

„*Dragul meu, sunt mîndră de tine. Te iubesc și te-am iubit întotdeauna mai mult decît orice. Crede-mă că nu mi-a fost ușor să fac ce-am făcut. Dar dacă am fost nevoită s-o fac, a fost numai pentru tine...*”

Mrazov mototoli scrisoarea, plîngînd. Dădu un pahar de vodcă peste cap, apoi puse mîna pe stilou și așternu:

„*Las în seama avocaților detaliile divorțului.*

Curvă.”

În seara primirii răspunsului, Hilda a plîns la rîndul ei, în neștire. A spart unul după altul toate bibelourile din vitrină, a băut la rîndul ei o sticlă de Bailey's, a dat cu vaza în oglinda cea mare din salon, făcînd-o țandări...

Apoi încă sughițînd, cu ochii roșii de plîns, s-a apropiat de calculator și a început să scrie.

CENACLUL UBB

Către Rectoratul Universității Babeș-Bolyai

Domnule rector,

Vă rog să aprobați înființarea unui Cenaclu literar în cadrul universității noastre, sub numele, provizoriu de „Cenaclu Universității”.

Înființarea acestui Cenaclu este necesară întrucât:

- Nici o Universitate din Cluj, și foarte puține din țară, nu are în funcțiune, după știința noastră, o astfel de formă de stimulare a creației literare a studenților. Există doar un „Club de lectură” la o cafenea, dar acel Club este dedicat tinerilor deja afirmați.

- O privire pe situri și bloguri ne-a confirmat ceea ce bănuiam: o efervescentă crescută a preocupărilor literare în rândul studenților universității noastre. Din păcate, pe internet, opiniile critice sunt de cele mai multe ori fugitive, superficiale și amatoricești. Or, cum în cadrul UBB lucrează un număr de scriitori importanți ai literaturii române, cred că tinerii creatori ar putea beneficia de opinii avizate, profesioniste.

- În viziunea noastră, cenaclul nu trebuie să fie un Club, ci mai degrabă o „școală”, în sensul în care funcționa, pe vremuri, cenaclul „Echinocțiu”. Revista „Apostrof” și-a oferit cu generozitate spațiul tipografic pentru publicarea creațiilor literare reușite (poezie, proză, teatru, eseu).

- Credem că în scurt timp Cenaclu Universității ar putea deveni o adevărată *instituție* care să aducă un plus de prestigiu Universității Babeș-Bolyai.

Cenaclu Universității ar urma, pentru început, să-și țină ședințele de două ori pe lună, joi, de la ora 18. Propunem ca loc de desfășurare a întâlnirilor Clubul Universității din strada Emanuel de Martronne. Conducătorul Cenaclului va fi poetul Ion Mureșan.

Vă rugăm să dați rezoluția dumneavoastră în cel mai scurt timp, întrucât inaugurarea Cenaclului o propunem pentru data de 20 martie ac.

Cluj-Napoca

Vă mulțumesc,

Ion Mureșan

12, 03. 2014

Radu NICIPORUC

Născut la 22.05.1950 în Cluj. În anul 1976 debutează cu poeme în revista *Steaua*. În 2003 înființează editura FABULATOR. În următorii ani traduce *Mici infamii* de Carmen Posadas (Ed. Fabulator, 2004), *Omul pierdut* de Ramón Gómez de la Serna (Ed. Fabulator, 2004), *Fascinația cuvintelor* de Julio Cortázar și Omar Prego Gadea, (Ed. Fabulator, 2006), *Povestirile Evei Luna* de Isabel Allende (Ed. Humanitas, 2008), *Mauricio sau alegerile locale* de Eduardo Mendoza (Ed. Humanitas, 2010). A publicat în revistele *Observator cultural*, *Viața Românească*, *Dilemateca*.

Ascensorul

După ce își scoase cheile și își lipi rondela de plastic de panoul interfonului, domnul Pascu intră în holul blocului, trecu pe lângă avizierul asociației și cutiile poștale de pe același perete, și se opri cu un aer suspicios în fața butonului de comandă al ascensorului. Își dădea din prima secundă seama dacă era totul în ordine și, după ce răsufla ușurat, chema cabina și urca la ultimul etaj. Era un ascensor vechi, reparat de zece ori din fondul de rulment al locatarilor, fără ca vreunul din tehnicienii care se perindaseră să explice de ce se bloca liftul tocmai când sosea domnul Pascu de la *Mega Image*, cu laptele și apa minerală. Dânsul slobozea la repezeală un paște de măsii, și în cepea să-și tamponeze cu o batistă de hârtie ceață și chelia, transpirate instantaneu. Își ciulea apoi urechile, căutând să prindă eventualele zgomote făcute de femeia de serviciu, când aceasta aduna sticlele goale, pantofii scâlțiați și revistele din preajma tomberonului, manevre pentru care, de regulă, își ținea liftul la îndemână. Dacă le auzea, pulsul domnului Pascu scădea vertiginos. Când se încredința însă că pânda fusese inutilă și ascensorul se încălzea să rămână pe loc, scotea altă batistă și repeta ritualul tamponării și al căutării unei soluții. Nu se încumeta să se aventureze pe scări, de vreme ce scăpase nu demult de corset și abia începuse să facă primele drumuri la piață și la magazinele din jur.

Deunăzi, fusese nevoit să urce până la trei, unde, conform ecranului cu cifre roșii, se afla cabina. Ajunse nădușit, cu pocnete în urechi, deși urcase încetșor

fiecare treaptă; își recăpătă însă încrederea după ce găsi ușa ascensorului întredeschisă. Intră în cabină, controlează limitatorul, și apăsă pe buton. Flavia n-a aflat niciodată de întâmplările acelei zile.

Acum, însă, cifra de pe panou se înmulțise cu doi, și în loc de zgomote salvatoare, casa scărilor îi trimitea exact mirosurile care îi întorceau stomacul pe dos: cel de chiftele, și de varză. Fără ele, ar fi revenit probabil la interfon și l-ar fi rugat pe administrator să-i aducă liftul la parter. Doar că domnul Pascu ținea uneori să confirme intuiția colegilor săi de liceu, care-l porecliseră Pipăruș, declarându-se în sinea sa bărbat și nu cârpă de șters praful. Drept pentru care se avântă pe scări, și nu trecuse de primul etaj și gâfâia deja ca un copoi. Se opri lângă ușa deschisă a balconului de pe palier, și după ce respiră convulsiv aerul proaspăt al începutului de primăvară, își reluă ascensiunea într-un ritm mai temperat. La trei se opri să-și tragă suflul și să se uite la vrăbiile alinate pe balustradă. În timp ce se uita la ghearele lor minuscule, era atent și la zgomotele care ar fi putut veni de sus, deși cei care le provocau de obicei erau acum la școală sau la slujbe. Nici Adrian nu era acasă. Iar Flavia, cu farmacia. Da, domnule, lucrurile nu se schimbă ca-n filmele de la mall, ci încet-încet, așa cum urc și eu scările astea! Anul trecut era cu *Forbin* în Marea Nordului, iar acum, cine s-ar fi gândit? Când își amintea de *Forbin*, se înviora. O bijuterie, domnule! Simplu și rezistent! Ultima gheaișă, așa îi spunea navei, cu o tandrețe reprimată doar de regretul că se apropia rapid de sfârșitul carierei. În iarna trecută, după ce făcuse linie între Le Havre și o rafinărie norvegiană, se pomeni cu niște dureri oribile, tocmai când Flavia avea mai mare nevoie de el. Acum, însă, era ca nou! Așa-i spusese doctorul! La patru, nu s-a mai putut ține de balustradă, căci palierul era invadat de ghivece mari cu etichete înfipite în pământ. Ia uite, la asta, și-a făcut grădina botanică în fața ușii. Poate i le udă câinele! Nu-l suporta pe Alexe din pricina dulăului ramolit căruia îi fierbea oase de două ori pe săptămână. În zilele ploioase, se întâmpla să-i întâlnească pe amândoi în fața liftului, și mirosul de blană udă rămânea pe pereții cabinei toată dimineața. Când mai avu câteva trepte până la palierul de la cinci, îl năpădi o transpirație rece și picioarele i se înmuiară. Se sprijini de perete, privind câteva minute în gol, peste balustradă. Apoi, săltându-și cu greu picioarele, ajunse la capătul scărilor. Se așeză pe ciment, ținându-se cu mâna dreaptă de una dintre vergele, și fruntea lipită de braț. Undeva se deschise o ușă, auzi zgomot de chei învârtite în yală și niște pantofi cu tocuri în- dreptându-se spre el. Apoi, nimic. Doar un iz de parfum și un glas care îl întreba ceva. *L'air du temps!* Pe vremuri, când sticlăța putea fi văzută doar în reviste, i-o aducea Flaviei din voiaje. Tocurile începură să răpăie, iar pe chipul său posomorât se întipări un surâs.

Daniel MOȘOIU

Născut în 23 august, 1969, Racăș, Sălaj. Poet, prozator, jurnalist. A absolvit Facultatea de Filozofie a Ubb Cluj (1995). Debut în *Tribuna*, 1991. Redactor la Radio Cluj. Volume: *Poeme din mers*, Editura Timpul, Iași, 1999 (Premiul Național de poezie Aurel Dumitrașcu, ediția a VI-a, Premiul pentru debut Mongolu al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor).

Bubulina

Omul cu căruciorul era departe, la capătul străzii, aduna fără grabă grămezile de gunoi, așa că, așteptându-l, femeile își sprijiniră măturoaiele de peretele clădirii, se așezară, una lângă alta, pe treptele Agenției de voiaj și își scoaseră din buzunarele vestelor reflectorizante pachetele mototolite de Carpați fără filtru. Numai Ciulina fuma LM și tot ea, singura, avea brichetă, pe care, după ce își aprinse țigara, o întinse și celorlalte. Mai întâi Bubulinei, pentru că, deși venită de curând în echipă, era cea mai în vârstă.

– Ioi, șelele mele, zise Bubulina, oftând.

– Da' ce-i, ti-i fi obosând...

– Da' de unde... Îs sprintenă ca o rândunică!

Celelalte râseră. Bubulina, cu țigara în gură, își chinuia degetul mare pe aprinzătorul brichetei.

– No, doamne bate-o, că nu mere...

Ciulina îi luă bricheta din mână și cu o mișcare scurtă făcu să pâlpaie flacăra. Bubulina trase în piept, îndelung, un fum sănătos.

– Ți ud dejetu...

– Și ce dacă-i ud?

– De aia nu mere bricheta.

Bubulina își pipăi degetul mare de la mâna dreaptă.

– Îi ud on drac... Tăt măi bune moșinile mele

Femeile râseră din nou. Aveau toate țigările aprinse care scăpărau precum licuricii, în întuneric, pe strada pustie. Un fuior de fum albăstrui se împletea cu lumina ștersă împrăștiată de neonul din colțul trotuarului.

– Ce-ți pasă ție, Ciulină, zise bătrâna potrivindu-și baticul care-i acoperea jumătate din obrajii brăzdați de riduri. Dohănești țigări de domni, casă ai, mâncare ai...

– Și mai am și cinci sute de mii puși deoparte!

– Da' de unde supărare ai atâta? întrebă Argentina

care, aflată pe treapta de jos, nici măcar nu-și mai întoarse capul.

– D’api dacă-s deșteaptă!

– Ești deșteaptă, da’ tăt la mătură dai ca noi, spuse Bubulina.

– D’api trebe să am și io un servici. Unde să mă duc?

– Dacă ai casă poți sta și-n serviciu ista.

– Și am bărbat de treabă. Îi serios și câștigă bine, zise Ciulina.

– Apăi ești norocosă, Ciulină, nu ca mine. Că io patru am avut.

– Ș-amu nu mai ai nici unu’?

– Nici unu’. Tri o murit și de unu m-am despărțat.

– Cum o murit tăți tri?

– Așe bine, că la doi le-o plăcut băutura și unu o murit în patu’ lui, de moarte bună.

– Ș-al patrulea?

– La al patrulea i-o plăcut femeile. Și l-am țâpat di p-acasă.

– Amu nu mai ai bărbat?

– Amu nu-mi mai trebe, că nu mai simt nimic...

Că doară nu i-oi pune dejaba în blid!

– Și cum te descurci singură? întrebă râzând Ciulina.

– Așe mă descurc că mânc spanac și șălate și urzâci și ce pot și-s sângură și nu dau la nime. Numa șaișpe mii pă chirie.

Femeile tăcură o vreme. Așezate pe treptele de ciment, priveau în lungul străzii, de parcă ar fi vrut să se convingă că omul cu căruciorul nu le lăsase acolo baltă. Dar se auzeau, undeva departe, roțile căruciorului zângănind pe caldarâm. Ciulina își aprinse o țigară nouă, după care le dădu, din nou, celorlalte bricheta.

– D-api și io stau pă unde apuc, cu tri copii, spuse cu voce stinsă Viorica.

– Io, Bubulină, am un băiețel de doi ani și stau cu mama, n-am nici lumină, nici gaz, pă strada Strâmbă, vai de capu’ nost’, zise înciudată și Maria. Numa’ Ciulina are. Femeia începu să tușească îndelung.

– Io am casă, da’ n-am sănătate.

– Să vă povestesc io cum îi cu casele, spuse Bubulina, după care trase cu sete din țigară. Am avut o cameră în Dâmbu’ Rotund și-acuma cu treaba cu proprietaru’ mi-o luat-o. Când m-am dus la Primărie, era unu’ Mureșan și-o zîs că-mi dă o cameră și bucătărie. Și pă Mureșan asta l-o bătut niște oameni și-o intrat în spital și ăla care-o vinit nou m-o întreat: lucri? Lucru, dară. No, du-te la servici să-ți deie. Și când m-am dus, șăfu o zâs că nu-i dă primaru’ locuințe, că nu mai are. Ș-atâtea locuințe goale-s aci pă Pătru Groza... Io în locu’ vost m-aș duce cu copchiii la Primărie și i-aș lăsa acolo, no faceți ce vreți cu ii. Cât mai pot, plătesc chiria, când nu, mă duc sub pod. Că vin cheltuieli grele...

Cu țigările între degete, femeile, mai puțin Ciulina, își îndreptară privirile înspre strada Petru Groza, nu foarte departe de sediul Agenției de voiaj, de parcă acolo le-ar fi și așteptat aieva o cameră luminată, încălzită,

spațioasă. Tocmai atunci, înspre capătul trotuarului se auziră pași, iar femeile zăriră silueta unui bărbat înalt, subțirel, complet chel. Pășea grăbit. Bubulina stinse țigara sub gheata fără șireturi și se pomeni strigând:

– Servus, Demo!

Bărbatul încetini o clipă ritmul și privi insistent înspre treptele Agenției de voiaj. Iar când se dumiri, își dădu drumul la gură, într-un șuvoi precipitat.

– Servus, Bubulină! Tot mai mături, mai mături?

– Amu numa șăd, drăguțule. Iar ai fost la amante?

– Numa’ la una, Bubulină.

– Apăi nu mai poți nici tu ca-n tinerețe! No, servus, drăguțule, griji...

Bărbatul râse și, în semn de salut, ridică în aer borseta pe care o ținea în mână, apoi grăbi iarăși pasul.

– Da’ cine-i, Bubulină, ăsta?, întrebă Ciulina.

– ăsta-i ziarist. Demo și nu mai știu cum. O scris de mine.

– O scris de tine?

– M-o dat la ziar, cu poză.

Bubulina ar mai fi așteptat o întrebare, dar cum ea nu venea, femeile din jurul ei privind-o cu gura căscată, se puse singură pe povestit.

– Apăi o fost amu cîțiva ani, c-o venit noaptea pă stradă și zice că să scrie despre noi la ziar. Și nu l-o crezut nime, că di ce să scrie de noi la ziar, o crezut că vre să ne facă de minune și numa io l-am crezut, c-avea și aparat foto în mână. Ș-apăi m-am pus pă povestit și i-am povestit tăt, da’ i-am fost spusă să nu mă deie la ziar. Și iel m-o dat, cu nume, că i-am spus ca o proastă și numele și tătăt ce-am zâs. Și șefu’ atunci o vrut să mă deie afară. Da’ l-o calmat Demo și m-o dus și la o cafea...

– Du-te tu...

– Da’ ce i-ai spus?

– De-a noast’e, cum ne taie strada dacă aruncă unu’ on pachet de țigări după ce-ai măturat, de egzemplu. Pi di ce să mi-o taie?

– Asta-i drept.

– Ai pățit-o?

– Am pățit-o, zoala. Și i-am zîs că de ce n-avem și noi vestiare...

– Ce vestiare?

– Vestiare ca-n toate fabricile. Că, normal, și asta-i o fabrică, nu? Nu-i fabrică de curățenie? No, atunci, să ne deie și nouă on vestiar, să-ți poți lăsa hainele, să ai un veceu, că ne pișăm sub garduri...

– Unde să-ți deie vestiar?

– Unde... La capătu’ străzi!

Celelalte femei se porniră din nou pe răs. Așa ceva nici nu le-ar fi trecut prin cap: auzi, să aibă un vestiar! De veceu nici nu putea fi vorba.

– Și?, întrebă Ciulina continuând să râdă.

– Și ce? M-o salvat Demo din rahat, c-o vrut să mă deie afara. D’api i-am zîs: tu m-ai băgat, tu să mă scoți, că rămâi fără sărvici! No, și mi-o dat drăguțu’ ș-on cafei...

– Da’ de ce-i așa chel omu’ ista?

– Pi dacă-i chel... No, i-o picat tăt păru' și s-o ras în cap.

– Io m-aș fi spăriat de el.

Bubulina scoase o nouă țigară din pachetul mototolit de Carpați fără filtru pe care o aprinse cu chibriturile din buzunarul ei. Privi în lungul străzii.

– Da' nu mai vine omu'?

– Tu, hai să ne-apucăm și fără el.

– Io nu mă duc fără om lângă noi.

– Da' ce-i, Bubulină, ți-î frică?

– D'apăi nu poți ști. Îi plin de bagabonți pă stradă.

– Doră n-ai mătura la tine?

– D'api când ești bătrână, ce să faci cu mătură?

– D'api dacă ești bătrână să mai dă dracu' la tine...

– Tu, să vă spui... Io anu' trecut am fost foarte, foarte bolnavă și pe la două-tri m-am dus acasă. Și pă trotuar, până să ajung, o vinit un tânăr și m-o prins de umăr, să mă întorcă. Și când m-o văzut zice: ei, de erai mai tânără... No, ș-atunci pântru prima dată-n viața me mi-o părut bine că-s bătrână...

Femeile izbucniră în râs. Râdea și Bubulina, dar numaidecât o tuse năprasnică puse stăpânire pe ea, zgâlțâindu-i întreg trupul.

– Doamne bati-le țigări, zise aruncând chiștocul pe trotuar.

Sătulă de râs, Ciulina se ridică în picioare și privi în lungul străzii.

– Da' nu mai vine omu' nost?

Mihail VAKULOVSKI

Autorul volumelor *Nemuritor în păpușoi*, Ed. „Arc”, Chișinău, 1997 (ediția a II-a: Ed. „Vinea”, București, 2006); *Nicolae Manolescu* (monografie), Editura „Aula”, Brașov, 2000; *Caiet cu zmei de care n-am mai ridicat niciodată nici măcar în copilărie*, Biblioteca de Poezie, București, 2002; *TU* (poezie), împreună cu Alexandru Vakulovski, Biblioteca de Poezie, 2002; *Tatuaje* (poezie), Ed. Vinea, București, 2003; *Holocaustul evreilor români* (Ed. „Polirom”, Iași, 2004); *ODADA* (poezie, Ed. Vinea, București, 2004, Ediția a II-a – Ed. Vinea, București, 2009); *Piatra lui Sisif sub limba lui Demostene* (poezie, Ed. Pontica, București, 2005), *ИЛБ ИЛБ* (poezie, Biblioteca Argeș,

Pitești, 2006); *Autobiografie* (poezie), Biblioteca Stare de Urgență, Chișinău, 2009; *nEUROCHIRURGIE* (teatru), Ed. Vinea, București, 2010, *Portret de grup cu generația „optzeci* (Poezie), Ed. Tracus Arte, București, 2010, *Tiuk!* (antologie de proză Klu), Biblioteca Revistei la Plic, 2010, Chișinău (cu Alexandru Vakulovski), *Tovarăși de cameră. Student la Chișinău*, Ed. Cartea Românească, București, 2011, *10 basarabeni pentru cultura română. Tinerii dintre milenii*, Ed. CDPL, București, 2011, *Portret de grup cu generația „optzeci”* (Interviuri), Ed. Tracus Arte, 2011. Traducător din literatura rusă, doctor în filologie (Universitatea București, 2002), Fondatorul și realizatorul CenaKLUBului TIUK!, fondatorul și realizatorul revistei Tiuk! – www.tiuk.reea.net/, alături de Alexandru Vakulovski.

Tovarăși de cameră. Student la Chișinău

(fragment din romanul cu același nume, editat la Cartea Românească)

WC-ul era o cameră unde nu era indicat să intri prea des și, mai ales, să nu întârzie prea mult pe-acolo. Deși se făcea curățenie zilnic, era o putoare care-ți intra în haine și-n piele și de care scăpai ceva mai greu, oricum, trebuia să te plimbi după aceea vreo juma de oră prin parc ca să-ți iasă mirosul din haine, iar pînă la facultate ajungeai în 15-20 de minute. Chiuvetele erau foarte murdare, luam cu noi multe ziare, pînă am învățat tehnica de la Zinu. Nu închidea niciodată ușa. Se căca și fuma, făcea bule din fum, trăgea bășini, medita. La început e cam greu. O dată mi-a alunecat piciorul și m-am sprijinit cu mîna, care nimerise în WC... M-am spălat de 70 de ori cu săpun pînă am pus mîna pe mîncare. Mîna dreaptă.

– Noroc.

– Noroc.

– Și mai fași? Tot cu-așeea?

– Tăt normal. Tu?

– Ghini, ei hai cî mă grăghesc.

– I hai, ghini cî-i ghini. Poka. Transmite-i privet lu podrug-ta darî.

La facultate WC-ul pentru bărbați era în capătul coridorului de la etajul II, era haios să-i vezi pișîndu-se, bășindu-se și căcîndu-se pe profil atît de constipați științific la ore. Lui Mizzi îi plăcea să-i salute țipînd: „Bună ziua, Vitalii Zaharîci! Ce mai faceți? A?”. „Bună ziua, tovarășu Zagaescu. N-aveți mai multă hîrtie?”. Pentru așa ceva erau numai bune conspectele lui, blea. Iată cum începe conspectul la „Limba moldovenească contemporană. Fonetica”. Lector: Zagaescu Vladimir Cuzmici. Prima lecție: Introducere (6 octombrie 1989): „Clasicii marx.-len. au dovedit că lb. e un fenomen social. V.I. Lenin definește lb. ca cel m. important mijloc de comunicare între oameni. F. Engels: „Necesitatea comunicării apare pt I dată în procesul muncii colective”. Iată, sub conspectul lui Zagaescu, și „Introducere în teoria literaturii” cu docent Elena Zău.

„I-a lecție. 5.X.89. Bibliografie:

1) K. Marx și F. Engels

- 2) V.I. Lenin, „Despre lit. și artă”
- 3) Program PCUS
- 4) Materiale ale congres. 27 al PCUS
- 5) Abramovici, „Intr. în t. lit”, § 1-4
- 6) Timofeev L.I., „Bazele t. lit.” (rusă)
- 7) Nicolaev, „Intr. în t. lit”. (rusă)
- 8) L.I. Curuci, Busola filologului cercetător”.

Colea avea un hobby care-l concura pe al lui Mizzi – se ducea cu pași mici, ca să nu fie auzit, pînă la ușa cabinei și trăgea tare de mîner. Și așa cum ușile nu se puteau încuia, spectacolul era garantat. Nu-mi amintesc vreun caz să nu fi tras afară vreun prof, că se țineau de mîner, în sens că e ocupat, erau smulși cu pantalonii pe vine, dar nu reușeau niciodată să vadă cine e vinovatul, nu știu cum, dar n-au prins bagabondu’. Și, oricum, nici măcar nu-l puteau bănuî pe Colea, cum să facă tovarășu’ Colea așa ceva? Colea, foarte sobru, era plin de poante. Ajungînd în apartamentul unei tipe, și-a zis să facă cunoștință mai de-aproape, doar că fata se visa deja măritată și n-a vrut să se fută pînă Colea n-a zis că o ia. „Da’ mă iei?” „Te iau”. Iar după, Colea s-a îmbrăcat și s-a îndreptat spre ieșire. „Păi de ce pleci?”, l-a întrebat fata. „Plec acasă” – „Nu vrei să rămîi cu mine?” – „Nu” – „Păi n-ai zis tu că mă iei?” – „Și nu te-am luat?”. Cel mai rău însă a pățit-o rectorul, dar în WC-ul din blocul central. Domnu’ se căca ca omu’ și deodată i se năzare ceva negru și îngust și BUF! s-a trezit abia la spital. Măcar a scăpat de-un șters de cur, l-au șters surorile medicale. Pînă la urmă s-a dovedit că i-a futut un ciocan în cap un prof de matematică, nu știu ce-o fi avut de împărțit, cert e că l-a pîndit cînd s-a dus la WC, a intrat în cabina alăturată și cînd a auzit bășinile stimabilului rector, a urcat pe WC, s-a întins peste peretele ce despărțea cele două cabine și i-a futut un ciocan în cap. Păcat că l-au prins, m-am interesat și era un prof foarte bun, poate că de la asta și i se trage. Atenție, se trage! Era prieten cu Osadch al nostru, să-i fie țărna ușoară. Osadch, săracu’, avea vreun metru și 50, zicea: „Cînd eram eu înalt, tînăr și cu părul negru dormeam la catedră, chiar pe masa asta, mă culcam pe *Femeia Moldovei* și mă înveleam cu *Tineretul Moldovei*”. Cînd ațipea cineva la el la lecție, venea încet, ușor și îți zicea la ureche, în șoaptă: „Dormi iubito? Somnu-ți dulce!” Haios moșu’, avea un salut „osa”, ridica palma la tîmplă și zicea „Salut – Salut”, ne plăcea cum salută și, înainte de lecții, făceam un șir, de la troleibuz pînă la intrarea în facultate și îl salutăm, tot drumul numai „Salut-salut, Salut-salut”, îi făcea plăcere, „Salut – Salut! Ce mai faceți, măi băieți?!” Decanul de atunci, Puric, avea vreun metru 90, îți dai seama cum trebuia să-l salute, cu mîna la tîmplă. Odată s-a împiedicat de scări și a căzut, 2 metri la orizontală, intra Osadch: „Salut-Salut”, și a făcut o plecăciune pînă în pămînt, zîmbind cu poftă: „Salut-Salut, ce mai faceți, tovarășe decan?”

(...)

Cică mîine e Podul de Flori, chestii-trestii, se întîlnesc românii cu românii, frații vor putea trece pentru cîteva ore granițele să se cuprindă, să se

îmbrățișeze, să se pupe. Vor fi autobuze care vor merge pînă la Giurgiulești și înapoi. Ei, niciodată nu strică o plimbare, mai ales că poate vom găsi și ceva cărți. Am hotărît să ne ducem și noi, eu cu Cristi. Cred c-am ajuns totuși ceva mai tîrziu, florile, dacă au fost, fuseseră deja luate de ape, era o mare de oameni, se plimbau pe malul din partea Moldovei, Moldova noastră, nu Moldova voastră. Aș fi vrut să calc și eu pe pămînt românesc, ce pula, doar am făcut atîția kilometri pentru asta, dar nu s-a putut, grănicerii români erau la slujbă, îi durea în pulă de fraternite-egalite-liberte-suveranite-pula me. Românii din România puteau să stea la noi cît vroiau, iar românii din Basarabia în România – pula, iată cum începu această nouă-veche frăție. Așa că ne-am plimbat pe malul nostru, căutam cărți „de vînzare”, în ritmuri patriotarde – „Dați-le voie flăcăilor basarabeni peste Prut: / Sînt așteptați de fetele din România. / Destul ne-a furat nouă sîrma ghimpată doritul sărut, / Destul ne-au ținut cei străini cununia. / Dați-le voie tinerilor români peste Prut: / Sînt așteptați de fetele basarabene. / La hora neamului nostru să ne-ntîlnim ca-n trecut, / Așa cum s-au întîlnit străbunei” – atunci a fost lansat cîntecul, doar că l-a cîntat casetofonul, Țopa, săracu’, era la spital. Cînd l-au întrebat dacă nu se teme să cînte așa ceva, a zis: „Da eu am drept iuridik”.

- Vindeți cărțile? – a întrebat Cristi.

- Da’ nu li vindim, băieț, cî ni li-o podărit tot di-ai voștri, dacă li vreț vî li dăm, iaca luați-li, cî ieu și sî fac cu dînsîli, chiochii?

Ne-au crezut români din România, le-a luat Cristi, că el a parlit.

Ei, între frați curgea bere, bere (Jigulevskaia) și vodcă (Russkaia), am băut și noi cîte un suc (moldovenesc), am făcut răuște pe Nistru, plictiseală totală supravegheată stereo de vameși și milițieni, vameși și polițiști. Poate că unii au profitat de întîlnire și și-au pus-o prin tufisuri, că n-ar fi fost chiar imposibil, era aproape imposibil să nu te „înfrățești”, că românele doar n-au venit ca Nicoleta, care umbla pe malul rîului cu un buchet de flori în mîini, toți cu bere și vodcă, televizoare de vînzare, fiare de călcat, adidași, discuri și falusuri în erecție, iar Nicoleta – cu un buchet de flori în mîini.

(...)

După Podul de Floricele frații de pe cele două maluri ale pîrîului s-au înfrățit și mai tare. România s-a grăbit repede să recunoască independența și suveranitatea R. Moldova: „Da, sînteți independenți, sînteți suverani, să nu vă vină cumva în cap că vreți unire, sînteți suverani și mai lăsați-ne în pace. E de ajuns că sîntem noi săraci, ce, vreți să se unească două sărăcii ca să formeze una și mai mare?”. Moldovenii s-au bucurat că România a fost prima țară care le-a recunoscut singurătatea, cică îi susțin, cică e o țară prietenă. Au început imediat și schimburile de experiență, schimbul de elevi și de studenți. Românii i-au trimis la noi pe cei care nu puteau să intre în universitățile lor, moldovenii i-au trimis pe cei care picaseră, dar și la cerere. Așa că printre atîția proști

și KGB-iști au fost și câțiva băieți de treabă, care chiar vroiau să învețe, vroiau și altceva. Așa au plecat și câțiva prieteni din anii mai mari. Din anul III, IV sau V frații de peste pîrîu îi băgau pe basarabeni în anul I sau chiar în anul pregătitor. Cică să învețe limba română. După 4 ani de filologie română te băgau în anul pregătitor cu africanii și arabii – învață, frate, limba ta. Basarabenii îi primeau pe studenții români ca pe frații ruși – le ofereau toate condițiile, îi băgau în cele mai faine cămine, în cele mai mișto camere. Iar ei l-au votat în unanimitate pe Iliescu, chiar și cînd a cîștigat Constantinescu studenții români din universitățile din Basarabia l-au votat – sută la sută – pe Iliescu. Dintre atîția studenți nu s-a găsit nici măcar unul ca să voteze altfel.

(...)

A venit vremea schimbării. Schimbăm comunismul de atunci pe comunismul de acum, moartea care moarte n-are cu viața care n-are viață, URSS cu R.Moldova-R. Uzbekă, R. Ucraineană, R.Lituaneană, R.Gruzină, R.Armeană, SUA, NATO, UE. Îl schimbăm pe Lenin („Schimb 100 de intelectuali pe-un electrician”) cu Stalin („Este omul – este problema, nu-i omul – nu-i problema”), pe Stalin cu Gorbaciov („Trăiască perestroika!”), pe Gorbaciov cu Snegur („La muncă, prieteni, la muncă!”) & Ștefan cel Mare („Moldova nu este a noastră...”), pe Pușkin cu Eminescu, pe Maiakovski și Șolohov cu Vieru și Păunescu, ne uităm în Piața Roșie și-n Piața Victoriei, rămînem sașii. Înlocuim boxerii cu tanga, cravata pionierească cu cravata, schimbăm grafia, literele la mașinile de scris, mașinile de scris cu computerul, computerul cu laptopul, scrisoarea cu e-mailul, cărțile de hîrtie cu cărțile pdf, cinematograful cu filmele de pe CD, CD-urile cu DVD-urile, DVD-urile cu stickurile, stickurile cu hard discurile externe, poșta cu net-ul, ziarele și revistele – cu revistele web, cvasul cu ceai, ceaiul – cu cafea, cafeaua – cu marijuana, marijuana cu extasy și cocaina, telefonul – cu celularul, celularul cu iPod-ul, schimbăm accentele, schimbăm steagul, patria, țara, limba, imnul, uităm să ne schimbăm ciorapii, ba da, îi schimbăm între ei, schimbăm idoli, șefii, tiranii, dictatorii, ne ducem la vot din 4 în 4 ani și punem botu’. Ne schimbăm dizidenții pe DJ-ei. Schimbăm muzica, schimbăm timbre, dizidenții se întorc acasă, intră în partide politice extremiste și devin ultranaționalisti, anticomuniștii convinși din sistemul comunist intră în noile partide comuniste, vedetele porno intră în Parlamentul European, armata SUA intră în Irak, părinții ne intră în pămînt. Schimbăm Miorița cu Oaia Dolly. Schimbăm banii, textul și imaginile de pe bani, schimbăm aerul, ne schimbăm iubitele, între noi, prietenii, dar și între noi, bărbații, oriunde am fi, le schimbăm pe VIP-uri gonflabile, cu animale, cu alți bărbați, le lăsăm în casă singure cu vibratoarele, facem schimb de mame, de sex, schimbăm dinții de lapte pe coroane, ne punem coroane pe cap și pe mormînt, ne schimbăm cu locul, dimineața ni se scoală pula fără să vrem, dimineața trebuie să te duci la WC și să te piși, dimineața îți trimite un link din viitorul inevitabil și îți

pute gura, dimineața trebuie să zici „Bună dimineața” și nu „de ce pula mea m-am trezit așa devreme” și trebuie să ții furculița așa și lingura așa și așa, nu așa sau așa, fiecare face la ce se pricepe cel mai puțin.

Mihnea BLIDARIU

Mihnea Blidariu s-a născut pe 6 septembrie 1979, la Bacău. A absolvit Facultatea de Litere (secția Etnologie) din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca. Este membru fondator al formației „Luna Amară” și al Cenaclului KLU/TIUK, alături de Alexandru Vakulovski. Este membru activ al campaniei Salvați Roșia Montană! Autorul volumelor de poezie *No Future* (2004) și *mânia.ro* (2006) și al romanului *Playlist (pentru sfârșitul lumii)*, (Ed. Casa de Pariuri Literare). Scrie la *TIUK!*, *Observator Cultural*, *Think Outside The Box*, *bestmusic.ro* etc.

Playlist (pentru sfârșitul lumii) (fragment)

America (Laibach)

De cînd s-a născut, Marilena a visat să ajungă în America. Visul se infiltrasese în mintea ei încă de la o vîrstă fragedă, urmărind animațiile lui Walt Disney, apoi seriile Harry Potter și Lord Of The Rings. În capul ei, numai într-un popor fericit și cu de toate puteau exista oameni cu o imaginație atît de bogată, care să creeze povești atît de frumoase și imagini așa de strălucitoare. Marilena nu credea că vreun român ar putea avea imaginația, banii sau puterea de a face ceva într-atît de minunat. În jurul ei vedea doar figuri nefericite, toată lumea se plîngea de lipsuri, șomajul era în creștere în micul ei orașel din sud, părinții îmbătrăneau mai repede, parcă, în fine, cunoașteți clișeul...

Cînd a ajuns în clasa a opta, la Marilena în oraș a poposit un grup de misionari americani. Proaspăta adolescentă s-a îndrăgostit instantaneu de cei patru tineri cu pielea spălăcită care străbăteau neobosiți tîrgul – fie vorba între noi, nu prea aveau mare lucru de străbătut... – și încercau să-i convingă pe oameni că Iisus e salvarea. Nu prea aveau succes, românii îl creditau pe

Iisus cu aceleași șanse să-i salveze ca și pe Ion Iliescu, chiar dacă în sondaje biserica se afla în frunte, în ceea ce privește încrederea poporului în instituțiile statului. Însă perseverența lor și faptul că tot timpul păreau mulțumiți și veseli au cucerit-o pe Marilena. Între timp, camera ei se umpluse de postere cu Brad Pitt, Rambo, Terminator, Christina Aguilera, Timberlake, Angelina, Beyonce și chiar Bush. Pe ușă își lipise logo-ul de la MacDonalds, pe adidașii chinezești scrisese, discret, cu pixul, „Nike”, iar pe spatele unei perechi de blugi cususe marca „Levi's”, găsită, printr-o minune, la tomberonul din spatele blocului.

Într-o bună zi, Tom și Sam au bătut și la ușa Marilenei. Din fericire, era sâmbătă, așa că fata nu era la școală. Emoționată, roșie în obraji, i-a primit în sufragerie și a insistat ca mama s-o lase pe ea să îi servească. *Să îi servești cu ce?* s-a necăjit doamna Ciocan, proaspăt șomeră. Marilena nu s-a descurajat, a trimis-o pe negativistă să cumpere suc și prăjituri din propria ei alocație de elev și s-a așezat la discuții cu tinerii misionari.

Hello, my name is Marilena. Așa a început drumul ei către Statele Unite ale Americii, cu această propoziție. Firesc și natural. Această primă întâlnire i-a convins pe cei doi băieți că „miss Marilena” iubea mult America și se gândea serios să-l accepte pe Iisus în inima sa, ca plată pentru un bilet numai dus spre tărâmul făgăduinței. Bineînțeles, educația e un aspect esențial în viața unei tinere de numai 15 ani, așa că Marilenei i s-a acordat o bursă de trei ani la Universitatea Domnului din statul american Utah. O scrisoare primită de la însuși decanul Universității, Mr. Adam Jones, îi asigură pe soții Ciocan de seriozitatea și competența acestei instituții, ca și de imensa oportunitate ce căzuse din cerul Americii tocmai la picioarele Marilenei, în acel mic și prăfuit orașel românesc din sud...

De atunci au trecut cinci ani. Marilena are 20 de acum și așteaptă sfârșitul lumii într-o mansardă din New York. Bine, chiar în acest moment nu așteaptă asta, ci cei 50 de dolari pe care clientul îi datorează pentru *blow job*. La drept vorbind, nici măcar pe ăștia nu-i așteaptă prea tare: la ce or să-i folosească, oricum? Clientul pare puțin nebun, bombăne întruna și Hunter mai bine s-ar grăbi odată să intre cu pistolul ăla, cine știe ce idei are

funcționărașul ăsta prăpădit...

Universitatea Domnului se dovedise a fi un loc cu totul și cu totul special, unde Marilena a învățat cu totul și cu totul alte lucruri decât cele descrise în scrisoarea domnului Adam Jones către părinții ei. Mai întâi, a învățat că Adam Jones este Zeul, Tatăl și Amantul. Regulatorul suprem. Șocul a fost atât de puternic, încât n-a mai avut putere să reacționeze. Și fiindcă prin vene îi curgea sângele mamei, al bunicii, străbunicii și tot așa mai departe, Marilena a sfârșit prin a se obișnui cu situația. Iar după un timp, obișnuința a început să creeze chiar plăcere. Ținută în șah de visul în care ea devenea o Madonna, o Angelina, sau măcar o Pamela Anderson, proaspăta adeptă a orgiilor sexuale cu temă religioasă i-a ajutat pe profesorii ei să-i spele creierul, până n-a mai rămas din el decât un lung șir de nume și cifre celebre. Trei ani mai târziu, Marilena era cea mai fidelă clientă a MacDonalds-ului – dacă așa ceva e posibil în America – și poza goală pentru calendare pe care bătrânei mormoni libidinoși ejaculau în liniștea sufrageriilor cu cruce de neon și Bush pe perete.

Însă domnul Adam Jones s-a lăcomit și autoritățile federale au prins de veste despre mica lui comunitate de nebunii erotico-religioase. Așa că Marilena s-a trezit într-un autobuz spre New York, cu 100 de dolari în buzunar, dar cu visul american încă în suflet. În Marele Măr, a simțit putreziciunea lui și viermii care îl mâncau pe dinăuntru. Nu vă faceți iluzii, asta se poate spune despre majoritatea marilor aglomerări urbane, deci nu e vorba de vreun anti-americanism aici. Cu creierul spălat și păsărica jechoșită de atâtea penisuri și limbi evlavioase, tânăra imigrantă n-a mai putut decât să persevereze în singurul lucru pe care știa să-l facă. Însă cum un al șaselea simț, zis și feminin, îi spunea undeva, în interior, că bărbații o trăseseră pe sfoară, a hotărât să își găsească o companioană, o prietenă, un suflet chinuit, de același sex, cu care să împartă ceea ce cu greu se putea numi viață. Și așa a apărut Hunter...

Hunter s-a dovedit a fi alegerea potrivită. Însă a împins totul un pic mai departe: în opinia ei, bărbații trebuiau pedepsiți pentru că le trăseseră pe sfoară. Clasic, sigur ați văzut asta prin ceva film american. Au hotărât, de comun acord, că *blow job*-ul e singurul compromis pe care îl pot face, pentru a putea să-i ademenească și apoi să-i ucidă. Au continuat să omoare și după ce sfârșitul lumii a fost anunțat. Oricum, mai mult de jumătate de lună nici nu au crezut – li se părea că totul face parte dintr-un plan al puterii, sau e vreo farsă imensă a vreunui reality-show idiot.

Și iat-o acum aici, așteptând-o pe Hunter să intre și să-i zboare creierii unuia, pentru ultima dată. Privind pe fereastră, Marilena vede, reflectându-se în geamurile imenșilor zgârie-nori, nume și cifre celebre. *100 de miliarde de burgeri vânduți anul acesta...20.000.000 de obezi...Paris Hilton...Elvis Presley...48483847567224547 de soldați morți undeva...Miss Univers...Obama...Lindsey Lohan...Clint Eastwood...un catralion de arme automate...486.000*

de viruși...1.598.443 de specii pe cale de dispariție... Hunter intră brusc și îl împușcă pe individ în cap. Sângele lovește geamul cu zgomot sec și grămada de carne se prăbușește pe podeaua murdară. *That's it, baby. Last day. Last shot. Last kiss.*

Te iubesc, Hunter! Te iubesc, America! You've all been wonderful tonight, thank you so much! See you soon! I love you all!...

Mitoș MICLEUȘANU

Autorul volumelor *Organismecanisme* (Ed. Ziua, București, 2002, proză scurtă), *Tuba Mirum* (Ed. Pontica, Constanța, 2003, roman) și *Kasa poporului* (Ed. Polirom, 2008 – premiul literar Euridice). Născut în 1972 în Crimeea, părinți basarabeni. Unul dintre cei doi membri ai proiectului Planeta Moldova (www.planetamoldova.net), care au editat și un CD cu același nume. Artist plastic și muzician. Studii la Academia de arte vizuale din Cluj-Napoca. Rubrică zilnică la Radio Guerrilla (București).

Lupul și Oaia (fabulă nerezolvată)

Într-o zi lupul s-a pornit la vânătoare de căprioare și la un moment dat, pe drum, s-a întâlnit cu oaia.

- Bună ziua, lupule.

- Bună să-ți fie inima, oiță birsană.

- Unde te duci, lupule?

- Păi uite, mă duc și eu la vânătoare de căprioare, că sunt flămînd și necăjit.

- Lupule, hai să te ajut și eu! Tu prinzi căprioarele, iar eu știu să fac macaroane. Îți prepar niște macaroane cu sos și carne de căprioară. Foarte gustoase.

- Păi nu știu ce să-ți spun oiță dragă. Nu te supăra, dar mie nu-mi plac macaroanele.

- Stai lupule, nici nu știi ce macaroane gustoase cu sos și carne de căprioară știu să fac. Nu mă refuza, te rog. Sunt o bucătăreasa foarte pricepută. Pune-mă la încercare. N-o sa-ți pară rău!

- Bine oiță, hai să vedem.

Lupul a vînat cîteva căprioare grase și împreună cu oaia le-au cărat în casa lui, unde oaia s-a apucat să prepare mîncarea. Peste o oră mîncarea a fost gata. Un ceaun uriaș... Lupul s-a așezat la masa din sufragerie, iar oaia în bucătărie a mîncat pe ascuns carnea și sosul. I-a adus lupului numai macaroane. Lupul a început să mănînce macaroane, uitîndu-se pieziș în părți. După ce a terminat, oaia l-a întrebant:

- Ei, ce zici lupule? Nu-i așa că am făcut o mîncare bestială? Ți-am spus eu că n-o să-ți pară rău.

- Da, într-adevăr oaie dragă, ai preparat niște macaroane minunate. N-am mîncat niciodată ceva mai gustos. Dar vreau să te întreb și eu ceva...

- Știi ce vrei să mă întreb. Vrei să mă întreb cînd îți mai fac din nou o mîncare atît de delicioasă, nu-i așa?

- Da, într-adevăr, cînd îmi mai faci ceva la fel de bun?

- Hai să ne vedem mîine, vînam ceva și-ți prepar o tocăniță sau un gulaș fantastic!

A doua zi lupul s-a pornit din nou la vînaătoare. S-a întîlnit cu oaia și după ce a vînat o căprioară și niște iepuri, le-au cărat împreună la el acasă. Oaia s-a apucat să-i prepare lupului cartofi cu sos de iepure și cotlet de căprioară. După ce a terminat, lupul s-a așezat la masa din sufragerie, iar oaia la bucătărie a mîncat pe ascuns toată carnea și sosul. I-a adus lupului doar cartofii. De data asta lupul s-a uitat lung în farfurie, apoi a privit-o îngîndurat pe oaie și nu s-a atins de cartofi. Oaia s-a uitat mirată la el și l-a întrebant:

- Ce faci lupule, nu vrei să mănînci?

- Sa știi oiță că nu vreau să mănînc.

- De ce?

- Păi, mă simt atît de bine împreună cu tine, încît nu mai simt nici foame, nici nimic.

- Mă bucur lupule, mă bucur. Dacă nu mănînci, lasă-mă pe mine, că mi-e foame.

Oaia a luat farfuria din fața lupului și a mîncat toți cartofii. Lupul s-a uitat la ea lung și i-a spus:

- Știi, oiță dragă, îmi vine greu să recunosc, dar eu... Eu te iubesc! Te-am iubit din primul moment în care te-am văzut! Aș vrea să mă însor cu tine, aș vrea să am o nevastă minunată ca tine. Nu mă refuza, că nu știu ce voi face fără tine.

- Bine lupule, sunt de acord. Și eu te iubesc la nebunie.

Lupul și oaia s-au căsătorit, au făcut o nuntă extraordinară unde au invitat toată pădurea. În noaptea nunții după ce toate animalele au plecat, oaia s-a apropiat de lup și i-a spus:

- Dragul meu, vreau să-ți fac o surpriză! Așteaptă puțin aici în hol, iar eu mă voi duce în dormitor, voi pregăti patul, voi aprinde lumînările, voi face un duș, mă voi parfuma cu uleiuri de flori, îmi voi despleti părul și te voi chema. Este noaptea noastră, iubitul!

Lupul a fost de acord și s-a așezat în fotoliul din hol. A așteptat cît a așteptat, dar a trecut o oră și oaia tot nu-l chema. A mai trecut o oră și lupul a hotărît să

vadă ce se-ntîmplă. Cînd a deschis ușa dormitorului, a surprins-o pe oaie cum și-o trăgea de zor cu ursul. Ursul era călare pe oaie și ea suspina languros. Lupul a tușit de cîteva ori și amanții s-au oprit. Oaia s-a ridicat repede din pat și i-a spus lupului:

-Iubitule, stai puțin, sper că nu te superi. Uite dacă vrei îți explic totul și o să-ți dai seama că n-are sens să te neliniștești.

-Dar eu nu mă neliniștesc iubit-o, a spus lupul zîmbind. Eu n-am vrut să vă deranjez, am vrut doar să vă întreb dacă nu vreți un pahar cu vin sau o felie de tort.

Ursul i-a spus lupului că ar vrea un pahar cu vin, fiindcă era însetat, iar oaia a cerut o felie de tort. Lupul a mers în bucătărie după vin și tort, iar ursul și oaia au început din nou să și-o tragă. Cînd s-a întors, lupul i-a surprins în plină desfășurare și a tușit intimidat. Amanții au mai făcut o pauză și au servit vinul și tortul. Lupul și-a cerut iertare pentru deranj și a plecat. Și-a strîns cîteva haine într-un rucsac, s-a uitat cu dor spre ușa dormitorului și a plecat în pădure. Era noapte. Pe drum lupul s-a întîlnit cu vulpea. Vulpea s-a uitat la el mirată și l-a întrebat:

-Ce-ai pățit lupule, de ce ești trist?

-Păi, cum să-ți spun vulpe, sunt cam supărat fiindcă oaia îmi ascunde ceva, dar nu știu ce anume. Poate îi doar în capul meu, poate sunt paranoic sau prea gelos. Cred că eu sunt problema.

Și lupul i-a povestit vulpii totul cu lux de amănunte.

-Vai de mine lupule, într-adevar n-ai de ce să te neliniștești. Oaia te iubește și te respectă foarte mult, dar tu ești puțin gelos și n-ai încredere în ea. Să știi că n-ai motive, mai bine întoarce-te și cere-ți iertare. Cred că e foarte neliniștită sărmana că ai plecat. Ai grijă, oița e tare sensibilă. Hai, du-te repede și nu mai fi neîncrezător.

Lupul s-a întors în grabă acasă și cînd a intrat în dormitor, a surprins-o pe oaie cum și-o trăgea cu cerbul. El s-a oprit nehotărît în prag și a tușit de cîteva ori. Amanții au încetat distracția și oaia s-a ridicat din pat.

-Ce faci iubitule, vrei să ne mai servești cu ceva? Minunat, uite eu vreau niște suc de portocale, iar cerbul vrea înghețată cu frișcă. Fii atît de drăguț.

-Bine iubit-o, vă aduc imediat, dar vreau să te întreb ceva.

-Da pușor, spune.

-Nu cumva ești supărată pe mine, nu cumva am făcut ceva ce nu trebuia?

-Vai de mine, iubitule. Cum ai putut să crezi așa ceva? Liniștește-te, totul e în ordine, totul e minunat, sunt atît de fericită că sunt cu tine. Poate singura problema ar fi... Adică nu-i mare treabă, dar dacă ai putea și tu să fii mai atent și să nu ne deranjezi prea tare, știi tu ce vreau să zic. În rest totul e minunat.

-Bine, draga mea. Mă bucur că totul e în ordine și îți promit că nu mai deranjez. Imediat vă aduc înghețata și sucul de portocale.

-Bine iubire, hai repejor că mi-e sete.

Lupul a fugit la bucătărie după suc. El zîmbea și

se simțea bine. De atunci lupul și oaia au trăit împreună pînă la adînci bătraneți, în pace, înțelegere, iubire și respect. Mai tîrziu vulpea l-a sfătuit pe lup să înființeze o asociație pentru tineri însurăței. Un centru de psihologie a cuplului. Fiind talentat în domeniu, lupul a urmat sfatul vulpii și a înființat asociația «Respect în familie» Acum lupul este unul dintre cei mai renumiți experți în probleme de căsnicie și fin psiholog în domeniul delicat al conviețuirii.

Voldemar Labagiul

Voldemar Valerianovici Vlasov, doctor în științe, academician și fizician celebru, rector la academia de fizică nucleară din Saratov, pe lîngă meritele în domeniul mecanicii quantice și a experimentelor nucleare, mai este și un celebru labagiu. Colegii lui de breaslă de la Institutul Radiației din Pavlodar susțin că Voldemar s-a apucat de această treabă din fragedă pruncie, dar Voldemar Valerianovici susține că prima labă a făcut-o chiar în burta mamei sale, Eleonora Stepanovna Vlasova, o muncitoare sîrguincioasă, care lucra la acea vreme (în 1942) la uzina de tancuri din Habarovsk.

Și totuși, nu acea perioadă a fost cea mai prolifică în domeniul menționat, adică laba de înaltă performanță. În ordine cronologică, primul record Voldemar Valerianovici l-a stabilit la patru anișori, în casa bunicilor lui din satul Bobrovo de lîngă Stavropol, în timpul zilei de naștere a bunicului său. În acea zi nefastă oaspeții de la masă l-au văzut pe micuțul Volenka jucîndu-se cu puțulica și, înainte de a interveni, un jet impresionant de spermă copilărească a fîșnit cu mare presiune direct în gura unchiului Ghena, un măcelar cunoscut care aproviziona familiile din zonă cu iepurași, purceluși, rășuște și alte orătănii nefericite. Cantitatea de spermă a fost fatală pentru unchiul Ghena, și bărbatul solid ca orice măcelar s-a înecat și a murit sufocat pe podea. Nimeni nu a reușit să facă nimic. Bineînțeles, micul Volenka a fost muștrat și timp de două zile a fost ținut cu mîinile legate la spate. În această situație, copilul nu s-a lăsat înfrînt. Avînd o mobilitate de invidiat, copilul își făcea lăbuța cu gura sau se freca cu puța de perete. Pînă astăzi în casa părăsită de la Bobrovo se pot vedea scrijelituri, găuri și urme adînci în perete. Ca să nu mai vorbim de petele uriașe de spermă de pe tavan.

A doua mare izbîndă Voldemar a reușit-o la grădiniță, unde într-o dimineață, de ziua Armatei, a improșcat-o pe educatoare, pe bucătăreasă și pe directoarea grădiniței cu un jet și mai impresionant de spermă și la fel ca în cazul unchiului Ghena, direct în gură. Însă femeile avînd o oarecare experiență în domeniul jeturilor, au izbutit să păcălească moartea, înghițînd cu dibăcie cantități industriale de spermă. Bineînțeles, multă spermă s-a împrăștiat pe podele și fetele de la grădiniță, din curiozitate infantilă s-au pus pe gustat, iar atunci cînd una dintre fete, Valiușa, s-a ridicat de jos cu buzele strălucitoare și a strigat zglobiu: «Izvorul vieții, muie angro!», vestea s-a răspîndit repede și în alte

gubernii. Singura salvare pentru băiețelul de șase anișori a fost faptul că educatoarele, directoarea și fetele de la grădiniță au ascuns faptele cu strășnicie ca să nu-l piardă pe băiețelul-izvor-dătător-de-viață-abundentă. Așa îl numeau femeile în taină.

Cînd Voldemar a plecat la școală, el era deja celebru în lumea femeilor. La doar opt ani, într-o seară de primăvară cinci femei necunoscute l-au răpit pe băiat de la ora de educație fizică, direct din vestiarul școlii generale nr.4 din Saratov. Băiatul a fost transportat în portbagajul unui Moskvich pînă la Malaia Poleana, o pădure superbă unde se afla imensa și luxoasă vilă a surorilor Kovalefska, cunoscute ca lidere a mișcării feministe «Nici o bucă la porci!». Această organizație era formată din 200 de fete virgine, 100 de curve de lux din Petersburg (Leningrad la acea vreme) 60 de soții de miniștri și generali, 40 de vînzătoare de carne din suburbiile Moscovei, 30 de fiice de artiști, scriitori, pictori, filosofi și în sfîrșit, 20 de bătrîne nimfomane din Franța.

În acea zi importantă, băiatul a fost adus la vila unde organizația era în plină adunare. Toate membrele se aflau în sălile uriașe ale vilei la o sărbătoare de neuitat. 50 de ani de activitate. Și bineînțeles, nici un bărbat. De altfel, surse secrete susțin un fapt teribil. Cică în jurul vilei sunt nenumărate gropi comune cu bărbați, dar săpăturile și căutările nu s-au încununat cu succes pentru organele de poliție. Bîrfele însă au continuat să pună în pericol activitatea răsunătoare a organizației.

Micul Voldemar a fost dus într-un salon special amenajat unde îl așteptau cu buclile în sus, cu gurile larg deschise, cu sfîrcurile deja întărite, primele sau mai bine zis primul grup, cele 200 de virgine minunate. Băiatul nu s-a lăsat înduplecat prea mult și futaiul dezastruos s-a produs ca o furtună, ca un cutremur devastator. În cîteva secunde, țipetele, suspinele și urletele isterice ale femeilor care juisau de cîte douăzeci de ori pe minut, au răsunat în împrejurimi ca un ecou interminabil. Culmea culmilor a fost faptul că după ce le-a răsfutut în ultimul hal pe toate femeile din organizație plus încă vreo 90 de femei venite din satele de alături la auzul suspinelor, așadar, culmea culmilor a fost că după un futai care a durat vreo 10 ore în continuu, Voldemar nu a scăpat nici o picătură de spermă. După ce s-a săturat de futut, ușor dezamăgit, Voldemar a făcut o labă rapidă și a inundat vila. Cele cîteva sute de femei leșinate și semileșinate de orgasmele ce continuau din inerție, se zvîrcoleau și se bălăceau în spermă pînă la gît. Folosindu-se de neputința femeilor, Voldemar a părăsit vila surorilor Kovalefska și s-a întors acasă. De atunci Voldemar a refuzat nenumăratele propuneri de futai care au venit din toate părțile pînă la vîrsta de 20 de ani, cînd adeptul labei exclusive a hotărît să ferească pe una dintre cele cîteva zeci de mii de admiratoare care îl venerau în taină sau se învîrteau zi și noapte în jurul casei lui. În data de 1 aprilie 1962 tînărul Voldemar, care era deja student la Academia de Științe, a organizat Marea Loterie a Futaiului în pădurea Nejnaia din Belorusia.

La sărbătoare s-au adunat circa 8.000 de femei, curve de lux, pubere virgine, babe isterizate, soții de miniștri și vreo 800 de poponari din toate colțurile Europei. Doar un singur cîștigător trebuia să devină preafericitul sau preafericita aleasă în Futaiul Secolului. Voldemar a sosit în poiana Nejnaia într-o blindată, însoțit de 20 de bodyguarzi pe motocicletă Ural și 30 de militari în jeep-uri de tip «Uazik», înarmați pînă-n dinți. Mulțimea care se afla deja în extaz, scanda sincronizat: «Fuuu-tai, fuuu-tai, vrem fu-tai, vrem fu-tai!» Dar, cît n-ar părea de imprevizibil, s-a întîmplat cel mai imprevizibil dintre cele mai imprevizibile lucruri cu putință din istoria imprevizibilității universale...

Voldemar a coborît din blindată, mulțimea a început să freamă și să se apropie de tancheta înconjurată de soldați. Unul dintre ofițeri a încercat să anunțe condițiile loteriei, dar Voldemar i-a făcut semn să tacă. Apoi Voldemar s-a uitat în jur, și-a făcut socoteală și a spus: «Dă-i în morții măsii de fraieri, nu schimb eu laba pe sufletele lor de doi bani!». După care a urcat înapoi în blindată și s-a cărat cu tot cu cele douăzeci de motocicletă și jeep-uri. Mulțimea a rămas încremenită de uimire, iar apoi din cauza unui șoc nervos toate femeile au leșinat, iar poponarii și-au tăiat venele cu ce-au găsit la îndemînă. Cei care n-au avut cuțite sau obiecte tăioase, și-au mușcat venele cu dinții. Doar doi poponari din toată mulțimea nu s-au sinucis, fiindcă se iubeau prea tare și au plecat înapoi în Amsterdam, însă dragostea lor n-a ținut prea mult și ei s-au despărțit din cauza regretelor și amintirilor de la Nejnaia Poleana.

În momentul de față Voldemar Valerianovici s-a retras în vila lui de lîngă lacul Baikal, unde a rămas fidel cauzei sale și face laba zilnic de două, trei sute de ori (pe oră). Mulți au încercat să ia legătura cu acest incontestabil maestru al frecției de înaltă performanță, dar Voldemar a renunțat la societate demult. Bîntuie zvonuri precum că au fost întîlnite în acea zonă a Baikalului vietăți nemaivăzute cu cap de om sau cu trup de femeie, dar un adevăr e cert, și anume: Nivelul transcedental atins de Voldemar Valerianovici Vlasov este inaccesibil pentru muritorii de rînd.

Hariton

Hariton s-a trezit la ora 6 dimineața. A intrat clătîindu-se în bucătărie și a scos din frigider sticla cu vodcă. S-a așezat pe scaun și a spus: «Băga-mi-aș pula!» A umplut paharul, s-a ridicat în picioare și l-a dat peste cap. S-a așezat înapoi pe scaun și a spus: «Băga-mi-aș pula în gurile voastre!» Și-a mai turnat încă un pahar cu vodcă și l-a dat peste cap. După care a plecat la culcare.

S-a trezit peste patru ore, s-a așezat somnoros pe marginea patului și a spus: «Pizda măsii de treabă!» S-a dus clătîindu-se în bucătărie, a scos din frigider o altă sticlă de vodcă. Și-a turnat un pahar, s-a uitat pe geam și a spus: «Băga-mi-aș pula!» A dat paharul peste cap, s-a așezat pe scaun și a mai turnat un pahar. L-a dat peste cap, s-a ridicat și a spus: «Pizda măsii!» S-a

îndreptat spre dormitor, dar s-a împiedicat, a căzut jos și a strigat: «Mă fut în pizda mătii!» S-a sculat de jos și s-a apropiat de masă. Și-a mai turnat un pahar cu vodcă, dar l-a scăpat jos și l-a spart. S-a sprijinit de perete, s-a uitat în sus și a spus: «Baga-mi-aș pula în morții mătii!» S-a îndreptat încet spre dormitor, ținându-se de pereți, dar s-a împiedicat și a căzut cu capul de calorifer. S-a apucat cu mâinile de capul însîngerat și a strigat: «Futu-ți gîtu' și slobozu' morților mătii!» S-a tîrît și s-a culcat lîngă pat. Peste două ore s-a trezit și a intrat în bucătărie. A scos din frigider un borcan cu murături, după care și-a turnat un pahar cu vodcă. L-a dat peste cap și a spus: «Vai, cît de frumoasă este viața. Sunt atît de fericit, atît de fericit». Apoi, a început să plîngă și să cînte:

Uneori mă trezesc dimineața / Și privesc către cerul senin / Ce surpriză frumoasă e viața / Ce minune e că traim / Cînd mă plimb liniștit prin grădină / Și privesc trandafirii frumoși / Simt în suflet un val de lumină / Stiu că oamenii sunt norocoși // Doar mai mare noroc nu există / Doar mai multă iubire nu e / Doar nu poate cineva să-mi spună / Că există ceva mai plăcut decît / Să bei un borcan de spirt / Și să intri în comă // Doar nu vreți să spuneți / Că n-am dreptate / Că nu de alta, dar vă fut în gură / Animale puturoase ce sunteți / Mă cac pe casa voastră. // Iar cînd mă plimb pe malul mării / Și delfinii se joacă în larg / Simt cum îmi crapă capul / Și îmi vine să-mi bag pula de emoție.

Ce pizda măsii, că doar n-o să-mi spuneți că n-am dreptate și că vorbesc urît, doar n-o să-mi spuneți că sunt un bătăran obscen sau că am luat-o razna, doar n-o să-mi spuneți că sunt nebun, că vă distrug, porcilor! Ce credeți voi, că sunteți tari? Îmi bag pula în tăria voastră! Eu vă mănînc pe toți cu pîine și ceapă! Îmi scot carnea voastră dintre dinți și scuip în sufletele voastre ieftine. Animale de tracțiune ce sunteți!

Dar iertați-mă vă rog / Nu vreau să mă înțelegeți greșit / Mi se-ntîmplă să fiu nervos uneori / Dar în realitate sunt un om bun // Îmi vine greu să vă spun / Aș vrea să mă înțelegeți / Aș vrea din tot sufletul să mă credeți / Eu de fapt vă iubesc mult // Si dacă s-ar îndura Dumnezeu / Și ar trece pe la mine măcar în vis / Nu mi-ar mai trebui nimic / Iertați-mă dacă puteți / Și să nu vă amintiți de Hariton / Ca despre un netrebnic posedat / Să știți că nu sunt un om rău / Chiar dacă par // Dar cine nu pare / E bun oare?

Melania (fata din vis)

Melania se fute ca o zeiță, stie să dea contre la fix, de-ți plesnește pula de plăcere. Melania se mai fute și în pizdă din cînd în cînd, dar mai ales în cur. Dacă nu se fute în cur, Melania nu pierde vremea și sugă pula de-ți vine tot sîngele în cap și te furnică trupul ca la anestezie. În timpul liber Melania își mutilează trupul cu cuțitul, iar noaptea se ascunde prin pădure și își linge rănile. În timp ce se fute în cur, spre exemplu, Melania plînge și recită versuri. Esenin, Bacovia, uneori Minulescu. Dacă spre exemplu o fuți pe Melania în cur, dar prea vîrtos și agresiv, Melania țipă și leșină, iar dacă o fuți mai delicat, nu prea adînc, așa, pe la intrare, mai lent, mai gingaș, Melania plînge și suspină semileșinată. Dimineața, Melania preferă să se fută contemplativ sau să sugă pula. Ea este o fată foarte sensibilă, are tenul alb catifelat, este slăbuță, puțin anemică și foarte sfioasă. Are 15 ani și vrea să devină profesoară. Dar cel mai mult îi place să se fută în cur, să primească în dar flori de cîmp, să cînte la pian sau la chitară și să citească versuri. Naum, Voronca, uneori Cărtărescu. Melania este foarte bolnavă, dar este o fată frumoasă și sensibilă. Ea locuiește împreună cu mama ei în Sodoma, lîngă Obor.

Anabela

- Următorul!
- Se poate?
- Vă rog, intrați, intrați...
- Bună ziua.
- Bună ziua, luați loc. Ce fetiță frumoasă aveți!

Cum te numești puîsor?

- Anabela.
- Anabela? Foarte frumos, foarte frumos. Cîți ani ai Anabela?
- Cinci ani și jumătate..
- Minunat. Vă ascult doamnă.

- Domnule doctor, acum trei zile, fetița mea s-a plîns de dureri acute la ceafă. A dormit foarte rău, iar aseară, a leșinat în baie sărmana. A vomitat. M-am speriat tare de tot. Ce poate însemna asta?

- Păi, să vedem ce spune fetița. Anabela, povestește-mi te rog, cînd ai simțit prima dată durerea? Unde și cum?

- Am simțit durerea... Aici... Nu știu, sau nu...

Ba nu, alaltăieri.

- Alaltăieri? Mămica ta spune că ți-a fost rău acum trei zile.

- Ea nu este mămica... Mămica mea a murit!

- Vai, Anabela... Cum poți spune una ca asta. Nu-i adevărat. N-o ascultați domnule doctor, eu sunt mama ei! Nu stiu de ce vorbește așa...

- Stați puțin doamnă... Lasați-o să vorbească. Trebuie să-mi dau seama de anumite lucruri... Povestește-mi Anabela, unde este mama ta?

- Mama mea este sub pământ, adânc adânc... Acolo e întuneric, așa... Mai întuneric decât atunci când ții ochii închiși, mai frig decât noaptea când fugi prin pădure cu ochii închiși și cu degetele înghețate. Până la peretele de fier...

- Anabela, ce-i cu tine? Domnule doctor!

- Doamnă, vă rog să nu întrerupeți fetița, vă rog mult! Dacă doriți s-o ajutați. Spune Anabela, povestește-mi...

- Mmmmm... Eu nu știu... Ah. Nu știu ce...

- Mama ta, unde-i mama ta?

- Mama e acolo, sub pământ... Acolo e întuneric și frig și umed, ca într-o burtă de fetiță. Eu știu... Mama e acolo, adânc... În întuneric. Dar să știți că după ochii mamei se ascunde o cireașă albă. După un ochi se ascunde o cireașă albă și după celălalt ochi se ascunde o cireașă albă. Iar după cireașă se ascunde o muscă neagră care vrea să înghită cireașa. Musca vine la mine în fiecare noapte și-mi spune poezii...

- Poezii?

- Da.

- Ce poezii îți spune musca?

- Nu știu, eu nu vreau...

- Hai pușor nu te rușina, spune-mi ce poezii îți spune musca? Te rog.

- Musca spune poezii bucuroase.

- Poezii bucuroase?

- Nu, nu... Poezii triste, foarte triste, ca să nu poată dormi mama în pământ, ca să nu poată visa cireșe albe, eu nu pot fără cireșe.

- Ce poezii spune musca, ții minte?

- Da, țin minte, musca spune poezii triste. Mie mi-a spus poezia moale.

- Cum?

- Poezia moale. Despre capul pruncușorului din burta mamei îngropate, iar acolo în capul pruncușorului este cuibul muștei, dar musca nu-i neagră, ea nu-i muscă... Ea spune: «Groapa, groapa, groapa groapa.» Așa spune musca poezii, dar musca nu-i neagră... Ea se ascunde în capul pruncușorului, iar pruncușorul zîmbește, pruncușorul din scorbură. Pruncușorul din scorbură e rece.

- Anabela, nu mai plînge.. Hai pușor. Liniștește-te. Doamnă, ar fi bine să.

- Pruncușorul din scorbură mi-a spus ca mama nu știe să cînte... Asta nu-i drept. Mama cîntă sub pământ și-mi spune povești. Eu îmi lipesc urechiușa de covor, noaptea și aud poveștile. În fiecare noapte.

- Anabela...

- Mama l-a mîncat pe tata, tata a mîncat-o pe bunica, bunica a mîncat pruncușorul din scorbură... Pruncușorul din scorbură mi-a mîncat piciorușele și mînuțele. Pruncușorul din scorbură mi-a sărutat păsărica...

- Anabela...

- Doamnă, vă rog!

- Pruncușorul a mîncat musca. Toți pruncușorii au capurile moi fiindcă au mîncat musca. Eu am mîncat

cireșe cu nenea...

- Cu cine?

- Cu nenea bolnav, care vine noaptea. Nenea aduce lapte și bomboane din pădure. El mi-a spus că sunt fluturi, dar mama nu crede, fiindcă a plouat și i-a intrat pământ în gură. Nenea mi-a ros unghia. El este foarte frumos, seamănă cu ursulețul meu, dar se mișcă... Ursulețul meu nu se mișcă de frică. Eu mă mișc de frică, dar nu sunt fricoasă, cînd mă doare, eu spun: «Groapa, groapa, groapa groapa...» Și îmi trece. Eu vreau în groapă. Vreau cu nenea, să dorm în pământ. Eu nu vreau aici. Aici e frig... Unde-i mama? Mamaaaa...

- Anabela, pușor... Eu sunt, eu sunt mama! Doamne, ce se-ntîmplă? Domnule doctor, de ce spune asemenea lucruri? Ce are fetița mea?

- Doamnă, nu știu ce să vă spun. Am impresia că fetița dumneavoastră... Mmmm...

- Ce are?

- Greu de spus... Nu vreau să vă sperii, dar poate fi ceva mai greu. Dincolo de aparența unei imaginații defazate. Asta ținînd cont și de durerile la ceafă. În cel mai rău caz, poate fi vorba despre o schizofrenie paranoidă, halucinații sau delir mistic, probabil... Cred totuși, că e devreme să mă pronunț definitiv. Fetița e foarte sensibilă, are înclinații spre depresie. Sunt multe aspecte, aș sugera un tratament, dar în primul rînd, încercați să comunicați cu ea, s-o ascultați, să n-o contraziceți. Fetița are nevoie de multă atenție și compasiune, mai mult decât un tratament medical sau o internare. Din păcate, la vîrsta ei, Anabela știe niște lucruri care o frămîntă, o chinuie.

- Poftim?

- Fetița știe niște adevăruri pe care noi le ascundem. Cît n-ar părea de straniu, doamnă, tocmai noi suntem cei mincinoși, noi delirăm și aberăm în corectitudinea și aparenta noastră normalitate. Mai puțin ea... Încercați să n-o contraziceți niciodată, ascultați-o cu atenție, deoarece spune adevărul. Și eu îl cunosc pe pruncușorul din scorbură, și eu cunosc musca!

- Domnule doctor, nu vă înțeleg..

- Nici n-o să înțelegeți doamnă... Morții nu înțeleg! Aveți prea mult pământ în urechi ca să auziți, aveți prea mult noroi în cap ca să înțelegeți... Mamele îngropate trebuie să se odihnească cu zîmbetul pe buze, nu să încerce să înțeleagă ceva. Toți cei îngropați trebuie să se odihnească în pace, cu zîmbetul pe buze. Groapa...

- Doamne, nuuuuuu... Nuuuuuuuuuuuuu. Mă sufoc, aprindeți lumina, aprindeți lumina, aprindeți luminaaaaaaaaaaaaaaaaa... Dați-mi drumul de aici, nu pot să respir, nu mai poooooooooooooot, nuuuuuuuuu... Anaaaaaaaabelaaaa... Anabelaaaaaaaaaaaaaaaaa!

Petrușka - porcul trist

Într-o dimineață, Petrușka - porcul trist, s-a trezit, s-a uitat în părți și a întrebat: De ce, de ce acum, de Crăciun? Dar n-a apucat el bine să se întristeze, că a intrat Gavril - gospodaru, cu baioneta în mîna vînjoasă

și a spus: Hai Petrușka, lasă poeziile și hai, oaspeții vin mâine, iar piftia încă nu-i gata. Petrușka s-a uitat întristat la Gavril și l-a întrebat: De ce, de ce? Spune-mi, ce ți-am făcut? Cum adică ce mi-ai făcut, a întrebat Gavril. Nu mi-ai făcut nimic, dar așa se cuvine, asta-i soarta Petrușka, ăsta-i destinul... Cănița e bună, și doar n-am cheltuit cu tine degeaba atâtea castroane de lături, atîta zahăr, atîta pîine. Atunci Petrușka a spus: Bine gospodarule, fă cum vrei, dar aș vrea să-mi îndeplinești o dorință înainte de moarte. Aș vrea să te duci la editură cu poeziile mele și să încerci să le publici. Dacă voi fi mort, ei o să publice neapărat o carte, iar tu, gospodarule, te vei îmbogăți și vei deveni boier. Și dacă vei deveni boier, te rog mult să-mi faci și mie un mormînt mai frumos, măcar o lespede de marmură pe care să fie scris numele meu - Petrușka și o poezie de-a mea nu prea mare. Aceasta:

Treuca mea e mititică / Sunt murdar și singurel /
Viața-i scurtă dar frumoasă / Vreau un rai mai mititel.

Gospodarul înlăcrimat s-a apropiat de porc, l-a scărpinat după ureche și i-a spus: Îți promit Petrușka, voi duce poeziile tale la editură. Piftia a fost bună și familia a mîncat în liniște și smerenie, evitînd să-și intersecteze privilegiile.

Răzvan PETRESCU

Născut la 20 septembrie 1956. Scrie proză scurtă; în afară de cel mai recent volum, „Rubato” (Curtea Veche, 2011), celelalte cărți ale sale au fost publicate la editura Cartea Românească: „Grădina de vară” (1989), „Eclipsa” (1993), „Într-o după-amiază de vineri” (1997) și „Foxtrot XX” (2008). Teatru: „Farsa” (Ed. Unitext, 1994) și „Primăvara la bufet” (Ed. Expansion, 1995). Antologia de proză „Mici schimbări de atitudine” (Editura Allfa, 2003) a fost publicată în Israel, la Ed. Nymrod, în 2007. Absolvent al Facultății de Medicină. Din 1990 profesază ca jurnalist și redactor de carte. Nenumărate premii, prezent în antologii din țară și din străinătate.

RUBATO

Într-o după amiază de vineri

A murit tata. Era un om liniștit, puțin mistic, cu două șanțuri adînci de-o parte și de alta a nasului, uneori melancolic, iar duminica, la prînz, obișnuia să facă glume. Arunca lingura de supă în direcția lustrei și apoi încerca s-o prindă. N-o prindea. Cîteodată spărgea lustra, alteori farfuria cu supă. Supa se răspîndea grasă și galbenă nu doar pe fața de masă, ci și pe pantalonii lui cu dungă, ajungînd în final pînă pe covorul persan, unde devenea extrem de vizibilă și stabilă. Eu rîdeam cu lacrimi, mama nu. Rîd și acum, privind Ordinul Muncii Cl. a III-a primit de tata prin '68. E o cutie drăguță, de culoare vișinie, plăcută la pipăit, iar înăuntru se găsesc o insignă de argint, o panglicuță roșie și tata. Insigna reprezintă stema țării, cu raze.

Adevărul e că nu a persecutat pe nimeni, nici măcar un vecin. Dimpotrivă, i-a ajutat pe toți, cît a putut. De pildă unul a vrut să plece într-o primăvară în Venezuela și tata i-a făcut rost, cu mari sacrificii, de un astrolab. Din nefericire, omul nu a știut unde să și-l pună și n-a nimerit nici măcar aeroportul, a luat-o prin pădure, cu pas grăbit, așa că l-au împușcat dintr-un foisor, exact între ochi. Ni l-au adus pe înserat să-l recunoaștem. Cu excepția feței, ce părea semnată de Kandinsky (Wassily), era același profesor de pian pe care-l cunoșteam cu toții în bloc, dar mai galben ca de obicei, și îmbrăcat într-un foarte expresiv costum negru, închis la gît. Țin minte că femeia de serviciu a mormăit ceva, în sensul că pute, deși n-o invitasese nimeni la identificare. Sau la priveghi, pentru că a rămas două zile în hol, ca să-l vadă lumea.

Tata era un om vesel, purta bretele. Singurul, din tot blocul, care se distra. Găurise ușa de la intrare și instalase trei vizoare cu gemulețe verzi, prin care privea în special duminica, notînd cine trece pe scară într-o agendă neagră. Cînd nu știa numele celui ce trecea, scrijelea cîte-un x mic pe canat, cam prin dreptul lăntîșorului.

Căutînd într-o zi prin hîrțile unui vecin suspect de bătrîn (eram mereu îndemnat s-o fac, cu șperaclul), am dat peste o însemnare mai puțin obișnuită, intitulată *Epistolă*, scrisă cu caractere voit infantile și semnată Gabriel, din care citez un scurt fragment: „Un cunoscut scamator (ovaționat la Madrid și Stockholm, spunea afișul) a apărut într-o după-amiază în arena circuitului din satul nostru. Ne-am strîns cu toții la spectacol, așteptîndu-ne la lucruri nemaivăzute. Și nu mică ne-a fost mirarea cînd am descoperit, destul de repede, că omul se găsea nu numai în imposibilitatea de a jongla cu mingiuțele din plastic alb, unele roșii, scăpîndu-le întruna pe jos și alergînd după ele de colo-colo, uneori derapînd pe nisip, și nu numai că răspîndea un soi de fum albăstrui, mirosind a urină de diabetic, ori era cu desăvîrșire incapabil să strige ceva năstrușnic, o ghicitoare, de pildă, ceva pe înțelesul tuturor sau cel puțin al copiilor care, plictisindu-se, s-au apucat să taie c-o pînză de bomfaier stîlpul central al cortului ce-a căzut pîrîind peste cîteva babe, făcîndu-le să zbiere, pe bună dreptate, c-a venit sfîrșitul lumii, dar nici măcar tumba simplă nu-i reușea, și asta nu din cauza aripilor impozante,

din placaj, de magician – în realitate semăna mai mult cu un aeroplan decât cu orice altceva – ci din pricina capului său de surprinzătoare dimensiuni, acoperit cu șuvițe de păr astral, cum a remarcat un țăran exagerând ca toți țăranii, de fapt niște smocuri meschine, vopsite, noaptea răsucite pe bigudiuri iar ziua lipite cu briantină, smocuri care, recunosc, ar fi putut fi luate la o adică drept macheta unor constelații îndepărtate, la vârsta aceea sau doar dacă locuiai într-un astfel de sat, fără lumină electrică și monumente istorice de care să-ți amintești, te puteai înșela cu ușurință în privința pilozității, și, la urma urmei, cele mai multe senzații depindeau de locul unde te găseai, dacă stăteai în primele rînduri îți dădeai curînd seama că acel cap enorm îl dezechilibra într-adevăr pe iluzionistul acrobat, însă nu era pămîntiu, cum ne-am fi așteptat, nu avea formă de pară, nu prezenta semne de mutilare, nu sîngera și nici nu se holba, așa, cu dinții rînjiți, ca să ne facă să rîdem. Era un cap de înger. După două ore am izbutit să-l ducem la bufet, unde l-am îmbătat tun.”

Uneori, cînd se lăsa întunericul, ne jucam de-a spionii. Mai exact, eu eram spionul, iar tata mergea în patru labe pe urmele mele, pînă în baie. Acolo mă prindea, cu admirabilă regularitate, și-mi strîngea degetele într-o menghină meșterită de el, care avea niște șuruburi mari, de lemn, migălos cizelate. Mă durea, dar trebuia să țip de plăcere.

Puțin mai tîrziu, cînd am împlinit șaisprezece ani, mi-am descoperit părintele în camera sa de lucru – unde avea tot felul de microfoane, pocnitori, obiecte greu de identificat însă electrocutante, aparate de fotografiat, pîlnii și căști la care asculta țevile de calorifer – desenînd cu gingășie o vecină goală. Vecina, deși era de-o mare frumusețe, gemea. Poate și din pricina faptului că fusese legată de lampadar, cu sîrmă. N-am mai văzut-o decât de vreo două ori după aceea, părea schimbată, însă desenul îl păstrez și-acum, deasupra patului, e de fapt o guașă care sugerează extrem de bine atît sîinii cît și lampadarul.

Și totuși, repet, tata a fost un om bun. Îmi mențin cu fermitate afirmația, în cunoștință de cauză și-n ciuda faptului că-n ultima vreme se susține tot mai vehement c-a trimis sute de oameni la mare. Unde s-a aflat că s-au chinuit îngrozitor. Nu-i adevărat. Ei n-aveau altceva de făcut acolo decât să construiască zilnic, după puterile lor, cîte-un mic castel de nisip, nimeni nu le-a cerut vreodată să-l facă prea mare. Singurul lucru mai anevoios era căutatul, pentru că se simțeau obligați, dacă nu din bună-cuviință atunci din motive de ordin estetic – pentru a-și plăti cumva masa și casa gratuite – să adune scoicuțe sidefii, din cele numite *unghii de sirenă*, pe care le înfîgeau apoi în vîrfurile castelurilor. Unii, mai comozi, mai bătrîni, mai enigmatici, au preferat să-și smulgă propriile unghii, de regulă de la mîini, cu patentul, dar în anumite cazuri și de la picioare, așezîndu-le pe turnul cel mai înalt de nisip colorat astfel și cu puțin sînge, încercînd prin metoda asta să-l păcălească pe tata, cînd venea în inspecție. Bineînțeles că nu-l păcăleau. Și erau, în chip firesc, pedepsiți. Din păcate, ei nu mai pot depune mărturie, deoarece au murit cînd au venit valurile.

Pianina era a mamei. Cred că aveam vreo cinci ani

cînd am fost surprins de violența cu care tata a decretat, cu capul sub lustră, c-ar fi cazul să învăț să cînt. Mama a obiectat că sînt prea mic, și că oricum nu vede la ce mi-ar folosi. Mai ales că nici nu începusem încă să vorbesc. N-are importanță, a spus tata, e vremea să facă și el ceva inteligent. În casa noastră, situată în centrul orașului, nimeni nu cîntase vreodată. Nici măcar mama. Cît despre vecini, n-am ce povesti, nu îndrăznea nici unul să sară gardul de sîrmă ghimpată. Abia peste trei ani, cînd ne-am mutat la bloc, lucrurile au căpătat alt aspect. A apărut așadar un profesor. Era slab, purta ochelari cu lentile rotunde și-i era grozav de frică de tata. Cu toate acestea, în cele două ore cît dura lecția săptămînală de pian, ne jucam, eu și profesorul, cu teatrul lui de păpuși în miniatură ori modelam din plastilină. Eram afon. Dar cînd venea tata, nu eu trebuia să arăt ce studiasem în ziua respectivă, ci profesorul. Se așeza pe taburet cu spatele curbat, mîinile tremurînd vizibil și pătate cu plastilină roșie galbenă verde, și interpreta timid o sonată de Chopin, mereu aceeași, în si bemol minor opus 35, apoi, spre delectarea familiei adîncite în fotolii, valsul măgarilor, ce sfîrșea prin a-i adormi pe toți, pînă și pe servitoarea care tocmai pusese din nou zahăr în ciulama. În loc de sare. Profesorul a răbdat ciulama cu zahăr și observațiile de ordin muzical ale tatii aproape șase luni, pînă cînd, într-o dimineață, a intrat în casă purtînd o scufiță de lînă pe cap, a lovit cu ură claviatura pianinei, pe bași, s-a închis în debara, a mărturisit că e dușman al poporului iar eu redus mintal și nu mai suportă – a spus nu mai suportă pe un ton acut – isprăvind cu întrebarea dacă n-aș vrea să facem amîndoi din plastilină, adusese el o cutie, capul lui Garibaldi pe patul de moarte. L-am făcut, și încă bine, cu mustăți albastre, numai că-n ziua următoare profesorul nu a mai apărut. Eu, cel puțin, nu l-am mai văzut decât atunci, seara, cînd ni l-au adus îmbrăcat în negru. Tata a aruncat capul lui Garibaldi, și eu am spart placa de bronz a pianinei, apoi i-am smuls o pedală. Pedala am potrivit-o mai tîrziu la tricicleta cu care-am participat la un concurs județean de triciclete. Nu l-am cîștigat, am ieșit chiar ultimul, spre disperarea părinților. Visul meu era să ajung artist. Întreaga mea ființă năzuia către un asemenea țel. Vreo zece, douăzeci de ani mai tîrziu, am reușit ceva în acest sens, fiind ales, după o probă de telegenie, să joc într-un film religios al cărui nume l-am uitat, se pare c-aveam totuși rolul principal, sau mai precis eram dublura eroului principal și-i făceam împreună pe orbi să vadă, pe șchiopi să meargă, pe leproși să rîdă. Dar lumea filmului nu mi-a plăcut. Cu toate că mă salut și acum pe stradă cu orbul pe care l-am vindecat. Iar în copilărie, în pofida aspirațiilor mele evidente, a trebuit să învăț tot soiul de prostii, să patinez, să alerg mia de metri, să sar capra (?), să mă cațăr pe frînghie, și nu izbuteam, profesorul de sport, un pisălog care nu mai avea decât un an pînă la pensie, m-a spus tatii, și așa au dispărut atît frînghia cît și profesorul. La istorie nu mă descurcam, din chimie nu-mi plăceau decât acizii cu care stropeam fustele fetelor, ele nu se amuzau, femeile n-au simțit umorului, la română eram nul. Însă aveam talent la desen. Desenam fără încetare, cu febrilitate și cu limba scoasă din gură, personaje minuscule, ca un Bosch copil. Mă jucam mult în cimitir. Smulgeam aripile

muștelor, vîram fluturi în aragaz, tăiam rîmele în două, înfîgeam ace cu gălălie în ochii șoriceilor. Eram un copil matur. În zilele cînd, de regulă în timpul weekendurilor, auzeam țipete insuportabile coborînd din podul casei unde muncea tata, făceam o acuarelă și fugeam iute la mama, care stătea cu niște căști stereofonice pe urechi și o mască neagră pe figură. Nu-i puteam arăta acuarela pentru că nu-i puteam scoate masca. Am avut o copilărie dificilă, nu găseam nicăieri nici o alinare. Iar tata lucra. Lucra întruna. Nu-l puteam deranja în acele clipe, s-ar fi enervat. Își pusese-n gînd să purifice cartierul. Să-l curețe. Luminatorul era în schimb întotdeauna plin de praf.

În orice caz, mărturisesc că aproape niciodată nu m-a încurajat să pictez. Zicea că asta e o meserie pentru femei. Un bărbat trebuie să sape. Să tragă cu tunul. În plus, afirma că nu-s în stare să desenez oameni în mișcare, sau măcar ușor de recunoscut. Uită-te mai bine pe vizor. Învață să faci crochiuri, mă sfătua el. Am făcut tot ce-am putut, crochiuri, însă nu l-am văzut vreodată mulțumit. Nu era de acord cu preocupările mele și nu înțelegeam de ce, doar îmi luase profesor de pian, ori asta era destul de aproape, dacă nu chiar în aceeași zonă cu ce-mi plăcea mie. O singură dată, sus, la Babele, i-am stîrmit interesul. Am tras spre încîntarea lui două ventuze cu un pistol cu ventuze în soare. N-am mai găsit proiectilele. Am plîns o zi întreagă, nici nu m-am atins de blocul de desen. Atunci tata mi-a promis un pistol adevărat, cînd o să mă fac mare. Cînd m-am făcut mare, m-a înscris la o școală paralelipipedică pentru copii de cadre. Eram foarte mulți în clădire, o clădire gri. Profesorii se comportau ciudat, rigid, purtau uniforme. Unii aveau obiceiul să-și arunce din ușa clasei catalogul exact pe catedră. Mi-au spus că visez prea des, prea colorat, prea nefiresc. La orientarea turistică am luat-o într-o direcție greșită, m-am împiedicat, am găsit o ciupercă roșie. Aceeași ciupercă a descoperit-o și instructorul, care mi-a explicat că e o plantă inferioară, lipsită de clorofilă, ce trăiește ca parazită ori saprofită, și se înmulțește prin spori. Pe urmă mi-a înșirat numele cîtorva ciuperci otrăvitoare: buretele puturos (*Phallus impudicus*), bureții pestriți (*Amanita muscaria*), *Boletus satanas*, *Russula emetica*, gheba pucioasă (*Hypholoma fasciculare*). Acesta este, a continuat el smulgîndu-mi din mîină planta, un *Lactarius deliciosus*. I se mai zice și rișcov. Și, ca să-mi demonstreze cît e de delicios rișcovul, l-a mîncat. Un minut mai tîrziu a intrat în comă.

Apoi am participat la trageri. Un sergent care-l cunoștea pe tata m-a salutat, un caporal m-a pupat pe amîndoi obraji, cînd nu eram atent. Problema era să încarc și să mai trag cu pușca automată. La început am întrebat de ce trebuie să trag, dar cum nu mi-a răspuns nimeni, am țintit copacul cel mai apropiat. Era un stejar. L-am nimerit de două ori în coroană, în aplauzele colegilor. Cîteva păsărele și-au luat zborul ciripind. Mi s-a ordonat să mai trag o dată. Într-un iepure. Deși nu l-am văzut, l-am făcut bucățele. Niște țigani, ale căror case se învecinau cu zidul dinspre răsărit al cazarmii, cîntau, aveau nuntă. Nu știu ce m-a apucat și-am tras și-n ei. Am nimerit-o pe solistă în picior. Au urmat țipete. Ca să le curm, am mai tras de trei

ori. Violonistul a murit pe loc. L-au înmormîntat în mare viteză lîngă iepure. Dar la oarece distanță. Și astfel a luat sfîrșit întreaga afacere, nu s-au înregistrat plîngeri, tata avea relații, eu halucinații, așa au susținut toți, cîcă le-aveam și-n somn, iar muzicantul fusese un om modest, fără familie. De atunci nu mai visez. Peste patru ani am trecut clasa. Apoi am ajuns la spital.

Îmi aduc și acum aminte cu plăcere de lungile alei umbroase pe care mă plimbam în diminețile răcoroase de primăvară, în halat de molton, încercînd să ghicesc de la fereastra cărui salon mă privea tata. Știam că-mi observă orice mișcare, se internase o dată cu mine. M-am simțit bine în spital, poate pentru prima oară în viața mea, cu toate că mi se spusese că eram în misiune. Fusesem plasat într-un pavilion pentru nevroze nu se știa bine cît de grave, unii înghițeau furculițe, alții alergau după păsări, în orice caz, cei mai mulți erau mici autiști și maniaco-depresivi destul de tăcuți. Restul îl formau colegi de-ai mei, de asemenea în misiune. Înjghebasem un fel de echipă în salonul nostru de șase paturi, ne ajutam între noi să ne spălăm pe dinți, mîncam împreună pachetele aduse de rude, rudele lăcrimau, împărțeam totul, medicamentele, săpunul, spray-ul contra gîndacilor. Gîndacii de spital sînt nenumărați, agili, roșii și negri, se pare că le place la spital, pentru că-i vedeam pretutindeni, în noptiere, prin paturi, cu toate că ni se făceau, ca să nu-i mai vedem, multe injecții uleioase, după care un timp nici nu mai puteam merge. Infirmeriile erau fără excepție blonde, cred că foste jucătoare de handbal, un soi de urmașe feminine și nu prea, ale lui Wilhelm Tell, părerea unanimă, exprimată-n șoaptă atunci cînd jucam table în hol, fiind aceea că între o arbaletă și o seringă nu este, practic, nici o diferență, nici măcar în ceea ce privește distanța de la care se trage. Timpul trecea. Cîteodată dădeam șase-șase.

Observam indivizi bizari printre cei obișnuiți care nu făceau decît să se plimbe prin curte în pijama și papuci. Încă din primele zile am intrat în vorbă cu un pictor, un tip interesant ce încercase să se sinucidă injectîndu-și petrosin în venă, nu-i reușise și acum nu mai avea o mîină, Bordea parcă-l chema, și-și petrecea vremea stînd în permanență cu urechea lipită de un radio vechi. Odată l-am rugat să mi-l dea și mie să ascult și mi-a spus că nu se aude nimic, pentru că nu-i dă drumul. Și nici nu putea să-i dea drumul, fiindcă-i lipseau aproape toate piesele. Un altul, un stomatolog, după ce m-a somat să deschid gura, m-a întrebat în două rînduri dacă am văzut fantome. El le văzuse, lîngă Cișmigiu, veneau dinspre Brezoianu. Ce era ciudat era că purtau pălării. În plus, părea poponar, în ambele dăți, la sfîrșitul povestirii cu fantome, m-a invitat melancolic să trec pe la el la externare – era internat de zece ani –, avea o garsonieră ca o bijuterie undeva pe lîngă Statuia Aviatorilor, uitase precis unde, i-am răspuns amabil că nu pot. Deși părea convingător, la un moment dat tocmai mă uitam la televizorul din sala de mese la un concert pentru vioară de Mozart, cu Oistrach, care murise de patru ani, apropo de fantome. Și oarecum în legătură cu asta, îmi amintesc că părinții ne vizitau cu multă conștiinciozitate în fiecare duminică. Ne aduceau sucuri, tuburi de culori, șosete. Pictam acum busole, în maniera lui Braque. Lui tata nu-i plăcea Braque, în schimb am

observat într-o iarnă că-i plăcea o muncitoare, de la Fabrica de Pîine. Era internată în altă clădire, la femei. Și era frig, ninge ca dintr-un flaut, muncitoarea mergea desculță prin zăpadă. Tot atunci am făcut cunoștință cu un nou coleg, un tip posomorît, la vreo șaizeci de ani. Problema lui era că nu putea să doarmă, și se plimba ore-n șir pe culoar, de la un capăt la celălalt, fumînd întruna, înaintînd cu pași sacadați, perfect egali, motiv pentru care fusese botezat *trenulețul*. Într-o după-amiază de decembrie a făcut o neprevăzută escală în casa scărilor și, printr-o piruetă de ultim moment, impecabilă, a căzut în cap pe trepte, un etaj întreg. Așa că pe el, cel puțin, nu a mai trebuit să-l supraveghez. Totuși i-am făcut un portret destul de reușit, cu un ochi vînat și baza craniului sfărîmată, cînd îl duceau la morgă pe o targă grea.

La externare am primit îndrumări amănunțite de la un domn bine înfășurat într-o pătură-n carouri, despre modul cum trebuie urmăriți și denunțați cetățenii care au un comportament deviant în societate. I-am admirat pătura și am urmat indicațiile sale cît am putut mai bine. Eram însă descoperit întotdeauna și, curios lucru, toți îmi ofereau cîte o înghețată cu vanilie. Acasă, tata studia cornetul pe care aveam grijă să i-l aduc intact, la microscop. Atunci îmi demonstra ce e paralaxa, îmi arăta cîte-un parameci zvîcnind sub lentilă sau încerca să-mi explice modul de funcționare a unei camere de luat vederi, a unei prize ori a satelitului ce trecea în fiecare seară pe deasupra casei noastre. Cred că simpla manevrare a ocularului îi trezea nostalgii, pentru că se apuca să-mi povestească din nou, în paralel cu scurte lămuriri asupra vieții în ape dulci a infuzorilor, istoria familiei lui, maică-sa fusese o femeie frumoasă, suferind de tuberculoză și pe vremea aceea nu se găsea hidrazidă, așa că lua paracetamol, se tunde sport, avînd grijă, în ciuda faptului că scuipa sînge încontinuu, peste tot, de soțul violent și de cei doi copii, soră-sa devenise inginer pe-un șantier de construcții, unde-l cunoscuse într-o baracă pe viitorul ei soț, un expert în dinamită ce avea să ajungă consul, iar tatăl, patronul acelei mici lumi, bunicul meu adică, avea deja gradul de general cînd își cumpărase primul automobil cu clacson pară din oraș, cu care îl călcase pe băcan. Se pare că era un om bine clădit, distant, cunoscător a două limbi străine în care vorbea fluent în fața oglinzii de la baie, și care mai tîrziu a ținut un jurnal intim foarte bogat în detalii, unde a notat numele și viciile tuturor vecinilor și, pînă cu o oră înainte de-a muri, felul cum își împărțea pensia: un leu gaz pentru lampă, trei lei pîine, zece bani chibrituri, nouă sute țuică. Tata îmi spunea, zîmbind ambiguu, că bunicul ar reprezenta un model magistral al felului în care trăim, dac-ar mai fi în viață. Neglijent. Infantil. Sau mai degrabă inconștient, pierzîndu-ne vremea cu fleacuri. Ca exemplu viu mă dădea pe mine. Știa că vreau să mă fac pictor, cu toate că el sperase să ajung iluzionist. Mai ales după episodul cu școala. În viață nu faci ce-ți place, zicea, și o zicea des, poate îi suna bine fraza, și-atunci ești nevoit să întreprinzi ceva în folosul celorlalți, care-s neajutorați, al societății, care-i veșnică, și asta cît încă se mai poate, doar avem tot timpul în fața ochilor o imagine a limitei, o cunoști, deși s-ar spune că nu prea te-ajută creierul, c-am văzut și eu undele de pe electroencefalograma ta, parcă-s

dintr-un caiet liniat, cimitirul, asta e mira, reprezentarea ultimă, pe unele cruci scrie Ionescu, pe altele nu, nu te vom uita niciodată, aici zace Tata, sau Fiica noastră adorată, de multă vreme, s-a dus dracului mormîntul, s-a satat din cauza ploilor, e de groază cît plouă pe-aici, cînd eram mic furam dade din copacii crescuți din burțile, fesele și obrajii celor împăcați pe sub pămînt, dacă s-or împăca, vitamine și viermi laolaltă, în dudă, viermii fiind bogați în proteine și dadele-n vitamine, și-n timp ce le ronțăiam mă uitam la inscripțiile executate de artiști adevărați, la cifre, datele nașterii și ale morții, de multe ori gravate greșit, dar nu mai conta, în marmură sau lemn. Și cîte-o fotografie. El militar, ea la liceu ori la azil, într-un instantaneu vechi, bătînd în sepia, sub cîte-un gemuleț crăpat. Majoritatea nefăcînd altceva în timpul vieții lor de mizerie decît să se zbată să iasă din mizerie, neînțelegînd, bieții de ei, niște imbecili, că sărăcia îi ajută să fie mai aproape de soarele în care-ai tras cu ventuza, să se reculeagă, să transpire și să dispară fără regrete în eter. Oamenii sînt periculoși, ăsta-i adevărul, cu ei nu a fost niciodată și nici nu e nimic de făcut. Îți trebuie cîteva minute pînă și să le-nțelegi numele de pe monumente.

Tata avea un ciocan. În urmă cu douăzeci de ani, era miercuri, după ce-am văzut unealta aceea plină de sînge încheșat și fire de păr, a început să plouă. Nu înțeleg de ce atît de tîrziu, dar abia atunci m-am gîndit că tata omora oameni cu ciocanul, în grădină. Apăruseră multe moviile suspecte printre zarzavaturi. Și făcea ce făcea, sînt absolut convins, cu asentimentul dacă nu chiar imboldul mătușilor mele nemăritate, avînd niște picioare tulburătoare, cu tălpi triple, le zăream prin gaura cheii de la camera lor de culcare cu perdeluțe scrobite, niște cucoane în ultimă instanță destul de ciudate, care se prefăceau că merg la biserică atunci cînd nu se duceau, de fapt, decît pînă la toaleta din fundul curții, unde așezasem eu un păianjen uriaș. Dar tîmpit, deoarece n-a izbutit în doi ani de zile nici măcar să le împiedice să-și facă nevoile, ce să mai vorbesc de speriat. Era atît de blînd, săracul. Nu putea mîncă nici o muscă, darămite două mătuși. Eu cred că ele au fost cauza tuturor relelor, pentru că, printre altele, se dezbrăcau la oglindă și pe urmă spuneau *Tatăl nostru* în pielea goală. Așa cum mă iritau pe mine îl puteau scoate din minți și pe tata, mai ales că începuse să stea prost cu sănătatea și, indiferent de cît de calm ai fi fost, tot ai fi ajuns în stare să faci moarte de om doar ascultîndu-le. Ori văzîndu-le cum își periau părul rar în chiuveță uitînd pe urmă să o spele sau, dacă totuși o făceau, înfundînd sifonul, cum fredonau melodii populare neliniștitoare cu fereastra deschisă, cum vorbeau singure, plimbîndu-se prin toată casa, cum îi reproșau mamei că nu pune elemente nutritive-n ciorbă, așa că puneau ele, cartofi necurățați, coaja conținînd tocoferol, cum priveau muncitorii de la fabrică, gîfîind ca-n *Mai la stînga, trei ciocane*, o piesă celebră în epocă, cum ocupau baia dimineța și cum făceau ridicări în brațe pe bătătorul de covoare. Ei, și-n ziua aceea cînd a plouat, m-am uitat la păsări. Erau cîteva mierle, o cioară și doi pițigoi. Mîncaseră mult, le lăsase cineva o pîine întreagă înmuiată în apă pe prag, sau poate o înmuiase în altceva, poate în puțin spirt, și au isprăvit-o-n două ore. La un moment dat cioara a picat fulgerată. Un pițigoi s-a izbit de mai multe ori

cu capul de fereastră, iar celorlalte zburătoare le-a fost rău pînă seara tîrziu pe la nouă. Au sughițat fără oprire, unele au căzut de pe firul de telefon. Noroc că nu era asfaltată curtea.

Atunci am început să înțeleg.

Încă nu știam prea bine ce. Dar mă gîndeam cu nesfîrșită emoție la cioară. La viața noastră care se duce.

Peste cîtăva vreme, preotul, prins cu cititul, s-a încurcat și, în loc să arunce cu pămînt peste coșciug, l-a aruncat pe mine. Iar eu eram și răcit în ziua aceea. M-am șters la nas de pămînt cu un colț al panglicii pe care scria regrete eterne. Tușul fiind proaspăt, s-au luat regretele și n-au mai rămas decît eterne. Din blocul de lîngă cimitir se auzeau *Tablouri dintr-o expoziție*, de Musorgski.

Să nu mai povestesc cîte probleme am avut cu sicriul. Am intrat într-o mulțime de magazine ori cum se numesc astea, și peste tot mi s-a explicat pe un ton lipicios, castaniu și suferind, oarecum religios, susurat de niște indivizi politicoși, castanii și cu ochii apropiați, extrem de mici, că există considerabile diferențe de preț între obiectele respective, pentru că unele sînt mai ușoare, de plop, altele din stejar sau fag, ar mai fi și cîteva cu profil aerodinamic, din aluminiu, pentru ocazii speciale, în orice caz e mult mai scump un sicriu cu incrustații decît unul fără. Am privit cîteva exponate, care, din fericire, erau goale. Și-am mai aflat, cu același prilej, că incrustațiile reprezintă fără excepție un sortiment de floricele specific japoneze, era adevărat, am remarcat că sînt lucrate cu o răbdare pe măsura fanatismului japonez, în așa fel încît presupun că pînă și viermii abia apăruiți pe lume le disprețuiesc, în caz că nu se amuză, cel puțin o vreme.

Apoi s-a pus problema mînerelor. Un mîner de alamă costă de te usucă, aducîndu-te în situația de a-l urî brusc, cu înverșunare, de a dori să-l smulgi, să-l calci în picioare, să-l topești, ce să mai zic de patru. Așa c-am ales pînă la urmă un sicriu micuț, simplu, negeluit, fără perniță și fără mîner. M-am gîndit că în definitiv îl puteam căra și pe umeri.

Dar pentru că la înmormîntare n-au participat decît trei persoane, dintre care două erau femei, l-am tîrît.

Tata privea cruciș.

Dacă îmi amintesc bine, și privirea asta s-a numărat printre motivele ce m-au iritat atît de tare în după-amiaza aceea de vineri cînd, după ce s-a uitat nepăsător la ultimul tablou, era cu un trenuleț, și mi-a spus că nu am nici un pic de talent, tata a încercat să mă facă să înțeleg ce e talentul. Muncă. Vocație. Devotament. Știi ce-i aia vocație? a întrebat. Uite! Și mi-a arătat medalia, insigna lui de argint cu stema țării, primită „pentru servicii deosebite aduse în apărarea orînduirii sociale și de stat”. Pe urmă mi-a pus o bandă de magnetofon. Era o bandă Agfa. Am auzit o voce de femeie care cerea apă. L-am rugat să lase banda să meargă. După cîteva clipe de tăcere am deslușit aceeași voce, dar acum parcă mai poetică. Probabil că nu-i dăduse nimeni apă. Ce i-au făcut femeii cei de acolo nu era înregistrat. L-am privit pe tata dintr-o parte. Pentru apărarea orînduirii de stat, a repetat el aranjînd perdeaua care nu știu din ce pricină flutura. Apoi mi-a mărturisit că lucrează în meseria asta de optsprezece ani, o meserie aproape muzicală, de nu cumva e muzică pură, deoarece numai într-o asemenea profesie

poți asculta în fiecare săptămînă pe cineva cerînd apă cu ochii arși ori țipînd în si bemol, ca-n sonata lui Chopin ce-i plăcea atît de mult cînd mînca liniștit ciulama cu zahăr, și și-a isprăvit tirada cu ochiul lipit de vizor, spunînd că e mîndru. L-am întrebat de ce. N-a putut să-mi răspundă, mai ales că trecea o doamnă cu pălărie. După ce-am făcut o pauză pentru doamnă, l-am rugat să ia un si bemol. Nici asta n-a reușit. Astfel încît l-am izbit cu ciocanul, o singură dată. Avea capul foarte moale.

Alexandru VAKULOVSKI

Născut în 1978 în URSS. Studii la Universitatea de Stat din Moldova (Chișinău), absolvent al Universității Babeș-Bolyai din Cluj, Facultatea de Litere. Debut în 2002 cu *Pizdeț* (roman), *Oedip regele mamei lui Freud* (poezie) și *Ruperea* (teatru). A mai publicat *LETOPIZDEȚ. Cactuși albi pentru iubita mea* (Ed. IDEA Design & Print, 2004), *ecstasy* (poezie, Ed. Pontica, București, 2005), *TU*, împreună cu Mihail Vakulovski (Biblioteca de Poezie, București, 2002), *BONG* (roman, Ed. Polirom, 2007) și *157 de trepte spre iad sau Salvați-mă la Roșia Montană* (Ed. Cartier, Chișinău, 2010), *Tiuk! (antologie de proză Klu)*, Biblioteca Revistei la Plic, 2010, Chișinău (cu Mihail Vakulovski). Publică eseuri, proză, poezie, teatru și critică literară în majoritatea revistelor culturale din România. Fondatorul CenaKLU-lui KLU, co-fondator Tiuk! – www.tiuk.reea.net/, alături de Mihail Vakulovski. Blog: <http://vklvsk.blogspot.com/>.

157 de trepte spre iad sau Salvați-mă la Roșia Montană

(fragment)

Se spune că bețivii au un Dumnezeu al lor. De fapt n-au nici un Dumnezeu. Îl au pe Omul de Gumă. Sau cel puțin pentru roșieni e rezervat Omul de Gumă. De Omul de Gumă sunt legate poate cele mai amuzante istorii din Roșia Montană. Amuzante, dar nu pentru bețivi, ci pentru restul.

Eu îl știu de mică pe Omul de Gumă. Nu pentru că m-aș fi apucat de băut de mică, nu, asta s-a întâmplat mult mai târziu... L-am cunoscut cam după ce i-am întâlnit pe pitici și pe Cavaler.

De fiecare dată când bunicul nu mai apărea acasă și se făcea târziu, bunica și mama mă trimiteau La Popice să-l aduc. De multe ori nu era acolo și eu rămâneam printre bețivi să-l aștept. Cel mai adesea el era la vreo soție de bețivan care chiar în acel moment era La Popice. Bunicul uneori apărea, alteori nu. De fapt nici nu prea conta pentru mine. Din start știam că voi lua bătaie. Ori de la bunica, ori de la el.

Cât așteptam, bețivii n-aveau nici o treabă cu mine. Mi se părea un pic ciudat și chiar îmi plăcea printre ei, spre deosebire de soțiile lor care nu-și lăsau copiii să se joace cu mine. Bețivanii îmi dădeau să beau bere, dar mie nu-mi plăcea. Câteodată îmi luau câte-un suc și îmi dădeau gumele și bomboanele pe care le primeau rest.

Între timp eu îi buzunăream. Pentru că oricum știam că-și vor pierde banii ori jucând cărți, ori la popice, ori pe băutură, ori pe drum. Așa că mai bine îi luam eu direct. Le luam și brichetele și țigările. Nu știu de ce, pentru că nu fumam, dar mi se păreau frumoase, ca niște jucării...

Într-o seară când deja mă gândeam că o să trebuiască să mă întorc acasă fără bunic, deci că voi lua bătaie de la bunica, după ce îmi promisem guma și le furasem destul bețivanilor, l-am văzut în sfârșit apărând și pe bunicu'. Avea ochii tulburi, semn că primise palincă de la femeia de la care venea...

S-a așezat lângă mine. În sat el nu mă bătea, nu știu de ce. Bătaia îmi era rezervată întotdeauna acasă. Poate că îi plăcea atât de mult să mă bată că își lăsa această plăcere doar pentru el, nu vroia s-o împartă cu nimeni.

A cerut palincă și a început să discute cu bețivanii despre aur, despre fostul și viitorul primar, despre soțiile bețivanilor care nu erau de față. La un moment dat bunicul nu mai putea vorbi. S-a ridicat brusc de la masă și a ieșit val-vârtej din bar. Eu l-am urmat. Deși era bine printre bețivani, nu vroiam să rămân și să primesc bătaie de la ambii bunici...

Bunicul mergea mârâind dintr-o parte în alta a drumului. Nu prea mai știa să articuleze. Atunci mi s-a părut că aud niște sunete ciudate. Ca o minge plină cu nisip pe care o trănesteți jos și ea doar încearcă să se ridice înapoi, dar degeaba. M-am uitat în spate. De noi se apropia ceva ce părea că seamănă cu un copil, doar că se mișca de parcă ar fi adult. Ne-a ajuns din urmă. Când era lângă mine, ființa mi-a arătat toți dinții imenși de aur.

Chiar și beat, bunicul era destul de sprinten, așa că nimeni nu își încerca norocul. Câțiva l-au prins pe bunic în pat cu femeile lor, dar și în curul gol el reușea să fie mai tare ca ei. Unii dintre soții înșelați s-au ales cu maxilarele rupte, alții pur și simplu trântiți la podea cu bunicul pe ei dându-le palme în cap. Cel mai bine au ieșit cei care așteptau să iasă din casă. Apoi ei puteau să facă orice cu nevestele lor. Pentru că erau ale lor.

Omul de Gumă a sărit direct pe bunic și el s-a lovit de un gard. Fără să-i dea prea mult de gândit, Omul de Gumă l-a trântit rapid de vreo patru ori pe bunic în noroiul roșiatic. Bunicul a reușit să smulgă o scândură din gard și l-a nimerit pe Omul de Gumă în cap. Omul de Gumă nu s-a ferit. Scândura a sărit înapoi din capul lui direct în capul bunicului, care a picat jos ca împușcat.

După asta Omul de Gumă ne-a condus acasă. De mine nu s-a atins, doar din când în când mă privea. În schimb pe bunicul îl arunca din gard în gard. A intrat și în curte și l-a trântit direct pe scările din fața ușii.

Eu am intrat în casă, m-am băgat sub plapumă, am închis ochii și am început să-i aștept cu nerăbdare pe pitici și pe Cavaler.

De atunci am tot auzit de Omul de Gumă. Din când în când mă și întâlneam cu el când eram în preajma vreunui bețiv. Omul de Gumă îngrozea cheflii din Roșia Montană. Îi vedeai a doua zi vineți, zgâriați. Și povesteau despre Omul de Gumă. Mulți râdeau de ei.

- Mai puțin să bei, bețivanule, și nu te întâlnești cu nici un Om de Gumă, dacă știi drumul spre casă...

Iar bunicul după câteva întâlniri cu Omul de Gumă s-a lăsat de băut. Nu că nu ar bea deloc, cum să nu se bucure de palinca de 60 de grade din Roșia? Dar a lăsat-o mai moale cu bețiile și s-a dedicat în totalitate nevestelor din comună.

Școala mi-a adus și prietene. La început copiii păstrau o oarecare distanță față de mine. Dar pentru că învățam bine, ei au început să mă roage să-i las să copieze. Așa că distanța dintre noi a dispărut rapid. Chiar și învățătorii parcă au început să se comporte normal.

Cel mai mult m-am împrietenit cu Angela. O blondă mică, cu țâțe mari. Părinții ei erau plecați din țară și singura legătură cu ei era că din când în când îi mai trimiteau bani. Locuia împreună cu fratele ei, mai mare cu vreo cinci ani.

Angelei nu prea îi stătea mintea la învățat, așa că mai mult copia de la mine. Era bine dezvoltată, mai bine decât celelalte fete, așa că băieții erau în limbă după ea. Ea începuse deja să facă sex, lucru care era pentru mine total necunoscut. De-abia pe atunci am înțeles ce înseamnă „curva”. Mi-au explicat băieții. Curvă e o

femeie care și-o trage cu oricine, indiferent dacă e urât, prost sau murdar. Curva și-o trage continuu, fără să stea prea mult pe gânduri. Curva și-o trage fără să-i pese sau primește în schimb unele lucruri – mâncare, băutură, bani. Sau și-o trage tocmai pentru că vrea acele lucruri și în rest n-o mai interesează altceva.

Când mi s-a explicat ce înseamnă curvă am râs mult și nimeni nu înțelegea de ce. Râdeam pentru că bunicii mă făceau curvă, iar eu nu eram nici pe departe așa ceva. Cel puțin încă nu eram. În schimb bunicul se ducea la curve. Și bunica și-o trăgea cu câțiva dintre colegi. Deci mai degrabă ei erau curve, nu eu.

Angela mi-a povestit cum s-a futut prima oară. Pentru că am descoperit și cuvântul ăsta – futut. Futut e când un bărbat își bagă pula într-o femeie. Mi s-a părut ciudat când am auzit prima oară de asta. Nu eram convinsă la început dacă toți oamenii se fut sau doar unii. Apoi am aflat că toți, ceea ce m-a îngrozit. Deci, cândva va trebui să mă fut – ăsta era gândul meu trist de atunci...

Mie mi se părea ciudat că Angela era veselă și se futea de bunăvoie, nesilită de nimeni. Asta după prima dată. Căci prima dată, din câte am înțeles de la ea, a fost mai dureros.

Sau primele ori. Până să înceapă să se fută cu fetele de vârsta lui, fratele Angelei s-a antrenat cu ea. Adică a violat-o. Prima oară, căci după aceea Angela nu s-a mai împotrivit, ca să nu ia bătaie. Prima oară au făcut sex anal, căci fratele ei nu era prea sigur dacă se face sex în anus sau în pizdă. Apoi și-a dat seama și a urmat sexul normal.

Când i s-a întâmplat asta, Angela a devenit pentru un timp tăcută, tristă. Brusc, dintr-o zi, zâmbetul i-a revenit. Mi-a spus atunci ce i se întâmplase. Când fratele ei a încetat s-o mai fută, Angela a observat că, deși o duruse, îi lipsea fututul.

Și s-a futut cu primul care a flirtat cu ea. Mi-a povestit că i-a făcut plăcere, că nu a fost deloc dureros.

- Tu de ce nu te fuți?

Nu știam de ce nu mă fut. Dar în schimb am început să văd că toată lumea se fute. Se fute acasă, în pat, la serviciu, în paturile vecinilor, în poduri, pe dealuri, printre animale, ziua, noaptea, pe stradă... Oamenii nu vorbeau despre futut, dar în schimb se futeau cu toții... Se căsătoreau pentru asta, ca să se fută mai simplu și când vor ei.

Se băteau pentru futut, făceau daruri ca să fută, erau promovați prin futut, concediați pentru că nu s-au futut bine sau s-au futut cu cine nu trebuia. Din cauza fututului multe generații din familii diferite nu-și vorbeau, altele, din contra, se aliau. Din cauza fututului beau, se lasă de băut, fumează, se omoară.

Totul e legat de futut. Mi se părea incredibil cum se fute toată lumea și că totul ține de futut. Oamenii munceau mult ca să fută mai mult. Furau ca să fută. Se îmbogățeau ca să fută. Chiar și săracii se futeau. Și animalele. Chiar și profesorii de la școală se futeau!

Și totuși încercau să țină ascuns lucrul acesta. Nu înțelegeam de ce. De ce să ascunzi că te fuți când toată lumea se fute și se gândește la futut. Începuse să-mi crească și mie țâțele, mi-a venit ciclul. Când mergeam pe coridoarele școlii am observat că băieții râdeau și șușoteau. Eram sigură despre ce vorbesc și la ce se gândesc. Se gândeau cum ar fi să mă fută și asta îi binedispunea.

Mama era bătută de bunici pentru că s-a futut cu cine nu trebuie. Și am înțeles și altceva. Că eu am apărut dintr-un futut nefericit. Oamenii se îmbrăcau și se dezbrăcau pentru a se fute. Colecția imensă de chiloți ai mamei era adunată pentru futut. Bunicul fluiera vesel pentru că urma să meargă la futut. Preotul bătea vacile până i se scula și după asta mergea să-și fută cu ură preoteasa.

Continuam să merg seara în galerii. Simțeam că minele mă protejează, vocile din ele mă supravegheau cu bucurie. Îmi imaginam că mina e un vagin imens al pământului și eu le fut, prin prezența mea îi provoc minei plăcere, din cauza asta mă cheamă și mă apără. Minele din care s-a scos aur tot pentru futut.

Da, incredibil. Și dacii, și romanii și comuniștii au scos aur ca să se fută. Nu înțelegeam cum nu am priceput asta până acum. Totul se rotește în jurul fututului, fututul era puterea cea mai mare, plăcerea cea mai mare.

Plimbându-mă prin galerii am simțit că e timpul să aflu și eu cum e să te fuți. Să văd de ce totul se rotește în jurul fututului. Vroiam să mă fut și știam că nu va mai dura mult până mă voi fute.

Dumnezeu e pomenit tot timpul în Roșia Montană. Fută-te Dumnezo să te fută – cred că e expresia cea mai des folosită.

Sunt multe feluri de creștini aici. Dumnezeu îi ajută și îi fute aici. Cum sunt multe credințe, sunt și multe biserici. Dar majoritatea sunt deja părăsite. Pentru că fiii lui Dumnezo s-au rătăcit în alte părți. Și-au luat galbenii, și-au tras mașini, unii baruri - și au uitat de bisericile părăginite din Roșia Montană. Eventual se întorc să dărâme casele în care au crescut.

L-au lăsat pe Dumnezeul lor să ruginească pe crucile lui din cimitir. Roșienii vorbesc despre Dumnezeu doar atunci când vor să te fraierească. Atunci brusc se trezește în ei credința.

La noi în casă a venit la un moment dat un preot. Își ținea o cruce mare la piept. A venit să sfințească prin curte și casă, cred, sau așa ceva. Întâmplător eram cu toții acasă. Chiar și eu.

Preotul ne-a povestit ceva despre credință, despre cum Dumnezeu te ajută. Pentru că a vrut să se apropie mai ușor de noi, ne-a întrebat ce fel de creștini suntem...

- Greco-catolic...
- Unitarian...
- Romano-catolic...
- Ortodox...

Preotul a belit ochii, dar a continuat răbdător studiul nostru. M-a privit, a pus palma pe capul meu.

- Și... tatăl... tatăl copilului, ce e?

Bunicii au împietrit urmărind-o pe mama. Mama a încercat să schițeze un zâmbet, apoi s-a făcut serioasă.

- A fost... musulman...

Aici preotul n-a mai suportat și a scăpat crucea pe podea. A bâlbâit niște scuze, a bâlbâit niște pilde și alte prostii și s-a cărat politicos. Nu cred că există Dumnezeu, cred că există doar partea cealaltă a lui Dumnezeu, numită de toți Rău – dar la puterea căreia râvnesc cu toții. Toți creștinii. Dar dacă Dumnezeu ar intra în Roșia Montană, ar scăpa și el crucea pe jos, ca acest biet preot care intrase în casa noastră, casa unor creștini.

În Roșia Montană, dar nu numai aici, Dumnezeu e doar o măsură preventivă. Un fel de asigurare. Doar nu e greu să mergi până la o biserică o dată pe săptămână, sau o dată pe lună, sau o dată pe an... Poți să nu mergi toată viața de fapt... important e să fii creștin. Și când mori să vină un popă, să-ți aprindă o lumânare, tu să spui ce și cum ai păcătuit, să zici că-ți pare rău... că nu mai faci așa... și gata. Păcatele ți se șterg, ești iertat și în fața ta apar artificii, pizde goale care dansează pentru tine și de-asupra lor e inscripția: Bine ai venit în Rai!

Culmea e că roșienii așteaptă aurul de la Vâlve, ca apoi să-i mulțumească lui Dumnezeu. Nu întâmplător tremură de frica vânelor. Dacă îți iese în cale o Vâlvă albă - ea îți va arăta de unde poți scoate aurul. Dar dacă întâlnești una neagră - ai pus-o. Vâlvele sunt duhurile băilor și e stupid să crezi că unele sunt bune și altele sunt rele. Sunt la fel. Doar că oamenii sunt proști. Ei se îngrozesc când îi văd capul de lup și o iau la fugă. Dar culmea prostiei... care se întâmplă de obicei. Ajutat de Vâlvă, un miner s-a îmbogățit foarte tare. Și ce credeți că a făcut? Șapte biserici.

Continuam să merg pe Dealul Cetății. Acolo, dacă nu era nimeni, apărea și țiganca bătrână. Ea îmi dădea să fumez din pipa ei și apoi îmi povestea. Dar de la un moment dat, după ce fumam, ea folosea altfel de cuvinte. Cum deschidea gura, eu deja vedeam ceea ce spune.

Apăreau umbre palide, apoi din ce în ce mai consistente, care parcă erau dirijate de vorbele ei. Observasem că un țigan bătrân, care avea tot timpul un topor în mâini ne era prin preajmă.

- Nu te speria, e gagiul meu Grancea Racokzi, continuă să stea la pândă și să se antreneze. Deși a văzut că toporul e mai mult o joacă, s-a obișnuit prea tare cu el ca să-l arunce. Acum îl așteaptă la ieșirea din mină pe Crișan...

- Țăla care...

- Țăla, ăla... Grancea meu e furios. Țăția credeau că pot scăpa de iobăgie, că împăratul îi va elibera și îi va face ostași liberi... Eu nu mai puteam de râs, știam cum se va termina și că Grancea meu va avea mult de lucru...

La ieșirea din mină am observat o sclipire. Era Crișan cu o cruce aurită în mâini:

- Am crucea adusă de Horea de la împărat! E înaputnicit să ne spună că ne putem alege singuri soarta, putem scăpa de iobăgie și putem deveni grăniceri liberi!

- Of, prostul nu s-a prins că nu-l ajută crucea asta – oftă țiganca.

Cum Crișan ieși din mină, Grancea îl decapită cu o mișcare simplă.

- Gata, nu mi-ai scăpat nici de data asta! Crezi că de fiecare dată o să te spânzuri cu curelele de la opinci?! Gata, n-o să-mi mai strici chefel de joacă!, țiganul furios dădea șuturi în capul lui Crișan și în cruce.

- I s-a pus pata că s-a distrat despicându-i cu roata doar cu Horea și cu Cloșca... ăsta i-a scăpat, că s-a sinucis... dar de atunci nu i-a mai scăpat niciodată... – îmi explica țiganca.

Cu cât fumam mai mult, simțeam că bezna se înroșește, dar totul devine foarte ușor și liniștea ne învelea de peste tot.

- Marilyn?, în fața noastră stătea un bărbat chel, cu barbă, învelit cu o mantie neagră.

- Nu e Marilyn, Anton, dar da, seamănă mult cu ea...

Bărbatul s-a așezat jos și și-a acoperit chelia cu mantia, așa că nu-l mai vedeam.

- E strănepotul meu, ți-am spus că o să te găsească. El ne-a făcut prima noastră biserică de suprafață, eu i-am spus că e o tâmpenie, dar e încăpățânat... E trist că și-a omorât prima lui iubită, actrița aia care a înnebunit toți americanii, din timpurile când lucra încă la circ... E singurul lucru de care îi pare rău acum...

Fumul ne acoperea și în jur domnea liniștea. Anton mă ținea la pieptul lui, țiganii băteau fierul, Grancea îl dezmembra pe Crișan într-o armonie perfectă. Era ca și cum toate lucrurile ar fi la locul lor.

Vasile George DÂNCU

S-a născut la 3 august 1973 în Năsăud. Este poet, publicist, editor și manager cultural. A absolvit Facultatea de Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1997) și Masteratul în Filosofia umanului în cadrul aceleiași facultăți (1998). A publicat volumul de poeme *Biografia secretă* (2003), volum distins cu Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Cluj. Prezent în numeroase antologii de poezie și de publicistică. Colaborator la diverse ziare și reviste din țară.

Universul Mama III. De Paști

astăzi este
sâmbăta mare
nu fac nimic
nu lucrez nimic
nu citesc nimic
am închis televizorul
calculatorul l-am oprit
mi-am aruncat cărțile
într-un colț al camerei

dar sunt fericit
nefăcând nimic
înseamnă că o să-mi
petrec ziua cu tine
dragă mamă

păstrez în minte viu
fiecare gest al tău
de când a venit boala
trei luni
cât te-am vegheat
tu bolnavă fiind
aveam grijă de tine
îți spuneam că te iubesc
te luam în brațe mereu
și tu mă priveai speriată
nu erai obișnuită
cu acest potop de afecțiune

ziua cu tine
a trecut repede și frumos
a venit noaptea
somn greu și obositor
dimineața mă trezesc

mă spăl
iar în gând îmi spun

Mama a murit!

iar copiilor mei
răspicat le spun

Hristos a înviat!

Universul Mama IV. Viața merge înainte

e duminică
dragă mamă
și spre bucuria lor
i-am adus pe copii
la o pizza în oraș

suntem pe terasă
la New Croco
și înfulecăm pizza
copiii sunt încântați

e bună, tati?

mă întreabă Maria
iar eu îi răspund
înghițind greu

da, e foarte gustoasă

Maria și George
nepoții tăi dragi
sunt bucuroși
eu mă uit peste clădiri
și văd Institutul Oncologic
acolo ai murit tu

viața merge înainte

copiii mănâncă pizza
și sunt veseli
că i-am invitat în oraș
eu lăcrimez
mințindu-i
că e prea picant sosul

viața merge înainte

cumpărăm și prăjituri
bem și sucuri naturale
pe urmă o să
mergem la un film

copiii sunt mari și frumoși
eu am împlinit 40 de ani

viața merge înainte

dar fără tine

futu-i morții ei de viață!

Alice Valeria MICU

Jurnalist la Transilvania Business, coordonator al suplimentului Transilvania Cultural al acestei reviste, colaborator permanent la *Caiete Silvane*, Zalău. Volume de poezie: *Mecanica sufletelor*, Editura Brumar, Timișoara, 2011; *Domino*, Editura Eikon Cluj Napoca și Editura Caiete Silvane, Zalău, 2012; *Lumina din sângele meu*, Editura Eikon Cluj Napoca, 2014. Prezintă în diferite antologii de poezie. Colaborări ocazionale cu traduceri și articole în reviste culturale: Poesis, Arca, Vatra Veche, Tribuna, Literatorul.

Pereți

-fragment-

Și da, n-a vrut să se nască, dar i-au promis că poate să-și ia pereții cu el, era atent să nu piardă vreunul (încă de atunci matematica i se părea o aiureală) s-a trezit undeva în frig, ceva îl strângea de gât și nu putea să tremure, s-a eliberat în ultimul moment, cineva îl ținea de picioare *Atenție!* strigă, *aveți grijă la pereți,*

să nu-i pierd, să nu se spargă, sunt atât de fragili!

Nici acum nu știe dacă i-a primit pe toți, persista deranjant senzația că lipsesc vreo doi, de aia pătuțul lui avea un grilaj rar îl făcuse din pereți, era bine acolo, avea o pătură albă cu flori și multe scame, când i se făcea somn începea să ciupească florile și ele de durere se făceau mici

și se ascundeau sub pereți.

*

Există copii ce bântuie lumea ca niște pungi goale purtate de vânt, în care noi și copiii hienă ne vărsăm cruzimea, râsul și indiferența.

*

Mamă, pereții au frunze? Simt uneori cum foșnesc și se-aștern peste mine ca toamna, de-mi vine să mă-ngrop în ei, să ies la primăvară verde, să-mi scot degetele printre crăpăturile din podea, să nu mai ști de ce-ți vine să zbori .

*

A visat o singură dată în viață.
Și atunci a visat că visează pereții.
Se demontau cărămidă cu cărămidă
din spatele lui, din stomacul lui
din creierul și sângele lui își adunau
fiecare bucățică și el slăbea în puteri
tot mai mult, cu fiecare pietricică visată.
Ultima dată s-a desprins nisipul din brațe,
i s-a încolăcit în jurul gâtului și l-a strâns cu putere
S-au trezit cu toții speriați din visul acesta
și om și pereți și pentru o bună bucată de vreme
n-au avut curajul să se privească.

*

I-a spus că e frumoasă,
cum stătea ea trăgând de marginea pereților
ca să-și acopere picioarele de la genunchi în jos.
Lăsase liberi privirilor lui devoratoare
sânii cu sfârcuri abia sumețite,
înroșind de fiecare dată când pereții lui
se atingeau duios de imaginea ei din oglindă.

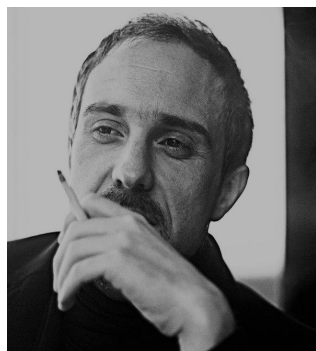
*

Acum ați înțeles de ce se lipește de perete
cerșetorul, câinele părăsit, copilul bătut
și femeia care plânge?

*

Mi-e din ce în ce mai greu
să mă ridic din mine.

Gabriel BOTA

Născut în 1982 la Orăștie. Studii: Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Filosofie, 2005, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Sociologie, Masterat în "Sociologie politică", 2006. A publicat volumele: *Diavoli în rai*, Editura Sigma Plus, 1999, *nu mă numesc Eu!*, poezie, 2012; *sushi*, poezie, 2014;

Locuiesc la etajul 4

locuiesc la etajul 4

15 aprilie 2 zile după ziua mea de naștere

urc 64 de trepte exact

când sunt beat ochii mei sunt incredibil de clari și plini de lumină

am echilibrul perfect între rațiune și nebunie și
doar atunci privesc înainte
fără trecut urc 64 de trepte exact mă opresc
31 32 33
mă opresc nici mai mult nici mai puțin respir
aerul îmbibat de praf și fier de pe scara blocului mi
se lipește de cerul gurii
pe cerul gurii mele cineva
a stins luna
nu mai am mult îmi spun
întotdeauna continuăm întotdeauna obosim nimic
nu ne oprește
zilele trec soarele răsare și apune
facem aceleași feluri de mâncare
toamna dormim mai adânc și reînvățăm să ne
ținem în brațe
nu ți se pare că suntem fericiți
întreb
liniște
pe cerul gurii mele cineva
a stins luna
genunchii mei nu tremură doar inima trebuie să
creadă în ceva
dacă nu în bine atunci în rău
și întotdeauna continuăm întotdeauna obosim
nimic nu ne oprește
nu mai am mult am echilibrul perfect între rațiune
și nebunie
când sunt beat ochii mei sunt incredibil de clari și
plini de lumină
îmi spun
doar când uităm privim înainte
încă puțin urc 64 de trepte exact
15 aprilie 2 zile după ziua mea de naștere
locuiesc la etajul 4
găsesc cheile deschid ușa e liniște
e liniște înăuntru
mi-am adus aminte de ce
am plecat....

socrate n-a șters niciodată praful

trăiești
în cana albastră din care uneori
beau lapte în diminețile de vară
în scaunul cu picioare instabile
pe care niciodată nu l-am reparat
în cărțile înșirate pe raftul prăfuit
în cârpa de praf aruncată în baie
tu ești însuși praful împrăștiat
peste lume și timp
pe care gura mea îl respiră
și tace

doar atunci
doar atunci când se va alege praful
de câni scaune cărți și cârpe de praf
vei dispărea

îmbăiere

am dat drumul la apă în cadă
m-am dezbrăcat de hainele reci
și-am intrat sub apa fierbinte
cu toată viața avută până acum
și toate vocile din cap mi-au tăcut
și le-am tăcut și eu
iar sub ochii închiși
altcineva mă exista
și parcă nicicând
pielea nu ți-a mirosit așa
ca de măr verde

m-aș duce
așa m-aș duce undeva
de unde să pot revendica iluzii ce nu-mi aparțin
unde ziua miroase a nucă spartă
și noapte-a opiu dulceag

m-aș duce în cel mai frumos vis
pe care să nu mai vreau să ți-l visez

despre curaj și dinți

nu contează cine-și ia inima-n dinți
și aleargă de nebun pe șoseaua nopții
nu contează nici inima nici dinții
nici șoseaua pe care alergi

contează doar noaptea în care
crezi că ai curaj să cauți o inimă
de care să te ții cu dinții ca un nebun
uitând pentru totdeauna
șoseaua care te-ar aduce înapoi

ce-i în urmă nu revine
dacă nu te-ntorci

Lucian POP

Născut la Pânticeu (Cluj), 1953. Prozator, dramaturg. Debut editorial: Douăzeci de povestiri 1992. Membru al Uniunii Scriitorilor din 1999. A mai publicat, printre altele: *Vraja galbenă* (2002), *Prințul cel fricos* (2006), *Gelozia* (2008), *Baletul cozilor de tigr* (2010), *Primul nostru milionar* (2013), *Un greier pentru clasa muncitoare* (2014), *Amiaza perfectă* (2015). A colaborat la periodicele: *Tribuna*, *Verso*, *Steaua*, *Arca*, *Mișcarea literară*.

Proгноza celor trei zile

Abia ieșit de pe băncile facultății de teologie, Joldiș, înainte de-a fi hirotonisit ca preot și a primi apoi o parohie, trebuia să se căsătorească. Unde-i lege, nu-i tocmeală!

Hirotonisirea trebuia să aibă loc pe data de 15 iulie.

Grijulii, părinții îi găsiră încă din iarnă o tânără tăcută cu privirile coborâte, după presupunerile lor, tăcerea și privirile plecate fiind apanajul fetelor care nu visează cai verzi pe pereți.

Căsătoria civilă era planificată pe 10 iulie.

Înainte de-a se prezenta cu Suzi (viitoarea mireasă) la biroul stării civile din marele oraș în care-și petrecuse cei trei ani de facultate, Joldiș făcu o greșală fatală. Află ce parohie îi va fi repartizată și se grăbi să o sune pe Suzi, care, în momentul acela, era cu maică-sa într-un magazin cu rochii de mireasă.

Suzi dragă, mare noroc pe capul meu, știi unde vom merge? În satul Babău. Închipuie-ți, un sat în care a mai rămas un pumn de bătrâni, vin peste oamenii ăștia tentațiile, păcatele, rădăcirile morale? O singură misiune mă așteaptă acolo, să le întăresc credința în Dumnezeu și să-i conduc pe ultimul drum.

Când auzi Suzi ce o așteaptă, un sat fără strop de viață tinerească, îi replică sec:

Găsește-ți altă fraieră!

Disperarea, ca o bombă cu efect întârziat.

În duminica în care trebuia să aibă loc cununia religioasă, urmată de nunta cu dar, la cantina unei fabrici de textile, în duminica senină ca un pahar curat, Joldiș, încă de dimineață, se porni de unul singur să patruleze conștincios de la un capăt la altul, pe strada principală.

Sunt oameni care, rămași fără o lescaie în buzunare, bat trotuarele cu ochii în jos, mai știi, dacă vor găsi ceva?!

De obicei, strada Groza, strada principală, cu cele 5 biserici ale ei, duminica este pustie, cu excepția orelelor la care încep și se sfârșesc slujele religioase.

Oare nu-mi găsesc una?! se plimba el pe strada nesimțitoare, sub un soare anonim, o stradă a pensionarilor îmbrăcați la patru ace, împliniți, cu pălării subțiri, deschise la culoare.

Când vedea câte o tânără potrivită planurilor lui, pășea greu ca printr-un aer gelatinos. Mai grav, tânăra, odată ajunsă în dreptul lui, se dovedea că este o amazoană agresivă, arcuită, cu privirile oțelite, focalizate pe inamicul din fața ei, cum focalizezi telescopul pe o singură planetă, nu mai există pentru tine Calea Lactee. Inabordabile, puțin spus. Intangibile, da, mai merge. Intangibile.

Cu cine mă căsătoresc?! se înalță și se rotunji peste lume acest gând- strigăt, acest S.O.S. al unei jumătăți de vapor, care, dacă nu se unește cu cealaltă jumătate, este sortit ruginirii pe un mal.

Disperarea are această calitate, este un unguent care se strecoară, ajunge la axele înțepenite ale unor roțițe dintr-un colț al minților noastre, ce pun în mișcare cele mai trznite idei.

În cei trei ani de facultate, odată pe săptămână, pe traseul cămin studentesc – catedrala Sfântul Mihail, alături de alți colegi, Joldiș trecea pe lângă vitriuna restaurantului Transilvania. Și dacă ai fi trecut numai o sigură dată pe lângă vitrină, și dacă ți-ai fi aruncat privirea numai o singură dată în local, îți rămânea în memorie, o chelneriță cu părul roșu.

Când ajunge la asfințit, soarele se înfoaie ca un curcan, pare de două ori mai mare, pleznește înconjurat de țepi aurii.

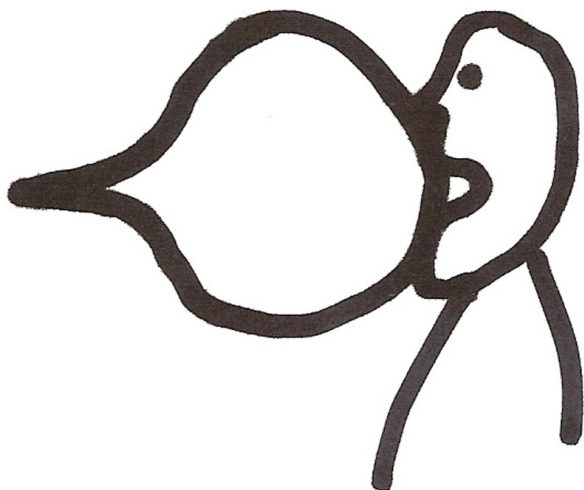
După trecerea fără folos a lungii duminici, văzând peste clădirile dinspre vest un astfel de soare glorios, Joldiș se simți neglijabil, încălțat în plină vară cu bocanci de fier, cum picioarele îi erau sleite, nici un soldat de-al lui Cezar nu parcurse într-o singură zi atâția kilometri câți Joldiș, de la un capăt la altul al străzii principale.

Umbrele ce stătură pitite pe lângă oameni, pe lângă arborii ornamentali și pereți, prinseră curaj, se lungeau, exagerau, nu mai încăpură în cadrul orașului și se întinseră pe șesurile dinspre est, șesurile pârând covoare verzi cu dungi de un verde închis, rece.

Joldiș, cel ce mărșăluise toată ziua, având acum o umbră ce se pierdea către capătul străzi într-o păclă opacă a viitorului, se opri în dreptul restaurantului în care lucra chelnerița cu părul roșu.

Soarele se sparse și se scurse pe întreaga suprafață a vitrinei restaurantului, ce strălucea ca o folie de staniol galbenă. Joldiș se aplecă, gata să-și lipească nasul de sticla vitrinei și își puse palmele la tâmpale să vadă mai bine, cum se pun apărătorile de ochi la cai. Ce văzu în sala mov? Trei clienți, mesele rotunde, aliniate pe două rânduri. Chelnerița stătea cu spatele către stradă la barul din fundul restaurantului și discuta cu barmanița care avea părul negru strâns în coc.

Cum stătea în fața vitrinei cu palmele lipite de tâmpale, lângă Joldiș veni un câine mare, alb, cu un tichet galben în ureche, semn liniștitor că este câine comunitar, castrat, nemușcător. Câinele se holbă și el prin vitrină, apoi, neinteresat, se îndepărtă demn, cu pași ponderați.

Singur și suferind în fața vitrinei, ca un plop pe o câmpie pustie, se rugă:

Doamne, atâta ajutor vreau, prognoza stărilor sufletești prin care trece chelnerița cu părul roșu în următoarele trei zile. Nu-mi trebuie altceva, am prognoza, las pe mine, mă descurc sigur.

Am fost noi, oamenii, în vremuri imemorabile, ființe acvatice?

În locul ultimei lumini solare, mustoase, portocalii, veni un aer albastru, vălurit, răcoros, adânc.

Prin acest aer, ușurat după rugăciune, Joldiș o luă către căminul studentesc teologic, cum ar fi pășit printr-o apă prietenoasă, atentă, ce-l îndemna: - Dă-te peste cap dacă-ți convine, vezi bine că n-am colțuri, asperități.

Ajunse în camera lui de cămin, corect, a lor, pentru că o împărțea cu alți trei colegi. Doi dintre aceștia erau plecați în vacanță, mai rămase el și un student care tocmai terminase anul doi. Abrudan Dorel, așa îl chema. Acesta aștepta niște acte să lucreze pe timpul vacanței în Cipru. Abrudan, petrecăreț de felul lui, nu venise încă din oraș. Joldiș era singur în camera austeră cu un crucifix pe unul din pereții albi. Uneori, Joldiș avea săcăietoarea bănuială că în crucifix este ascunsă o cameră minusculă de luat vederi. Se dezbracă și se întinse în pat cu senzația neplăcută că se culcă într-o vană veche de fontă, smălțuită, golită de apă.

Ce visă? Limpede, fără echivoc. Un vis ca un raport primit de un comandant nevoit numai pe baza aceluia raport să ieie hotărâri decisive.

Pe întreg parcursul zilei de luni, chelnerița va fi în cea mai proastă stare sufletească, turtită ca o cutie peste care a trecut concasorul, fără dimensiuni, o pată. Seara doar, când restaurantul se animă, se umple de clienți, chelnerița își va recăpăta volumul, va fi îmbufnată, morocănoasă ca stâncile de sus ale munților, sortite unui permanent bandaj de păclă, nori ori burnițe monotone. După seara muntoasă, ziua de marți vine ca o stepă arsă cu cenuși ridicate de vânt. Și marți seara, o ploaie binefăcătoare spală spațiul de praf al cenușilor, și stepa seamănă cu epitaful lui Kazantakis: "Nu cred nimic, nu sper nimic, sunt liber."

- Dar până când durează starea asta nenorocită?! Până când?! se revoltă Joldiș ca într-un cinematograf, în care, ori dacă stai în cap, ori urlă, filmul se derulează egal.

După cele două zile rele, în a treia zi, pe pereții chelneriței, dacă ai fi tras cu degetul, ți-ar fi rămas pe vârful lui mâzga unei otrăvi metafizice.

- Nu se poate una ca asta! se ridică Joldiș în picioare.

Porni hotărât spre ușa de ieșire, și abia atunci, filmul, să nu-și piardă clientul, începu să se deruleze cu repeziciune... Abia în a treia seară, bate în ființa chelneriței dorința de-a sta în balconul din care se vede cum apare de după colț, viitorul. Ea stă în balcon pe un scaunel, lângă o măsuță pe care și-a pus cana cu cafea și o scrumieră curată. Stă liniștită, știind fără să-și explice de ce, că viitorul îi aduce cadoul după care tânjise ani de-a rândul. Așa se termină filmul, cu o palmă de cer senin, într-un cazan ce a fiert trei zile la rând, pelin și deznădejde.

Când se trezi luni dimineța, crucifixul sta neutru pe perete. Abrudan, petrecărețul, dormea cu pătura trasă peste cap. Avea frisoane din când în când. Discotecile sunt niște restaurante în care, în loc de mâncare și băutură se servesc ritmuri africane la pătratul pătratului și mugete de vulcani în erupție. Odată ajuns acasă delirezi în somn că ești pâlnia unei urechi în care cad rar și se înfig țurțuri ascuțiți de sunete.

Pentru Joldiș, visul despre chelneriță era un jar ținut în palmă. Îl trezi fără menajamente pe Abrudan, și îl duse să-i povestească visul în parcul din fața catedralei Sfântul Mihail, din start, camera părându-i-se prea strâmtă, ca un ghiveci pentru vrejul fermecat de fasole.

Având liniile curbe, pline, catedrala seamănă cu o cutie de rezonanță a unei chitare. Pe o bancă din fața ei, Abrudan stătu nemișcat în timpul confesiunii, și-i zise sigur pe el, hotărât:

- Trebuie să o lași în pace două zile. Abia în a treia seară te prezinți în fața ei cu un buchet de flori și-i spui sincer ce te doare. Hirotonisirea, parohia din Babău și ca o condiție apriori, căsătoria. Sinceritatea, în fața femeilor face minuni. Este cum ți-ar sări inima din piept și dacă ea nu ți-o primește lângă a ei, kaput! În ultima instanță poți veni și cu următoarea variantă:

- Facem o căsătorie de conveniență, peste un an divorțăm, suport toate cheltuielile.

Prezența lui Abrudan se dovedi salvatoare, ca butoaiile de ulei ce calmează pentru corabie, valurile furtunii. Dar aici era vorba de o furtună a timpului, de când se trezise până când își sfârși de povestit visul, secunde se năpustiră asupra lui ca țânțarii pișcători, roiuri roiuri. După ce însă Abrudan îi dădu cel mai de bun simț sfat din lume, timpul se destinse, părea o Volgă leneșă, îmbelșugată, trebuia numai să-ți vâri paharul în ea și minunea, marea minune se petrecea, văzând atâta votcă curgătoare, nu-ți mai venea să bei!

- Dumnezeu mi te-a scos Abrudane în cale! și nu-l mai lăsă din brațe.

Pe la amiază, o amiază plăcută, intimă, ca o baltă caldă pe care plutesc broaște cu toate picioarele răsfirate, meraseră amândoi la restaurant. Chelnerița își vedea de meseria ei, cu mișcări rigide, ca un Pinochio construit din bucăți de lemn. La sugestia strategului Abrudan, seara se prezentă la restaurant numai Joldiș singur. Stătu adânc în

citirea unui ziar lângă o halbă de bere, pe buza căreia se așează o muscă resemnată.

La începutul secolului, un savant descoperi că un uman, are pentru un câine durată de șapte ani, iar un minut, are pentru o muscă durată unei zile complete, 24 de ore! Joldiș făcu un calcul simplu, musca stătu pe buza halbei două zile și cinci ore!

Sentimentul că ești bătut de soartă, că ești knock-out, te face uituc. Chelnerița trebui să-i atragă atenția cu o voce seacă, cum ar fi ieșit dintr-un gât de os: - Eu plec, dumneata ce faci, mai rămâi?

A doua zi, ziua nepăsării, veni iarăși pe la amiază însoțit de Abrudan.

Chelnerița, ca o extraterestră abia instalată într-un corp uman, încă nu descoperise la ce sunt buni ochii. Le luă comanda, fără priviri. Clienții care strigau după ea, te rog domnișoară adu-mi și un coniac, te rog, grătarul să fie bine prăjit, salata fără sare, parcă vorbeau cu pereții, nu-i auzea nimeni, și când chelnerița se întorcea fără coniac, cu grătarul în sânge, cu salata saramură, oftau păguboși, nepăsarea lustruită a chelneriței tăindu-le din rădăcini, instinctul protestului.

Veni și ziua a treia, ziua cea mare ce se sfârșea cu o fereștrică nu mai mare de-o palmă prin care se vedea pâlând o stea, prea îndepărtată să fie a ta.

Toată ziua de când se trezi, până la ora de grație când trebuia să o abordeze pe chelneriță, Joldiș se văzu clepsidră, că este o clepsidră care nu se umple cu nisip, nu curge în el, în mod constant, un firicel de nisip, curge unul de descurajare. Până la ora 9 seara, clepsidra se umpluse, putea fi întoarsă, putea să o ia de la început.

La aceeași oră, 9 seara, orașul se opri din balansul provocat de revărsarea tușului albastru, intens, al cosmosului, peste jumătatea de planetă părăsită de lumina solară, și pe chipul chelneriței, înfloriră niște zâmbete vagi, giocondiene. Pe trotuar, în chenarul vitrinei restaurantului, apărură tumultos Joldiș, cu un buchet impozant de trandafiri roșii în mână. Îl însoțea Abrudan, pe post de antrenor ce îi dă jucătorului, ultimele sfaturi.

Cum pocnește hipnotizorul din degete și pacientul se trezește din transă, Joldiș clipi de două ori și zise:

- M-am răzgândit. Ia tu buchetul. Fă ce vrei ! și cu pași prăpăstioși, se pierdu printre perechile care se plimbau de la un capăt la altul a străzii principale, cum perechile ar fi făcut parte dintr-un experiment la scară planetară, de validare a unui limbaj prin care trupurile noastre dansează cu aerul, arborii, liniile clădirilor, ale străzii.

Cu buchetul străin în mână, Abrudan intră în local și merse drept către chelnerița cu părul roșu. Îi întinse buchetul. Stătu cu el întins. Ochii chelneriței îl cuprinse pe Abrudan într-o lumină tonică, lumina unui far ce mângâie încurajator, în noapte, corabia neliniștită de gândul rățării.

Pe nerăsuflăte, Abrudan îi povesti despre Joldiș, căsătorie, hirotosinare, și satul Babău.

- Tu nu trebuie să te căsătorești? îl împunse ea cu degetul în piept.

- Ba da. Anul viitor termin facultatea.

- Să mă ai în vedere, îl somă chelnerița.

Apoi, aranjându-i gulerul la cămașă, îl liniști:

- Mă gândesc la ceva. Poate iese. Așteaptă un pic, și chelnerița dispăru în bucătărie. După câteva minute reveni însoțită de o fată pirpirie, ce clipea mărunț de timiditate.

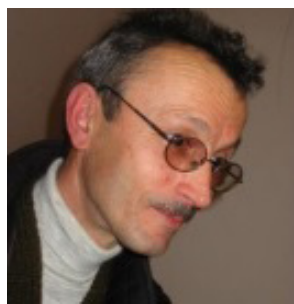
- Ea este Neli, ajutoare de bucătăreasă. Vrea să fie preoteasă.

Abia peste două ceasuri, când întinericul pune probleme ochilor, Abrudan îl găsi pe Joldiș.

Joldiș stătea lângă colțul Casei de modă, cu coatele rezemate de balustrada podului de peste Someș și privea cum apa neagră amestecă încet diamantele colorate ale luminilor orașului de deasupra râului.

- Joldiș... de ce ți-ai închis mă telefonul, hî, hî, îmi scuip plămâni, am fugit ca la maraton. Pic. La ora asta restaurantul s-a închis. Ne-așteaptă fetele. Preoteasa ta.

Iulian DĂMĂCUȘ

Orașul

motto : „Ce va fi fiind Buenos Aires?”

Numai de-ar putea povesti

orașul cu nume de femeie...

Ei! - ar sări istoricii orașului –
mai e de cercetat, de văzut...

Așa e, așa e, dar între timp
numele lui, numele ei, cum ziceam
a devenit substantiv comun
atît de comun, că izbindu-se
de toți pereții, rănindu-se în
sîrma ghimpată, privind cu jînd
printre gratii și epoleți, s-a hotărît
să devină pentru totdeauna
substantiv propriu!

Gherla este o clădire mare și
alte clădiri mai mici, în stil baroc
cum se pot vedea mai ales pe străzile
din jurul Catedralei, în care e și nu e
tabloul pictat de Rubens...

Uneori noaptea, îmbrăcat într-o
mantie cîrpită cu petece de vitralii,
Iisus coboară de pe cruce și iese în burg
Nici Rubens nici aureola nu-l însoțesc,
iar polițiștii-l cunosc și nu-l întrebă nimic.

Poate vreun bețiv întârziat
îl salută, proclămat...
iar îndrăgostiții de sub ramurile joase
îi fac un semn discret...
În spatele bisericii față-n față
cu ceasul solar, atelierul ceasornicarului,
cel care urăște ceasurile moderne „obiecte
de unică folosință”, locul în care le vieux prof
de français spumegă împotriva americanilor
și a limbii lor de pus pe garduri și ziduri dosnice!...
Tot în centru la etajul II,
într-un apartament-dulap îmbătrânește
D-ra G. care umblă tot mai greu și
zîmbește tot mai ușor, amintindu-și de foștii
liceeni pe care i-a iubit, dar care,
vai cât de naivi erau! n-au ghicit niciodată *asta*...

Ce va fi fiind?...

S-ar putea să fie renumita ciorbă
cu hurut „pe sufletul” impozantului senator care
evocă o dată-n an trecutul, vorbind melancolic de
Sfântul Grigorie Luminătorul care bate la porțile
grele de pe cele patru străzi ale orașului spre-a aminti
că

adevărata viață e - un drum de jertfe și că numai cei
singuri

rătăcesc drumul...

Ce va fi văzut aici mereu pribeagul Mihai
în drumul său spre Blaj? Nu l-a-ntîlnit pe Șincai, dar
stă împreună cu Coșbuc în parcul străvechi al orașului,
în compania veverițelor, a muzicii de fanfară,
a cărțarilor și a îndrăgostiților...

Da, ar putea fi un oraș al tinerilor sau
al celor care se-ntorc la țară
ori pribegesc în alte țări...

Iată diminețile în care crește peste ani șirul
marilor dascăli ai orașului și iată
noapțile în care cei depărtați se-ntorc
purtați de mînă de-o amintire, ca-n prima zi de școală
de un proaspăt absolvent al Preparandiei...
Zilele calde mai amintesc de oraș prin fluieratul timid
al *personalului* solitar care oprește-n gară
doar din obișnuință...

Diminețile întind ceața rece a Someșului
prin parcuri,
prin ganguri,
macină ancadramentele înflorate ale geamurilor,
rup aripile amorașilor de pe frontispicii/ Turcul
de pe poarta de piatră visează un răsărit pe Bosfor,
iar Atlanții de la Muzeu se ghemuiesc
pătrunși de umezeala gri...

Un copil strînge la piept prima sa
carte de poezii/

Grasul din vecini își mîngîie în somn pekinezul,
singura lui companie în orele tîrzii...

Poetului i s-a făcut dor să scrie

cu stiloul, despre amicul B.
care-și doarme prima noapte în cimitir,
Pompierii înjură în cor
pisica ce stă cocoțată deasupra lor
precum Zaheu într-acei sicomor
estimp stăpîna pisicii-i binecuvîntează...
Hoțul a fost prins intoxicat cu cîrnați
chiar în ziua de Bobotează
Mirii-și numără banii și lunile pîn' la primul copil
Poisson d'avril, poisson d'avril...
Un țigan cosește iarbă pentru cal,
Cîțiva țărani opresc la Tribunal/
Împingînd căruciorul cu sîrg
se grăbesc sicanii spre tîrg
Nu-l mai zăresc pe bătinul anticar,
doar într-un colț - mărgele, brățări
și cîteva cărți întinse pe-un ziar...

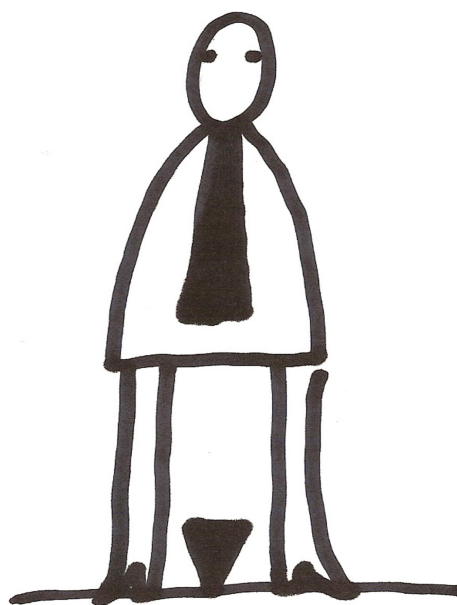
Încheiere

*Să ca(u)t răspunsuri mi-a dat ghes
Întrebarea lui J.L.Borges
despre Buenos Aires!*

Paranteză

Să nu mă plictisesc
în drum spre cartier (orașul are
vreo trei, dar acesta-i numai și numai cartier,
hai să vă spun: are cel mai înalt bloc din oraș -
6 etaje! și ascensor, fapt care-l face unic!
Mai ales după revoluție, nimeni nu s-a gândit
să mai facă *unul la fel*

EDITORIAL

A rămas ascensorul! Contra trendului descendent.
 Și tot așa pînă s-a ajuns la exploatarea ultimei resurse naționale – fierul vechi, pentru că fabrici, uzine, ce să producă?...
 macarale – ce să mai construiască, iar *chefereu*’ ce rost mai are, că sunt destule mașini... A rămas așadar ascensorul, dar...
 întreținerea creștea mereu, deci comitetul de bloc într-o ședință-fulger a decis ca locatarii șomeri să fie angajați ca liftieri, adică *silnic* (așa scria) între orele 6-7 dim. și 14-15 p.m.,
 să ridice-coboare ascensorul, folosind scripetele, lanțul, funia și greutatea corporală – contra unei taxe care nu s-a comunicat, fiind ilegală.
După ora 21- L.-V, iar S. –D. două ‘ș patru din două ‘ș patru,
bețivii se vor ridica unul pe altul...,
 dar cum nu s-a înțeles,
 s-a precizat cu pix roșu: *adică între ei,* sau contra unei taxe duble, de către angajați!
 După 4 cincinale mulți dintre beneficiari au coborât pentru vecie... iar după ce unul adormise în timp ce trăgea de funie și a fost turtit de ascensor, s-a renunțat la utilizarea acestuia. Planurile de viitor n-au fost abandonate însă...).

Acum, pentru-a nu mă plictisi mergînd spre cartier, trec *intenționat* pe lîngă cel mai înalt bloc, la *partierul* căruia se silabisește o firmă: „Ascensorul” – *Păcănele pentru Mari și mici (cu materialu’ clientului)!*

„Pentru cine bat...”

De unde să știe clopotul pentru cine bate dacă el nu face nimic fără voia clopotarului?
 Cum poate *plînge* atunci cînd afară-i cald, florile cîntă, iar mieii zburdă (neștiind că de Paști vor fi sacrificați ca Iisus, iar clopotele vor cînta Învierea...)?
 Tot așa mă-ntreb, cum poate *cînta* pe o vremea ca asta cînd inimile tremură în iarba-nghețată a unei toamne

altfel, obișnuite...?

Clopotul nu cîntă, nu plînge. El sună atunci cînd cupa de bronz se balansează lovind bara de metal.
 Oamenii, crezînd c-au meșterit ceva care vorbește, au numit cupa, gură, iar bara, limbă
 Numai pentru a auzi ce și cînd voiau să audă!
 Totul a fost calculat, iar clopotarul n-are decît să-l tragă de funie ca pe-un animal ascultător:
 cînd bate-n dungă, e foc, iar clopotul mare spune în sat c-a plecat un bărbat...
 Deși *el* ar vrea să fie și săracul egal cu ceilalți măcar pe ultimul său drum, clopotarul nu-l lasă -
 Pe bani puțini, jelanie puțină!
 Tot *acolo* ajunge...
 Dar... să nu-i dăm sentimente clopotului... Ce știe el? El face zgomot. Ca un animal care - deși pus pe odihnă -
 e-ndemnat la lucru ... Așadar plîngem uneori cu lacrimile închipuite ale clopotului, sau ne bucurăm de sunetele ce ni se par vesele pentru că anunță ceva vesel...
 Pasăre pe bolta cerească, dar oamenii l-au agățat de gîtul cailor, al turcii, de picioarele dansatoarelor, de ușile magazinelor...
 Clopotul a invadat lumea, lumea e un clopot.
 Dar eu spun că clopotul nu există, nu *mai* există decît în mintea celor înfricoșați de tăcere, a celor singuri
 Gura lor se teme să strige, să-și spună spaimile căci betegi de nevorbire, cine știe ce sunete ar scoate pentru a spune : *mă bucur sau sufăr?!...*
 Și atunci... e mai simplu să clatini puțin un *clopot de bucurie,*
de tristețe, de
o funie
care
 se subțiază în fiecare zi...

Alexandru Ioan POPA

Născut în Codlea, județul Brașov, la 12 iulie 1987. Facultatea de Teologie "Andrei Șaguna" – ULB Sibiu(2007-2011). Master în etică profesională – Facultatea de Istorie și Filosofie, UBB Cluj-Napoca(2011-2013). În prezent doctorand (din 2013) - Școala doctorală de Relații Internaționale și Studii de Securitate, Facultatea de Istorie și Filosofie, UBB Cluj-Napoca. Debut în *Vatra*, nr. 10-11/2010. A mai publicat în revistele: *Tribuna*, *Vatra*, *Cenaclul de la Păltiniș*.

Elefantul soldat

Aceasta-i povestea Elefantului soldat și a
drumului lung străbătut
în căutarea oului de cristal prin care se poate
vedea atât de frumos răsăritul lui Phobos.
Elefantul soldat cu fildeși de granat, cu inima
zincată și trompa forjată
în luptă dreaptă, cu tigri de cașcaval, în pădurile
de cristal unde a nopții-Afrodită
plutește pe vise -lebdă de brânză topită.
Elefantul soldat cumpărat din Shambhala pe-o
inimă de copil și-o stea logostea
de emirul Samir îmbrăcat cu o blană de leu
paraleu,
cel ce-n mâini ține scutul lui Ahile și sabia din
oțel a viteazului Etzel.
Elefantul soldat poartă pe spate un țol croșetat
din pene de flamingo
de-o egretă cochetă pe nume Tamingo, și are
mersul lin să nu-l zgâlțâie pe emir,
bunul lui prieten Samir, stră-stră-stră-nepot după
mamă al regelui Pir din Epir.

Cerbul

Era toamnă
și flăcările întunecate ale părului tău

miroseau a codrii de halva
și a lacuri de budincă, pe care
plutesc bărcuțe de portocală.
În diadema coroanei tale
Dormea o regină a cărui păr volburos
Mirosea a benzină .

Eu eram ea
și vroiam să văd cerbul.

Ne-mpleteam șuvițele în noduri strânse,
Cum își rod sihaștrii mătăniile-n chilii.
Coboram nod cu nod, ca miera pe funie,
Candelă mută ardeam între palme
Până-am simțit sub tălpi
Bruma amară a ierbii zgribulite în noapte.
Umbrele brazilor mârâiau lugubru,
Cu acele răscolite de-un abur gălbui
Plutind uleios printre vârfurile lor ascuțite.

Octombrie până la brâu
în rana cerbului își spală gândurile,
Mânjind în sosul de ciocolată
Toamnei toate frunzele.

Păunul

În ascuțișul înălțimilor himalaiene își despica
privirea
și-n adâncimi de moarte mări pândeau cu-n ochi la
mii de ochi.

Câmpii de scrum ce răsuflau în cercuri tulburi,
vane,

Ca un mistreț cu sângele-aburind
și-n margini de hotar bezne firoase descâlcind.

Vânându-și lira - un biet Orfeu cu arcul frânt.

În mijlocul cetății adânc, încolăcit de-un șarpe
Cupolele de aur își tresărea mărșălașul Templu
Galben

și cocoțat pe-un scund merlon de jad,
icnea ademeniri deșarte
însuși Păunul alb.

CENACLUL PAVEL DAN

Eugen BUNARU

Pavel Dan – la 55 ... și mai bine!

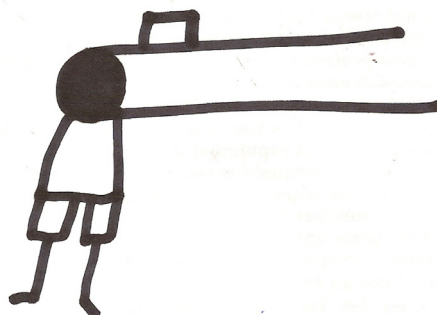
Cenaclul Pavel Dan al Casei de Cultură a Studenților din Timișoara a aniversat, (e drept, mult prea modest și cu un ecou în surdină...), în toamna lui 2013, cincizeci și cinci de ani de existență activă, neîntreruptă. Nu voi face, firește, decât să (mă) repet afirmând și aici, în paginile revistei VATRA, că, în acest răstimp, al unei jumătăți de veac și mai bine, cenaclul *a făcut*, adică a scris istorie literară. Că, la rândul ei, istoria acestui autentic topos literar, (purtând, sperăm cu cinste, numele unui important prozator ardelean interbelic) a fost marcată de „trecerea”, prin spațiul său – un generos și legendar, deja, spațiu *pentru minte, inimă și literatură* – a unor scriitori (poeti, prozatori, critici literari, esești) de prim plan ai literaturii române contemporane: Sorin Titel, Livus Ciocârlie, Șerban Foarță, Cornel Ungureanu, Adriana Babeți, Andrei Ujică, Dușan Petrovici, Alexandru Ruja, Lucian Alexiu dar și a unor *optzeciști* & *nouăzeciști* de certă notorietate națională precum Ion Monoran, Mircea Bârsilă, Petru Ilieșu, Ioan T. Morar, Marcel Tolcea, Gheorghe Mocuța, Simona-Grazia Dima, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Mircea Pora, Mircea Mihăieș, Vasile Popovici, regretatul Andrei Bodiu, Rodica Draghinescu, Simona Constantinovici, Daniela Rațiu, Robert Șerban, Adrian Bodnar și, desigur, lista (cu omisiuni inerente) ar putea continua ajungând până la mai tinerii confrăți, *douămiiști* și *postdouămiiști*, „câțiva foarte buni scriitori ai viitorului” (Felix Nicolau): Tudor Crețu, Alexandru Potcoavă, Cătălina George, Adriana Tudor Gătan, Moni Stănilă, Bogdan Munteanu, Aleksandar Stoicovici, Marius Aldea, Ana Pușcașu, Alexandru Colțan, Nicoleta Papp. Așa încât ceea ce mai trebuie adăugat (și subliniat!) este (aparent) simplul fapt că Cenaclul Pavel Dan a fost, a rămas și continuă să fie o grupare mereu vie, o stare de spirit, un *nucelu vital* al

literaturii tinere din *zonă*. El și-a păstrat mereu – adesea în pofida unor conjuncturi profund ostile, cu precădere cea din anii „întunecatului deceniu nouă” (Radu G. Țeposu) – continuitatea și un anumit tip de tinerețe și insurgență creatoare, uneori cu accente de boemă și de underground literar/artistic, conectat fiind, mereu, la un spirit critic, specific, de „prezervare și augmentare a individualităților” (Daniel Vighi), la un prezent dinamic, deopotrivă al literaturii și al istoriei, contrazicând, astfel, pesimismul acelora care, imediat după 1989, profețeau agonia, ba chiar sfârșitul literaturii, al poeziei, în speță, și vedeau în ideea de cenaclu literar o formulă de exprimare depășită, perimată. La extrema cealaltă, Marin Mincu (plecat și el, pretimpuriu, dintre noi) întâmpina, cu niște ani în urmă, cu bucuria și generozitatea mentor(at)ului unei noi generații poetice, dar și cu intuiția axiologică a criticului de anvergură, „ieșirea”, sub auspicii de bun augur, pe tumultoasa scenă literară de la începutul mileniului III, a *douămiiștilor* timișoreni: „Poeții tineri de la Timișoara se integrează și ei în «respirația înnoitoare» a întregii generații douămiiiste (...). Salutăm cu bucurie contribuția tinerilor de la Cenaclul Pavel Dan la competiția poetică neîntreruptă.” Personal, nu pot decât să subscriu la aceste aprecieri și, desigur, să mă solidarizez cu altele, similare, venind „din afară”: „Categoric, Cenaclul Pavel Dan, care are și o tradiție în spate, există pe hartă”. (Cristina Ispas) sau: „Cenaclul Pavel Dan e un brand bun, are tradiție și ștaif...” (Radu Vancu).

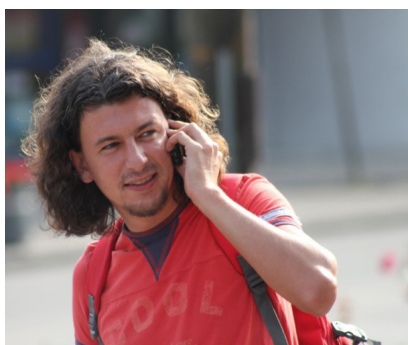
Cred, finalmente, că, dincolo de polemici, aserțiuni și argumente (împotriva sau *pro domo*), cu doza lor inevitabilă de subiectivism și relativism, cea mai elocventă pledoarie în favoarea unei solidarități de grup/de grupare literară ar putea fi însuși pariul existențial al fiecărui autor în parte: pe literatură, pe propriul destin creator. Grăitoare ar putea fi chiar și aceste pagini ale prestigioasei reviste VATRA oferite, cu deschiderea-i binecunoscută, unor tineri și foarte tineri poeți și prozatori *paveldaniști*.

Viitorul va decide ...

IEPURII NU MOR

Bogdan MUNTEANU

Underground-ul timișorean

Timișoara nu duce lipsă de evenimente literare. An de an sunt organizate numeroase lansări de carte, întâlniri cu scriitori, lecturi publice, ateliere de scriere creativă, întâlniri de cenaclu. În ultimii ani instituții, autori și promotori culturali din Timișoara au câștigat premii importante la Gala Industriei de Carte din România (Biblioteca Județeană Timiș – premiul pentru cea mai bună bibliotecă, 2011, 2012; Adriana Babeți – premiul pentru cea mai bună carte de non-ficțiune, 2013; Librăria Cartea de Nisip – premiul pentru cea mai bună librărie, 2013; proiectul “Scriitorii sunt pe Facebook”, realizat de Marius Aldea și Bogdan Munteanu – premiul pentru cea mai bună campanie de PR/CSR/Marketing, 2013). Festivalul Internațional de Literatură FILTM a ajuns, în 2014, la ediția a III-a, fiind unul dintre cele mai apreciate din țară. Există, așadar, entuziasm în rândul organizatorilor de evenimente literare din Timișoara. O mare parte dintre aceștia înțeleg că publicul tânăr și o bună parte dintre autori se simt mai în largul lor în spații informale (cafenele, ceainării, puburi, parcuri etc.), în consecință încearcă să gândească (și) acțiuni care să scoată literatura din zona de confort.

Ce se-ntâmplă cu cenaclurile? Încă de acum zece ani, păreri legate de utilitatea lor erau împărțite. În ziarul *Ziua de Vest* a apărut, în 2005, o anchetă referitoare la acest aspect, la care au răspuns scriitori timișoreni consacrați. Iată unele opinii:

Există o curiozitate din ce în ce mai mare față de cenacluri, pentru că există un tineret care revine la scris. Cenaclul este un loc de creație, dar și de educație a celor care intră în literatură. Un cenaclu trebuie să se bazeze pe formula pe care și-o aleg liderii culturali – pe promovare, pe formare. În Timișoara, curiozitatea pentru literatură există și s-ar putea ca în anii următori să vedem o bună evoluție cenaclieră. (Cornel Ungureanu)

Cenaclurile literare fac parte dintr-o zonă de vetustețe. Nu mai pot avea aceeași viață ca până în 1989, când contextul era altul în România. La ora actuală, le văd utile când împletesc promotion-ul cu lecturile. Literatura a luat, astăzi, noi forme, are mereu nevoie de feedback, de confruntare a autorului cu cititorul. (Daniel Vighi)

Cenaclurile sunt bune într-o fază de formare a viitorilor scriitori. Înainte mă entuziasma ideea, acum cred că formula este un pic obosită. De la un anumit stadiu, formula nu mai este oricum eficientă. Interesele oamenilor s-au diversificat, însă. Cred că astăzi trebuie găsite alte forme de comunicare. (Viorel Marineasa)

De aproape șase decenii, activitatea cenaclieră din Timișoara se învâрте în jurul Cenaclului “Pavel Dan”. Am participat la întâlnirile paveldaniste în perioada 2012 – 2013, în timp ce mă implicam și în organizarea de evenimente culturale. Dincolo de dorința mea de atunci – subiectivă, desigur – de a schimba spațiul formal al întâlnirilor de cenaclu cu unul mai prietenos (dorință care nu mi s-a îndeplinit), există o întrebare cu o mai mare greutate: care sunt pilonii care au dus la rezistența în timp a Cenaclului “Pavel Dan”, ce anume i-a unit pe scriitorii atâtor generații literare? Încerc un răspuns. Pasiunea pentru literatură. Onestitatea. Încrederea. Solidaritatea de grup. Prietenia. Implicarea formatorilor și puterea lor de a face cunoscut grupul și în afara sălii de cenaclu. Cu toate că unele dintre aceste valori sunt mai puțin vizibile acum, într-un context în care butonul *Like* are o putere exagerată, cred că acele cenacluri care nu vor uita să le promoveze vor continua să aibă un rol activ în formarea scriitorilor. Adică vor exista pe bune, nu doar de dragul amintirilor.

Altfel, acțiunile de promovare în mediul online, ieșirile autorilor în spații publice, întâlnirile frecvente cu cititorii sunt, (și) în opinia mea, câteva dintre schimbările binevenite, sau mai degrabă firești, de adaptare a literaturii la contextul actual. *Underground-ul* de acum este spațiul formal, ca să zic așa. Cel puțin din punctul de vedere al publicului tânăr.

Andrei ENE

Născut la 3 iulie 1992, în Timișoara. Student al Facultății de litere, secțiunea limbi & literaturi, Universitatea de Vest din Timișoara. A obținut premiul II la Concursul Național Studentesc de Creație Literară „Pavel Dan”, secțiunea poezie, ediția a XVI-a, 2013. A publicat poezii în revistele *Arca* și *Orizont*. Este prezent în *Antologia Cenaclului „Pavel Dan” - Cuprins sau Un fel de Imperiu*, Editura Brumar, Timișoara, 2014, antologie relizată de Eugen Bunaru. Administrează blogul cenaclului.

am ajuns undeva unde e ziua mea
acum pot să-mi întind picioarele

am început să văd țesătura frunzelor
cum sunt cusute între ele

când mă plimb dimineața mă uit la țesătura plantelor
(toate plantele sunt cusute de pământ)
pomii care nu sunt cusuți bine se mișcă dintr-o parte în alta

în timp ce trec cu viteză prin țesătură mi se închid ochii
mă gândesc la pomii mei preferați

uneori țesătura e așa deasă încât simt că pierd ceva
simt că se ascunde ceva în spatele ei

când ne atingem mâinile ni se agață firele
mă gândesc la trandafiri

aici am în jurul meu doar plante verzi. plante verzi în
pământ negru
nu-mi dau seama cât e de mare locul ăsta știu doar că
acolo unde se termină podeaua
încep pereții
câte unul în fiecare parte
am doar multe plante și mult aer. aerul ne ajută să trăim
liniștiți, pe mine și pe plantele mele
de aseama avem nevoie și de apă. bem în fiecare zi apă
din cel mai transparent pahar

aici lângă mine cresc multe plante
printre ele simt că pot să mă gândesc liniștit la lucrurile
mele preferate
cum ar fi apa și albăstrimea ei
aici sunt doar eu împreună cu plantele mele

mai demult aveam un dinte care se mișca și-l
împingeam ușor cu limba și mă durea un pic dar îmi
plăcea joculețu ăsta și până la urmă am tras tare de el
și l-am scos apoi mi-am pipăit gingia și curgea sânge
așa că am scuipat pe asfalt eram la mine pe stradă
număram câți pași sunt până la colț da și era răcoare și
o lumină gri de seară și mă simțeam bine pentru că îmi
scosesem singur dintele și-mi plăcea gustul de sânge
ce-mi rămăsese în gură și mergeam încet cu dintele în
mână pipăindu-mi gingia cu limba

stau întins în pat și mi se pare că aud tot felul de sunete
stau întins pe spate și mă uit în gol

sunt acasă la mine în patul meu doar eu cu pătura mea
cu perna mea
stau confortabil întins în pat doar eu singur printre
perne stau și mă gândesc

aștept să se deschidă la magazin
ca să mă duc să-mi iau ceva de mâncare

am vrut să scriu ceva apoi m-am răzgândit

poveste

eram în aether cu toată lumea și un tip din bucurești
făcea tot felul de glume enervante așa că eu am plecat
cu oana am zis că mergem la teatru și când am ieșit
pe ușă am crezut că vedem pe cineva cunoscut dar a
fost o confuzie apoi am intrat într-un magazin oana mă
aștepta afară și vânzătoarea credea că vreau să fur ceva
îmi dădea târcoale și mă întreba ce tot caut eu voiam
doar să cumpăr un caiet cu spirală și când am ajuns la
casă am observat că erau niște lucruri ciudate scrie în
el și cineva mi-a recomandat să-i dau în judecată așa că
managerul mi-a oferit 100 de euro ca să plec iar eu am
zis 100 de euro și 3 lucruri la alegere din magazin dar
el mi-a zis că m-am lăcomit și nu mai primesc nimic
așa că am ieșit din magazin dar oana plecase deja și eu
nu mai știam cum să ajung la teatru am colindat străzile
foarte mult și nu mai știam unde sunt așa că m-am oprit
mi-am pus mâinile-n șold m-am uitat în jur și mi-am
zis na...?

îmi imaginez un băiat
stă pe pat și așteaptă un mesaj de la cineva
se uită la covor apoi la tavan apoi se ridică și se apropie
de geam
ține ceva în mână dreaptă, probabil un biscuit
îmi imaginez cum îl scapă din mână când aude telefonu
am urcat. hai în stație
iese pe ușă etc merge ușor spre stație se apropie încet-
încet mai un pic și ajunge
îmi imaginez un băiat care așteaptă în stație
a venit aici zilele trecute cu trenul. avea în ghiozdan
niște biscuiți și o carte pe care a început-o acum câteva
luni apoi a abandonat-o
un bărbat încearcă să intre în conversație dar el dă din
cap apoi continuă să se uite pe geam
se gândea cât ar putea să reziste fără să vorbească
îmi imaginez un băiat mergând pe un bulevard foarte
lung. îi e cam frig și am impresia că merge în direcția
greșită
probabil și-a dat seama dar mai merge un pic ca să fie
sigur
îmi imaginez că vrea să ajungă acasă și să se
cuibărească în pat
îmi imaginez că închide ochii și
mai departe se descurcă

un om bun

tu ești un om bun, da
ești un om bun
ieșind pe ușă, își zice: sunt un om bun
doar el cu sunetul pașilor lui
se plimbă liniștiți, azi nu au niciun plan

Mariana GUNȚĂ

S-a născut la 25 mai 1994, în comuna Plenița, județul Dolj. Este studentă în anul II la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, la Universitatea de Vest din Timișoara, secția română-engleză. Membră a Cenaclului „Pavel Dan” al Casei de Cultură a Studenților din Timișoara. A publicat poezii în revistele: *Orizont*, *Forum Studențesc*. Prezintă în: *Cuprins sau UN FEL DE IMPERIU - Antologie de poezie a Cenaclului „Pavel Dan” de Eugen Bunaru*, Editura Brumar, Timișoara, 2014. În pregătire, volumul de poeme: *Vara trebuie să rămâi singur*.

am desenat contururi pe perete
și le-am lăsat
să se ramifice ca pe o infuzie
mai întâi spre podea
apoi spre tavan
aveam un câmp de forță
cu mine
și mergeam ca-n acvariu

mă priveam din părți
cu o jumătate de față lipsă
cu o mână lipsă
intensificarea
ca somnul

îmi amintesc cum
îți prindeam mâna ca o capsă

vene erau
liniute amorțite
ușor electrocute
mergeau unele pe altele

sub privirile noastre
se topesc fire de păr zaharosite
ca la microunde
așa că de ceva timp
ne lipim hainele
de stâlpi
și căutăm taxiuri
către casă

aprindem becul de la baie
și ne căutăm dintr-un colț într-altul
degeaba

mâncăm bine
avem cafea pentru dimineață
și ne place
să stăm în liniștea asta
ne place singurătatea
pentru că asta e singurul lucru
pe care îl strângem aproape

când vom muri
ne va fi greu
ne vom ieși din cap
și vom pluti în surd ca o țiuitoare

niște voci ni se vor târî pe spate
ca gândacii
noi
cei care am murit
o grămadă

dragostea rămâne ca un neg
deasupra
cafelei

când îl înghit

explodează pe gât ca cerneala
în apă
se scurgea prin intestine
ca un patron gras nesimțit
cu o mașină mai scumpă
decât
visurile mele

aștept
ca și când desenam avioane
în paint

când toți plecaseră la muncă

și nu făceam decât să mă plimb prin cameră
de parcă
n-am dormit de zile

ascultă-mă
armonia există se scurge colorată
și ațipită
pe pervazul de la balcon
încerc să nu calc
mi-e greu să dau cu mopul
mi-e dor de geamuri închise
înainte de culcare
tot înainte
îmi udam
șosetele neglijent
și-mi țineam picioarele pe calorifer
țineam toți oamenii în brațe
ca pe niște planete mici
din care dădeau fire de iarbă

6:56

de undeva un țipăt
simt cum se zbate
ca o pisică prinsă de coadă

în spate peretele
rece
stau aici demult
văd cum casa devine a altcuiva
haina mea lipită de podea
cu *sfoiag*
devine a casei

este insuficient
și bila de cancer de pe covor
crește cu o parte spre mine

în stânga un copil
sparge balonașe
cu mâna

devine mai rău
timpul
este un gard electric ce trebuie
sărit

am avut șansa de a sta alături de ea
și de a o atinge
înainte să moară

vântul de iarnă devine tot mai opac
stomacul meu
e plin de crenguțe zvâcnite
într-o bună și afurisită frenezie

tu nu mă simți
sunt o liniuță simplă albă
trasată deasupra umărului tău
drept
respir mai greu și paralizez
sunetele

mă gândesc că sunt o lipitoare
și că am toți peștii din acvariu
sacrificați mie
nicio conștiință de sine nu-i mai profundă
decât moartea dansând
cu bastonul
străbunicului

hai să ne delimităm
și să ne scurgem gândurile într-o farfurie mare cu piftie
cât să uităm jucăriile urcate în pod
aici
nu mi-e bine
plapuma își trage fața peste mine și adorm
într-un rânjet ciudat
incoerent

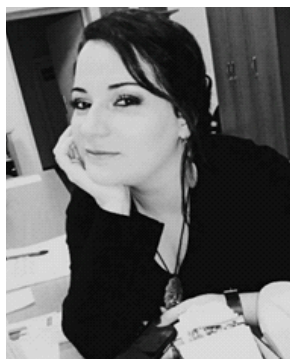
devreme
se aude pianul
cafeaua care fierbe
și sfârâitul omletei

dușul
mașinile
jaluzelele
câinele
locul unde vreau să merg
și banca de pe care
nu te ridici

toate
niște clovni cu trompetă
peste care dai în plină stradă.

Alexandra COMAN

Născută la Timișoara, 1989. Absolventă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie (Universitatea de Vest Timișoara), master *Comunicare interculturală*. În prezent, profesoară de limba engleză la Liceul Teoretic Buziaș. Concursuri și premii literare: premiul I, concursul *Scrisoare către personajul preferat*, 2007, Uniunea Editorilor din România și revista *Universul Școlii*; premiul III, concursul de creație literară studențească „Pavel Dan”, 2011. Membră a Cenaclului „PAVEL DAN” din Timișoara. A publicat în revistele: *Orizont*, *Forum studențesc*. A apărut în antologiile: *Mâna care ascunde*, volum editat de Casa de Cultură a Studenților din Timișoara, *Cenaclul „Pavel Dan”*, Editura Herg Benet, București 2011 și *Cuprins sau Un fel de imperiu*, *Antologie a Cenaclului Pavel Dan de Eugen Bunaru*, Editura Brumar, Timișoara, 2014.

Jocuri

Ca să nu-i găsească
nimeni
s-au înmuiat în călimară
și au mai apărut
doar prin penițe
s-au stors pe foi
mari și
pe foi mici
albe și
gălbui
s-au făcut litere
silabe
și apoi cuvinte
și-au zâmbit
din azile (cu pereți gri)
fericiți
că nu mai trebuie
să rostească

Deja mi-e dor

În noaptea de luni
spre Marți (13)
a fost un cancer...
și a bătut la ușă

și a bătut
până când
cineva (nu oricine)
i-a răspuns
BOALA
un cuvânt
scurt
s-a infiltrat
în țesuturi
și a așteptat
s-a cuibărit
și acum
chiar și acum
veghează nopți
poate pentru o lună
două
trei
poate chiar patru

Punctuație

Astăzi
s-a demonstrat
că
singurătatea
joacă hore
că unii își
pierd culoarea
năpârlesc măști
în tramvai
pe scara blocului
nu-ți mai plânge
copile
de milă
(armata nu te mai înăsprește)
ci pune un
punct
acolo unde propoziția
nu mai ia
sfârșit

Deratizare

Din borcan
număr boabele
de cafea
poate doar așa
îmi trece somnul

pe planșetă
praful de cărbune
se desenează singur
pare nisipul
din poveștile nemuritoare
cică și asta
este artă

îți cuprind
încheieturile tatuate
la cămașă

pun butoni
și deschid ușa
aruncând din
fărăș
resturi
menajere

de la servicii
când liftul
nu mai merge
corpurile o iau pe scări
și găfăie până în casă
în hol
stau la pândă
pentru a prinde
momentul potrivit
și
repede
își aruncă
hainele murdare
în dulap
apoi își iau
pieile
le scutură
și își fixează
greșelile
în cuie

Expus
sub formă de trac
îți muști buza
când vrei să vorbești;
îți tai cuvintele
doar gheața le mai conservă.
te-am desenat în ocră,
în mii de puncte ...de suspensie
tai cu rigla cablul de amplificare
în care m-ai agățat,
chiulesc astăzi de pe stradă –
ilegal,
și sunt filmată cum fug de tine.
șterg mirosul
de gin al pielii mele,
ultima piele pe care ieri
am îmbrăcat-o
până la urmă, acum
irespirabil – strânși cu un papion,
stăm într-o scoică pe
fundul mării

Sub tratament
la cardiologie
desenez pe o coajă de portocală
povești, ca apoi
să le așez într-o ladă de zestre
gestul făcut pachet
m-a înțepat în șira spinării,
iar rânetul de arlechin, al celui

în halat,
mi-a rămas ca o pată pe retină
vaporii se-acoperă
reciproc prin salon
e târziu
ecoul se întoarce
pe coridoare ca un cârcel;
pe fundal, ușa își trănestește
sunetul bolnav.

Raul BRIBETE

Poet. Născut la 3 ianuarie, 1987, în Oravița, Caraș-Severin. Absolvent al Facultății de Filozofie, Universitatea de Vest din Timișoara. A publicat volumele: *Tornada de hârtie* (2008), *Caniculă în diamant* (2008), *Spadda* (2010), *Sărutul Iudei* (2011), *Să nivelezi un munte cu tăvălugul* (2014). Membru titular al Uniunii Scriitorilor din România. A publicat în numeroase revistelor de cultură din țară (*Orizont*, *Luceafărul*, *Tribuna*, *Poesis*, *Convorbiri Literare* etc.). Prezent în diferite antologii de poezie.

Cuvinte stranii. Cuvinte neînțelese,
Cuvinte sterpe.
Capul mi-e o întreagă simfonie inaudibilă

De aici, din pădurea de nuci,
Aud foșnetul sâmburelui în fruct

De aici văd lumina cum,
ca o văduvă neagră,

Își devoră partenerul – întunericul
Mult prea insignifiant –

Există doar spațiu;
Un spațiu în care pot sări
Miile de corzi ale întunericului boltit,
În explozii de cântare.

Cânt cu puterea cu care
Ai azvârli dintr-o praștie
O piatră.

Ținta ei nu e creștetul de deal,
Fruntea de stâncă
A uriașului,
Ci propriul cer,
Mai surd decât urechile
Unui mort drag.

Norul roșcat în formă de echer
Se tocește straniu,
Până când somnul tău
E ratificat în boabe de grâu.

Doamne, se tulbură-n cer,
Apele clopotului,
În care-mi văd la început neclar,
Apoi tot mai nefirec, chipul.

Doamne, care mască o port astăzi,
Blestemat să mă mint pe mine, mie ?

Scriu fără fond.

Forma înconjoară sâmburele
Ca o nouă cămașă a lui Herakle.
mi-e otrăvită privirea.
Grăunțele otrăvite ale întunericului,
Cad printr-o pâlnie,
Dintr-un cer sterp.

Oricât aş urca dealul,
Simt sfărâmându-se în pieptul meu
O mereu nouă deschizătură de abis
Care nesătulă îl înghite.

Imaginea din afară
Dispare înlăuntru
Ca pionii pe o tablă de șah năpădită
De iederă ruginită.

Flămând de seamănul meu,
Merg către tine,
Și îmi auzi glasul.

Luna ruginește și ea
Ca o cheie pierdută;
Mormântul e ușa,
Când îi treci pragul,
Amintește-ți florile de migdale
Și gustul de vanilie
Și esențele de rom
Ale copilăriei.

Somnul va trece desculț
Prin burg asemeni
Unui copil, care-și caută, setos,
Cana cu lapte.

Și mama a fost mireasă
Și părul ei negru-oțel
Hălăduia pe boltă ca o iapă-zmeu
Sub neîndurarea cravașei,
Până când s-a făcut noapte.

În mine, încă de atunci,
s-au căscat nebănuite,
știubeiele din crucea unei amiezi.

Eram sălbatic,
Simțeam, încă din pântec,
Miile de ani până la mine.
Mă nășteam atât de greu,
Încât soarelui îi era și lui greu să apună.

Dar iată-mă acum,
Îmbătat de moarte
Ca de o băutură extra-fină.

Treptele de piatră
s-au surpat în sine
ele sunt ca un om
adâncit în gânduri
și îmbătrânit în ele

încât lumea dinafara
și din lăuntrul lui
nu mai coincide cu nimic

s-au șters demult
fețele tuturor zarurilor
cumpenele strâmbe
acum sunt drepte

mi se spune că odată, aici,
au locuit niște oameni,
acum văd doar ferestre oarbe
și casa

e parcă o văduvă
cu mâinile osoase
surpată în sine
cu mâinile la cearcăne

mi se zice: "Circumferința
unui cerc închide o realitate
care exclude pentru totdeauna
realitatea exterioară lui".

Vedere dinspre lucruri înspre ființă

Obiecte noi de-alamă sau de lemn,

Candelabru drag
Ce-mi străjuiești tavanul
Tu ești retras în sine ca un păianjen
Într-un colț de conac

Eu stau în casă și vă contemplu
Obiecte dragi.
Unele ținute sub cheie – bunuri de preț
În ochii altora – în ochii mei,
Tainic vânt iernatic

Vedere dinspre lucruri înspre ființă
V-accept prezența caldă, răbdătoare,
Răbdare tu, ai dat în pâng în mine,
Sunt trist cu obiectele
Și bun cu florile
Voi rădăcini, voi ancore spre-acum,

Tu fereastră care mă luminezi
Și mă amurgești,
Și voi agende pe care fie
Am scris, fie nu;
Și tu dulap liniștit
Care din când în când
Pocnești încât să te aud și tu, sticlă
Cu apă sfințită,
Din care beau pe stomacul gol, uneori ...

Adâncă e tăcerea în mine
Ca în cetina de molid.

Fotoliul

În mijlocul camerei, într-un fotoliu impozant,
Uriaș, spectrul bătrânei.

În spatele ei e fereastra,
În care abia mai licărește,
O lumină ca o coajă de gutuie.

Între mine și ea a trecut
o eternitate;
între mine și ea – nimic;
nimicul rotunjit în sine,
ca un șarpe care se auto-devoră.

alerg spre ea, și dintr-o dată,
în locul fotoliului apare o ușă,
care-și mărește dimensiunile,
pe măsură ce eu încep să scad,
precum Nils.

Mă uit pe fereastră și aud
Râsul glacial și atât de batjocoritor,
Al stelelor ...

Tudor CREȚU

Tudor Crețu (n. 1980, Timișoara) este managerul Bibliotecii Județene Timiș. A publicat, printre altele: *Fragmente continue. Poeme live* (Printpress, 2014); *Casete martor* (Tracus Arte, 2013); *Developări literare* (Editura Universității de Vest, 2011). Membru al Uniunii Scriitorilor din România. Prezent în diverse antologii de poezie. Colaborări la revistele *România literară*, *Orizont*, *Vatra*, *Viața Românească*, *Familia*, *Poesis*, *Calende*, *Ziua literară*, *Reflex etc.*

Casete martor 2. Extras

Mortul (1)

Am sărit peste bordură, am plecat pe la doișpe, și ne-am îmbrățișat. Era în același trening albastru închis.

Intrăm sau...

Hai...

Holul era sumbru, răcoros.

Un pic numa, stai!

A scos suta de euro și mi-a întins-o. Portofelul, piele mulsă, i se lipea de mâini.

Sigur n-ai nevoie de mai mult?

E ok, mulțam fain. C-aștept, numa, să-mi aprobe un credit.

Cum am ieșit la lumină, l-am întrebat: - Nicușor?

Hai, hai să-l vezi!

Mortul mânca supă. Chimioterapia era pe sfârșite. Slăbise enorm. Pierduse acel ceva, cum se zice, esențial. Abia umplea pijamaua. Îmi strânse, totuși, tare mâna. Strânse și din dinți, am observat. I-am zămbit și eu, scrâșnind. Și m-am scăpat:

Sănătate!

Era să-l prind de umăr, cât pe ce, dar m-am abținut. Mâna mi s-ar fi transformat în cange, oasele-n fier alb.

Nea Nicușor...

Era roșu, cam ca supa, -n obraji. Colonul i se uzase în felul benzii șifonate.

Da ce-o slăbit Edi...

Vali-l completă:

- Frumos! Îți pun o...

Eram sigur: răchie.

Nu, mersi, că și-așa, cu-o gastrită, mă tot lupt.

Și am ieșit. Mortul continuă, liniștit, să mănânce. Se simțea inspectat, examinat. De-aproape sau din prag. El continua, pur și simplu, să existe. Bătea cu lingura:

când în farfurie, când în cartof, îl zgâria și împungea. După care-și mângâia pomeții. Compara, probabil, curbura cu a fierurii. La conservele de stavrid nu renunțase nici acum. Însă și peștele, îl sfâșia, mai mult, cu furculița. Uleiul nu-l mai aduna cu câte un dărab.

M-așteptam să intervină: avusese și el cu stomacul, ulcer cred. Conducea o Dacie albastră, cea mai din sat. Și noaptea o ținea la poartă, nu o trăgea sub șteal. Mie-mi părea un obiect frigorific: o studiam din depărtare, de sub dud. Locuiam vis-a-vis, cinci zeci de metri mai la dreapta. Dar nu...Duse la gură farfuria și sorbi ultimii stropi.

Hai, hai că-ți pun! Cu cătină și miere, medicament îi!
Deci asta-i...

Ce?

De-aia, să-nțeleg, pentru stomac. De se bea dimineața...

Căținele pluteau anemice. Licoarea era slabă, gălbui. Ne-am așezat pe-un fel de terasă încropită. „Un locșor, seara,știi cum îi...”. Mototoli, aproape, o doză goală de Becks, o floștomoci.

Deci îi limpede, -i cert...

Asta-i viața, n-ai ce...

Bine, tu și ai un cinism de-asta...Io, în fine, că de-aia am și ieșit, n-am avut, efectiv, ce să-i spun. Ca un surplus mă simțeam.

N-ai ce, așa-i. Că nu-l mai poți, practic, minți.

Sănătate, hai! Și am ciocnit.

Șoferul scutura scrumul în baltă, direct, nici nu-și dăduse jos ochelarii – eram sigur. Paharul se-nălzea.

Tu, cum mai...

Har Domnului, nu mă plâng. Valică, nu știu, platină parcă-s anii ăștia, c-așa vreau, cel puțin, să-i trăiesc. (Derdelușu-i, într-adevăr, alcalin. Curbele, de verighetă).

Și cum: faci foamea, ă?

Nu, păi, am pus paharul pe măsută, nu de la rău am slăbit. Am trecut pe drycooker, o dată pe săptămână, masa-n oraș. La Note, da cum...

Îi bine, bun așa...

Bă, da Nicușor...

Și am plecat, iar, capul.

Nu mai, las...Cuvântul m-a bântuit de dimineață, -n varii forme: lasă, las. Am tresărit ca la auzul unui titlu. Îi mai ușor, când, dacă...(A început și el să meargă pe la biserică) Dac-o vezi ca pe-o...(Ușa era tăiată într-un strat de nailon, înfioat).

Ca pe o excursie, ă, ca pe-o...(Autocarul nu avea ferestre. Ramele, în schimb, erau de lux: inox rar, de antenă. Se pleca, ca-ntr-o patra, de lângă școli).

Domn Nelu, vă salut!

Un vecin în salopetă trecu ca pe Corso. Era deja trei.

Hai!

- Stai numa, să zic sărumâna.

Și ne-am întors. Mortul mânca o prăjitură.

La Peltova, să ne vedem!

Întinse, doar, mâna. Nu mai zise nimic.

Bogdan MUNTEANU

S-a născut în Arad, la 28 aprilie 1979. Din 1997 locuiește în Timișoara. A debutat în 2010 cu volumul de proză scurtă *Vals pe fire de păianjen* (Ed. Limes). În 2011 a publicat, la aceeași editură, volumul *Bine te-am rătăcit, Incognito!*. În 2013 a coordonat, alături de Marius Aldea, antologia *Cu fața la perete* (Ed. Brumar), care a câștigat premiul revistei *Tiuk* pentru cel mai bun experiment al anului. A publicat proză în reviste literare („Dilema veche”, „Orizont”, „Luceafărul de dimineață”, „Zon@ Literară”, „Mozaicul”, „Accente”, „Arca”, „Tiuk” ș.a) și în antologii („Cele mai frumoase proze ale anului” – Ed. Adenium, 2014, „Cărți, filme, muzici și alte distracții din comunism” – Ed. Polirom, 2014, „Treizero” – Ed. Mirador, 2013, „Prietenii despre care nu mai știi nimic” – Ed. Brumar, 2012, „Alții” – Ed. Brumar, 2012, ș.a).

O zi cu tata

I.

Nu știam prea multe despre tata. Nu-l vedeam cu zilele, era mai mereu plecat. Mama spunea despre el că e un vagabond. Și mai spunea că așa a vrut Dumnezeu și n-avem ce face. Vagabond, nu-nțelegeam eu prea bine ce-nseamnă cuvântul ăla, îl tot repetam cu voce tare, va-ga-bond, va-ga-bond, îmi plăcea tare mult cum sună și simțeam un fel de mândrie că tata e în felul ăla. Cum nu prea dădea pe-acasă, mai uitam de el, însă când se iveau pe neașteptate în poartă și-mi zicea ce faci, puțin, mi se făcea pielea de găină. Cred că atunci îl iubeam cel mai mult.

Așa a fost și atunci când m-a luat cu el pentru întâia oară. Era vară, chiar de ziua mea. Împlineam șase ani. Nu credeam că o să apară, l-am așteptat degeaba și la cinci ani, și la patru. Poate o fi fost în alte dați, dar nu-mi aduceam aminte. Eram în curte, tocmai prinsesem un fluture și mă pregăteam să-i smulg aripile, când am auzit o voce cunoscută. Bă puțin, ce-ai cu fluturele? Lasă-l în pace și vino-ncoa! Mi s-au muiat picioarele. Mă uitam când la fluturele alb care mi se zbătea între degete, când la tata. Nu-mi venea să cred că-l văd acolo, cu coatele pe gard, trăgând dintr-o țigară. Venise pe neașteptate. Întotdeauna venea pe neașteptate.

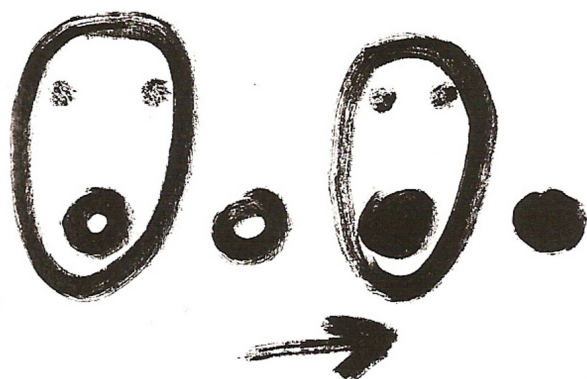
Mi s-a făcut puțin teamă că visez. Mă puță, tu n-ai să-ți spun, a vorbit tata din nou. N-am mai stat pe gânduri. Am eliberat fluturile și-am alergat înspre el. Aș fi vrut să-l strâng în brațe, dar el a rămas de cealaltă parte a gardului. Părea puțin obosit. Am întins mâna și-am ținut-o așa, în aer. Tata se uita pe deasupra mea, înspre casă. Am tresărit când m-a pișcat de degetul mic prin gardul de sârmă. Unde-i mă-ta, a întrebat. Înăuntru, am spus, face de mâncare. Câți ani ai, puță, a zis el, iar eu am spus șase, azi am făcut. S-a luminat la față. Ești mare, a strigat. Azi te iau cu mine! Ești gata? Dacă eram gata?! Era ziua mea, aveam șase ani. Eram mare! Tata mă lua cu el! Normal că eram gata!

Am sărit în sus de bucurie. Nu mi-a păsat când mama a ieșit la geam și s-a luat de noi, unde duci copilul, mă, printre animalele alea, vrei s-ajungă vagabond, ca tine? Ba chiar m-am simțit bine când tata i-a tăiat-o, vezi-ți de-ale tale, e bărbat acum, îl iau cu mine la cârciumă, doar n-o să stea toată viața lângă curul tău! Bine i-a zis tata! Ce treabă avea ea cu noi?

Apoi tata a tras un părț și eu m-am hlizit. M-am încordat să fac și eu unul, dar nu mi-a venit.

II.

Am mers alături de tata pe uliță. M-am gândit la cârciumă. Îmi era teamă de locul ăla. Când treceam pe-acolo, auzeam de dinăuntru voci groase de bărbați, răcnete și înjurături. Odată am prins și zgomot de sticle sparte. Mi se părea că în cârciumă era mereu scandal și o tăiam rapid de-acolo. Dar acum nu se punea. Eram mare, eram cu tata și tata era cel mai tare! Smulse un smoc de iarbă de pe marginea drumului, lua câte un fir în gură, îl mesteca o vreme, apoi îl scuipa și zicea așa: tu-vă muma-n cur, azi vă iau toți banii, numa' să am un pic de noroc. Nu vorbea cu mine și aveam impresia c-a uitat că sunt acolo, lângă el. Am smuls un fir de iarbă și l-am băgat în gură. Nu mi-a plăcut, parcă avea gust de baligă, dar l-am molfăit și l-am scuipat și eu. Tata nu m-a băgat în seamă. M-am oprit și-am izbit cât am putut cu piciorul în pământ. Praful s-a împrăștiat în jurul nostru și-am început amândoi să tușim. 'Tu-i gura măsii, a zis tata. S-a oprit brusc și a ridicat mâna. Mă uitam prin norul de praf la palma lui. Era cât lopata! A stat așa, câteva clipe, cu mâna în aer, de parcă nu știa ce să facă. Mi-au dat lacrimile și mi-am strâns ochii tare,

asa făceam de obicei când vedeam palma lui deasupra mea. Când i-am deschis, norul de praf dispăruse, iar tata își continua liniștit drumul, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. M-am gândit că era ziua mea și chestia asta l-o fi îmblânzit. Am iuțit pasul și l-am ajuns. După o vreme, s-a oprit din nou și s-a pus pe vine, în fața mea. M-a apucat de bărbie și mi-a zis așa: mă puță, oamenii sunt răi, să știi de la mine. Nu cum zice mă-ta. Îs proaste muierile. Toate! Tu crezi ce vrei acum, oricum o să le-nțelegi pe toate mai încolo. Eu nu vreau decât un singur lucru de la tine. Ai făcut șase ani, de-acum încolo să nu te mai văd că piși ochii! Orice s-ar întâmpla! Ești băiatul meu și băiatul meu nu plânge! Dacă te mai prind vreodată, o belești! Ne-am înțeles? Inima-mi sărea din piept și mi-am dat seama că era tare important ce zicea el. Era atât de aproape, că-i simțeam răsuflarea, mirosea tare de tot a tutun. Voiam să miros și eu așa. Dacă aș fi avut curaj, i-aș fi cerut o țigară. Dar n-aveam. Se uita fix la mine și-am dat să-ntorc capul într-o parte, însă nu m-a slăbit. Și-a înfipt degetele în bărbia mea. Ce taci, puță? Nu ți-i clar? Ba da, am mormăit. A ieșit ba gea, iar tata mă strângea tot mai tare. Nu te-aud! Ba gea, ba gea, am strigat. Abia atunci mi-a dat drumul.

III.

Crășma era exact cum mi-o închipuisem. Jegoasă și aglomerată. Mai și puțea. Bărbații erau răspândiți pe la mese, beau, fumau și vorbeau tare. Tata m-a apucat de mână și m-a tras după el. M-a pus să stau pe un scaun, într-un colț mai ferit. Uită-te, bagă la cap cum stă treaba pe-aici, dar să nu cumva să te ridici fără voia mea. Și să nu plângi, că te belese! Așa mi-a zis, după care s-a îndepărtat. A dat noroc cu unul, cu altul, și-a luat o bere și s-a așezat la o masă din mijlocul crășmei. Eu mi-am făcut de lucru. Am prins câteva muște, le-am smuls aripile și le-am aruncat pe jos. Mă distram cum se învârt pe-acolo, ca găinile căroră mama le lua gâtul și le lăsa să zburde așa, fără cap, prin curte. M-am scobit în nas, am făcut gogoloaie și le-am lipit de scaun. După ce n-am mai avut ce pescui, mi-am adus aminte ce mi-a spus tata. Nu prea pricepeam ce voia el să-nvăț, așa că mi-am belit ochii așa, a proasta, prin cârciumă.

Vreun sfert de oră nu s-a întâmplat mare lucru. Bărbații stăteau de vorbă pe la mese, ciocneau și beau. Dădeau pahare mici peste cap și le izbeau de masă sau sugeau din sticle de bere verzi. Bea și tata. Încercam să deslușesc ce spune, dar nu prea reușeam, vorbea încet și muzica era un pic cam tare.

Apoi a intrat în cârciumă nea Leu. Îl chema Vasile, dar toată lumea îi zicea Leu, nu știam de ce și nici nu-mi păsa, că nu prea-l aveam la inimă. De fiecare dată când îl întâlneam, era morocănos, iar uneori nici nu ne saluta. Odată l-a întrebat un băiat mai mare nea Leu, da' de ce ești dumneata așa urăcios și el a oftat și-a spus că tare-ar vrea să ne vadă peste vreo 70 de ani.

Nea Leu se învârtea printre mese. Schiopăta destul de rău și părea cam pierdut. Din când în când se oprea și se apăsa cu palma pe picior. Apoi a ajuns lângă masa

lui tata și s-a așezat pe un scaun, fără să zică nimic. Tata i-a spus ceva, n-am auzit ce, dar moșul nu l-a băgat în seamă. Cred că asta l-a enervat pe tata, că odată s-a sculat de pe scaun și s-a făcut că-l pocnește. Nea Leu n-a reacționat defel, parcă era de pe altă planetă. Atunci tata l-a apucat de-o ureche, l-a ridicat în picioare și a-nceput să-l învârtă roată în jurul mesei. Râdea tata, râdeau și ăilalți din cârciumă și m-am hlizit și eu din colțul meu, eram tare bucuros să-l văd pe tata râzând așa cu poftă și mă distra cum îl învârtea pe moș. Abia după ce l-a lăsat tata în pace, a început nea Leu să vorbească, trăsnească-n tine, om hain ce ești, ai tu noroc că-s bătrân, că altfel te-aș zvânta în bătaie! Își freca urechea cu o mână, piciorul cu cealaltă, și mi-a părut un pic rău de el. Hai, Leule, du-te-acas' și dormi, că ți-a trecut vremea, i-a strigat tata peste umăr. Nu mai ești bun de nimic, ți-au cam picat dinții. Sau mai bine du-te la doctor, la oraș, ca să nu-ți pice și piciorul ăla. Nea Leu a dat din mână și s-a răstit la tata: ți-i frică! Ți-i frică, mă, că-ți iau banii! Mai bine vezi-ți de familia ta în loc să faci pe deșteptu' cu mine! Ești un fricos, asta ești! Apoi a întors spatele și a ieșit schiopătând din cârciumă. Tata era roșu la față și nu scotea un cuvânt.

Tot încercam să leg spusele moșului, că-i ia banii lui tata, că să-și vadă de familia lui, că e fricos, nu prea pricepeam ce voia el să spună și de ce n-a ripostat tata, că doar ar fi putut să-l facă jumări din două mișcări, când un om pe care nu-l știam a urlat hai, gata, începem. Liniște, bă, n-auziți, și oprește dracului muzica aia! Era mic omul ăsta și avea nasul coroiat, se uita urât la toată lumea și de-aia nu mi-a plăcut deloc de el, speram să și-o ia pe coajă pentru că făcea pe deșteptul. Dar nu s-antâmplat așa. Muzica s-a oprit, oamenii l-au ascultat, s-au strâns cu toții în jurul unei mese din mijlocul cârciumii. Numai tata a rămas la masa lui, cu berea în față.

Mă rodea curiozitatea, aș fi vrut să fiu și eu acolo, printre ei, să văd ce se-ntâmplă, dar tata îmi spusese să stau pe scaun și să mă uit, așa că am rămas în colțul meu. Mi-am lungit gâtul, la fel cum făceau și ăia din jurul mesei, dar tot nu vedeam ce se petrecea acolo, de se buluceau cu toții așa. Piticul a apucat o sticlă de bere și a înjurat, în pizda mamii voastre, nu vă mai înghesuți ca oile că vă crăp capul. Apoi a lăsat sticla pe masă, a moșmondit ceva și a strigat: Ion cu Petrică. Bine, bine, Ion, Ion, da' care Petrică, a întrebat unul, și urâtul s-a uitat cu dușmănie la el. Petrică Chioru, a zis, iar cel care întrebase a spus păi așa, că-s doi. Chioru și a' lu' Ițaru, iar eu i-am dat dreptate pentru că mă enerva ăla și pentru că într-adevăr erau doi Petrică.

Petrică Chioru și Ion au dat să se desprindă din grămadă. Unul din ei a luat o cutie. Îi știam pe amândoi din vedere, erau prieteni, se plimbau de multe ori împreună. Despre Petrică Chioru se zvonea că-și pierduse un ochi într-o încăierare când era mic. Cică i-l pocnise unul cu o piatră. Despre Ion nu se zvonise mare lucru și de-aia nu știam mai nimic despre el. Mi s-a părut curios că se prefăceau că nu se cunosc, doar erau

prieteni. Nici măcar nu se uitau unul la altul. Bă, futu-vă, unde plecați cu cutia, a zbierat piticul. Banii, dați banii-ncoa'! Taxa de înscriere! Ce, vă faceți c-ați uitat? Ion și Petrică Chioru au dat din cap că nu, s-au scotocit prin buzunare și au scos banii. Piticul i-a numărat și a ridicat mâna la Petrică: n-ajunge, porcule, ieși afară! Stai, stai că mai am, a zis Chioru și s-a mai scotocit un pic. A scos niște mărunțiș, i-a pus în mână și-a dat să-ntindă palma. Obraznicule, te dau afară din concurs, s-a-nfuriat piticul, și i-a dat ăluia peste mână. Monedele s-au împrăștiat pe jos și câțiva s-au aplecat să le adune. Una s-a rostogolit până la mine și-am cules-o bucuros. L-am văzut pe tata sculându-se de la masă și mi-a fost teamă că vine să mă ia la rost pentru că luasem banul. Dar n-a venit. A zâmbit pe sub mustață și i-a spus lui Petrică așa: Chiorule, cât îți mai trebuie? Cinșpe, a zis Petrică. Ține-aici, a spus tata, scuipând în palmă, cinci, zece, cinșpe lei. Petrică a întins mâna. Ho, ho, jos laba, uite la el, a și dat să-i ia, s-a stropșit tata. Ai răbdare, Petrică, așa mă știi tu pe mine, casă de binefacere? Fii atent aici, de-o fi să câștigi, îmi dai mie jumate, c-am fost om cu tine. De nu, mi-i dai într-o săptămână, cu dobândă. Douăzeci la sută. Iar de-oi câștiga eu, să fii sănătos și să-ți fie de bine! Chioru se codea, se uita când în stânga, când în dreapta, cu fața lui de prostănac, ăilalți îl împingeau de la spate, hai odată, ia-i, că ne prinde noaptea, până la urmă Petrică s-a-nvoit cu tata, care l-a bătut pe umăr și i-a dat banii zâmbind. M-am gândit că și eu aș fi făcut la fel dac-aș fi fost în locul lui Petrică. Și că tata e șmecher.

IV.

M-am tot foit pe scaun până am găsit o poziție din care vedeam cât de cât ce se petrece la masa în jurul căreia se strânseseră aproape toți oamenii din cârciumă. ăla rău se făcea tot mai rău, lua de pe masă niște bilețele, le desfăcea, după care îi numea pe unii și urla la ei să-i dea banii. Banii, mă, banii întâi, altfel vă pocnesc de nu vă vedeți, le zicea. Era și unul Marcel acolo, pe care-l știam mai bătauș, așa. A mârâit și s-a uitat urât când și-a auzit numele. Odată s-a-nfoiat piticul și l-a pus la punct, ce te uiți, mă, așa? Te mîncă-n cur? Vrei să te scot afară? Eu sunt tac-tu și mă-ta laolaltă, dacă nu vreau, nu te primesc! Așa că uită-te frumos! Nu sunteți în stare să jucați singuri pe bani, că vă omorâți între voi, m-ați chemat pe mine, ciocu' mic acuma!

Grași, slabi, înalți, pitici, urâți, frumoși, n-avea importanță, până la urmă scuipau cu toții în palmă, își numărau banii, luau o cutie și se duceau, doi câte doi, în ordinea în care-i strigase ăla.

Îmi belem ochii la tata, se dusesse înapoi la masa lui, își trosnea degetele groase și se uita cu dușmănie la urâtul ăla care făcea legea acolo, cu bilețelele și cutiile lui. Îmi bățaiam picioarele de nerăbdare și mă rugam să-l înjure și pe tata cum îi înjurase pe ceilalți. Tata nu era nici mic, ca mine, nici prăpădit, ca nea Leu, nici chior și fără bani, ca Petrică, nici fricos, ca Marcel. Tata l-ar jumuli pe pitic și i-ar înfige o țepă-n cur. Așteptam

cu pumnii strânși să-l strige. Sandu cu Victor! Când am auzit numele lu' tata, mi-a zvâcnit inima-n piept. Victor a sărit ca un arc și i-a dat ăluia banii. Tata a rămas la masa lui, de parcă nici n-a auzit că-l strigase. S-a șters la gură cu podul palmei și și-a aprins tacticos o țigară. De-abia după aia s-a uitat înspre cel cu banii. Ce vrei, mă? Atât i-a zis. S-a ridicat și i-a aruncat banii pe masă. Hai, Victore, să ți-o trag, a mai zis, și ceilalți au început să behăie. Piticul l-a pândit cu atenție pe tata, însă n-a scos absolut nici un sunet. Tata era cel mai tare, știam eu! Nimeni nu se putea măsura cu el! Eram atât de bucuros că mi-au dat lacrimile. M-am întors repede cu spatele. Dacă m-ar fi văzut tata, m-ar fi belit.

După aia s-au așezat în perechi, cum îi strigase piticul, au deschis cutiile de lemn și-au început să dea cu zarurile și să miște niște piese albe și negre. Aveam și noi mai de demult o cutie din aia acasă, stătea pe dulap, am vrut să pun mâna pe ea de câteva ori, m-am cocoțat pe scaun și m-am ridicat pe vârfuri, dar n-am ajuns. Mă gândeam că peste ceva vreme o să mai cresc și o să-n cerc din nou. N-am apucat însă. În urmă cu ceva vreme, cam un an să fi fost, s-a urcat mama pe scaun. A luat cutia, a dus-o afară și a dat cu toporul în ea până a făcut-o bucăți. Am văzut cum se rostogolesc pe pământ niște piese rotunde, albe și negre. Și-am mai văzut două zaruri mici pe care am apucat să le salvez înainte ca mama să pună așchiile și piesele alea rotunde pe foc. Apoi mama a izbucnit în plâns și-a strigat mi-ai mâncat viața, vagabondule, și a fugit în casă, iar eu, neștiind ce să fac, am pus zarurile în buzunar. Când mă mai plictiseam, dădeam cu ele la perete. Încercam să ghicesc câte punctulețe vor apărea. Când nimeream, săream în sus de bucurie. N-am strigat nici măcar o dată, de teamă să nu mă vadă mama.

Eram sigur că tata o să-i bată pe toți. Și c-o să le ia banii. Numa' să aibă un pic de noroc. Așa zisese. Voiam să-l ajut cu norocul, dar nu prea știam cum. M-am așezat pe jos, am scos zarurile mele din buzunar și le-am rostogolit. O dată, de două ori, de o sută de ori, m-am luat cu ghicitul și n-am mai băgat în seamă ce se petrecea în cârciumă. Când nimeream, mă uitam înspre tata. Dar el nu se uita niciodată la mine, dădea cu zarurile lui și muta piesele în cutie.

V.

Tata mă poartă în cârcă pe uliță și fluieră. Tata e bucuros. Eu sunt de mai multe ori bucuros. Sunt cu tata și tata a avut noroc și le-a luat banii ăloră, tu-le muma-n cur, și eu l-am ajutat să câștige, mi-ai purtat noroc, puță, și pentru asta o să-ți dau și ție niște bani, ești mare acum, a zis, și eu am chicotit din spatele lui și l-am mângâiat pe obraz. Nu-mi ieșea din minte cum a urlat tata în cârciumă, așa, din senin, bă puță, vino-ncoa', repede. M-am codit, neștiind dacă chiar mă chema pe bune. Mă mai luase el la mișto așa, mă striga, fugeam însuflețit înspre el și mă trezeam cu un bobârnac peste nas. Ultima oară m-a trosnit atât de tare, că mi-a spart nasul. Ce să-ți fac, puță, mi-a zis râzând, așa se-ntâmplă cu fraierii,

și-o iau în bot. Nu te mai încrede așa ușor în unul și-n altul, că uite, îți curge bulionul. De-aia m-am codit, erau mulți oameni acolo și n-aveam de gând să rădă toți de mine. Când a urlat a doua oară bă puță, n-auzi, mișcă-te odată, m-am ridicat, mai mult de frică. Mi-am băgat zarurile în buzunar, am pășit neîncrezător și mi-am făcut loc printre cei care se adunaseră în jurul mesei. M-am uitat o clipă la tata, era roșu la față și transpirat, apoi la degetele lui, frământau două zaruri mici, fix ca ale mele, apoi la Marcel, care și-a frecat palmele și-a zis lasă copilu', dă-i odată, că oricum ești mâncat, apoi la cutia de lemn dintre ei, în partea lui tata erau patru piese rotunde și albe, așezate una peste alta, iar dincolo, înspre Marcel, o singură piesă, neagră, și m-am gândit că tata avea mai multe piese și uite ce turn făcuse cu ele, probabil îl bătea pe Marcel, dar dacă așa stătea treaba, oare de ce nu se bucura? Hai, mă, Sandule, nu știi să pierzi, ai adus copilu' să vadă cum îți iau banii, a zis Marcel și-a behăit, tata l-a repezit, taci dracu' din gură, s-a ridicat în picioare, era mare și roșu și încruntat și mi-am sucit gâtul să-l văd mai bine, mă puță, a zbirat el, un șase-șase și l-am futut în cur și pe mă-sa, pupă zarurile, tu ești norocul meu, pupă-le, de-aia te-am și adus cu mine, pupă-le, mă, n-auzi, nu te mai uita așa la mine! Și mi-a vârât zarurile sub nas. Le-am astupat cu buzele și-am pupat degetele lui tata și m-am gândit la șase-șase, ca și când aș fi aruncat eu la perete. Erau groase și aspre degetele lui și miroseau a tutun. Tata a rotit zarurile și le-a izbit furios de cutie. S-au lovit de margini, s-au învârtit, mă zgâiam, așteptam cu suflul la gură să se oprească, dar ele se tot învârteau. Apoi unul dintre ele s-a oprit. Un-doi-trei-pa-cin-șase! Șase punctulețe. Șase! Mă uitam la tata, care zbiera încă unul, încă unul, și-și făcea cruci după cruci, l-am urmat pe dată, 'meletatăfiutuluiiduh, și-am ținut-o amândoi așa până s-a oprit și al doilea. Șase din nou! Mi-am ridicat mâinile în sus și-mi venea să țip, am ghiciiiit, am ghiciiiit, am câștigaaaaat, dar mi-au înghețat buzele, tata s-a prăbușit pe scaun, cu capul în mâini și pentru câteva clipe am crezut că am pierdut. M-am uitat din nou în cutie, am numărat punctulețele, doispe la număr, și m-am agățat de brațul lui și i-am chițait la ureche tata, tata, am câștigat. Și tata a înviat și-a început să dea cu pumnii în masă, v-am futut pe toți, măăăă, și l-a cârpit peste față pe Marcel, ăla s-a bălăngănit pe scaun ca un hopa-mitică și a gemut, dar n-a zis nimic-nimic, își tot zgâia ochii în cutie, parcă înnebunise. Tata m-a luat în cârcă, ești fiu-meu, băăă, sânge din sângele meu, puță din puța mea! Eram în culmea fericirii, râdeam, am început să zbir și eu că i-am futut, eu și cu tata, sânge și puță, tot ce strigase el. Apoi ăla rău, piticul, și-a oprit o parte din bani și pe restul i-a dat lui tata. Eram muuulți, nu mai văzusem în viața mea atâția bani. Îmi venea să plâng de bucurie.

Tata mă poartă în cârcă și fluieră și suntem amândoi tare bucuroși. Ne îndreptăm spre capătul celălalt al satului, habar n-am încotro mergem, dar nici nu-mi prea pasă. Eu am pupat zarurile, degetele, el a dat el șase-șase și-am câștigat mulți bani și o parte erau

ai mei, așa zisese tata. Oare ce să-mi iau? În primul rând o cutie de lemn. Nou-nouță. Dup-aia, un zmeu mai mare decât toți zmeii din sat. Și o tonă de ciocolată. Și bomboane. Și caramelle. Și suc. Și un camion de jucărie, din ăla care merge singur. Și o muzicuță. Și o bicicletă. Și o minge de piele. Și un teren de fotbal. Cu porți cu plasă. Și ciocolată. Și bomboane. Și caramelle. Și suc. Și încă o cutie de lemn nou-nouță, în caz că se supără mama și o aruncă pe foc pe cealaltă. Și o să-i iau ceva și lu' mama. Sau mai bine îmi mai iau eu un fotbal cu nasturi și-un nu te supăra, frate, că oricum lu' mama o să-i dea tata bani.

VI.

Tata s-a oprit din fluierat în dreptul unei case vopsite în verde, printre ultimele din sat. M-a pus jos și a împins poarta. A intrat și mi-a făcut semn să-l urmez. În pragul casei era o femeie tânără, mult mai tânără decât mama. Când ne-a văzut, a venit înspre noi cu brațele deschise. Ea îi Lili, a zis tata. O să-nțelegi mai încolo ce și cum, a mai spus și mi-a făcut cu ochiul. Apoi a ridicat-o de la pământ, a învârtit-o de câteva ori și i-a șoptit ceva la ureche, dar n-am auzit ce pentru că Lili râdea cu gura până la urechi. M-a cuprins un fel de neliniște. Cum a lăsat-o jos, femeia s-a aplecat spre mine. Hai, pup-o pe Lili, a zis tata. Nu prea-mi venea, n-o cunoșteam, dar l-am ascultat pe tata și mi-am lipit buzele de obrazul ei. Avea pielea fină și mirosea altfel decât mama.

Haideți la masă, a spus Lili. M-a ciufulit și a luat-o înainte. M-am strâmbat. Nu pricepeam nici măcar de ce ne aflam acolo, abia așteptam să plecăm acasă, să-i povestesc mamei cum am câștigat eu cu tata și că mi-a dat și mie o parte din bani pentru că l-am ajutat să dea șase-șase și să-l bată pe Marcel și ce-o să-mi cumpăr și câte și mai câte. Așteptam să ne îmbrățișăm și să dansăm și să chiuim de bucurie în mijlocul curții, eu cu mama și cu tata, și să mâncăm acasă, nu la femeia asta din capătul satului, habar n-aveam cine e și de ce a prins-o tata în brațe și-a învârtit-o și de ce m-a pus s-o pup și de ce o pupasem și de ce m-a ciufulit, toate babele mă ciufuleau când mă vedeau și nu-mi plăcea și de ce mă trăgea tata după el în casa asta străină și de ce... Mi-am înfipt picioarele în pământ, m-am agățat cu amândouă mâinile de mâna lui mare și m-am opintit să-l trag îndărăt, spre poartă. Am simțit o smucitură puternică și i-am dat drumul, altfel picam și-mi bealeam genunchii. Lili a făcut ioiii, s-a întors și a râs iar. Tata se arcuise și-o pișcase de fund. Apoi Lili l-a amenințat cu degetul și i-a spus că nu acum, Sandule, e și copilu'. Iar tata a spus e mare, ce dracu'. Și m-a ciufulit.

VII.

Când tata a scos banii și i-a aruncat pe masă, Lili a făcut ochii mari și a scăpat din mână polonicul cu care ne pusese ciorba în farfurii. Și-a dus mâna la gură și a rămas așa până ce el a izbucnit în râs și a zis, printre hohote, nu-ți vine a crede, ai? Femeia s-a aruncat peste

tata și-a început să-i pupe mâinile, fața, gâtul, părul, ochii, gura, vai de mine, vai de mine, atâția bani, cum, de unde, îl tot întreba și-l pupa iar și iar. Sandule, e și copilu', o maimuțarea tata, și-o pupa și el și râdea. Apoi s-a burzului puțin, nu mă mai lua la-ntrebări, știi că nu-mi place. Lili a dat din cap și s-a potolit. S-a desprins de tata și și-a șters lacrimile. Și-a suflat nasul. A luat banii. Pe toți! M-am uitat la tata cu inima strânsă. Nu eram prost! Eram banii noștri, nu ai ei! Nu m-a băgat în seamă, rupea bucăți mari de pâine și sorbea lacom din ciorbă. Lili s-a uitat primprejur. A deschis un sertar, l-a golit de hârtii și a așezat banii cu grijă înăuntru. A închis sertarul și a dat să se pună la masă. Apoi s-a răzgândit, s-a dus la sertar și l-a deschis din nou. A început să numere banii. Inima-mi sărea din piept. Nu eram prost! Lili era o vrăjitoare! O scorpie prefăcută! Tata plescăia cu ochii în farfurie, zeama îi curgea pe bărbie, nu mă vedea, plescăia doar. L-am tras de mânecă. Ia, mă puță, ia și mâncă, nu-i bună rece, a zis, cu gura plină. Lili număra în continuare. Când a terminat, a închis ochii, și-a plecat capul și a făcut câteva cruci. M-am uitat iar la tata. Golise farfuria, se freca pe burtă și zâmbea satisfăcut. A răgâit de câteva ori. Nu vedea? Chiar nu vedea? Era orb? Femeia aia tânără făcuse vrăji cu casa ei verde și cu pupăturile ei și cu ciorba ei. Ne-a furat banii! Și n-avea voie să-l pupe pe tata, numai mama avea! Coropișnița, nu-i ajungeau banii, îl fura și pe tata! Inima-mi sărea din piept, îmi bâțaiam întruna un picior, n-aveam stare, trebuia să fac ceva! Și repede!

Sari, mușc-o, trage-o de păr, scuip-o, aruncă-i ciorba în ochi, dă-i în cap cu polonicul! Fă-o să plângă! Deschide sertarul! Ia banii și tuele! Hai, tati, să fugim, am luat eu banii, hai, fugi, fugi!

Mușc-o, lașule!

Acum!

Un-doi-trei-și!

Mâncă, mă puță, ce te tot fâțâi aicea, a zis tata și mi-a tras un bobârnac. A râs. Am simțit cum îmi ia foc nasul. M-am silit să nu plâng. Nu mi-i foame, am îngăimat înciudat și mi-a trecut prin cap că tata știa foarte bine ce se întâmplă.

Am fugit în curte, am prins un fluture și i-am smuls aripile. Apoi l-am strivit sub talpă.

NU
CE NE
ENERVEAZĂ?

AI. CISTELECAN

Bacovianismul anti-bacovian

S-ar zice că nu se putea întâmpla mare lucru între primele debuturi șaizeciste și cel al Ilenei Mălăncioiu; abia trecuseră câțiva ani (Stănescu debutează în 1960, Mălăncioiu în 1967) neglijabili pentru Ileana – sau lentoarea - evolutivă a poeziei. Și totuși s-a întâmplat ceva destul de semnificativ și-n chimia poeziei și-n gimnastica receptării. Cea din urmă pare a-și fi epuizat energia entuziasmului și a devenit mai precaută – de nu de-a binelea zgîrcită - cu laurii, astfel încît s-a creat impresia că șaizeciștii au venit în două valuri, primul întîmpinat cu urale, al doilea mai cu observații și blazare. Entuziasmele sunt, firește, consumabile (inclusiv cel critic) și se istovesc destul de repede, chiar dacă nu pe drept și nu întotdeauna cînd ar trebui. În orice caz, ele nu țin mult iar cînd a venit Ileana Mălăncioiu erau deja stinse ori doar foarte obosite. O subliniază, într-un glas, și Nicolae Manolescu și Eugen Simion. Cel dintîi zice că „debutul poetei n-a reprezentat un succes de critică,¹ iar celălalt întărește întocmai, constatînd și el că „debutul Ilenei Mălăncioiu /.../ n-a atras prea mult atenția criticii” („deși merita”, adaugă).² Sunt constatări cu reproș, după cum se vede, deși nu știu cui i-ar putea fi adresate reproșurile, căci tocmai ei doi erau atunci de serviciu. Rămîne fapt (explicabil, fără îndoială) că rîndurile din urmă ale șaizecismului erau tratate ca un fel de coadă a cometei ce abia explodase în mijlocul extazelor de primire. Mai niciunul dintre poeții veniți mai spre capătul deceniului șapte sau dincolo de limita lui n-a reușit să iasă din eșalonul doi al generației. Nici Ileana Mălăncioiu. Ce-i drept, cu vremea critica și-a luat seama și a mai îndreptat ierarhia, dar nu chiar de tot nici pînă azi. Entuziasmele, oricît de efemere, sunt contagioase și produc ireparabile.

Mai semnificativ – pentru că ireparabil absolut – pare ceea ce s-a petrecut în chiar interiorul creativității poetice a deceniului, unde, deși nu va fi părut cine știe ce zguduire, a avut loc o alunecare de teren dinspre euforic spre dramatic. Se poate vedea însă acum (la spartul tîrgului, e drept) o mutație imaginativă destul de drastică,

o schimbare de climat și de tonalitate imaginativă (inclusiv, implicit, de acuitate a problematicei existențiale prinsă în viziune) care vor merge spre o accentuată radicalizare. În vreme ce primii protagoniști ai șaizecismului trăiau din frenezie imaginativă și desfășurau un imaginar șampanizat, euforic și eufonic, melodic și extatic deopotrivă, cei ce întîrzie cît de puțin vin cu un imaginar reciclat pe deceptivitate, pe anxioase și pe cruzimea notației. Juisanța lasă loc acuității dureroase iar explozia imaginativă trece într-o stilistică a transcripției, inclusiv a convulsiilor fantasmatică. E un proces pornit chiar de Ileana Mălăncioiu – și cu atît mai subversiv cu cît el își deschide drum într-un univers deja consacrat și codificat liric. Toată lumea a observat – și pe drept cuvînt – că poeta vine dintr-o rusticitate magică și neguroasă, dintr-o lume de ritualuri și rituri ce ies dintr-un substrat de ancestrale. Nu decorul, nu „universul” poeziei e nou; nouă e acuitatea cu care sunt reactualizate riturile și, mai ales, descripția – atroce prin precizie – a acestora. Dar mai ales răsturnarea lor dinspre fascinație spre terifiantă. E o lume care fascinează prin terifiantă, nu prin exotism, iar poeta și-a potrivit întocmai scriitura la aceste reportaje de atrocități. Imaginația ei pare una anamnetică, reproductivă, act de simplă consemnare. Versurile transcriu doar, ceea ce le face de o credibilitate violentă. (Acesta e, poate, primul semn de bacovianism – înainte de a se putea vorbi, cum face, bunăoară, Ion Pop, de „un puternic filon bacovian,”³ venit și din problematica abruptă a cotidianului – la care au convenit toți comentatorii, în diverse etape ale evoluției poeziei: stilistica pură a transcrierii, fără investiții de transfigurare; precizia și minuția descriptivă transfigurează prin simpla lor atrocitate). Poetica e cea a consemnării fără milă, a fișei clinice de memorial. Nu e, însă, o poetică a cruzimii, a cinismului de observație și a voluptății de rană. Căci poezia Ilenei Mălăncioiu nu e un memorial de contemplație, ci un memorial de participare. Spectacolele de cruzime, reprezentate cu detalii (naturaliste uneori, s-a zis; poate mai degrabă expresioniste prin violența lor de șoc), au loc pe fondul unei compasiuni veșnic rănite și veșnic în alertă. Oricît de bacoviană (în manieră, tehnici, motive, atmosferă existențială etc.) ar fi Ileana Mălăncioiu, ea e, funciar, o anti-bacoviană; versul ei nu e deloc insensibil și dezafectivizat; ba dimpotrivă, e un vers de participare, de vibrație, de compasiune. Descripția, notațiile cu aparență de glacialitate afectivă rulează, de fapt, pe un strat de pathos. Această implicare dramatică, această participare cu suferință le transformă în reportaje – fie și indirecte cîteodată – de supliciu, într-un fel de autoflagelare a memoriei (dar și a sensibilității; amintirea e o suferință actuală și activă la Ileana Mălăncioiu). Așa cum evidențiază Lucian Raicu, poezia se mișcă „între un realism crud și compasiune,”⁴ cel dintîi fiind o atitudine de artă, cealaltă o atitudine existențială. Sunt registre care se exasperează și se intensifică reciproc, vase comunicante ale atitudinii; pe cît sporește realismul notației anamnetice, pe atît crește nivelul paroxistic al compasiunii; reacția are loc și în sens invers, dar de regulă nivelul compasiunii depinde de cel al cruzimii descriptive, e activat de acesta. În poeziile de tinerețe

accente de cruzime are și inocența (uneori), dar ecuația e centrată mai totdeauna pe reacția reciprocă a cruzimii și compasiunii reflex participative. Chiar și în mult-citata *Puii din scorbur* cruzimea ține mai degrabă de stilistica detaliului, de concretețea violentă a descripției, decât de tematizarea, explicită aici, a compasiunii: „Caut cuiburi cu băieții prin scorbur/ Îngropându-mi mîna pînă la umăr în putregaiul gălbui./ Însăpămîntată cînd o pasăre întîrziată/ Se zbate între mine și-ntre pui./ Îi simt ciocul și ghearele umblîndu-mi prin carne./ O prind de-o aripă și-ncerc s-o scot/ Și-mi scapă și mă lasă cu penele în mînă/ Cînd am ieșit din scorbură pînă la cot” etc. Dar manifestul acestei poetici a descripției ca oroare și a compasiunii suplicate e rembrandtiană *Boul jupuit*, cu o terapie masochistă a imaginii chinuitoare prin înseși detaliile ei: „Boul jupuit atîrnă cu picioarele în sus./ Pielea nu mai învește carnea lui cea muritoare./ O lumină dinăuntru și-o lumină din afară/ Lasă coastele să facă cercuri albe de răcoare./ Locul inimii așteaptă însemnat cu cheag de sînge/ Capul cel cu stea în frunte se mai vede numai unde/ Ochii umezi dați pe spate vine cineva să-i scoată/ Și desparte carnea rece de luminile rotunde” etc. Copilăria de fond, ca timp de explorare și miraj, n-are, la Mălăncioiu, copilăreală; ea e un film de atrocități și suplicii în care amintirea e atît de violentă, de carnală chiar, încît trăiește abrupt dintr-„o paroxistică încordare afectiv-senzorială.”⁵ E o amintire fără distanță față de prezent, o amintire-participare, invazivă pînă la durere. Reportajele de atrocități, fie ele și inocente (dar tocmai candoarea lor le sporește acuitatea), devin componenta „negativă” a unui lirism de compasiune, a unei viziuni ce trăiește, de fapt, din participarea imediată la victimaj. Nu e de mirare că pînă și parabolele, cu toată intenția și pretenția lor de exemplaritate și generalitate, bat spre un fel de apocalipsă pornită de – și inclusă într-un – detaliu de extremă concretețe: „Roata morii stă înțepenită./ Rîul înghețat trosnește-n vînt./ Boii i-am legat de stîlpul porții/ Și aștept să-i scoată din pămînt./ Gerul se asprește și le-ngheață botul./ Întunericul e neclintit./ Parc-a mers și timpul după roata morii/ Și la miezul nopții s-a oprit./ Mă agăț de spițele-nghețate/ Să pornească roata, să se facă zi./ Și se subțiază și mă tem că lemnul/ Măcinat de ape va pieri” (*La moară*). Nu e de mirare pentru că Ileana Mălăncioiu scrie, cu materie consacrată, de obicei, pentru reverie, o apocalipsă și un suplicial. Cu atît mai încărcate de angoasă vor deveni acestea pe măsură ce raportul esențial va deveni cel cu prezentul, cu imediatul, și cînd poeta chiar va transcrie coșmarul existențial, nu doar va proiecta o biografie în care „se trăiește în stare de coșmar”, cum zice Marian Popa (în, altfel, cea mai severă lectură aplicată poetei).⁶

Că-n tripticul gotic alimentat de iubire și moarte (*Către Ieronim, Inima reginei și Crini pentru domnișoara mireasă*) „tema erotică e /.../ de la început împerecheată cu tema morții”,⁷ pînă într-atît încît „moartea se confundă cu un eden al iubirii” iar Thanatos devine „zeu bun al poeziei”,⁸ e deopotrivă o problemă de proiect și de consecvență. E un proiect singular în poezia noastră, atît prin amploare, cît și prin sistematica exploatarea unui funebriism incantatoriu; ca și, nu mai puțin, prin scenariul fantast-lugubru tot mai ramificat,

prin „complicata scenografie macabră”, cum a numit-o Eugen Simion,⁹ în care confluează biblice, păgîne, livrești și ancestrale, într-o regie de terifiante. Dar dacă moartea locuia copilăria, e pură coerență de viziune că ea locuiește și iubirea. „Preoteasă de liturghii negre” ce mînuiește o „plastică fantomală”,¹⁰ Ileana Mălăncioiu duce erosul (și chiar erotismul) într-o condiție de violență transgresivă absolută. (La Mălăncioiu, zicea Ion Negoitescu, pînă și „dragostea e /.../ o faptă asasină”).¹¹ Atît prin intensitatea afectelor, în cadrul cărora chiar și „voluptatea” sa e „cruntă ca un supliciu”,¹² cît și prin scenografia de alternanță a tărîmurilor, ceea ce face din cel de dincolo unul feeric, iar din cel de dincoace – unul himeric. E o fantasmatică barocă, dar forța vizionară nu vine din liniile contorsionate ale scenariului și nici măcar din premisa sau postulatul identității/simultaneității iubirii și morții, ci din aceeași cruzime imaginativă a detaliilor, din violența concretelor: „De sînge tu nu te-ai putut atinge./ Cu sila am vrut să ți-l torn pe gît./ Vîscos era, deasupra buzelor rămînea./ Îl dezlipeam încet și-l aruncam/ Și cu altă cană de sînge veneam” etc. (*Sînge de urs*). Întreagă această dramă fantastă e susținută, de fapt, de această stihialitate a concretelor, de vehemența detaliilor și de implozia lor sublimă și macabră deodată. Și totul pus pe registrul unei incantații funebre, al unei febre invocative care îmbină himericele cu o gramatică imaginativă de-a dreptul carnală. Fapt e însă că ori pe unde ar umbla Ileana Mălăncioiu, ea descoperă numaidecît urmele morții (și nici nu-i nevoie, ca aici, de prelucrarea vreunui motiv bacovian): „ningea frumos pe munte către culmi/ noi păream primii care umblam prin iarna grea/ cînd am găsit o dîră de sînge în zăpadă/ și trupul către care ducea/.../ priveam uimiți cum iese mereu aceeași dîră/ de undeva din munți de dedesubt/ ninge pe trupul dinaintea noastră/ ninge pe corbii ce l-au supt” (*Ningea pe trupul*). E un perimetru marcat cu stigmatele morții iar poeta se plimbă, cum zice Ion Pop, mereu „în preajma neantizării”.¹³ Sau, cum zicea și Lucian Raicu, „mereu în proximitatea limitelor”.¹⁴ E, fără îndoială, o fascinație fatală, nu doar morbidă, dar mai ales e de subliniat iradianța și vitalitatea suverană a morții; nu doar că întotdeauna „în prim-planul versurilor /.../ se află moartea”,¹⁵ dar aceasta stă și la izvorul, la rădăcina lor. E cauza lor inițială și finală în aceeași măsură. Sunt puține (chiar foarte puține) momentele în care poezia scapă (măcar în aparență) de vraja morții și-n care pare a se angaja în reverie sau iluminare (cea din urmă e, însă, o tramă destul de frecventă în ultimele cicluri), luînd decizia unei diafanizări a viziunii. Dar nu pentru multă vreme, căci, într-un fel sau altul, moartea e o ipoteză *sine qua non*. Dacă nu vine din prima clipă, tot vine, măcar în filigran (cum vine, de altfel, și compasiunea, care se trage tot mai mult în subtextual și implicit, ca o energie virtuală a poemului): „s-a-mplinit chemarea este soare/ peste cîmpul verde s-a-nălțat/ sufletul desfășurat ca melcul/ din cochilia în care-a stat/.../ nici o greutate nu mai simte/ a ieșit cu totul ca în vis/ umblă să se-ntoarcă mi se pare/ dar cochilia s-a-nchis” (*S-a-mplinit chemarea*). Dar nu numai reveriile sunt, la Ileana Mălăncioiu, cu primejdie de pierdere. Chiar și extazele capătă intensitate letală,

și ele reprezintă o primejdie – sau un prilej de trecere. Registrul stărilor pozitive nu e mai puțin letaloformizat decât cel al stărilor de destrămare anxioasă: „un aer dulce cu miros de plante/ un fel de amețeală ciudată/ răătăcită printre ierburi vrăjite/ credeam c-am să pier dintr-o dată//...// știam că n-am să mai ajung nicicând/ pe pământul de pe care urcam foarte lin/ luată de cineva de sus și dusă de vie/ în lumea celor care nu mai vin” (*Extaz*). Nici nu e nevoie de subvenții biografice (deși sunt, fie sub forma unor evenimente, fie sub forma unei angoase tezaurizate cotidian) pentru ca moartea să se plimbe în voie prin poezia Ilenei Mălăncioiu. Epifaniile ei le descrie poeta, cu o artă în care descripția, minuțioasă, e pură participare paroxistică.

Și cerneala de angoase, ca și cea de traume ori extaze (așa puține câte sunt), își disimulează participarea și frisonul într-o scriitură de aparent pură consemnare, într-un simplu inventar al semnelor coșmarești: „Sînt holuri întunecoase, sînt fluturi/ lipiți prin ungherele reci,/ sînt odăi cu ziduri mucegăite/ sînt șerpi care zac pe poteci,/ sînt cîini care latră la miezul nopții,/ sînt ceasuri de chin și ochi care nu se închid,/ sînt nopți cînd închipui un păianjen imens/ și-l văd aievea atîrnînd pe zid// și îl dobor și uit că l-am dat jos,/ sînt vuiete și hohote și șoapte,/ sînt dimineți în care privesc cu multă uimire/ trupul gînganiei ucise peste noapte” (*Sînt*). Dar și-n aceste picturi coșmarești suflul participării e nu doar insinuat, ci chiar întezit de vocabularul torționar, fie el și recitat impasibil. Ce-i drept, de pe la *Peste zona interzisă* din 1979 orizontul se închide tot mai mult și spațiul existențial devine unul tot mai carceral. Tentativele de ieșire din el, fie și cele sub forma invocațiilor, sunt retezate numaidecît și poeta „asistă” la însăși dezagregarea simbolurilor mintuitoare: „Către tine mă rugam plîngînd,/ către duhul care-l duce,/ către crucea aripilor sale,/ către cruce./ Rămăsese goală-n fața mea/ și-avea lemnul putred ca un trup/ ascultam cum o izbește vîntul/ și cum cad bucățile care se rup” (*Erai cruce, vulture*). *Sora mea de dincolo* e, poate, volumul în care acul compasional vibrează cel mai spasmatic (și nu fără justificare biografică), cu atît mai violent cu cît sintaxa compasiunii e mai neutrală, mai grefirească. Și aici descriptivul e însă o pură formă de empatie, de *pathos*: „M-așteptasem să fii numai tu,/ erau cîte trei morți într-o fridă,/ prin umezeala rece moartea se tîra/ ca o strălucitoare omidă” etc. (*M-așteptasem să fii numai tu*). Traumele existențiale se transformă într-o monodie tot mai deprimantă, ce trece din semiton în semiton spre partitura depresiei compacte. Pînă și miracolele sunt doar prilej de traumă: „A venit primăvara, speranțele de iarnă s-au dus,/ Acum se duc speranțele de primăvară,/ Dar o să fie bine la toamnă,/ Dar o să fie bine la sfîrșit” etc. (*Cîntec de primăvară*). Viața însăși se alienează în ultimele volume de dinainte de '89 și se transformă într-un coșmar în care e preferabil „Îngerul Morții” Îngerului păzitor „îmbrăcat în haine de polițist” (*Îngerul Morții*). Și ce poate fi mai atroce, la capătul acestei lumi de coșmar, decât sinistra liniște finală în care moartea e singurul „noroc”: „Liniște, Iisus a fost îngropat,/ Pămîntul n-a fost încă dat la o parte,/ El însuși nu mai crede acum că tatăl lui/ Stă și-l așteaptă

undeva departe//...// Norocul lui a fost c-a murit,/ Norocu-acestei lumi cum ar putea să fie/ Altfel, cînd tatăl nostru care se află-n ceruri/ N-așteaptă lîngă el o ființă vie” (*Liniște*). Ei bine, atrocitatea acestei lumi e cu atît mai mare cu cît compasiunea poetei funcționează și-n acest climat de agonie pură, fără altă finalitate decât ea însăși. E o bacoviană Ileana Mălăncioiu: cea mai anti-bacoviană dintre bacovieni.

Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică*.

Lista lui Manolescu. I. Poezia, Editura Aula, Brașov, 2001, p. 194.

² Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, III, Editura Cartea Românească, București, 1984, p. 376.

³ Ion Pop, *Pagini transparente. Lecturi din poezia română contemporană*, Editura Dacia, Cluj, 1997, p. 134.

⁴ Lucian Raicu, *Printre contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 1980, p. 129.

⁵ Idem, p. 131.

⁶ Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mîine*, II, Versiune revizuită și augmentată, Editura Semne, București, 2009, p. 474.

⁷ Nicolae Manolescu, *op. cit.*, p. 196.

⁸ Daniel Dimitriu, *Ares și Eros. Sinteze critice*, Editura Junimea, Iași, 1978, pp. 167, 174.

⁹ Eugen Simion, *op. cit.*, p. 381.

¹⁰ Cornel Regman, *Colocvial*, Editura Eminescu, București, 1976, pp. 313, 312.

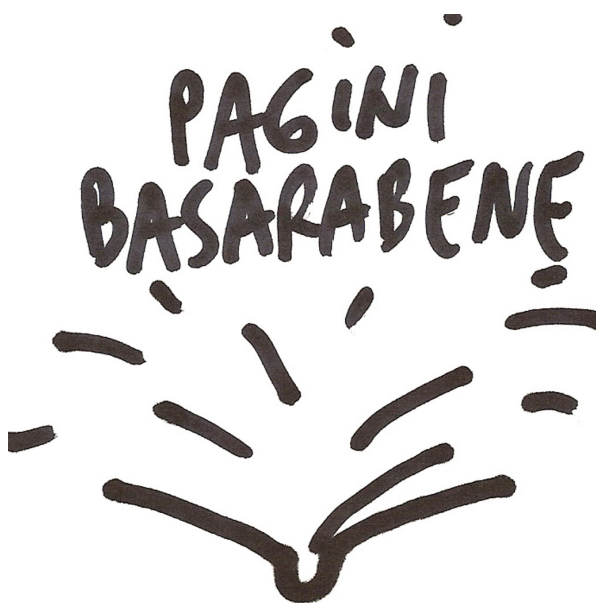
¹¹ Ion Negoitescu, *Scriitori contemporani*, Ediție îngrijită de Dan Damaschin, Editura Dacia, Cluj, 1994, p. 271.

¹² Gheorghe Grigurcu, *Poezie română contemporană*, II, Editura revistei *Convorbiri literare*, Iași, 2000, p. 81.

¹³ Ion Pop, *op. cit.*, p. 133.

¹⁴ Lucian Raicu, *Fragmente de timp*, Editura Cartea Românească, București, 1984, p. 258.

¹⁵ Gheorghe Grigurcu, *op. cit.*, p. 75.

Iulian BOLDEA

Calea către sine

Profesor universitar, preot, critic și istoric literar specializat în literatura veche și în problematica sacralului, Ovidiu Moceanu este un prozator înzestrat care, de la volumul de debut (*O privire spre Ioan*) și până la ultima sa carte (*Spovedania*) și-a nuanțat modalitățile de expresie epică, capacitatea de reflecție asupra cotidianului sau propensiunea spre un orizont al transcendenței. Chiar dacă sunt preluate din cel mai tern cotidian, subiectele narațiunilor capătă, adesea, un timbru simbolic, detaliile revelatoare fiind frecvent o sursă de tensiune în spațiul epic, marcat în mod fundamental de ambivalențe sau opoziții ontologice și etice. Cărțile de proză ale lui Ovidiu Moceanu (*Fii binevenit, călătorule!*, *Ordinul Bunei Speranțe*, *Împăratul iubirii*, *Povestiri cu ușa deschisă*, *Spovedania*) dovedesc un simț remarcabil al construcției, prin care se articulează, cum scrie Vasile Spiridon, „lumi ficționale coerente, aflate în omologii și coincidențe multiple cu cea considerată îndeobște reală și cu distorsiuni sau amendamente vădite care vizează să dea seama mai fidel față de lumea reală, în raport cu care s-ar părea că se marchează un hiatus”. În „jocurile de oglinzi” (Eugen Simion) ale prozelor lui Ovidiu Moceanu se întretaie realul de cea mai acută concretețe și propensiunea spre himeră sau transcendență, se întretaie banalul și insolitul, aparentul și visceralul, în construcții epice articulate cu rigoare, ce reușesc să redimensioneze diverse paliere și dimensiuni ale unui real surprins cu autenticitate și fler, fără emfază eticistă și fără o suprasaturare biografică a narativității. Ceea ce surprinde în proza lui Ovidiu Moceanu este mai ales ținuta interogativă a enunțului, gravitatea, lipsită de retorism, a viziunii, dar și spiritul reflexiv și autoreflexiv ce se pliază asupra unei realități descentrate, cu irregularități și agresivități deconcertante.

În *Spovedania. Roman cu 30 de ferestre* (2012) acțiunea e plasată la Brașov, într-un spațiu și un timp al tranziției, confuziei și intoleranței. Protagonistul, Valer Cărpinișan, scriitor și gazetar, un intelectual

originar din Câmpia Transilvaniei, rememorează o vreme tulburată, confruntându-se, în același timp, cu vestea unei maladii grave („Părea o sentință. O sentință nedreaptă. Acum, tocmai acum, când avea atâtea de făcut, să afle că nu va mai fi mult și va veni sfârșitul /.../ Cumplit! A început numărătoarea inversă și va trebui să găsească o explicație, un suport psihic pentru tot ceea ce va urma”). Sentimentul bolii, copleșitor, atroce, se răsfrânge și asupra cadrului natural; natura e agresivă și agresată, desfigurată, cuprinsă de un morb iremediabil: „Intrase parcă o boală în clădiri, în arbori, în străzi, în animale și în aerul pe care îl respirau. O boală perfidă producea o fierbere lentă, în așteptarea izbucnirii finale, distrugătoare, purificatoare /.../ În vis avea impresia că toate lucrurile plâng, într-un fel de cântare îmbucurată a existenței, că verdele crud al crengilor de brad, mirosul atât de proaspăt sunt un triumf peste acea plângere universală care se strecura în sufletul lui”. Vindecarea survine, în urma tratamentului, dar și a recursului la credință, revelația divinului conducând la tămăduirea sufletului și a trupului („O să fie greu, dar ai nădejde. Să ai nădejde că te va ajuta Dumnezeu” sau: „Credința ta te-a mântuit”).

Miza romanului, dincolo de scenografia destinului individual al protagonistului, constă în desenul, precis, atent la detalii, al unor fapte și întâmplări, în care personajele sunt încadrate în funcție de logica povestirii. Cele treizeci de ferestre, cu funcționalitatea lor de flashback, legitimează momente ale trecutului, expunând etape, trepte ale devenirii, într-un fel de anamneză ce transformă, treptat, expunerea egografică în mărturisire, notațiile devenind surse ale unei spovedanii ce conferă contur identitar propriului trecut: „Te-ai spovedit vreodată? întrebare părintele Policarp. Să mă spovedesc. Nici nu îmi aminteam (...) Atâția ani în care cuvintele au rămas pe buze, nerostite, și, rareori, când inima simțea că trebuie să se descarce, cuvintele s-au lovit de pietre, de garduri, s-au risipit în văzduh. Nu era cine să le asculte”. Desigur, așa cum s-a observat deja, romanul lui Ovidiu Moceanu are și resursele unei relatări inițiatice, în măsura în care sunt reconstituite aici etape ale desăvârșirii, prin intermediul unui parcurs ascensional ce îi permite lui Valer Cărpinișan să deprindă calea anevoioasă a credinței, cu ajutorul duhovnicului său, părintele Natanail, care, de altfel, mărturisește reverberațiile sacrale ale unei astfel de comuniuni spirituale: „Văd în tine un om chemat de Dumnezeu pentru o anumită lucrare. Nu știu, deocamdată, care e, după cum nu știu dacă voi reuși. Numai Dumnezeu știe. Eu știu un singur lucru: Mi-e drag să fac asta. Și acuma să nu te sperii: Ești șansa duhovniciei mele. Au trecut mulți pe la mine, dar niciunul nu mi-a inspirat atât de multe idei, stări sufletești. Parcă a izbucnit un izvor din adâncuri, cu o forță inimaginabilă. Și asta explică de ce mă aflu aici și n-am lăsat lucrurile la voia întâmplării. E o taină a lui Dumnezeu, cu tine și cu mine”.

Căutarea netulburată a căii, a drumului de urmat, regăsirea sinelui în confruntarea cu îndoielile de

orice fel, tensiunea aspirației spre desăvârșirea spirituală sunt ideile ce transpar, uneori nu fără un accent etic mai apăsător, pe parcursul romanului, un roman în care pildele, predicile, tonul moralizator, sunt, adesea, aduse în prim-planul relatării: „În viața unui om, vine o clipă când trebuie să-I dea răspuns lui Dumnezeu. Dumnezeu alege clipa aceea, nu tu, și tu trebuie să fii pregătit, fiindcă, altfel, n-ai putea vedea minunile pe care Dumnezeu le-a ales pentru tine și prin tine pentru alții”. Registrul analitic al construcției narative e marcat, cum am văzut, de confruntarea eului cu sine, cu boala, sau cu o lume convulsivă, romanul fiind structurat contrapunctic, cu o serie de imagini ale precarității cotidianului și altele, din registrul extazei, din acest joc imprevizibil de umbre și lumini rezultând, de altfel, și dinamismul narațiunii. Visul cu valoare premonitoare al lui Valer Cărpinișan „despre puterea sufletului care trece dincolo de orice neputință a minții” desemnează, în fapt, axul simbolic al întregii cărți, care, în *Epilog* sugerează forța revelatorie a mărturisirii, a dialogului despovărător cu Înaltul: „Lecția pe care o învață de la duhovnicul său era a trezirii la bucurie. Când se întreba dacă se simțea mai curat acum decât altădată, după atâtea spovedanii, nu știa să răspundă, însă bucuria din suflet, spre deosebire de stările create cândva de domnul Tristoiu, era un semn limpede al unei schimbări esențiale, în straturile cele mai adânci ale ființei”.

Remarcabil e modul în care prozatorul surprinde absurdul existențial, acele momente de vid, de absență a semnificației, în care lucrurile sunt parcă suspendate în propria lor fulguranță alienantă: „Totul se desfășurase fulgerător, de parcă se grăbea cineva să trec prin sala de operație, apoi pe la reanimare, să ajung undeva, fără să știu unde. Gândul că un vânător invizibil, iscusit și necruțător mă avusese cândva în vizor mi-a venit repede și mă vedeam în ipostaza unui animal hăituit, fără să știu cum aș putea să mă apăr, nici măcar de ce a pornit vânătoarea atât de devreme, la nici 40 de ani”. Hazardul, fatalitatea, transfigurarea prin credință, revelațiile transcendenței, convulsiile socialului, deriva morală, avatarurile identitare ale eului, suflul anamnetic, contemplarea unui prezent convulsiv, dialogul uneori inefabil cu lucrurile – sunt câteva dintre atuurile romanului lui Ovidiu Moceanu, prozator optzecist ce dă, cu această carte, măsura talentului său epic, într-o expunere simbolică, densă, coerentă, cu scriitura dinamică și tensionată.

Rodica GRIGORE

Alejo Carpentier, *Recursul la metodă*. Spectacolul puterii

În anul 1974, Alejo Carpentier publică romanul *Recursul la metodă*, iar Augusto Roa Bastos, *Eu, Supremul*, pentru ca după numai un an, în 1975, să apară *Toamna patriarhului*, de Gabriel García Márquez. Toate aceste creații sunt construite în jurul figurii unui dictator, aducând, deci, în prim-plan problema dictaturii și reluând, astfel, o preocupare care era prezentă în literatura latino-americană încă din secolul al XIX-lea (cel dintâi text de această factură fiind considerat de către majoritatea criticilor *Amalia*, romanul argentinianului José Mármol, apărut în 1851) și care a fost confirmată și continuată prin scrierile lui Asturias și Carpentier, în anii '40 ai secolului XX.

Desigur, tema și preocuparea sunt legate de o realitate istorică a Americii Latine, căci dictaturile, se știe, au marcat acest continent de la afirmarea independenței țărilor de aici și până în perioada contemporană. În acest sens, autorul scria, în *Istoria neromanțată a „Recursului la metodă”*, o excelentă prefață a autorului la versiunea românească a cărții: „În acest roman am încercat să zugrăvesc portretul-tip al Dictatorului latino-american, pe baza trăsăturilor caracteristice ale câtorva dintre dictatorii amintiți mai sus, considerați ca deosebit de reprezentativi pentru fauna căreia îi aparțin. Aș putea spune cititorilor mei români că se află în fața unui roman istoric și neistoric, totodată. Neistoric pentru că țara unde se petrece acțiunea s-ar putea situa în orice loc din zona Caraibilor sau din America Centrală, ba chiar și din nordul Americii de Sud. Neistoric pentru că Dictatorul pe care îl prezint aici și al cărui nume nu se pronunță, nu a existat exact, așa cum este înfățișat în carte. Și totuși roman istoric, pentru că tot ce se povestește în carte s-a petrecut în realitate într-o țară sau alta a Continentului sau din zona Caraibilor, în perioada cuprinsă între jumătatea veacului trecut și anii 1930-40 aproximativ, epocă în care acțiunea se subțiază odată cu bătrânețea și decăderea Demnitarului răsturnat de la putere.”¹

Gerardo Gómez Michel consideră chiar că discontinuitatea proiectelor naționale ale statelor sud-americane ar reprezenta un exemplu de continuitate, câtă vreme lupta pentru putere, răsturnările neașteptate ale regimurilor democratice și instalarea la conducere a unor tirani a fost o constantă în mai toate țările de aici. În acest context, *Recursul la metodă* poate fi citit „și ca o rescriere critică a istoriei Americii Latine în general, prinsă mereu, așa cum și acum este, între negații și contradicții, paradoxuri și situații aparent inexplicabile”²² – sau, în orice caz, imposibil de conceput în Europa. Tema diferenței dintre Lumea Nouă și cea Veche apare, așadar, din nou în opera lui Carpentier, de astă dată îmbrăcând o altă formă artistică și fiind pusă în relație directă cu evoluția istoriei.

Analizând romanul istoric contemporan, Germán Gullon afirma că diferența între romanul istoric și istorie nu constă în caracterul faptelor relateate și nici în narațiunea ca atare, ci în configurarea specifică a discursului literar, care tinde să subordoneze ori să-și asume evenimentele istorisite subordonându-le propriului discurs. Desigur, în romanul acesta, Carpentier adoptă, în numeroase pagini, detașarea specifică scriiturii istorice, datele istorice și aluziile la anumite personaje istorice confirmă acest lucru, chiar dacă nu ele reprezintă centrul de greutate al textului. Însă în acest fel se constituie o imagine simbolică ce a fost asemănată cu maniera de a picta a lui Diego Rivera sau David Alfaro Siqueiros, „unde figura dictatorului, înțeles și reprezentat ca fenomen istoric, apare în prim-plan, ca pentru a oculta întregul trecut și a se proiecta asupra întregului prezent.”²³

Seymour Menton consideră că orice roman este, cel puțin dintr-un punct de vedere, istoric, deoarece în grad mai mare sau mai mic fiecare autor surprinde în felul său mediul social și cadrul general al unei evoluții care nu poate fi numită altfel decât istorică. Criticul va ajunge, așadar, la concluzia mai veche a lui Anderson Imbert, în conformitate cu care „roman istoric poate fi numit doar acela care prezintă o epocă anterioară celei în care autorul însuși trăiește.”²⁴ Numai că, urmând aceste definiții, în cazul lui Carpentier criticul include în categoria romanelor istorice doar *Împărăția lumii acesteia*, *Secolul luminilor* și *Harpa și umbra*, însă nu și *Recursul la metodă*...

Interesant este, apoi, faptul că Alejo Carpentier, deși are în mod clar în vedere tematica și determinarea istorică (chiar el vorbește despre perioada în care s-ar desfășura evenimentele relateate, definind-o ca ocupând anii 1913-1927), folosește, în *Recursul la metodă*, procedee specifice parodiei și, în plus, deformează realitatea – urmând, cu toate că majoritatea criticilor au afirmat că acest lucru este imposibil, exact modelul realului miraculos pe care îl teoretizase în 1949. În plus, Carpentier elaborează și un epilog, datat 1972, stabilind legătura cu prezentul și sugerând un sincretism de un tip aparte al textului care poate fi, deci, citit drept sinteză a unor fapte reale, a metodelor autorităților latino-americane, a structurilor politice și economice aparte, dar și a violenței atotstăpânitoare, a spaimei induse oamenilor simpli, a corupției și revoltelor care nu rezolvă mai nimic. Așadar, romanul se transformă și într-un extraordinar recurs la procedee și formule ori strategii narative sau modalități de construcție a

personajelor care aparțin, practic, realismului magic, dar pe care scriitorul le pune acum în ecuație în mod diferit, utilizând tema istorică și imaginea dictatorului și pentru ca demersul său să fie mai dificil de perceput la prima lectură. Însă preocuparea pentru descoperirea esenței realității latino-americane și încercarea de afirmare a adevăratei identități a acestei lumi stabilesc o relație mult mai profundă decât s-ar putea crede la început exact cu primele texte publicate de Carpentier și cu teoria realului miraculos de care numeroși critici au fost convinși că scriitorul s-ar fi despărțit de mult. Nu numai că nu se desparte, ci transformă toate acele preocupări în teme care, chiar dacă sunt trecute cumva în subtextul *Recursului la metodă*, reprezintă foarte mult pentru scriitorul cubanez. De aici rezultă dezintegrarea progresivă a personajului⁵ și reducerea sa treptată la statutul de antierou, includerea în text a numeroase meditații aparent străine temei majore a cărții, dar mai ales structura romanului, construit ca veritabil labirint în care cititorul trebuie să-și găsească singur punctele de reper. *Recursul la metodă* devine, așadar, meditația asupra relației dintre istorie și ficțiune, dintre identitate și putere, dintre scriitura literară și rescrierea istorică.

În acest context, trebuie să ținem seama că așa-numitul „roman al dictatorului” menține o complexă relație contestatară cu însăși realitatea latino-americană, cu formele numeroase pe care le poate îmbrăca puterea politică și descoperă noi modalități artistice de abordare a urmărilor istorice pe care fenomenul dictaturii le are asupra societății în diferite state ale continentului. Căci dictatorul poate fi tiran, *cacique*, *caudillo*, președinte sau patriarh, el nefiind un simplu prototip social construit în maniera personajelor din romanul realist european, de pildă, ci transformându-se într-un efort al autorilor latino-americani care abordează aceste aspecte de a rescrie, interpretând, astfel, poate pentru prima oară adecvat, însă fără a utiliza mijloacele istoriei, ci pe cele ale literaturii, chiar părți ale istoriei latino-americane. Critica a considerat că am avea de-a face cu „o narațiune a puterii personale devenite putere de stat”, iar lista ar fi suficient de lungă, incluzând texte precum *El matadero*, povestirea lui Esteban Echevarría, publicată în anul 1871 și ajungând până la romanul lui Mario Vargas Llosa, *Sărbătoarea țapului*, apărut în 2000. Alejo Carpentier însuși vorbea despre legătura dintre nivelul istoric și reprezentările artistice de acest fel din America Latină, subliniind că există state ale acestui continent care au cunoscut perioade mai lungi de dictatură decât de libertate, dictaturile impunându-se aproape imediat după cucerirea independenței. Preocuparea autorului pentru aceste aspecte se vedește în *Recursul la metodă*, iar interpreții operei sale au considerat că orice urmă de real miraculos a dispărut, deoarece în acest domeniu „realitatea depășește cu mult ficțiunea”. Însă tocmai această caracterizare duce la reevaluarea mecanismelor realului miraculos care, în fond, își găsește acum o altă formă de manifestare în plan literar, așa cum, de altfel, Carpentier proceda încă din *Secolul luminilor*, dar prezentând, în linii mari, drept cadru de desfășurare a acțiunii, epoca pe care analiștii au considerat-o una „a crizei sistemului oligarhic latino-american”²⁶.

Dictatorul este numit, simbolic, Primul Magistrat – și se consideră pe sine însuși Statul, neexcluzând dintre prerogativele sale și pe aceea de a fi și reprezentantul prin

exelență al clasei privilegiate care, astfel, are nevoie de puțini alți purtători de cuvânt pe parcursul textului. De aceea, autorul însuși îl desemnează drept „protagonistul cu două fațete”, fiind atât expresia puterii statale, cât și a pactului neocolonial. Doar treptat cititorul observă că, folosindu-se de aceste două aspecte, Primul Magistrat se transformă și în reprezentantul puterii coercitive și al autorității represive. Sigur, scriitorul a avut în vedere, după cum singur mărturisea, o perioadă bine definită din istoria Americii Latine, însă modalitățile de care se folosește pentru a o reda au darul de a proiecta totul la dimensiuni universale. De altfel, este cunoscută declarația lui Carpentier cu privire la modul în care s-a inspirat din realitate pentru a construi figura Primului Magistrat: „Dictatorul din acest roman este exagerat de atașat culturii franceze și nu de cea mai bună calitate, ca Guzmán Blanco și Porfirio Díaz, și, la fel ca ei, are o casă la Paris și moare în acest oraș. Ambianța familială este cea a lui Leónidas Trujillo, cu o fiică și fii pe care nu-i interesa soarta mizerabilă a patriei unde se născuseră.”⁷⁷

Realitatea istorică devine doar un punct de plecare, scriitorul reorganizând, restructurând și reconfigurând datele certe – deci preluarea tehnicilor specifice ale realului miraculos teoretizat de Carpentier în prefața la *Împărăția lumii acesteia*, chiar dacă, acum, tematica și legătura cu aspecte extrem de arzătoare ale continentului latino-american fac mai dificilă perceperea acestor procedee și tehnici la adevărata lor semnificație, ea fiind adesea pusă în umbră exact de subiectul romanului și de „efectul de real” pe care figura dictatorului latino-american îl avea asupra cititorului – și care îl făceau, prin urmare, pe acesta să uite oarecum că interesul lui Carpentier se îndreaptă și spre alte direcții, nu doar spre cea strict tematică. Iată, însă, ce spune Carpentier: „Pentru a-l crea pe acest dictator, am vrut să fac ceea ce se numește în general un portret-robot. Deci am pus alături mai mulți dictatori latino-americani și i-am însumat într-unul singur. [...] De aceea, ingredientele personajului meu ar fi: douăzeci la sută din Chapita și Estrada Cabrera, cincisprezece la sută din Porfirio Díaz și, poate, un cinci la sută din Guzmán Blanco.”⁷⁸ Lucrurile pot fi privite din această perspectivă pentru că, dincolo de determinarea istorico-cronologică, istoria dictatorilor latino-americani se repetă, nuanțându-și unele aspecte sau evidențiind altele, noi, pe tot parcursul drumului spre (sau dinspre...) independență al statelor de pe acest continent.

Critica literară a privit cele două romane publicate de Carpentier în anul 1974, *Recursul la metodă* și *Concert baroc*, drept forma descoperită de scriitor pentru a intensifica puterea de sugestie a elementelor care constituie așa-numitul „barochism” ce i-ar caracteriza cea de-a doua parte a creației. Mai rar s-a observat însă că acest barochism nu e altceva decât expresia unei reconfigurări aparte a realului miraculos, ascuns, de astă dată, sub masca unei narațiuni cu temă istorică, centrată în jurul unui personaj care se înscrie în paradigma atât de frecvent întâlnită în romanul latino-american al ultimelor decenii, a dictatorului. Dar discursul narativ al lui Carpentier se individualizează în acest context prin aluziile erudite, prin tehnicile muzicale și viziunea cinematografică utilizată, ca și prin folosirea unui limbaj specific, a cărui valoare expresivă se subordonează mereu funcției creatoare și viziunii integratoare.

În plus, dacă unii critici au apreciat intenționalitatea estetică a *Recursului la metodă*, alții au evidențiat capacitatea imaginativă a scriitorului și, în relație cu aceasta, uimitoarea și impresionanta viziune de ansamblu – absurdă, uneori, în aparență, din cauza grotescului de care e dominată lumea descrisă, dar deloc mai puțin convingătoare din această cauză – care dă consistență „unei comedii umane în cheie latino-americană”⁷⁹. Dovadă că și aici Carpentier concepe romanul, la fel ca în prefața *Împărăției lumii acesteia*, drept modalitate privilegiată de înțelegere a realității, a omului și a esenței unei epoci. Numai că, în *Recursul la metodă*, scriitorul demonstrează că știe perfect că, dată fiind aplecarea sa spre dominantă istorică și spre evidențierea unui asemenea protagonist, nu poate, nu are cum, nu are dreptul să se limiteze la simpla ilustrare a faptelor ori evenimentelor – deci, să se limiteze la formularea unei teze – ci e nevoie să sugereze el însuși, dincolo de nivelul subiectului, o structură mai profundă și semnificații superioare care țin, pe de o parte, de condiția umană contemporană, dar și de capacitatea lui Carpentier de a-și reconstrui metodele real-miraculoase și a le face să corespundă unui astfel de discurs. Reconfigurarea realismului magic devine, deci, chiar ipoteză de lucru și modalitate privilegiată de construcție a textului. Din acest motiv, scriitorul explorează în fiecare nou roman alte și alte aspecte ale realității latino-americane de care e atât de legat, ca și cum ar întreprinde o veritabilă arheologie simbolică, cu scopul declarat sau subînțeles de a descoperi forțele esențiale ce configurează această lume, dar și pentru a înțelege și a mijloci și cititorului accesul la sensurile profunde pe care le iau acestea într-un spațiu dat, așa cum se întâmplă în *Secolul luminilor*, sau într-o epocă istoric determinată, ca în *Recursul la metodă*.

În linii mari, romanul este (auto)biografia unui dictator, însă autorul, pe măsură ce ne introduce, ca cititori, în universul mental al acestuia, realizează și o interesantă sinteză a istoriei latino-americane din primele decenii ale secolului XX. Carpentier, într-un interviu acordat lui Miguel F. Roa, vorbea despre intenția sa de a realiza „un roman picaresc axat pe figura dictatorului”, explicându-și parțial intenția „prin dimensiunile gigantice pe care, transplantat în spațiul latino-american, le primește figura unui picaro obișnuit din literatura spaniolă a Renașterii ori a secolelor care i-au urmat. Desigur, nu trebuie să căutăm, în *Recursul la metodă*, aventurile picaresce ale unui Lazarillo de Tormes, de

pildă, câtă vreme, după cum autorul mărturisea, el însuși nu a urmărit „atât evoluția picarescă a personajului, cât mai degrabă dinamica picarescă a puterii absolute.”¹⁰ Căci puterea și dorința de a o deține, apoi obsesia de a nu o pierde determină construcția acestui roman și a protagonistului, Primul Magistrat, nouă variantă a tiranului luminat, caracterizat de o sumă de contradicții, pe de o parte, de sensibilitate artistică, de interes real pentru cultură, dar, pe de altă parte, de o completă lipsă a oricăror scrupule, de o cruzime nemărginită, de absență a compasiunii față de cei din jurul său – pe care, în descendența Președintelui lui Asturias, îi consideră doar supuși, iar nu semenii. (Strategiile picaresce prezente în acest roman al lui Carpentier au fost analizate pe larg de Dan Munteanu, în studiul ce prefațează ediția românească din 1988 a *Recursului la metodă*.¹¹) Această dualitate structurală este menținută de la începutul și până la sfârșitul cărții, iar celelalte personaje sunt în așa fel construite, încât să se oglindească în personalitatea Primului Magistrat, romanul transformându-se într-un adevărat joc-labirintic de oglinzi care distorsionează în fiecare clipă perspectiva. E greu, așadar, de înțeles ce este cu adevărat spontan și autentic în Primul Magistrat și ce sau cât la sută din întreg reprezintă masca pe care și-o asumă, și-o construiește – și care, evident, ajunge să-l domine în cele din urmă, transformându-l în imagine reprezentată.

Însă romanul însuși are o structură dublă, fiind împărțit în funcție de modalitatea de a se exprima a Magistratului: un „aici” și un „acolo”, altfel spus, Lumea Nouă și cea Veche, mai ales Parisul de care dictatorul e fascinat. Dinamica desfășurării textului urmează același principiu, la început narațiunea evoluând ascendent, ca expresie a ascensiunii la putere a noului conducător, pentru ca, apoi, să ia o direcție descendentă și să prezinte decăderea și fuga acestuia. Totul e pus în legătură cu schema temporală care trece de la un timp determinat și care respectă cronologia desfășurării istoriei la o ruptură temporală evidentă spre final, moment în care protagonistul dă impresia că încearcă să-și găsească refugiu într-un timp care simțea că l-ar putea apăra și unde nu ar mai trebui să se supună nici unei legi a cronologiei.

Elementul ce dă dramatism și tensiune acestui text este revoluția, care îl pune în contact – și în conflict – pe Primul Magistrat cu Studentul, reprezentantul tinerilor care ar putea schimba ceva într-o lume coruptă și condusă prin inducerea spaimei în rândul populației derutate. Numai că acesta e prea încrezător în utopiile care au marcat și ele cam prea des istoria – și realitatea – latino-americană pentru a putea reprezenta cu adevărat o contrapondere în fața dictatorului lipsit de morală și de orice posibile remușcări: „Continui cu utopiile și socialismul tău, care au eșuat peste tot? E treaba mea. Și a multor altora. Revoluția Mexicană a fost un eșec. De aceea am învățat multe. Povestea din Rusia a eșuat deja. Încă nu se știe.” Cu toate acestea, Carpentier a făcut din simpla prezență a Studentului în romanul de față o adevărată profesiune de credință, oferind textului o notă optimistă și sugerând capacitatea umană de a crede sau de a spera într-o posibilă schimbare, aspecte care rămăneau problematice în romanele sale anterioare. De aici și deschiderea spre viitor despre care a vorbit o parte a criticii literare și, mai mult decât atât,

insistența scriitorului asupra unui personaj care, în afara faptului că este revoluționar, reprezintă și o imagine a artistului capabil, în anumite situații, ca prin arta lui să salveze lumea din fața oricăror abuzuri. Arta este, deci, opusă ideologiei absurde și abuzului de putere, iar artificialitatea culturii europene primește, la rândul ei, o replică pregnantă tot prin acest personaj – semn prin excelență al lumii latino-americane și al vitalității sale, dar și al autenticității ei profunde. Nu lipsesc însă de pe parcursul textului nici alegoriile spengleriene – evidente mai cu seamă în scenele unde ilustrul intelectual ajunge să-și vândă scrierile chiar dictatorului pe care susținea că-l detestă.

Modul de reprezentare a proceselor socio-istorice evoluează în proza lui Carpentier, însă scriitorul are mereu în vedere problema identității latino-americane. Insistența sa asupra importanței procedeeleor realului miraculos provine și din această nevoie de a contribui la afirmarea esențelor unui continent prea puțin cunoscut în realitate în Occident. Iar dacă scrierile de început ale lui Alejo Carpentier păreau a urma mai mult sau mai puțin canonul realist – căruia el îi aduce complementul miraculosului, treptat, autorul, fără a părăsi aceste strategii, mizează mult pe încă una – ceea ce dovedește o elaborare superioară a discursului romanesc, reprezentarea faptelor ținând mai ales de vocea narativă implicată. Iar naratorii carpenterieni, deși își focalizează atenția asupra mai multor probleme și adoptă mai multe tonalități, nu pot fi identificați de la un capăt la altul al cărților și, încă mai important, nu sunt aceleași instanțe narrative pe tot parcursul romanelor, tocmai pentru că, în ciuda aparentei lor implicări în unele evenimente, reușesc să mențină o distanță semnificativă față de ceea ce relatează. În *Recursul la metodă*, însă, parodia și tehnica digresivă, reflexiile pe teme istorice care determină structura nu doar duală, ci de-a dreptul dialogică a cărții, sunt puse mereu în relație cu narațiunea la persoana întâi, cu perspectiva care evidențiază prezentul parcă etern al faptelor – dialogismul fiind, astfel, menținut și cu ajutorul metodei și discursului cartezien. Doar epilogul beneficiază de o perspectivă cel puțin aparent detașată, fiind narat la persoana a treia, după moartea dictatorului, schimbarea punctului de vedere marcând o dată în plus imaginea de sfârșit de epocă pe care dispariția fizică a Primului Magistrat o sugerase.

Magistratul reușește să rămână la putere atâta vreme și pentru că, oarecum în descendența propriului real miraculos pe care îl teoretizase cu ani în urmă, Carpentier accentuează că acesta știa, cunoștea, intuia modul de gândire al oamenilor din jurul său, putând, în acest fel, să-i domine și să-i facă să creadă în el. De aceea, treptat, el devine un adevărat prestidigitator al cuvântului¹² – și poate fi interpretat exact în relație cu arta literară care este, după cum știm bine de la Borges, și una a magiei. Carpentier însuși nu procedează altfel pentru a-și determina cititorul să pătrundă în labirintul acestui roman. Adoptă și el calitățile de „prestidigitatie” ale Primului Magistrat și recurge – de astă dată la nivel textual, iar nu la acela al unor simple strategii de seducție colectivă – la jocul citatelor, la aluzia livrescă și, desigur, la parodia atotcuprinzătoare care sugerează, încă din titlu, că în anumite condiții discursul poate fi înlocuit printr-un recurs...

Menționam anterior marea întâlnire a Primului Magistrat cu Studentul, moment care, dincolo de contrastul dintre personaje și de ideologia fiecăruia, nu e altceva decât o punere în scenă a unui excelent spectacol de *commedia dell'arte*, căci protagoniștii întâlnirii se transformă în adevărați actori, improvizând replici și interpretând roluri arhetipale pe care, însă, le tratează, fiecare în parte, în manieră caricaturală, punctul culminant fiind de-a dreptul paroxistic: „– Pot să plec? – Du-te dracului! Și pregătește epitaful: *Aici se odihnește cel ce a murit de tâmpit*. Studentul se ridică. Primul Magistrat făcu un gest de despărțire, nevrând să riște să-i întindă mâna, de teama unei sfidări: «Nici nu știi cât regret. Un tânăr atât de curajos ca tine. Și ce-i mai rău e că te invidiez. Dacă aș avea vârsta ta, aș fi alături de ai tăi. Dar tu nu știi ce înseamnă să cârmuiești o țară ca asta».” Magistratul admite, în mijlocul unor decoruri ad-hoc alcătuite – amănunt neîntâmplător și, sigur, borgesian! – din oglinzi numeroase că a trăit toată viața într-un univers al aparențelor, asemănător, deși la alt nivel, cu peștera platoniciană: „Imaginea Primului Magistrat dispăru într-o avalanșă de cristale sparte. Oglinda care o reflecta, etajerele, tablourile, căminul dispăruseră într-o grămadă de tencuială, sticlărie spartă. [...] Acum se pipăia, ca să vadă dacă mâinile nu i se pătau de sânge. Fața, mai ales, pentru că îl interesau foarte mult femeile.”

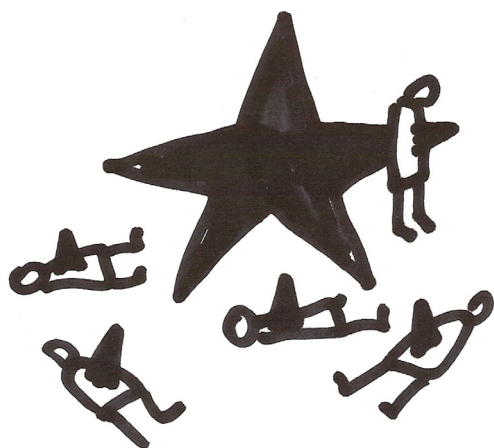
Imediat, jocul aproape anamorfotic al perspectivelor reflectate determină o serie caleidoscopică a imaginilor inversate a celor doi, iar dialogul lor este precedat de mai multe sintagme pe care un narator – acum altul decât vocea care se făcuse auzită până în momentul respectiv – le reproduce la nivel tipografic ca și cum ar fi replicile pe care cei doi nu le rostesc, însă le înregistrează, fie și doar pentru sine, gândurile cu privire la celălalt: „Și într-o tăcere abia întreruptă de ciripitul vreunei păsări ce răsuna în palmierii din curte, se înfiripă un dialog în contrapunct, ce nu se desprindea de pe buze ca să devină sonor. Amândoi se priveau: Nu știe cât de bine își joacă rolul/ pare mai degrabă poet de provincie decât orice altceva/ absolut „în situația”/ celor ce sunt premiați la Jocurile Florale/ veșminte frumoase cu paiete/ costumaș de la *The Quality Shop*...” Dar, ca și cum toate aceste efecte teatrale n-ar fi fost de ajuns, spre finalul acestei scene mai apare un amănunt: o intervenție străină de toate cele menționate până acum comentează totul, punând între paranteze, ca niște aparte-uri teatrale, o serie de comentarii cu privire la schimbul de replici dintre cele două personaje: „– De ce mă urăți atât de mult dumneavoastră?... Studentul, dându-și seama cu prisosință de acest «dumneavoastră» al strategiei verbale a celui alt/ îmi vorbește în stilul lui *Voltaire*, când povestește că «a avut onoarea să converseze cu o indiană aproape goală».../ răspunsu cu glasul cel mai blând și calm ce-i veni pe buzele intimidat: «nu vă urăsc pe dumneavoastră, Domnule». «Dar faptele grăiesc», spuse Puternicul fără să ridice tonul: «bombele nu sunt puse pentru servitorii din palat. Și pe urmă văd la dumneavoastră ură și mânie.»”

Acest joc al vocilor și strategiile de-a dreptul baroce, nelipsite, însă, de accentele venite pe filiera procedeele specifice realului miraculos, nu face decât să evidențieze treptata dezintegrare existențială a Primului Magistrat, fapt care sugerează că tirania, orice tiranie, ca și

metodicul discurs fără de limite al dictatorului, sunt menite a se sfârși. Tragic, fără îndoială, chiar dacă și aceea scenă va avea, pe lângă ironia pe care Carpentier nu o putea rata, numeroase accente teatral-baroc-miraculoase: „Primul Magistrat își pregătise cu grijă scenografia. Îmbrăcat cu o sobră redingotă paspoalată cu mătase – cravată roz *pearl* și o decorație la butonieră –, stătea cu spatele la marea fereastră cu geamuri translucide ce se deschidea spre curtea centrală a palatului, în spatele mesei sale de lucru, în așa fel încât lumina să cadă pe chipul vizitatorului.”

Problema capacității cuvântului uman de a spune sau, dimpotrivă, de a ascunde adevărul care marchează acest roman prefigurează în mod strălucit excelența realizare la acest nivel din *Harpa și umbra*, unde Cristofor Columb, aflat pe patul de moarte, va vrea să spună tot. Adică, tot adevărul. Și va sfârși prin a spune ceea ce oamenii pot lua ori înțelege ca adevăr – o formă de istorie-istorisire sau, altfel spus, tocmai ceea ce nu poate fi echivalat cu adevărul... Sugestia aceasta este prezentă încă din *Recursul la metodă*, dacă avem în vedere preocuparea tiranului de a spune, nu neapărat de a face, de a trăi prin cuvânt, iar nu prin faptă – și, implicit, ținând seama de modul în care înțelege el existența, de a ascunde adevărul, iar nu de a-l afirma: „Nu vreau mituri, spunea Primul Magistrat în fața realității crescânde a Studentului, al cărui presupus – necunoscut – chip i se năzărea, în fiecare dimineață, între fereastra biroului și telurica prezență a Vulcanului Tutelar. Nu vreau mituri. Nimic nu circulă atât pe continentul ăsta, ca miturile. Moctezuma a fost răsturnat de mitul mesianic-aztec al Omului-cu-Față-Palidă-ce-avea-să-vină-din-Răsărit. [...] Și acum apare aici mitul Studentului, regenerator și pur și omniprezent. Trebuie să sfârșim cu Mitul Studentului!”

În acest fel, în chiar nivelul enunțării se dezvăluie conștiința scriiturii înțeleasă ca organizare ficțională care, desigur, are capacitatea de a deschide porțile adevărului, fapt ce sugerează punerea în discuție a însuși conceptului de ficțiune, privit acum de Carpentier nu drept ceea ce se opune adevărului sau realului, ci drept acel element care facilitează posibilitatea de a părăsi formele consacrate de percepere a realităților multiple care caracterizează existența umană – și literatura. Acest aspect de care scriitorul cubanez este preocupat acum apăruse, de altfel, și în *Secolul luminilor*, atunci când Esteban-Odisu își asuma rolul relatării faptelor. Dat fiind faptul că pentru Alejo Carpentier – iar asta ține mult de structura specifică a poeziei realului miraculos pe care a elaborat-o – același referent, aici, realitatea americană, conține elemente care pentru cultura europeană țin de domeniul miraculosului sau al magiei pure, de neverosimil, devine necesar să renunțăm, fie și parțial, la categoriile stricte ale realismului ce determină în general narațiunile cu temă istorică atunci când interpretăm *Recursul la metodă*. Căci adevărul, în acest roman, nu mai poate fi nicidecum redus la amănunte sau obiecte brute ale realității transcrise în literatură pe baza principiului mimetic, ci reprezintă un spațiu mult mai larg, în care imaginația are rolul său – deloc de neluat în seamă. Mecanismul de efectivă destabilizare a categoriilor tradiționale este accentuat în *Recursul la metodă* prin saturarea textului cu narațiuni aparent independente, cu digresiuni sau cu reflexii care

intensifică tocmai demersul de punere în discuție a relațiilor „naturalizate” dintre discursul literar și realitate – dar neapărat cea latino-americană. Discursul realist clasic era un spațiu unde lucrurile și reprezentările aveau o esență comună. Această continuitate este răsturnată de Carpentier cu scopul de a reflecta pentru prima dată în mod veridic polisemia realului, puterea metamorfică a acestuia și caracteristicile cele mai importante ale sale. Narațiunea se materializează, deci, în numeroase transformări, impunându-se în acest fel o poetică aparte, care trebuie pusă în legătură și cu tema istorică, și cu figura dictatorului, dar mai cu seamă cu tentațiile baroce ale lui Carpentier, care reconfigurează în sensul unui baroc propriu vechile modalități de reprezentare ale realului miraculos.

S-a afirmat uneori că *Rekursul la metodă* ar prezenta o viziune perturbatoare prin propriile sale caracteristici negative a realității hispano-americane, Carpentier descriind și aspecte mai puțin plăcute ori favorabile, precum violența, falsitatea și artificialitatea, lipsa unei gândiri teoretice sistematice. Numai că, procedând astfel, scriitorul încearcă să smulgă doar măștile artificialității unui spațiu cultural ce trebuie să se afirme pe sine în ceea ce are mai bun și mai viabil, fără a recurge, pentru asta, la modelele străine europene, fie ele și franceze. Nici în *Secolul luminilor* atitudinea autorului nu era alta. Carpentier nu încearcă să definească negativ lumea latino-americană reală, ci să sublinieze cu mijloacele literaturii lipsa de autenticitate a celor care, asemenea acestui Prim Magistrat, au ajuns în mod nejustificat la putere – o putere pe care, apoi, n-au făcut altceva decât s-o gestioneze în folosul propriu. Ultimele cuvinte pe care le rostește Magistratul: „acta est fabula” („comedia s-a sfârșit”) sintetizează cel mai bine realitatea unui conducător de stat care și-a trăit viața în absența adevărului, într-o teatralitate a artificului gratuit și păgubos pentru toți cei din jur. Ironia din ultimele pagini ale romanului este, tocmai de aceea, extrem de pregnantă, căci pământul patriei îndepărtate nu e altceva decât un pumn de nisip dintr-o apropiată grădină pariziană: „Ceea ce poate ignora unii este că Ofelia, zicându-și că pământul este unul și că pământul Pământului este pământul Pământului în toate părțile – *memento homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris* – adusesse pământul sacru, păzit etern de cei patru emblematici jaguari, dintr-un răzor din Grădina Luxembourg.”

De altfel, dualismul și tehnica contrastului semnificativ domină romanul chiar pornind de la titlu. Carpentier pune la cale, aici, un excelent joc de cuvinte de natură a servi scopurilor acestui text și tematicii abordate. Căci el transformă, practic, titlul operei lui Descartes, *Discurs asupra metodei*, iar posibila relație între conținutul romanului și gândirea carteziană devine evident prin intermediul unei serii de reflexii cu privire la alte scrieri ale filosofului francez, cum ar fi *Meditații metafizice*, *Tratat asupra pasiunilor* – care trebuie puse în legătură cu câte un capitol al acestui roman. Carpentier a afirmat că intenția sa, procedând în acest fel, a fost să demonstreze cum rigurosul sistem de gândire cartezian, dacă e răstălmăcit, poate conduce la cele mai periculoase excese – aici, mai ales, forme ale excesului de putere. Dar este evident și că, prin intermediul acestei strategii textuale, scriitorul transmite și un sens mai profund, însă îl situează în subtextul romanului. Iar dacă Descartes, în *Discursul* său, propunea o metodă pentru a ajunge la înțelegerea adevărilor propriiei ființe, sintetizată prin cuvintele „Cogito, ergo sum”, dar și asupra ordinii universale, *Rekursul la metodă* propune, prin intermediul strategiilor acestui protagonist mereu gata de orice, nedându-se în lături de la nimic, doar un recurs – la orice subterfugiu sau expedient menit să ascundă adevărul, să falsifice realitatea, să oculteze autenticitatea ființei și trăirilor umane și veridicitatea lucrurilor, toate acestea conducând la dezordine și haos. Exact așa cum Carpentier își și încheie romanul, citând din același Descartes: „... arrêtez-vous encore un peu à considérer ce chaos...”

¹ Alejo Carpentier, *Rekursul la metodă*. Traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dan Munteanu, București, Editura Minerva, 1988, p. 5.

² Gerardo Gómez Michel, *La novela del dictador: „summa” histórica y persistencia en Latinoamérica. Sobre la diacronía del „Primer Magistrado” carpenteriano*, in „Revista Iberoamericana”, 22.1 (2011), p. 212.

³ Germán Gullon „El discurso historico y la narracion novelesca”, in Mario Garcia Page, Jose Romera Castillo y Francisco Gutierrez Carbajo, eds., *La novela historica a finales del siglo XX: actas del V Seminario Internacional del Instituto de Semiotica y Teatral de la UNED*, Cuenca, UIMP (Julio 1995), Madrid, Visor, 1996, p. 65.

⁴ Seymour Menton, *La nueva novela historica de la America Latina* (1979-1992), Mexico, Fondo de Cultura Economica, 1993, p. 73.

⁵ Gerardo Gómez Michel, *op. cit.*, p. 215.

⁶ *Ibid.*, p. 216.

⁷ Ramón Chao, *Conversaciones con Alejo Carpentier*, Madrid, Alianza Editorial, 1998, p. 65.

⁸ *Ibid.*, p. 67.

⁹ Maria Rosa Uria Santos, „El recurso del método: una exploración de la realidad hispanoamericana”, in „AIH”, V (1970), p. 25.

¹⁰ Ramón Chao, *op. cit.*, p. 79.

¹¹ Dan Munteanu, *Prefață*, în Alejo Carpentier, *Rekursul la metodă*. Traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dan Munteanu, București, Editura Minerva, 1988, pp. V-XXXII.

¹² Dan Munteanu, *op. cit.*, p. XXII.

*Alejo Carpentier, *Rekursul la metodă*. Traducere de Dan Munteanu Colán, București, Editura Curtea Veche, 2011.

Maria ZINTZ

Expoziție de pictură: *SPAȚIUL ATEMPORAL* - Tudor Zbârnea

Tudor Zbârnea, începând din 2002, este Director General al Muzeului Național de Artă al Moldovei din Chișinău, absolvent al Colegiului Republican de Arte Plastice din Chișinău și al Universității de Arte din Iași, specialitatea pictură. Tudor Zbârnea are o activitate creatoare impresionantă, în 1995 deschizând prima personală la București, la Galeriile de Artă ale Teatrului Național, când Dan Grigorescu observa că „artistului moldovean îi sunt caracteristice două trăsături fundamentale ale școlii românești. În primul rând, o construcție coerentă, lucidă, o distribuție foarte bine gândită a culorilor pe suprafața tabloului, în al doilea rând, o înțelegere exactă a funcției culorii”. În 2006 a avut o expoziție personală la Iași, iar în 2014 la Muzeul de Artă din Cluj Napoca. În expoziția de la Oradea sunt prezente lucrări pictate în ultimii ani, care continuă preocupările creatoare anterioare ce aveau în centrul lor omul, satul românesc, un specific datorat credinței, unui mod de a simți, de asemenea, datorat obiceiurilor, ritualurilor străvechi care, cum declară chiar pictorul, „cu cât coborâm mai adânc, ele devin comune întregii umanități”. Este vorba despre fondul obscur prezent difuz în ființa noastră ce hrănește cu substanța sa actul creator, distras de datele temperamentale, de interferențele culturale, care sigur nu sunt ignorate. Titlurile lucrărilor sunt elocvente: *Schimb de tăceri, Trecerea, Absență, Conexiuni, Recurs la arhetipal, Urme, Stratificare, Dincolo de noi, Așteptare, Sacrificiu*, și ele revin de mai multe ori în derularea tablourilor, într-o viziune unitară a expoziției. În unele tablouri, personajele umane sunt mai clar definite, dar intuim prezența formelor antropomorfe chiar și în cele pe care le-am putea încadra în abstract, pentru că existențialul trece în esențial nu numai pe căile memoriei, printr-o adâncire simbolică, arhetipală. Simțim că există un receptacol al unei memorii colective, ca mijlocitor al unor mesaje ce urcă spre noi.

Deci există o sugestie a concretului chiar când se află la hotarul abstracțiunii, dorința artistului fiind aceea de a ajunge la zone inefabile unde codul de lectură este sinonim cu participarea empatică la sensurile simbolice, prin transgresarea figurativului, prin estomparea elementelor de reprezentare. Esențialul transpare după ecranul valorilor plastice și ajungem într-un spațiu atemporal, compozițiile având o aură simbolică. În tablourile în care personajele umane sunt mai clar conturate, ele apar în poziții statice, frontale, rupte de realitatea imanentă, aparținând unui spațiu atemporal, ce ne amintește de iconografia bizantină, prin refuzul adâncimii spațiale, dar și de imaginile cu valoare simbolică ale Egiptului antic, culorile având la rândul lor o valoare simbolică într-o lume guvernată de legi și ritmuri proprii. De altfel, această serie de lucrări ne apare creată sub semnul unor motive emblematice, cu imagini iconice în care impresionează gravitatea contemplativă, figurile umane privind dincolo de noi în nemărginimea lumii, pătrunzând în adâncuri pentru a descifra sensuri. Tudor Zbârnea este un colorist înăscut, și, așa cum s-a observat, proteică, picturalitatea își pune pecetea pe un întreg

univers de forme, le conferă consistență, dar și o integratoare evanescentă. Culorile topesc contururile care deliberat, sunt adeseori corodate, lipsite de fermitate, ca într-o oglindire de ape, pentru că într-o lume a umbrelor precizia nu-și află rostul. Tușele înseși, linii în devenire, formative sau gestuale, se integrează subtil aceleiași ambianțe, într-un discurs coerent.

Figurile atemporale, încremenite prin absența adâncimii spațiale (deși aduse în prim plan), datorită poziției, deformărilor expresive, desenului ce induce impresia destrămării prin modularea și întreruperea liniei, par să se îndepărteze de privitor, chiar dacă culorile sunt predominant calde: roșu, oranj, galben, cu zone ample de alb și albastru, cu valori simbolice și integratoare, cu griuri senine ce determină decantarea.

Există în aceste tablouri un univers artistic, un profil artistic ce conferă originalitate tablourilor. Vizualizarea este purificată, chiar dacă demersul artistic se înscrie evoluat pe linia tradiției încărcată de lirism. Există tipare compoziționale ce asigură coerența expozițională și reglează sintaxa fiecărei teme, problema distincției dintre arta figurală și arta abstractă nefiind importantă la nivelul semnificațiilor conținute. Artistul revine des asupra unor teme, la simboluri legate de moarte, de renaștere, de veghere și așteptare, există o nobilă rigoare a gestului pictural. Sugerarea unui spațiu atemporal triumfă asupra datelor concrete, imediate, ale lumii noastre terestre, de care totuși ființa e legată organic printr-o împletire lirică de texturi profunde, de ordinul afectului înalt și al impulsului adânc, de unde și o neliniște difuză în tăcerile personajelor care, deși nu comunică între ele, le simți unite prin legături profunde ale dorului de a fi întreg într-o lume percepută la prima vedere din fragmente, într-o lume sfâșiată de contradicții, Tudor Zbârnea ne prezintă un univers în care omenirea perisabilă, supusă destrămării, își află pacea eternă.

TUDOR ZBÂRNEA

Formarea

A absolvit Școala Republicană de Arte Plastice I.E. Repin din Chișinău, Universitatea de arte G. Enescu, Iași, Facultatea de arte plastice, secția pictură. Clasa profesorului Corneliu Ionescu; 1990 – Membru al Uniunii Artiștilor PIG. Enescuistici din Republica Moldova; 1992 – Membru fondator al Grupului ZECE; 1996 – Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România; 1997 – Membru al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici AIAP UNESCO.

Consacrarea

Debutază în anul 1984 în cadrul unei expoziții republicane de artă contemporană organizată la Chișinău, din acest an participă aproape la toate expozițiile organizate de Ministerul Culturii și U.A.P. din Moldova, din 1992 participă la o serie de saloane oficiale organizate de UAP din România. 1990-1992 – Șef-adjunct al Departamentului Cultură al Primăriei Chișinău; 1992-1994 – Director al Direcției Patrimoniu Cultural, Arte Plastice a Ministerului Culturii; 2002-până azi – activează în calitate de Director general al Muzeului Național de Artă al Moldovei; 2003-prezent – Președinte al Secției Pictură a UAP din Moldova.

Expoziții relevante (colective)

2009 – Cannes, Franța, Salonul Internațional de Artă de la Cannes; 2009 – Moscova, Rusia, Expoziție Internațională de Artă Contemporană ARTSALON-2009; 2008 – Padova, Italia, Galeria La Rinascente; 2006 – Moscova, Rusia, Expoziție Internațională de Artă Contemporană ARTSALON-2006; 2006 – Utrecht, Olanda, Salonul Internațional de Artă; 2006 – Bruxelles, Belgia, Arta Contemporană din Moldova, Sediul Comisiei Europene; 2005 – Vilnius, Lituania, Expoziție de Artă Contemporană din Moldova; 2003 – București, Institutul Cultural Român, Artă Contemporană din Republica Moldova; 2002 – Moscova, Rusia, Expoziție de Artă Contemporană ARTSALON 2002; 2002 – Lyon, Franța, Expoziție de Artă Contemporană din Moldova; 1999 – București, Salonul Internațional de Artă, Muzeul Cotroceni; 1999 – Roma, Italia, Expoziția de Artă Contemporană româno-italiană; 1998 – Buzău, Salonul Național de Artă Contemporană; 1998, 1999 – Râșita, Salonul Internațional de Artă Contemporană; 1998 – Moscova, Rusia, Expoziție Internațională de Artă Contemporană ARTSALON-98; 1997 – Piatra Neamț, Salonul Național de Artă Contemporană; 1996 – București, Salonul Național de Grafică; 1992, 1994-1996, 1998, 2002, 2003 – București, Salonul Municipal; 1993 – Porto Sant'Elpidio, Italia, Galeria de Artă ale Municipiului; 1993 – București, Expoziția Grupului de creație ZECE; Teatrul Național, Galeria Etaj-3/4; 1993 – Chișinău, Expoziția Grupului de creație ZECE; Galeria UAP;

1993 – Moscova, Rusia, Expoziția Internațională „ARTMIF”, Galeria de Artă „MANEJ”; 1992 – Köln, Germania, Galeria de Artă ale Municipiului; 1991-2009 – Bacău, Chișinău, Saloanele Moldovei; 1990 – Ficarra, Italia, Galeria de Artă ale Municipiului; 1990 – Iași, Galeria de Artă Victoria; 1989 – Chișinău, Casa Uniunii Scriitorilor; 1989 – Cipru, Expoziție de Artă Contemporană din Moldova; 1988 – Finlanda, Expoziție de Artă Contemporană din Moldova; 1986 – Moscova, URSS, Expoziția Internațională de Artă Contemporană

Expoziții personale

2009 – Como (Schignano), Italia; 2009 – București, Galeria Dialog, sediul Primăria sec.2; 2006 – Chișinău, Banca Mondială; 2006 – Iași, Muzeul de Artă; 2006 – Chișinău, Centrul Expozițional C. Brâncuși al UAP, Moldova; 2001 – Moscova, Centrul Expozițional Tentrulinăi Dom Hudojnica; 2001 – Paris, Cité Internationale des Arts; 1998 – Bruxelles, Belgia Salonul Mondial Eureka-98; 1997 – Chișinău, Centrul expozițional al U.A. P. Constantin Brâncuși; 1997 – București, Casa Americii Latine; 1995 – București, Teatrul Național, Galeria de Artă „Etaj -3/4”; 1994 – Piatra Neamț, Muzeul de Artă; 1994 – Iași, Palatul Culturii, Galeria de Artă Victoria; 1992 – Chișinău, Centrul Republican de Cultură și Artă; 1992 –

Botoșani, Galeria de Artă „Ștefan Luchian”; 1992 – București, Galeria de Artă ale Municipiului; 1991 – Capo d'Orlando, Italia, Galeria de Artă De' Florio Arte; 1988 – Chișinău, Salonul de Artă al Uniunii Artiștilor Plastici; 1987 – Chișinău, Centrul Cultural al Universității de Stat; 1986 – Chișinău, Galeria SCR.

Premii și mențiuni

2009 – Titlu Onorific Maestru în Artă; 2009 – Grande Medaille d'Or, Salon Grand Prix International de Prestige M. C. A. de Cannes; 2009 – Trofeul Vicolo Poldo, Ediția 35, Como, Italia; 2009 – Medaille de d'Or Merite et Devouement Francais, Paris; 2009 – Diploma Ministerului Culturii, Concursul Național în domeniul Artelor Plastice, Chișinău; 2008 – Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova; 2008 – Diploma Ministerului Culturii, Concursul Național în domeniul Artelor Plastice; 2007 – Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România; 2005 – Diploma Ministerului Culturii, Concursul Național în domeniul Artelor Plastice, ediția I; 2001 – Premiul Centrului Cultural Internațional „G. Apostu”, Concursul Saloanele Moldovei; 2001 – Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova pentru pictură; 1998 – Medalia de argint Salonul Mondial „Eureka” (Bruxelles); 1998 – Diploma de Onoare a Breslei Artiștilor Plastici Flamanzi (Bruxelles); 1997 – Diploma de Onoare a Academiei Europene de Artă, Bruxelles; 1992 – Premiul II „Saloanele Moldovei”; 1992 – Premiul Simpozionului Lucian Blaga, Chișinău.

TOLNAI Ottó

Poet, prozator, traducător maghiar (născut la 5 iulie 1940 la Kanjiza din Voivodina, Serbia) și-a făcut studiile la Universitățile din Novi Sad și Zagreb, specializarea limba și literatura maghiară și filosofie. A debutat cu proză scurtă în 1956, apoi din 1960 începe să publice și poezie. Din 1961 a fost redactor al suplimentului literar al unei publicații săptămânale, transformat din 1964 în revista *Új Symposion* (Noul Symposion), căreia i-a fost redactor-șef între 1969-1974, dar a trebuit să demisioneze la presiunea cenzurii iugoslave și devine redactor al emisiunii maghiare a Studioului de Radio din Novi Sad, unde rămâne până în 1994. Între 1992-2004 a fost redactor-șef al reînființatei reviste *Ex-Symposion*, cu sediul în Veszprém.

A debutat în 1963 de volumul de versuri *Homorú versek* (Poezii concave), urmat în 1967 de *Sirálymellcsont* (Iadeș de pescăruș), după care a publicat numeroase volume de poezie și proză. Devine celebru după ce îi apare în 1992 volumul de poezii *Wilhelm-dalok, avagy a vidéki Orfeusz* (*Cântecele lui Wilhelm sau un Orfeu provincial*), distins cu premiul cartea anului. A fost distins cu cele mai importante premii ale literaturii și culturii maghiare, printre care cele mai importante sunt: József Attila, Kossuth, Ady Endre etc. Poemele sale au fost traduse în germană, franceză, sârbă. Grupajul de mai jos face parte din volumul *Cântecele lui Wilhelm*.

Cântecele lui Wilhelm

1. Nietzsche-Deleuze

A gândi este egal cu a arunca zaruri. Pentru că zarurile aruncate sunt precum marea și spuma, precum Pământul și focul. Marea întâmplării și văzduhul inevitabilului, miezul nopții-amiaza. Miezul nopții este ora la care aruncăm zarurile.

Omul nu știe să se joace.

Iar Domnul e bătrân, nu poate arunca zarurile, pe mare și sus în cer. Bătrânul Domn e ca „un pod”, ceva peste care trebuie să treci.

Ca „o umbră de copil”, „micuță făptură întunecată, în timp ce stă răsucită ca o sirenă”. El este capabil să ia de la început aruncarea zarurilor.

Sau să devină constelația de cifre, ori ar putea fi o operă de artă și sfârșitul și justificarea lumii.

Vom putea vedea în artă „cum se căsătoresc fatalitatea și jocul, conflictul și armonia, ca să nască opera de artă”.

Este incoruptibil ca legea.

Întâmplarea și inevitabilul stau față-n față ca o pereche de contrarii, unde al doilea trebuie să-l nege pe primul, care nu poate face altceva decât să-l țină în șah pe celălalt.

Ultima speranță a aruncării zarurilor e că va descoperi într-o altă lume constelația pe care s-o câștige dintr-un fel de „plan gol” în care nu există întâmplarea. Această constelație este nu atât rezultatul aruncării zarurilor, cât mai curând al depășirii limitelor.

Nu trebuie să scrutăm care aspect ajunge deasupra, deprecierea sau preamărirea vieții.

Sunt inseparabile: acuză și condamnă.

Viața ar putea totuși să-și ceară scuze de la mine.

2. cu rămășița de catran fac ce vreau

știu ce vreau

numai că nu spun încă

numai că nu-mi spun încă nici mie însumi

ca să mă împungă curiozitatea în coastă

ce anume vreau să fac

ce anume vreau să fac cu rămășița de catran

când voi avea în coastă o gaură frumuseț de mare

ca ăla de pe cruce

atunci voi spune

atunci voi spune ce vreau

ce vreau să fac cu rămășița de catran

știu ce vreau să fac

3. am furat peria de sârmă

peria nouă de sârmă de cupru

peria de sârmă e frumoasă

numai dansul nupțial

al orbului tiberiu a fost mai frumos

numai veselul dans nupțial

al orbului tiberiu cu flamingo

cum să dansez fără picioare

wili a vrut să înfulece flamingo-ul

dar a înfulecat numai combinezonul lui fanny

am furat peria de sârmă

peria nouă de sârmă de cupru

peria de sârmă e frumoasă

frumoasă ca un flamingo

ca apusul de soare

în oglinda soldățească mănjită cu căcat a lui wili

cracii lui fanny oglindiți de lavoarul

cu permanganat

peria de sârmă e frumoasă

frumoasă ca un flamingo

oglindea soldățească mănjită cu căcat

cracii lui fanny oglindiți de lavoarul cu permanganat

am furat peria de sârmă

peria nouă de sârmă de cupru

dacă mă prind nu rămâne jeg pecingine lepră

nu rămâne pe mine rugină

peria de sârmă e frumoasă

voi străluci și eu orbitor

ca fierul de plug după arătura adâncă

ca veselul orb tiberiu jucându-și dansul nupțial

jucându-și dansul nupțial cu flamingo

peria de sârmă

noua perie de sârmă

4. am fost la biserică

era plină

câte boarfe trebuie să trambaleze un înger

eu cel puțin pot să las jos câniile

amuțește clipocitul

pot să pun jos și cuferele vulcanice

și coșul cu cornuri

dar el aripile niciodată

măcar o dată dacă le-ar putea jumuli țiganii negustori de pene

o să le spun
tata a fost cu vesta neagră la biserică
a fost plină ochi
pe mine de câte ori m-au jumulit deja
pe el sigur nu-l jumulesc
pentru că jumulitul nu s-ar sfârși niciodată
s-ar sufoca în pene
penele de înger nu se termină niciodată
în buzunarul vestei lui tata găsesc întotdeauna ceva nou

toate firimiturile le duc în altar
părintelui paroh
poate tocmai aceea e
de pâine tutun sau hârtie
atunci amuțește clipocitul
dar atunci părintele paroh nu mai are vreme de mine
pentru că la nouă fix trebuie să încheie
pentru că la nouă începe să urle circularul la depozitul de
lemn

și taie hostia ce se topește pe limbă

despică limbile
vor fi ca ale șopârlei
de pâine tutun sau hârtie
hârtie de țigarete
eu nu știu să răsucesc
dumnezeu
e din hârtie fină de țigarete
marginea-i este încă plină de salivă
avea în ea tutun de Hertegovina

5. n-au aplaudat

a pocnit cursa de șobolani
îmi place când se aplaudă
când își bat palmele până la sânge
când de la loviturile puternice le cad degetele
a pocnit cursa de șobolani în cămară
cine să aplaude
cine să aplaude în cămară la miezul nopții
cine să aplaude până-i sângerează palmele la miezul nopții
în cămară
cine să aplaude atât de tare încât să-i cadă degetele
la miezul nopții în cămară
a pocnit cursa de șoareci
n-au aplaudat
cine să aplaude
fug gol pușcă să-l eliberez
e mai bine dacă se târăște înapoi la ai lui
e mai bine dacă putrezește între ai lui
n-au aplaudat
îmi place când se aplaudă
eu încă n-am aplaudat niciodată
gonesc așa gol
gol pușcă
eu încă n-am văzut niciodată pe fecioară goală
niciodată n-am văzut-o goală pușcă
eu încă n-am văzut-o niciodată
fug așa gol pușcă
și-a trântit partea din spate
asta rupe în două și vulpea
până și vulpea
cel cu patru picioare a devenit biped
se duce în paradis

sau șobolanii nu ajung în paradis
naiba știe
eu n-am umblat la ore de religie
pentru că la înmormântarea terei am ridicat
poalele părintelui paroh
și cantorul m-a plesnit peste gură că m-am prăbușit
în groapă
era galbenă noroioasă
de parcă ar fi tăiat în aur groapa terei
aruncam în ei cu bulgări mari
pe tera au pus-o într-o altă groapă
n-au aplaudat
îmi place când oamenii aplaudă
l-a secționat cum taie sârma drojdia
jumătate de șobolan pe palma dreaptă
jumătate de șobolan pe palma stângă

mă duc îi trezesc
mă duc le arăt
drojdia nu sângerează
deșteptarea
deșteptarea
drojdia nu sângerează
ajunge în paradis
drojdia ajunge în paradis
deșteptarea
deșteptarea
acolo se aliniaza vălătucii de drojdie
nu pe rafturi
se rânduiesc acolo în aer
măine mă voi scula
deșteptarea
așa gol
și mă voi duce să aplaud în cămară
așa gol pușcă
încă n-am aplaudat niciodată
măine mă duc să aplaud în cămară
voi aplauda până mi se însângerează palmele
la miezul nopții
voi aplauda atât de tare că-mi vor cădea degetele
la miezul nopții în cămară
măine îmi voi zdrobi palmele aplaudând
îmi voi vărsa sângele valuri
măine mă voi duce în cămară să aplaud
voi aplauda până se trezește tata
și va crede că-i cursa de șobolani
cursa de șobolani în cămară
aplaudă cursa de șobolani în cămară
deșteptarea
deșteptarea
deșteptarea

6. pârnaie

ocnă sau pușcărie
a aruncat după mine cu foarfecile de tuns oi

iar eu apoi cu furca de sfeclă cu dinți cu bile

îl plesnesc peste față
se va uita apoi ca unul
ce se chiorăște de după gratii de închisoare

sau de parcă și obrazul lui l-ar fi liniat
domnul pechan cu vâtraiul de fier încins

lui tata îi duceam la pârnaie dovleac copt

asta poftea sau nu aveam altceva
el l-a lovit pe frate-său cu leuca-n cap

mama mi-a spus să mă liniștesc
eu nu voi ajunge niciodată la pârnaie
ocnă pușcărie
ni ni niciodată

7. Nietzsche II

Nicidecum nu sunt sperietoare de păsări de pildă...
Am îmblânzit urșii...
Am învățat... mă pricep la asta... mi-e în degete cum să
reglez perspectivele.

Așa umblu încoace-ncolo printre oameni ca printre
fragmente sale (viitoare),
pe care le văd. Și toate creațiile gândirii inimii mele se
îndreaptă într-acolo
ca să unesc, să adun la un loc tot ce-i fragment, mister și
terifiantă întâmplare.

8. am căutat de ouă găinile bunicii

le-am căutat regulat
albele și negrele
uneori și de două ori pe zi
au fost pe care de trei-patru ori pe zi
bibilicile nu
să urce naiba după ele pe oțetar
dar acum nu mai caut de ouă nici găinile
mi-a căzut pe mână
berbecul de bățut țărushi mi-a făcut manichiura
mă culc aici pe marginea cărării
și sărut una câte una micile
săbii argintate ale ierbii
și așa asta mi-aș fi dorit întotdeauna
și nu să împrăștii gunoi să jupoi leșuri

asta și nu să străpung cu țărushi ascuțiți

inima moale a pământului
asta mi-ar fi plăcut să sărut rând pe rând
săbiile de joacă ale ierbii prăfuite

asta mi-ar fi plăcut întotdeauna să sărut sub rouă
micuțul ochi galben larg deschis al mușetelului

9. tropăi

tropăi roata-roata prin curtea din dos
ați primit deja destul le spun găștelor

tropăi
tropăi roata-roata
tropăi
ați primit deja destul le spun porcilor
tropăi
mai bine lovesc desculț peretele
decât slănina de porc
tropăi
toată ziua tropăi
ați primit destul
ați primit

tropăi tropăi tropăi
ați primit deja destul le spun vacilor

tropăi
ați primit
tropăi tropăi tropăi
dacă voi cădea pe burtă în noroi
atunci nu voi mai tropăi
atunci voi spune numai
că tropăi tropăi
atunci voi spune numai
voi spune că tropăi
voi spune că ați primit ați primit
acum voi primi eu
eu voi primi
tropăi
tropăi roata-roata prin curtea din dos
tropăi tropăi tropăi

10. iar mi s-a făcut de șters putina

deși asistenta i-a spus mamei
sau mama nu mai e de mult
că sunt numărate
n-am auzit ce
ce sunt numărate
sigur că zilele mele sunt numărate
dar e posibil să fie vorba numai de scaune numărate
scaunele sunt numărate în sala de așteptare
știu precis câte scaune sunt

nu-i permis să aduci nici unul în salon
nu-i voie să scoți nici unul pe terasa de plajă
nici unul pentru că sunt numărate
scaunele din sala de așteptare
mi s-a făcut chef să fug mai încolo
mai
și mai încolo
de moarte mai încolo
deși e posibil ca totul să fie în zadar
scaunele sunt numărate exact și acolo
odată am auzit clar când Dumnezeu i-a spus
cuiva că împinge frumos la loc scaunul acela
dar cui și care scaun asta nu știu
nici azi nu știu pentru că acolo nu existau scaune

nu era nici podea nici scaun nici scuipătoare
așa că n-am înțeles
nici astăzi nu înțeleg nimic.

11. vine o vreme când mătura de grădină se roade

complet
nici ciot
nimic
pe deasupra firele se rup și-n mâner
atunci îmi place să mătur cu ea
atunci e mătura mea
mătura mea de grădină
atunci te poți apuca de măturat cu ea
să mături cu nimic grădina nimicului
ei, acum s-a rost cu totul
fiecare fir s-a rupt
dar nu nu pot mătura
pentru că acum mor
chiar acum trebuie să mor

aşa s-a potrivit cumva
 pentru fiecare se potriveşte altfel
 mie aşa mi s-a potrivit
 că acum trebuie să mor
 tocmai când s-a ros
 s-a rup mătura de grădină
 încă-i aud spun a murit
 ce piatră s-a luat de pe inima bunicii
 asta-mi place că mă numesc piatră
 mă compară cu o piatră masivă
 asta chiar că-mi place
 eu piatră
 o piatră uriaşă
 la asta nu m-am gândit niciodată
 deşi ar fi fost bine
 de câte ori ar fi fost bine să mă gândesc la aşa ceva

eu m-am gândit întotdeauna numai la mătura de grădină
 şi la oglinda soldăţească a bunicului
 pe care am mânjit-o cu căcat
 dar niciodată la faptul
 că aş fi piatră
 eu piatră
 eu o piatră uriaşă
 ce frumoasă-i treaba asta

aşa cred că vorbeşte şi dumnezeu
 piatră piatră piatră piatră piatră piatră

ce treabă frumoasă-i asta piatră piatră piatră
 o piatră masivă care se rostogoleşte
 care se rostogoleşte de pe un deal roşcat
 de pe un deal însângerat pulsând încet
 să le ia naiba de mătură de grădină oglindă soldăţească
 se rostogoleşte huruind
 se rostogoleşte huruind de pe un deal însângerat/pulsând
 încet

12. Mă privea un Car. Unul fără cap şi ochi.

Un Car buchisitor. M-am speriat
 un pic... pentru că... încă nimeni nu m-a privit fără cap
 şi fără ochi. Am încercat să-i arăt prietenie... Am început
 să-l studiez, m-am adâncit... că nimic nu ştim despre
 aceste gângănoare cilindrice... nimic. De pildă despre
 instrumentul de scris al Carului buchisitor, aparatul
 bucal... deoarece Carul buchisitor scrie cu gura... cu
 gura, mut, respectiv abia scârţâind... într-un fel cu totul
 aparte, ca maghiarii străvechi: cu cuneiforme... fără cap
 şi fără ochi.

prezentare şi traducere de **KOCSIS Francisko**

talmeş-balmeş

Elogiu unui critic necunoscut al lui Immanuel Kant

Nişte beţivi se întâlnesc în
 fiecare seară acasă la Kant pentru a
 cinsti şi profana memoria filosofului,
 zice presa.

Nu era posibil un mai distins
 elogiu adus alcoolicii din Kaliningrad.
 Conform cotidianului britanic *The
 Telegraph*, pilangii au concluzionat
 după îndelungi dezbateri: „Kant e
 nătâng”/ Кант лок! Iar aforismul a fost
 trecut cu graffiti peste ruinele ce poartă
 numele de „casa lui Kant”.

Vestea a fost transmisă
 de la Moscova de Roland Oliphant,
 corespondentul ziarului englez,
 bucuos şă-şi amintească de studiile
 sale de filosofie prin intermediul unui
 non-eveniment. O zi mai târziu, pe
 19 martie, situl electronic al revistei
 franceze *Philosophie Magazine* prelua
 ştirea cu precizarea pusă în şapou: „casa
 lui Immanuel Kant, din Kaliningrad,
 în Rusia, a fost victima unui vandal.
 Faptul divers aminteşte că această
 clădire, în care filosoful Luminilor
 şi-a petrecut totuşi întreaga existenţă
 rămâne în abandon.” Articolul este
 ilustrat de fotografia unui imobil părăsit
 şi condamnă lentoarea autorităţilor de a
 găsi soluţii muzeale pentru conservarea
 monumentului.

Cam acestea sunt sursele
 din care un *breaking news* despre
 autorul *Criticii Raţiunii Pure* a pătruns
 în liniştea zumzăitoare a redacţiilor
 noastre. Singurul autohton care a mers
 la ştirea originală din presa rusă a fost
 jurnalistul Oleg Cojocariu de la portalul
Reporter Virtual şi care a remarcat
 ghilimelele cu care investigatorii de
 la *Novii Kaliningrad* au împrejmuit
 iniţial clădirea cu pricina - „domikom
 Kanta”. Dar nici el n-a rezistat tentaţiei
 unui titlu desprins parcă din poezia lui
 Ion Mureşan: „În casa germanului Kant
 se adună periodic grupuri de beţivi”.
 De altminteri, rubrica „Pagina de
 Rusia”, găzduită de *Reporterul Virtual*,
 reprezintă perfect ura antislavă comună
 presei carpatin-dâmboviţene. Totuşi,
 Oleg Cojocariu e mai profesionist decât
 omologul său francez, Cédric Enjalbert,
 de la pomenitul mensual francez de
 filosofie. A mers măcar la sursa primă.
 Şi ştie astfel că această casa de la...
 Veselovska (cam la 100 de km est de
 Kaliningrad/ Königsberg) are ceva de-a
 face cu filosoful iluminist, dar nu prea
 multe. Ea se numeşte impropriu „casa
 lui Kant”. E o clădire ridicată în 1865 pe
 locul fostei locuinţe a pastorului Daniel
 Andersch din Judtschen, numele german
 al localităţii, şi unde tânărul absolvent
 Immanuel Kant a fost *Hofmeister*,
 profesor particular, între 1748 şi 1751.

Cu această ocazie, toată lumea
 şi-a amintit că Rusia e singura ţară
 în care Immanuel Kant mai stârneşte
 pasiuni ce duc la ştiri de presă. În 2013,
 la Rostov pe Don, o dispută asupra unui
 text kantian întreţinută de doi prieteni şi
 udată cu bere, s-a încheiat cu focuri de
 armă cu aer comprimat şi o spitalizare!
 Dincolo de injurii, revolverul rămâne cel
 mai bun ultim argument într-o polemică
 filosofică. Ca şi rachetele nucleare în
 disputele diplomatice. De altfel, ideea
 unei invazii NATO în Kaliningrad ca
 răspuns la alipirea Crimeei la Rusia a
 fost pomenită de cotidianul moscovit
 anglofon *The Moscow Times* în martie
 2014 şi decriptată în decembrie anul
 trecut de Diana Johnstone în spatele
 declaraţiilor generalului american John
 Nicholson şi ale exerciţiilor militare
 ale alianţei Nord-atlantice în Estonia.
 Atacuri militare sub pretexte mincinoase
 au mai existat, de ce nu o justificare a
 lor prin dorinţa de a restaura „casa lui
 Kant”?

Un război fierbinte cu
 atacatorii purtând pe flamuri titlul
 kantian: „Spre pacea eternă!” În acest
 caz, criticul lui Immanuel Kant ce
 încondeiază zidurile de la Veselovska/
 Judtschen are deplină dreptate:
 neokantienii din comandamentele
 NATO sunt proşti!

(Claudiu GAIU)

Laura DAN

Încă o noapte în locul acesta

Te-ai prea obișnuit să-ți așezi capul pe pieptul meu,
măcar dacă nu ai sforăi îngrozitor,
ți-am spus și-ți tot spun ca unui băiețel mereu:
redu cumva la sforăit din sonor!

stau cu ochii deschiși
toată noapte și-mi amintesc
de nopțile când citeam pe furiș
în studenție, cu elan tineresc,
cum la început ochii
prind să te doară puțin,
ca la vederea unei superbe rochii
pusă într-o vitrină într-un magazin,
dar din cauza prețului, de neatins.

îmi amintesc
absolvirea Facultății de Psihologie,
profesorul acela pirpiriu care m-a convins
să mă înscriu la masterat,
apartamentul acela unde am stat în chirie,
cu masa aceea unde atâtea cărți am fișat,
zilele și nopțile în sânul familiei,
tatăl meu care mereu
mă sfătuia să mă feresc de reumatism:
*dacă nu te ferești singură, nici Dumnezeu
nu te mai scapă, să știi.*

în nopțile acelea, acasă, am început,
într-o duminică să scriu poezii
și de aceea le-am și trimis printr-un cunoscut
la „Ziarul de duminică”
și-am auzit
că Ioan S. Pop a întrebat, adică
s-a interesat cine sunt eu și m-a publicat.

îmi amintesc
de dimineața când mi s-a sugerat
să mă gândesc la o carte
și cum m-am hotărât imediat
pentru „Editura Tracus Arte”,
editură serioasă, condusă
de un tânăr suspect de serios,
cum nu m-am lăsat indusă
în eroare de laude după ce am scos
cartea mult așteptată.

privesc spre geam, aproape că se face ziuă afară,
își au și amintirile astea un rost al lor,
numai că insomnia începe puțin să mă doară
și amintirile astea n-ar fi nici acum, nici în viitor

dacă tu, cu capul pe pieptul meu, n-ai sforăi atât de îngrozitor!...

*în lectura lui **Lucian PERȚA***